

ДАВЛАТ ТИЛИДА ИШ ЮРИТИШ

М. Аминов, А. Мадвалиев, Н. Маҳкамов,
Н. Маҳмудов, Ё. Одилов

ДАВЛАТ ТИЛИДА ИШ ЮРИТИШ

Амалий қўлланма

ТОШКЕНТ
«DONISHMAND ZIYOSI»
2022

УЎК 811.512.133'374.3
КБК 81.2Ў36-4
Ў 16

Филология фанлари доктори, профессор
Н. Махмудов таҳрири остида

Қайта ишланган ва мукаммаллаштирилган нашр.

Давлат тилида иш юритиш [Matn]: амалий қўлланма /
М. Аминов [ва бошқ.]. – Тошкент: «Donishmand ziyosi», 2022.
– 512 б.

Мазкур амалий қўлланма ЎзФА Ўзбек тили, адабиёти ва фольклори институти тилшунослари томонидан тўлдирилди ва такомиллаштирилди. Қўлланманинг қайта чоп қилинишида аввалги нашрлар юзасидан билдирилган таклиф ва мулоҳазалар инобатга олинди.

ISBN 978-9943-6866-6-3

© М. Аминов ва бошқ., 2022
© «Donishmand ziyosi», 2022

МУҚАДДИМА

Ўзбекистоннинг миллий мустақиллиги ҳеч бир истисносиз она тилимиз ривожини учун ҳам кенг йўл очди. Бугунги кунда «Миллий тикланишдан – миллий юксалиш сари» деган устувор ғоя асосида ўз тараққиётини тамомила янги босқичга дадил қадам қўяётган мамлакатимизда барча соҳалардагидек давлат тилининг ўрни ва нуфузини ошириш борасида ҳам туб бурилиш жараёнлари бошланди. Конституциямиз ҳамда «Давлат тили ҳақида»ги Қонундан келиб чиқиб, мамлакатимиз Президенти Ш.Мирзиёев ўзбек тилига давлат тили мақоми беришга оид Фармонни қабул қилди (1–2-иловаларга қаранг).

Уларда ўзбек тилининг давлат тили сифатидаги мақоми ҳаётимизнинг барча жабҳаларида тўла-тўқис жорий қилиниши учун тегишли чора-тадбирлар, концепция ва дастур аниқ белгилаб берилган, мазкур мақомнинг мунтазамлиги учун давлат ва бошқа ташкилотлар, фуқароларнинг масъулиятини тизими кўрсатилган. Айтиш жоизки, шу тарзда бир неча ўн йиллар давомида тилимиз ривожини борасида ҳаракатга келолмаган механизмлар бугун фаол ва самарадор бўлмоқда.

Давлат тилининг жадал жорий қилинишидаги ўзак масалалардан бири мамлакатимизда иш юритиш тизимини тўлалигича ўзбек тилига ўтказишдан иборат. Бунда иш юритиш бўйича турли, ҳатто аниқ соҳаларда қўлланмалар яратиш ва кўп нусхаларда нашр қилиш ҳам алоҳида амалий аҳамият касб этади. Айни пайтда турли соҳа ходимларининг иш юритиш борасидаги билим ва малакаларини мунтазам ошириб бориш ҳам зарурий эҳтиёжлардандир. Шунинг учун ҳам ҳукуматнинг 2020 йил 3 мартдаги Қарорига мувофиқ, Алишер Навоий номидаги Тошкент давлат ўзбек тили ва адабиёти университети ҳузурида ҳудудлардаги давлат университетлари ва педагогика институтлари қошида бўлинмаларга

эга бўлган Давлат тилида иш юритиш асосларини ўқитиш ва малака ошириш маркази ташкил этилди.

Киши ўз фикрини аниқ ва равои ифодалаши учун тилда и услублардан ҳам хабардор бўлиши. кундалик сўзлашув тилидан ташқари, расмий иш юритиш тилини ҳам билиши керак. Чунки оддий ишчими. деҳқонми. тадбиркорми ёки зиёлими. барибир, ҳеч бўлмаганда, ариза, тилхат ёки ишончнома ёзишига тўғри келади.

Мазмунан, ҳажман ва шаклан хилма-хил бўлган ҳужжатлар каттаю кичик меҳнат жамоаларининг, умуман, кишилиқ жамиятининг узлуксиз фаолиятини тартибга солиб туради.

Қўлингиздаги китобнинг дастлабки бобларида иш юритиш ҳужжатларининг ўзига хос хусусиятлари, турлари, умумий услубий томонлари ҳамда идоравий иш юритиш тили, шунингдек, бошқарув ҳужжатларидаги зарурий қисмлар (реквизитлар) ва уларни расмийлаштириш, бланка ҳужжатлари талаблари хусусида тўхталиб ўтилади.

Китобнинг асосий қисмида иш юритишда энг фаол қўлланадиган ҳужжатлар тавсифланади, бу ҳужжатлар амалиётда қабул қилинган тасниф гуруҳлари ичида алифбо тартибда берилган.

Ҳужжатларни ёритишда, имкони борича, бир хил услубга риоя қилинди: дастлаб ҳар бир ҳужжатнинг таърифи, ўзига хос хусусиятлари, ёзилиш тартиботи, зарурий қисмлари, бу қисмларнинг айрим изоҳлари берилди. сўнг уларнинг шакллари ёки амалиётда кўп қўлланадиган намуналари келтирилди. Шакл ва намуналар аксарият ҳолларда муайян ҳужжат ёритилгандан сўнг ёки муайян бўлим охирида берилди ва матн ичида тегишли жойда уларга ҳавола этилди.

Қўлланмани тўлдириш, такомиллаштиришда Ўзбекистон Республикаси Фанлар академияси Ўзбек тили, адабиёти ва фольклори институти ходимлари А.Саиднўмонов, Л.Мирзажонова ва Ж.Юнусовалар яқиндан ёрдам беришди.

Ушбу нашрда ҳам муаллифлар мутлақ мукамалликни даъво қилишмайди. Улар қўлланмани янада такомиллаштириш юзасидан билдириладиган барча фикр-мулоҳазаларни бажонидил қабул қиладилар.

Қўлланма бўйича фикр-мулоҳазалар қуйидаги манзилларга юборилиши мумкин:

100060, Тошкент шаҳри Миробод тумани Шаҳрисабз тор кўчаси 5-уй, Ўзбекистон Республикаси Фанлар академияси Ўзбек тили, адабиёти ва фольклори институти.

100011, Тошкент шаҳри Навоий кўчаси 30-уй, «Донишманд зиёси» МЧЖ.

ЎЗБЕКИСТОН РЕСПУБЛИКАСИ ПРЕЗИДЕНТИНИНГ ФАРМОНИ

ЎЗБЕК ТИЛИНИНГ ДАВЛАТ ТИЛИ СИФАТИДАГИ НУФУЗИ ВА МАВЁЕИНИ ТУБДАН ОШИРИШ ЧОРА-ТАДБИРЛАРИ ТЎҒРИСИДА

Халқимизнинг кўп асрлик маданий, илмий-маърифий ва бадиий тафаккури, интеллектуал салоҳиятининг ёрқин ва бебаҳо маҳсули бўлган ўзбек тили жаҳондаги бой ва қадимий тиллардан биридир.

Ўзбекистонда 1989 йил 21 октябрда эл-юртимиз асрлар давомида орзу қилиб, интилиб ва курашиб келган давлат тили ҳақидаги қонуннинг қабул қилиниши мамлакат суверенитети ва мустақиллиги сари қўйилган дастлабки дадил қадам эди. Айнан ана шу тарихий ҳужжатга биноан ўзбек тили мустаҳкам ҳуқуқий асос ва юксак мақомга эга бўлди.

Истиқлол йилларида она тилимиз том маънода давлат тилига айланиб, халқимизни юртимизда эркин ва озод, фаровон ҳаёт қуришдек буюк марраларга сафарбар этадиган бекиёс куч сифатида майдонга чиқди.

Бугун Ўзбекистонимиз «Миллий тикланишдан – миллий юксалиш сари» деган бош тамойил асосида тараққиётнинг янги, янада юксак босқичига кўтарилмоқда. Мамлакатимизда амалга оширилаётган кенг кўламли ислохотлар жараёнида давлат тилининг ҳаётимиздаги ўрни ва нуфузи тобора ошиб бормоқда.

Ўзбек тили сиёсий-ҳуқуқий, ижтимоий-иқтисодий, маънавий-маърифий жабҳаларда фаол қўлланиб, халқаро мин-

барларда баралла янграмоқда. Хорижий мамлакатларда тили-мизга эътибор ва уни ўрганишга қизиқиш кучаймоқда.

Бугунги глобаллашув даврида ҳар бир халқ, ҳар қайси мустақил давлат ўз миллий манфаатларини таъминлаш, бу борада, аввало, ўз маданиятини, азалий кадриятларини, она тилини асраб-авайлаш ва ривожлантириш масаласига устувор аҳамият қаратиши табиийдир.

Ўзбек тилининг халқимиз ижтимоий ҳаётида ва халқаро миқёсдаги обрў-эътиборини тубдан ошириш, униб-ўсиб келаётган ёшларимизни ватанпарварлик, миллий анъана ва кадриятларга садоқат, улуғ аجدодларимизнинг бой меросига ворислик руҳида тарбиялаш, мамлакатимизда давлат тилини тўлақонли жорий этишни таъминлаш мақсадида:

1. Ўзбекистон Республикаси Олий Мажлиси палаталари, Маданият вазирлиги, Ўзбекистон Ёзувчилар уюшмаси, Республика Маънавият ва маърифат маркази, Ўзбекистон Ёшлар иттифоқи, Ўзбекистон Хотин-қизлар кўмитаси, «Таракқиёт стратегияси» маркази ва кенг жамоатчиликнинг ўзбек тилига давлат тили мақоми берилган кун – 21 октябрь санасини «Ўзбек тили байрами кuni» деб эълон қилиш тўғрисидаги таклифи маъқуллансин.

2. Ўзбекистон Республикаси Вазирлар Маҳкамаси тузилмасида ходимларининг умумий чекланган сони 9 та штат бирлигидан иборат Давлат тилини ривожлантириш департаменти ташкил этилсин ва унинг тузилмаси иловага мувофиқ тасдиқлансин.

3. Қуйидагилар Давлат тилини ривожлантириш департаментининг асосий вазифалари этиб белгилансин:

давлат тилини ривожлантириш, давлат тили тўғрисидаги қонун ҳужжатларига риоя этилиши устидан мониторингни амалга ошириш, ушбу соҳада жамоатчилик назоратининг самарали шаклларини жорий этиш;

давлат органлари ва ташкилотлари, жумладан, маҳаллий ижро этувчи ҳокимият органларининг давлат тилини ривожлантириш, давлат тили тўғрисидаги қонун ҳужжатларига

риоя этилиши устидан давлат назоратини ташкил қилиш бўйича фаолиятини мувофиқлаштириш;

давлат тилининг амал қилиши билан боғлиқ муаммоларни аниқлаш ва бартараф этиш юзасидан, шунингдек, уни ривожлантириш соҳасида ягона давлат сиёсатини юритиш бўйича таклифлар тайёрлаш;

Ўзбек тилининг ёзма нутқи меъёр ва қоидаларини ишлаб чиқиш бўйича ҳамда лотин ёзувига асосланган ўзбек алифбосини тўлиқ жорий этиш борасидаги ишларни жадаллаштириш;

давлат тилини ривожлантириш бўйича норматив-ҳуқуқий ҳужжатлар лойиҳаларини ишлаб чиқиш;

давлат тилини ривожлантириш бўйича дастурлар ва «Йўл хариталари»ни ишлаб чиқиш, уларнинг амалга оширилишини назорат қилиш, шунингдек, «Ўзбек тили байрами куни»ни нишонлаш бўйича ишларни мувофиқлаштириш;

илмий асосланган янги сўз ва атамаларни истеъмолга киритиш, замонавий атамаларнинг ўзбекона муқобилларини яратиш ва бир хилда қўлланишини таъминлаш, географик ва бошқа топонимик объектларга қонун ҳужжатларига мувофиқ ном берилиши борасидаги фаолиятни мониторинг қилиш ва мувофиқлаштириш;

давлат тилини ривожлантиришга оид илмий-тадқиқот ишларини қўллаб-қувватлаш, бу соҳада халқаро ҳамкорликни амалга ошириш.

4. Ўзбекистон Республикаси Вазирлар Маҳкамаси:

а) уч ой муддатда:

«Ўзбек тили байрами куни»ни белгилаш бўйича қонун лойиҳасини;

«Давлат тили ҳақида»ги Ўзбекистон Республикаси Қонунини бугунги кун талаблари нуктаи назаридан такомиллаштирган ҳолда унинг янги таҳрирдаги лойиҳасини ишлаб чиқсин ва Ўзбекистон Республикаси Олий Мажлиси Қонунчилик палатасига киритсин;

б) икки ой муддатда хорижий давлатлар тажрибасини чуқур ўрганган ҳолда илмий асосланган янги сўз ва атамаларни расмий истеъмолга киритиш бўйича Атамалар комис-

сиясини ташкил этиш ва унинг фаолиятини тартибга солиш тўғрисида қарор қабул қилсин;

в) 2020 йил 1 июнга қадар қуйидаги асосий йўналишларни ўз ичига олган 2020–2030 йилларда ўзбек тилини ривожлантириш ҳамда тил сиёсатини такомиллаштириш концепцияси ва давлат дастури лойиҳаларини киритсин:

мамлакатимиз ижтимоий ҳаётининг барча соҳаларида, жумладан, давлат бошқаруви, замонавий ва инновацион технологиялар, саноат, банк-молия тизими, ҳуқуқшунослик, дипломатия, ҳарбий иш, тиббиёт ва бошқа соҳаларда давлат тилининг имкониятларидан тўлиқ ва тўғри фойдаланишга эришиш;

таълим муассасаларида давлат тилини ўргатиш ва уни билиш даражасини баҳолаш тизимини янада такомиллаштириш, давлат тилининг илм-фан тили сифатидаги нуфузини ошириш;

давлат тили софлигини сақлаш, уни бойитиб бориш ва аҳолининг нутқ маданиятини ошириш;

давлат тилининг ахборот ва коммуникация технологиялари, хусусан, Интернет жаҳон ахборот тармоғида муносиб ўрин эгаллашини таъминлаш, ўзбек тилининг компьютер дастурларини яратиш;

давлат тили қоидаларининг бузилиши билан боғлиқ ҳолатларни мунтазам ва ҳар томонлама ўрганиш, уларни баргараф этишга доир чора-тадбирларни ишлаб чиқиш;

мамлакатимиз ҳудудида истиқомат қилувчи барча миллат ва элатлар тилларининг ривожланиши учун кенг имкониятлар яратиш, уларга давлат тилини ўрганиш учун қулай шарт-шароитлар яратиб бериш;

давлат тилининг халқаро миқёсдаги ўрни ва нуфузи, унинг бошқа тиллар билан алоқалари истиқболларини белгилаш, хорижда истиқомат қилувчи ватандошлар ва ўзбек тилини ўрганиш истагида бўлган чет эл фуқаролари учун ўзбек тили дарсликлари ва электрон дастурларни ишлаб чиқиш ва уларни кенг миқёсда тарқатиш, ўзбек тилини ўргатиш бўйича махсус курсларни ташкил этиш.

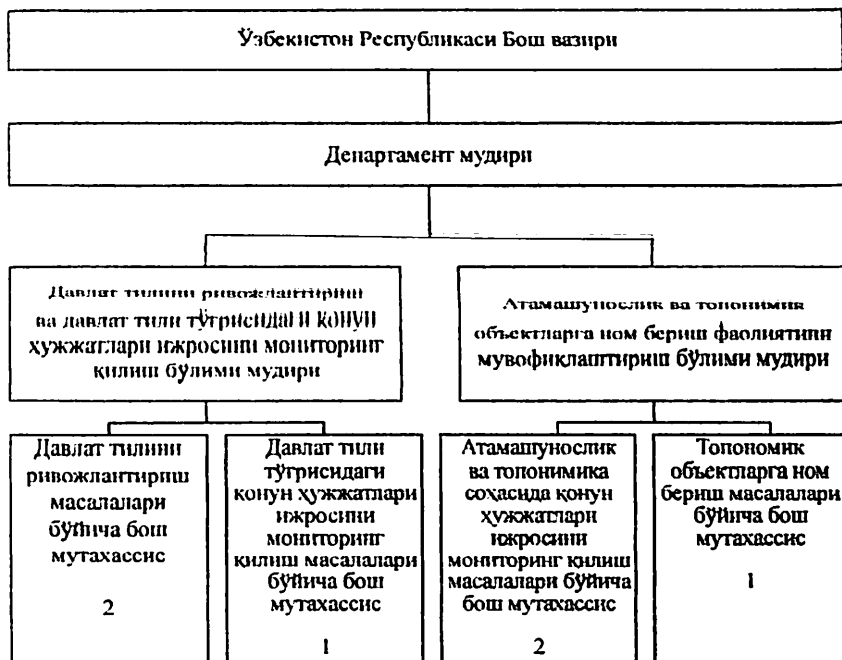
5. Ўзбекистон Республикаси Адлия вазирлиги манфаатдор вазирлик ва идоралар билан биргаликда икки ой муддатда қонун ҳужжатларига ушбу Фармондан келиб чиқадиган ўзгартиш ва қўшимчалар тўғрисида Вазирлар Маҳкамасига таклифлар киритсин.

6. Мазкур Фармоннинг ижросини назорат қилиш Ўзбекистон Республикасининг Бош вазири А.Н. Арипов ва Ўзбекистон Республикаси Президенти Администрацияси раҳбари З.Ш. Низомиддинов зиммасига юклансин.

Ўзбекистон Республикаси Президенти
Ш. МИРЗИЁЕВ

Тошкент ш.,
2019 йили 21 октябрь,
ПФ-5850-сон

Давлат тилини ривожлантириш департаменти ТУЗИЛИМАСИ

Ходимларнинг умумий чекланган сони – 9 нафар.

(Қонун ҳужжатлари маълумотлари миллий базаси,
22.10.2019 й., 06/19/5850/3939-сон)

**ЎЗБЕКИСТОН РЕСПУБЛИКАСИ ПРЕЗИДЕНТИНИНГ
ФАРМОНИ**

**МАМЛАКАТИМИЗДА ЎЗБЕК ТИЛИНИ ЯНАДА
РИВОЖЛАНТИРИШ ВА ТИЛ СИЁСАТИНИ
ТАКОМИЛЛАШТИРИШ ЧОРА-ТАДБИРЛАРИ
ТЎҒРИСИДА**

Ўзбек тилининг халқимиз ижтимоий ҳаётида ва халқаро миқёсдаги обрў-эътиборини тубдан ошириш, униб-ўсиб келатган ёшларимизни ватанпарварлик, миллий анъана ва кадритларга садоқат руҳида тарбиялаш, мамлакатимизда давлат тилини тўлақонли жорий этишни таъминлаш, Ўзбекистондаги миллат ва элатларнинг тилларини сақлаш ва ривожлантириш, давлат тили сифатида ўзбек тилини ўрганиш учун шарт-шароитлар яратиш, ўзбек тили ва тил сиёсатини ривожлантиришнинг стратегик мақсадлари, устувор йўналиш ва вазифаларини ҳамда истиқболдаги босқичларини белгилаш мақсадида, шунингдек, Ўзбекистон Республикаси Президентининг 2019 йил 21 октябрдаги «Ўзбек тилининг давлат тили сифатидаги нуфузи ва мавқеини тубдан ошириш чора-тадбирлари тўғрисида»ги ПФ-5850-сон Фармонига мувофиқ:

1. Қуйидагилар:

а) 2020–2030 йилларда ўзбек тилини ривожлантириш ва тил сиёсатини такомиллаштириш концепцияси (кейинги ўринларда – Концепция) 1-иловага мувофиқ тасдиқлансин ва унда қуйидагилар назарда тутилсин:

мамлакатимиз ижтимоий-сиёсий ҳаётининг барча соҳаларида давлат тили имкониятларидан тўлиқ ва тўғри фойдаланишга эришиш;

таълим ташкилотларида давлат тилини ўқитиш тизими-ни янада такомиллаштириш, унинг илм-фан тили сифатидаги нуфузини ошириш;

давлат тилининг софлигини сақлаш, уни бойитиб бориш ва аҳолининг нутқ маданиятини ошириш;

давлат тилининг замонавий ахборот технологиялари ва коммуникацияларига фаол интеграциялашувини таъминлаш;

давлат тилининг халқаро микёсдаги ўрни ва нуфузини ошириш, бу борада хорижий ҳамкорлик алоқаларини ривож-лантириш;

мамлакатимизда истиқомат қиладиган барча миллат ва элатлар тилларини ривожлантириш мақсадида кенг ва тенг имкониятлар ҳамда уларга давлат тилини ўрганиш учун қу-лай шарт-шароитлар яратиш;

б) 2020–2030 йилларда ўзбек тилини ривожлантириш ва тил сиёсатини такомиллаштириш концепциясини 2020 – 2022 йилларда амалга ошириш дастури (кейинги ўринларда – Дастур) 2-иловага мувофиқ;

в) 2020–2030 йилларда ўзбек тилини ривожлантириш ва тил сиёсатини такомиллаштиришнинг асосий йўналишлари (кейинги ўринларда – Асосий йўналишлар) 3-иловага муво-фиқ тасдиқлансин.

2. Белгилансинки, Асосий йўналишлар қуйидагиларни назарда тутди:

а) таълим ташкилотларида давлат тилини ўқитиш тизи-мини янада такомиллаштириш, унинг илм-фан тили сифати-даги нуфузини ошириш соҳасида:

2025 йилга қадар давлат мактабгача таълим тизимида амалдаги мактабгача таълим муассасаларининг ҳудудларини кенгайтириш ёки янги қуриладиган муассасалар ҳисобига ўз-бек тилли гуруҳлар қамровини 72 фоизга, 2030 йилгача эса 80 фоизга етказиш;

2030 йилга қадар умумтаълим мактабларида ўқув йил-лари учун таянч ўқув режаларида ўзбек тили фанини ўқи-тиш қўламини амалдаги ҳафтада 84 соатдан 110 соатгача ошириш;

олий таълим муассасаларида ўзбек тили кафедралари сонини 2025 йилга қадар 120 тага, 2030 йилгача эса 140 тага етказиш;

б) давлат тилининг софлигини сақлаш, уни бойитиб бориш ва аҳолининг нутқ маданиятини ошириш соҳасида:

лотин ёзувига асосланган ўзбек алифбосида «Ўзбекистон миллий қомуси» жилдларини нашр этишни босқичма-босқич кўпайтириб бориш;

2020 йилда ўзбек тилининг луғат бойлигини оширувчи 15 та лингвистик, соҳавий-терминологик, изоҳли луғатлар яратиш;

телерадиоканаллар суҳандон-бошловчиларининг ўзбек адабий тилидаги нутқ маданиятини оширувчи қайта тайёрлов курсларида ўқитиш тизимини жорий этиш ва қамровни 2030 йилгача 100 фоизга етказиш;

в) давлат тилининг замонавий ахборот технологиялари ва коммуникацияларига интеграциялашувини таъминлаш соҳасида:

2025 йилга қадар давлат тилида соҳавий иш юритиш ҳужжатларининг ягона электрон намуналарини ишлаб чиқиш ва улардан фойдаланиш учун 14 та онлайн дастур ишлаб чиқиш, 2030 йилгача эса ушбу кўрсаткични 25 тага етказиш;

дастурий маҳсулотларнинг ўзбекча иловалари ва электрон луғат дастурларини яратиш;

хорижликлар учун ўзбек тилини ўргатувчи дастурлар яратиш;

г) давлат тилининг халқаро миқёсдаги ўрни ва нуфузини ошириш, бу борада хорижий ҳамкорлик алоқаларини ривожлантириш соҳасида:

2030 йилга қадар хорижий олий таълим муассасаларида ўзбек тилини ўргатувчи марказлар сонини амалдаги 17 тадан 60 тагача кўпайтириш;

2025 йилга қадар «Ўзбек тилининг дўстлари» клублари сонини 30 тага, 2030 йилгача эса 40 тага етказиш;

хорижий олий таълим муассасаларида ўзбек тили курсларини зарур илмий, ўқув-услубий, бадий адабиётлар билан

гаъминлаш, ўзбек тилини ўргатишга доир илмий тадқиқотлар миқдорини ошириш.

3. Вазирлар Маҳкамаси (А.Н. Арипов) уч ой муддатда лотин ёзувига асосланган ўзбек алифбосига тўлиқ ўтишни таъминлаш мақсадида ишчи гуруҳини ташкил қилсин ва аниқ чора-тадбирлар ҳамда уларни молиялаштириш манбалари ва ҳажмларини назарда тутувчи «Йўл харитаси»ни ишлаб чиқиб, Ўзбекистон Республикаси Президенти Администрациясига киритсин.

4. Белгилаб қўйилсинки:

2021 йил 1 апрелдан бошлаб ўзбек тили ва адабиёти бўйича билимни баҳолашнинг миллий тест тизими асосида раҳбар кадрларнинг давлат тилида расмий иш юритиш даражаси аниқланади ҳамда масъул лавозимларга тайинланадиган шахслар учун давлат тилини билиш бўйича даража сертификатлари жорий этилади;

Алишер Навоий номидаги Тошкент давлат ўзбек тили ва адабиёти университети ҳузуридаги Давлат тилида иш юритиш асосларини ўқитиш ва малака ошириш марказида ўзбек адабий тили меъёрлари ва давлат тилида иш юритиш бўйича қисқа муддатли (1–2 ойгача) ўқув курслари мунтазам равишда ташкил этилади.

Давлат тест маркази, Олий ва ўрта махсус таълим вазирлиги манфаатдор вазирлик ва идоралар билан биргаликда уч ой муддатда мазкур банднинг иккинчи хатбошисида назарда тутилган чора-тадбирларни амалга ошириш мақсадида Ҳукумат қарори лойиҳасини Вазирлар Маҳкамасига киритсин.

5. Фанлар академияси Инновацион ривожланиш вазирлиги, Ахборот ва оммавий коммуникациялар агентлиги, Олий ва ўрта махсус таълим вазирлиги, манфаатдор вазирлик ва идоралар билан биргаликда ўзбек тилидаги мавжуд луғатлар асосида узлуксиз таълимнинг барча турлари учун қуйидаги ўқув луғатларини яратиш чораларини кўрсин, шу жумладан:

кўп жилдли «Ўзбек тилининг изоҳли луғати»нинг тўлдирилган янги нашри (кирилл ва лотин ёзувига асосланган ўзбек алифбосида);

«Ўзбек тилининг имло луғати»;

«Ўзбек тили синонимлари луғати»;

«Ўзбек тили синонимларининг катта изоҳли луғати»;

«Ўзбек тили фразеологизмларининг катта изоҳли луғати»;

«Ўзбек тили омонимлари луғати».

Мазкур бандда кўрсатилган чора-тадбирларни молиялаштириш мақсадида Вазирлар Маҳкамаси ҳузуридаги Ўзбек тилини ривожлантириш жамғармаси маблағлари йўналтирилсин.

6. Олий ва ўрта махсус таълим вазирлиги:

олий таълим муассасаларининг филология таълим йўналишларида «Компьютер лингвистикаси», «Амалий филология» йўналишларини ташкил қилсин;

Ташқи ишлар вазирлиги, Фанлар академияси билан биргаликда хорижий олий таълим муассасаларида ўзбек тили марказлари фаолиятини йўлга қўйсин;

Ўзбек тилига оид барча илмий, назарий ва амалий маълумотларни ўзида жамлаган электрон кўринишдаги ўзбек тили миллий корпусини яратиш чораларини кўрсин;

Халқ таълими вазирлиги, Фанлар академияси, манфаатдор вазирлик ва идоралар билан биргаликда ҳар йили 1 декабрга қадар Дастурда ва Асосий йўналишларда белгиланган топшириқлар юзасидан амалга оширилган ишларни пухта таҳлил қилиш асосида Вазирлар Маҳкамасига маълумот кiritиб борсин.

7. Ахборот технологиялари ва коммуникацияларини ривожлантириш вазирлиги:

Олий ва ўрта махсус таълим вазирлиги, Инновацион ривожланиш вазирлиги билан биргаликда ўзбек тилидан жаҳоннинг етакчи хорижий тилларига ва хорижий тиллардан ўзбек тилига таржима қилувчи компьютер дастурини Вазирлар Маҳкамаси ҳузуридаги Ўзбек тилини ривожлантириш жамғармаси маблағлари ҳисобидан яратиш чораларини кўрсин;

Ўзбекистон Миллий телерадиокомпанияси билан биргаликда тизимдаги ахборот-таҳлилий, маънавий-маърифий

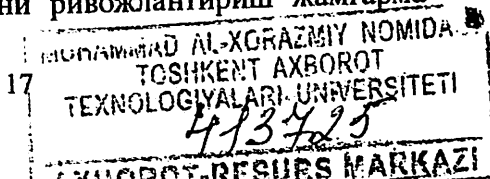
ва маданий-гуманитар телеканалларини хорижий давлатларда телерадиокомпаниянинг ОТТ платформаси (Интернет тармоғи орқали теледастурларни намойиш этиш тизими)ни Ахборот-коммуникация технологияларини ривожлантириш жамғармаси маблағлари ҳисобидан ишга тушириш ва бошқа замонавий информацион технологиялардан фойдаланган ҳолда намойиш этилишини таъминласин.

8. Ўзбекистон Миллий телерадиокомпанияси, Ташки ишлар вазирлиги, Миллатлараро муносабатлар ва хорижий мамлакатлар билан дўстлик алоқалари кўмитасининг «O'zbekiston» телеканалида юртимиз ҳудудида истиқомат қилувчи барча миллат ва элатларнинг тиллари, урф-одатлари ва анъаналарини тарғиб қилувчи, мамлакатимизга онд ахборот-таҳлилий, маънавий-маърифий, маданий-гуманитар билим доирасини кенгайтиришга хизмат қилувчи ва интеллектуал ҳамда бошқа маълумотларни хорижий тилларда (Ўзбекистонда истиқомат қилаётган турли миллатлар тилида) ёритадиган «Do'stlik» ахборот-маърифий дастурлар таҳририятини ташкил этиш тўғрисидаги таклифи маъқуллансин.

Белгилаб кўйилсинки, «Do'stlik» ахборот-маърифий дастурлар таҳририяти Ўзбекистон Миллий телерадиокомпаниясига ажратилаётган бюджет маблағлари ва қуйи ташкилотларнинг мавжуд штат бирликлари доирасида ташкил этилади.

Ўзбекистон Миллий телерадиокомпанияси манфаатдор ташкилотларни жалб қилган ҳолда 2021 йил 1 январдан бошлаб марказий телеканалларда «Тилга эътибор», «Она тилида сўзлашамиз», «Нотиқлик маҳорати», «Тил – миллат кўзгуси», «Китоб – билим манбаи», «Билимли ёшлар – келажак бунёдкори» каби туркум кўрсатув ва эшиттиришларни ташкил қилиб, мунтазам равишда эфирга узатиб борилишини таъминласин.

9. Мазкур Фармонда назарда тутилган чора-тадбирларни молиялаштириш манбалари этиб Давлат бюджети, Вазирлар Маҳкамаси ҳузуридаги Ўзбек тилини ривожлантириш жамғармаси, Олий ва ўрта махсус таълим вазирлигининг Олий таълим муассасаларини ривожлантириш жамғарма-

си, олий таълим муассасаларининг бюджетдан ташқари маблағлари, жисмоний ва юридик шахсларнинг хомийлик хайриялари, халқаро молия ташкилотлари, хорижий давлатлар ва бошқа донорлар кредитлари (қарзлари) ва грантлари, шунингдек, қонун ҳужжатлари билан тақиқланмаган бошқа манбалар белгилансин.

10. Қуйидагиларга:

Вазирлар Маҳкамасининг Давлат тилини ривожлантириш департаментига – Концепция ва Дастурни амалга ошириш ҳамда Асосий йўналишларга эришиш борасида давлат органлари ва ташкилотлар фаолиятини мувофиқлаштириш ҳамда мониторинг қилиш;

Қорақалпоғистон Республикаси Вазирлар Кенгаши Раиси, вилоятлар ва Тошкент шаҳар ҳокимлари, вазирлик, идора ва бошқа ташкилотлар раҳбарларига – Концепция, Дастур ва Асосий йўналишларда назарда тутилган тадбирларнинг ўз вақтида, сифатли ва тўлиқ бажарилиши юзасидан шахсий жавобгарлик юклансин.

11. Олий ва ўрта махсус таълим вазирлиги манфаатдор вазирлик ва идоралар билан биргаликда икки ой муддатда қонун ҳужжатларига ушбу Фармондан келиб чиқадиган ўзгартириш ва қўшимчалар тўғрисида Вазирлар Маҳкамасига таклифлар киритсин.

12. Мазкур Фармоннинг ижросини назорат қилиш Ўзбекистон Республикасининг Бош вазири А.Н. Арипов ва Ўзбекистон Республикаси Президенти Администрацияси раҳбари З.Ш. Низомиддинов зиммасига юклансин.

Ўзбекистон Республикаси Президенти
Ш. МИРЗИЁЕВ

Тошкент ш.,
2020 йил 20 октябрь,
ПФ-6084-сон.

Ўзбекистон Республикаси Президентининг
2020 йил 20 октябрдаги ПФ-6084-сон Фармонига
1-шлова

**2020 – 2030 йилларда ўзбек тилини
ривожлантириш ва тил сиёсатини такомиллаштириш**

КОНЦЕПЦИЯСИ

1-боб. Умумий қондалар

2020–2030 йилларда ўзбек тилини ривожлантириш ва тил сиёсатини такомиллаштириш концепцияси (кейинги ўринларда – Концепция) Ўзбекистон Республикаси Президентининг 2019 йил 21 октябрдаги «Ўзбек тилининг давлат тили сифатидаги нуфузи ва мавқеини тубдан ошириш чора-тадбирлари тўғрисида»ги ПФ-5850-сон Фармони ижросини таъминлаш мақсадида ишлаб чиқилган.

Концепция ўзбек тилини узоқ муддатли ривожлантиришнинг асосий йўналишларини белгилаб беради ҳамда қуйидаги мақсадли вазифаларга эришишни назарда тутаяди:

ўзбек тилининг мамлакатимиз ижтимоий ҳаётида ва халқаро миқёсдаги обрў-эътиборини ошириш;

ўзбек тили таълимини такомиллаштириш, ёшларни миллий ҳамда умуминсоний анъана, қадриятларга садоқат, улут аждодларимизнинг бой маънавий меросидан ғурурланиш ва уларни янада бойитиш руҳида тарбиялаш;

жамиятда ўзбек тилига (давлат тилига) ҳурмат-эътибор ва меҳр-муҳаббат муҳитини шакллантириш;

мамлакатимизда ҳар бир фуқаронинг давлат тилини билишига ва бунга бурч ва мажбурият сифатида ҳис этишига эришиш;

ўзбек тилининг давлат тили сифатидаги нуфузини ошириш, «Миллий тикланишдан – миллий юксалиш сари» та-

мойили асосида мамлакат тараққиётининг янги даврида давлат тилини ривожлантиришни юксак босқичга кўтариш;

республикамиз ижтимоий ҳаётининг барча соҳаларида давлат тилининг тўлиқ жорий этилишини таъминлаш, давлат тили тўғрисидаги қонун ҳужжатларини такомиллаштириш.

2-боб. Давлат тилини ривожлантиришнинг устувор йўналишлари

Узоқ истиқболдаги мақсадли вазифалардан келиб чиқиб, давлат тили куйидаги устувор йўналишлар асосида ривожлантирилади:

мамлакатимиз ижтимоий-сиёсий ҳаётининг барча соҳаларида давлат тили имкониятларидан тўлиқ ва тўғри фойдаланишга эришиш;

таълим ташкилотларида давлат тилини ўқитиш тизимини янада такомиллаштириш, унинг илм-фан тили сифатидаги нуфузини ошириш;

давлат тилининг софлигини сақлаш, уни бойитиб бориш ва аҳолининг нутқ маданиятини ошириш;

давлат тилининг замонавий ахборот технологиялари ва коммуникацияларига фаол интеграциялашувини таъминлаш;

давлат тилининг халқаро миқёсдаги ўрни ва нуфузини ошириш, бу борада хорижий ҳамкорлик алоқаларини ривожлантириш;

мамлакатимизда истиқомат қиладиган барча миллат ва элатлар тилларини ривожлантириш мақсадида кенг ва тенг имкониятлар ҳамда уларга давлат тилини ўрганиш учун қулай шарт-шароитлар яратиш.

1. Мамлакатимиз ижтимоий-сиёсий ҳаётининг барча соҳаларида давлат тили имкониятларидан тўлиқ ва тўғри фойдаланишга эришиш

Ўзбек тилини сиёсий-ҳуқуқий, ижтимоий-иқтисодий, маънавий-маърифий ва бошқа соҳаларда қўллаш доирасини кенгайтириш, ундан давлат тили сифатида тўлиқ ва тўғри

фойдаланишни таъминлаш мақсадида қуйидаги тадбирлар амалга оширилади:

Ўзбек тили ва адабиёти бўйича билимни баҳолашнинг миллий тест тизими асосида раҳбар кадрларнинг давлат тилида расмий иш юрита олиш даражасини аниқлаш механизмини ишлаб чиқиш ҳамда масъул лавозимларга тайинланадиган шахслар учун давлат тилини билиш бўйича даража сертификатларини жорий этиш;

барча вазирлик ва идоралар таркибида иш юритиш, шунингдек, барча идоралараро ҳужжатлар айланиши давлат тилида бўлишини тўлиқ таъминлаш ва бу жараёнда давлат тилига қатъий амал қилишни назорат қилиш;

давлат тилини ривожлантиришга доир ягона давлат сиёсатини юритиш бўйича илмий-амалий анжуманлар ташкил этиш;

давлат тилида соҳавий иш юритиш ҳужжатларининг ягона электрон намуналарини ишлаб чиқиш ва улардан фойдаланиш учун онлайн дастурлар яратиш;

лотин ёзувига асосланган ўзбек алифбосини, имло қоидаларини янада такомиллаштириш ва янги ёзувга тўлиқ ўтишни таъминлаш.

2. Таълим ташкилотларида давлат тилини ўқитиш тизимини янада такомиллаштириш, унинг илм-фан тили сифатидаги нуфузини ошириш

Таълим ташкилотларида давлат тилини ўқитиш тизимини янада такомиллаштириш, унинг илм-фан тили сифатидаги нуфузини ошириш йўналишида қуйидаги чора-тадбирлар амалга оширилади:

мактабгача таълим ёшидаги болаларга ўзбек тилини ўргатиш тизимини такомиллаштириш;

умумий ўрта таълим муассасаларида ўзбек тилини ўқитиш тизимини тубдан такомиллаштириш, ўзбек тили бўйича машғулот ва дарс соатларини кўпайтириш;

ўзбек тили бўйича билимларни баҳолаш тизимини такомиллаштириш;

Ўзбек адабий тилининг ёзма нутқ меъёри ва қоидаларини ўрганиш учун зарур шарт-шароитлар яратиш мақсадида қисқа муддатли ўқув курсларини мунтазам равишда ташкил қилиб бориш ва масофавий ўқитиш тизимида таълим олиш имкониятини яратиш;

таълимнинг барча босқичларида давлат тили ўқитилиши ҳамда ўзбек тили ва адабиётини янада ривожлантириш борасидаги илмий, илмий-амалий изланишлар кўламини кенгайтириш;

Ўзбек тили ўқув лексикография тармоғини ривожлантириш, замонавий, янги авлод ўқув луғатларини тузиш ҳамда уларнинг электрон шаклларини ва соҳалар бўйича атамалар луғатини яратиш;

Ўзбек тилининг ўзига хос хусусиятлари тўла ҳисобга олинган имло ва пунктуация қоидалари акс эттирилган «Ўзбек тили меъёрлари» илмий-оммабоп ўқув кўлланмасини нашрга тайёрлаш;

давлат олий таълим муассасаларининг таълим бошқа тилларда олиб бориладиган йўналишларида «Ўзбек тилининг соҳада кўлланилиши» фанини ўқитиш тизимини йўлга қўйиш;

барча олий таълим муассасаларининг бакалаврият босқичида «Касбий нутқ маданияти» фанини жорий қилиш;

олий таълим муассасаларининг филология таълим йўналишларида «Компьютер лингвистикаси», «Амалий филология» йўналишларини ташкил қилиш;

Ўзбек тили ва адабиётини ўқитишнинг замонавий методикасини яратиш;

бирламчи моддий ва ёзма манбалар асосида ўзбек тилининг кўп минг йиллик тарихий ривожланишини ёритиб берувчи илмий адабиётларни нашрга тайёрлаш ва чоп этиш.

3-§. Давлат тилининг софлигини сақлаш, уни бойитиб бориш ва аҳолининг нутқ маданиятини ошириш

Ўзбек тилини мунтазам бойитиб бориш, унинг софлигини сақлаш, аҳолининг давлат тилидаги нутқ маданиятини юксалтириш борасида қуйидаги чора-тадбирлар амалга оширилади:

Ўзбекистон телерадиоканалларининг кўрсатув ва эшиттиришлари, оммавий кино, концерт дастурлари, оммавий ахборот воситаларининг аудиовизуал асарларида суҳандон-бошловчилар ва барча қатнашчиларнинг ўзбек адабий тилида сўзлашини таъминлаш;

кўп жилдли «Ўзбекистон миллий қомуси»ни латин ёзувига асосланган ўзбек алифбосида нашрга тайёрлаш ва чоп этиш;

жадид намояндаларининг бой маънавий мероси, ҳаёти ва фаолиятини ўрганишга оид илмий изланишларни рағбатлантириш;

ўзбек тили диалектлари харитасини яратиш;

ўзбек тилининг ўзига хос ноёб хусусиятлари акс этган фольклор ва мумтоз адабий асарларни нашрга тайёрлаш ва чоп этиш;

ёшлар ўртасида нутқ маданиятини оширишга қаратилган танловлар ўтказиш, жумладан, «Зулфияхоним қизлари», «Мард ўғлонлар» танловлари номзодларига давлат тилини билиши шартини киритиш;

савдо, ишлаб чиқариш, маиший хизмат кўрсатиш объектларига ўзбекча ном қўйишнинг норматив-ҳуқуқий асосини шакллантириш.

4-§. Давлат тилининг замонавий ахборот технологиялари ва коммуникацияларига фаол интеграциялашувини таъминлаш

Давлат тилининг замонавий ахборот технологиялари ва коммуникацияларидаги ўрнини кучайтириш, замонавий дастурий ишланмаларни яратишдаги мавқеини ошириш йўналишида қуйидаги чора-тадбирлар амалга оширилади:

ўзбек тилига оид барча илмий, назарий ва амалий маълумотларни ўзида жамлаган электрон кўринишдаги ўзбек тили миллий корпусини яратиш;

ўзбек тилини Интернет жаҳон ахборот тармоғида оммалаштириш, унда муносиб ўрин эгаллашини таъминлаш, дас-

турий маҳсулотларнинг ўзбекча иловаларини яратиш, ўзбек тилини ўргатувчи компьютер дастурларини кенг миқёсда амалиётга татбиқ қилиш;

ўзбек тилидаги матнлар таҳририга мўлжалланган компьютер дастурларини яратиш;

ўзбек тилидан жаҳоннинг етакчи хорижий тилларига ва хорижий тиллардан ўзбек тилига таржима қилувчи компьютер дастурини яратиш;

давлат тилида яратилган дастурий таъминотларнинг ягона сертификатлаш ва стандартлаштириш хизматини жорий этиш.

5-§. Давлат тилининг халқаро миқёсдаги ўрни ва нуфузини ошириш, бу борада хорижий ҳамкорлик алоқаларини ривожлантириш

Давлат тилининг халқаро миқёсдаги ўрни ва нуфузини ошириш ҳамда бошқа тиллар билан алоқаларини кенгайтириш бўйича қуйидаги чора-тадбирлар амалга оширилади:

ўзбек тилини хорижий мамлакатларда кенг тарғиб қилиш, уни ўрганиш истагида бўлган чет эллик фуқароларга кўмаклашишга мўлжалланган ўзбек тилини ўргатувчи онлайн платформа ташкил қилиш, унинг ахборот базасини таъминлаш ва мунтазам бойитиб бориш;

хорижда истиқомат қилаётган ватандошларнинг маданий ва тил ўзлигини сақлаб қолиш, уларнинг ўзбек маданий анъана ва қадриятлари руҳида тарбия топишларига кўмаклашиш, ўзбек миллий маданий марказларини бадий адабиётлар билан мунтазам таъминлаб бориш;

хорижий олий таълим муассасаларида ўзбек тили марказлари фаолиятини йўлга қўйиш;

хорижда фаолият кўрсатаётган ўзбек тили ўқитувчилари билан мунтазам алоқа ўрнатиш ва ўзаро тажриба алмашишни йўлга қўйиш;

хорижий олий таълим муассасаларида фаолият кўрсатаётган ўзбек тили курсларини зарур илмий, ўқув-услубий адабиётлар билан таъминлаш тизимини жорий этиш;

хорижда ўзбек тили ва адабиёти бўйича илмий тадқиқот олиб бораётган олимлар, тадқиқотчилар, таржимонлар билан мунтазам алоқа ўрнатиш, илмий ҳамкорликни йўлга қўйиш; мамлакатимизнинг хориждаги дипломатик ваколатхоналари ҳузурида «Ўзбек тилининг дўстлари» клубларини кўпайтириш;

фан ва таълимдаги ҳамкорликни кучайтириш орқали чет эллик ёшларнинг ўзбек тилига бўлган қизиқишини ошириш; хорижда ўзбек тилининг халқаро нуфузи, жозибadorлиги ва имкониятлари ҳақида илмий анжуманлар, давра суҳбатлари, мулоқот ва суҳбатлар ташкил этиш ва оммавий ахборот воситаларида кенг ёритиш;

хорижда истиқомат қилаётган ватандошлар ва ўзбек тилини ўрганиш истагида бўлган чет эл фуқаролари учун ўзбек тили дарсликлари, электрон дастурлар ишлаб чиқиш;

туркий тилли давлатлар билан ҳамкорлик жараёнларини ривожлантириш мақсадида ўзбек тилининг қардош тиллар билан таржима луғатларини ҳамда уларнинг мобил иловаларини яратиш.

6-§. Мамлакатимизда истиқомат қиладиган барча миллат ва элатлар тилларини ривожлантириш мақсадида кенг ва тенг имкониятлар ҳамда уларга давлат тилини ўрганиш учун қулай шарт-шароитлар яратиш

Давлат тилининг мамлакатимизда истиқомат қиладиган барча миллат ва элатлар учун бирлаштирувчи восита сифатидаги ўрни ва ролини кучайтириш борасида қуйидаги чора-тадбирлар амалга оширилади:

бошқа миллат вакилларига давлат тилини ўргатувчи ўқув-методик қўлланмалар, кўرғазмалар материаллар яратиш; таълим бошқа тилларда олиб бориладиган таълим муассасаларининг ўқувчилари учун давлат телерадиоканалларида ўзбек ва она тилини ҳамда бошқа фанларни ўрганишга бағишланган туркум дастурлар ташкил қилиш;

фуқароларнинг она тилида таълим олиш имкониятини таъминлаш даражасини ошириш;

оммавий ахборот воситалари ва даврий нашрларда давлат тилини ўрганишга бағишланган туркум дастур ва рукнлар ташкил қилиш;

аудиовизуал асарлар, бадиий фильмлар, адабиётларни давлат тилидан бошқа тилларга таржима қилиш ишларини кенг йўлга қўйиш;

Қорақалпоғистон Республикасида ўзбек ва қорақалпоқ тилларининг давлат тили сифатида муомалада бўлишига тенг шарт-шароитлар яратиш.

3-боб. Концепцияни амалга оширишдан кутилаётган натижалар

Концепция доирасида белгиланган вазифаларни бажариш орқали ўзбек тилининг давлат тили сифатидаги нуфузи ва мақомини ривожлантиришда 2030 йилгача қуйидаги натижаларга эришиш назарда тутилмоқда:

мамлакат ҳаётининг барча соҳаларида, жумладан, давлат бошқаруви, замонавий ва инновацион технологиялар, санонат, банк-молия тизими, ҳуқуқшунослик, дипломатия, ҳарбий иш, тиббиёт ва бошқа соҳаларда давлат тилининг имкониятларидан тўлиқ ва тўғри фойдаланишга эришилади;

давлат органлари ва ташкилотлари раҳбар ходимларига давлат тилини талаб даражасида билиш ва унга ҳурмат билан муносабатда бўлиш мажбурияти юкланади;

барча давлат органлари ва ташкилотларида давлат тилида иш юритиш салоҳиятига эга бўлган малакали кадрлар фаолият кўрсатади;

илмий асосланган янги сўз ва атамалар мунтазам равишда расмий муомалага киритиб борилади;

давлат тили барча фан тармоқларига оид илмий тадқиқотларда илм-фан тили сифатида нуфузга эга бўлади;

ўзбек тили ўқув лексикография тармоғини ривожлантириш, замонавий, янги авлод ўқув луғатларини тузиш ҳамда уларнинг электрон шаклларини яратиш орқали соҳалар бўйича миллий терминологик тизим такомиллаштирилади;

Ўзбек тили ва адабиётини ўқитишнинг янги, замонавий методикасини яратиш орқали тил таълими самарадорлигини оширишга эришилади;

мактабгача таълим ташкилотлари тарбияланувчиларига ўзбек тилини ўқитишга мўлжалланган қизиқарли мультимедиа ўйинлари, дидактик адабиётлар яратилади, бу эса болаларнинг боғча ёшидан давлат тилини ўзлаштиришига қулай имкониятлар яратади;

оммавий ахборот воситаларининг аудиовизуал асарларида барча иштирокчиларнинг ўзбек адабий тилида сўзлашига эришилади;

давлат тилининг ахборот ва коммуникация технологиялари билан фаол интеграцияси таъминланади, ўзбек тилининг илм-фан ва технологиялар соҳасида қўлланилиши имкониятлари янада кенгаяди;

мамлакатимиз ҳудудида истиқомат қиладиган барча миллат ва элатлар тилларини ривожлантириш учун кенг ва тенг имкониятлар яратилади;

хорижда истиқомат қилаётган ватандошларнинг этномаданий ва тил ўзлигини сақлаб қолиш, уларда ўзбек маданий анъана ва қадриятларига ҳурмат шаклланиши учун кенг имкониятлар яратилади;

хорижда ўзбек тили ва адабиёти бўйича илмий тадқиқот олиб бораётган олимлар, тадқиқотчилар билан мунтазам алоқа ўрнатилади, илмий ҳамкорлик йўлга қўйилади;

давлат тили том маънода мамлакатимиз фуқароларини, миллатидан қатъи назар, бирлаштирувчи умумхалқ қадриятига айлантирилади, унинг халқаро миқёсдаги ўрни ва нуфузи ошади.

2020 – 2030 йилларда Ўзбек тилини ривожлантириши ва тил сўбётига таъминлаштириши концепциясининг
2020 – 2022 йилларда амалга ошириши

ДАСТУРИ

Т/р	Амалга оширилмаган чора-тадбирлар	Амалга ошириш механизми	Йилро муддати	Сарфмандлик миқдори (билан сумма) ва харолатлар миқдори	Йилро учун маъсуллар
I. Мавқаларнинг иктомий-сўбёти ҳаётининг берча соҳаларига давлат тили ишончилигини таъминлаш ва тўғри фойдаланишига эришиш					
1.	Ўзбек тили ва адабиёти бўйича билимни баҳолашнинг миллий тест тизими асосида раҳбар кадрларнинг давлат тилида расмий иш юритиш олиши даражасини аниқлаш механизмининг ишлаб чиқиши ҳамда маъсул лавозимларга тайинланган шахслар учун давлат тилини билиши бўйича даража сертификатларини жорий этиши.	1. Илчи гуруҳи ташкил қилиш ва Вазирлар Маҳкамаси қарорининг лойиҳасини ишлаб чиқиши. 2. Қарор лойиҳасини мутасадди вазирликлар ва идоралар билан келишиш. 3. Қарор лойиҳасини Вазирлар Маҳкамасига киритиши	2020 йил октябрь 2020 йил ноябрь 2020 йил декабрь	—	Давлат тест маркази, Олий ва ўрта махсус таълим вазирлиги, Халқ таълими вазирлиги, маънавият ва спорт соҳаси вазирлиги ва идоралар
2.	Барча вазирлик ва идоралар тарихида иш юритиш, шунингдек барча идоралараро ҳужжатлар айланishi давлат тилида бўлишини таъминлаш ва бу жарафанда давлат тилига қатъий амал қилишини назорат қилиши.	1. Давлат органлари ва ташкилотларда норматив-ҳуқуқий ҳужжатларни давлат тилида юритишнинг намунавий тартибини ишлаб чиқиши. 2. Давлат тилида иш юритиш тартибига риоя қилинишини доимий назорат қилиши. 3. Бу борада маъсулнинг уларнинг раҳбарлари зиммасига юқлиши.	2020-2021 йиллар	—	Аллия вазирлиги, вазирлик ва идоралар, маҳаллий ижро ҳокимлиги оргнллари

T/p	Амалга оширилмайдиган чора-тадбирлар	Амалга ошириш механизми	Ижро муддати	Сарфланмаган миқдор (млн сўмга) ва харажатлар эмитбаси	Ижро учун мансууллар
3.	Давлат тилида соҳавий иш юритиш ҳужжатларининг ягона электрон намуналарини ишлаб чиқиш ва улардан фойдаланиш учун онлайн дастурлар яратиш.	<ol style="list-style-type: none"> 1. Давлат тилидаги ижро интимоми идораларро ягона электрон тизимдаги (iro.gov.uz) янада такомиллаштириш бўйича муаллифлар гуруҳини пакистлатириш. 2. Давлат тилидаги ижро интимоми идораларро ягона электрон тизимини янада такомиллаштиришни мақсадли мольялаштириш. 3. Онлайн дастурларнинг узлуксиз ишлатилини таъминлаш. 	<p>2020 йил октябрь</p> <p>2021 йил январь</p> <p>2022 йил январь</p>	600 (Ўзбек тилининг ривожлантириш жамғармаси маблағлари ҳисобидан)	Ахборот технологиялари ва омулиникацияларини ривожлантириш вазирлиги, Инновацион ривожланиш вазирлиги
4.	Лотин ёзувга асосланган ўзбек алифбосини, имло қондаларини янада такомиллаштириш ва янги ёзувга туллиқ ўтишни таъминлаш.	<ol style="list-style-type: none"> 1. Илчи гуруҳини шайлаштириш. 2. Лотин ёзувга асосланган ўзбек алифбосини такомиллаштириш ва янги ёзувга ўтишни ташкилий-ҳуқуқий механизмларини ишлаб чиқиш бўйича «Йул ҳаритасини ишлаб чиқиб» 3. «Йул ҳаритасини Ўзбекистон Республикаси Президентини Администрациясига келтириш учун киритиш. 	<p>2020 йил октябрь</p> <p>2020 йил декабрь</p> <p>2021 йил январь</p>	--	Вазирлар Маҳкамаси, Олий ва ўрта махсус таълим вазирлиги, Фондлар академияси, Ёзувчилар уюшмаси, манфаатдор вазирлик ва идоралар
II. Таълим ташкилотларида давлат тилини ўргатиш тизимини янада такомиллаштириш, унинг илм-фан тили сифатидаги ролунинг ошириш					
5.	Мақтабга таълим ёшдаги болаларга ўзбек тилини ўргатиш тизимини такомиллаштириш.	<ol style="list-style-type: none"> 1. Мақтабга таълим ёшдаги болаларга ўзбек тилини қизқарди тарзда ўргатиш тизимини ишлаб чиқиш. 2. Ўзбек тилини ўргатиш бўйича илгор тажрибаларни оммалаштириш, мақтабга ёшдаги болалар учун «Қизиқарли ўзбек тили», «Сўз мўъжизаси» ва «Ўзбек тилининг 	<p>2020 —</p> <p>2022 йиллар</p>	---	Мақтабга таълим вазирлиги, Ахборот технологиялари ва коммуникацияларини ривожлантириш вазирлиги, Инновацион ривожланиш вазирлиги

Т/р	Амалга оширилган чора-тадбирлар	Амалга оширилган мақсадлар	Йилро муддати	Сарфланган кибитга (йил бўйи) ва харажатлар миқдори	Йилро учун натижалар
6.	Умумий ўрта таълим муассасаларида ўзбек тилини ўқитиш тизмининг тубдан такомиллаштирилиши, ўзбек тили бўйича маълумот ва дарс соғиларини қўлайтириши.	<p>Амалга оширилган мақсадлар:</p> <p>1. Умумий ўрта таълим тизмида ўқувчиларнинг кўтказ қўшимчаларини раivoжлантирувчи, ўзбек тилининг бойликларининг ўзлаштирилиши ва қўлайтирилиши бўйича замонавий ўқув материалларини яратиш.</p> <p>2. Таълим даволат тизмида ва бошқа таълимда олиб борилган умумтаълим мактабларида ўзбек тили дарс соғиларини қўлайтириши.</p> <p>3. Ўзбек тилини она тили ва давлат тили сифатида ўқитишни такомиллаштириш мақсадида кўнма ва маълумот раivoжлантирувчи замонавий ўқув методик материалларини оmmалаштириш, ўқувчиларнинг кўтказ қўшимчаларини тизимли раivoжлантириш.</p>	2020 — 2022 йиллар	—	Халқ таълими вазирлиги, манфаатдор вазирлик ва идоралар
7.	Ўзбек тили бўйича билымларни баҳолаш тизмининг такомиллаштирилиши.	<p>Амалга оширилган мақсадлар:</p> <p>1. Ўзбек тили бўйича билымларни баҳолашнинг амалдаги тизмининг тақдирли қўриб чиқиши.</p> <p>2. Баҳолаш тизмининг яратилиши бўйича хорижий тажрибани ўрганиши.</p> <p>3. Хорижий тажрибани асосда замонавий баҳолаш тизмининг жорий этилиши.</p>	2021 йил сентябрь 2021 йил декабрь 2022 йил сентябрь	—	Олий ва ўрта махсус таълим вазирлиги, Фанлар академияси, Халқ таълими вазирлиги, Давлат тест маркази

Т/р	Амалга оширилган чора-тадбирлар	Амалга ошириш механизми	Ижро муддати	Сарф талонлиги маблағ (млн сўмда) ва харажатлар шифтаси	Ижро учун мақсудлар
8.	Ташкилнинг барча босқичларида давлат тили ўқитишни ҳамда ўзбек тили ва адабиётини янда ривожлантириш борасидаги илмий, илмий-амалий вазирлар кўламини кенгайтириш.	<p>1. Ташкилнинг барча босқичларида ўзбек тили ўргатишни кўламини янда кенгайтириш, давлат тилига доир билимларни мактабга, умумий ўрта ҳамда олий ва ўрта махсус таълим тизимида босқичма-босқич шакллантириб беришга қаратилган ўқув дастурларини ишлаб чиқиш.</p> <p>2. Олий таълим тизимида ўзбек тили илмий мактабларининг замонавий методларини ўргатишни йўлга қўйиш, тилнинг ривожланиш истиқболлари билан боғлиқ илмий муаммоларни аниқлаш, тадқиқ этиш, натижаларни омиклаштириш.</p> <p>3. Умумбалшарий маданий меросга улкан хисса қўлган ўзбек умматоз адабиётини намояндаларининг ижод намуналарини илмий тадқиқ этиш.</p>	<p>2021-2022 ўқув йилидан</p> <p>2020 йил октябрь</p> <p>2020 -- 2022 йиллар</p>	—	<p>Олий ва ўрта махсус таълим вазирлиги,</p> <p>Халқ таълими вазирлиги,</p> <p>Мактабга чика таълим вазирлиги, Инновацион ривожланиш вазирлиги,</p> <p>Фанлар академияси,</p> <p>Олий аттестация комиссияси,</p> <p>мафтаадлор вазирлик ва идоралар</p>
9.	Ўзбек тили ўқув лексикография тизимини ривожлантириш, янги авлод ўқув ва атамалар лугатларини яратиш, ушрнинг электрон вариантларини ишта тушириш.	<p>1. Ўзбек тили ўқув лексикографияси назариясини ишлаб чиқиш, унинг илмий — лингвистик, лингводидактик, лингвопедагогик, психоллингвистик, социоллингвистик, прагматлингвистик асосларини ишлаб чиқиш.</p> <p>2. Ўқув ва атамалар лугатларининг янги авлоднинг яратиш бўйича лойиҳалар ташливини эълон қилиш ва голлиблорга грантлар ажратил.</p> <p>3. Ўзбек тилидаги маъжуд лугатлар асосида услужиз ташлимининг барча турлари учун қуйидаги ўқув лугатларини яратиш: кўп жисмли «Ўзбек тилининг нозили лугат»нинг тулдирилган янги нашри</p>	<p>2022 йил декабрь</p> <p>2020 — 2022 йиллар</p> <p>2020 — 2022 йиллар</p> <p>2020 йил</p> <p>2020 йил</p> <p>2021 йил</p> <p>2021 йил</p> <p>2022 йил</p> <p>2022 йил</p>	<p>15 000</p> <p>(Ўзбек тилини ривожлантириш жағармаси маблағлари хисобидан)</p>	<p>Фанлар академияси,</p> <p>Инновацион ривожланиш вазирлиги,</p> <p>Ахборот ва оммавий коммуникациялар агентлиги,</p> <p>Олий ва ўрта махсус таълим вазирлиги,</p> <p>мафтаадлор вазирлик ва идоралар</p>

Т/р	Амалга оширилган чора-тадбирлар	Амалга ошириш механизми	Йилро муддати	Сарфланган маблағ (млн сўмда) ва ҳарajatлар амбиёси	Йилро учун масъу:лтар
		<p>Амалга ошириш механизми</p> <p>(кирилл ва лотин ёзувигга асосланган ўзбек алифбосида);</p> <p>«Ўзбек тилининг имло лугати» (кирилл ва лотин ёзувигга асосланган ўзбек алифбосида);</p> <p>«Ўзбек тили синонимлари лугати»;</p> <p>«Ўзбек тили синонимларининг катта изоҳли лугати»;</p> <p>«Ўзбек тили фразеологизмларининг катта изоҳли лугати»;</p> <p>«Ўзбек тили омонимлари лугати»;</p> <p>Ўзбек тилига хорижий тиллардан ўзлаштирилган сўзлар лугатини тузиш, унинг даврий янгилан, тўлдириб бориш бу боралда филолог, фольклоршунос, тарихчилар, ёзувчи ва шоирлар, аниқ ва гуманитар йўналишларда фаолият олиб бораётган олимлардан иборат ишчи гуруҳларини шакллантириш.</p> <p>Қўйилган лугатларни яратиш ва нашр этиш:</p> <p>«Халқаро атам элементларини изоҳли-иллюстратив лугати»;</p> <p>«Иктимоний-синосий атамаларининг изоҳли лугати»;</p> <p>«Ахборот технологиялари атамаларининг изоҳли лугати»;</p> <p>«Тарих атамаларининг изоҳли лугати»;</p> <p>«Юридик атамаларининг изоҳли лугати»;</p> <p>«Кимё атамаларининг изоҳли лугати»;</p> <p>«Кон-металлургия соҳаси атамаларининг изоҳли лугати».</p>	<p>2020 — 2022 йиллар</p> <p>2020 йил</p> <p>2020 йил</p> <p>2021 йил</p> <p>2021 йил</p> <p>2021 йил</p> <p>2022 йил</p> <p>2022 йил</p>		

Т/р	Амалга оширилган чора-тадбирлар	Амалга ошириш механизми	Ижро муддати	Сарфланган маблағ (млн сўмга) ва харажатлар миқдори	Ижро учун масъуллар
10.	Ўзбек тилининг ўзига хос хусусиятлари тўла ҳисобга олинган имло ва пунктуация қоидалари асосида янги «Ўзбек тили меъёри» илмий-оммабоп ўқув қўлланмасини напрга тайёрлаш.	1. Муаллифлар гуруҳини шакллантириш. 2. Қўлланма мундарижасини тузиш. 3. Муаллифлар вазифаларини белгилаш. 4. Қўлланманинг қўлёлма нусхасини тайёрлаш. 5. Қўлланmani наптр этиш.	2021 йил март 2021 йил октябрь	200 (Ўзбек тилини ривожлантириш жамағати маблағлари ҳисобидан)	Фанлар академияси, Олий ва ўрта махсус таълим вазирлиги, Ахборот ва оммавий коммуникациялар агентлиги
11.	Давлат оидий таълим муассасаларининг таълим бошқа тилларда олиб бориладиган йўналишларида «Ўзбек тилининг соҳада қўлланмасини» фанини таълимнинг йўлга қўйиш.	1. Тегишли таълим йўналишлари ўқув режаларига «Ўзбек тилининг соҳада қўлланмасини» фанини киритиш. 2. Ўқув фаши дастурини ўқитишнинг самарали методикаларига асосланган ҳолда яратиш. 3. Дастурни ихтисосликлар мазмунига мослаштириш. 4. Фанининг ўқув-услубий материалларини яратиш ва таълим жарафинга жорий этиш.	2020 йил октябрь 2020 йил ноябрь 2020 йил декабрь 2021 йил январь	—	Олий ва ўрта махсус таълим вазирлиги, мафавзулар вазирлик ва идоралар
12.	Ўзбек тили ва адабиётини ўқитишнинг замонавий методикасини яратиш.	1. Ўзбек тили ва адабиётини фанини ўқитиш методикасини қайта кўриб чиқиш. 2. Давлат тилини ўқитиш бўйича хорижий тажрибаларни ўрганиш ва таҳлил қилиш. 3. Хорижий тажрибалар асосида ўзбек тили ва адабиётини фанини ўқитишнинг замонавий методикасини ишлаб чиқиш.	2020 йил ноябрь 2021 йил март 2021 йил июль	500 (Ўзбек тилини ривожлантириш жамағати маблағлари ҳисобидан)	Олий ва ўрта махсус таълим вазирлиги, Халқ таълими вазирлиги, Мақтабгача таълим вазирлиги
13.	Бирлаштирилган ва ёзма манбалар асосида ўзбек тилининг қўл мннг йиллик тарихий ривожланишини ёритиб бериш	1. Муаллифлар гуруҳини шакллантириш. 2. Қўлланма мундарижасини тузиш. 3. Муаллифлар вазифаларини белгилаш.	2021 йил март	1 600 (Ўзбек тилини ривожлантириш жамағати)	Фанлар академияси, Олий ва ўрта махсус таълим вазирлиги,

Т/р	Амалга оширилган чора-тадбирлар	Амалга ошириш механизми	Йнро муддати	Соғланмаган маблағ (млн сўйда) ва харажатлар миқдори	Йнро учун мансублар
	илмий монографияни нашрга тайёрлаш.	4. Қўлланмани нашрга тайёрлаш ва чоп этиш.	2022 йил октябрь	маблаглари ҳисобидан	Ахборот ва оммавий коммуникациялар агентлиги
III. Давлат тилининг софитини сақлаш, уни бойитиб бориш ва аҳолининг нутқ маданиятини ошириш					
14.	Ўзбекистон телерадиоканалларининг кўрсатуви ва эшитиришлари, оммавий кино, концерт дастурлари, оммавий ахборот воситаларининг аудиовизуал асарларида суҳбатдон — бошловчилар ва бирча катнашчиларнинг Ўзбек алабий тилида сўзлашгани таъминлаш.	<ol style="list-style-type: none"> 1. Оммавий ахборот воситаларида Ўзбек тилининг алабий асарларини, ёшлар оқоб-ахлоқига салбий таъсир қиладиган кўрсатувларни нazorат қилувчи бадний кенгашларнинг намунавий нгзюмини ишлаб чиқиш. 2. Намунавий нгзюмини манфаатдор вазирлик ва идоралар билан белгиланган тартибда тасдиқлаш. 3. Бадний кенгашлар фаолиятини йўлга қўйиш. 	<p>2021 йил январь</p> <p>2021 йил февраль</p> <p>2021 йил март</p>	—	<p>Миллий телерадиокомпания, Миллий ахборот агентлиги, Ахборот ва оммавий коммуникациялар агентлиги, Маданият вазирлиги, УОАВМА,</p> <p>Журналистлар ижодий уюшмаси, манфаатдор вазирлик ва идоралар</p>
15.	Қўп жылда «Ўзбекистон миллий комиссия» лотин ёзувига асосланган Ўзбек алифбосида нашрга тайёрлаш ва чоп этиш.	<ol style="list-style-type: none"> 1. Ишчи гуруҳи тузиш. 2. «Ўзбекистон миллий энциклопедия» ни қайта кўриб чиқиш. 3. Тўлқамни лотин ёзувига асосланган Ўзбек алифбосида нашрга тайёрлаш ва чоп этиш. 	<p>2021 йил март</p> <p>2021 йил декабрь</p> <p>2022 йилнинг бошда</p>	12 000 (Ўзбек тилини ривожлантириш жамғармаси маблағлари ҳисобидан)	Фанлар академияси, Ахборот ва оммавий коммуникациялар агентлиги, манфаатдор вазирлик ва идоралар
16.	Жаҳид намоёнларининг бой маънавий мероси, хаёли ва фаолиятини ўрганишга оид илмий излавишларни рағбатлантириш.	<ol style="list-style-type: none"> 1. Тегилли мавзуга доир лойиҳалар бўйича ташлов эълон қилиш. 2. Ташлов натижаларини кўра лойиҳаларини молиялантириш. 3. Диссертациялар тайёрлаш. 	<p>2020-2021 йиллар</p> <p>2021-2022 йиллар</p>	500 (Ўзбек тилини ривожлантириш жамғармаси маблағлари ҳисобидан)	<p>Олий ва ўрта махсус таълим вазирлиги,</p> <p>Инновацион ривожланиш вазирлиги,</p> <p>Фанлар академияси, «Ўзлар» агентлиги</p>

Т/р	Амалга оширилган чора-тадбирлар	Амалга ошириш механизми	Ижро муддати	Сифatlanilgan maблаг (yил сўмда) va харajatлар maбраси	Ижро учун maстaулар
17.	Бешлар ўртасида кутк маданиятини оширишга қаратилган таъловлар ўтказиш, жамоадан, «Зулфия» хонаси кизлари», «Мара ўйлони» таъловлари номдошларига давлат тилини билишни шартини киритиш.	<ol style="list-style-type: none"> 1. Таъловларнинг мунтазам ўтказилишини назарда тутувчи норматив-ҳужужий ҳужжат лойиҳасини ишлаб чиқиш. 2. Лойиҳани маъфатдор вазирилик ва идоралар билан белгилаш шартини тасдиқлаш. 3. Таъловларни бешлар ўртасида оmmалаштириш ва ўтказиш, оmmавий ахборот воситиларида кенг тарғиб қилиш. 	<p>2021 йил апрель</p> <p>2021 йил май</p> <p>2021-2022 йиллар</p>	<p>Алоҳида сметалар асосида ажратилган маблаглар ҳисобидан</p>	<p>Бешлар ишлари агентлиги, Маҳалли ва оқилани қўллаб-қувватлаш вазирлиги, Халқ таълими вазирлиги, Олий ва ўрта махсус таълим вазирлиги, Ёзувчилар уюшмаси, Миллий телевидениекомпания</p>
18.	Савдо, ишлаб чиқариш, маншый хизмат кўрсатиш объектларига ўзбекча ном қўйишнинг норматив-ҳужужий асосини шакллантириш.	<ol style="list-style-type: none"> 1. Компания, фирма, бренд ҳамда ишлаб чиқариш, савдо объектлари, махсуслотларга ном қўйиш (нейминг) хизматини ташкил қилиш бўйича Вазирлар Маҳкамасининг қарори лойиҳасини ишлаб чиқиш. 2. Қарор лойиҳасини маъфатдор вазирилик ва идоралар билан келишиш. 3. Қарор лойиҳасини Вазирлар Маҳкамасига киритиш. 	<p>2020 йил ноябрь</p> <p>2020 йил декабрь</p> <p>2021 йил январь</p>	<p>--</p>	<p>Олий ва ўрта махсус таълим вазирлиги, Адлия вазирлиги, маъфатдор вазирилик ва идоралар</p>
IV. Давлат тилининг замонавий ахборот технологиялари ва коммуникатсияларида фойдаланилушуви таъминлаш					
19.	Ўзбек тилига оид барча илмий, назарий ва амалий маълумотларни ўнда жамолаган электрон кўришнидаги Ўзбек тили миллий корпсуни яратиш.	<ol style="list-style-type: none"> 1. Миллий корпсуни яратиш бўйича ишчи гуруҳини шакллантириш. 2. Миллий корпсу йўналишлари бўйича маълумотлар базасини шакллантириш. 	<p>2020 йил декабрь</p> <p>2022 йил декабрь</p>	<p>1000 (Ўзбек тилини ривожлантириш жағғармаси маблаглари ҳисобидан)</p>	<p>Олий ва ўрта махсус таълим вазирлиги, Ахборот технологиялари ва коммуникатсияларни ривожлантириш вазирлиги, Фанлар академияси, Халқ таълими вазирлиги</p>

Т/р	Амалга оширилмайдиган чоралар	Амалга ошириш мезгилсизми	Иккунчи муддат	Сарфсалишти (млн сўмда) ва харажатлар миқдори	Иккунчи маълумотлар
20.	<p>Ўзбек тилини Интернет тармоғида оқимлаштириш, унда муносиб ўрни эгаллашнинг таъминлаш, дастурий маҳсулотларнинг ўзбекча иловаларини яратиш, ўзбек тилини ўргатувчи компьютер дастурларини конг майдонда амалиётга татбиқ қилиш.</p>	<p>Амалга ошириш мезгилсизми</p>	<p>2020 — 2022 йиллар</p>	<p>Алоҳида сметалар асосида ажратилмайдиган маблағлар хисобидан</p>	<p>Иккунчи маълумотлар</p> <p>Ахборот технологиялари ва коммуникацияларнинг ривожлантириш вазирлиги, Фанлар академияси, Олий ва ўрта махсуот таълим вазирлиги, Халқ таълим вазирлиги, Мақтабга таълим вазирлиги, «UNICON.UZ» ДУК</p>
21.	<p>Ўзбек тилидаги матнлар тахририга мўлжалланган компьютер дастурларини яратиш.</p>	<p>Амалга ошириш мезгилсизми</p>	<p>2022 йил январь 2022 йил декабрь</p>	<p>1 000 (Ўзбек тилининг ривожлантириш жамғармаси маблағлари хисобидан)</p>	<p>Ахборот технологиялари ва коммуникацияларнинг ривожлантириш вазирлиги, Олий ва ўрта махсуот таълим вазирлиги, Фанлар академияси, «UNICON.UZ» ДУК</p>

Т/р	Амалга оширилган чора-тадбирлар	Амалга ошириш механизми	Ижро муддати	Сарфланадиган маблағ (млн сўмда) ва қаражатлар манбаи	Ижро учун маъсуллар
22.	Ўзбек тилида жақоннинг ётакчи хорижий тиллари ва хорижий тиллардан ўзбек тилига таржима қилувчи компьютер дастури яратилди.	<ol style="list-style-type: none"> 1. Филолог ва дастурчи-математиклардан иборат илмий, ижодий-техник гуруҳини шакллантириш. 2. Ҳар бир хорижий тил ва Ўзбек тили таржимаси билан шугулланувчи кичик ижодий гуруҳлар ташкил қилини. 	<p>2020 йил декабрь</p> <p>2021 йил январь</p>	<p>9 000</p> <p>(Ўзбек тилини ривожлантириш жамғармаси маблағлари ҳисобидан)</p>	<p>Ахборот технологиялари ва коммуникацияларини ривожлантириш вазирлиги, Олий ва ўрта мақсув таълим вазирлиги, Инновацион ривожланиш вазирлиги, Елувчилар уюшмаси</p>
23.	Давлат тилида яратилган дастурий таъминотларни ягона сертифицикация ва стандартлаштириш хизматини жорий этиш.	<ol style="list-style-type: none"> 1. Ахборот технологиялари ва коммуникацияларини ривожлантириш вазирлиги тизимида давлат тилида яратилган дастурий таъминотларнинг сифати ва мазмунини кўриб чиқиб, мувофиқлик сертификатга берадиган алоҳида хизмат ташкил этиш бўйича Вазирлар Маҳкамасининг қарорини лойиҳасини ишлаб чиқиш. 2. Тегинли вазирлик ва идоралар билан келишиш. 3. Қарор лойиҳасини Вазирлар Маҳкамасига киратиш. 	<p>2021 йил июнь</p> <p>2021 йил август</p> <p>2021 йил сентябрь</p>	<p>—</p>	<p>Ахборот технологиялари ва коммуникацияларини ривожлантириш вазирлиги, маъмурлар вазирлиги ва идоралар, «UNICON.UZ» ДУК</p>
24.	Ётакчи хорижий иқтисодий тармоқлар интeрфeкcларининг тeллари таркибига Ўзбек тилини қўшиш масаласини ўрганиш.	<ol style="list-style-type: none"> 1. Ётакчи хорижий иқтисодий тармоқлар маъмуриятлари билан музокаралар олиб бориш. 2. Музокаралар натижаси бўйича таъхлилий маълумотнома тайёрлаш. 3. Таъхлилий маълумотномани Вазирлар Маҳкамасига кўриб чиқиш учун киратиш. 	<p>2020 йил декабрь</p> <p>2021 йил январь</p>	<p>—</p>	<p>Ахборот технологиялари ва коммуникацияларини ривожлантириш вазирлиги, Ташқи ишлар вазирлиги, маъмурлар вазирлиги ва идоралар</p>

Т/р	Амалда ошқирмадан чоралар тadbirlaplar	Амалда ошқирма/мақомат	Кларо мулдат	Сарфлашадиган маблағ (млн сумда) ва харажатлар маблаг	Кларо учун маъсуллар
V. Давлат тилининг кларо маъсалага ўрни ва нурфазани овартириш, бу бордан хорикий хамкорлик алголатириани ривослатириши					
25.	Ўзбек тилини хорикий мамлакатларда кент тарғиб килиш, уни ўрганиш истатига булган чет эллик фукароларга кўмаклашига мулжалланган Ўзбек тилини ўргатувчи онлайн платформа ташкил килиш, унинг ахборот базасини шакллантириш ва мунгизам бойитиб борши.	<ol style="list-style-type: none"> 1. Ишче туруқи ташкил килиш. 2. Илгор хорикий таърибаларни ўрганиш ва шу асосда Ўзбек тилини чет элларда кент тарғиб килиш концепцияси лойиҳасини ишлаб чикиш. 3. Ўзбек тилини ўргатувчи онлайн платформа ишлаб чикиш. 4. Онлайн платформанинг фаолиятини йўлга қўйиш. 5. Онлайн платформани мунгизам ривашда такомиллаштириб борши. 	<p>2020 йил октябрь</p> <p>2020 йил ноябрь</p> <p>2020 йил декабрь</p> <p>2021 йил октябрь</p> <p>2022 йилдан бошлаб</p>	<p>1 000</p> <p>(Ўзбек тилини ривожлатириш жамғармаси маблаглари хисобидан)</p>	<p>Олий ва ўрта махсус таълим вазирлиги,</p> <p>Ташки ишлар вазирлиги,</p> <p>Ахборот технологиялари ва коммуникацияларини ривослатириш вазирлиги,</p> <p>Республика Маданият ва маърифат марказини,</p> <p>Ешлар иттифоқи</p>
26.	Хорикда истикомент килётган ватадошларнинг маданый ва тел ўзлтиги саклаб колши, уларнинг Ўзбек маданый анъана ва калдиритлари рухиде тарбия топишларига кўмаклашиш.	<ol style="list-style-type: none"> 1. Хорикда яшётган ватадошлар хақида саит яратиш. 2. Саитга зарур материалларни мунгизам жойлаштириб борши. 3. Хорикда истикомент килётган ватадошлар учун «Ўзбек тили», «Лисоний маданиятшунослик», «Ўзбек миллий кадриятлари», «Ўзбек тилини ўрганиш» каби оммабон рисодалар яратиш. 	<p>2020 йил ноябрь</p> <p>2021 йил январь</p> <p>2021 йил март</p> <p>2022 йил декабрь</p>	—	<p>Ташки ишлар вазирлиги,</p> <p>Ахборот технологиялари ва коммуникацияларини ривожлатириш вазирлиги,</p> <p>Маданият вазирлиги,</p> <p>Езувчилар уюмласи,</p> <p>Минглатлараро мўносabatлар ва хорикий аммакаллар билан дўстлик алокалари кўмитаси, машифатлор ва ирлик ва илоралар</p>
27.	Хорикий олий таълим муассасаларида Ўзбек тили марказлари фаолиятини йўлга қўйиш.	<ol style="list-style-type: none"> 1. Ўзбек тили марказларини очилш нақвиятига эга булган хорикий олий таълим муассасаларининг рўйхатини шакллантириш 2. Ўзбек тили марказларида Ўзбек тилини ўргатувчи курслар фаолиятини йўлга қўйиш. 	<p>2020 йил октябрь</p> <p>2022 йил январь</p>	—	<p>Олий ва ўрта махсус таълим вазирлиги,</p> <p>Ташки ишлар вазирлиги,</p> <p>Фондлар академияси</p>

Т/р	Амалга оширилган чора-тадбирлар	Амалга ошириш механизми	Ижро мuddати	Сарфламаларнинг маblаси (эли сўзлари ва харajatлар манбаси)	Ижро учун мас'уллар
28.	Хорижда фаолият кўрсатаётган ўзбек тили ўқитувчилари билан муvтазам алоқа ўрнатил ва ўзаро тажриба алмашишни йўлга қўйил.	<p>Амалга ошириш механизми</p> <ol style="list-style-type: none"> 1. Хорижий университетлардаги ўзбек тили ўқитувчилари рўйхатини гузлш ва улар билан муvтазам алоқа ўрнатил. 2. Масофавий тилини технологиялар билан фойдаланган holdа хорижий университетлардаги ўзбек тили ўқитувчилари учун кичика мuddатли малака ошириш курсларини ташкил этиш ва методик ёрдам кўрсатиш. 	2020 йил декабрь 2021-2022 йиллар	---	Ташки ишлар ва ширлиги, «Эл-юрт умиди» жаmғармаси, Олий ва ўрта махуsus тилини вазирилги, Халк тилини вазирилги, Республика Мазлимаит ва маvрифат маркази
29.	Хорижий олий тилини муассасаларда фаолият кўрсатаётган ўзбек тили курсларини зарур илмий, ўқув-услубий адабиётлар билан таъминлаш тизимини жорий этиш.	<ol style="list-style-type: none"> 1. Ўзбек тили курслари фаолият кўрсатаётган хорижий университетлар билан ҳамкорлик қилш, уларни зарур илмий, ўқув-методик адабиётлар билан таъминлаш. 2. Ўзбек тили курслари ўқитувчилари учун зарур бўладиган адабиётлар рўйхатини шакллантириш тизимини йўлга қўйил. 	2020 -- 2022 йиллар	---	Олий ва ўрта махуsus тилини вазирилги, Ташки ишлар вазирилги, Фанлар академияси, манфаатдор вазирилк ва идоралар
30.	Хорижий ўзбек тили ва адабиёти буйича илмий тадқиқот олиб бораётган олимлар, тадқиқотчилар, таржумонлар билан муvтазам алоқа ўрнатил, илмий ҳамкорликни йўлга қўйил.	<ol style="list-style-type: none"> 1. Хорижий мамлакатларда ўзбек тили ва адабиёти буйича илмий тадқиқот олиб бораётган олимлар билан илмий алоқаларни йўлга қўйил. 2. Уларнинг илмий тадқиқотлари хулоса ва натижаларини ўзбекистон илмий жамоатчилигига маълум қилш. 3. Хорижий мамлакатларда ўзбек тили ва адабиёти буйича илмий тадқиқот олиб бораётган олимлар, тадқиқотчилар билан суvбатлар, телекўрсатувлар, илмий семинарлар ташкил этиш. 	2020 -- 2022 йиллар	---	Олий ва ўрта махуsus тилини вазирилги, Ташки ишлар вазирилги, Фанлар академияси, манфаатдор вазирилк ва идоралар
31.	Мамлакатимизнинг хориждаги дипломатик ваколатхоналари хузу-	<ol style="list-style-type: none"> 1. «Ўзбек тилининг дўстлари» клубларининг илзомини шлалб чиқил. 	2020 йил октябрь	---	Ташки ишлар вазирилги,

Т/р	Амалга оширилган тарафлар	Амалга ошириш мазмунини	Йилро муддати	Сарфмалумотлар	Йилро учун маълумотлар
	<p>Амалга оширилган тарафлар</p> <p>рида «Ўзбек тилининг дўстлари» клубларини қўлайтириш.</p>	<p>Амалга ошириш мазмунини</p> <p>2. Бирча дипломатик вазирликларда «Ўзбек тилининг дўстлари» клубларининг соғина қўлайтириш.</p> <p>3. «Ўзбек тилининг дўстлари» клублари учун методик қўлланмалар, Ўзбек тилини ўргатиш бўйича дорилеклар яратиш.</p>	<p>2020—2022 йиллар</p> <p>2020 йил декабрь</p>	<p>Каблаг (млн сўмда) ва харajatлар манбаи</p>	<p>Йилро учун маълумотлар</p> <p>Олий ва ўрта махсус таълим вазирлиги, Фанлар академияси, Миллатлараро муносабатлар ва хорижий мюлақатлар билан дўстлик алоқалари қўмитаси</p>
32.	<p>Фан ва таълимдаги ҳамкорликни қўлайтириш орқали чет эллик ёшларнинг Ўзбек тилига бўлган кизиқшини ошириш.</p>	<p>1. Ўзбек тили ва адабиёти бўйича таълимнинг турли босқичларида Халқаро фан олимпиадаларини ўтказишни йўлга қўйиш.</p> <p>2. Хорижийлик ёшларнинг Ўзбек тилига бўлган кизиқшини оширишга хисса қўшган ватандошларимизни далага муҳофизатлари билан тақдирлаш бўйича тақдирлар тайёрлаш.</p>	<p>2022 йил март</p> <p>2020—2022 йиллар</p>	<p>—</p>	<p>Олий ва ўрта махсус таълим вазирлиги, Ташқи ишлар вазирлиги, Халқ таълими вазирлиги, манфаддор вазирлик ва идоралар</p>
33.	<p>Хорижда Ўзбек тилининг халқаро қўбузи, жозабдорлиги ва имкониятлари ҳамда илмий ажумаллар, давра суҳбатлари, мутокот ва суҳбатлар ташкил этиш ва оммавий ахборот воситаларида кенг ёритиш.</p>	<p>1. Хорижийлик мутахассислар, таржимонлар, Ўзбек тили ва адабиёти илосмандалари билан суҳбатлар ташкил этиш.</p> <p>2. Хорижийлик мутахассислар, таржимонлар, Ўзбек тили ва адабиёти илосмандаларининг Ўзбекистондаги ОАВларда муваззам равишда чиқишларини ташкил қилиш.</p>	<p>2020—2022 йиллар</p>	<p>—</p>	<p>Ташқи ишлар вазирлиги, Фанлар академияси, Ахборот технологиялари ва коммуникацияларини ривожлантириш вазирлиги, Миллий телерадиокорпорацияси</p>
34.	<p>Туркий тилли давлатлар билан ҳамкорлик жараёнини ривожлантириш мақсадида Ўзбек тилининг қарлош тиллар билан таржима лугатларини ҳамда</p>	<p>1. Ишчи гуруҳини шакллантириш</p>	<p>2020 йил октябрь</p> <p>2021 йил январь</p>	<p>1 500 (Ўзбек тилини ривожлантириш ҳамғармаси)</p>	<p>Фанлар академияси, Инновацион ривожланиш вазирлиги, Олий ва ўрта махсус таълим вазирлиги</p>

Т/р	Амалга оширилган чора-тадбирлар	Амалга ошириш механизми	Ижро муддати	Сарфланган маблағ (млн сўмда) ва харажатлар миқдори	Ижро учун мансублар
	уларнинг мобил иловаларини яратиш.	2. Луготларини ва уларнинг мобил иловаларини тайёрлаш бўйича графт лойиҳаларини шакллантириш. 3. Ишланмаларини Интернет тармоғида тартибот қилиш.	2021-2022 йиллар	маблағларни ҳисобидан)	
VI. Мамлакатнингда истиқомат қиладиган барча миллат ва эллар тилларини ривожлантириш максалида кенг ва тенг шартлар ҳамда уларга давлат тилини ўрганиш учун қўлай шарт-шароитлар яратиш					
35.	Бошқи миллат вакилларига давлат тилини ўргатувчи ўқув-методик қўлланмалар, кўргазмалар материаллар яратиш.	1. Ўқув-услубий қўлланмалар, кўргазмалар материаллар яратиш бўйича соҳанинг тахрирбали мутахассисларидан иборат ишчи гуруҳи тузиш. 2. Хорезмий тахрирларини ўргатиш. 3. Давлат тилини ўқитиш методикаси асосида ўқув-услубий қўлланма, кўргазмалар материаллар яратиш.	2020 йил октябрь 2021 йил март 2021-2022 йиллар	500 (Ўзбек тилини ривожлантириш жамоғармаси маблағларни ҳисобидан)	Фанлар академияси. Мақтабгача таълим вазирлиги, Халқ таълими вазирлиги, Олий ва Ўрта махсус таълим вазирлиги, маинфатдор вазирлик ва идоралар
36.	Таълим бошқа тилларда олиб борялалган таълим муассасаларининг ўқувчилари учун давлат телерадиоканалларида она тилини ва бошқа фанларни ўрганишга бағишланган кўрсатув, эшиттиришлар ташкил қилиш.	1. «Тилга эътибор», «Она тилида сўзлашмиш», «Нотиклиқ маҳорати», «Тил – миллат кўзгуви», «Китоб билим манбани», «Баллила ёшлар – келажак бунёдкори» каби туркум кўрсатув ва эшиттиришлар ташкил қилиш. 2. Таълимнинг барча бўғинларида ўзбек тилини ўргатиш бўлиmlари, методик бирлашмалар ва кафедралар фаолиятини муитазам ёритиб бориш.	2021 йил январдан бошлаб мунтазам 2021 йил сентябрь	—	Миллий телерадиокомпания, Халқ таълими вазирлиги, Олий ва Ўрта махсус таълим вазирлиги, Мақтабгача таълим вазирлиги, Миллатлараро муносабатлар ва хорижий мамлакатлар билан дўстлик алоқалари қўмитаси

Т/р	Амалга оширилмаган чора-тадбирлар	Амалга ошириш мезмони	Ижро муддати	Сарфмалнинг келиши (или сўлиги) ва харажатлар келиши	Ижро учун маъсуллар
37.	Фуқароларнинг она тилида таълим олиш нақсониятини таъминлаш даражасини ошириш.	<p>1. Ишчи гуруҳи тузиш.</p> <p>2. Таълим бошқа тилларда олиб бориладиган таълим муассасаларининг тегишли ўқув-курслари ва зарур адабётлар билан таъминланганлиги ҳолатига ўргатиш бўйича чора-тадбирлар режасини ишлаб чиқиш.</p> <p>3. Ушбу соҳадаги ишларнинг ҳолатини яқшиллаш бўйича тақлифлар тайёрлаш ва Вазирлар Маҳкамасига қаритиш.</p>	<p>2020 йил октябрь</p> <p>2020 йил ноябрь</p> <p>2020 йил декабрь</p>	—	<p>Халқ таълими вазирлиги, Олий ва ўрта махсус таълим вазирлиги, Министрларро муносабатлар ва хорижий амакикатлар билан дўстлик алоқалари бўлими, Қўмитаси, Коррекциянистон Республикаси Вазирлар Кенгаши, вилоятлар ва Тошкент шаҳар ҳокимиятлари, мафалалор вазирлик ва идоралар</p>
38.	Оммавий ахборот воситалари ва даврий нашрларда давлат тилини ўрганишга бағишланган турқум дастур ва руқиялар ташкил қилиш.	<p>1. Турқум кўрсатув, эшиттириш ва маҳоталар ташкил қилиш.</p> <p>2. Таълимнинг барча бўғинларида Ўзбек тилини ўргатиш бўлиmlари, методик бирлашмалар ва кафедралар фаолиятини мунтазам еритиб бориш.</p>	<p>2021 йил январь</p> <p>2021 йил сентябрь</p>	—	<p>Миллий телерадиокомпания, Миллий ахборот агентлиги, Республика Мазливиат ва маърифат маркази, Фаллар академияси, Олий ва ўрта махсус таълим вазирлиги, Мақтабгача таълим вазирлиги, Халқ таълими вазирлиги, мафалалор вазирлик ва идоралар</p>
39.	Аудиовизуал асарлар, бадий фильмлар, адабётларни давлат тилидан бошқа тилларга таржима қилиш ишларини кенг йўлга қўйиш.	<p>1. Хар бир йўналиш бўйича таржима режасини шакллантириш.</p> <p>2. Таржимонлар гуруҳини шакллантириш.</p> <p>3. Таржима ишларини амалга ошириш.</p>	<p>2022 йил январь</p> <p>2022 йил март</p>	Алоҳида шметалар асосида ажратилган	<p>Олий ва ўрта махсус таълим вазирлиги, Ахборот ва оммавий коммуникациялар агентлиги,</p>

Т/р	Амалга оширилган чора-тадбирлар	Амалга ошириш механизми	Ижро муддати	Сарфланган маблаг (млн сўм) ва харajatлар миқдори	Ижро учун вазирлар
		4. Таржималарни оmmалаштириш.	2022 йил апрель йилдан бошлаб	маблаглар ҳисобидан	Миллий телерадиокомпания, манфаатдор вазирлик ва идоралар
40.	Қорақалпоғистон Республикасида ўзбек ва қорақалпоқ тилларининг давлат тили сифатида муомалада бўлишига тенг шарт-шароитлар яратиш.	1. Қорақалпоғистон Республикасида давлат тили билан бир қаторда, қорақалпоқ тилининг расмий муомала сифатидаги ўрнига алоҳида эътибор қаратиш бўйича чора-тадбирлар режасини ишлаб чиқиш. 2. Қорақалпоғистон Республикаси ҳудудыда икки тилининг тенг муомалада бўлишини таъминлаш.	2021 йил январь	—	Қорақалпоғистон Республикаси Вазирлар Кенгаши, Адлия вазирлиги

Изоҳлар:

- 1) норматив-ҳужжатлар татавви ҳужжатлар татавви ҳужжатлар татавви ва предметга кираб кўриб чиқилиши ёки бир ҳужжатга бирлаштирилиши мумкин;
- 2) 2020 — 2030 йилларда Ўзбек тилини ривожлантириш ва тил сўзловчи тасоҳиллаштириш топшириқини тегишли даврга мувофиқлаштириш асосий йўналишларини белгиб чиқиб, ҳар йилги йилда Вазирлар Маҳкамаси томонидан тасдиқланган алоҳида айбул ҳаритага асосан орақалли босқичга асосан йўналишларини белгиб чиқариб берилади

2020 — 2030 йилларда ўзбек тилини ривожлантириш ва тил сийсатини такомиллаштиришни янада

АСОСИЙ ЙўНАЛИШЛАРИ

Т/р	Йўналиш	Ўлчов барлиги	2020 й.	2023 й.*	2025 й.*	2027 й.**	2030 й.*	Бяро у-чун масъуллар
Тяльпим ташкялотларида давлат тилини ўзгяртиш тизимини янада такомиллаштириш, унинг юли-фин тили сийфатдаги куйузани ошйрмиш								
1.	Давлат мактабгача тьяльми тизимда ўзбек тили туруслар камровини кенгайтйрмиш	фонд	68	70	72	75	80	Мактабгача тьяльми вазйрлиги
2.	Умумтьяльпим мактабларида ўкув йаиллари учун тьяльпич ўкув режаларида ўзбек тили фанини ўзгяртиш куйузани ошйрмиш	хафта/соат	84	90	94	106	110	Халк тьяльмин вазйрлиги
	Шундан, тьяльпим ўзбек тилида олип борйадиган мактабларида	хафта/соат	57	60	62	62	62	
	Тьяльпим бошқа тилда олип борйадиган мактабларида		27	30	32	44	48	
3.	Олий тьяльпим муассасаларида ўзбек тили кафедраларини ташкил этиш	та	58	114	120	130	140	Олий ва ўрта махсус тьяльпим вазйрлиги
4.	Ўзбек тилини ривожлантириш йўналишидаги илмий — тадқиқот изланишлар миқдорини кўпайтириш**	та	81	96	110	133	163	
5.	Диалектология ташкялотларини кенгайтйрмиш	та	2	10	20	22	25	
6.	Бошқа мийлат вакилларига давлат тилини ўргятувчи ўкув-методик кўланмалар турини кўпайтириш	номда	9	17	25	32	40	Фанлар академияси, Олий ва ўрта махсус тьяльпим вазйрлиги
7.	Жаид намоиядларининг бой маънавий мероси, хяёти ва фаолиятини ўрганишга оид илмий изланишлар сонини ошйрмиш	та	7	11	15	19	23	

Т/р	Ўнчалаш	Ўзлов бирлиги	2020 й.	2023 й.*	2025 й.*	2027 й.*	2030 й.*	Ижро учун масъульлар
Давлат тилининг софлигини сақлаш, унда бойлаб борилиш ва аҳолининг нуқт маданиятини ошириш								
8.	Ўзбек адабий тилининг ёзма нуқт меъери ва қондаларини ўрганиш учун шарҳ шарт-шаройтлар яратиш мақсадида қисқа муқддадли ўқуу курслари сонини босқичма-босқич ошириб бориш**	та	12	14	16	18	20	
9.	Лотин ёзувига асосланган ўзбек алифбосида «Ўзбекистон миллий қомуси» жиддларини напир этиш	жидд	--	3	7	12	--	
10.	Ўзбек тилининг лугат бойлигини оширувчи лингвистик, соҳавий-терминологик, изоҳли лугатлар яратиш	та	15	37	56	68	87	Филлар академияси, Олий ва ўрта махсус таълим вазирлиги
	Шундан, лингвистик лугатлар	номда	2	14	22	27	34	
	соҳавий-терминологик лугатлар	номда	6	11	14	17	21	
	изоҳли лугатлар	номда	1	3	4	4	7	
	қардош тиллар билан таржима лугатлар	номда	3	5	9	11	15	
	янги авлод ўқуу лексикография лугатлари	номда	3	4	7	9	10	
11.	Теледиқоналар суҳбадон-бошловчаларининг ўзбек адабий тилидаги нуқт маданияти оширувчи қайта тайёрлов курсларида ўқитиш тизимини жорий этиш ва қамровини ошириб бориш	фонд	10	30	60	90	100	Миллий теледиқона компания, Электрон оммавий ахборот воситалари миллий ассоциацияси
Давлат тилининг замонавий ахборот технологиялари ва қоммуникацияларига фолд интеграллашуви таъминлаш								
12.	Давлат тилида соҳавий ип юрийтиш хужжатларининг ягона электрон намуналарини ишлаб чиқиш ва уллардан фойдаланиш учун онлайн дастурлар ишлаб чиқиш	та	6	10	14	20	25	Ахборот технологиялари ва оммауникацияларини ривожлантириш вазирлиги,

Т/р	Ишчилик	Ўлчов бирлиги	2020 й.	2023 й.*	2025 й.**	2027 й.**	2030 й.**	Ишро учун маъсуллар
13.	Дастурий махсулотларнинг ўзбекча шловаларини яратиш	та	2	6	14	18	25	Олий ва ўрта махсус таълим вазирлиги, Фанлар академияси
14.	Ўзбек тилидаги матнлар таҳририга мувофиқлаштириш дастурлар яратиш	та	1	3	5	8	10	
15.	Электрон лугат дастурларини яратиш	та	6	8	14	18	20	
16.	Хоразмилелар учун ўзбек тилини ўргатувчи дастурлар яратиш	та	2	20	39	54	60	
Давлат тилининг таълим миқёсдаги ўрни ва кўфузини ошириш, бу борада қорамқой хаворлик алоқаларини ривожлантириш								
17.	Хоразмий олий таълим муассасаларида ўзбек тилини ўргатувчи марказлар сонини кўпайтириш	та	17	25	34	42	60	
18.	«Ўзбек тилининг дўстлари» клублари сонини кўпайтириш	та	15	22	30	34	40	Ташқи ишлар вазирлиги, Олий ва ўрта махсус таълим вазирлиги, Фанлар академияси
19.	Хоразмий олий таълим муассасаларида ўзбек тили курсларини зарур илмий, уқув-услубий, бадиий адабиётлар билан таъминлаш	номда	250	300	350	400	450	
20.	Ўзбек тили ўргатишга доир хоразмий олий таълим муассасаларидаги илмий тадқиқотлар миқдорини ошириш	та	14	40	70	100	150	

Изоҳлар:

* яқин йилларга истиқболли кўрсаткичлар

** йилга ортиши ҳисобида

ИШ ЮРИТИШ ТИЛИ ВА УСЛУБИ

Ўзбек ҳужжатчилигини шакллантириш ва такомиллаштиришдаги энг муҳим ва долзарб масалалардан бири ҳужжатларнинг тили ва услуби масаласидир. Ҳужжат тайёрлаш ва расмийлаштиришда, энг аввало, ўзбек тилининг барча асосий қонуниятлари ва қоидаларини маълум даражада тасаввур этиш зарур. Ҳар бир раҳбар, бошқарув муассасаларининг ходимлари, умуман, фаолияти иш қоғозларини тузиш билан боғлиқ киши ўзбек тилининг имлосини, тиниш белгилари ва услубий қоидаларини эгаллаган бўлиши керак. Бусиз бугунги тараққиётимиз талабларига жавоб берадиган аниқ, лўнда ва теран мантиқли ҳужжатчиликни яратиб бўлмайди. Ҳисоб-китобларга қараганда, бошқарув соҳасидаги хизматчилар ўз иш вақтларининг 80 фоизгача қисмини ҳужжатлаштириш ишига сарфлар экан. Мазкур ходимлар ўзбек тили қонуниятларидан яхши хабардор бўлмаса, иш вақтларининг 100 фоизини бу ишга сарфлаганларида ҳам ижобий натижага эришиш қийин.

Ўзбек ҳужжатчилигидаги жиддий ўрганилиши, амалий ва назарий тадқиқ этилиши лозим бўлган ўринлардан бири айрим ҳужжатларнинг номланиши масаласидир. Бир неча тур ҳужжатлар рус тилида қандай номланса, ўзбек тилида ҳам шундайлигича номлаб келинган. Шўролар даврида идоравий иш юритиш, асосан, рус тилида олиб борилганлиги учун ҳам бунга эҳтиёж бўлмаган.

Бундай ҳол ҳужжатларнинг номларида, матнида ҳам кўп кузатилган. Ўзбек тилида узоқ вақтлар қўлланишда бўлган «справка», «рапорт», «инструкция», «акт», «характеристика» каби кўплаб ҳужжат номлари учун тегишли

Ўзбекча муқобил сўзлар йўқмиди?! Изланса, тарихимизга, ноёб китобларимизга, қўлёзмаларга мурожаат қилинса, топиларди. Юсуф Хос Ҳожибнинг «Қутадғу билиг» (XI аср) асарида «ёрлиқ, нома» маъносидаги «билдиргулук» сўзи бор. Бу сўз соф туркий «билмоқ» феълидан ясалган. Шуларни ҳисобга олиб, «рапорт» дейиладиган ҳужжатни ўзбек тилида «билдириш» сўзи билан номлаш мумкин. «Справка» маъносини «маълумотнома» сўзи бемалол ифода этиб келмоқда.

«Акт» шундай ҳужжатки, унда аниқланган муайян ҳодиса ёки бирон-бир фактнинг тўғрилиги тасдиқланади ва бунга бир неча кишининг гувоҳлиги келтирилади. Шундай экан, бу ҳужжатни ўзбек тилида «далолатнома» сўзи билан атайвериш мумкин, бу сўз мазкур ҳужжатнинг моҳиятини тўғри ва тўлиқ акс эттира олади. Мазкур сўздаги «нома» қисми ҳужжатнинг ёзма шаклда эканлигига ишора қилади. «Инструкция» сўзи ўрнида ўзбекча «йўриқнома» сўзини бемалол ишлатиш мумкинлигини кейинги йиллардаги амалиёт кўрсатиб турибди.

Қисқаси, ҳужжат номларини ўзбек тилининг ўз имкониятлари асосида шакллантира бориш, ҳужжатчиликдаги сўз ва ибораларнинг ўзбекча муқобилини излаб топиш ва амалиётга киритиш бугунги куннинг талабидир.

Ҳужжатлар матнига қўйиладиган энг муҳим талаблардан бири – холислиқдир. Ҳужжатлар расмий муносабатларни ифодаловчи ва қайд этувчи расмий ёзма воситалар сифатида ахборотни холис акс эттирмоғи лозим. Шунинг учун ҳужжатлар тилида сўз ва сўз шакллари қўллашда муайян чегараланишлар мавжуд. Хусусан, расмий иш услубида кичрайтириш-эркалаш қўшимчаларини олган сўзлар, кўтаринки-тантанавор ёки бачкана, дағал сўзлар, шевага оид сўзлар, тор доирадаги кишиларгина тушунадиган сўзлар, ўхшатиш, жонлантириш, муболаға, истиора, тапхис каби образли тафаккур

ифодаси учун хизмат қилувчи усуллар ишлатилмайди. Уларнинг ишлатилиши ҳужжатлар матнидаги ифоданинг ноҳолислигига олиб келади.

Ҳужжат матни аниқлик, ихчамлик, лўндалик, мазмуний тўлиқлик каби талабларга ҳам жавоб бериши керак. Бу талабларга жавоб бера олмайдиган ҳужжат чинакам ҳужжат бўла олмайди, бундай ҳужжат иш юритиш жараёнига халақит беради, унинг самарадорлигини кескин пасайтиради.

Ҳужжатлар матнининг холислик, аниқлик, ихчамлик, лўндалик, мазмуний тўлиқликдан иборат зарурий сифатлари ҳужжатчилик тилининг ўзига хос услуби, ундаги ўзига хос сўз қўллаш, морфологик ва синтактик хусусиятлар орқали таъминланади.

Ҳужжатлар тилида от туркумига оид сўзлар кўп қўлланади. Ҳатто феъл билан ифодаланувчи ҳаракат ва ҳолатлар ифодаси учун ҳам отга яқин сўз шакллари танланади, яъни «ҳаракат номи» деб аталувчи сўз шакллари фаол ишлатилади: «...тайёргарликнинг бориши ҳақида», «...қарорнинг бажарилиши тўғрисида», «...ёрдам бериш мақсадида», «...қабул қилишингизни сўрайман» каби.

Феъл шаклларининг қўлланишида ҳам бирмунча ўзига хосликлар мавжуд. Хусусан, мажхул нисбатдаги 3-шахс буйруқ-истак майлидаги ёки ўтган (ёки ҳозирги-келаси) замондаги феъл шаклларининг қўлланиш даражаси анча юқори: *топирилсин, тасдиқлансин, бажарилсин, бўшатилинсин, тайинлансин; эшитилди, қарор қилинди, кўриб чиқилди, кўрсатиб ўтилди* каби.

Ҳужжатлардаги гап қурилиши, одатда, таснифлаш, майда қисмларга ажратишга, қайд этувчи ва қарор қилувчи қисмларнинг бирлигига, умуман, сабаб-оқибат ва шарт-оқибат муносабатларига асосланади. Шунинг учун ҳам ҳужжатларда нисбатан узун жумлалар, мураккаблашган, уюшиқ бўлакли гаплар кўп қўлланади. Лекин гап таркибида одатдаги сўз тартибига қатъий риоя қилинади, бадий

ва бошқа асарларда мумкин бўлган ғайриодатий сўз тартибига йўл қўйилмайди.

Хужжатларнинг моҳияти ва мақсадига мувофиқ равишда, уларда сўроқ ва ундов гаплар деярли қўлланмайди, асосан, дарақ ва буйруқ гаплар ишлатилади. Зеро, хужжатларда тилнинг икки вазифаси – хабар бериш ва буюриш амалга ошади. Масалан, маълумотномада ахборот ифодаланади, буйруқда буюриш акс этади, баённомада ҳам ахборот («Эшитилди...»), ҳам буюриш («Қарор қилинди...») ўз ифодасини топади.

Хужжатлар матни биринчи шахс ёки учинчи шахс тилидан ёзилади. Якка раҳбар номидан ёзиладиган фармойиш хужжатлари (буйруқ, фармойиш, кўрсатма кабилар) биринчи шахс тилидан бўлади. Шунингдек, айрим шахс томонидан ёзилган хужжатлар (ариза, тушунтириш хати каби) ҳам биринчи шахс, бирлик сонда ёзилади. Бошқа хужжатлар эса ё биринчи шахс кўплик сонда, ёки учинчи шахс бирлик сонда тузилади: «...га рухсат беришингизни сўраймиз», «...деб ҳисоблаймиз»; «маъмурият талаб қилади», «бошқарма сўрайди» каби.

Хужжатлар матнини тузишда турғунлашган, қолиплашган сўз бирикмаларидан кўпроқ фойдаланиш лозим. Чунки қолиплашган, ягона доимий шаклга эга бўлган сўз тизимлари, иборалар, муҳандислик психологияси маълумотларига кўра, бошқа сўз бирикмаларига қараганда 8–10 марта тез идрок қилинар экан. Бунинг устига қолиплашган сўз бирикмалари хужжатларни тайёрлаш ва улардан фойдаланиш жараёнларини анчагина тезлаштириш имконини беради. Тайинки, ҳар бир хужжат турининг моҳияти ва мақсади билан боғлиқ равишда ўзига хос қолиплашган синтактик тузилмалар шакллана боради. Масалан, буйруқда қуйидагича қолиплашган тузилмалар қўлланиши мумкин:

«... сўм маош билан ... лавозимига тайинлансин»;

«... ўз хоҳишига кўра ... лавозимидан озод қилинсин»;

«... бошқа ишга ўтганлиги муносабати билан ... лавозимидан озод қилинсин».

Ёки хизмат ёзишмаларида мана бундай қолиплаган сўзлардан фойдаланиш мумкин:

«Сизга ...ни маълум қиламиз»;

«Сизга ...ни билдирамиз»;

«Сизга ...ни эслатамиз»;

«...ёردам тариқасида...»; «... муносабати билан...»;

«... қарорига мувофиқ равишда ...»;

«...га корхона маъмурияти қарши эмас»; «...га корхона қафолат беради» ва ҳ.к.

Ўзбек тилидаги ҳужжатчилик такомиллаша боргани сари бундай қолиплаган бирикмалар ҳам кўпайиб, мукамаллашиб боради. Бунинг натижасида ҳужжатларни тузиш ва расмийлаштириш иши бир қадар енгиллашади. Ана шу қолиплаган бирикмаларнинг иштирокига кўра ҳужжатчилар «ҳужжатлар ёзилмайди, балки тузилади» дейдилар.

Ҳамонки, ҳар қандай ҳужжат, энг аввало, ахборот ташувчи восита экан, унинг ахборот сиғимини кенгайтириш, фикрнинг теран, мантиқли бўлиши муҳимдир. Шунинг учун ҳужжатда тилнинг ортикчалик принципини четлаб ўтиш, сўзларни тежаш принципидан оқилона фойдалана билиш керак. Бунинг учун қисқартмаларни қўллаш яхши натижа беради, бунда меъёрга қатъий ва изчил амал қилмоқ лозим. Чунки қисқартмалар ўзбек тилининг табиатига у қадар мос эмас, шунинг учун ҳам қисқартмалар ўзбек тилида унча кўп кузатилмайди. Ҳозирда бир қадар одатга кирган қисқартмаларимиз бор: «проф.» (профессор), «км» (километр), «ш.к.» (шу каби), «ва ҳ.к.» (ва ҳоказо) ва бошқалар. Айни пайтда тилимизнинг сўз ва сўз бирикмаларидаги ички маъновий имкониятларидан кенгрок ва унумли фойдаланмоқ зарур.

Ҳужжатдаги фикрни аниқ, лўнда баён қилишда хатбошининг аҳамияти ҳам катта. Ҳар бир янги, алоҳида

фикр хатбоши билан ажратилиши, бир хатбошидан иккинчи хатбошигача бўлган матн 4–5 жумладан ошмаслиги мақсадга мувофиқ.

Ҳужжатчиликда имло ва тиниш белгилари масаласига алоҳида эътибор қилиш керак. Ҳужжатнинг номини ёзишда бизда ҳар хиллик мавжуд, хусусан, баъзан кичик ҳарф билан, баъзан бош ҳарф билан ёзилади. Ҳужжатнинг номи бўлганлиги учун уни бош ҳарф билан ёзган маъқул, шунингдек, босма матнда бошқа усул билан, масалан, мазкур номни тўлиғича бош ҳарфлар билан ёзиш орқали ҳам ажратиб кўрсатиш мумкин. Лекин ҳужжатнинг номи бўлганлиги учун (сарлавҳалардаги каби) ундан сўнг нукта қўйиш шарт эмас.

ҲУЖЖАТ ТУРЛАРИ ВА ХУСУСИЯТЛАРИ

Бошқарув жараёнининг мураккаблиги ва серкирралигига мувофиқ равишда идоравий иш юритиш қоғозлари, ҳужжатлар ҳам хилма-хил ва миқдоран жуда кўп. Ҳужжатларнинг мақсади, йўналиши, ҳажми, шакли ва бошқа бир қатор сифатлари ҳам турличадир. Иш юритишдаги ҳужжатлар, энг аввало, тузилиш ўрнига кўра тасниф қилинади. Бу жиҳатдан ички ва ташқи ҳужжатлар фарқланади. Ички ҳужжатлар айна муассасанинг ўзида тузиладиган ва шу муассаса ичида фойдаланиладиган ҳужжатлардир. Муайян муассасага бошқа ташкилот ёки айрим шахслардан келадиганлари эса ташқи ҳужжатлар ҳисобланади.

Ҳужжатлар мазмунига кўра икки турли бўлади:

- 1) содда ҳужжатлар муайян бир масалани ўз ичига олади;
- 2) мураккаб ҳужжатлар икки ёки ундан ортиқ масалани ўз ичига олади.

Ҳужжатлар тегишлилик жиҳатига кўра, хизмат ёки расмий ҳужжатлар ва шахсий ҳужжатларга ажратилади. Хизмат ҳужжатлари тайёрланишига кўра, муассаса ёки мансабдор шахсларга тегишли бўлса, шахсий ҳужжатлар

якка шахслар томонидан ёзилиб, уларнинг хизмат фаолиятларидан ташқаридаги ёки жамоат ишларини бажариш билан боғлиқ масалаларга тегишли бўлади (масалан, шахсий ариза, шикоят ва ҳ.к.).

Маъмурий-бошқарув фаолиятида хизмат мавқеига кўра ҳужжатлар ҳозирги кунда, асосан, қуйидагича таснифланиши мумкин: ташкилий ҳужжатлар; фармойиш ҳужжатлари; маълумот-ахборот ҳужжатлари; хизмат ёзишмалари.

Ушбу қўлланмада иш юритишда кўп учрайдиган асосий ҳужжатлар мазкур тасниф асосида берилди. Буларни ёритишга ўтишдан олдин аксарият ҳужжатларга хос бўлган зарурий қисмлар устида тўхталиб ўтиш жоиздир.

ҲУЖЖАТЛАРДАГИ ЗАРУРИЙ ҚИСМЛАР (РЕКВИЗИТЛАР) ВА УЛАРНИ РАСМИЙЛАШТИРИШ

Ҳужжатларни тайёрлаш борасида бугунги кунда шакланган умумий қоидаларга кўра, бошқарув ҳужжатлари зарурий қисмларнинг белгиланган мажмуига ва барқарорлашган жойлашиш тартибига эга. Ташкилий-фармойиш ҳужжатлари зарурий қисмларининг тўлиқ рўйхати қуйидагича:

1. Ўзбекистон Республикаси Давлат герби.
2. Ташкилот ёки корxonанинг рамзий белгиси (эмблемаси).
3. Мукофот тасвири.
4. Вазирлик ёки юқори идоранинг номи.
5. Муассаса, ташкилот ёки корxonанинг номи.
6. Таркибий тармоқнинг номи.
7. Алоқа муассасасининг шартли рақами (индекси), ташкилот ёки корхона манзили, телефон рақами, факс рақами, электрон почта манзили, расмий веб-сайти, банкдаги ҳисоб рақами.
8. Матн сарлавҳаси.

9. Сана.
10. Шартли рақам.
11. Келадиган ҳужжатларнинг санаси ва шартли рақами-га ҳавола.
12. Тузилган ёки нашр қилинган жойи.
13. Ҳужжатни олувчи (адресат).
14. Тасдиқлаш устхати.
15. Муносабат белгиси (резолуция).
16. Ҳужжат турининг номи.
17. Назорат ҳақида қайд.
18. Матн.
19. Илова мавжудлиги ҳақидаги қайд.
20. Имзо ёки электрон рақамли имзо.
21. Келишув устхати.
22. Розилик белгиси (виза).
23. Мухр.
24. Нусханинг тасдиқланиши ҳақидаги қайд.
25. Ижрочининг фамилияси ва телефон рақами.
26. Ҳужжатнинг бажарилганлиги ва уни ҳужжатлар йиғмажилдига йўналтирилганлиги ҳақидаги қайд.
27. Компьютерга кўчирилганлиги ҳақидаги қайд.
28. Ҳужжат келиб тушганлиги ҳақида қайд.

Албатта, ҳужжатнинг ҳар бир тури мазкур зарурий қисмларнинг барчасини ўз ичига олмайди. Ҳужжатнинг муайян турига мувофиқ равишда бу қисмларнинг айрим бир туркуми ҳуқуқий талабларни таъминлаш даражасида қўлланади. Шу нарса ҳам муҳимки, айна қисмларнинг ҳужжатда жойлашишида қатъий тартиб мавжуд, улар жойлашишидаги қатъий кетма-кетлик ҳужжатнинг ҳуқуқий кучини таъминлаш, ҳужжатни зудлик билан ишлаш, бажариш, ундан осонлик билан фойдаланиш учун муҳимдир.

Мазкур 28 та зарурий қисмнинг ўнтаси нисбатан кўп қўлланади, шунинг учун асосий зарурий қисмлар деб ҳам юритилади: ҳужжат муаллифи (муассаса номи ёки шахсий ҳужжатда имзо қўювчи шахс), ҳужжат турининг номи,

сарлавҳа, ҳужжатни олувчи (адресат), келишув ва розилик белгилари, матн, тасдиқлаш, имзо, муҳр, илова мавжудлиги ҳақидаги қайд. Қўлланманинг тегишли ўринларида зарурий қисмларнинг қўлланиши ва уларнинг ҳар бир ҳужжат турида жойлашиш тартиби билан боғлиқ хусусиятлар батафсил баён қилинган.

Зарурий қисмларнинг стандарт қоғоз варағига жойлашиши ва улар учун ажратилган жой Иловада (73-бет) келтирилди. Қуйида ҳар бир асосий қисмнинг моҳияти ва уларнинг расмийлаштирилишига тўхтаб ўтамиз.

① – ③. «ЎЗР герби», «Мукофот тасвири» тижорат ташкилотлари тузилмасидаги ҳужжатларга қўйилмайди.

Агар ташкилот (корхона) белгиланган тартибда қайд этилган товар белгисига эга бўлса (эғалик ҳуқуқи гувоҳнома билан тасдиқланади), бу белгидан ташкилот (корхона) ҳужжатларида рамзий белги – эмблема сифатида фойдаланиш мумкин. Эмблема тасвири ҳужжатнинг чап томонида, ташкилот (корхона) номи қаторида ёки ташкилот номининг юқори қисмида ўртада қўйилади. Мазкур ҳолатда «Давлат герби тўғрисида»ги Қонуннинг 4-моддаси талабларига қатъий амал қилиниши лозим.

④ – ⑤. «Вазирлик ёки юқори идоранинг номи», «Муассаса, ташкилот ёки корхонанинг номи» ҳуқуқий ҳужжатлар: ташкилот устави ёки низомидаги номига айнан мувофиқ келадиган тарзда ёзилади. Ташкилотнинг умумий қабул қилинган (ҳуқуқий ҳужжатларда тасдиқланган) қисқартма номи бўлса, у алоҳида сатрда қавсга олинмай берилади. Масалан:

«Ўзбекистон миллий энциклопедияси» Давлат илмий нашриёти ЎзМЭ

⑥. «Таркибий тармоқнинг номи», одатда, фақат ички ҳужжатларда (аризалар, билдиришнома, тушунтириш хатлари, таътиллер графиклари ва ш.к.да) кўрсатилади.

⑦. «Ташкилотнинг манзил маълумотлари»дан фақат ёзишмаларда фойдаланилади, ички ҳужжатларда умуман қўйилмайди. Ташкилотнинг манзил маълумотлари корхоналар билан почта, телеграф, телефон алоқалари учун, шунингдек, банкларда пул-ҳисоб муомалалари (ҳужжатда ҳисоб рақами кўрсатилган бўлади) ўтказиш, молиявий ва статистик кодлар учун зарур бўлади. Почта ва телеграф манзили Ўзбекистон Республикаси Алоқа вазирлигининг почта қондалари талабларига мувофиқ расмийлаштирилади, яъни почта алоқа бўлими рақами, республика, ўлка, вилоят, туман, шаҳар, кўча, уй ва офис рақами қўйилади.

Тезкор алоқалар учун телефон, телефакс, телекс, веб-сайт, электрон почталардан фойдаланилади.

Банк реквизитлари, молиявий ва статистик кодлари фақат пул-ҳисоб муомалалари масалалари бўйича хатларда, масалан, кафолат хатларида қўйилади.

⑧. «Матн сарлавҳаси». Аксарият ҳужжатлар учун унинг мазмунини акс эттирувчи қисқа ва аниқ сарлавҳа бўлиши керак. Ташкилот номидан сўнг катта ҳарфлар билан ёзилади. Масалан: «ҚОМУСЛАР БОШ ТАҲРИРИЯТИ» НОМИНИ ВА ТУЗИЛМАСИНИ ҚАЙТА ТАШКИЛ ЭТИШ ҲАҚИДА». Ҳужжатнинг чап томонидаги юқори бурчакда (баъзи ҳолларда ўртага) бланка реквизитларидан сўнг қўйилади.

А 5 (148x210) ўлчамдаги ҳужжатларда ва телеграммаларда матнга сарлавҳа қўйилмаслиги мумкин.

⑨. «Сана». Имзо чекилиш санаси, тасдиқлаш санаси, розилик санаси, шунингдек, матн ичидаги саналар сўз билан ифодаланган сана усулида расмийлаштирилади. Саналар араб рақамларида алоҳида сатрда кўрсатилади. Масалан: 2018 йил 25 октябрь; 2019 йил 21 декабрь.

Молиявий маълумотлардан иборат бўлган ҳужжатлар матнида сана кўрсатилганда ҳам сўз билан ифодаланган сана қўйилади. Масалан: 2018 йил 25 январь; 2019 йил 20 декабрь.

⑩. «Шартли рақам» («Индекс») кайдлов рақами бўлиб, ҳар бир келаётган ёки чиқаётган ҳужжат расмий индекслаш тизимига мувофиқ рўйхатга олинганда қўйилади.

⑪. «Келадиган ҳужжатларнинг санаси ва шартли рақамига ҳавола». Бу реквизит факат юборилаётган жавоб хатларида бўлади; «сана» ва «шартли рақам»дан пастга қўйилади.

⑫. «Тузилган ёки нашр қилинган жойи». Бу зарурий қисм почта манзили қўйилган хатдан ташқари ҳар бир ҳужжатда бўлади; «сана» ва «шартли рақам»дан пастга жойлаштирилади.

Уни ёзишда мамлакатнинг маъмурий-ҳудудий бўлиниши эътиборга олинади.

⑬. «Ҳужжатни олувчи» зарурий қисми ҳужжатнинг ўнг бурчаги юқорисига қўйилади. Ҳужжат ташкилот, унинг таркибий бўлинмасига ёки аниқ мансабдор шахсга йўналтирилади. Бунда ташкилот номи, таркибий бўлинма ва мансабдор шахс лавозими бош келишиқда, фамилияси эса жўналиш келишигида кўрсатилади.

Масалан:

Дехқонобод калий заводи Ахборот ва коммуникация технологиялари бўлими бошлиғи Омон Ҳамроевга

Ҳужжат ташкилот раҳбарига жўнатишда, ташкилот номи олувчи лавозими таркибига киради.

Масалан:

«Ўздаверлойиҳа» институти директори С. Қажумовга

Юқорида кўрсатилган тартиб ташкилот ичидаги ёзишмаларда, хусусан, ташкилот ёки бўлинма раҳбари номига

билдиришнома, тушунтириш хати ва ш.к. тайёрланаётганда ҳам қўлланади.

Агар ҳужжат бир турдаги бир неча ташкилотларга жўнатилаётган бўлса, уларни умумлашган ҳолда кўрсатиш лозим.

Масалан:

Бош бошқармалар,
бошқармалар ва бўлимлар
бошлиқларига

Ҳужжат турли ташкилотларга жўнатилаётганда, «Олувчилар» реквизити тўрттадан ошмаслиги керак. «Нусха» сўзи иккинчи, учинчи, тўртинчи олувчилар олдида кўрсатилмайди. Ҳужжатни тўрттадан кўп манзилга жўнатганда, тарқатиш (юбориш) рўйхати тузилади ва ҳар қайси ҳужжатда фақат битта олувчи кўрсатилади.

Ҳужжатни хусусий шахсга жўнатаётганда, аввал почта манзили, кейин исми ва ота исми (бош ҳарфлари), фамилияси ёзилади.

Масалан:

100000. Тошкент ш.,
Ҳамид Олимжон кўчаси,
5-уй, 18-хонадон,
Т. Аҳмедовга

⑭. «Тасдиқлаш устхати». Ушбу зарурий қисм «Тасдиқлайман» сўзидан, ҳужжатни тасдиқлаётган шахс лавозимининг номи, шахсий имзоси, имзосининг ёйилмаси ва санадан иборат бўлади. Масалан:

Тасдиқлайман
Институт директори
_____ С. Раҳимов
(имзо)

2018 йил 16 декабрь

Агар ҳужжат бланкага ёзилмаса, лавозим олдига ташкилот номи қўйилади. Ҳужжат юқори ёки бегона ташкилот раҳбари томонидан тасдиқланганда ҳам лавозим номига ташкилот номи қўйилади. Масалан:

Тасдиқлайман
Ўзбекистон Республикаси
Фанлар академияси
Ўзбек тили, адабиёти ва
фольклори институти директори
_____ Н. Маҳмудов
(имзо)

2018 йил 19 декабрь

Агар ҳужжат қарор, буйруқ ёки баённома билан тасдиқланаётган бўлса, у ҳолда тасдиқлаш устхати: «ТАСДИҚЛАНДИ» сўзидан, бош келишиқдаги ҳужжат номидан, унинг сана ва тартиб рақамидан иборат бўлади.

Масалан:

Институт директорининг
2018 йил 27 декабрдаги 5-сонли
буйруғи билан
Тасдиқланди
ёки
Меҳнат жамоаси йиғилишининг
2018 йил 26 декабрдаги
3-сон баённомаси билан
Тасдиқланди

Тасдиқлаш устхати ҳужжатнинг юқори ўнг бурчагига қўйилади. Штат тузилмаси ва сони, штат жадвали ҳужжатларида тасдиқлаш устхати устига муҳр қўйилади.

Айрим ҳужжат турлари (далолатнома, шартнома, устав, йўриқнома, ҳисоботлар, режалар ва б.) учун тасдиқлаш устхати мажбурий зарурий қисм ҳисобланади.

⑤. «Муносабат белгиси» хизмат ҳужжатлари устига мансабдор шахслар томонидан муайян фикр билдириб

ёзиладиган қайдлардир. Бундай қайдлар, одатда, ниҳоятда қисқа, лўнда шаклда, кўрсатма тарзида ёзилади; бирор қоғозга, у хоҳ юқори ташкилотдан келган йўриқнома ёки буйруқ бўлсин, хоҳ муайян ходимнинг талаби ёки шикоятти бўлсин, муносабат белгисини ёзишдан олдин, раҳбар у билан яхшилаб танишиб чиқиши, моҳиятини чуқур англаши ва ижросини тўғри белгилаши, вақт-вақти билан назорат қилиб туришга ҳам эътибор бериши лозим.

Муносабат белгисининг асосий таркибига қуйидагилар киради:

- ижрочи ёки ижрочилар фамилияси;
- қисқа кўрсатма – мазмуни;
- ижро муддати (зарурият бўлса);
- раҳбар имзоси (электрон рақамли имзо, ҚР код);
- сана.

Кўп ҳолларда ҳужжатда яқка муносабат белгиси бўлади. Ҳужжат ижроси тартибига ёки унинг ижрочилари таркибига аниқлик киритиш лозим бўлса, бошқа шахсларнинг муносабат белгиси ҳам қўйилади.

Муносабат белгиси умумий ва аниқ мазмунга эга бўлиши мумкин.

Умумий муносабат белгилари:

Раҳбарлик учун инобатга олинсин.

Ижро учун инобатга олинсин.

Маълумот учун инобатга олинсин.

Аниқ муносабат белгисида раҳбар ҳужжатнинг мазмунидан келиб чиқиб, бўйсунувчи лавозимдаги шахсларга тегишли топшириқлар ёзади. Уларда, одатда, лавозимлари қайд этилгани ҳолда (кичик ташкилотларда шарт эмас) аниқ шахслар исми ва фамилияси кўрсатилади:

Касаба уюшмаси қўмитаси раиси Э. Зокировга

Қўмита йиғилишида кўриб чиқинг ва шикоятга жавоб хати тайёрланг.

(шахсий имзо, сана)

К. Шодиевага

*Ушбу хизмат сафари ҳисоботи асосида бўлим ҳисоботи-
ни тайёрланг.*

Муддати 2019.14.10 гача

Мусаев 2019.03.10

(имзо)

Муносабат белгиси таркибий бўлинма тузилишига қараб қўйилмайди (мас. «Режа бўлимига», «Ишлаб чиқариш бўлимига» тарзида эмас), балки мансабдор шахсга ёки, одатда, бевосита уни бажарувчи шахсга йўналтирилади. Муносабат белгисида ижрочилар сони биттадан ошмагани маъқул, айрим ҳолларда 2–4 та бўлиши ҳам мумкин:

С.А. Мавлоновга

*Бўлимда кўрсатилган камчиликларни тузатишга
эътибор беринг.*

Л. Ходиевга

*Келгуси иш режасини тузишда таклифларни ишобатга
олинг.*

К.Исломовга

*Қайд қилинган камчиликларни ўрганиб, айбдорларни
топинг. Интизомий жазолаш юзасидан таклиф қиритинг.*

(шахсий имзо, сана)

Муносабат белгисида ижрочилар сони 2 тадан ортиқ бўлса, биринчи шахс мазкур ҳужжат учун масъул шахс ҳисобланади, бошқа шахслар ҳужжатдаги топшириқларни бажаришга жалб қилиниши мумкин. Масъул ижрочи бошқа ижрочилардан керакли маълумотларни олиш ҳуқуқига эга. Одатда, муносабат белгисида ҳужжатда кўтарилган масала моҳияти юзасидан раҳбарнинг аниқ қарори ва уни амалга ошириш борасидаги йўл-йўриғи кўрсатилади. Агар бундай йўл-йўриқ бўлмаса, уни қандай ижро этиш ижрочи ихтиёрига берилганини билдиради:

*М. Абдуллаева,
М. Миркомитов,
С. Шаритовга*

(имзо, сана)

«Бажаришингизни сўрайман», «Ижро учун», «Аҳмедовни топинг» каби бир қолипдаги мавҳум муносабат белгиларини қўймаган маъкул.

Баъзида иш юзасидан кўрсатмадан сўнг раҳбар ўз шахсий фикрини «изоҳ», «эслатма» тарзида ёзиб қўйиши ҳам мумкин:

*Хотин-қизлар кенгаши раиси М. Абдуллаевага
Аниқланг ва менга маълумот беринг.*

Изоҳ:

*Шу йил февралда ҳам шундай масала кўтарилган эди.
Туман ҳокимиятидаги масъул шахслар билан боғланинг.*

(имзо, сана)

Муносабат белгилари буйруқ феълида ёзилса ҳам, шароитдан келиб чиқиб (асосий ижро бошқа шахсга юклатилаётганда), «Илтимос қиламан», «Сўрайман» каби сўзлар ишлатилиб ёзилгани маъкул:

Б. Шаритов.

*Ушбу масалани текшириб беришингизни илтимос
қиламан, чунки Сиз воқеадан яхши хабардорсиз.*

(имзо, сана)

Муносабат белгиси аниқ кўриниб туриши учун, одатда, биринчи саҳифанинг юқори қисмидаги бўш жойга, асосан, матнга параллел қилиб қўл билан (сиёҳда) ёзилади. Баъзида муносабат белгисини хужжат устига ёзмасдан, алоҳида варақчага ёзма ва электрон шаклда ёзиш ҳам мумкин.

Албатта, бунда варақча асосий ҳужжатнинг таркибий қисми бўлиб қолади. Муносабат белгиси аниқ кўришиб туриши учун асосий кўрсатма билан раҳбар имзоси ўртасига чизикча қўйилади.

Иш юритиш, ҳужжатлар алмашилиши электрон тарзда ҳам бўлади. Электрон ҳужжат айланиши электрон ҳужжатларни интернет орқали жўнатиш ва қабул қилиб олишдан иборатдир. Электрон ҳужжат айланишидан турли хил битим ва шартномалар тузишда, молиявий ҳисоб-китобларни амалга оширишда, расмий ва норасмий ёзишмаларни олиб боришда, умуман, ҳужжатларни узатишда фойдаланилади. Электрон ҳужжат қоғоз ҳужжатга тенглаштирилади ва у билан бир хил юридик кучга эга бўлади. Электрон ҳужжатлар электрон шаклда қайд этилади, электрон рақамли имзо билан тасдиқланади ва электрон ҳужжатни идентификация қилиш имконини берадиган ўз реквизитларига эга бўлади.

Электрон ҳужжат техника воситалари, ахборот тизимлари хизматлари ва ахборот технологияларидан фойдаланиб тузилади, ишлов берилади ва сақланади. Ҳар бир электрон ҳужжат электрон ҳужжат айланиши иштирокчиларининг уни идрок этиш имкониятини инobatга олган ҳолда тузилиши керак. Электрон ҳужжат қуйидаги мажбурий реквизитлардан ташкил топади: 1) электрон рақамли имзо; 2) электрон ҳужжатни жўнатувчи юридик шахснинг номи ёки электрон ҳужжатни жўнатувчи жисмоний шахснинг фамилияси, исми ва отасининг исми; 3) электрон ҳужжатни жўнатувчининг почта ва электрон манзили; 4) ҳужжат яратилган сана. Қонун ҳужжатларида ёки электрон ҳужжат айланиши иштирокчиларининг келишуви билан электрон ҳужжатнинг бошқа реквизитлари ҳам белгиланиши мумкин.

Электрон ҳужжатни сақлаш муддати, агар қонун ҳужжатларида бошқача қоида назарда тутилмаган бўлса, шунга ўхшаш мақсадларга мўлжалланган қоғоз ҳужжат учун белгиланган муддатдан кам бўлмаслиги керак¹.

¹ Ўзбекистон Республикасининг «Электрон ҳужжат айланиши тўғрисида»ги Қонуни. 2004 йил 29 апрель.

Электрон хужжат айланиш тизими орқали иш юритиш-ни ва ижро назоратини амалга ошираётган ташкилотларда муносабат белгиси электрон шаклда ҳам кўрсатилиши мумкин. Давлат хизматлари марказларида ва ягона дарча хизматларида электрон хужжат юритиш йўлга кўйилган.

16. «Хужжат турининг номи» (буйрук, далолатнома, маълумотнома ва б.) хатлардан ташқари барча хизмат хужжатларида кўрсатилади, бланка реквизитларидан сўнг катта ҳарфлар билан ёзилади ва матн сарлавҳаси билан бир ибора сифатида ўқилади.

17. «Назорат ҳақида қайд» фақат ижроси назорат остига олинган хужжатларга қўйилади. Ушбу қайд рангли қалам ёки махсус штамп билан «Н» ҳарфи ёки «назорат» сўзи орқали ифодаланади. Ушбу белги хужжатнинг чап чеккаси-га, «Матн сарлавҳаси» қисми қаршисига қўйилади.

Агар хужжат электрон хужжат айланиш тизими орқали қабул қилинган бўлса, «Назоратдаги хужжатлар» йиғма-жилдига жойлаштирилади ва «назорат» белгиси билан тоифаланади.

18. «Матн». Хужжат матни мазмуни имкони борича лўнда, қисқа иборалар билан, зарур ҳолларда жадвал шаклида, қийин бўлмаган гап тузилишида баён этилади. Агар матнда фамилиялар, географик номлар ёки ай-рим тенг маъмурий-худудий бирликлар санаб ўтилса, улар алифбо тартибида жойлаштирилади. Агар узлуксиз боғланган матн бир нечта қарор, хулосалардан иборат бўл-са, улар араб рақамлари билан рақамланадиган бўлимлар-га, кичик бўлимларга, бандларга ажратилиши лозим.

Хужжатлар матнларини икки қисмга ажратиш тавсия этилади. Биринчи қисмда хужжат тузишнинг асослари ёки сабаблари кўрсатилади; иккинчи қисмда таклиф, фикрлар, хулосалар, илтимослар баён этилади.

Агар хужжат мазмувини тушунтириш ва асослаш зарурати бўлмаса, матн фақат хулоса қисмдан иборат бў-лиши мумкин.

19. «Илова мавжудлиги ҳақидаги қайд». Агар ҳужжатда матнда кўрсатилган илова бўлса, у ҳолда иловалар борлиги тўғрисидаги белги қуйидаги шакл бўйича расмийлаштирилади: Илова 10 varaқда, 2 нусхада.

Агар ҳужжатда матнда кўрсатилмаган илова бўлса, уларнинг номи, ҳар бир иловадаги varaқлар сони ва нусхалар сони кўрсатилган ҳолда санаб ўтилиши керак.

Масалан:

Илова: 1. Янги ўқув йилига мактабларнинг тайёргарлиги тўғрисида маълумотнома – 8 varaқда, 2 нусхада.
2. Мактаблар рўйхати – 3 varaқда, 2 нусхада.

Агар илова ҳужжатда кўрсатилган барча манзилларга жўнатилмаётган бўлса, у ҳолда иловаларнинг борлиги тўғрисидаги белги қуйидаги шаклда расмийлаштирилади:

Илова: 5 varaқда, 2 нусхада биринчи манзилга

Агар ҳужжатга иловаси бор бошқа бир ҳужжат илова қилинса, у ҳолда илованинг борлиги тўғрисидаги бошқа белги қуйидаги шакл бўйича расмийлаштирилади:

Илова: Миллатлараро муносабатлар масалалари бўйича доимий комиссиясининг 2015.18.03. даги хулосаси ва унга илова – жами 21 varaқда, 2 нусхада.

Башарти илова тикилган (брошюраланган) тарзда бўлса, у ҳолда varaқлар сони кўрсатилмайди.

20. «Имзо» реквизиити таркибига ҳужжатни имзолаётган шахснинг амалдаги лавозими номи, унинг шахсий имзоси ва имзонинг ёйилмаси (исми, ота исми бош ҳарфлари ва фамилияси) киради. Масалан:

Ўзбекистон Республикаси «Эл-юрт умиди» жамғармаси
директори (имзо) А. Бекмуродов.

Хужжатларни «унинг ўрнига» деган ибора, шунингдек, лавозим номи олдига қия чизик билан имзолашга йўл қўйилмайди.

Икки мансабдор шахснинг имзолари коллегиял органлар хужжатларига қўйилади. Қарорлар ва баённомалар коллегиял органнинг раҳбари ва котиби томонидан имзоланиши тавсия этилади. Коллегиял органларда яккабошчилик тартиби асосида қабул қилинадиган фармойишларда битта имзо бўлади.

Хужжатлар (далолатномалар, молия хужжатлари ва ш.к.) мазмуни учун бир неча шахслар жавобгар бўлган тақдирда, икки ёки ундан ортиқ имзолар қўйилади.

Комиссия томонидан тайёрланган хужжатларда уни тайёрлаган шахслар лавозими эмас, балки комиссия таркибидаги тақсимланган вазифалари кўрсатилади. Масалан:

Комиссия раиси	(имзо)	В. Маҳмудов
Комиссия аъзолари:	(имзолар)	А. Ҳақимов Р. Аброворов Б. Набиев

Хужжат бир неча мансабдор шахслар томонидан имзоланганда, уларнинг имзолари эгаллаб турган лавозимларига мувофиқ устма-уст навбат билан жойлаштирилади. Масалан:

Институт директори	(имзо)	З. Ҳошимов
Бош ҳисобчи	(имзо)	В. Собиров

Хужжат лавозимлари тенг бир неча шахслар томонидан имзоланганда, уларнинг имзолари эгаллаб турган лавозимларига мувофиқ кетма-кет навбат билан жойлаштирилади. Масалан:

Ўзбекистон Республикаси
Молия вазири

_____ О. Насриддинхўжаев
(имзо)

Алишер Навоий номидаги
Ўзбекистон миллий
кутубхонаси директори

_____ У. Тешабоева
(имзо)

Электрон ҳужжат айланиши жараёнида электрон рақамли имзолардан электрон ҳужжатларни тасдиқлашда фойдаланилмоқда. Электрон рақамли имзо электрон ҳужжат ахборотини электрон рақамли имзонинг ёпиқ калитидан фойдаланган ҳолда махсус ўзгартириш натижасида ҳосил қилинган ҳамда электрон рақамли имзонинг очик калити ёрдамида электрон ҳужжатдаги ахборотда хатолик йўқлигини аниқлаш ва электрон рақамли имзо ёпиқ калитининг эгасини идентификация қилиш имкониятини берадиган имзо туридир. Электрон рақамли имзонинг ёпиқ калити – электрон рақамли имзо воситаларидан фойдаланган ҳолда ҳосил қилинган, фақат имзо кўювчи шахснинг ўзига маълум бўлган ва электрон ҳужжатда электрон рақамли имзони яратиш учун мўлжалланган белгилар кетма-кетлиги ҳисобланади. Электрон ҳужжатдаги электрон рақамли имзо шартларга риоя этилган тақдирда қоғоз ҳужжатга қўлда кўйилган имзо билан бир хил аҳамиятга эга бўлади².

②1. «Келишув устхати». Келишиш ҳужжат лойиҳасини дастлабки кўриб чиқиш ва баҳолаш усулидир. Келишиш ташкилот ичида ҳам (турли таркибий бўлинмалар ва мансабдор шахслар билан), унинг ташқарисида ҳам (ҳужжат лойиҳасидаги масалаларга ўз ваколатларига мувофиқ бевосита муносабати бўлган бўйсунувчи ва бўйсунмайдиган ташкилотлар билан) амалга оширилиши мумкин.

Ҳужжат лойиҳасини ички келишиш имзоловчининг шахсий имзоси ва имзолаш санасини ўз ичига олган виза билан расмийлаштирилади. Зарур бўлган ҳолларда

² Ўзбекистон Республикасининг «Электрон рақамли имзо тўғрисида»ги Қонуни. 2003 йил 11 декабрь.

имзоловчининг лавозими кўрсатилиши мумкин. Унинг имзосини исми ва ота исмининг бош ҳарфлари, фамилияси билан кўрсатиб ёзиш шарт.

Масалан:

КЕЛИШИЛДИ

ЎзР Молия вазирлиги режа бўлими бошлиғи

(имзо) А. Усмонов

Хужжат коллегиял орган билан келишилиши лозим бўлган ҳолларда «келишув устхати»да хужжат номи бош келишиқда кўрсатилиб, сана ва тартиб рақами кўйилади. Масалан:

КЕЛИШИЛДИ

«Ўзбектуризм» миллий компанияси меҳнат жамоаси кенгаши ййгилиши баённомаси. 2019 йил 11 февраль. 3-сон

Агар хужжат келишуви бошқа хужжат воситасида амалга оширилса, «Келишув устхати»да ўша хужжатнинг тури, муаллифи (ташкilot номи), санаси, шартли рақами кўрсатилади. Масалан:

КЕЛИШИЛДИ

«Ўзстандарт» агентлиги хати. 2019 йил 15 март. 7/05-09-сон

Хужжат лойиҳаси бўйича мулоҳазалар ва кўшимчалар алоҳида варақда баён қилинади ва бу ҳақда лойиҳада тегишли белги кўйилади. Устхат белгиси хужжатларнинг ташкilotда қолдирилаётган нусхаларига – олд томонига, «имзо» реквизити остига кўйилади.

22. «Розилик белгиси (виза)» хужжатнинг ички келишувини ифодалайди. «Виза» сўзи аслида лотин тилида «кўрилган», «қараб чиқилган» маъносини бериб, амалиётда бирон-бир хужжатни тайёрлаган шахснинг бу хужжатга масъуллигини тасдиқловчи имзосини, шунингдек, ман-

сабдор шахсинг муайян ҳужжатдаги фикрга (илтимос ёки талабга) розилигини англатади. Шу ўринда паспортдаги чет элга чиқишга рухсат берилганлигини билдирадиган белги ҳам кўчма маънода «виза» деб аталишини эслатиб ўтиш мумкин. «Розилик белгиси», яъни «виза»да шахсий имзо, унинг ёйилмаси, санаси, зарур ҳолатларда – розилик билдираётган шахсинг лавозими қўйилади. Масалан:

Юрисконсулт (имзо) М. Бегматов 2019.16.05

Розилик белгисини қўювчи шахсларда ҳужжат матни юзасидан эътироз бўлган тақдирда, бу реквизитга «Рози эмасман», «Эътирозим бор», «7-бандига қўшилмайман», «Мулоҳазалар илова қилинди» каби иборалар қўшилиши мумкин.

Ҳужжатнинг ташкилот ичидаги келишувини белгилашда (розилигини олишда) қуйидаги кетма-кетликка риоя этилади:

- ҳужжатни тузувчи шахс;
- ҳужжат тузилган таркибий бўлинма раҳбари;
- ташкилот ичидаги бошқа манфаатдор бўлинмалар мансабдор шахси;
- жамоат ташкилотлари (заруриятга қараб);
- молия ёки ҳисобхона хизмати раҳбари;
- ташкилотнинг мазкур йўналиш фаолиятига раҳбарлик қилувчи ўринбосари;
- ташкилот юрисконсулти, ҳуқуқшуноси ёки ҳуқуқий хизмат раҳбари;

Тегишли ҳужжат билан таништириш ҳам «розилик белгиси» билан расмийлаштирилади.

Розилик ёки танишиш белгиси «имзо» реквизити остига қўйилади. Агар жўнатилаётган ҳужжат бўлса, «Розилик белгиси» ташкилотда қоладиган ҳужжат нусхасига, бошқа ҳужжатларда эса биринчи нусхасига қўйилади.

23. «Мухр». Мухим хужжатлар (пул маблағлари ва моддий бойликларнинг сарфланишини қайд қилувчи мансабдор шахслар, шунингдек, ҳуқуқий хужжатлар – ишончномалар, шартномалар, буюртманомалар, кафолат хатлари ва бошқаларда назарда тутилган жавобгар шахслар имзолари) ҳақиқийлигини тасдиқлаш учун мухр қўйилади. Мухр гербли (давлат герби тасвири туширилган) ва оддий бўлади. Тижорат тузилмаларида оддий юмалок мухрдан фойдаланилади.

Мухр босилганда, унинг изи хужжатни имзоловчи шахс лавозими номининг бир қисмини қоплаб туриши керак.

Мухр сақланадиган жой ва уни сақлаш учун жавобгар шахс ташкилот ёки юридик шахс раҳбари томонидан белгиланади ва буйруқ билан расмийлаштирилади.

24. «Нусханинг тасдиқланиши ҳақидаги қайд». Хужжатнинг иккинчи ёки кейинги бошқа нусхаларини тасдиқлаш белгисидир. Одатда, хужжат нусхаси кўлда ёки компьютерда ёзилади, шунингдек, тезкор матбаа воситалари билан тайёрланади.

Хужжат нусхасининг биринчи варағига «нусха» белгиси қўйилади. Ташкилот фақат ўзида тайёрланган хужжатлардан нусха бериши мумкин (бу қоида архив муассасалари ва нотариусга нисбатан қўлланмайди).

Фуқароларни ишга, ўқишга қабул қилиш, уларнинг меҳнат, тураржой ва бошқа ҳуқуқларини қондиришга тааллуқли ишларни ҳал қилишда, шахсий хужжат йиғмажилдларини шакллантиришда ташкилот бошқа ташкилотлар томонидан берилган амалдаги қонун хужжатларига мувофиқ масалаларни ҳал қилиш учун зарур хужжатлар (маълумот тўғрисидаги дипломлар, гувоҳномалар) нусхалари тайёрланади. Хужжат нусхаси ташкилот раҳбари ёки таркибий бўлинма раҳбари рухсати билан берилади.

Нусханинг тасдиқланиши ҳақидаги қайд «Имзо» реквизитининг остига қўйилиб, «Тўғри» деб ёзилган тас-

дикловчи сўз, тасдиқловчи шахснинг лавозими номи, шахсий имзоси, унинг исми ва ота исми бош ҳарфлари, фамилияси, нусха тасдиқланган санадан иборат бўлади.

Масалан:

Тўғри Кадрлар бўлими нозири _____ Г. Исроилова <i>имзо</i>

2019 йил 18 июнь

Хужжатдан олинган нусхаларни бошқа ташкилотларга жўнатишда ёки бирор масъул шахснинг ўзига беришда тасдиқловчи имзо муҳр билан тасдиқланиши лозим.

Жўнатма хужжатларнинг ташкилотда қоладиган нусхалари соддалаштирилган кўринишда тасдиқловчининг лавозими, тасдиқланган санаси кўрсатилмай ҳам тасдиқлангани қайд этилиши мумкин.

②5. «Ижрочиннинг фамилияси ва телефон рақами». Ҳар бир хужжатда ижрочиси (тузувчиси)нинг фамилияси ва унинг хизмат телефони рақами хужжат охириги варагининг олд томонига ёки жой бўлмаганда, орқа томоннинг пастки чап бурчагига қўйилади. Масалан:

Азизхонов	71 2441824
Мусаев	71 2448516

②6. «Хужжатнинг бажарилганлиги ва уни хужжатлар йиғмажилдига йўналтирилганлиги ҳақидаги қайд». Бундай белги ҳисобдан чиқарилиб, хужжатлар йиғмажилдида сақлаш ва маълумотнома мақсадида фойдаланишга тааллуқли хужжатларга, ижроси бажарилганлиги қайд этилган ҳолда қўйилади.

Бундай қайдлар қуйидагиларни ўз ичига олади: ижроси ҳақида қисқача маълумот; «Хужжатлар йиғмажилдига» ёзуви; хужжат сақланадиган йиғмажилднинг рақами.

Қайдлар бажарувчи ёки ҳужжат бажарилган ташкилот таркибий бўлинмаси раҳбари имзоси билан тасдиқланади ва бажарилган сана қўйилади. Масалан:

18–12 ҳужжатлар йиғмажилдига
(имзо) 2019 йил 24 июль
«Мапгъл» фирмаси бош ҳисобчиси
билан телефон орқали гаплашилиб,
масала ҳал этилди
(имзо) 2019 йил 22 июль

Ҳужжат бажарилганлиги ва йиғмажилдга йўналтирилганлиги ҳақидаги қайд ҳужжатнинг охириги варағи олд саҳифасининг чап қуйи бурчагига қўйилади.

27. «Ахборот компьютерда кўчирилганлиги ҳақидаги қайд». Маълумотларнинг компьютерга ўтказилганлиги тўғрисидаги белги «Ахборот компьютерга кўчирилди» ёзуви, маълумотларни компьютерга ўтказиш учун масъул шахс имзоси ва кўчириш санасидан иборатдир. Бундай қайд ҳужжатнинг қуйи қисмидаги бўш жойга қўйилади.

28. «Ҳужжат келиб тушганлиги ҳақидаги қайд». Бундай реквизит келган ҳужжатларга махсус қайдлов штампи (тўртбурчак муҳр) орқали ёки қўл билан ёзиб қайд этилади. Қайдлов штампда ҳужжат олувчи ташкилот номи, сана ва қайдлов кўрсаткичи учун жой ажратилган бўлади.

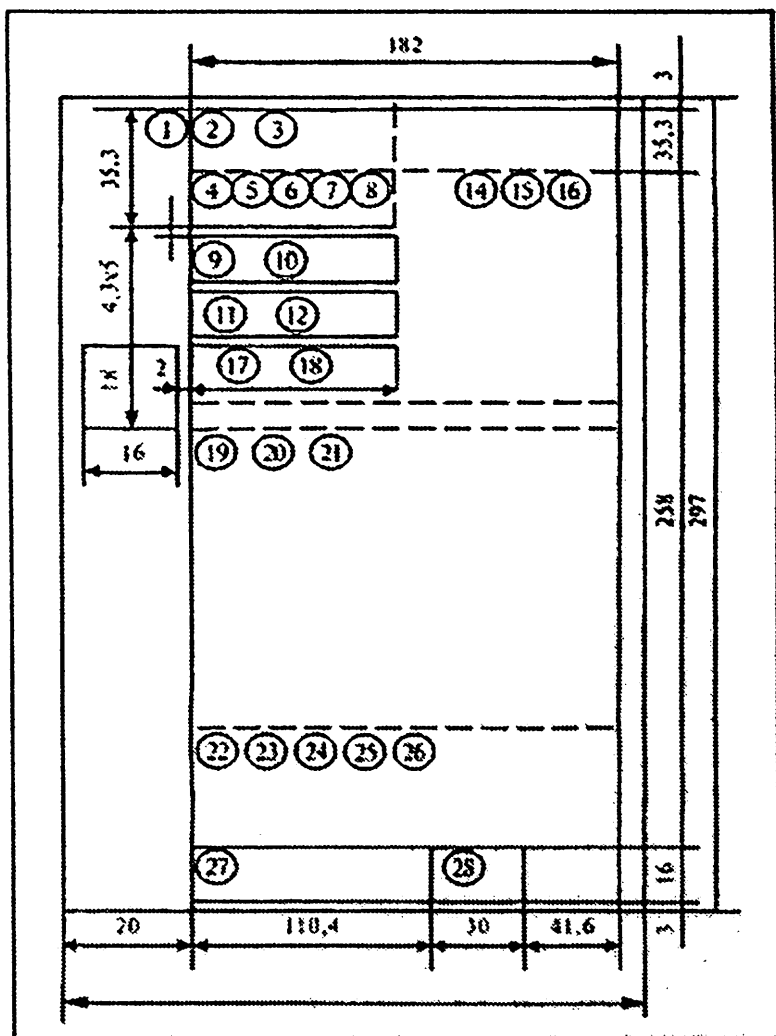
Қайдлов штампининг намунавий шакли:

«Мапгъл» фирмаси
санаси _____
_____сон

Эслатиш жоизки, ҳужжатларни рўйхатга олиш, иш юритиш талаблари идора ёки ташкилотда буйруқ билан тасдиқланган тартиб, низом ва қоидалар асосида амалга оширилади.

Шундай штамп бўлмаган ҳолда, ҳужжат олинган сана ва ҳужжат кўрсаткичи қўлда ёзилади. Бундай белги ҳужжатнинг биринчи варағи олд томонининг ўнгдаги қуйи бурчагидан жой олади.

Ташкилий-фармойиш ҳужжатлари зарурий қисмларининг жойлашуви ва ўлчамлари (графика қўйилади.)

I. ТАШКИЛИЙ ҲУЖЖАТЛАР

Ташкилий ҳужжатлар мазмунан ташкилот, муассаса ва корхоналарнинг ҳуқуқий мақоми, таркибий тармоқлари ва ходимлари, бошқарув жараёнида жамоа иштирокининг қайд қилиниши, бошқа ташкилотлар билан алоқаларнинг ҳуқуқий томонлари каби масалаларни акс эттиради. Гuvoҳнома, йўриқнома, низом, қоида, устав, шартномалар ана шундай ҳужжатлар сирасига киради.

ГУВОҲНОМА

Муайян шахснинг хизмат ва бошқа ҳолатларини, шунингдек, бирор ишга (масалан, тафтиш ўтказишга) оид ваколатини кўрсатувчи ҳужжат.

Хизмат гувоҳномаси давлат ва хўжалик бошқаруви органлари, маҳаллий давлат ҳокимияти органлари ходимларига берилади ҳамда ходимнинг шахси ва лавозимини тасдиқлайдиган ҳужжат ҳисобланади.

Хизмат гувоҳномаси ишга қабул қилиш тўғрисидаги буйруқ ва биринчи раҳбарнинг қарори асосида белгиланади ҳамда кадрлар билан ишлаш хизматлари ёки бошқа хизматлар томонидан берилади. Хизмат гувоҳномаси муайян муддатга, бироқ 3 йилдан ортиқ бўлмаган муддатга берилади ва қуйидаги ҳолларда:

- ходимнинг фамилияси, исми ва ота исми ўзгарганда;
- ходимнинг лавозими ўзгарганда;
- хизмат гувоҳномаси яроқсиз ҳолга келганда;
- хизмат гувоҳномасининг амал қилиш муддати тугаганда алмаштирилади.

Хизмат гувоҳномасини бошқа шахсларга бериш қатъиян тақиқланади.

Амал қилиш муддати тугаган ёки яроқсиз ҳолга келган хизмат гувоҳномалари «ҳақиқий эмас» деб ҳисобланади ва йўқ қилинади.

Хизмат гувоҳномалари бланкалари (1-илова) 60x85 мм ўлчамга эга бўлган, ҳар бир ярми (ёзувли қисми) бўйича саккиз қирра шаклида сув қоғоз белгили байроқнинг кўк ва зангори рангига бўялган Ўзбекистон Республикаси давлат байроғига ўхшаш бўёқнинг ҳимоя тўрига эга бўлади.

Бланканинг чап томонидаги юқори бурчагига оқ рангдаги ўн икки юлдузчали ярим ой тасвири жойлаштирилади. Ўнг томонининг чап қисмида 3x4 см ўлчамли фотосурат учун рамка жойлаштирилади, ёнидаги ўнг томонида оқ фонда Ўзбекистон Республикаси герби тасвири бўлади.

Хизмат гувоҳномаси намунаси

1-илова

<p>The Ministry of Economics and Poverty Reduction of the Republic of Uzbekistan</p> <p>CERTIFICATE № 438</p> <p>Yusupov Alisher Olimovich</p> <p>Deputy of the chief of the head department on the issues of economical modernization and industrial development</p> <p>Upon leaving the position is subject to return</p> <p>Valid until January 1, 2022</p> <p>Minister B. Khodjaev</p>	<p>Ўзбекистон Республикаси Иқтисодиёт ва камбағалликни қисқартириш вазирлиги</p> <p>438-сонли ГУВОҲНОМА</p> <p>Юсупов Алишер Олимович</p> <p>Иқтисодиётни модернизациялаш ва саноатни ривожлантириш масалалари бўйича бош бошқарма бошлиғининг ўринбосари</p> <p>Лавозимдан бўшаганда қайтарилиши шарт</p> <p>2022 йил 1 январгача амал қилади</p> <p>Вазир Б. Хўжаев</p>
--	---

Хизмат гувоҳномаларини бериш ва қайтариш махсус дафтарларда рўйхатдан ўтказилади. Уларда гувоҳнома-нинг эгаси, гувоҳноманинг, бланканинг тартиб рақами, гувоҳнома берилган сана, унинг амал қилиш муддати, у берилганлиги ва қайтарилганлиги тўғрисидаги маълумотлар бўлиши керак (2-илова).

2-илова

т/р	Гувоҳнома ва бланканинг тартиб рақами	Эгаси ва имзолаган шахснинг Ф.И.О.	Амал қилиш муддати	Эгасининг фотосурати	Олинганлиги тўғрисида имзо, сана	Қайтариш санаси, олган шахснинг Ф.И.О., лавозими, имзоси	Йўқ қилиш тўғрисида белги (далолатнома санаси ва тартиб рақами)

Хизмат сафари гувоҳномаси. Ходим зиммасига сафар вақтида юклатилган хизмат вазифасини бажаришга ваколат беради. Унинг зарурий қисмлари:

1. Ҳужжат номи (Хизмат сафари гувоҳномаси).
2. Гувоҳнома берилган шахснинг фамилияси, исми ва ота исми.
3. Гувоҳнома берувчи ташкилотнинг номи.
4. Бориладиган жойлар (шаҳар ёки бошқа аҳоли манзиллари) ва ташкилотлар номлари.
5. Хизмат сафари муддати (неча кунлиги кўрсатилади, дам олиш кунлари, бориш ва келиш кунлари ҳам шу муддатга киритилади).
6. Хизмат сафарига асос бўлган буйруқ ёки фармойишнинг тартиб рақами, санаси.

7. Гувоҳноманинг орқа томонида: хизмат сафарида бўлган жойлар (шаҳар ва муассаса номлари) ва у ердан жўнаб кетилган вақтлар қайди (муҳр ва имзо билан тасдикланади).

Намуна:

3-илова

Олд томони

ХИЗМАТ САФАРИ ГУВОҲНОМАСИ

2020 йил 15 апрель
108-сон

Тошкент 2-автосозлаш
корхонасининг бошлиғи
Диёр Собирович Акбаровга
(лавозими, исми, ота исми)

«Ўзавтосаноат» акциядорлик
компанияси
(гувоҳнома берган бирлашма, ташкилот
томонидан берилди, у
корхона номи)

Тошкент ш.дан
жўнаб кетди

Асака шаҳрига
(жойнинг номи, бирлашма.

(муҳр)

«ЖВ МАН Авто-Ўзбекистан» ҚКга
(ташкилот, корхона номи)

хизмат сафарига юборилди.

Хизмат сафари муддати – 6 кун
завод билан шартнома тузиш
(хизмат сафари мақсади)

Асос:

2020 йил 15 апрелдаги 21-сонли буйруқ
(фармойиш)
_____сериядаги _____рақамли паспорт
кўрсатилганда ҳақиқий деб ҳисобланади.

(имзо)
(муҳр)

Бирлашма, корхона, ташкилот, муассаса раҳбари

орқа томони

Хизмат сафарида бўлганлиги тўғрисида қайдлар – бўлган жойлари ва жўнаб кетган вақтлари:			
_____ ш. дан жўнаб кетди		Асака ш. га етиб келди	
2020 й. _____		2020 й. _____	
<i>муҳр</i>	<i>имзо</i>	<i>муҳр</i>	<i>имзо</i>
Асака ш. дан жўнаб кетди		_____ ш. га етиб келди	
2020 й. _____		2020 й. _____	
<i>муҳр</i>	<i>имзо</i>	<i>муҳр</i>	<i>имзо</i>
_____ ш. дан жўнаб кетди		_____ ш. га етиб келди	
2020 й. _____		2020 й. _____	
<i>муҳр</i>	<i>имзо</i>	<i>муҳр</i>	<i>имзо</i>
_____ ш. дан жўнаб кетди		_____ ш. га етиб келди	
2020 й. _____		2020 й. _____	
<i>муҳр</i>	<i>имзо</i>	<i>муҳр</i>	<i>имзо</i>

Хизмат сафари гувоҳномаси муассаса раҳбари буйруғидан сўнг ходим қўлига берилади. Хизмат сафарига жўнаб кетиш олдидан ва қайтиб келгандан сўнг ўша саналарни кўрсатиб, муассаса мансабдор шахси гувоҳноманинг тегишли жойига имзо чекади ва муҳр босади. Умуман, хизмат сафари гувоҳномасини расмийлаштиришда муҳрлар ва имзолар бўлишига алоҳида аҳамият бериш керак, акс ҳолда, хизмат сафари билан боғлиқ сарфлар бўйича ҳисоб-китоб қилишда гувоҳнома ҳужжат вазифасини ўтай олмайди.

Хизмат сафари гувоҳномаси махсус бланкага расмийлаштирилади (3-иловага қаранг).

Шахсга муайян малака берилганлиги ҳақидаги гувоҳнома ва шу турдаги бошқа гувоҳномаларда унинг муддати кўрсатилмайди, малака комиссияси раиси ва аъзолари имзоси бўлади.

Бирор шахсга муайян имтиёз берилганлиги ҳақидаги гувоҳнома матнида тегишли қонун ёки ҳукумат қарорига ҳавола ёзилиши керак.

ЙЎРИҚНОМА

Қонун ёки бошқа меъёрий ҳужжатларни тушунтириш мақсадида чиқариладиган ҳуқуқий ҳужжат. Муассаса, корхона, ташкилот, юридик шахслар ва бошқалар (уларнинг бўлинмалари, хизматлари)¹, мансабдор шахс ва фуқароларнинг ташкилий, илмий-техникавий, молиявий ва бошқа фаолият томонлари хусусида тартиб-қоида ўрнатиш мақсадида давлат ёки жамоа бошқарув органлари томонидан чиқарилади (ёки уларнинг раҳбарлари тасдиқлайди).

Йўриқноманинг асосий зарурий қисмлари:

1. Энг юқорида тасдиқлаш устхати.
2. Ҳужжатнинг сарлавҳаси, номи (Йўриқнома).
3. Матн (кириш қисми, бўлимлари, кичик бўлимлари ва ҳ.к.).
4. Йўриқнома тузувчининг лавозими, исми, ота исми ва фамилияси, унинг имзоси.
5. Йўриқнома тузилган вақт (санаси) ва тартиб рақами, шартли рақами (индекси).

Йўриқнома матни бўлимлардан таркиб топади, бўлимлар модда ва бандларга бўлиниши мумкин. Йўриқнома, одатда, «Умумий қоида» деб аталадиган кириш қисмидан бошланади. Унда йўриқноманинг мақсади, риоя қилиш доираси, фойдаланиш тартиби ва бошқа умумий масалалар кўрсатилади. Матннинг асосий қисми аниқ кўрсатма берувчи хусусиятга эга бўлади. Бунда «лозим», «керак», «зарур», «йўл қўйилмайди», «мумкин эмас» каби сўзлар қўлланади. Матн учинчи шахс номидан ёки шахссиз баён қилинади.

Йўриқномалар ичида ходимнинг лавозим (мансаб) йўриқномаси алоҳида гуруҳни ташкил этади. Унда умумий

¹ Бундан буён булар ташкилот ёки муассаса ёхуд корхона деб олинади.

қисм, ходимнинг вазифалари, бурчлари, ҳуқуқлари, ишни баҳолаш мезони ва ходим масъулияти кўрсатилади (1- ва 2-иловаларга қаранг).

Лавозим йўриқномасининг ўзига хос зарурий қисмлари бор:

1. Муассаса ёки унинг бўлинмаси номи (аксарият ҳолларда ҳудудий-маъмурий бўлиниш асосида).

2. Хужжат номи (Лавозим йўриқномаси).

3. Тасдиқлаш устхати.

4. Санаси.

5. Шартли рақами.

6. Жойи.

7. Сарлавҳаси.

8. Матни.

9. Имзо

Лавозим йўриқномаси умумий шакли

1-илова

Муассаса номи	Тасдиқлайман
	Муассаса раҳбари имзоси <i>имзо ёйилмаси</i>
ХОДИМ ЛАВОЗИМИНИНГ НОМИ	
0000.00.00 00-сон Тошкент	0000.00.00
ЛАВОЗИМ ЙЎРИҚНОМАСИ	
МАТН ТУЗИЛМАСИ	
Умумий қоида Вазифаси Лавозим мажбуриятлари Ҳуқуқи	

Масъулияти
Ўзаро муносабати (лавозим нуқтаи назаридан)

Таркибий бўлинма
раҳбари

имзо

имзо
ёйилмаси

Розилнк белгиси

Йўриқнома билан
танишдим:

имзо

имзо
ёйилмаси

НИЗОМ-УСТАВ

Ташкилот ёки унинг таркибий бўлинмалари, кичик ёки кўшма корхона ва шу кабилар тузилиши, ҳуқуқи, вазифалари, бурчлари, ишни ташкил қилиш тартиботини белгилайдиган ҳуқуқий ҳужжат. Низом айрим мансабдор шахсларга ва турли тадбирлар (кўрик, мусобақа, танлов ва бошқалар)га нисбатан ҳам тузилиши мумкин.

Кўпинча низом муассасалар таъсис этилиши ёки ташкил топиши пайтида тузилади ва юқори ташкилотлар фармойиши билан (ёки тегишли ҳокимият томонидан) тасдиқланади. (1-иловага қаранг.)

Муассасаларнинг таркибий қисмлари уларнинг раҳбарлари томонидан тузилади ва муассаса раҳбари фармойиши билан ёки тасдиқлаш устхатини қўйиш билан кучга киради.

Муваққат комиссиялар, гуруҳлар ва шу кабиларнинг ҳуқуқий мақомлари ҳам низом билан белгиланади.

Низомнинг асосий зарурий қисмлари:

1. Вазифалари низом билан белгиланаётган муассаса (таркибий қисм) номи.

2. Ҳужжат турининг номи (Низом).

3. Мазмуни (матни): муассаса тузилишининг мақсад ва асослари; асосий вазифалари; муассаса тузилиши, ҳуқуқи, ишни ташкил қилиш тартиботи.

4. Муассаса раҳбари имзоси.

5. Сана ва жойи.

6. Тасдиқлаш устхати (юқори қисмида ўнг бурчакда жойлашади).

Таъсис низоми намунаси

1-шова

*Вазирлар Маҳкамасининг йил
апрелдаги— сон қарорига*

ИЛОВА

**Ўзбекистон «Ўзкоммунахизмат» агентлиги тўғрисида
НИЗОМ**

I. Умумий қоидалар

1. Ўзбекистон «Ўзкоммунахизмат» агентлиги (кейинги ўринларда агентлик деб аталади) коммунал хизмат кўрсатиш соҳасидаги вазифаларни бажариш учун махсус ваколатли давлат бошқаруви органи ҳисобланади

Агентлик ўз фаолиятида Ўзбекистон Республикаси Вазирлар Маҳкамасига ҳисобот беради.

2. Агентлик тизимига қуйидагилар киради:

Минтақалараро сув қувурларидан фойдаланиш бош дирекцияси;

худудий газ таъминоти корхоналари;

Ўзбекистон «Ўзкоммунахизмат» агентлиги объектларини куриш инжиниринг компанияси;

«Ўзбеккоммуналлойиҳа» лойиҳалаш институти;

«Ўзгазлойиҳа» лойиҳалаш институти;

«Ўзкоммунақувташкилотчи» маркази.

3. Агентлик ўз фаолиятида Ўзбекистон Республикаси Конституциясига ва қонунларига, Ўзбекистон Республикаси Олий Мажлиси қарорлари ва бошқа ҳужжатларига, Ўзбекистон Республикаси Президентининг фармонлари ва фармойишларига, Ўзбекистон Республикаси Вазирлар Маҳкамасининг қарорлари ва фармойишларига, шунингдек мазкур Низомга амал қилади.

4. Агентлик ўз фаолиятини давлат бошқаруви бошқа органлари, маҳаллий давлат ҳокимияти органлари, жамоат бирлашмалари ва бошқа ташкилотлар билан ўзаро ҳамкорликда амалга оширади.

5. Агентлик марказий апаратини моддий-техник таъминлаш унинг таркибига кирадиган корхоналар ва ташкилотларнинг ҳар ойдаги ажратмалари, шунингдек қонун ҳужжатларига зид бўлмаган бошқа тушумлар ҳисобига, Ўзбекистон Республикаси Молия вазирлиги билан келишилган харажатлар сметасига мувофиқ амалга оширилади.

6. Агентлик юридик шахс ҳисобланади, Ўзбекистон Республикаси Давлат герби тасвири туширилган ва ўз номи ёзилган муҳрга эга бўлади.

II. Агентликнинг вазифалари ва функциялари

7. Қуйидагилар агентликнинг асосий вазифалари ҳисобланади:

коммунал хизмат кўрсатиш соҳасидаги Ўзбекистон Республикаси қонунларини, Ўзбекистон Республикаси Президентининг фармонларини, бошқа норматив-ҳуқуқий ҳужжатларни амалда бажариш ва уларнинг ижроси устидан таъсирчан назоратни амалга ошириш;

республика коммунал хизмат кўрсатиш тизимида иқтисодий ислоҳотларни чуқурлаштириш бўйича давлат сиёсатини ва ҳукумат томонидан қабул қилинган чора-тадбирларни амалга ошириш;

коммунал хизмат кўрсатиш тизимини ислоҳ қилиш бўйича ишларни мувофиқлаштириш, коммунал хизмат кўрсатиш соҳасидаги норматив-ҳуқуқий ҳужжатларни, техник-иқтисодий шартларни ишлаб чиқиш ва белгиланган тартибда тасдиқлаш;

республика аҳолисини ва иқтисодиёт тармоқларини табиий ва суюлтирилган газ билан узлуксиз таъминлашни амалга ошириш, минтақалараро сув қувурларининг барқарор ва ишончли ишлашини таъминлаш;

коммунал мақсадлардаги илғор технологияларни, асбоб-ускуналар, приборлар, машина ва механизмларни яратади ва жорий этишни ташкил қилади, уларни ишлаб чиқариш ишларини амалга оширади, Ўзбекистон Республикаси коммунал хўжалиги эҳтиёжлари учун янги машиналар, асбоб-ускуналар ва приборлар яратиш бўйича буюртмачи вазифасини бажаради;

коммунал хизматлар кўрсатиш соҳасида рақобат муҳитини, инжиниринг, консалтинг, аудиторлик ва уй-жой-коммунал тармоқдаги бошқа ташкилотлар шохобчаларини яратишга кўмаклашади;

коммунал хўжалиги ва машиналар, приборлар, асбоб-ускуналар ишлаб чиқариш масалалари юзасидан хорижий мамлакатлар ҳамда халқаро ташкилотлар билан илмий-техник ва иқтисодий ҳамкорликни амалга оширади, маҳаллий корхоналар ва ташкилотларга хорижий фирмалар ҳамда бошқа корхоналар ва ташкилотлар билан тўғридан-тўғри алоқаларни ўрнатишда кўмаклашади;

ушбу сектор корхоналари фаолиятининг мунтазам мониторингини олиб бориш, ривожлантириш тенденцияларини ва илғор тажрибани ўрганиш, уни жорий этишга кўмаклашиш йўли билан маиший чиқиндиларни тўплаш, фойдаланиладиган қилиш ва қайта ишлаш бўйича ягона техника сиёсатини амалга оширади;

ўз ваколатлари доирасида коммунал хизмат кўрсатиш корхоналари учун мутахассисларни ўқитиш, тайёрлаш ва қайта тайёрлаш ҳамда кадрлар малакасини оширишни ташкил қилади;

газ таъминоти тизимларини ривожлантириш ҳамда ҳукумат топшириғига биноан сув таъминоти, канализация, иссиқлик таъминоти, санитария жиҳатидан тозалаш, ирригация ва ҳудудларни, аҳоли пунктларини дренажлашни ривожлантириш концепциялари, истиқболли дастурлари ва схемаларини ишлаб чиқади, уларни рўёбга чиқаришни амалга оширади;

жойлардаги молия ва бошқа манфаатдор маҳаллий бошқарув органлари ҳамда ҳокимият органлари билан ўзаро ҳамкорликда тариф сиёсатини, уй-жой-коммунал хизматлар истеъмоли нормаларини ишлаб чиқиш ва тақомиллаштириш бўйича методологик ишларни амалга оширади;

минтақалараро сув қувурлари объектлари ва коммунал газ сотиш шохобчалари бўйича илмий-тадқиқот ҳамда лойиҳалаш-қидирув ишларини амалга ошириш стратегиясини шакллантиради ва уларнинг бажарилишини таъминлайди;

қонун ҳужжатларига мувофиқ бошқа функцияларни амалга оширади.

9. Агентлик ўзига юкланган вазифалар ва функцияларни бевосита, шунингдек ўзига қарашли корхоналар, ташкилотлар ва муассасалар орқали ҳал қилади.

III. Агентликнинг ҳуқуқлари ва жавобгарлиги

10. Агентлик ўзига юкланган вазифалар ва функцияларни бажариш учун қуйидаги ҳуқуқларга эга:

коммунал соҳадаги энг муҳим муаммоларни ишлаб чиқиш ва кўриб чиқиш бўйича идоралараро комиссиялар ва кенгашлар ташкил этиш, материалларни ишлаб чиқишга илмий-тадқиқот, технология, лойиҳа-конструкторлик ташкилотларини, олий-ўқув юртлари ва бошқа муассасаларнинг ходимларини, шунингдек алоҳида олимлар ва мутахассисларни белгиланган тартибда жалб этиш;

ҳудудий газ таъминоти корхоналарининг харажатлари ва даромадлари сметасини белгиланган тартибда тасдиқлаш;

ўз фаолияти учун зарур статистик ва бошқа ахборотларни статистика ташкилотлари ва бошқа ташкилотлардан белгиланган тартибда олиш.

Агентлик қонун ҳужжатларига мувофиқ бошқа ҳуқуқларга ҳам эга бўлиши мумкин.

11. Агентлик ўз ваколатлари доирасида вазирликлар, давлат қўмиталари, идоралар, хўжалик бошқаруви органлари, маҳаллий давлат ҳокимияти органлари, корхоналар, муассасалар, ташкилотлар, мансабдор шахслар ва фуқароларнинг бажариши учун мажбурий бўлган норматив-ҳуқуқий ҳужжатларни қабул қилишга ҳақлидир.

Агентлик зарур ҳолларда бошқа вазирликлар, қўмиталар ва идоралар билан бирга қўшма қарорлар ва бошқа ҳужжатлар чиқариш ҳуқуқига эга.

12. Агентлик ўзига юкланган вазифаларнинг самарали бажарилиши учун қонун ҳужжатларида белгиланган тартибда жавоб беради.

IV. Агентлик фаолиятини ташкил этиш

13. Агентликни қонун ҳужжатларида белгиланган тартибда лавозимга тайинладиган ва лавозимдан озод қилинадиган бош директор бошқаради.

Бош директорнинг бир нафар ўринбосари бўлади.

Бош директор мақомига кўра вазирнинг биринчи ўринбосарига, бош директор ўринбосари вазир ўринбосарига тенглаштирилади.

Минтақалараро сув қувурларидан фойдаланиш бош дирекцияси директори мақомига кўра агентликнинг бош директори ўринбосари ҳисобланади.

14. Агентликнинг бош директори:

Агентлик фаолиятига якка бошчилик асосида умумий раҳбарликни амалга оширади;

агентлик ваколатига кирувчи масалалар бўйича қарорлар қабул қилади ҳамда агентликка юкланган вазифалар ва функцияларнинг бажарилиши учун шахсан жавоб беради;

ўз ўринбосарларининг ваколатларини белгилайди, улар ўртасида вазифаларни тақсимлайди, агентлик тизимидаги бошқа мансабдор шахсларнинг ваколатларини, ўз ўринбосарлари ва бошқа мансабдор шахсларнинг агентлик фаолияти алоҳида участкаларига раҳбарлик қилиш ҳамда тасарруфидаги корхоналарнинг ишлари учун жавобгарлиги даражасини белгилайди;

агентлик тизими раҳбарлари томонидан бажарилиши мажбурий бўлган буйруқлар чиқаради ва кўрсатмалар беради;

агентликнинг марказий аппарати штатлар жадвалини тасдиқлайди, унинг тузилмасига ходимларнинг белгиланган умумий сони доирасида, шунингдек агентлик марказий аппарати харажатлари сметасига ўзгартиришлар киритади;

агентлик марказий аппаратининг таркибий бўлинмалари тўғрисидаги низомларни, тасарруфидаги корхоналарнинг низомлари (уставлари)ни белгиланган тартибда тасдиқлайди;

агентлик марказий аппарати ходимларини, тасарруфидаги корхоналар раҳбарларини белгиланган тартибда лавозимга тайинлайди ва лавозимдан озод қилади.

Бош директор қонун ҳужжатларига мувофиқ бошқа ваколатларни амалга оширади.

15. Агентликда таркибига бош директор (ҳайъат раиси), лавозимига кўра бош директор ўринбосарлари ва агентликнинг бошқа раҳбар ходимлари кирадиган 5 кишидан иборат ҳайъат тузилади.

Агентлик ҳайъатининг шахсий таркиби бош директор тақдимномасига кўра Вазирлар Маҳкамаси томонидан тасдиқланади.

Агентлик ҳайъати агентлик фаолиятининг асосий масалаларини кўриб чиқади, таркибий бўлинмалар раҳбарларининг ҳисоботларини эшитади, агентликнинг энг муҳим буйруқлари ва бошқа ҳужжатлари лойиҳаларини муҳокама қилади.

Ҳайъат қарорлари бош директор буйруқлари билан ҳаётга татбиқ этилади. Бош директор ва ҳайъат ўртасида келишмовчиликлар пайдо бўлган тақдирда бош директор ўз қарорини амалга оширади. Бош директор пайдо бўлган келишмовчиликлар тўғрисида Ўзбекистон Республикаси Вазирлар Маҳкамасини хабардор қилади.

16. Худудий газ таъминоти корхоналари агентликка ҳисобот беришади ва ўз фаолиятини Вазирлар Маҳкамасининг 2003 йил 2 октябрдаги 421-сон қарори билан тасдиқланган Намунавий низомга мувофиқ амалга оширади.

Худудий газ таъминоти корхоналари директорлари тегишли равишда Қорақалпоғистон Республикаси Вазирлар Кенгашининг Раиси, вилоятлар ва Тошкент шаҳар ҳокимлари тақдимномасига биноан агентлик бош директорининг қарори билан тайинланадилар.

17. Агентликни қайта ташкил этиш ва тугатиш қонун ҳужжатларида белгиланган тартибда амалга оширилади.

Таркибий бўлинма ҳақида низом шакли

2-илова

Корхона номи	Тасдиқлайман	
	Корхона раҳбари Имзо	Имзо ёйилмаси
	0000.00.00	
<u>таркибий</u>		
<u>бўлинма</u>		
<u>номи</u>	ҳақида	
НИЗОМ		
0000.00.00 00-сон		
Тошкент		
	Матн тузилмаси	
Умумий қоида		
Асосий вазифалар		
Олиб борадиган ишлари		
Ҳуқуқ ва мажбуриятлари		

Масъулияти Ўзаро муносабатлари Ишни ташкил этиш		
Таркибий бўлинма раҳбари	Имзо	Имзо ёйилмаси
Розилик белгиси		
Низом билан танишдим:	Имзо	Имзо ёйилмаси
	0000.00.00	

Устав муайян муносабат доирасидаги фаолият ёки бирор давлат органи, ташкилот, муассасанинг тузилиши, вазифасини йўналтириб турадиган асосий низом ва қоидалар мажмуидир. Устав бирор орган ёки муассаса вазифалари ва ҳуқуқий ҳолатини тавсифлайдиган меъёрий аҳамиятга эга.

Бинобарин, устав низомга нисбатан кенг тушунчадир. У кўпроқ маълум бир тармоқ, соҳалар, йирик муассасалар бўйича тузилади. Лекин уставнинг мазмун қисмида молиявий ва моддий базалари, ҳисобот бериш, тафтиш органлари ишлари тартиботи ва шу кабилар кўрсатилади.

Тармоқ (соҳа)нинг ўзига хос хусусиятидан келиб чиқиб, унинг уставида кўшимча қисмлар ҳам бўлиши мумкин. Масалан, акциядорлик жамиятлари уставида аъзолик ҳақидаги қоида, яъни акциядорлик жамиятига аъзо бўлиш, ундан чиқиш ёки чиқариш каби қоидалар бўлади.

2015 йил 21 сентябрь
№ 432п Ўзбекистон
Республикаси Адлия
вазирлиги томонидан
«ҚАЙТА РЎЙХАТГА
ОЛИНГАН»

2015 йил 07 август куни
Ўзбекистон алоқа ходимлари
касаба уюшмасининг
VIII Курултойида
«ТАСДИҚЛАНГАН»

**ЎЗБЕКИСТОН АХБОРОТ ТЕХНОЛОГИЯЛАРИ ВА
ОММАВИЙ КОММУНИКАЦИЯ ХОДИМЛАРИ
КАСАБА УЮШМАСИНИНГ УСТАВИ
(янги тахрири)**

I. Умумий қоидалар

1. Ўзбекистон ахборот технологиялари ва оммавий коммуникация ходимлари касаба уюшмаси (кейинги ўринларда «касаба уюшмаси» деб юритилади) мулкчилик шаклидан қатъи назар, алоқа, ахборот технологиялари ва оммавий коммуникация соҳасидаги корхона, муассаса, ташкилотларда (кейинги ўринларда «корхона») меҳнат қилаётган ходимлар ва таълим олаётган ўқувчи-талабаларнинг ишлаб чиқариш, касбий, ижтимоий-иқтисодий ва меҳнатга доир умумий манфаатларини ифода этиш ҳамда қонуний ҳуқуқларини ҳимоя қилиш мақсадида тузилган ўзини ўзи бошқарувчи нодавлат нотижорат ташкилоти бўлиб, унинг ташкилий-ҳуқуқий шакли жамоат бирлашмаси ҳисобланади.

2. Касаба уюшмаси ўз фаолиятини Ўзбекистон Республикасининг Конституцияси, Меҳнат кодекси, «Нодавлат нотижорат ташкилотлари тўғрисида»ги, «Касаба уюшмалари, уларнинг ҳуқуқлари ва фаолиятининг кафолатлари тўғрисида»ги, «Ижтимоий шериклик тўғрисида»ги, «Ўзбекистон Республикасида жамоат бирлашмалари тўғрисида»ги қонунларига, нодавлат нотижорат ташкилотлари фаолиятларини тартибга солувчи бошқа норматив-ҳуқуқий ҳужжатларга ҳамда ушбу Уставга мувофиқ амалга оширади.

3. Касаба уюшмаси ташкилотлари давлат ҳокимияти ва хўжалик бошқаруви органлари, сиёсий партиялар ва бошқа жамоат ташкилотларидан мустақил бўлиб, улар олдида ҳисобдор эмас ва улар томонидан назорат қилинмайди, қонунларда белгиланган ҳолатлар бундан мустасно. Касаба уюшмасининг фаолияти қонунийлик, эркинлик, мустақиллик, ихтиёрийлик, тенг ҳуқуқлилиқ ва ўзини ўзи бошқариш тамойиллари асосида ташкил этилади.

4. Касаба уюшмаси Ўзбекистон касаба уюшмалари Федерацияси (кейинги ўринларда «Федерация») билан келишилган ҳолда ўз тузилмасини, ходимларининг штат бирлигини белгилайди, республика ва хорижий давлатларнинг касаба уюшмалари билан ҳамкорлик қилади, шунингдек, халқаро касаба уюшмалари бирлашмаларига кириши ва уларни ташкил этишда қатнашиши мумкин.

5. Касаба уюшмаси ташкилоти ўз аъзоларининг манфаатларини кўзда тутиб, давлат органлари, фуқароларнинг ўзини ўзи бошқариш органлари, иш берувчилар, бошқа жамоат бирлашмалари, юридик шахслар ва фуқаролар билан ўзаро ҳамкорлик қилади. Касаба уюшмасининг фаолияти иш берувчилар, уларнинг бирлашмалари (вазирлик, компания, агентлик, уюшма), давлат ҳокимияти ва бошқарув органлари билан ижтимоий шерикликка тузилган жамоат шартномалари ва келишувларига ҳамда меҳнатга оид муносабатларда томонларнинг тенг ҳуқуқлигига асосланади.

6. Касаба уюшмаси ва унинг тизимидаги касаба уюшма бошланғич ташкилотлари (кейинги ўринларда – «бошланғич ташкилот») ушбу Уставда кўзда тutilган мақсад ва вазифаларни бажариш учун ишлаб чиқариш ва тадбиркорлик фаолияти билан шуғулланиши ҳамда Ўзбекистон Республикасининг қонун ҳужжатларига зид бўлмаган бошқа фаолият турларини амалга ошириши мумкин.

7. Касаба уюшмаси ўз фаолиятини Ўзбекистон Республикаси ҳудудида амалга оширади, шунингдек Федерация билан келишилган ҳолда халқаро фаолиятни олиб бориши мумкин.

8. Касаба уюшмасининг расмий номи: Давлат тилида: тўлик номи – Ўзбекистон ахборот технологиялари ва оммавий коммуникация ходимлари касаба уюшмаси; қисқартирилган номи – Ахборот технологиялари ходимлари касаба уюшмаси; Рус тилида: тўлик номи – Профсоюз работников информационных технологий и массовых коммуникации Узбекистана; қисқартирилган номи – Профсоюз работников информационных технологий; Инглиз тилида: тўлик номи – Trade union workers of information technology and mass communication of Uzbekistan; қисқартирилган номи – Trade union workers of information technology. Ушбу касаба уюшмаси муқаддам Ўзбекистон Республикаси Адлия вазирлигида 432-п-сон билан 2014 йил 23 июнда «Ўзбекистон алоқа ходимлари касаба уюшмаси» номи билан қайта рўйхатдан ўтказилган.

9. Касаба уюшмасининг доимий фаолият юритувчи раҳбар органи жойлашган жойи (почта манзили): Ўзбекистон Республикаси, 100165, Тошкент шаҳри, Миробод тумани, Бухоро кўчаси, 24-уй.

II. Касаба уюшмасининг мақсад ва вазифалари

10. Касаба уюшмасининг асосий мақсади касаба уюшмаси аъзолари, шунингдек корхона, ташкилот, муассасалар ходимларининг меҳнат, ижтимоий-иқтисодий ҳуқуқ ва манфаатларини ифодалаш ва ҳимоя қилишдир.

11. Касаба уюшмаси ушбу мақсадни амалга ошириш учун қуйидаги вазифаларни:

– ирқи, миллати, тили, дини, жинси, ёши, ижтимоий келиб чиқиши ва эътиқодидан қатъи назар, касаба уюшма аъзосининг меҳнат қилиш, касбни эркин танлаш, адолатли меҳнат шароитларда ишлаш ва ишсизликдан ҳимоя қилинишга;

– меҳнатга ҳақ тўлаш ва меҳнатнинг бошқа шартлари бўйича ижтимоий адолатли тизимни жорий этилишига;

– шахснинг маънавий ва жисмоний баркамол ривожланишига ёрдам берадиган бўш вақтдан оқилона фойдаланишга;

– замонавий техника ва технология ривожланиш даражасига мувофиқ ходимларнинг малакасини оширилишига ва касб жиҳатдан қайта тайёрланишига ҳамда касаба уюшмаси кадрлари ва фаолларининг ўқишини ташкиллаштириш ва ўтказишга;

– меҳнат қонунчилиги, атроф-муҳит ва меҳнатни муҳофаза қилиш бўйича қонунлар, қоидалар ва меъёрларга риоя этилиши юзасидан жамоатчилик назоратини олиб борилишига;

– иш берувчилар билан ижтимоий мулоқот ва ижтимоий шерикликни ривожлантириш, жамоа музокараларини ташкил қилиш, жамоа шартномалари ва келишувлари тузилишига, уларда олинган мажбуриятларни бажарилишига;

– ходимлар ва уларнинг оила аъзоларини, айниқса аёллар ва ёшларни соғломлаштириш, жисмоний тарбия, оммавий-маданий ишларни кучайтириш учун база яратилиши ва маблағ ажратилишига;

– давлат органлари ва жамоат ташкилотлари билан ҳамкорлик қилиш, касаба уюшма аъзоларининг ижтимоий-иқтисодий, меҳнатга оид ҳуқуқ ва эркинликларини ҳимоя қилишга қаратилган қонунлар ва меъёрий ҳужжатлар қабул қилинишига, барқарорлик, ҳамжиҳатлик ва фуқаролар тотувлигини сақланишига;

– касаба уюшмаси фаолиятини янада кучайтириш, ўз аъзоларига ижтимоий ёрдам кўрсатиш ва уларни моддий рағбатлантириш, шунингдек, бошланғич ташкилотларга Устав вазибаларини бажаришига молиявий қўмаклашиш мақсадида жамғармалар тузишга;

– касаба уюшмаси томонидан ишлаб чиқилган устувор йўналишларни амалга оширишда жамоат ва бошқа нодавлат ташкилотлар, шу жумладан касаба уюшма аъзоларининг меҳнат муаммолари, ижтимоий-иқтисодий ҳуқуқлари ва манфаатларини ҳимоя қилиш масалалари билан шуғулланадиган ташкилотлар билан ҳар томонлама ҳамкорликни кучайтиришга;

– касаба уюшма ички ишларини ташкил этиш, иш юритиш ва ижро интизомини мустаҳкамлашга ҳаракат қилади.

12. Касаба уюшмаси фаолиятининг йўналишлари бўйича вазифалари ва уларнинг бажарилиш тартиби касаба уюшмаси олий раҳбар органи томонидан тасдиқланган Ҳаракат Дастурида белгиланади.

13. Касаба уюшмаси ўз аъзоларининг қонуний ҳуқуқлари ва манфаатларини ҳимоя қилиш учун Ўзбекистон Республикасининг амалдаги қонунчилигида тақиқланмаган барча воситалардан фойдаланади.

III. Касаба уюшмаси аъзоси, унинг ҳуқуқ ва мажбуриятлари

14. Касаба уюшмасига аъзо бўлиш ихтиёрийдир. Касаба уюшмаси Устави талабларини тан олувчи ва бажарувчи, аъзолик бадалларини мунтазам тўлаб борувчи, мулкчилик шаклидан қатъи назар, корхоналарда меҳнат қилаётган 18 ёшга тўлган ҳар бир шахс касаба уюшмаси аъзоси бўлиши мумкин (агар 16 ёшга тўлган шахс иш берувчи билан меҳнат муносабатларида бўлса ёки ўқув юртида ўқиётган даврда касаба уюшмаси аъзолигига кириши мумкин).

15. Касаба уюшмаси аъзолигига шахснинг аризасига биноан бошланғич ташкилотнинг умумий йиғилиши ёки қўмитаси ёхуд у ваколат берган цех касаба уюшма ташкилоти қўмитаси томонидан қабул қилинади. Касаба уюшмаси аъзолари асосий иш (ўқиш) жойларидаги касаба уюшмаси бошланғич ташкилоти ҳисобида турадилар. Касаба уюшмаси бошланғич ташкилоти тузилмаган корхона ва таълим муассасаларда ходимлар, талабаларни касаба уюшма аъзолигига қабул қилиш юқори турувчи касаба уюшмаси раҳбар органи ёки у ваколат берган сайланма органи томонидан амалга оширилади. Касаба уюшмаси аъзолигига қабул қилинган шахсларга бошланғич ташкилотнинг касаба уюшма қўмитаси раиси ёки ташкилотчиси томонидан ягона намунадаги аъзолик билети берилади.

16. Касаба уюшмасига аъзолик қуйидаги ҳолларда сақланиб қолади: касаба уюшмаси аъзоси фарзанд тарбиялаш ёки яқин қариндошини парваришлаш зарурияти билан меҳнат

фаолиятини вақтинчалик тўхтатганда; касаба уюшмаси аъзоси соғлиғи бўйича ёки ёшга доир пенсияга чиқиб, ишени тўхтатганда (касаба уюшмаси ташкилоти билан алоқани узмаслик ва аъзолик бадалларини тўлаб туриш шарти билан); ходимлар сони (штат)нинг ўзгариши (қисқариши) ёки корхонанинг тугатилиши муносабати билан вақтинчалик ишсиз қолиб, меҳнат органида иш қидираётган шахс сифатида рўйхатдан ўтган касаба уюшмаси аъзосига – бошқа ишга жойлашгунча; касаба уюшмаси аъзосининг Куролли Кучларда хизмати тугагандан сўнг икки ойгача; Республика кенгаши Раёсати қарори билан белгиланган бошқа даврларда.

17. Касаба уюшмасининг барча аъзолари тенг ҳуқуқ ва мажбуриятларга эгадирлар. Касаба уюшмаси аъзосининг ҳуқуқлари қуйидагилардан иборат:

– касбий, ижтимоий-меҳнат ҳуқуқ ва манфаатлари, меҳнат муносабатларига оид масалалар бўйича касаба уюшмасининг ҳимоясида бўлиш,

– касаба уюшмаси органларидан маслаҳат ва бепул ҳуқуқий ёрдам олиш;

– касаба уюшмаси раҳбар органларини сайлаш ва белгиланган тартибда касаба уюшмаси юқори раҳбар органларини сайлашда иштирок этиш учун вакил бўлиш;

– касаба уюшмасининг барча даражадаги раҳбар ва бошқа сайланадиган органларини сайлаш ва уларга сайланиш;

– касаба уюшмаси тадбирларида қатнашиш, таклифлар киритиш, ўз фикрини эркин билдириш, шу жумладан, оммавий ахборот воситаларида ҳам;

– ўз фаолияти ва хулқиға тааллуқли масала муҳокама этилаётганда, унинг мурожаатлари кўриб чиқилагаётганда, мажлислар ва йиғилишларда шахсан иштирок этиш;

– ўзи ёки оила аъзоларини касаба уюшмалари тизимидаги санаторий ва соғломлаштириш масканларида даволаниши ва дам олишиға, шунингдек, болалар оромгоҳларига йўлланмаларни имтиёзли шартларда олиш;

– касаба уюшмалари тизимидаги ёки касаба уюшмаси ташкилотларига фойдаланиш учун берилган маданий-маиший муассасалар ва спорт иншоотларидан имтиёзли тарзда фойдаланиш;

– белгиланган тартибда касаба уюшмаси мулкидан фойдаланиш ёки моддий ёрдам олиш;

– муносиб иш топишда касаба уюшмаси ташкилотидан мадад олиш;

– аризасига биноан, касаба уюшмаси аъзолигидан эркин чиқиш ва бошқалар.

18. Касаба уюшмаси аъзосининг мажбуриятлари куйидагилардан иборат:

– касаба уюшмаси Устав талабларини билиш ва унга риоя қилиш;

– касаба уюшмаси сайланма органларининг қарорларини бажариш;

– касаба уюшмаси ташкилотининг фаолиятида ва тadbирларида шахсан қатнашиш;

– жамоа шартномаси ва келишувлар бўйича мажбуриятларни бажарилишига кўмаклашиш;

– жамиятда ва меҳнат жамоасида одоб-ахлоқ меъёрларига риоя қилиш;

– касаба уюшмаси обрўсига путур етказадиган ножўя ҳаракатларга йўл қўймаслик;

– касаба уюшмаси нуфузини мустаҳкамлашга ва унинг сафларини кенгайтиришга ўз ҳиссасини қўшиш;

– аризасига кўра аъзолик бадалларини ўз вақтида ва белгиланган тартибда тўлаш ва бошқалар.

19. Касаба уюшмаси фаолиятидаги жонбозлиги, унинг сайланма органи томонидан берилган вазифаларни бажаришдаги фаол иштироки, шунингдек, касбий ютуқлари учун касаба уюшмаси аъзосига:

– ташаккур билдириш;

– пул мукофоти ёки қимматбаҳо совға бериш;

– имтиёзли равишда йўлланмалар ажратиш;

– Фахрий Ёрлик билан тақдирлаш;

– касаба уюшмаси раҳбар органларининг кўкрак нишонини топшириш, шунингдек бошка тарзда моддий ва маънавий рағбатлантириш мумкин.

20. Устав талабларини бузгани ёки зиммасига юкланган мажбуриятларни бажармагани учун касаба уюшма аъзосига огоҳлантириш бериш ёки уни касаба уюшма аъзолигидан чиқариш чораси қўлланиши мумкин.

21. Касаба уюшмаси аъзолигидан чиқариш ёки жамоат таъсири чорасини қўллаш тўғрисидаги қарор касаба уюшмасига қабул қилиш ҳуқуқига эга бўлган орган ёки юқори касаба уюшмаси раҳбар органи томонидан унинг иштирокида кўриб чиқилади. Қарор кворум мавжуд бўлган ҳолда, яъни йиғилиш қатнашчилари, сайлаб қўйиладиган орган аъзоларининг камида $\frac{2}{3}$ (учдан икки) қисми ёқлаб овоз берган тақдирда қабул қилинади. Касаба уюшмаси аъзоси йиғилишда иштирок этишини узрсиз рад этган ҳолларда, жамоат таъсири чорасини қўллаш тўғрисидаги қарор унинг иштирокисиз ҳам қабул қилиниши мумкин.

22. Касаба уюшма ишини тўлов асосида бажараётган касаба уюшмаси аъзосига жамоат таъсир чорасини қўллашда Ўзбекистон Республикаси Меҳнат кодекси қоидаларига риоя этилиши шарт. 7 Қоида тариқасида, ҳар бир айбли ҳаракат (ҳаракатсизлик) учун касаба уюшмаси аъзосига фақат битта жамоат таъсир чораси қўлланилади. Жамоат таъсир чорасини қўллаш тўғрисидаги қарор нусхаси 3 (уч) кун ичида касаба уюшмаси аъзосига тилхат билан берилади.

23. Касаба уюшмаси аъзосига мазкур Уставда белгиланган тартибда қўлланган жамоат таъсир чораси устидан юқори касаба уюшма раҳбар органига шикоят қилиши мумкин. Жамоат таъсир чорасидан норози бўлган шахс белгиланган тартибда судга ҳам мурожаат қилиши мумкин.

24. Аъзолик бадалини узрсиз сабабларга кўра 6 (олти) ойдан ортиқ тўламаган касаба уюшма аъзоси касаба уюшмасидан чиққан, деб ҳисобланади (мазкур Уставнинг 78-бандида кўзда тутилган ҳоллар бундан мустасно).

25. Касаба уюшмасидан чиқарилган ёки чиққан шахс касаба уюшмаси томонидан ўзининг ижтимоий-меҳнат ҳуқуқи ва қонуний манфаатлари ҳимоя қилиниши ёки бепул ҳуқуқий ёрдам олиши ҳуқуқидан маҳрум бўлади.

26. Касаба уюшмаси аъзосидан жамоат таъсир чораларини муддатидан олдин олиб ташлаш масаласи тегишли касаба уюшма ташкилоти томонидан камида уч ойдан кейин кўриб чиқилади. Кўлланилган жамоат таъсири чораси бир йилдан сўнг ўз кучини йўқотади.

IV. Касаба уюшмасининг ташкилий тузилиши ва фаолиятининг асосий тамойиллари

27. Касаба уюшмасининг ташкилий тузилмасини қуйидагилар ташкил этади:

- касаба уюшмаси бошланғич ташкилотлари;
- касаба уюшмаси.

28. Касаба уюшмаси таркибий бўлинмаларини тузиш, ташкил этиш ва фаолиятини тугатиш тартиби, уларнинг ҳуқуқ ва мажбуриятлари, бўлинмаларининг раҳбар органлари тўғрисидаги қоидалар ҳамда бўлинмаларнинг мол-мулкни бошқариш борасидаги ҳуқуқлари батафсил равишда уларнинг низомларида белгиланади.

29. Касаба уюшмаси фаолиятининг асосий тамойиллари қуйидагилардан иборат:

- касаба уюшмаси аъзоларининг тенг ҳуқуқлилиги;
- барча раҳбар органларини сайлаб қўйилиши;
- сайланма органнинг ўз аъзолари ва юқори касаба уюшма органлари олдида ҳисобот бериши;
- қарорлар қабул қилиш ва уларнинг бажарилишида маслаҳатлашув (коллегиаллик) ва ошқоралик;
- қарор қабул қилишда ўз фикрини очик билдириш ва мунозара эркинлиги;
- касаба уюшмаси ички интизомига риоя қилиш;
- озчиликнинг кўпчиликка бўйсунishi;
- юқори касаба уюшмаси органларининг Уставда белгиланган ваколатлари доирасида қабул қилган қарорларининг қўйи ташкилотлар томонидан бажарилиши мажбурийлиги.

V. Бошланғич ташкилотлар ва уларнинг асосий вазифалари

30. Касаба уюшмаси бошланғич ташкилотлари касаба уюшмасининг асоси хисобланади.

31. Бошланғич ташкилот юридик шахс бўлган корхона ва таълим муассасаларда камида (беш) нафар касаба уюшма аъзоси бўлган тақдирда ташкил этилади.

32. Бошланғич ташкилотни тузиш тўғрисида қарор касаба уюшмаси аъзоларининг таъсис йиғилиши томонидан қабул қилинади. Таъсис йиғилиши ёки Конференция қарори Республика кенгаши Раёсати томонидан тасдиқланади.

33. Бошланғич ташкилотни тугатиш тўғрисида касаба уюшмасини камида икки ой олдин огоҳлантирган ҳолда, бошланғич ташкилотнинг умумий йиғилиши ёки Конференциясида қарор қабул қилиниши мумкин. Бошланғич ташкилотни тугатиш тўғрисидаги қарор Республика кенгаши Раёсати томонидан тасдиқланади.

34. Республика кенгаши Раёсати қарори билан йирик ёки ҳудудий тарқоқлик шароитида ишлаётган бошланғич ташкилотларга қўмита раёсатини сайлаш ҳукуқи берилиши мумкин.

35. Жорий ишларни олиб бориш учун бошланғич ташкилотнинг умумий йиғилиши (Конференцияси)да қуйидагилар 5 (беш) йил муддатга сайланади:

– 15 (ўн беш) нафаргача касаба уюшма аъзоси бўлган бошланғич ташкилотда касаба уюшма ташкилотчиси, унинг ўринбосари ва ғазначи;

– 15 (ўн беш) ва ундан кўп касаба уюшма аъзосини бирлаштирган бошланғич ташкилотда касаба уюшмаси қўмитаси аъзолари, раиси ҳамда тафтиш комиссияси (ўз мустақил бюджетига эга бўлган бошланғич ташкилотларида).

36. Касаба уюшма бошланғич ташкилоти қўмитасининг мажлислари заруриятга қараб, лекин ҳар 3 (уч) ойда камида бир марта ўтказилади.

37. Касаба уюшма бошланғич ташкилоти кўмиталари ва ташкилотчиси ҳар йил якунида касаба уюшма аъзоларининг умумий йиғилиши (Конференцияси)да ўз фаолияти ҳамда касаба уюшмаси ва хўжалик субъектларидан ажратилган маблағларнинг сарфланиши тўғрисида ҳисобот беради.

38. Касаба уюшмаси бошланғич ташкилотининг кўмитаси раиси ва ташкилотчисининг муддатдан илгари сайлови тегишли касаба уюшма бошланғич ташкилоти аъзоларнинг камида $\frac{1}{3}$ (учдан бир) қисми талабига, шунингдек, уларнинг ўз ташаббуси билан ёки юқори касаба уюшмаси раҳбар органининг қарорига биноан ўтказилади.

39. Республика кенгаши Раёсати қарорига кўра бошланғич ташкилотларга қўшимча ваколатлар берилиши мумкин. Худудий тарқоклик ёки бошқа ҳолатларни эътиборга олган ҳолда бошланғич ташкилот кўмитаси айрим ҳуқуқларни ўзининг таркибидаги цех кўмитасига бериши мумкин. Цех кўмитасига берилиши мумкин бўлган ҳуқуқлар Республика кенгаши Раёсати билан келишилган ҳолда белгиланади.

40. Корхона, ташкилот ёки муассасада мулкчилик шакли ўзгарган тақдирда, бошланғич ташкилот ўз ҳуқуқий мақомини сақлаб қолган ҳолда, фаолият кўрсатишни давом этади.

41. Бошланғич ташкилотнинг худуддаги юқори раҳбар органи касаба уюшмаси аъзоларининг умумий йиғилиши ёки Конференцияси ҳисобланади. Умумий йиғилишда касаба уюшма аъзоларининг барчаси иштирок этади, Конференция эса 100 нафардан кўп аъзолари бўлган ёки худудий тарқоклик ёхуд бошқа ҳолатлардан келиб чиққан ҳолда аъзолардан сайланган делегатлар иштирок этади. Бошланғич ташкилотларда умумий йиғилиш ёки Конференция заруриятга қараб, лекин ҳар йили камида бир марта ўтказилади.

42. Бошланғич ташкилотнинг умумий йиғилиши (Конференцияси)ни чақириш, вакиллик нормаси ва кун тартиби тўғрисидаги қарори камида 5 (беш) кун олдин эълон қилинади.

43. Умумий йиғилиш (Конференция) бошланғич ташкилот қўмитасининг қарори билан касаба уюшмаси аъзоларининг камида 1/3 (учдан бир) қисмининг талабига асосан ёки юқори турувчи касаба уюшмаси органининг қарорига мувофиқ чакирилади.

44. Умумий йиғилиш (Конференция) ваколатлари куйидагилардан иборат:

– касаба уюшмаси бошланғич ташкилотининг қўмитаси раисини ёки бошланғич ташкилот ташкилотчисини сайлаш;

– касаба уюшмаси бошланғич ташкилотининг қўмитаси аъзоларини сайлаш;

– тафтиш комиссия аъзолари ва раисини сайлаш;

– касаба уюшмаси бошланғич ташкилотининг қўмитаси ва тафтиш комиссиясининг фаолияти тўғрисидаги ҳисоботларни эшитиш;

– юқори органлар таркибига вакилларни сайлаш ёки чакириб олиш. Умумий йиғилиши (Конференция) айрим ҳуқуқларини касаба уюшмаси бошланғич ташкилотининг қўмитасига бериш ваколатига эга.

45. Бошланғич ташкилотнинг сайланма органи бўлиб, касаба уюшма бошланғич ташкилот қўмитаси ҳисобланади. Касаба уюшма бошланғич ташкилот қўмитасининг қарори билан бошланғич ташкилот ичида касаба уюшма цех ташкилоти ва касаба уюшма гуруҳлари тузилиши мумкин.

46. Касаба уюшмаси бошланғич ташкилоти қўмитасининг ҳуқуқлари куйидагилардан иборат:

– ўз аъзоларининг меҳнат, меҳнат муҳофазаси, маиший турмуш, маънавият ва маърифат, спорт ва соғломлаштириш соҳаларида қонуний ҳуқуқ ва манфаатларини ифодалайди ҳамда ҳимоя қилади;

– меҳнатга ҳақ тўлаш шакли ва тизими, тариф ставкалари (иш хақи) миқдори, моддий ёрдам ва рағбатлантириш тури, миқдори ва шаклларини белгилашда иштирок этади;

– ижтимоий суғурта маблағлари ҳамда касаба уюшма бюджети ҳисобидан ходимлар ва оила аъзоларини санаторийларда, болалар оромгоҳларида соғломлаштиришни

ташқил этади, йўлланмалар учун йўналтирилган маблагларни мақсадли сарфлайди;

– бошланғич ташкилотнинг тузилишини белгилайди, цех ташкилоти ва касаба уюшма гуруҳини тузиш ёки тугатиш бўйича юқори касаба уюшма раҳбар органи билан келишган ҳолда қарор қабул қилади;

– касаба уюшма фаолиятининг йўналишлари бўйича доимий ва вақтинчалик комиссиялар тузади;

– умумий йиғилиш ёки Конференцияни чақириш тўғрисида қарор қабул қилади;

– юқори касаба уюшмаси органларининг топшириқларини ва умумий йиғилиш (Конференция), ўз қарорлари бажарилишини таъминлайди;

– амалдаги меъёрий ҳужжатларга мувофиқ, уларнинг ихтиёрида қолдирилган маблаглардан касаба уюшма бюджетини ва сарф-харажатлар сметасини юқори касаба уюшма органлари билан келишилган ҳолда тасдиқлайди ҳамда мазкур маблагларни Уставда белгиланган мақсадларга сарфлайди;

– заруриятга кўра, белгиланган тартибда умумий йиғилиш (Конференция) оралиғида касаба уюшма бошланғич ташкилотининг кўмитаси раисини сайлайди (вазифасидан озод этади);

– умумий йиғилиш ёки Конференция томонидан унга топширилган бошқа вазифаларни ҳам амалга оширади.

47. Касаба уюшмаси бошланғич ташкилоти сайланма органларининг қонунчиликка, ушбу Уставга, касаба уюшмаси Республика кенгаши қарорларига зид бўлмаган қарорларини юқори орган томонидан бекор қилинишига йўл қўйилмайди.

VI. Касаба уюшмасининг раҳбар органлари

48. Қуйидагилар касаба уюшмасининг раҳбар органлари ҳисобланади:

– касаба уюшмаси Қурултойи;

– Республика кенгаши;

- Республика кенгашининг Раёсати;
- Тафтиш комиссиялари.

49. Касаба уюшмасининг камида 5 (беш) йилда бир марта ўтказиладиган Курултойи унинг олий раҳбар органи ҳисобланади. Курултой Республика кенгаши қарорига биноан чақирилади. Курултойга вакиллик нормаси ва унинг кун тартиби камида 2 (икки) ой олдин маълум қилинади.

50. Касаба уюшмасининг навбатдан ташқари Курултойи Республика кенгаши қарорига мувофиқ ёки Федерация Кенгаши Раёсатининг қарорига биноан чақирилиши мумкин. Навбатдан ташқари Курултойни чақириш ва кун тартиби тўғрисидаги қарор камида 1 (бир) ой олдин маълум қилинади.

51. Касаба уюшмаси Курултойининг мутлоқ ваколати қуйидагилардан иборат:

- касаба уюшмасини қайта ташкил этиш, тугатиш ва фаолиятини тўхтатиш;
- Устав ва Ҳаракат Дастурини қабул қилиш, уларга ўзгартириш, қўшимчалар киритиш ва тасдиқлаш;
- Республика кенгаши раисини ва аъзоларини сайлаш;
- белгиланган квотага мувофиқ аъзо ташкилотлар томонидан тўғридан-тўғри вакил йўллаш тамойилига биноан сайланган Республика кенгаши аъзоларининг ваколатини тасдиқлаш;
- тафтиш комиссиясининг аъзолари ва раисини сайлаш ҳамда ваколатларини белгилаш;
- тафтиш комиссиясининг ҳисоботини эшитиш ва тасдиқлаш;
- Республика кенгашининг ҳисоботини эшитиш ва фаолиятига баҳо бериш;
- Федерация Курултойига делегатларни сайлаш;
- Федерация Кенгаши таркибига вакилларни сайлаш ёки чақириб олиш.

52. Курултой ўзининг айрим ваколатларини Республика кенгашига бериши мумкин. Курултойлар орасида 5 (беш) йил муддатга сайланадиган Республика кенгаши касаба уюшмасининг раҳбар органи ҳисобланади. Республика кенгашининг мажлиси ҳар йили камида 1 (бир) марта ўтказилади.

53. Касаба уюшмаси Республика кенгаши қуйидаги ваколатларга эга:

– касаба уюшмаси Курултойи, Федерациянинг сайланма органлари ҳамда ўз қарорлари бажарилишини таъминлайди;

– Ўзбекистон Республикаси Вазирлар Маҳкамаси, Федерация Кенгаши ва Ўзбекистон Савдо-саноат палатаси ўртасида тузилган Бош Келишувга асосан тегишли идоралар билан ҳамкорликда Тармоқ келишувини тасдиқлайди;

– Федерация Кенгаши Раёсати билан келишилган ҳолда тармоқ касаба уюшмасининг тузилмасини белгилайди;

– касаба уюшмаси рамзини белгиланган тартибда тасдиқлайди;

– касаба уюшмаси комиссияларининг таркибини тасдиқлайди;

– раис ўринбосарини, зарур ҳолларда Курултой оралиғида касаба уюшмаси раисини сайлайди ва вазифасидан озод этади;

– Федерация Кенгаши таркибидан ўз вакилларини чақиртириб олади ва уларнинг ўрнига бошқа вакилларни сайлайди;

– Республика кенгашининг Раёсатини сон жиҳатдан таркибини белгилайди ва шакллантиради;

– Курултойни чақиради, кун тартиби ва ўтказилиш жойи бўйича таклифлар киритади;

– ўз фаолияти тўғрисида Курултойга ҳисобот беради;

– ушбу Уставнинг 93 -бандида кўрсатилган ҳолларда, касаба уюшмаси Уставига ва бошқа ҳужжатларга ўзгартириш ва қўшимчалар киритиши мумкин.

54. Республика кенгаши Мажлислари оралиғида касаба уюшмасининг доимий ижроия органи бўлиб, Республика кенгаши Раёсати ҳисобланади. Республика кенгаши айрим ваколатларини ўзининг қарорига асосан Республика кенгаши Раёсатига бериши мумкин.

55. Республика кенгаши ўз таркибидан, ўз ваколати муддатига касаба уюшмаси Республика кенгашининг Раёсатини сайлайди. Раёсат таркибига касаба уюшмаси Республика кенгаши раиси, унинг ўринбосари ва бошқа аъзолари киради.

– Республика кенгаши раиси касаба уюшмаси ва унинг сайланма органлари фаолиятини бошқаради, айти пайтда касаба уюшмаси ва Республика кенгаши Раёсатининг раиси ҳисобланади;

– Касаба уюшма номидан ишончномасиз ҳаракат қилади ва касаба уюшма номидан ишончномалар беради;

– ўзининг ўринбосари лавозимига сайлаш учун номзодлар хусусида Республика кенгашига таклифлар киритади;

– Республика кенгаши аппаратини шакллантиради, фаолиятини ташкил этади ва умумий раҳбарлик қилади;

– ходимлар шахсий таркибига тааллуқли бўлган фармойишлар чиқаради;

– аппарат ходимлари билан, шунингдек бошланғич ташкилот умумий йиғилиши ёки Конференцияси берган ваколатга асосан, касаба уюшмаси бошланғич ташкилотининг кўмитаси раислари билан меҳнат шартномасини тузади ҳамда белгиланган тартибда бекор қилади;

– шартномаларни тузади ва уларнинг бажарилишини ташкил этади;

– касаба уюшмаси ходимларини рағбатлантириш, шунингдек уларга жамоат таъсири чорасини қўллаш тўғрисида қарорлар қабул қилади;

– касаба уюшмаси аъзолари, ходимлари ва фаолларини давлат ва идоравий мукофотлар билан тақдирлаш юзасидан тегишли органларга тақдимнома (таклиф)лар киритади;

– касаба уюшмаси сайланма органлари ваколат берган бошқа вазифаларни бажаради.

VII. Касаба уюшмаси коллегиял раҳбар органларининг ваколатлари, қарорлар қабул қилиш ва овоз бериш шакллари

59. Касаба уюшмаси Қурултойлари, Конференциялар делегатларнинг камида 2/3 (учдан икки) қисми иштирок этганда, сайлаб қўйиладиган бошқа коллегиял раҳбар органлар

мажлислари эса – тегишли сайлаб кўйиладиган шахс ёки касаба уюшма ташкилоти аъзоларининг ярмидан кўпи қатнашганда (кворум мавжуд бўлганда) ваколатли ҳисобланади.

60. Касаба уюшмаси коллегиял раҳбар органларининг қарорлари кворум мавжуд бўлгани ҳолда уларда қатнашаётган делегатлар, сайланма органлар аъзолари ёки йиғилиш қатнашчиларининг ярмидан кўпи ёқлаб овоз берганида қабул қилинган ҳисобланади.

61. Овоз бериш усули (очиқ ёки ёпик) коллегиял раҳбар органларининг томонидан белгиланади.

62. Заруриятга кўра, Курултой, Мажлис, Конференциялар видеоконференция тарзида ўтказилиши мумкин. Бунда ушбу коллегиял раҳбар органларнинг иш фаолияти аъзоларни овоз бериши ва қатнашганлиги барчага кўринарли бўлиши таъминланиши керак.

VIII. Касаба уюшмасининг тафтиш комиссиялари

63. Тафтиш комиссиялари ўз фаолиятида мустақил бўлиб, вазифаларни қонун ҳужжатларига, мазкур Уставга ҳамда фаолиятига тааллуқли Низомга мувофиқ бажаради. Улар фақат ўзларини сайлаган тегишли орган олдида ҳисобот беради.

64. Касаба уюшмасининг тафтиш комиссияси ва унинг расми Курултойда, бошланғич ташкилотларнинг тафтиш комиссиялари умумий йиғилиш (конференция)ларда, тегишли сайланма органнинг ваколат муддатига тенг муддатга сайланади.

65. Республика кенгаши ва Раёсат аъзолари, касаба уюшма бошланғич ташкилоти қўмитасининг аъзолари, касаба уюшмаси органларининг штат ходимлари тафтиш комиссияси аъзолари бўлиши мумкин эмас.

66. Тафтиш комиссияси касаба уюшмасининг Устав талаблари бўйича олиб бораётган фаолиятини тафтиш қилади ва текширади, бошланғич ташкилотларнинг тафтиш комиссияларига услубий ёрдам кўрсатади, пул маблағлари тушуми ва сарфини, шунингдек мол-мулкдан фойдаланишни назорат қилади, тегишли тушунтириш ва 13 тавсиялар тайёрлайди, касаба уюшмаси молия-хўжалик фаолиятини текширув ёки тафтишдан ўтказди.

67. Тафтиш комиссиясининг қарори ва далолатномалари тегишли қасаба уюшмаси раҳбар органи томонидан бир ой муддатда кўриб чиқилиши ҳамда улар бўйича чора-тадбирлар белгиланиши шарт.

68. Тафтиш комиссияси аъзолари тегишли қасаба уюшмаси сайланма орган йиғилишининг ишида маслаҳат овози ҳуқуқи билан қатнашади.

69. Тафтиш комиссиялари фаолияти Ўзбекистон қасаба уюшмалари Федерациясининг Назорат-тафтиш комиссияси томонидан мувофиқлаштирилиб борилади.

IX. Қасаба уюшмасининг мол-мулкни шакллантириш ва бошқариш ҳуқуқи

70. Қасаба уюшмасининг ҳамда унинг таркибий бўлинмаларининг мол-мулки ва пул маблағлари ҳар ойлик аъзолик бадаллари, ихтиёрий ажратмалар, тадбирлар ўтказишдан, ишлаб чиқариш – хўжалик фаолиятдан олинган, шунингдек, Ўзбекистон Республикаси қонун ҳужжатларига зид бўлмаган бошқа даромадлардан ташкил топади.

71. Қасаба уюшмаси мулк ҳуқуқи билан ўзига тегишли бўлган мол-мулк ва пул маблағларига эгалик қилади, фойдаланади ва тасарруф қилади.

72. Қасаба уюшмаси мол-мулки ва маблағидан ўз фаолиятини таъминлашда фойдаланади ва уларни Федерация Кенгаши Раёсати билан келишган ҳолда, қасаба уюшмаси Республика кенгаши Раёсати тасдиқлаган сметага мувофиқ сарфлайди.

73. Қасаба уюшмаси ташкилотлари ўз маблағларини исталган банкка қўйиши, акцияларни сотиб олиши, фоизсиз ссудалар ажратиши, ўз мулкларини ижарага бериш ҳуқуқига эгадир. Банкдаги пул маблағларини қонунчиликда белгиланган тартибда депозитга қўйиш ҳуқуқига эга.

74. Қасаба уюшмаси ташкилотлари ушбу Уставда назарда тутилган фаолиятни моддий таъминлаш учун зарур бинолар, иншоотлар, жиҳозлар, транспорт ва техник воситалар, инвентарь, маданият, спорт ва соғломлаштириш муассасалари, пул маблағлари, қимматли қоғозлар, ёрдамчи хўжалик ва бошқа мол-мулкка эгалик қилиши мумкин.

75. Касаба уюшмаси аъзолик бадалларини йиғиш вази-
фаси бошланғич ташкилотлар зиммасига юкланади. Бош-
ланғич ташкилотлар аъзолик бадаллардан Федерация Кен-
гаши томонидан тасдиқланган меъёрий хужжатларга му-
вофиқ ўз ихтиёрида қолган қисмини Республика кенгаши
Раёсати билан келишган ҳолда, сайланма орган тасдиқлаган
сметага мувофиқ сарфлайди.

76. Аъзолик бадаллари ойлик иш ҳақи ва унга тенглашти-
рилган тўловлар (стипендия)нинг 1 (бир) фоизи миқдорида
белгиланади. Ишламайдиган пенсионерлар, узрли сабаблар
бўйича вақтинчалик ишини тўхтатган шахслар аъзолик ба-
далларини республикада белгиланган энг кам ёшга доир
пенсия ва меҳнатга ҳақ тўлаш Ягона тариф сеткаси бирин-
чи разрядининг коэффициентига нисбатан ҳисобланган иш
ҳақининг 1 (бир) фоизи миқдорида тўлайдилар.

77. Якка тартибдаги меҳнат фаолияти билан машғул
бўлган шахслар аъзолик бадалларини йиллик даромади
тўғрисидаги декларацияда кўрсатилган маблағнинг 1 (бир)
фоизи миқдорида йилда бир марта тўлаши мумкин.

78. Аъзолик бадалларини тўлашдан қуйидагилар озод
қилинади:

– олий ва ўрта махсус, касб-хунар таълим муассасалари-
нинг стипендия олмайдиган талаба ва ўқувчилари;

– бола туғилиши ва парвариши таътилидаги аёллар – 3
(уч) йилгача муддат;

– Республика кенгаши Раёсати қарорига мувофиқ бошқа
шахслар.

79. Касаба уюшмаси сафидан чиққан ёки чиқарилган
шахсларнинг касаба уюшмалари мол-мулкига нисбатан
даъвоси қаноатлантирилмайди, уларга тўлаган аъзолик ба-
даллари қайтарилмайди. Касаба уюшмаси аъзоси касаба
уюшмаларининг мол-мулкида улушга эга бўлмайди.

80. Касаба уюшмаси бошланғич ташкилотининг фаолияти
туғатилганда унинг мол-мулки ва пул маблағи кредиторлар-
нинг талабини қаноатлантириш учун ишлатилади. Қолган маб-
лағ касаба уюшмаси Уставида белгиланган мақсад ва вазифа-
ларни, шунингдек қонунчилик талаблари асосида ишлатилади.

Х. Касаба уюшмаларида меҳнат муносабатлари

81. Сайланма лавозимдаги ходимлар билан сайланма органнинг ваколат муддатига тенг, яъни 5 (беш) йил муддатли меҳнат шартномаси тузилади ва уни имзолаш ҳуқуқи (иш берувчи ваколоти) касаба уюшмасининг сайланма раҳбар органлари номидан:

– Республика кенгаши раисига нисбатан – Қурултой ёки Республика кенгаши Мажлиси ваколат берган вакил зиммасига;

– Республика кенгаши раис ўринбосарига нисбатан – Республика кенгаши раисига;

– касаба уюшма бошланғич ташкилоти кўмитаси раисларига нисбатан – Республика кенгаши раисига ёки умумий йнгилиш (Конференция) ваколат берган вакил зиммасига юклатилади.

82. Сайланма лавозимдаги ходимлар билан тузилган меҳнат шартномасини бекор қилишга, меҳнат шартларини ўзгартиришга, интизомий жавобгарликка тортишга тегишли сайланма органнинг олдиндан розилиги билан йўл кўйилади.

XI. Касаба уюшмасининг ҳисоби ва ҳисоботи

83. Касаба уюшмаси ўз молявий-хўжалик фаолиятининг натижалари ҳисобини олиб боради ва рўйхатдан ўтказган орган, статистика, банк ва солиқ идораларига белгиланган тартибда ҳисоботлар тақдим этади.

XII. Касаба уюшмасининг юридик шахс сифатида ҳуқуқлари

84. Касаба уюшмаси юридик шахс сифатида ўзининг белгиланган намунадаги муҳри, штамп, иш қоғози (бланк) ва банкларда ўз ҳисобварақларига эга бўлади. Улар ўз номидан мулкӣ ва номулкӣ ҳуқуқларга, ўз зиммасига олган мажбуриятларни бажариши, судда даъвогар ва жавобгар бўлиб қатнашиш ҳуқуқига эга.

85. Касаба уюшмаси ўз Устави, Низомларни ишлаб чиқади ва тасдиқлайди, фаолиятининг мақсадини, шакл ва услубларини белгилайди, Қурултой, Мажлис, Конференция, йиғилишлар чақиради ва бошқа тадбирларни ўтказиши.

86. Касаба уюшмаси қонунчиликда белгиланган тартибда Ўзбекистон Республикаси Адлия вазирлигида рўйхатдан ўтказиладиган рамзий белгисига эга бўлиши мумкин.

ХIII. Касаба уюшмасини қайта ташкил этиш ва фаолиятини тугатиш тартиби

87. Касаба уюшмасининг фаолиятини қайта ташкил этиш, тўхтатиш ва тугатиш Қурултой қарорига кўра, шунингдек, қонунда кўзда тутилган тартибда амалга оширилади.

88. Қурултойнинг касаба уюшмаси фаолиятини қайта ташкил этиш, тўхтатиш ва тугатиш ҳақидаги қарори, агар уни Қурултойда иштирок этган делегатларнинг камида 2/3 (учдан икки) қисми ёқлаб овоз берган тақдирда, қабул қилинган ҳисобланади.

89. Касаба уюшмасини қайта ташкил этиш қонун ҳужжатларида кўзда тутилган тартибда амалга оширилади. Касаба уюшмасини қайта ташкил этишда Қурултой касаба уюшмасининг ҳуқуқий ворисини белгилайди.

90. Касаба уюшмасини тугатиш тўғрисида қарор Қурултой ёки суд томонидан қабул қилинади. Тугатиш ҳақида қарор қабул қилган орган қонунчиликда белгиланган тартибда тугатиш комиссиясини тайинлайди.

91. Касаба уюшмасининг фаолияти тугатилганда, барча қарзлар ва мажбурий тўловлар тўланганидан ва кредиторлар талаби қаноатлантирилгандан сўнг қолган маблағ ёки мол-мулк ушбу Уставда кўзда тутилган ва Қурултойнинг қарори билан белгиланган мақсадларга йўналтирилади. Касаба уюшмасининг мол-мулки касаба уюшмаси аъзолари ва ходимлари ўртасида тақсимланмайди.

ХIV. ЯКУНИЙ ҚОЙДАЛАР

92. Ушбу Уставга қўшимчалар ва ўзгартириш Қурултой қарори билан, Қурултойлар оралигида эса Республика кенгашининг қарори билан киритилади.

93. Уставга ўзгартириш, қўшимчалар киритиш ва тасдиқлаш тўғрисидаги қарор кворум мавжуд бўлгани ҳолда, Курултой делегатларининг ёки Республика кенгаши аъзоларининг 2/3 (учдан икки) қисми ёқлаб овоз берган тақдирда, қабул қилинган ҳисобланади.

94. Мазкур Уставни ёки унинг айрим қоидаларини шарҳлаш (талқин этиш) ҳуқуқи Республика кенгашига берилади.

Раис А. А. Ишанходжаев

ТАШКИЛОТ ТУЗИЛМАСИ ВА ШТАТЛАР СОНИ. ШТАТ ЖАДВАЛИ

Ташкилот низомига мувофиқ унинг тузилмаси ишлаб чиқилади, штатлар (иш ўринлари) сони белгиланади. Булар тегишли ҳужжатда қайд этилади. Бунда ташкилотнинг бутун бўлинмалари тузилмаси, ташкилотга берилган лавозимлар ва ҳар бир лавозим бўйича штат бирлиги сони кўрсатилади. Ҳужжат ташкилот бланкасида тузилади, ташкилот раҳбари ўринбосари томонидан имзоланади, бош ҳисобчи билан келишувдан сўнг директор томонидан тасдиқланади (1-иловага қаранг). Ташкилот тузилмаси ва штатлар сони ҳужжатидаги кейинги ўзгаришлар раҳбар буйруғи билан амалга оширилади (2-иловага қаранг).

Ташкилот тузилмаси ва штатлар сони шакли

1-илова

<p>Ташкилот номи</p> <p style="text-align: center;">Имзо</p> <p>Ташкилот тузилмаси штатлар сони</p> <p>0000.00.00 00-сон</p> <p>Тошкент</p> <p>Ташкилот ходимлари (Аппарат)</p>	<p>Тасдиқлайман Корхона раҳбари</p> <p style="text-align: center;">Имзо ёйилмаси</p> <p style="text-align: center;">0000.00.00</p> <p style="text-align: center;">Муҳр</p>	
Таркибий бўлинма ва лавозимлар номи	Штатлар сони	
<p>Ташкилот раҳбари ўринбосари (ёки бўлим бошлиғи)</p> <p>Розилик белгиси</p>	<p style="text-align: center;">Имзо</p>	<p style="text-align: center;">Имзо ёйилмаси</p>

*Ташкилот тузилмаси ва штатлар сонига
ўзгаришлар киритиш ҳақида буйруқ шакли*

2-шова

Ташкилот номи

ТАШКИЛОТ ТУЗИЛМАСИ ВА ШТАТЛАР
СОНИГА ЎЗГАРИШЛАР КИРИТИШ
ТЎҒРИСИДА

0000.00.00 00-сон

Тошкент шаҳри

БУЙРУҚ

_____ муносабати билан

буюраман:

Ташкилот тузилмаси ва штатлар сонига қуйидаги
ўзгаришлар киритилсин:

1. _____
2. _____
3. _____

Директор

Имзо

*Имзо
ёйилмаси*

Розилик белгиси

Штат жадвали ташкилот бланкасида тузилиб, унда лавозимлар рўйхати, штат бирлиги сони, лавозим маошлари, устамалар, иш ҳақининг ойлик фонди тўғрисида маълумотлар бўлади. Хужжат ташкилот раҳбари ўринбосари томонидан имзоланади, бош ҳисобчи билан келишувдан сўнг раҳбар томонидан тасдиқланади. Тасдиқлаш устхатида ташкилот умумий штатлари сони ва иш ҳақининг ойлик фонди алоҳида кўрсатилади.

Штат жадвали шакли 3-иловада берилди. Штат жадвалига ўзгаришлар киритиш корхона раҳбарининг буйруғи билан расмийлаштирилади (4-иловага қаранг).

Штат жадвали шакли

3-илова

Ташкилот номи	Иш ҳақи ойлик фонди _____ сўмли _____ ўринли штатни						
ШТАТ ЖАДВАЛИ	Тасдиқлайман Ташкилот раҳбари						
<div style="border: 1px solid black; width: 100px; height: 30px; display: inline-block;"></div>	_____						
	<i>Имзо</i> <i>Имзо</i> <i>ёйшмаси</i>						
Ташкилот ёки таркибий бўлинма аппарати							
_____ йил учун	00.00.00 Мухр						
Таркибий бўлинма хос рақами. Таркибий бўлинма номи	Лавозим хос рақами. Лавозим номи	Штатдаги ўринлар сони	Хизмат маоши (сўм ҳисобида)	Устамалар (сўм ҳисобида)	Ойлик иш ҳақи фонди (сўм ҳисобида)	Изоҳ	
				шахсий	бошқа турлари		
1	2	3	4	5	6	7	8
Ташкилот раҳбари ўринбосари (ёки бўлим бошлиғи)				_____	_____		
				<i>Имзо</i>	<i>Имзо ёйшмаси</i>		
Розилик белгиси							

*Штат жадвалига ўзгаришлар
киритиш ҳақида буйруқ шакли*

4-илова

Ташкилот номи

ШТАТ ЖАДВАЛИГА ЎЗГАРИШЛАР КИРИТИШ
ТЎҒРИСИДА

0000.00.00 00-сон

Тошкент шаҳри

БУЙРУҚ

_____ муносабати

билан буюраман:

Ташкилотнинг штат жадвалига қуйидаги ўзгаришлар
киритилсин:

1. _____
2. _____
3. _____

Ташкилот раҳбари

Имзо

Имзо
ёйилмаси

Розилик белгиси

ТАЪТИЛЛАР ГРАФИГИ

Ташкилот ходимлари таътиллар графиги бўлинмалар тавсия қилган рўйхат асосида тузилади. Ишлаб чиқариш заруратига қараб раҳбар томонидан рўйхатга ўзгаришлар киритилади ва тасдиқланади. Шулар асосида кадрлар хизмати (бўлим, бошқарма ёки кадрлар бўйича нозир) таътиллар графиги тузилади (1-иловага қаранг).

Таътиллар графиги шакли

1-илова

Ташкилот номи ТАЪТИЛЛАР ГРАФИГИ _____ -сон _____			Тасдиқлайман Ташкилот раҳбари Имзо _____ Имзо ёйилмаси _____													
Жойи _____ йил учун			Сана _____													
Табель рақами	Фамилияси, исми ва отасининг бош харфлари	Лавозими	Ойлар												Таътилга чиқиш ва ишга тушиш санасидаги асосий ўзгаришлар	
			Таътилга чиқиш ва ишга тушиш санасидаги ўзгаришлар													
			1	2	3	4	5	6	7	8	9	10	11	12		
1	2	3	4												5	
Кадрлар бўлими бошлиғи			Шахсий имзо			Имзолар ёйилмаси										
Таркибий бўлинма раҳбарлари имзолари																
КЕЛИШИЛДИ:																
Касаба уюшмаси кўмитасининг _____ -сонли																
Йиғилиши баённомаси																

ШАРТНОМА

Икки ёки ундан ортиқ томоннинг фуқаролик ҳуқуқлари ва мажбуриятларини белгилаш, ўзгартириш ёки тўхтатиш йўлидаги келишувидир. Бошқача қилиб айтганда, шартнома томонларнинг бирон-бир муносабатлар ўрнатиш ҳақидаги келишуви (битими)ни қайд этувчи ва муносабатларни тартибга солувчи ҳужжатдир. Шартнома тўғрисидаги умумий қоидалар Ўзбекистон Республикасининг Фуқаролик кодекси (353–385-моддалар)да баён этилган.

Шартнома давлат ёки нодавлат, жамоат ташкилотлари, корхоналар, муассасалар, шунингдек, фуқаролар ўртасида тузилиши мумкин. Шартнома муносабатлари муассаса билан айрим шахс ёки шахслар ўртасида ўрнатилаётган бўлса, бунда тузилажак ҳужжат аксар ҳолларда **меҳнат битими** деб аталади.

Шартномада томонлар бажариши лозим бўлган шартлар ва бошқа мажбуриятлар кўрсатилади. Баъзи шартномаларда олинган мажбуриятни бажармаслик натижасида келтириладиган зарарни тўлаш тадбирлари ҳам белгиланади. Томонлар шартноманинг барча моддалари бўйича бир битимга келганларидан кейин шартнома тузилган ҳисобланади.

Шартномалар ўз мазмунига кўра хилма-хил кўринишга эга: маҳсулот етказиб бериш ҳақида, қишлоқ хўжалик маҳсулотларини давлат йўли билан харид қилиш ҳақида, мулкӣ (моддий) жавобгарлик ҳақида, бино ва иншоотлар қурилиши ҳақида, тураржой ижараси ҳақида, уй-жой ёки транспорт воситаларини олди-сотди, ҳадя қилиш, алмаштириш, мол-мулкни ижарага олиш, қарз бериш ҳақида ва бошқалар. Муассасалар ўртасида кенг тарқалган шартнома турларига мол (товар) етказиб бериш, пудрат, иморатлар ижараси, асбоб-ускуналарни ўрнатиш ҳақидаги шартномаларни кўрсатиш мумкин.

Ҳар қандай шартнома ўз мазмуни ва шаклига кўра қонунга мувофиқ бўлиши керак. Бу қонуннинг бузилиши шартноманинг қонуний кучини йўққа чиқаради ва уни шу аҳволда тузган ёки тузишга йўл қўйган мансабдор шахсларни жавобгарликка олиб келади.

Шартномалар оғзаки, ёзма усулда тузилиши ҳамда нотариал идоралар томонидан тасдиқланган тарзда ҳам бўлиши мумкин. Шартноманинг айрим турлари, чунончи, иморатларни олди-сотди шартномаси тегишли давлат идораларида қайд қилиниши зарур. Кейинги ҳолат фақат қонунда белгиланган тақдирда қўлланади.

Шартнома муассасаларга тегишли бўлганда, томонлар имзолагунга қадар, унда муайян муассаса ҳисобчиси ва адлия маслаҳатчисининг розилик белгиси бўлиши мақсадга мувофиқдир. Томонлар мазкур ҳужжатнинг барча боб ва қисмлари бўйича келишиб олиб, уни тегишли равишда расмийлаштирганидан кейингина шартнома тузилган ҳисобланади.

Ташкилотларда кенг қўлланадиган оддий шартномаларнинг зарурий қисмлари қуйидагилар:

1. Шартноманинг номи (маҳсулот етказиб бериш шартномаси, иморатни ижарага олиш шартномаси, пудрат шартномаси каби).

2. Шартнома тузилган сана.

3. Шартнома тузилган жой.

4. Шартнома тузаётган томонларнинг аниқ ва тўлиқ номи (матннинг кейинги ўринларида уларни қисқартириб, шартли номлаш мумкин: «буюртмачи», «институт», «муассаса», «уй-жойлардан фойдаланиш идораси», «бажарувчи», «ижрочи», «директор», «ходим» каби); томонлар вакилларининг исми ва отасининг исми, фамилиялари, уларнинг ваколат доираси (уларга шартнома тузиш ҳуқуқини берувчи ваколатлар ҳақида).

5. Шартнома матни (бу қисм баъзан бобларга бўлинади, ҳар бир боб рим рақамлари билан белгиланади. Боблар бандларга бўлиниб, уларнинг тартиб рақамлари араб рақамлари билан кўрсатилади. Худди шу ерда низоларни кўриб чиқиш тартиби, шартноманинг умумий суммаси, унинг умумий амал қилиш муддати ҳам баён қилинади).

6. Томонларнинг ҳуқуқий манзиллари.

7. Томонларнинг имзолари ва муҳрлари.

Шартномалар уларни тузишга вакил қилинган шахслар томонидан имзоланади; бунда «имзо» деган зарурий қисмда имзо қўйган шахсларнинг лавозимлари эмас, балки шартномавий муносабатлар ўрнатаётган ҳуқуқий (юридик) шахсларнинг (тўлиқ ёки қисқарган) номи кўрсатилади.

Шартномалар икки нусхадан кам тузилмаслиги лозим, чунки ҳар бир ҳуқуқий шахснинг ҳужжатлар йиғмажилдида камида бир нусхаси бўлиши керак. Шартноманинг барча нусхалари бир хил ҳуқуқий кучга эга бўлади.

Шартнома матни варақнинг ҳар иккала томонига компьютерда бир оралиқ билан ёзилади, бобларнинг бандлари эса ўзаро бир ярим оралиқ билан ажратилади. «ШАРТНОМА» сўзини катта ҳарфлар билан орасини очик қилиб ёзиш тавсия этилади.

Юқорида айтиб ўтилганидек, шартномалар ўз шакли ва мазмунига кўра ниҳоятда хилма-хилдир. Куйида уларнинг баъзиларига, уларни тузиш ва расмийлаштириш билан боғлиқ омилларга қисқача тўхталиб ўтамиз, зарур ўринларда намуналар келтирамыз.

Маълумки, Ўзбекистон Республикаси Вазирлар Маҳкамасининг 1993 йил 19 июндаги 297-сонли ва Ўзбекистон Республикаси Фан ва техника давлат кўмитасининг 1993 йил 26 июндаги қарорларига мувофиқ ўқув юртлари ва илмий муассасалар, жумладан, ЎЗР Фанлар академияси тизимидаги барча илмий тадқиқот муассасалари, лойиҳалаш ва конструкторлик бюролари 1994 йил январь ойидан бошлаб барча тоифадаги ходимларни шартнома (контракт) бўйича ишга ёллашга ўтди (кейинчалик олий ўқув юртлари ходимлари учун контракт тизими бекор қилинди).

Бундай тизим жорий этилишининг асосий мақсади республикадаги мавжуд илмий ходимлардан унумли фойдаланиш, илмий-тадқиқот ишлари самарадорлигини кучайтириш, илмий ходимлар масъулиятини ошириш ва уларнинг меҳнатини қадрлаш ҳамда рағбатлантиришдан иборатдир.

Контракт, низомга кўра, бир йил муддатга тузилади. Унинг муддатини илмий муассаса раҳбари тегишли илмий ходим билан ўзаро келишган ҳолда белгилайди. Контракт-шартноманинг зарурий белгилари умумий шартномалар учун юқорйда кўрсатиб ўтилган белгилардан деярли фарк қилмайди. 1-, 2-, 3-иловаларда контракт-шартномаларнинг муайян ҳолатларга мослаштирилган, бир қадар соддалаштирилган намуналари эътиборингизга ҳавола қилинади.

Шартнома намуналари

1-илова

20-СОНЛИ МЕХНАТ ШАРТНОМАСИ

2019 йил 2 январь

Тошкент шаҳри

1. Ўзбекистон Республикаси Фанлар академияси (кейинги ўринларда «ЎЗР ФА») президенти (Ф.И.О.) (кейинги ўринларда «Президент») ва филология фанлари доктори, (Ф.И.О.) (кейинги ўринларда «Институт директори») ушбу шартномани қуйидагилар ҳақида туздик:

2. Филология фанлари доктори (Ф.И.О.) ЎЗР ФА Ўзбек тили, адабиёти ва фольклори институти директори лавозимига тайинланади.

3. Шартнома бўйича ишлаш муддати бир йил, яъни 2019 йил 2 январдан 2019 йил 31 декабргача.

Институт директорининг мажбуриятлари

4. а) ЎЗР ФА ҳамда Ўзбек тили, адабиёти ва фольклори институти низомлари, меҳнат ва технология интизоми (Ички меҳнат тартиби қоидалари ва Интизом тўғрисидаги қоидалар) га риоя қилиш;

б) Фанлар академияси президентининг қонуний фармойишларини бажариш;

в) институт фаолияти учун шахсан жавоб бериш ва унинг тузилмасини замон талабларига биноан такомиллаштириш;

г) ўзининг асосий фаолиятини илмий-ташкилий ишларни бажаришга сафарбар қилиш;

д) меҳнатни муҳофаза қилиш, институт олимларининг ўз устида ишлашини мунтазам назорат этиш, хавфсизлик техникаси ва хизмат санитарияси талабларига риоя қилишни ташкил этиш;

е) лавозим йўриқномаларига риоя қилиш;

ё) қонун ҳужжатлари ва бошқа меъёрий ҳужжатларга риоя этиш;

ж) жамоа шартномаси шартларига риоя қилиш, институт ходимларини бюджетдан ташқари маблағлар ҳисобидан ижтимоий ҳимоялаш;

з) фан тараққиёти учун зарур бўлган устувор муаммоларни танлаш, илмий, ижтимоий-ташқиллий ва хўжалик ишларининг юқори даражада бажарилишини ташкил қилиш;

и) таянч докторантура ва докторантура орқали юқори малакали илмий ва илмий-педагогик ходимлар тайёрлаш режаларини бажариб бориш;

й) икtidорли ёш олимларга чет тилларни ўргатиш ва уларни тажриба орттириш учун хорижий давлатларга сафарларга юборишни таъминлаш;

к) халқаро илмий алоқалар бўйича ишларга раҳбарлик қилиш ва белгиланган тартибда ҳамкорлик ишларини олиб бориш;

л) илмий натижаларнинг амалда қўлланишини таъминлаш, институтнинг моддий-техник базасини яхшилаш, асосий фондлар ва бошқа мол-мулкларнинг сақланишини таъминлаш;

м) Фанлар академияси Ҳайъати бошқармалари ва бўлимларига институтнинг илмий ва илмий-ташқиллий фаолияти тўғрисида ҳисоботлар тақдим этиб бориш.

Академия президентининг мажбуриятлари:

5. а) Институт директори меҳнатини ташкил этиш, уни меҳнатни муҳофаза қилиш ва хавфсизлик техникаси қоидалари, жамоа шартномаси ва бошқа меъёрий ҳужжатлар билан таништириш;

б) иш ҳақини ўз вақтида тўлаш;

в) хавфсиз ва самарали меҳнат учун шарт-шароитлар яратиш;

г) малакасини ошириш;

д) ҳар ойда ягона тариф сеткасининг 16-даражасига мувофиқ мансаб маоши тўлаш ва белгиланган тартиб асосида хизматда эришган ютуқлари учун пул мукофоти тўлаш;

е) ҳар йили 48 иш кунидан иборат меҳнат таътили бериш;
ё) хўжалик ишлари ва танлов ишлари муддати давомида белгиланган тартибда ўриндошлик (0,5 миқдорда) асосида институт штатида ишлашга рухсат бериш.

6. Иш куни тартиби – соат 8.30 да бошланиб, соат 17.30 да тамом бўлади.

7. Меҳнат шартномаси унинг муддати тугаши билан бекор қилинади.

8. Меҳнатга оид низолар мазкур меҳнат шартномаси ва амалдаги қонунлар асосида ҳал этилади.

Томонларнинг масъулияти:

9. Томонлар ушбу Меҳнат шартномасининг барча бандларига риоя қиладилар.

Томонларнинг манзиллари ва имзолари:

Президент Ф.И.О.
100000, Тошкент шаҳри
Академик Яҳё Ғуломов
кўчаси 70-уй,
ЎзР ФА ҳайъати.
тел. 71 233-59-46 Имзо _____
Тошкент, 2019 й. 2 январь

Директор Ф.И.О.
Тошкент шаҳри
Шаҳрисабз тор кўчаси
5-уй.
тел. 71 233-71-44
Имзо _____
Тошкент, 2019 й. 2 январь

2-илова

10-ШАРТНОМА

2019 йил 8 январь

Тошкент шаҳри

Ўзбекистон Республикаси Фанлар академияси Ўзбек тили, адабиёти ва фольклори институти маъмурияти номидан директор Н. МАҲМУДОВ (кейинги ўринларда «Директор» деб юритилади) бир томон, _____

(кейинги ўринларда «Ходим» деб юритилади) иккинчи томон бўлиб, ушбу шартномани қуйидагилар ҳақида туздилар:

1. **Директор Ходимни** 2019 йил «___» _____ дан 2019 йил «___» _____ гача бўлган муддатга _____ лавозимига тайинлайди.

2. Иш куни тартиби: асосий иш вақти соат 08.30 дан 17.30 гача, тушлик вақти соат 12.30 дан 13.30 гача, хизмат жойи эса Институт биноси деб белгиланади.

3. Ушбу шартномани бажариш даврида томонларнинг мажбуриятлари қуйидагича бўлади:

3.1. **Ходимнинг** мажбуриятлари ва ҳуқуқлари: – ушбу шартномада кўзда тутилган шартлар асосида Ўзбекистон Республикасининг амалдаги меҳнат қонунлари, меъёрий ҳужжатлар ва **Директорнинг** буйруқ (фармойиш)ларига мувофиқ ўзи тайинланган лавозимга муносиб вазифаларни бажаради;

– шартноманинг амал қилиш даврида «_____»

_____» деб номланган режали илмий иш бўйича қуйидагиларни бажаради:

Бажарилган иш бўйича йилнинг ҳар уч ойида ва йиллик ҳисоботлар топшириб туради;

– институт фаолиятига алоқадор ишларда иштирок этади;

– ўз тадқиқоти бўйича мақолалар эълон қилиб боради, оммавий ахборот воситаларида фаол иштирок этади;

– институтдаги асосий фаолиятига зарар етмаган ҳолда **директорнинг** розилиги билан бошқа ташкилотларда ўриндошлик асосида ишлаши мумкин.

3.2. **Директорнинг** мажбуриятлари ва ҳуқуқлари:

– **Ходимнинг** ўз зиммасига олган мажбуриятларини бажариши учун шароитлар яратади; унга лаборатория, хоналар, кутубхона, илмий асбоб-ускуна ва жиҳозлардан фойдаланиш имконини беради;

– **Ходимга** ҳар ойда – разряд бўйича лавозимий маош тўланишини таъминлайди;

– ижтимоий суғурта ва нафақавий таъминотнинг қонунларда кўзда тутилган тўловларини тўлашни кафолатлайди;

– касаба уюшмаси кўмитаси билан биргаликда маданий-ижтимоий имтиёзлар (санаторий, дам олиш уйлари, моддий ёрдам каби) ва бошқа хизматлардан фойдаланиш имконини яратади;

– ҳар йилги меҳнат таътилини ўз вақтида беради;

– молиявий имкониятларга қараб, Ходимга унинг қўшимча хизматлари, топшириқларни бажаргани ва фаоллиги учун ҳамда илмий иш натижаларига кўра махсус буйруқ билан қўшимча ҳақ ёки мукофот тўлайди, унинг маош разрядини оширади;

– меҳнат интизоми Ходим томонидан муттасил бузиб келиниши кузатилганда, Ходимнинг сабабсиз ишда бўлмаган вақти учун иш ҳақидан ушлаб қолиши, маош разрядини пасайтириши ёки шартномани бекор қилиши мумкин;

– шартнома Ходимга боғлиқ бўлмаган сабабларга кўра муддатидан олдин тўхтатилган ҳолларда унга қонунларда белгиланган миқдорда товон тўланишини таъминлайди.

4. Бажарилган илмий иш Илмий кенгаш томонидан ёки унинг қарори асосида тузилган эксперт комиссияси томонидан баҳоланади ва қабул қилиб олинади.

5. Томонлар ўртасида юзага келадиган меҳнат низолари Ўзбекистон Республикасининг Меҳнат кодекси асосида ҳал қилинади.

6. Ушбу шартномага ўзгартириш ва қўшимчалар киритиш томонларнинг ёзма розилиги (келишув) билан амалга оширилиши мумкин.

7. Ушбу шартнома муддати тугагач, у аввалги шартлар билан янги муддатга узайтирилиши ёки янги шартлар асосида қайта тузилиши мумкин.

8. Шартнома қуйидаги ҳолатларда муддатидан олдин тўхтатилиши мумкин:

– Ходим шартнома мажбуриятларини мунтазам бажармаганда;

– Ходимнинг тадқиқот натижалари ҳисобот-экспертиза вақтида қониқарсиз топилганда;

– Директор ўз шартнома мажбуриятларини мунтазам равишда бажармаганда ёки Ходимнинг ваколат ва ҳуқуқларини бузувчи ёки чекловчи қарорлар қабул қилганда;

– Ходим хизмат қилаётган Институт штатлари ёки юқори идоралардан ажратилаётган бюджет қисқартирилганда.

9. Шартнома, томонларни назарда тутган ҳолда, икки нусхада тузилади ва томонлар имзолаган санадан эътиборан кучга киради.

10. Томонларнинг манзиллари:

Институт: 100060, Шаҳрисабз тор кўчаси 5-уй.

Ходим _____

Директор: (имзо)

Ходим: (имзо)

**Ўзбекистон Республикаси Фанлар академияси
Ўзбек тили, адабиёти ва фольклори институти
рахбарияти ва ходим – Ўзбек тили тарихи ва
шевашунослик бўлими мудри билан тузилган
2020 йил 3 январдаги меҳнат шартномасига**

ҚЎШИМЧА КЕЛИШУВ

2020 йил 29 март

Тошкент шаҳри

I. Ўзбекистон Республикаси Фанлар академияси Ўзбек тили, адабиёти ва фольклори институтининг директори **Низомиддин Маҳмудов** (бундан буён «Иш берувчи» деб номланади) ва **Ёрқинжон Одилов** (бундан буён «Ходим» деб номланади) мазкур шартномани куйидагилар ҳақида туздилар:

– ходим коронавирус эпидемияси муносабати билан 2020 йил «__» _____дан вақтинча масофавий иш усулида ишлаш режимига ўтказилади;

– иш берувчи ва ходим ўртасида ишга доир ҳужжатлар ҳамда алоқалар электрон тартибда, яъни ходимнинг электрон почтаси ёки телеграми ва иш берувчининг электрон почтаси ёки телеграми орқали алмашинади;

– ходимнинг иш куни режими, меҳнатга ҳақ тўлаш ва шартноманинг қолган бандлари ўзгаришсиз, ўз кучида қолдирилади;

II. Мавжуд эпидемия хавфи ва карантин чоралари бартараф этилгандан кейин иш берувчининг буйруғи билан масофавий иш усули бекор қилинади ва ходимнинг иш фаолияти одатий иш режимига ўтказилади.

Томонларнинг манзили ва имзоси:

Иш берувчи:
100060, Тошкент шаҳри
Шаҳрисабз тор кўчаси 5-уй,
Н. Маҳмудов

Ходим:

Маҳсулот етказиб бериш шартномаси. Амалиётда маҳсулот етказиб берувчи корхона истеъмолчи корхона билан маҳсулот етказиб бериш бўйича ўзаро муносабатлар ўрнатади. Бу муносабатлар етказиб бериш шартномаси орқали расмийлаштирилади. Демак, етказиб бериш шартномаси икки томоннинг келишуви бўлиб, унга кўра етказиб берувчи корхона муайян маҳсулотни белгиланган муддатларда истеъмолчи ташкилотга мол-мулк сифатида ёки амалий бошқариш учун етказиб бериш мажбуриятини олади; истеъмолчи ташкилот эса маҳсулотни қабул қилиб олиш ва унинг қийматини белгиланган нархлар бўйича тўлаш мажбуриятини олади.

Етказиб берувчи корхона ва истеъмолчи ташкилот хўжалик шартномаларини тузишда Вазирлар Маҳкамаси томонидан тасдиқланган тегишли низомларга ва амалдаги қонунларга риоя қилишлари керак.

Етказиб бериш шартномаси қуйидаги зарурий қисмларни ўз ичига олади:

1. Хужжат тури номи ва унинг тартиб рақами.
2. Шартнома тузилган жой ва сана.
3. Шартнома тузувчи томонларнинг номи.
4. Шартномани имзоловчи шахсларнинг исми, ота исми ва фамилияси; уларнинг ваколатлари ҳақида маълумот.
5. Етказиб берилиши зарур бўлган маҳсулотнинг аниқ номи, миқдори, зарурий ҳолларда эса уларнинг турлари.
6. Шартноманинг умумий амал қилиш муддати ва етказиб беришнинг аниқ муддатлари.
7. Маҳсулотнинг сифати ва тўлиқлиги.
8. Шартнома суммаси ва маҳсулот нархи.
9. Маҳсулотни миқдорий ва сифат жиҳатдан қабул қилиб олиш тартиби.
10. Идишларга ва маҳсулотнинг жойланишига бўлган талаблар.
11. Етказиб бериладиган маҳсулот учун ҳисоб-китоб тартиби.

12. Мулкий жавобгарлик.

13. Томонлар ўртасидаги низоларни кўриб чиқиш жойи ва тартиби.

14. Томонларнинг ҳуқуқий манзиллари [бунда корхоналарнинг турли банк (давлат, хусусий) муассасаларидаги ҳисоб-китоб рақамлари, албатта, кўрсатилади].

15. Шартнома тузган томонларнинг имзолари ва муҳрлари.

Барча етказиб бериш шартномаларига етказиб берувчи ва истеъмолчи корхоналарнинг масъул ходимлари (моддий-техника таъминоти ва сотиш бўлимларининг ходимлари, бош ёки катта ҳисобчилар, адлия маслаҳатчилари) олдиндан рухсат белгиларини қўйиши керак. Шартнома тегишли равишда расмийлаштирилгандан кейин махсус дафтарда рўйхатга олинади.

Етказиб бериш шартномалари лойиҳаси етказиб берувчи корхона томонидан икки нусхада тузилади, имзоланади ва келишиш ҳамда имзолаш учун истеъмолчи корхонага юборилади. Истеъмолчи корхона шартнома лойиҳасини олгач, ўн кун ичида уни имзолаши ва унинг бир нусхасини етказиб берувчи ташкилотга қайтариши керак. Етказиб бериш шартномаси томонларнинг ундаги ҳар бир боб, ҳар бир банд бўйича тўла келишувидан кейингина тузилган, деб ҳисобланади (4-иловага қаранг). Келишиш жараёнида етказиб берувчи корхона томонидан таклиф қилинган шартнома юзасидан истеъмолчи корхонада эътирозлар пайдо бўлса, зиддиятлар баёни тузилиши мумкин (5-иловага қаранг).

Намуна

4-илова

ЕТКАЗИБ БЕРИШ ШАРТНОМАСИ №

20 ____ йил « ____ » _____

Тошкент шаҳри

Ўз Низоми асосида фаолият кўрсатувчи «Чўлпон» нашриёти номидан директор (Ф.И.О.) (матнда «Сотувчи») бир томондан ва «Шарқ зиёкори» ОАЖ директори (матнда

«Харидор») _____ иккинчи томондан
қўйидагилар тўғрисида ушбу шартномани туздилар:

I. Шартнома мазмуни

1.1. «Сотувчи» – «Чўлпон» нашриётида нашрдан чиқарилган китоб маҳсулотларини «Харидор» пул ўтказиб китоб олиш истагини билдирган тақдирда, китоб маҳсулотини унга етказиб беришни, «Харидор» эса маҳсулотнинг миқдори ва нархига қараб ҳақини тўлаш ва топширилган маҳсулотни белгиланган тартибда қабул қилиб олиш мажбуриятини олади.

Номи	Нусхаси	1 донаси нархи	Умумий баҳоси (сўм)
1	2	3	4
1	2	3	4
Жами:			

1.2. Маҳсулотнинг умумий нархи _____
сўмни ташкил этади.

1.3. «Харидор» маҳсулотни ўз транспортида олиб чиқиб кетади.

II. Тўлов шартлари

2.1. «Харидор» олиб кетаётган маҳсулот жами баҳосининг _____ % миқдорига ҳақини олдиндан ўтказиб бергандан сўнг, маҳсулотни олиб кетишга рухсат берилади.

2.2. Маҳсулотнинг қолган ____% миқдордаги маблағини 30 кун ичида «Сотувчи» ҳисоб рақамига ўтказиб беради ва тўлиқ ҳисоб-китоб қилади.

2.3. Тўлов, тўлов топшириқномаси асосида пул ўтказиш йўли билан амалга оширилади.

III. «Сотувчи»нинг мажбуриятлари

3.1. «Сотувчи» маблағ тушгандан сўнг, шартнома талабларига риоя қилган ҳолда маҳсулотни сифатли даражада, ўз вақтида ажратиб беришни;

3.2. Маҳсулотнинг сифати лозим даражада бўлмаган тақдирда, олиб чиқиб кетган кундан бошлаб 1 ой давомида алмаштириб беришни зиммасига олади.

IV. «Харидор»нинг мажбуриятлари

4.1. Маҳсулотни юкхат ва ҳисоб-фактура асосида қабул қилиш вақтида унинг сонига ва сифатига қараб қабул қилиб олиш.

4.2. Маҳсулот келиб тушганидан кейин тегишли даражада сифатли бўлмаганлари аниқланган тақдирда уларни бир ой давомида «Сотувчи»дан алмаштириб олиш.

V. Низоларни ҳал қилиш тартиби

5.1. Томонлар ўртасида ушбу шартнома бўйича юзага келиши мумкин бўлган низолар ўзаро келишув асосида музокаралар йўли билан ҳал қилинади. Низоларни ўзаро музокаралар йўли билан ҳал қилиш имкони бўлмаган тақдирда улар Ўзбекистон Республикасининг амалдаги қонунларига кўра хўжалик судларида кўриб ҳал қилинади.

VI. Томонларнинг жавобгарлиги

6.1. Томонларнинг жавобгарлиги Ўзбекистон Республикасининг «Хўжалик юритувчи субъектлар фаолиятининг шартномавий ҳуқуқий базаси тўғрисида»ги 1998 йилдаги Қонунига асосан белгиланади.

6.2. Тўлов муддатларига риоя қилмаганлиги учун «Харидор» «Сотувчи»га ҳақи тўланмаган маҳсулот қийматидан қунига

0,2% миқдорида беқарорлик жаримасини тўлайди. «Сотувчи» китоб маҳсулотини шартнома шартлари бўйича ўз вақтида ажратиб бермаса, етказиб берилмаган маҳсулот миқдори бўйича, ҳар бир кечиктирилган кун учун 0,2% миқдорида «Харидор»га беқарорлик жаримасини тўлайди.

VII. Форс-мажор ҳолатлар

7.1. Томонларнинг ҳеч қайси бири иккинчи тараф олдидаги мажбуриятларини унга боғлиқ бўлмаган сабабларга (уруш, ҳукумат қарорлари, табиий офатлар) кўра бажара олмаганлиги учун ушбу шартномада кўрсатилган мажбуриятлар бўйича жавобгар эмас.

VIII. Шартноманинг кучга кириши ва амал қилиш муддати

8.1. Шартнома имзоланган кундан бошлаб юридик кучга киради. Икки нусхада тузилиб, томонларга бир нусхадан сақлаш учун топширилади.

8.2. Шартноманинг амал қилиш муддати 20 ____ йил ____ гача.

ТОМОНЛАРНИНГ МАНЗИЛИ:

«Сотувчи»

«Чўлпон» наشريёти

Тошкент, 100011,

Навоий кўчаси 30-уй

Ҳ.Р.: _____

тел.000-00-00, ҳис. 000-00-00

«Харидор»

«Шарк зиёкори» МЧЖ

Тошкент, 100083

Бухоро кўчаси 26-уй

Ҳ.Р.: _____

тел. 000-00-00, ҳис. 000-00-00

Директор _____

Директор _____

«Ўзсаноатқурилишматериаллари» уюшмасининг «Машъал»
кўшма корхонаси билан тузган шартномаси юзасидан
ЗИДДИЯТЛАР БАЁНИ

Етказиб берувчининг таҳрири	Истеъмолчининг таҳрири
Етказиб берувчи 2016 йилда 30000 дона ғишт, 5000 дона шифер, 50 тонна оҳак етказиб бериш, Истеъмолчи эса завод маҳсулотларини қабул қилиш мажбуриятини олади.	Етказиб берувчи 2016 йилда 35000 дона ғишт, 6000 дона шифер, 40 тонна оҳак етказиб бериш, Истеъмолчи эса завод маҳсулотларини қабул қилиш мажбуриятини олади.
Етказиб берувчи (<i>имзо</i>) А. Салимов	Истеъмолчи (<i>имзо</i>) С. Алиев
2016 йил 24 январь	2016 йил 24 январь

Етказиб берувчи Истеъмолчи томонидан имзоланган шартнома лойиҳаси билан зиддиятлар баёнини олгандан кейин уни 10 кун ичида кўриб чиқиши ва мақбул таклифларни шартномага киритиши зарур, низоли масалаларни эса худди шу муддат ичида ҳакамлик муҳокамасига ҳавола қилиши ва бу ҳақда Истеъмолчига хабар бериши керак.

Агар шу 10 кун мобайнида Етказиб берувчи низоли масалаларни ҳакамлик муҳокамасига ҳавола қилмаса, шартноманинг Истеъмолчи таклиф этган бандлари Етказиб берувчи томонидан қабул қилинган ҳисобланади.

ОЛДИ-СОТДИ ШАРТНОМАСИ

(Телевизорлар сотиш бўйича)

2018 йил «__» _____

Тошкент шаҳри

Кейинги ўринларда «Сотувчи» деб аталадиган «_____» компанияси номидан _____ (устав/ишончнома/буйруқ ва ҳ.к.) орқали бир томондан, кейинги ўринларда «Сотиб олувчи» деб аталадиган _____ иккинчи томондан қуйидагилар тўғрисида ушбу шартномани туздилар:

I. Шартнома предмети

1.1. Шартномада товар деб номланувчи «_____» компанияси томонидан _____ да ишлаб чиқарилган _____ (ҳарфда ёзилади) та _____ русумли ЛСД телевизорлар иккала тараф ўртасида тузилаётган шартноманинг предмети ҳисобланади.

1.2. Товарнинг кафолат муддати 3 (уч) йил. Кафолат муддати товар Сотиб олувчига топширилган пайтдан, товар алмаштирилганда эса янгидан ўта бошлайди.

1.3. Ҳар бир телевизорнинг нархи _____ (ҳарфда ёзилади) сўм. Товар ҳақи шартнома тузилган пайтда тўланиши лозим.

1.4. Агар товардан фойдаланилмаган, унинг истеъмол хусусиятлари сақланган бўлса ва Сотувчидан сотиб олинганининг исботи бўлса, Сотиб олувчининг товарни алмаштириш ёки қайтариб олиш ҳақидаги талаби қаноатлантирилади.

1.5. Сотиб олувчи ўзига товар топширилган пайтдан бошлаб ўн кун мобайнида харид қилинган тегишли сифатли товарни харид жойида ўлчами, шакли, ҳажми, андозаси, ранги, тўплами бошқача бўлган худди шундай товарга алмаштириши мумкин. Бунда у нархларда фарқ бўлган тақдирда Сотувчи билан зарур ҳисоб-китобни амалга оширади. Агарда Сотувчида алмаштириш учун зарур товар бўлмаганда, Сотиб олувчи харид қилинган товарни Сотувчига қайтариб бериш ва унга тўланган пул суммасини олиш ҳуқуқига эга.

1.6. Шартнома икки нусхада тузилган ва улар бир хил кучга эга.

II. Томонларнинг ҳуқуқ ва мажбуриятлари

2.1. Сотувчининг ҳуқуқлари:

- сотилган товар ҳақини тўлашни;
- товарни ўз вақтида қабул қилиб олишни;
- шартнома шартларига тўлиқ ривоя этишни;
- Сотиб олувчи томонидан ўзига етказилган зарарларнинг қопланишини талаб қилиш.

2.2. Сотувчининг мажбуриятлари:

– Сотиб олувчи талаб қилган ҳолларда унга товар тўғрисида зарур ва тўғри ахборотни қонун ҳужжатларида белгиланган ёки чакана савдода қўйиладиган талабларга мувофиқ ҳолда бериш;

- товарни Сотиб олувчига мулк қилиб топшириш;
- шартномада назарда тутилган товарни топшириш;
- шартномада кўрсатилган миқдордаги товарни топшириш;
- шартномада кўрсатилган сифатдаги товарни топшириш;
- учинчи шахсларнинг ҳар қандай ҳуқуқларидан ҳоли бўлган товарни топшириш;

- товарни шартномада кўрсатилган ассортиментда топшириш;
- товарни мансуб ашёлари ва тегишли ҳужжатлари билан бирга топшириш;

- шартномада кўрсатилган бут товарни топшириш;
- шартномада назарда тутилган товарни Сотиб олувчига идишда ёки ўралган ҳолда топшириш;

- товарни Сотиб олувчига топширгунга қадар сақлаш.

2.3. Сотиб олувчининг ҳуқуқлари:

– товар тўғрисида зарур ва тўғри ахборотни қонун ҳужжатларида белгиланган ёки чакана савдода қўйиладиган талабларга мувофиқ ҳолда беришни;

– шартнома тузилгунга қадар товарни кўздан кечириш, ўз олдида товарнинг хоссаларини текширишни ёки товардан қандай фойдаланишни кўрсатишни;

- сотиб олаётган товарни ўзига мулк қилиб топширишни;
- шартномада кўрсатилган миқдордаги товарни топширишни;
- шартномада кўрсатилган сифатдаги товарни топширишни;
- учинчи шахсларнинг ҳуқуқларидан ҳоли бўлган товарни топширишни;

- товарни шартномада кўрсатилган ассортиментда топширишни;

– товарни мансуб ашёлари ва тегишли хужжатлари билан бирга топширишни талаб қилиш.

2.4. Сотиб олувчининг мажбуриятлари:

– сотиб олган товар ҳақини ўз вақтида тўлаш;

– товарни ўз вақтида қабул қилиб олиш;

– шартнома шартларига тўлиқ риоя этиш;

– Сотувчига етказилган зарарни қоплаш;

– Сотувчи томонидан товарни сақлаш учун қилинган зарур харажатларни тўлаш.

Сотиб олувчи шартноманинг товарлар миқдори, ассортименти, сифати, бутлиги, идиши ва ўралиши тўғрисидаги шартлари бузилганлиги ҳақида сотувчига ўн кун муддат ичида маълум қилиши шарт.

III. Шартнома бўйича жавобгарлик

3.1. Агар Сотиб олувчига унинг талабига кўра сотиш жойида дарҳол товар тўғрисидаги ахборотни олиш имкони берилмаган ёхуд унинг товарни кўздан кечириш, товарнинг хоссаларини текшириш ёки товардан фойдаланишни кўрсатишни талаб қилиш ҳуқуқи таъминланмаган бўлса, у чакана олди-сотди шартномасини тузишдан асоссиз бош тортилгани туфайли ўзи кўрган зарарни тўлашни сотувчидан талаб қилишга, агар шартнома тузилган бўлса, оқилона муддатда шартномани бажаришдан бош тортишга, товар учун тўланган суммани қайтаришни ва зарарни қоплашни талаб қилишга ҳақли.

Сотиб олувчига товар тўғрисида тегишли ахборот олиш имконини бермаган Сотувчи товар сотиб олувчига топширилганидан сўнг товарда пайдо бўлган камчиликлар учун ҳам, агар Сотиб олувчи бу камчиликлар ўзида бундай ахборот бўлмагани сабабли пайдо бўлганини исботласа, жавобгар бўлади.

3.2. Агарда товар Сотиб олувчига идишсиз ва ўралмаган ҳолда ёки тегишли идишга жойланмаган ва тегишли даражада ўралмаган ҳолда топширилган тақдирда, Сотиб олувчи Сотувчидан товарни идишга жойлаштириш ва ўрашни ёхуд тегишли бўлмаган идиш ва ўрашни алмаштиришни талаб қилиш ёки бу талабларни қўйиш ўрнига ушбу шартноманинг 3.3-банди биринчи қисмидаги талабларни қўйишга ҳақли.

3.3. Ўзбекистон Республикаси Фуқаролик кодексининг 434-моддасига кўра сотиб олувчига сифати тегишли даражада бўлмаган товар сотилганида, агар унинг камчиликлари шартнома тузиш пайтида маълум қилинмаган бўлса, Сотиб олувчи ўз хоҳишига кўра:

– худди шу маркадаги (моделдаги, артикулдаги) сифати тегишли даражада бўлган товарга алмаштиришни;

– харид нархини тегишлича қайта ҳисоблаган ҳолда бошқа маркадаги (моделдаги, артикулдаги) сифати тегишли даражада бўлган товарга алмаштиришни;

– товарнинг камчиликларини текинга бартараф этишни ёки Сотиб олувчи ёхуд учинчи шахс томонидан товарнинг камчиликларини бартараф этиш учун қилинган харажатлар қопланишини;

– харид нархини мутаносиб равишда камайтиришни;

– кўрилган зарар ўрнини қоплаган ҳолда шартнома бекор қилинишини талаб қилиш ҳуқуқига эга.

Товар учун тўланган пул суммасини Сотиб олувчига қайтариш вақтида Сотувчи ундан товардан тўлиқ ёки қисман фойдаланганлиги, товар кўриниши йўқолганлиги ёки бошқа шунга ўхшаш ҳолатлар туфайли товар қиймати қанча пасайган бўлса, шунча суммани ушлаб қолишга ҳақли эмас.

3.4. Сотувчи шартнома бўйича мажбуриятни бажармаган тақдирда, зарарни қоплаш ва беқарорлик жаримасини тўлаш Сотувчини мажбуриятни асл ҳолида бажаришдан озод қилмайди.

3.5. Агарда Сотиб олувчи шартноманинг товарлар миқдори, ассортименти, сифати, бутлиги, идиши ва ўралиши тўғрисидаги шартлари бузилганлиги ҳақида Сотувчига ўн кун муддат ичида маълум қилмаса, Сотувчи шартлар бузилганлиги натижасида келиб чиқадиган оқибатлар учун жавобгар бўлмайди.

IV. Форс-мажор ҳолатлар

4.1. Сотувчи форс-мажор ҳолатлар (мажбуриятларни лозим даражада бажариш учун тўсқинлик қилувчи енгиб бўлмас куч таъсири: электр ўчиши натижасида юзага келадиган куйиш, товар етказилаётган пайтда содир бўлган тасодифий шикастланиш, ёнғин чиқиши, сув тегиши натижасида бузилиши ва бошқа ҳолатлар) натижасида юзага келадиган оқибатлар учун жавобгар бўлмайди.

V. Тарафларнинг реквизитлари

Сотувчй:

Сотиб олувчи:

Хисобрақами _____

Хисобрақами _____

Валюта ҳисобрақами _____

Валюта ҳисобрақами _____

« _____ » банкнинг _____

« _____ » банкнинг _____

бўлимида, банк коди _____

бўлимида, банк коди _____

СТИР _____,

СТИР _____,

тел. _____
(ваколатли шахс Ф.И.О. ва
имзоси)

тел. _____
(ваколатли шахс Ф.И.О. ва
имзоси)

Ижара шартномаси. Омборхоналар, иш жойлари (бинолар)ни ва тураржойларни, асбоб-ускуналар ва бошқаларни ижарага олишда бир томонга қарашли мол-мулкдан иккинчи томоннинг вақтинча фойдаланиши юзасидан келишув ва ўзаро мажбуриятлар ижара шартномаси билан расмийлаштирилади.

Ижара шартномалари икки корхона ва ташкилот ўрта-сида, шунингдек, корхона, ташкилот бир томон ва шахс иккинчи томон бўлиб ҳам тузилиши мумкин. Ижара шартномаси мазмунига қуйидаги зарурий қисмлар киради:

1. Шартнома мавзуси ва ижарага олинаётган мол-мулкнинг тавсифи.
2. Ижара муддати.
3. Ижара шартлари (бу қисмда мол-мулкдан қандай мақсадда ва қандай қоидаларга риоя қилган ҳолда фойдаланиш кўрсатилади).
4. Ижара ҳақи ва ҳисоб-китоб тартиби. Булардан ташқари, шартномалар учун хос бўлган зарурий қисмлар (томонларнинг манзиллари, имзо ва муҳрлари, қўшимча шартлар) акс эттирилади. (7-иловага қаранг)

ИЖАРА ШАРТНОМАСИ (УМУМИЙ ШАКЛИ)

20__ йил _____ шаҳри _____ сон

_____ (кейинги ўринларда «Ижарага берувчи» деб юритилади) номидан _____ асосида иш юритувчи _____ бир томондан ва _____

(кейинги ўринларда «Ижарачи» деб юритилади) номидан _____ асосида иш юритувчи _____ иккинчи томондан,

қуйидагилар тўғрисида мазкур шартномани туздилар:

I. Шартнома предмети

1.1. Шартномани тузиш учун асос бўлиб _____ хизмат қилади.

1.2. Шартномага мувофиқ Ижарага берувчи топширади, Ижарачи эса жами _____ сўмлик (_____) қуйидаги мол-мулкни: _____ (кейинги ўринларда «Мол-мулк» деб юритилади), фойдаланиш ва ҳақ эвазига муддатли эгалик қилиш учун олади.

1.3. Мол-мулк Ижарага берувчининг мулкчилигида қолади.

1.4. Мол-мулкнинг баҳоси, техник ҳолати, эскириш даражаси ва бошқа хусусиятлари мазкур шартноманинг ажралмас қисми бўлган «Ижарага берилаётган мол-мулк тавсифномаси»да белгиланади (шартномага 1-илова).

1.5. Мол-мулк Ижарачига _____ учун _____ йил муддатга ижарага берилади. Ижара муддати 20__ йил _____ да тугайди.

II. Ижара ҳақи миқдори ва ҳисоб-китоб қилиш шартлари

2.1. Ижарачи мол-мулкдан фойдаланганлик учун Ижарага берувчига _____ сўм миқдорда (_____)
(сумма сўз билан ёзилган)

ҳақ тўлаб бориш мажбуриятини олади, шу жумладан йиллар бўйича:

20__ йилда _____ сўм;

20__ йилда _____ сўм;

2.2. Ижара тўловлари Ижарачи томонидан ҳар чоракда ижара ҳақи суммасининг 1/4 қисми миқдорида тенг ҳиссаларда ҳар чорак бошланишидан олдинги ойнинг _____ -санасидан кечиктирмай тўлаб борилади.

2.3. Ижара ҳақи миқдорида қуйидагилар: _____
_____ шунингдек,

шартноманинг 1.2-бандига мувофиқ мол-мулк қийматидан йилига _____ % ижара фоизи қўшилади.

Ижара ҳақининг ҳисоб-китоби ушбу шартноманинг ажралмас қисми бўлиб ҳисобланадиган «Базавий ҳисобварак» асосида белгиланади (2-илова).

2.4. Ижара ҳақи ушбу шартномада белгиланган муддатда тўланмаган тақдирда, ижарачи тўловни кечиктирганлик учун пеняни ҳисоблаган ҳолда ўрнатилган тартибда ундириб олади.

III. Тарафларнинг ҳуқуқ ва мажбуриятлари

3.1. Шартнома имзолангандан кейин _____ ичида Ижарага берувчи Ижарачига 1-иловадаги талабларга жавоб берадиган ҳолатдаги мол-мулкни топшириши, Ижарачи эса ушбу мол-мулкни қабул қилиши шарт. Бунинг учун тарафлар мол-мулкни топшириш пайтида «Мол-мулкни ижарага топшириш-қабул қилиш ҳақида 1-сонли далолатнома»ни тузадилар.

3.2. Мол-мулкни тўлиқ тиклаш ва таъмирлаш бўйича тарафларнинг мажбуриятлари «Таъмирлаш ва тиклаш ишлари режаси»да белгиланади.

3.3. Мол-мулкнинг яроқсиз ҳолатга келиб қолишига сабабчи бўлган авариянинг келиб чиқишида айбдор бўлган тараф _____ кун ичида уни таъмирлаш ва тиклаш ишларини амалга ошириши шарт. Авария учинчи шахсларнинг

айби билан содир этилган бўлса, _____ кун ичида _____ учинчи шахсга даъво талаблари билдирилади ва ўз ҳисобидан зарурий таъмирлаш ишларини амалга оширади. Агар мол-мулк форс-мажор ҳолатларига кўра яроқсиз ҳолга келса ёки учинчи шахсга билдирилган даъво талабларини кондиришнинг имконияти бўлмаса, тарафлар мол-мулкни таъмирлаш ва тиклаш харажатларини қуйидагича тақсимлайдилар: Ижарачи _____%; Ижарага берувчи _____%.

3.4. Ёзма сўровномани ёки бошқа имзоланиши лозим бўлган ҳужжатни олган тараф _____ кун ичида унга ёзма равишда жавоб бериши ёки имзолаб, ҳужжатни юборган тарафга жўнатиши лозим.

3.5. Ижарачи қуйидаги мажбуриятларни бажариши шарт.

3.5.1. Шартноманинг 1.5-бандида белгиланган тартибда мол-мулкдан фақат унинг бевосита белгиланиши бўйича фойдаланиш;

3.5.2. Мол-мулкни яроқли ва соз ҳолатда 20 _____ йил _____ санасига Ижарага қайтариш; Мол-мулкни қайтариш пайтида тарафлар шартномага топшириш-қабул қилиш ҳақидаги 2-сонли далолатномани тузадилар.

3.5.3. Шартномага 4-иловада белгиланган меъёрлардан ортиқ таъмирлаш ишларини бажармаслик ва Ижарага берувчининг ёзма розилигисиз мол-мулкка ажратиб бўлмайдиган даражадаги ўзгартиришлар киритмаслик;

3.5.4. Ижарага берувчининг розилиги бўлмасдан туриб, мол-мулкни қайта ижарага бермаслик;

3.5.5. Ижара шартномаси муддатидан олдин бекор қилинганда ёки ижара муддати тугаганда ўзининг мол-мулкни капитал ва жорий таъмирлаш бўйича мажбуриятларидан келиб чиққан ҳолда амалга оширмаган таъмирлаш харажатларини Ижарага берувчига тўлаш ва мол-мулкка зарар етказилмайдиган ҳолда ажратиб олиниши мумкин бўлмаган ўзгартиришлар билан қўшиб бепул топшириш.

IV. Шартноманинг амал қилиш муддатини узайтириш ва мол-мулкни сотиб олиш шартлари

4.1. Шартнома бўйича ўз зиммасига олган мажбуриятларини виждонан бажарган ижарачи шартноманинг амал қилиш муддати тугагандан сўнг учинчи шахсларга нисбатан

шартномани қайтадан янги муддатга тузишда устунлик ҳуқуқига эга.

4.2. Ижарачининг мол-мулкни сотиб олишига йўл қўйилади (йўл қўйилмайди).

4.3. Мол-мулкни сотиб олишга йўл қўйилган тақдирда, мол-мулк қуйидаги тартибда сотиб олинади: _____
(амортизация муддатига берилган мулкнинг ижара ҳақини тўлиқ тўлаш, мулкнинг қолдиқ қиймати бўйича баҳосини тўлаш ёки мулк қиймати ижара тўловлари билан тўлиқ қопланган бўлса, балансдан балансга бериш ва ҳ.к.

V. Шартномани бир тарафлама бекор қилиш асослари

5.1. Шартнома, агар иккинчи тараф шартнома мажбуриятларини мунтазам бажармасдан келса, муддатидан олдин бир тараф томонидан бекор қилиниши мумкин.

5.2. Шартнома қуйидаги ҳолларда сўзсиз бекор қилинади:

5.2.1. Ижарага берувчи томонидан – агар Ижарачи ___ ой мобайнида ижара ҳақини тўламасдан келса, шунингдек, қуйидаги ҳолларда: _____

5.2.2. Ижарачи томонидан – агар мол-мулк Ижарачи жавоб бермайдиган ҳолатларга кўра фойдаланишга яроқсиз ҳолда бўлса, шунингдек, қуйидаги ҳолларда: _____

VI. Тарафларнинг жавобгарлиги

6.1. Ўз мажбуриятларини бажармаган ёки лозим даражада бажармаганлик учун тарафлар амалдаги қонун ҳужжатлари ва мазкур шартномага мувофиқ жавобгар бўладилар.

6.2. Қўшимча жавобгарлик чоралари: _____

VII. Шартноманинг бошқа (махсус) шартлари

7.1. Тарафлар қуйидаги форс-мажор ҳолатларга мувофиқ шартноманинг 6-бандида белгиланган жавобгарликдан озод қилинадилар _____

7.2. Қўшимча шартлар: _____

VIII. Яқуний шартлар

8.1. Шартномага киритилаётган барча ўзгартиш ва кўшимчалар ёзма равишда тузилган ва иккала тараф томонидан имзоланган ҳолдагина ҳақиқий ҳисобланади.

8.2. Шартнома 20__ йил «__»_____ дан бошлаб кучга киради ва 20__ йилгача амал қилади.

8.3. Тарафларнинг юридик манзили ёки банк реквизитлари ўзгарган ҳолда, бир-бирларини _____ кун ичида хабардор қиладилар.

Томонларнинг манзиллари ва имзолари

Ижарага берувчи
_____ шаҳри

Ҳисобрақами

СТИР

_____ имзо ёйилмаси

ИМЗО

Ижарачи
_____ шаҳри

Ҳисобрақами

СТИР

_____ имзо ёйилмаси

ИМЗО

Мухр ўрни

Ташкилот ва корхоналар ўртасида тузиладиган ижара шартномалари сирасида муайян ташкилотларга тегишли автомобилни бошқа бирор ташкилотга ижарага беришда тузиладиган шартномалар ҳам учрайди. Мазкур шартномалар матни қуйидагича тузилади:

1. Шартнома номи.
2. Шартноманинг тузилган вақти ва жойи.
3. Шартнома предмети (унда ижарага берилаётган автомобилнинг техник тавсифи, ижара мақсади ёритилади).
4. Ижара ҳақи ва ҳисоб-китоб қилиш тартиби.
5. Тарафларнинг ҳуқуқ ва мажбуриятлари.
6. Тарафларнинг жавобгарлиги ва низоларни ҳал қилиш тартиби.
7. Шартноманинг бошқа шартлари.
8. Тарафларнинг реквизитлари. (8-иловага қаранг)

ТРАНСПОРТ ВОСИТАСИ ИЖАРАСИ ШАРТНОМАСИ

2018 йил « . . » _____

Тошкент шаҳри

Кейинги ўринларда «Ижарага берувчи» деб аталадиган

(юридик шахснинг тўлиқ номи)

(Устав, низом, ишончнома ва ҳ.к.)

асосида иш юритувчи _____ бир томондан,
(фамилияси, исми)

кейинги ўринларда «Ижарачи» деб аталадиган _____
(юридик шахснинг тўлиқ номи)

_____ асосида иш юритувчи _____
(Устав, низом, ишончнома ва ҳ.к.) (лавозими, фамилияси, исми)

иккинчи томондан қуйидагилар тўғрисида ушбу шартномани туздилар:

I. Шартнома предмети

1.1. Шартномага мувофиқ Ижарага берувчи унга тўла хўжалик юретиш ҳуқуқи асосида тегишли бўлган қуйидаги автомобилни (русуми, давлат рақами, спидометр кўрсаткичи (км), техник ҳолати, кузов рақами, двигатель рақами, шасси рақами) техник кўриқдан ўтказган ва унинг ҳолати тўғрисида техник паспортга белги қўйган ҳолда Ижарачига топшириш, Ижарачи эса вақтинча фойдаланиш учун уни ижарага олиш ва ижара ҳақини тўлаш мажбуриятини олади.

1.2. Ижарачи автомобилдан қуйидаги мақсадларда фойдаланади:

II. Ижара ҳақи ва ҳисоб-китоб қилиш тартиби

2.1. Автомобилнинг қиймати қайта нархлаш коэффициентлари ва амортизация меъёрларини ҳисобга олган ҳолда _____ сўмни ташкил этади.

2.2. Ижара ҳақи Ижарачи томонидан ойига _____ сўм миқдорда ҳар ойнинг бошланишидан 10 кун олдин тўлаб борилади.

III. Тарафларнинг ҳуқуқ ва мажбуриятлари

3.1. Ижарага берувчи шартнома имзолангандан кейин _____ кун ичида автомобилни Ижарачига топширади.

3.2. Автомобилни жорий таъмирлаш ва профилактика кўригидан ўтказиш _____ ҳисобидан амалга оширилади.

3.3. Капитал таъмирлаш _____ томонидан ҳар _____ йилда амалга оширилади.

3.4. Авария ҳолатида айбдор тараф _____ муддат ичида ўз ҳисобидан автомобилни таъмирлайди.

3.5. Агар авария учинчи шахсларнинг айби билан содир этилган бўлса, _____ учинчи шахсга нисбатан _____ муддат ичида даъво талабларини кўяди ва ўз ҳисобидан таъмирлайди.

3.6. Форс-мажор ҳолатлар келиб чиққанда тарафлар харажатларни қуйидаги тартибда тақсимлайдилар:

3.7. Автомобиль ушбу шартнома имзоланишидан олдин ўтказилган техник кўрикда аниқланган ва техник паспортда қайд этилган ҳолатда Ижарага берувчи томонидан топширилиши ва Ижарачи томонидан қайтариб топширилиши лозим.

3.8. Ижарачи автомобилни қайтариб топшириши ҳақида Ижарага берувчини камида _____ олдин хабардор қилиши лозим.

IV. Тарафларнинг жавобгарлиги ва низоларни ҳал қилиш тартиби

4.1. Ижара ҳақини белгиланган муддатда тўламаган Ижарачи тўлови кечиктирилган ҳар бир кун учун Ижарага берувчига ижара ҳақининг _____ фоизи миқдорида пеня тўлайди.

4.2. Тарафлар ўз мажбуриятларини бажармаган ёки лозим даражада бажармаганликлари учун Ўзбекистон Республикасининг Фуқаролик кодекси ва бошқа қонун ҳужжатлари ҳамда ушбу шартномага мувофиқ жавобгар бўладилар.

4.3. Тарафлар ўртасида келиб чиқадиган низолар тарафларнинг ўзаро келишуви асосида ҳал этилади. Тарафлар келишувга эришмаган тақдирда низо белгиланган тартибда судда ҳал этилади.

V. Шартноманинг бошқа шартлари

5.1. Шартномага киритилаётган барча ўзгартириш ва кўшимчалар ёзма равишда тузилган ва иккала тараф томонидан имзоланган ҳолдагина ҳақиқий ҳисобланади.

5.2. Шартнома 20__ йил «__»__ дан бошлаб кучга киради ва 20__ йил «__»__ гача амал қилади.

5.3. Шартнома 2 нусхада тузилган бўлиб, иккаласи ҳам бир хил юридик кучга эга.

5.4. Мазкур шартномада назарда тутилмаган масалалар амалдаги қонун ҳужжатларига мувофиқ тартибга солинади.

VI. Тарафларнинг реквизитлари ва имзолари:

Ижарага берувчи:

Ижарачи:

Ҳисобрақами

Ҳисобрақами

СТИР

СТИР

ваколатли шахс Ф.И.О. ва имзоси

ваколатли шахс Ф.И.О. ва имзоси

Мухр ўрни

Тўлиқ моддий жавобгарлик ҳақида шартнома. Пул маблағлари ва моддий-товар бойликларини сақлаш учун масъул бўлган шахслар билан тўлиқ шахсий моддий жавобгарлик ҳақида ёзма шартнома тузилади.

Тўлиқ моддий жавобгарлик ҳақидаги ёзма шартномалар корхона (муассаса, ташкилот) билан 18 ёшга тўлган ва бевосита моддий бойликларни сақлаш, қабул қилиш ва тарқатиш (сотиш), ташиш билан боғлиқ ишларни бажарувчи ёки шундай лавозимни эгаллаб турган шахслар ўртасида тузилади.

Бу шартномага кўра, моддий жавобгар шахс ўзи қабул қилиб олган моддий бойликлар учун тўлиқ моддий жавобгарликни ўз зиммасига олади ва уларни қабул қилиш, сақлаш, тарқатиш ва ҳисобга ўтказиш юзасидан белгилан-

ган қоидаларга риоя қилиш мажбуриятини олади. Корхона эса моддий жавобгар шахсларга унга ишониб топширилган қимматдор буюмларнинг сақланишини таъминловчи қулай шароитлар яратиб беришни зиммасига олади.

Ўзбекистон Республикаси Меҳнат кодексининг 203-моддасига мувофиқ тўлиқ моддий жавобгарлик ҳақида шартнома тузадиган ходимларнинг тоифалари рўйхати жамоа шартномасида белгилаб қўйилади, агар у тузилмаган бўлса – иш берувчи билан қасаба уюшмаси қўмитаси ёки ходимларнинг бошқа вакиллик органи ўртасидаги келишувга биноан белгиланади. Бевосита пул ёки товар бойликлари билан муомала қилувчи ходимлар томонидан биргаликда бажариладиган, жамоа моддий жавобгарлиги жорий этилиши мумкин бўлган бўлинмаларнинг рўйхати ҳам худди шу тартибда белгиланади.

Агар ходим талабгор бўлаётган иш (лавозим) тўлиқ моддий жавобгарлик ҳақида шартнома тузишни талаб қилса, ходим эса бундай шартнома тузишга рози бўлмаса, иш берувчи уни ишга қабул қилишни рад этишга ҳақлидир.

Якка тартибдаги тўлиқ моддий жавобгарлик ҳақидаги шартномага биноан, қимматдор буюмлар уларнинг сақланишини таъминламаганлиги учун шахсан жавобгар бўладиган аниқ бир ходимга топширилади. Бундай шартнома тузган ходим жавобгарликдан озод бўлиш учун ўзининг айби йўқлигини исботлаб бериши керак.

Тўлиқ моддий жавобгарлик ҳақидаги шартноманинг зарурий қисмлари қуйидагилардир:

1. Хужжат тури номи.
2. Шартнома тузилган жой.
3. Шартнома тузилган сана.
4. Томонларнинг номи, шартномани тузиб имзолувчи шахсларнинг лавозими, тўлиқ исми, ота исми ва фамилияси.
5. Моддий жавобгар шахснинг мажбуриятлари.
6. Корхона ёки муассасанинг мажбуриятлари.

7. Шартноманинг амал қилиш муддати.

8. Томонларнинг манзиллари.

9. Шартнома тузган шахсларнинг имзолари.

10. Корхона ёки муассасанинг муҳри.

9-иловада тўлиқ шахсий моддий жавобгарлик ҳақида шартнома намунаси келтирилди (шартнома тузилган сана ҳужжат номидан кейин ёзилиши ҳам ёки ҳужжат сўнгида қўйилиши ҳам мумкин).

Намуна

9-илова

Тўлиқ шахсий моддий жавобгарлик ҳақида

ШАРТНОМА

Тошкент заргарлик буюмлари заводига қарашли моддий бойликларнинг сақланишини таъминлаш мақсадида корхона номидан иш кўрувчи завод директори Фарход Азимович Сафаров (кейинги ўринларда «маъмурият» деб аталади) бир томон ва устахона ходими Обид Икромович Тохиров (кейинги ўринларда «ҳодим» деб аталади) иккинчи томон бўлиб, ушбу шартномани қуйидагилар ҳақида туздик:

1. Пул, хомашё, тайёр маҳсулот ва бошқа моддий бойликларни сақлаш билан бевосита алоқадор бўлган лавозимни эгаллаб турган ходим корхона томонидан ишониб топширилган моддий бойликларнинг сақланиши учун тўлиқ моддий жавобгарликни ўз зиммасига олади ва шу муносабат билан:

– унга сақлаш ёки бошқа мақсадларда топшириб қўйилган корхона моддий бойликларига эҳтиёткорлик билан муносабатда бўлиш ва зарарнинг олдини олиш чораларини кўриш;

– унга ишониб топширилган моддий бойликлар сақланиши ва бутунлигига хавф солувчи барча ҳолатлар ҳақида маъмуриятга ўз вақтида хабар бериш;

– моддий бойликларнинг ҳаракати ва қолган қисмларини ҳисобга олиб бориш ва белгиланган тартибда пул-товар ҳисоботларини тузиш ва тақдим этиш;

– ўзига топширилган моддий бойликларни йўқламадан ўтказиш (инвентарлаш)да иштирок этиш мажбуриятларини олади.

2. Маъмурият эса:

– ходимга мўътадил иш олиб бориш учун зарур шароитларни яратиб бериш ва унга ишониб топширилган моддий бойликларнинг тўлиқ сақланишини таъминлаш;

– Ходимни корхонага етказилган зарар учун ишчи ва хизматчиларнинг моддий жавобгарлиги ҳақидаги жорий қонунлар билан, шунингдек, унга ишониб топширилган моддий бойликларни сақлаш, қабул қилиш, ишлов бериш, тарқатиш (сотиш), ташиш ёки ишлаб чиқариш жараёнида қўллаш билан боғлиқ амалдаги йўриқномалар, меъёрномалар ва қоидалар билан таништириш;

– моддий бойликларни белгиланган тартибда йўқламадан ўтказиш ишини амалга ошириш мажбуриятларини олади.

3. Ходимнинг айби билан унга ишониб топширилган моддий бойликларнинг сақланиши таъминланмаган ҳолларда корхонага етказилган зарар ҳажмини аниқлаш ва уни ундириб олиш амалдаги қонунларга мувофиқ амалга оширилади.

4. Агар кўрилган зарарда Ходимнинг айби бўлса, у моддий жавобгар ҳисобланади.

5. Ушбу шартнома Ходимга ишониб топширилган корхона моддий бойликлари билан ишлашдаги бутун вақт давомида ўз кучини йўқотмайди.

6. Ушбу шартнома икки нусхада тузилган, биринчи нусха – маъмуриятда, иккинчиси эса ходимда сақланади.

Шартнома тузувчи томонларнинг манзиллари:

Маъмурият:

100000, Тошкент шаҳри

Қатортол кўчаси

108-уй.

(имзо) Ф. Сафаров

Ходим:

100071, Тошкент шаҳри

Янгиобод кўчаси

48-уй.

(имзо) О. Тоҳиров

2018 йил 7 январь

(муҳр)

Кейинги йилларда кафиллик шартномалари орқали савдо-сотик амалиётини олиб бориш оммалашмоқда. Кўпинча бундай шартномалар банк ва жисмоний шахс, банк ва юридик шахс ёки муайян ташкилот ва муассасалар ўртасида амалиётда кузатилмоқда. Кафиллик шартномалари бирор ташкилот муайян маҳсулотни лизинг асосида сотиб олаётганда ҳам тузилади. Бу каби ҳолатларда кафиллик шартномалари «Кафил», «Лизинг берувчи» ва «Лизинг олувчи» ўртасида тузилади.

Кафиллик шартномалари қуйидаги қисмлардан иборат бўлади:

1. Шартнома номи.
2. Шартнома тузилган вақт ва жой.
3. Шартнома тузувчиларнинг, яъни «кафил», «лизинг берувчи» ва «лизинг олувчи»нинг тўлиқ номи, раҳбарларнинг фамилия, исми, ота исмлари.
4. Шартноманинг моҳияти.
5. Шартноманинг амал қилиш муддати.
6. Кафиллик суммаси.
7. Томонларнинг ҳуқуқ ва мажбуриятлари.
8. Низоларни ҳал қилиш тартиби.
9. Кафилликнинг тўхтатилиши.
10. Бошқа шартлар.
11. Томонларнинг манзиллари ва реквизитлари.

Намуна

10-шова

КАФИЛЛИК ШАРТНОМАСИ

(Кафил томонидан лизинг
тўловларини қисман тўлаб бериш учун)

20 __ йил «__» _____ -сонли _____ Тошкент шаҳри

Ўз Низоми асосида иш юритувчи _____
(келгусида «Кафил» деб

юритилади) (ташкilotнинг тўлиқ номи)
номидан _____ бир томондан, компаниянинг Низоми,

компаниянинг филиали тўғрисидаги Низом ва компания номидан 2018 йил «01» январда берилган 08-сонли ишонч-нома асосида иш юритувчи «Ўзқишлоқхўжаликмашли-зинг» акциядорлик лизинг компаниясининг Тошкент вилояти филиали (келгусида Лизинг берувчи деб юри-тилади) номидан директор А. Насриддинов иккинчи томондан, _____ туманидаги _____

_____ хўжалиги (келгусида «Лизинг олувчи» деб юритилади) номидан хўжалик раҳбари _____

(раҳбарнинг Ф.И.О., лавозими)

учинчи томондан ушбу шартномани қуйидагилар тўғрисида туздилар:

I. Шартноманинг моҳияти

Ушбу шартномага мувофиқ Кафил Лизинг олувчи ва Лизинг берувчи ўртасида 20__ йил «__» _____ да тузилган _____-сонли молиявий лизинг шартномаси бўйича лизинг тўлови мажбуриятларининг Лизинг олувчи томонидан шартномада белгиланган муддатларда ва миқдорларда бажарилмаган қисмини (яъни, тўлов мажбуриятининг бир қисмини) тўлаб беришни ўз зиммасига олади.

II. Шартноманинг амал қилиш муддати

Ушбу шартнома Тарафлар ўртасида имзоланган кундан бошлаб кучга киради ва Лизинг олувчи томонидан лизинг шартномасида белгиланган муддатларда ва миқдорларда тўланмаган лизинг тўловлари суммаси ва ҳосил бўлган зарар (пеня)ни Кафил томонидан Лизинг берувчига тўлаб берилган кунгача бўлган муддатга қадар амалда бўлади.

III. Кафиллик суммаси

Кафил ушбу шартнома асосида Лизинг олувчининг лизинг тўловлари (ва пеня) бўйича тўлов мажбуриятининг _____ (_____) сўмлик қисмини Лизинг берувчига тўлаб бериш мажбуриятини олади.

IV. Томонларнинг ҳуқуқ ва мажбуриятлари

4.1. Кафилнинг мажбуриятлари:

4.1.1. **Лизинг олувчи** томонидан молиявий лизинг шартномаси бўйича олинган тўлов мажбуриятлари лизинг шартномасининг 2-иловаси (Лизинг тўловларини ҳисоблаш ва тўлаш жадвали)да белгиланган муддат ва миқдорларда бажарилмаган ёки лозим даражада бажарилмаган тақдирда, ушбу шартномада кўрсатилган суммадаги лизинг тўловлари қисмини ва пеняни 5 (беш) банк иш куни ичида **Лизинг берувчига** тўлаб беради;

4.1.2. **Лизинг берувчи** олдида **Лизинг олувчининг** ушбу шартномада белгиланган суммадаги мажбуриятлар қисмини бажармаганлиги ёки лозим даражада бажармаганлиги учун **Лизинг олувчи** билан барабар (солидар) жавобгар ҳисобланади:

4.1.3. **Кафилнинг** мустақил юридик шахс сифатидаги фаолияти тўхтатишган ёки юридик мақомига ўзгартиришлар киритилган тақдирда мазкур шартнома бўйича белгиланган мажбуриятларнинг бажарилиши унинг ҳуқуқий вориси зиммасига ўтади.

4.1.4. **Кафил** мазкур шартнома амалда бўлган даврда **Лизинг берувчининг** ёзма розилигисиз бошқа банкларда ҳисобрақамлар очмаслик мажбуриятини олади.

4.2. Кафилнинг ҳуқуқлари:

4.2.1. **Лизинг олувчидан** ўзи томонидан **Лизинг берувчига** тўланган суммани тўлаб берилишини ва **Лизинг олувчи** учун ўз зиммасига олинган жавобгарлик натижасида кўрилган бошқа зарарларнинг қопланишини талаб қилиш;

4.2.2. Исталган вақтда **Лизинг олувчидан** унинг молиявий аҳволи ҳақидаги маълумотларни талаб қилиб олиш;

4.2.3. Молиявий лизинг шартномасининг нусхасини ва тўланган лизинг тўловлари тўғрисидаги маълумотларни **Лизинг олувчидан** ёки **Лизинг берувчидан** талаб қилиш;

4.2.4. **Кафилга** нисбатан даъво кўзгатилган тақдирда **Лизинг олувчини** иш жараёнига жалб этиш;

4.2.5. **Лизинг олувчи** ушбу шартноманинг 4.3.2-бандида кўрсатилган ўз мажбуриятларини бажармаган тақдирда унинг банкдаги ҳисоб-китоб рақамига тўлов талабномасини қўйиш орқали тўланмаган суммани ва пеняни ҳеч бир истисносиз ундириш.

4.3. Лизинг олувчининг мажбуриятлари:

4.3.1. Лизинг олувчи кафиллик билан таъминланган ўз мажбуриятлари қисмини бажарган тақдирда бу ҳақда **Кафилни** зудлик билан огоҳлантириши;

4.3.2. **Кафил** унинг мажбуриятларини **Лизинг берувчи** олдида бажарган тақдирда **Кафил** томонидан тўланган суммани ва кўрилган барча зарарларни тўлаб бериши;

4.3.3. **Кафилнинг** талаби билан унга ўзининг молиявий аҳволи ҳақидаги маълумотномаларни тақдим қилиши керак.

4.4. Лизинг олувчининг ҳуқуқлари:

4.4.1. **Кафилга** нисбатан даъво кўзғатилганда иш жараёнида иштирок этиш.

4.4.2. **Кафиллик** шартномасига нисбатан даъвони кўриб чиқиш жараёнида **Лизинг берувчига** нисбатан талаблар ва эътирозлар билдириш.

4.5. Лизинг берувчининг ҳуқуқлари:

4.5.1. **Лизинг олувчи** томонидан ўз вақтида тўланмаган ва ушбу шартномада кўрсатилган лизинг тўловлари суммаси ва пенянинг миқдори кўрсатилган талабномани **Кафилга** юбориш;

4.5.2. **Кафил** ушбу шартноманинг 4.1.1. ва 4.1.2-бандларида кўрсатилган ўз мажбуриятларини бажармаганда, **Кафилнинг** банкдаги ҳисоб рақамига тўлов талабномасини қўйиш орқали тўланмаган суммани ва пеняни ҳеч бир истисносиз ундириш.

4.6. Лизинг берувчининг мажбуриятлари:

4.6.1. Зарурият туғилган ҳолатларда **Кафилнинг** талабига кўра унинг вакилини молиявий лизинг шартномаси бўйича **Лизинг олувчи** томонидан тўланган лизинг тўловлари тўғрисидаги маълумотлар билан таништириш.

V. Низоларни ҳал қилиш тартиби

Ушбу шартномани амалга ошириш жараёнида юзага келадиган низолар Ўзбекистон Республикасининг «Хўжалик юритувчи субъектлар фаолиятининг шартномавий-ҳуқуқий базаси тўғрисида»ги Қонунининг 17-19-моддаларига асосан, даъвогарлик тартибини сақлаган ҳолда **Лизинг берувчи** жойлашган манзилдаги Хўжалик судида ҳал қилинади.

VI. Кафилликнинг тўхтатилиши

6.1. Кафиллик ушбу шартнома бўйича белгиланган мажбуриятлар тўлиқ бажарилганда ёки Лизинг берувчининг розилиги асосида тўхтатилиши мумкин.

6.2. Лизинг берувчи ушбу кафиллик шартномаси муддати тугаганидан кейинги бир йил муддат мобайнида Кафилга нисбатан даъво қўзгатмаса, кафиллик тўхтатилади.

VII. Бошқа шартлар

7.1. Ушбу шартномада кўзда тутилмаган ҳолатларда томонлар Ўзбекистон Республикаси Фуқаролик кодексининг 292–298–моддалари ҳамда бошқа амалдаги қонунчилик меъёрларига амал қиладилар.

7.2. Мазкур шартнома уч нусхада тузилган ва бир хил юридик кучга эга. Шартноманинг бир нусхаси Лизинг берувчига, иккинчиси Лизинг олувчига ва учинчиси Кафилга берилади.

Томонларнинг юридик манзиллари ва реквизитлари:

ЛИЗИНГ ОЛУВЧИ	
Тошкент вилояти _____ тумани	
Х/р:	_____
МФО:	_____
СТИР:	_____
Раҳбар	_____
Имзо	_____
	<i>Мухр урни</i>

<p align="center">ЛИЗИНГ БЕРУВЧИ «Ўзқишлоқхўжаликмашлизинг» акциядорлик лизинг компанияси Тошкент вилояти филиали</p> <p>Тошкент шаҳри Абай кўчаси 4А-уй. АТБ «Агробанк» Тошкент шаҳар Бош амалиётлар бошқармаси</p> <p align="center">Асосий х/р 2021 0000 9040 2125 1001</p> <p align="center">Транш х/р 2322 0000 2040 2125 1333</p> <p align="center">Транш х/р 2322 0000 9040 2125 1333</p> <p align="center">МФО 003394. СТИР 203 071 206 ОКОНХ 96190</p> <p align="center">Филиал директори А. Насриддинов</p> <p>Имзо _____ <i>Мухр ўрни</i></p> <p>Бош ҳисобчи _____</p> <p>Юрист _____</p>	<p align="center">КАФИЛ</p> <hr/> <p align="center">Тошкент вилояти</p> <p align="center">_____</p> <p>тумани _____</p> <p>Х/р: _____</p> <p>СТИР: _____</p> <p>Раҳбар: _____</p> <p>Имзо _____ <i>Мухр ўрни</i></p>
--	--

Юқорида нотариал идоралар томонидан тасдиқланадиган шартномалар ҳақида айтиб ўтган эдик. Бундай шартномалар мазмунан жуда хилма-хилдир: тураржой ва иморатларни олди-сотди шартномаси, тураржойни қисман ёки тўлиқ ҳадя қилиш шартномаси; транспорт воситасини ҳадя қилиш шартномаси, шахсий уй-жойларни ижарага олиш (бериш) шартномаси, умумий мулкни бўлиш шартномаси ва ҳоказолар. Гарчи «Ўзбекистонда нотариат» амалий қўлланмаси нашр этилган (Тошкент: «Адолат» нашриёти, 1998) ва унда бир катор ҳужжатлар билан бирга, шартномалар ва уларнинг расмийлаштирилиши билан боғлиқ жиҳатлар анча батафсил баён этилган бўл-

са-да, нотариал идоралар тасдиқлайдиган шартномалар ва умуман нотариал идораларга боғлиқ ҳужжатлар туркуми махсус ўрганишни ва ўзбек тилида уларнинг тайёр андозаларини яратишни тақозо этади.

Қуйида ана шундай нотариал идоралар тасдиғидан ўтадиган шартномалар ҳақида фикр юритамиз.

Нотариал тасдиқланадиган шартномалар ичида ҳады **шартномалари** алоҳида ўрин эгаллайди. Ўзбекистон Республикаси Фуқаролик кодексининг 502-моддасида ҳамда «Нотариуслар томонидан нотариал ҳаракатларни амалга ошириш тартиби тўғрисида»ги йўриқномада кўрсатилишича, ҳады шартномасига мувофиқ, бир тараф (ҳады қилувчи) бошқа тараф (ҳады олувчи)га ашёни текинга мулк қилиб бериши ёки бериш мажбуриятини олиши; унга ўзига ёки учинчи шахсга нисбатан мулк ҳуқуқи (талаби) ни бериш мажбуриятини олиши; ёхуд уни ўзи ёки учинчи шахс олдидаги мулкый мажбуриятдан озод қилиши ёки озод қилиш мажбуриятини олиши мумкин.

Ашё ёки ҳуқуқ муқобил берилганида, ё бўлмаса, муқобил мажбурият мавжуд бўлганида, шартнома ҳады деб тан олинмайди... Бирон-бир шахсга ашёни ёки мулк ҳуқуқини текинга беришни ёки бирон-бир шахсни мулкый мажбуриятдан озод этишни ваъда қилиш (ҳады этишни ваъда қилиш), агар ваъда тегишли шаклда берилган бўлса ва келажакда аниқ шахсга ашё ёки мулкый ҳуқуқни текинга бериш ёки уни мулкый мажбуриятдан озод қилиш мақсади аниқ кўриниб турган бўлса, ҳады шартномаси деб тан олинади.

Ашё, мулк ҳуқуқи ёки мулкый мажбуриятдан озод қилиш шаклида ҳады нарсасини аниқ кўрсатмасдан, ўзининг мол-мулкани ёки мол-мулкнинг бир қисмини ҳады этишни ваъда қилиш ўз-ўзидан ҳақиқий эмас.

Ҳадыни ҳады олувчига ҳады қилувчининг вафотидан кейин топширишни назарда тутувчи шартнома ўз-ўзидан ҳақиқий эмас. Бундай ҳадыга нисбатан ФКнинг ворислик тўғрисидаги қоидалари қўлланади. Бошқача қилиб айтган-

да, бундай фармойиш васиятнома шаклида расмийлаштирилади.

Транспорт воситасини ҳадя қилиш шартномаси. Транспорт воситасини ҳадя қилиш шартномаси нотариал тасдиқланиши керак. Бу шартнома икки нусхада тузилиб, уни ҳар иккала томон – ҳадя қилувчи ва уни қабул қилувчи имзолайди. Нотариус ҳужжатни ўрганиб, унинг ҳар иккала нусхасига тасдиқ белгиларини ёзиб чиқади ва гербли муҳр билан тасдиқлайди. Шундан сўнг ҳадя қилиш шартномаси махсус рўйхатга киритилади ва тегишли тартиб рақамига эга бўлади. Транспорт воситаларини ҳадя қилишда техник паспорт, қариндошликни тасдиқловчи ҳужжат, ҳадя қилувчи турмуш ўртоғи (эри ёки хотини)нинг розилиги, транспорт йиғимининг ҳамда давлат божининг тўланганлиги ҳақидаги патталар, албатта, кўрсатилиши керак.

Транспорт воситасини ҳадя қилиш шартномаси намунаси

11-шлова

ШАРТНОМА

Тошкент шаҳри, икки минг
ўн тўққизинчи йил ўн бешинчи март

Биз, Тошкент шаҳри Олмазор кўчаси 18-уйда яшовчи Содиқ Холиқович Салимов ва Тошкент шаҳар 4-Қорасув даҳаси 40-уй, 28-хонадонда яшовчи Қодир Мўминович Иброҳимов, ушбу шартномани куйидагилар ҳақида туздик:

1. Мен, С.Х. Салимов, Тошкент шаҳар ИИБ давлат автоназорат рўйхатлаш ва имтиҳон олиш бўлими томонидан 2018 йил 24 февралда берилган ГЕ 434545 рақамли техник паспортга асосан менга тегишли «Ласетти» маркали енгил машина (2018 йилда ишлаб чиқарилган, шасси рақами 40145, двигатель рақами 86517, оқ рангли, давлат рақами белгиси 01А 525 СВ)ни Қ. М. Иброҳимовга ҳадя қилдим.

2. Мен, Қ.М. Иброҳимов, мазкур автомашинани С.Х. Салимовдан ҳады сифатида қабул қилдим.

3. Мазкур автомашина шартнома тузувчилар томонидан 64000000 (олтмиш тўрт миллион) сўм миқдорида баҳоланди.

4. Ҳады қилинган автомашина бу шартномага қадар ҳеч кимга сотилган эмас, гаровга қўйилмаган, низода бўлмаган, фойдаланиш тақиқлаб қўйилмаган.

5. Шартнома уч нусхада тузилди: 1-нусха нотариал идорада сақланади, қолган нусхалар Қ.М. Иброҳимовга автомашинани рўйхатдан чиқариш ва рўйхатга қўйиш учун берилди.

(имзо)

С. Салимов

(имзо)

Қ. Иброҳимов

(Нотариал идоранинг тасдиқловчи ёзувлари ва муҳри)

Энди уй-жойни ёки унинг бир қисмини ҳады қилиш шартномасига намуна келтирамиз:

Намуна

12-шова

УЙ-ЖОЙНИ ҲАДЫ ҚИЛИШ ШАРТНОМАСИ

Ўзбекистон Республикаси Фарғона вилояти Марғилон шаҳри, икки минг ўн тўққизинчи йил йигирма биринчи май куни

Биз, Фарғона вилояти Марғилон шаҳри Мустақиллик кўчаси 25-уйда яшовчи Солижон Холиқович Қодиров ва Марғилон шаҳри Навоий кўчаси 40-уйда яшовчи Қобил Солижонович Қодиров, ушбу шартномани қуйидагилар ҳақида туздик:

1. Мен, Солижон Холиқович Қодиров, Марғилон шаҳри Мустақиллик кўчасидаги 400 квадрат метрли ер майдонига жойлашган 25-рақамли уй-жойимни ўғлим Қобил Солижонович Қодировга ҳады қилдим.

Ҳады қилинаётган уй-жой яшаш майдони 72 квадрат метр бўлган 4 та хона, 2 та даҳлиз ва олди ойнаванд айвонли битта бир қаватли, пишиқ ғиштдан қурилган уйдан иборат бўлиб, уйнинг

умумний фойдали майдони 110 квадрат метр. Шунингдек, ҳовлида ёзги ва қишки омборхона, ҳаммом ва ҳожатхона бор.

2. Ҳадя қилинаётган уй-жой Марғилон шаҳри давлат нотариал идораси томонидан 1985 йилнинг 4 апрелида 1425 рақами билан рўйхатга олиниб қайд этилган уй-жойни олди-сотди шартномаси ҳамда Марғилон шаҳар техник инвентарлаш идорасининг 1997 йил 7 майдаги 517-рақамли маълумотномасига асосан менга, Солижон Холиқович Қодировга тегишлидир.

3. Мен, Қобил Солижонович Қодиров, отам Солижон Холиқович Қодиров ҳадя қилган уй-жойни миннатдорлик билан қабул қилдим.

4. Уй-жойнинг инвентарь нархи 98800000 (тўқсон саккиз миллион саккиз юз минг) сўм.

5. Ушбу шартнома тузилгунга қадар ҳадя қилинаётган уй-жой бошқа шахсга ўтказилмаган, гаровга қўйилмаган ва бу уй-жой юзасидан ҳеч қандай низо ва тақиқлар бўлмаган.

6. Ўзбекистон Республикаси Фуқаролик кодексининг 488-моддасига асосан фуқаролар Солижон Холиқович Қодиров ва Зулайҳо Абдуллаевна Қодировалар ҳадя этилаётган уй-жойдан фойдаланиш ҳуқуқини ўзларида сақлаб қоладилар.

7. Ўзбекистон Республикаси Фуқаролик кодексининг 185-моддасига кўра, ушбу шартнома тегишли техник инвентарлаш идорасида рўйхатдан ўтказилган пайтдан бошлаб ҳадяни қабул қилувчида мулк ҳуқуқи вужудга келади.

8. Фуқаролик кодексидаги тегишли моддаларнинг мазмуни бизга нотариус томонидан тушунтириб берилди.

9. Ушбу шартномани тузиш учун кетадиган харажатларни Солижон Холиқович Қодиров тўлайди.

10. Шартнома уч нусхада тузилиб имзоланди: бир нусхаси Марғилон шаҳар давлат нотариал идорасида қолдирилади, иккинчиси ҳадяни қабул қилувчига, яна бир нусхаси шартномани рўйхатга олган техник инвентарлаш идорасига берилади.

(имзо)

С. Қодиров

(имзо)

Қ. Қодиров

(Нотариал идоранинг тасдиқловчи ёзувлари ва муҳри)

Кўчмас ва кўчар мулкларни, хусусан, уй-жойларни (ёки унинг бир қисмини), автомобилларни олди-сотди ва айирбошлаш шартномалари ҳам, албатта, нотариал идоралар томонидан тасдиқланиши керак. 13- ва 14-иловаларда ана шундай шартномаларга намуналар келтирилади (уй-жойни олди-сотди шартномасини тузишда яна бир қатор ҳужжатлар зарур бўладики, бундай зарурий ҳужжатлар рўйхати тегишли нотариал идораларда мавжуд бўлади ва шартнома тузилаётганда улар томонидан талаб қилиб олинади):

Намуна

13-илова

Уй-жойни олди-сотди

ШАРТНОМАСИ

Ўзбекистон Республикаси Фарғона вилояти Марғилон шаҳри, икки минг ўн иккинчи йил йигирма биринчи май куни

Биз, Фарғона вилояти Марғилон шаҳри Мустақиллик кўчаси 25-уйда яшовчи Солижон Холиқович Қодиров ва Фарғона вилояти Тошлоқ тумани Яккатут қишлоғида яшовчи Исроил Исмоилович Комиловлар ушбу шартномани қуйидагилар ҳақида туздик:

1. Мен, Солижон Холиқович Қодиров, Марғилон шаҳри Мустақиллик кўчасидаги 400 квадрат метрли ер майдонида жойлашган 25-рақамли уй-жойимни сотдим; мен, Исроил Исмоилович Комилов эса юқорида кўрсатилган манзилдаги уй-жойни сотиб олдим.

Олди-сотди қилинаётган уй-жойнинг яшаш майдони 72 квадрат метр бўлган 4 та хона, 2 та дахлиз ва олди ойнаванд айвонли битта бир қаватли, пишиқ ғиштдан қурилган уйдан иборат бўлиб, уйнинг умумий фойдали майдони 110 квадрат метр. Шунингдек, ҳовлида ёзги ва қишки ошхона, омборхона, ҳаммом ва ҳожатхона бор ва бу Марғилон шаҳар техник инвентарлаш идорасининг 2015 йил 15 майдаги маълумотномаси билан тасдиқланади.

2. Сотилаётган уй-жой Марғилон шаҳри давлат нотариал идораси томонидан 1995 йил 4 апрелида 1836 рақами билан рўйхатга олинди, қайд этилган ва Марғилон шаҳар техник инвентарлаш идорасида 1995 йил 4 апрелдан 5445 рақами билан рўйхатга киритилган мерос

ҳуқуқи гувоҳномасига асосан менга, Солижон Холиқович Қодировга тегишлидир.

3. Уй-жойнинг инвентарлаш нархи 68800000 (олтмиш саккиз миллион саккиз юз минг) сўм бўлиб, томонлар уни 86000000 (саксон олти миллион) сўмга баҳоладик ва мен, Солижон Холиқович Қодиров, сотилган уй учун Исроил Исмоилович Комиловдан кўрсатилган миқдордаги пулни ушбу шартномани имзолашдан олдин тўлиқ олдим.

4. Ушбу шартнома тузилгунга қадар олди-сотди қилинаётган уй-жой бошқа шахсга ўтказилмаган, гаровга қўйилмаган ва бу уй-жой юзасидан ҳеч қандай низо ва тақиқлар бўлмаган.

5. Сотилаётган уй-жойда Ўзбекистон Республикаси Фуқаролик кодексининг 488-моддасига асосан фойдаланиш ҳуқуқини ўзида сақлаб қоладиган шахслар йўқ.

6. Ўзбекистон Республикаси Фуқаролик кодексининг 185-моддасига кўра ушбу шартнома тегишли техник инвентарлаш идорасида рўйхатдан ўтказилган пайтдан бошлаб уй-жойни сотиб олувчида мулк ҳуқуқи вужудга келади.

7. Ушбу шартномани тузиш учун кетадиган харажатларни уй-жойни сотиб олувчи Исроил Исмоилович Комилов тўлайди.

8. Ўзбекистон Республикаси Фуқаролик кодексига тегишли моддаларнинг мазмуни бизга нотариус томонидан тушунтириб берилди.

9. Шартнома уч нусхада тузилиб имзоланади. Бир нусхаси Марғилон шаҳар давлат нотариал идорасида қолдирилади; бир нусхаси сотиб олувчи И.И. Комиловга берилиб, бир нусхаси шартномани рўйхатга олган техник инвентарлаш идорасида қолдирилади.

(имзо)

С. Қодиров

(имзо)

И. Комилов

(Нотариал идоранинг тасдиқловчи ёзувлари ва муҳри)

Уй-жойларни айирбошлаш шартномаси ҳам деярли олди-сотди шартномасидан фарқ қилмайди. Фақат бу ерда айирбош қилинаётган уй-жой (квартира)лар алоҳида-алоҳида тавсифланади, уларнинг инвентарь нархлари ҳам айрим-

айрим кўрсатилади. Томонларни ва шартномани рўйхатга олувчи техник инвентарлаш идораларини ҳисобга олган ҳолда, шартнома беш нусхада тузилиши мумкин.

Автомашинани олди-сотди шартномасига нисбатан автомашиналарни айирбошлаш шартномасида ҳам аynи шундай ўзгаришлар бўлиши мумкин.

Намуна

14-илова

Автомашинани олди-сотди

ШАРТНОМАСИ

Ўзбекистон Республикаси Тошкент вилояти Янгийўл шаҳри, икки мианг ўн тўққизинчи йил ўн бешинчи апрель куни

Биз, Тошкент вилояти Янгийўл шаҳри Яссавий кўчаси 45-уйнинг 18-хонадонида яшовчи Турғун Иброҳимович Турсунов ва Тошкент шаҳри Форобий шоҳкўчаси 65-уйда яшовчи Мирпўлат Миракбарович Мираҳмедов ушбу шартномани куйидагилар ҳақида туздик:

1. Мен, Турғун Иброҳимович Турсунов, Янгийўл туманлараро рўйхатлаш ва имтиҳон олиш бўлими томонидан 2018 йилнинг 26 апрелида берилган ГЕ 654376 рақамли техник паспортга кўра менга тегишли бўлган «Нексия» русумли, 2011 йилда ишлаб чиқарилган, шасси рақами 616263, двигатель рақами 211221, кузов рақами 542432, қизил рангли, 10 Н 485 АВ давлат рақамли белгига эга бўлган автомашинани сотдим; мен, Мирпўлат Миракбарович Мираҳмедов, юқорида кўрсатилган автомашинани сотиб олдим.

2. Юқорида зикр этилган автомашина 80 от кучига эга бўлиб, томонлар уни 66 000 000 (олтмиш олти миллион) сўмга баҳоладик ва автомашина ана шу нархга сотилди.

3. Мен, Турғун Иброҳимович Турсунов, сотилган автомашина учун Мирпўлат Миракбарович Мираҳмедовдан кўрсатилган миқдордаги пулни мазкур шартномани имзолаш арафасида тўлик олдим.

4. Ушбу шартномага қадар олди-сотди қилинаётган автомашина бошқа шахсга ўтказилмаган, гаровга қўйилмаган, низода бўлмаган, унга тақиқ солинмаган.

5. Ушбу шартномани тузиш учун кетадиган харажатларни Мирпўлат Миракбарович Мираҳмедов тўлайди.

6. Ушбу шартнома М. Мираҳмедовга юқоридаги автомашинани Янгийўл туманлараро рўйхатлаш ва имтиҳон олиш бўлиmidан рўйхатдан чиқариш ҳуқуқини беради.

7. Ушбу шартнома йўл ҳаракати хавфсизлиги хизмати идораларида рўйхатга кўйилиши лозим. Шартнома уч нусхада тузилиб, бири Янгийўл шаҳар давлат нотариал идорасида сақланади, қолганлари автомашинани рўйхатдан чиқариш ва рўйхатга кўйиш учун М.М. Мираҳмедовга берилади.

(имзо)

Т. Турсунов

(имзо)

М. Мираҳмедов

(Нотариал идоранинг тасдиқловчи ёзувлари ва муҳри)

Шахсий мулк ҳуқуқида фуқароларга қарашли бўлган уй-жойларни, айрим хоналарни ижарага бериш ҳақидаги шартномалар амалдаги қонунчиликка мувофиқ ижарага олувчи (ижарагир) билан уй эгаси (ижарадор) ўртасида тузилади. Бундай ҳолларда шартнома тузиладиган муддат томонларнинг келишуви билан белгиланади. Уй-жой ижараси ҳақидаги шартномада унинг мазмуни, муддати ва бошқа шартлар кўрсатилади. Бир қатор мамлакатлар Фуқаролик кодексларининг тегишли моддаларида шахсий уй-жой хоналаридан фойдаланганлик учун ҳақ тўлаш томонларнинг келишуви билан белгиланиши, лекин бу тўловлар қонунда белгиланган миқдордан фақат 20 фоизгача ошиши мумкинлиги кўрсатилган.

Агар шартнома тураржойни (хонани) бўшатиш шarti билан бир йилга етмаган муддат учун тузилган бўлса, ижарагир шартномани янги муддатга янгидан тузиш ҳуқуқидан маҳрум бўлади, қолган бошқа ҳолларда у бундай ҳуқуққа эгадир.

Уй-жой ижараси ҳақидаги шартнома муайян уй-жой яқинидаги нотариал идора томонидан тасдиқланади. Ана шундай шартнома намунасини келтирамыз:

ШАРТНОМА**Тошкент шаҳри, икки минг
ўн тўққизинчи йил учинчи сентябрь**

Биз, Тошкент шаҳри Беҳзод кўчаси 15-уйда яшовчи Анвар Ҳамидович Каримқулов ва Тошкент шаҳар Сағбон кўчасидаги 142-уйда яшовчи Маъмур Тўхтаевич Олимов, ушбу шартномани куйидагилар ҳақида туздик:

1. Мен, А.Ҳ. Каримқулов, Тошкент шаҳри Беҳзод кўчаси 15-уйдаги тураржойнинг 18 (ўн саккиз) квадрат метрли хонасини М.Т. Олимовга ижарага бердим. Бу уй-жой Тошкент шаҳри бош нотариал идораси томонидан 2011 йил 10 сентябрда тасдиқланган ва махсус рўйхатда 1404 тартиб рақамли ҳадя қилиш шартномасига мувофиқ менинг номимга (тасаруфимга) ўтган.

2. Тураржой икки йил муддатга – 2019 йил 4 сентябрдан 2021 йил 4 сентябргача ижарага берилади.

3. Тураржойдан фойдаланиш учун тўланадиган ҳақ шартлашаётган томонларнинг келишувига мувофиқ белгиланади ва қонунда кўзда тутилган миқдордан оширилмайди.

4. Ижарагир тураржойни тегишли шароитда сақлаш ва жорий таъмир ишларини ўз ҳисобидан амалга ошириш мажбуриятини олади.

5. М.Т. Олимовнинг тураржойдан бошқа мақсадларда фойдаланиши тақиқланади.

6. Ушбу уй мусодара қилинган тақдирда мазкур шартнома А.Ҳ. Каримқуловнинг хоҳиши билан муддатидан олдинроқ бекор қилиниши мумкин.

7. Шартнома муддати тугагандан сўнг М. Т. Олимов тураржойни тегишли тартибда ва яшашига яроқли ҳолда топшириш мажбуриятини олади.

8. Тураржой ижараси тўлови шартнома бўйича ҳар бир квадрат метр учун ___ сўм ҳисобидан келиб чиқиб, ойига ___ минг сўм, жами ___ минг сўм миқдоридан белгиланади.

9. Шартномани тасдиқлаш бўйича харажатлар уй эгаси А.Ҳ. Каримқуловнинг ҳисобидан бўлади.

Шартнома уч нусхада тузилди:

1-нусхаси нотариал идорада сақланади.

2-нусхаси А.Ҳ. Каримқуловга берилди.

3-нусхаси М.Т. Олимовга берилди.

(имзо)

А. Каримқулов

(имзо)

М. Олимов

(Нотариал идоранинг тасдиқ белгилари ва муҳри)

Транспорт воситасининг ижара шартномаси. Ташкилот ва муассасалар ўртасида ҳам транспорт воситасини ижарага бериш ва ижарага олиш ҳаракатлари олиб борилади. Мазкур ҳаракатлар эса тегишли ҳужжатлар билан расмийлаштирилади. Шундай «Транспорт воситаси ижараси шартномаси» бўлиб, у қуйидаги зарурий қисмлардан иборат бўлади:

1. Шартнома предмети.
2. Ижара ҳақи ва ҳисоб-китоб қилиш тартиби.
3. Тарафларнинг ҳуқуқ ва мажбуриятлари.
4. Тарафларнинг жавобгарлиги ва низоларни ҳал қилиш тартиби.
5. Шартноманинг бошқа шартлари.
6. Тарафларнинг реқвизитлари ва имзолари.

Намуна

16-шова

**ТРАНСПОРТ ВОСИТАСИ ИЖАРАСИ
ШАРТНОМАСИ**

2018 йил «___» _____

Тошкент шаҳри

Кейинги ўринларда «Ижарага берувчи» деб аталадиган

(юридик шахснинг тулиқ номи)

(Устав, низом, ишончнома ва ҳ.к.) асосида иш юритувчи

(вазифаси, фамилияси, исми)

бир томондан, кейинги ўринларда «Ижарачи» деб аталадиган
(Устав, низом, ишончнома

(юримдик шахсининг тўлиқ номи)

ва ҳ.к.) асосида иш юритувчи _____ иккинчи

(вазифаси, фамилияси, исми)

томондан куйидагилар тўғрисида ушбу шартномани туздилар:

I. Шартнома предмети

1.1. Шартномага мувофиқ **Ижарага берувчи** унга тўла хўжалик юритиш ҳукуки асосида тегишли бўлган куйидаги автомобилни (русуми, давлат рақами, спидометр кўрсаткичи (км), техник ҳолати, кузов рақами, двигатель рақами, шасси рақами) техник кўриқдан ўтказган ва унинг ҳолати тўғрисида техник паспортга белги кўйган ҳолда **Ижарачига** топшириш, **Ижарачи** эса вақтинча фойдаланиш учун уни ижарага олиш ва ижара ҳақини тўлаш мажбуриятини олади.

1.2. **Ижарачи** автомобилдан куйидаги мақсадларда фойдаланади:

II. Ижара ҳақи ва ҳисоб-китоб қилиш тартиби

2.1. Автомобилнинг қиймати қайта нархлаш коэффициентлари ва амортизация меъёрларини ҳисобга олган ҳолда сўмни ташкил этади.

2.2. Ижара ҳақи **Ижарачи** томонидан ойига _____ сўм миқдорда ҳар ойнинг бошланишидан 10 (ўн) кун олдин тўлаб борилади.

III. Тарафларнинг ҳуқуқ ва мажбуриятлари

3.1. **Ижарага берувчи** шартнома имзолангандан кейин _____ кун ичида автомобилни **Ижарачига** топширади.

3.2. Автомобилни жорий таъмирлаш ва профилактика кўригидан ўтказиш _____ ҳисобидан амалга оширилади.

3.3. Капитал таъмирлаш _____ томонидан ҳар _____ ойда амалга оширилади.

3.4. Авария ҳолатида айбдор тараф _____ муддат ичида ўз ҳисобидан автомобилни таъмирлайди.

3.5. Агар авария учинчи шахсларнинг айби билан содир этилган бўлса, _____ учинчи шахсга нисбатан

_____ муддат ичида даъво талаблари кўяди ва ўз ҳисобидан таъмирлашни амалга оширади.

3.6. Форс-мажор ҳолатлари келиб чиққанда тарафлар харажатларини қуйидаги тартибда тақсимлайдилар:

3.7. Автомобил ушбу шартнома имзоланишидан олдин ўтказилган техник кўрикда аниқланган ва техник паспортда қайд этилган ҳолатда **Ижарага берувчи** томонидан топширилиши ва Ижарачи томонидан қайтариб топширилиши лозим.

3.8. Ижарачи автомобилни қайтариб топшириши ҳақида **Ижарага берувчини** камида _____ олдин хабардор қилиши лозим.

IV. Тарафларнинг жавобгарлиги ва низоларни ҳал қилиш тартиби

4.1. Ижара ҳақини белгиланган муддатда тўламаган **Ижарачи** тўлови кечиктирилган ҳар бир кун учун **Ижарага берувчига** ижара ҳақининг _____ фоизи миқдорига пеня тўлайди.

4.2. Тарафлар ўз мажбуриятларини бажармаган ёки лозим даражада бажармаганликлари учун Ўзбекистон Республикасининг Фуқаролик кодекси ва бошқа қонун ҳужжатлари ҳамда ушбу шартномага мувофиқ жавобгар бўладилар.

4.3. Тарафлар ўртасида келиб чиқадиган низолар тарафларнинг ўзаро келишуви асосида ҳал этилади. Тарафлар келишувга эришилмаган тақдирда низо белгиланган тартибда судда ҳал этилади.

V. Шартноманинг бошқа шартлари

5.1. Шартномага киритилаётган барча ўзгартириш ва қўшимчалар ёзма равишда тузилган ва иккала тараф томонидан имзоланган ҳолдагина ҳақиқий ҳисобланади.

5.2. Шартнома 20__ йил «__» _____ дан бошлаб кучга киради ва 20__ йил «__» _____ гача амал қилади.

5.3. Шартнома 2 нусxada тузилган бўлиб, иккаласи ҳам бир хил юридик кучга эга.

5.4. Мазкур шартномада назарда тутилмаган масалалар амалдаги қонун ҳужжатларига мувофиқ тартибга солинади.

VI. Тарафларнинг реkvизитлари ва имзолари:

Ижарага берувчи:

Ижарачи:

Ҳисобрақами:

Ҳисобрақами:

СТИР _____

СТИР _____

ваколатли шахс Ф.И.О. ва имзоси

ваколатли шахс Ф.И.О. ва имзоси

Мухр ўрни

Кўчмас мулкни сотиш шартномаси. Ташкилот ва муассасалар ўртасида ҳам кўчмас мулклар сотилади ва харид қилинади. Мазкур амалиёт ҳам алоҳида шартномалар асосида расмийлаштирилади. У қуйидаги зарурий қисмлардан ташкил топади.

1. Шартнома предмети.
2. Тарафларнинг мажбуриятлари.
3. Шартнома суммаси.
4. Тарафларнинг жавобгарлиги ва низоларни ҳал қилиш тартиби.
5. Якунловчи қоидалар.
6. Тарафларнинг реkvизитлари. (17-иловага қаранг)

Намуна

17-илова

КЎЧМАС МУЛКНИ СОТИШ ШАРТНОМАСИ

20__ йил «__» _____
шаҳри

Тошкент

Кейинги ўринларда «Сотувчи» деб аталадиган _____

(Ф.И.О. ёки корхона, ташкилот, муассаса номи)

орқали бир томондан, кейинг ўринларда «Сотиб олувчи» деб аталадиган _____

(Ф.И.О. ёки корхона, ташкилот, муассаса номи)

иккинчи томондан қуйидагилар тўғрисида ушбу шартномани туздилар:

I. Шартнома предмети

1.1. **Сотувчи** (кўчмас мулкнинг номи)ни (кейинги ўринларда «объект» деб юритилади), **Сотиб олувчига** мулк қилиб топшириш, **Сотиб олувчи** эса объектни қабул қилиш ва мазкур шартномада кўрсатилган баҳосини тўлаш мажбуриятини олади.

1.2. Объектнинг тавсифи: (жойлашган ери, манзили, ер майдони ва бошқа кўчмас мулклигини аниқ белгилаш имконини берувчи белгилар)

II. Тарафларнинг мажбуриятлари

2.1. **Сотувчининг** мажбуриятлари: объектни **Сотиб олувчи**га _____ дан

(объектни топширишининг аниқ санаси ҳамда вақти ёки маълум муддат, давр)

кечиктирмасдан топшириш;

объект билан биргаликда мазкур шартноманинг ажралмас қисми бўлиб ҳисобланадиган рўйхатга мувофиқ (1-илова), унга оид ҳужжатларни қўшиб топшириш;

объектни сифат жиҳатидан _____

(объектнинг сифати кўрсатилади)

талабларига жавоб берадиган ҳолатда топшириш;

кўчмас мулкка бўлган ҳуқуқнинг **Сотиб олувчига** ўтишини давлат рўйхатига олиш учун зарур бўлган барча ҳаракатларни ўз ҳисобидан амалга ошириш.

2.2. **Сотиб олувчининг** мажбуриятлари:

мазкур шартномада белгиланган муддатда объектни қабул қилиб олиш;

шартноманинг 3-бандига мувофиқ кўрсатилган суммани тўлаш;

ушбу шартноманинг 2.1-бандида назарда тутилган ҳаракатларни амалга оширишда **Сотувчига** зарурий ёрдам бериш.

III. Шартнома суммаси ва ҳисоб-китоб қилиш тартиби

3.1. Шартнома баҳоси _____

(сумма ёзма кўринишида)

сўмни ташкил этади.

3.2. Шартнома бўйича ҳисоб-китоб (ҳисоб-китоб шакли) орқали амалга оширилади.

3.3. Сотиб олувчи шартнома баҳосининг _____ фоизи миқдорида олдиндан тўловни амалга оширади.

IV. Тарафларнинг жавобгарлиги ва низоларни ҳал қилиш тартиби

4.1. Тарафлар шартнома мажбуриятларини бажармаган ёки лозим даражада бажармаган тақдирда Ўзбекистон Республикасининг амалдаги қонун ҳужжатларига мувофиқ жавобгарликка тортиладилар.

4.2. Ушбу шартнома юзасидан ёки у билан боғлиқ ҳолда тарафлар ўртасида келиб чиқадиган низо ва зиддиятлар тарафлар ўртасида музокаралар олиб бориш йўли билан ҳал этилади.

Музокаралар олиб бориш йўли билан низо ниҳоти ҳал этиш имконияти бўлмаган тақдирда низо талабнома билдириш тартибига риоя қилингандан кейин фуқаролик ёки хўжалик судида кўриб чиқилади.

V. Яқунловчи қоидалар

5.1. Ушбу шартнома икки нусхада тузилган бўлиб, тарафларга биттадан берилади. Иккала нусха ҳам бир хил юридик кучга эга.

5.2. Шартномага илова қилинган объектга бўлган мулк ҳуқуқини тасдиқловчи ҳужжатлар рўйхати мазкур шартноманинг ажралмас қисми ҳисобланади.

VI. Тарафларнинг реквизитлари:

Сотувчи
ҳисобрақами

Сотиб олувчи
ҳисобрақами

Валюта ҳисобрақами

Валюта ҳисобрақами

« _____ » банкнинг бўлимида,
банк коди _____

« _____ » банкнинг бўлимида,
банк коди _____

СТИР _____
телефон _____

СТИР _____
телефон _____

Товарни юклаш реквизитлари:

Товарни юклаш реквизитлари:

(ваколатли шахс Ф.И.О. ва имзоси)

(ваколатли шахс Ф.И.О. ва имзоси)

Ташкилот ва муассасалар ўртасида у ёки бу объектни, мулкни ижарага бериш ва ижарага олиш ҳаракатлари амалга оширилади. Мазкур жараёни расмийлаштириш учун «Мулк ижараси шартномаси» тузилади. Мулк ижараси шартномаси қуйидаги зарурий қисмлардан таркиб топади:

1. Шартнома предмети.
2. Ижара ҳақи ва ҳисоб-китоб қилиш тартиби.
3. Тарафларнинг мажбуриятлари.
4. Шартномани муддатидан олдин бекор қилиш шартлари.
5. Тарафларнинг жавобгарлиги ва низоларни ҳал қилиш тартиби.
6. Шартноманинг бошқа шартлари.
7. Тарафларнинг реквизитлари. (18-иловага қаранг)

Намуна

18-илова

МУЛК ИЖАРАСИ ШАРТНОМАСИ

20__ йил «__» _____ Тошкент шаҳри

Кейинги ўринларда «Ижарага берувчи» деб аталадиган

(юрidik шахснинг тўлиқ исми)

(Устав, низом, шшоннома ва ҳ.к.)

асосида иш юритувчи _____

(вазифаси, фамилияси, исми)

бир томондан, кейинги ўринларда «Ижарачи» деб аталадиган

(юрidik шахснинг тўлиқ исми)

(Устав, низом, шшоннома ва ҳ.к.)

асосида иш юритувчи _____

(вазифаси, фамилияси, исми)

иккинчи томондан қуйидагилар тўғрисида ушбу шартномани туздилар:

I. Шартнома предмети

1.1. Шартномага мувофиқ **Ижарага берувчи** топширади, **Ижарачи** эса ушбу шартноманинг ажралмас қисми бўлган топшириш-қабул қилиш далолатномаси орқали қуйидаги мол-мулкни: _____

(кейинги ўринларда «мол-мулк» деб юритилади) ижарага олади.

1.2. Мол-мулк _____ мақсадида
фойдаланиш учун ижарага берилади.

II. Ижара ҳақи ва ҳисоб-китоб қилиш тартиби

2.1. **Ижарачи** шартноманинг 1.1.-бандида назарда тутилган мол-мулкдан фойдаланганлик учун **Ижарага берувчига** ойига _____

(сўз билан ёзилади)

миқдориди ҳақ тўлайди.

2.2. Ижара тўловлари **Ижарачи** томонидан ҳар чоракда чорак бошланишидан олдинги ойнанинг _____-санасидан кечиктирмай тўлаб борилади.

Ижара ҳақининг ҳисоб-китоби ушбу шартноманинг ажралмас қисми бўлиб ҳисобланадиган «Базавий ҳисобварақ» асосида белгиланади.

III. Тарафларнинг мажбуриятлари

3.1. **Ижарачининг** мажбуриятлари:

а) мол-мулкдан фақат аввалдан белгиланган мақсадда фойдаланиш;

б) мол-мулкни яроқли ва соз ҳолатда сақлаш;

в) ўз ҳисобидан ва ўз вақтида мол-мулкни таъмирлаш;

г) ижара тўловларини шартномада белгиланган муддатларда тўлаб бориш;

д) ижарага олинган мол-мулкни қайтариши ҳақида **Ижарага берувчини** камида _____ ой олдин ёзма равишда огоҳлантириш;

е) мол-мулкни далолатнома бўйича эскириш меъёрлари ҳисобга олинган ҳолда соз ва яроқли ҳолатда қайтариш;

ё) шартнома муддатидан олдин бекор қилинганда ёки муддати тугаганда мол-мулкни **Ижарага берувчига** киритилган ўзгартиришлар билан бирга топшириш;

ж) шартнома муддати тугамасдан туриб мол-мулк қайтарилганда ёки шартнома муддати тугаганда ўзининг мол-мулкни таъмирлаш бўйича мажбуриятларидан келиб

чиққан ҳолда амалга оширмаган таъмирлаш харажатларини **Ижарага берувчига** тўлаш.

3.2. **Ижарага берувчининг** мажбуриятлари:

а) шартнома имзолангандан кейин _____ ичида **Ижарачига** соз ҳолатдаги мол-мулкни топшириш-қабул қилиш далолатномаси асосида топшириш;

б) **Ижарачи** билан келишган ҳақ миқдориди мол-мулкни таъмирлаш учун зарурий моддий фондларни бериш.

IV. Шартномани муддатидан олдин бекор қилиш шартлари

4.1. Шартнома куйидаги ҳолларда муддатидан олдин **Ижарага берувчининг** ташаббуси билан бекор қилиниши мумкин:

Ижарачи:

а) ижара ҳақини _____ ой мобайнида тўламасдан келса;

б) қасддан мол-мулкнинг ҳолатини ёмонлаштира;

в) мол-мулкдан шартномада назарда тутилган тартибда ва белгиланиши бўйича фойдаланмаса.

4.2. Шартнома куйидаги ҳолларда муддатидан олдин **Ижарачининг** ташаббуси билан бекор қилиниши мумкин:

а) мол-мулк **Ижарачига** боғлиқ бўлмаган ҳолатларга кўра фойдаланишга яроқсиз бўлса;

б) **Ижарага берувчи** ижарага олинган мол-мулкдан шартномада белгиланган тартибда фойдаланишга тўсқинлик қилса.

V. Тарафларнинг жавобгарлиги ва низоларни ҳал қилиш тартиби

5.1. Тарафлар ўз мажбуриятларини бажармаган ёки лозим даражада бажармаганликлари учун Ўзбекистон Республикасининг Фуқаролик кодекси ва бошқа қонун ҳужжатлари ҳамда ушбу шартномага мувофиқ жавобгар бўладилар.

5.2. Тарафлар ўртасида келиб чиқадиган низолар тарафларнинг ўзаро келишуви асосида ҳал этилади. Тарафлар келишувга эришмаган тақдирда низо белгиланган тартибда судда ҳал этилади.

VI. Шартноманинг бошқа шартлари

6.1. **Ижарачи Ижарага берувчининг** ёзма розилиги билан мол-мулкни қайта ижарага беришга ва мулкни яхшилаш мақсадида ўзгартиришлар киритишга ҳақли. Мол-мулкни яхшилаш мақсадида киритилган ўзгартиришлар учун қилинган харажатлар қуйидаги тартибда, муддатда ва миқдорда қопланади:

6.2. Шартномага киритилаётган барча ўзгартириш ва қўшимчалар ёзма равишда тузилган ва иккала тараф томонидан имзоланган ҳолдагина ҳақиқий ҳисобланади.

6.3. Шартнома 20__ йил «__»__ дан бошлаб кучга киради ва 20__ йил «__»__ гача амал қилади.

6.4. Шартнома икки нусxada тузилган ва ҳар икки нусха бир хил юридик кучга эга.

6.5. Мазкур шартномада назарда тутилмаган масалалар амалдаги қонун ҳужжатларига мувофиқ тартибга солинади.

6.6. Шартномага иловалар:

1-илова: Мол-мулкни ижарага топшириш-қабул қилиш далолатномаси.

2-илова: Базавий ҳисобварақ.

VII. Тарафларнинг реквизи́тлари:

Ижарага берувчи:

Ижарачи:

Ҳисобрақами

Ҳисобрақами

Валюта ҳисобрақами

Валюта ҳисобрақами

« _____ » банкнинг	« _____ » банкнинг
_____	_____
_____	_____
бўлимида, банк коди	бўлимида, банк коди
_____	_____
СТИР _____,	СТИР _____,
телефон _____	телефон _____
_____	_____
<i>(ваколатли шахс Ф.И.О. ва имзоси)</i>	<i>(ваколатли шахс Ф.И.О. ва имзоси)</i>

МЕҲНАТ БИТИМИ

Меҳнат битими ҳам шартнома турларидан бири бўлиб, у орқали муассасалар билан уларнинг ҳисобида турмайдиган ходим(лар) ўртасидаги ўзаро муносабатлар расмийлаштирилади. Ходим (ишчи) аниқ бир ишни бажаришни зиммасига олади, муассаса эса иш ҳақини тўлаш ва шу ишни бажариш учун шароит яратиб бериш мажбуриятини олади.

Меҳнат битими тузишга муайян муассаса ёки ташкилотда керакли мутахассис бўлмаган ва бажарилиши зарур бўлган ишлар бирон-бир сабабга кўра тегишли муассаса ва корхоналар билан шартнома асосида бажариб бўлмайдиган ҳоллардагина рухсат этилади.

Айрим ҳолларда корхона ҳисобида турувчи ходимлар билан ҳам меҳнат битими тузилади. Бунда ходимлар бево-сита ўз асосий вазифалари доирасига кирмайдиган ишни бажариш мажбуриятини оладилар.

Меҳнат битими камида икки нусхада тузилади. Бир нусхаси бажарувчи(лар)га берилади, иккинчиси эса тегишли корхонанинг ҳисоб бўлими ёки бошқа таркибий бўлин-ма ҳужжатлар йиғмажилдида сақланади.

Меҳнат битими куйидаги зарурий қисмларни ўз ичига олади:

1. Ҳужжат номи (Меҳнат битими).
2. Тузилган санаси ва жойи.
3. Меҳнат битими тузаётган томонларнинг тўла ва аниқ номи, уни имзолувчи шахсларнинг лавозими, тўлиқ исми, ота исми ва фамилияси.

4. Шартнома мазмуни (Унда бажарувчи ва буюртмачининг мажбуриятлари санаб кўрсатилади).

5. Ишни бажариш муддати ва бажарувчига тўланадиган иш ҳақининг умумий миқдори.

6. Иш сифатига қўйиладиган талаблар ва уни қабул қилиб олиш тартиби.

7. Бажарувчига ҳақ тўлаш муддати ва тартиби.

8. Томонларнинг ҳуқуқий манзиллари.

9. Томонларнинг имзолари.

10. Муассаса (корхона) муҳри.

Кўриниб турибдики, меҳнат битимлари ҳам худди шартномалар сингари зарурий қисмларга эга ва шартномалар каби расмийлаштирилади. Қуйида меҳнат битимига намуналар келтирамиз (19–20-иловалар):

Намуна

19-илова

МЕҲНАТ БИТИМИ

2019 йил 30 май

«Меҳнат» акциядорлик компанияси (АК) раиси Карим Раҳимович Раҳмонов орқали бир томон ва Тошкент шаҳри Билимдон кўчаси 15-уйда яшовчи Наримон Абдуллаевич Салимов иккинчи томон бўлиб, ушбу меҳнат битимини қуйидагилар ҳақида туздик:

1. АК Н.А.Салимовни олти ой муддатга, яъни 2019 йилнинг 18 июнидан 18 декабригача консерва цехи усталигига ёллайди.

2. Н. А. Салимов технологик жараёни ташкил этади ва цехдаги асбоб-ускуналарнинг самарали ишлашини таъминлайди.

3. АК зарурий миқдорда ишчилар ажратиб беради ва ишлаб чиқаришни транспорт, хомашё, идишлар ва бошқа буюмлар билан таъминлайди.

4. Н.А.Салимовнинг ойлик маоши 2 800 000 (икки миллион саккиз юз минг) сўм миқдорда белгиланади. Маҳсулот сифати ва режадаги топшириқларни ошириб бажарганлиги учун унга АК бошқарувининг 2019 йил 11 январдаги қарори билан тасдиқланган низомга мувофиқ устама ҳақ тўланади.

5. Н.А.Салимов ва унинг оиласи АКдаги ишлаш вақти давомида қулай шароитли уй-жой билан таъминланади.

6. Н.А.Салимов ўзига топширилган барча ишларни виждонан бажариш ва АК ички тартиботи қоидаларига риоя қилишни зиммасига олади.

7. Битимда кўрсатилмаган бошқа барча ҳолларда томонлар меҳнат ҳақидаги қонунларга амал қиладилар.

8. Ушбу битим юзасидан келиб чиқадиган барча низолар қонунда белгиланган тартибда ҳал қилинади.

Томонларнинг ҳуқуқий манзиллари:

а) «Меҳнат» акциядорлик компанияси Тошкент вилояти Янгийўл тумани. Халқ банки Хонобод бўлимидаги жорий ҳисоб рақами 81676;

б) Н.А. Салимов – 100147, Тошкент шаҳри, Билимдон кўчаси, 15-уй. Тошкент шаҳар Миробод туман ички ишлар бўлими томонидан 2013 йил 14 сентябрда берилган АА сериядаги 0868791 рақамли паспорти бор, телефони 292-10-88.

«Меҳнат» АК раиси
Уста

(имзо)
(имзо)

К. Раҳимов
Н. Салимов

Намуна

20-шова

МЕҲНАТ БИТИМИ

2019 йил 4 сентябрь

Тошкент шаҳри

Қишлоқ хўжалиги иқтисодиёти илмий-тадқиқот институти (кейинги ўринларда «Буюртмачи» деб аталади) унинг директори Раҳим Одилович Орипов орқали бир томон, Тошкент давлат иқтисодиёт университети доценти, иқтисод фанлари номзоди Маҳмуд Собирович Неъматов (кейинги ўринларда «Бажарувчи» деб аталади) иккинчи томон бўлиб, ушбу меҳнат битимини қуйидагилар ҳақида туздилар:

I. Бажарувчининг мажбуриятлари:

1.1. Институт ходимлари учун «Иктисодий кибернетика ва унинг тараққиёт истиқболлари» мавзуида маърузалар туркумини ўқиб бериш.

1.2. Маърузаларни институт жамоат ташкилотлари билан ҳамкорликда тузилган дастур асосида ҳар пайшанба куни икки соатдан ўқиш.

1.3. Маърузаларнинг 30 соат ҳажмдаги тўлиқ туркумини 2019 йил декабрь охирида ўқиб тугаллаш.

II. Буюртмачининг мажбуриятлари:

2.1. Машғулотлар учун хона ва керакли жиҳозлар ажратиш.

2.2. Тингловчиларнинг машғулотларда бўлишини таъминлаш.

2.3. Ҳар бир академик соат учун 200 000 сўм ҳисобидан барча ўқиган маърузалари учун бажарувчига 6 000 000 (олти миллион) сўм ҳақ тўлаш.

2.4. Ҳақ тўлаш маърузалар туркуми тўла ўқиб бўлингандан кейин амалга оширилади.

III. Ушбу меҳнат битими бўйича юзага келадиган низолар қонунларда белгиланган тартибда ҳал этилади.

IV. Томонларнинг ҳуқуқий манзиллари:

Буюртмачи: 100197, Тошкент шаҳри 4-Қорасув даҳаси 20-уй, тел. 265-07-08, Саноатқурилиш банкининг Мирзо Улугбек туман бўлимидаги ҳисобрақами 507286343.

Бажарувчи: 100071, Тошкент шаҳри Янгиобод кўчаси 23-уй. Тошкент шаҳар Шайхонтохур туман ички ишлар бўлими томонидан 2010 йил 22 декабрда берилган АА сериядаги 0890906 рақамли паспорт. тел. 71 245-71-44.

И л о в а л а р:

1. Маърузалар туркуми дастури – 2 varaқ, 1 нусха.

2. Тингловчилар рўйхати – 2 varaқ, 1 нусха.

3. Институт раҳбарияти телефонларининг рақамлари – 1 varaқ, 1 нусха.

II. ФАРМОЙИШ ҲУЖЖАТЛАРИ

Бу турдаги ҳужжатлар, асосан, ташкилот раҳбари (директор)нинг буйруқ, кўрсатма, фармойиши ҳамда ташкилот (муассаса) қарорлари асосида юзага келади.

БУЙРУҚ

Мазкур ҳуқуқий ҳужжат муайян муассаса олдида турган асосий ва кундалик вазифаларни ҳал қилиш мақсадида қўлланади. Моҳият-эътибори билан буйруқлар иккига бўлинади: асосий фаолиятга оид ва кадрлар шахсий таркибига оид. Улар кетма-кет тартибда алоҳида рақамланади ва айрим сақланади.

Асосий фаолиятга оид буйруқлар ишни ташкил қилиш, муассаса ёки унинг бўлимлари фаолиятини тартибга солишда қўлланади. Уларда, одатда, юқори ташкилотлардан келган кўрсатма ҳужжатлар ходимларга етказилади, буларнинг ижроси юзасидан аниқ чора-тадбир белгиланади, масъул шахслар ва бажариш муддати тайинланади. Буйруқ воситасида раҳбарлар ташкилотнинг ишлаб чиқариш, режалаштириш, ҳисобот, молиялаштириш, кредит ажратиш, маҳсулотни сотиш фаолияти, ташқи иқтисодий фаолият, ташкилот тузилмасини такомиллаштириш ҳамда ишларни ташкил этиш ва бошқа масалалар бўйича амалий иш юритади.

Ички меҳнат тартиботи қоидалари, мукофотлаш низоми ва шу кабиларни тасдиқлаш билан боғлиқ меъёрий буйруқлар ҳам асосий фаолиятга оид буйруқлар сирасига киради. Бундай буйруқлар умумий тарзда бўлиб, муайян бир шахсга эмас, балки бутун жамоага қаратилади.

Буйруқнинг асосий зарурий қисмлари:

1. Герб, муассасанинг рамзий белгиси (бланка қисмлари).

2. Вазирлик ва бошқарма номи.
3. Муассаса хос рақами.
4. Хужжат шаклининг хос рақами.
5. Муассаса номи.
6. Сарлавҳаси (мазмунидан келиб чиқиб номланади).
7. Санаси.
8. Рақами.
9. Буйруқ чиққан жой номи.
10. Хужжатнинг номи (Буйруқ).
11. Буйруқ матни (башарти иловалари бўлса, қайд қилинади).
12. Раҳбар ёки ўринбосар имзоси.

Буйруқ лойиҳаси мутахассислар томонидан тайёрланади; бош ёки етакчи мутахассислар, юрисконсулт, бош ҳисобчи билан келишилади. Юрисконсулт буйруқни кўришда қуйидагиларга эътибор беради: масалани буйруқ билан расмийлаштириш мақсадга қанчалик тўғри келиши; буйруқ лойиҳаси амалдаги қонунларга, ҳукумат қарорларига қанчалик мувофиқ келиши; мазкур идоранинг илгари берилган буйруқларига мос келиши.

Буйруқ лойиҳасига тегишли имзолар қўйилиб, у бланкага кўчирилгач, ташкилот раҳбари уни имзолайди. Асосий фаолиятга оид буйруқларда, одатда, мазмунидан келиб чиқиб сарлавҳа қўйилади (баъзи қисқа буйруқларда қўйилмаслиги ҳам мумкин). Раҳбар имзолаган буйруқ иш юритиш бўйича масъул ходим томонидан тегишли дафтарга қайд этилади.

Буйруқнинг асосий матни асословчи (кириш) ва фармойиш қисмларидан таркиб топади. Асословчи (кириш) қисмида буйруқдан мақсад, шарт-шароит, сабаблар кўрсатилади, асос қилиб олинаётган буйруққа ҳавола қилинади (номи, рақами, санаси ёзилади). Айрим ҳолларда буйруққа асос бўлган хужжат унинг фармойиш қисми тегишли бандида ҳам кўрсатилади. Баъзи буйруқларни асослашга ҳожат бўлмаслиги мумкин, бундай ҳолларда улар тўғридан-тўғри фармойиш қисми билан ҳам берилаверади.

Буйруқнинг фармойиш қисми янги сатрдан, бош ҳарфлар билан ёзиладиган «Буюраман» сўздан кейин бошланади. Шу сўздан сўнг икки нуқта қўйилиб, янги сатрдан фармойишлар берилади. Заруриятга қараб фармойишлар бандларга бўлиниб, арабча рақамлар билан белгиланади. Рақамдан сўнг нуқта қўйилиб, сўз бош ҳарфдан бошланади. Фармойишларда, одатда, ким қандай вазифани қайси муддатда бажариши кўрсатилади. Ҳаракат мажхул феъл шаклида ифодаланади («Амалга оширилсин», «Таъминлансин», «Юклатилсин», «Ҳисоблансин» ва ҳ.к.). Бажарувчилар — муассаса ёки ўнинг таркибий қисмлари (бўлимлари), мансабдор шахслар (лавозимлари кўрсатилган ҳолда) кўпинча жўналиш келишигида қайд қилинади.

Буйруқда ишнинг бажарилиш муддати умумий тарзда ёки ҳар бир фармойишда аниқ кўрсатилиши мумкин. Буйруқ имзо чекилгандан сўнг кучга киради. Лекин айрим бандларга оид фармойишда кучга кириш муддати аниқ кўрсатилган бўлиши мумкин.

Буйруқнинг фармойиш қисми охирида буйруқни назорат қилиш кимга юклатилганлиги ҳам қайд қилиб қўйилади: «Буйруқ ижросини назорат қилиш (лавозими ва фамилияси тўлиқ ёзилади) зиммасига юклатилсин».

Баъзи буйруқларда шу буйруқ муносабати билан илгариги жорий ёки бошқа хил ҳужжат бекор қилинганлиги ҳам кўрсатиб ўтилади. Асосий фаолиятга оид буйруқ шакли намунаси 1-, 2-иловаларда берилди.

Кадрларнинг шахсий таркибига оид буйруқ ёки индивидуал буйруқлар бирор ходим ишга қабул қилинганда ёки бўшатишганда, бошқа бўлимга ўтказилганда, шунингдек, муайян ходим мукофотланганда, меҳнат таътилига чиққанда ва шу каби ҳолларда берилади. Бундай буйруқлар, одатда, бўлимлар раҳбарлари тавсияномаси, тақдимнома, шахсий аризалар ва шу қабилар асосида тайёрланади.

Кўп корхоналарда кадрларнинг шахсий таркибига оид буйруқлар махсус бланкаларда ёзилади.

3–8-иловаларда кадрларнинг шахсий таркибига оид буйруқлар намуналари берилди.

Кадрларнинг шахсий таркибига оид буйруқлар махсус босма иш қоғозлари бўлмаган тақдирда оддий буйруқ қоғозига ҳам ёзилади. У ҳолда буйруқ бошига «Кадрлар шахсий таркибига оид» деб ёзиб қўйиш керак. Буйруқ сарлавҳалари: «Ишга қабул қилиш ҳақида буйруқ», «Бошқа ишга ўтказиш ҳақида буйруқ», «Ишдан бўшатиш ҳақида буйруқ», «Меҳнат таътили бериш ҳақида буйруқ», «Рағбатлантириш ҳақида буйруқ» ва ҳоказо.

Бундай буйруқларда кириш қисми бўлмаслиги мумкин. Фармойиш қисмида, одатда, бандлар бўлади. Фамилия ҳам бош ҳарфлар билан, исми ва ота исми эса матнда оддий ҳарфлар билан ёзилади (масалан, Собит Холматович КАРИМОВ).

Буйруқ шакли

1-шова

Герб, муассасанинг рамзий белгиси, аломати		
Вазирлик номи	Муассаса хос рақами	
Муассаса номи	Хужжат шаклининг хос рақами	
САРЛАВҲАСИ		
0000.00.00 _____-сон		
жойи		
БУЙРУҚ	Асословчи (кириш) қисми	

Буюраман		
1. _____		
2. _____		
3. _____		
4. _____		
5. Буйруқ ижросини назорат қилиш _____		
зиммасига юклансин (лавозими ва фамилияси тўлиқ ёзилади)		
Директор	(имзо)	И.Ф.

**ЯНГИЙЎЛ «ЛАЗЗАТ» БИРЛАШМАСИДА
БУЮМЛАР ВА МОЛИЯВИЙ ЙЎҚЛАМА
ЎТКАЗИШ ҲАҚИДА**

2019 йил 25 ноябрь

405-сон

Янгийўл шаҳри

БУЙРУҚ

Қандолатчилик, чой ва пиво-алкоголсиз ичимлик саноати корхоналари уюшмасининг 2019 йил 19 ноябрдаги 03-99-рақамли буйруғини бажариш борасида бирлашмада товар-моддий қимматдор буюмлар, корхона мулки, ишлаб чиқаришнинг тугалланмаган асосий маблағлари, балансдаги ҳисоб-китоб ва бошқа бандларида турган пул маблағлари юзасидан буюмлар ва молиявий йўқлама ўтказиш учун

БУЮРАМАН:

I. Буюмлар ва молиявий йўқлама ўтказишда қуйидаги муддатлар белгилансин:

1. Тайёр маҳсулотларнинг ишлаб чиқаришда тугалланмаган харажатлари учун – 2020 йил 1 январгача.

2. Бирлашма мулки, асосий маблағлар учун – 2019 йил 15 декабргача.

3. Мўлжалланган зарарни қоплаш учун вақтинчалик қарз (дотация) ҳисоб-китоби, солиқлар бадаллари ва бюджетдан бошқа тўловлар бўйича молия органлари билан ҳисоб-китоб, пул маблағлари, қимматдор буюмлар ва қатъий ҳисоботдаги ҳужжатлар, юқори ташкилотлар билан ҳисоб-китоб ҳолати учун – 2020 йил 1 январгача.

II. Режалаштирилган йўқламани ўтказиш учун қуйидагилардан иборат комиссия тузилсин:

1. Каримов Л. – раис (касаба уюшмаси қўмитаси раиси)

2. Шодиев Л. – аъзо (сифат бўлими бошлиғи)

3. Максимова А. – аъзо (бош ҳисобчи)

4. Рашидов А. – аъзо (режа бўлими бошлиғи)

5. Ходиев И. – аъзо (цех бошлиғи)
Буйруқни назорат қилиш директор ўринбосари З. ВАЛИЕВ
зиммасига ЮКЛАТИЛСИН.

Директор

(имзо)

Б. Олимов

Шахсий таркибга оид буйруқ намунаси

3-шова

Ўзбекистон Республикаси Тошкент вилояти
Бекобод тумани «Фаровон» кичик корхонаси

ШАХСИЙ ТАРКИБИГА ОИД

2019 йил 15 апрель 28-сон Зафар шаҳарчаси

Б У Й Р У Қ

§ 1

Корхонанинг бош мутахассиси Карим Соатович
ҲОТАМОВ 2019 йил 22 апрелдан Тошкент давлат аграр
университетига 2 ойлик малака ошириш курсига хизмат
сафарига ЮБОРИЛСИН.

Асос: Тошкент вилояти ҳокимлиги қишлоқ хўжалиги
бошқармасининг 2019.10.04. даги 212-сонли фармойиши.

§ 2

К.С. ҲОТАМОВ Тошкентда 2 ойлик малака ошириш кур-
сида бўлиши даврида корхонанинг бош мутахассислик ва-
зифаси муҳандис МАМАТОВ Раҳмонали Абдуҳолик ўғлига
ЮКЛАТИЛСИН.

§ 3

4-цех муҳандиси Хайрихон ҚОДИРОВА штат жадвали-
даги маош билан 2-цехга бошлиқ қилиб ТАЙИНЛАНСИН.

Асос: Корхона директори ўринбосари К. Шерматов тавсияси.

§ 4

Юрисконсулт М. АБДУМАЛИКОВ навбатдаги меҳнат
таътилидан қайтиб, 2019 йил 18 апрелда ўз вазифасини
бажаришга тушди, деб ҲИСОБЛАНСИН.

Директор

(имзо)

С. Бойбеков

«Осиё» фирмаси

ШАХСИЙ ТАРКИБИГА ОИД

2019 йил 3 май

3-сон

Тошкент шахри

Б У Й Р У Қ

1. Ишга қабул қилинсин:

1.1. Ўзаро тузилган шартномага кўра Шухратжон РУСТАМЖОН ЎҒЛИ 2019 йил 17 майдан режа бўлими бошлиғи лавозимига ҚАБУЛ ҚИЛИНСИН. Ойлик маоши _____ сўм миқдорда БЕЛГИЛАНСИН.

Асос: 2019.03.05.да тузилган 12-рақамли шартнома

Буйруқ билан танишдим: (имзо) (сана)

1.2. Баҳодир ИСМОИЛЖОН ЎҒЛИ 2019 йил 17 майдан икки ойлик синаш муддати билан техника бўлими етакчи мутахассиси лавозимига ҚАБУЛ ҚИЛИНСИН. Ойлик маоши штат жадвали бўйича _____ сўм миқдорда БЕЛГИЛАНСИН.

Асос: Баҳодир Исмоилжон ўғли аризаси

Буйруқ билан танишдим: (имзо) (сана)

2. Бошқа ишга ўтказилсин:

Иқтисод бўлимининг катта мутахассиси А. САИДБЕКОВА 2019 йил 10 майдан ўз розилиғи билан шу бўлимининг етакчи мутахассиси лавозимига ЎТКАЗИЛСИН. Ойлик маоши штат жадвали бўйича _____ сўм миқдорда БЕЛГИЛАНСИН.

Асослар: А. Саидбекова аризаси, иқтисод бўлими бошлиғи Ф.Собировнинг билдиришномаси.

Буйруқ билан танишдим: (имзо) (сана)

3. Ишдан бўшатилинсин:

Девонхона мудираси З.И. АЛИЕВА меҳнат шартномасидаги муддат тугаши муносабати билан Ўзбекистон Республикаси

Меҳнат кодекси __-моддаси, __-бандига кўра 2019 йил 20
майдан ўз лавозимидан БЎШАТИЛСИН.

Буйруқ билан танишдим: (имзо) (сана)

Фирма

директори имзо Л. Саидова

Келишилди:

(тегишли шахслар имзоси)

Ишга қабул қилиш ҳақидаги буйруқ намунаси

5-шова

Наманган шойи ишлаб
чиқариш бирлашмаси

ШАХСИЙ ТАРКИБИГА ОИД

2019 йил 15 май 105-сон Наманган шаҳри

Б У Й Р У Қ

Ишга қабул қилиш ҳақида

Нозима Каримова ОЛИМОВА 2019 йил 20 майдан
2 000 000 (икки миллион) сўмлик маош билан бўяш цехининг
катта муҳандиси лавозимиغا ТАЙИНЛАНСИН.

Асос: Н.К.Олимова аризаси.

Бош директор (имзо) Л. Тўхтасинов

Имзо:

Кадрлар бўлими

Меҳнат таътили бериш ҳақида буйруқ намунаси

6-шова

Наманган шойи ишлаб чиқариш бирлашмаси

ШАХСИЙ ТАРКИБИГА ОИД

2019 йил 20 май 108-сон Наманган шаҳри

БУЙРУҚ

Меҳнат таътили бериш ҳақида

Катта муҳандис Баҳринисо Каримовна ҒУЛОМОВАга 2019.25.05. дан 24 иш кунидан иборат навбатдаги меҳнат таътили **БЕРИЛСИН**.

Асос: Тасдиқланган меҳнат таътили графиги ва Б.К. Ғуломова аризаси.

Ишдан бўшатиш ҳақида буйруқ намунаси

7-шова

Наманган шойи ишлаб чиқариш бирлашмаси

ШАХСИЙ ТАРКИБИГА ОИД

2019 йил 24 май 112-сон Наманган шаҳри

БУЙРУҚ

Ишдан бўшатиш ҳақида

Меҳнатни илмий ташкил қилиш бўлими муҳандиси Феруза Неъматовна ШАМСИЕВА Ўзбекистон Республикаси Меҳнат кодексининг _____ -моддасига биноан, ўз хоҳишига кўра 2019 йил 28 майдан лавозимидан **БЎШАТИЛСИН**.

Бош директор (имзо) Л. Тўхтасинов

Имзолар:

Бўлим бошлиғи

Бош ҳисобчи

Розилик берди:

Қасаба уюшмаси кўмитаси 5-йиғилиши баённомаси

2019 йил 23 май

Хизмат сафари ҳақида буйруқ намунаси

8-илова

«Ўзғёмойсаноат» ассоциацияси	0000000
«Андижон ёғмой» АЖ	0000000

ШАХСИЙ ТАРКИБИГА ОИД

2019 йил 25 январь 17-сон Андижон шаҳри

БУЙРУҚ

Хизмат сафари ҳақида

Тошкент шаҳрида ўтказиладиган озиқ-овқат саноати ходимлари семинарида иштирок этиш учун 2019 йил 29 январдан 5 февралгача Тошкентда хизмат сафарида бўламан.

Асос: «Ўзғёмойсаноати» ассоциациясининг 2019 йил 29 январдаги 69-сон буйруғи. Шу муносабат билан

БУЮРАМАН:

1. Мен бўлмаган даврда заводга директорлик вазифаси директор ўринбосари Э.Р. СОЛИҲОВга ЮКЛАТИЛСИН.
2. Тошкентга самолётда бориш-келиш ҳамда хизмат сафари учун керакли ҳақ ТЎЛАНСИН.

Директор

имзо

Б. Ҳақимов

БУЙРУҚДАН КЎЧИРМА

Амалиётда асосий фаолиятга оид буйруқлардан кўчирма тайёрлашга эҳтиёж туғилади. Хужжатдан кўчирма – асл хужжатнинг муайян бир қисмидир. Буйруқдан кўчирма буйруқнинг фармойиш қисмидан олдинги ҳамма қисмларини қамраб олади. Буйруқнинг фармойиш қисмидан эса фақат аниқ ҳолат учун зарур бўлган маълумот олинади.

Буйруқдан кўчирма, одатда, бланкага ёзилиб, тасдиқлаб берилади: «Аслига тўғри» жумласи билан котиб (ёки буйруқдан кўчирма берувчи шахс) имзо чекади. Буйруқдан кўчирма электрон шаклда олинганда, электрон рақамли имзо

ёки ҚР код билан ёхуд бошқа ҳимоя воситалари билан ҳам тасдиқланиши мумкин. 9- ва 10-иловаларда буйруқдан кўчирма намуналари берилди.

Асосий фидолиятга оид буйруқдан кўчирма намунаси

9-илова

**ЯНГИЙЎЛ «ЛАЗЗАТ» БИРЛАШМАСИДА
БУЮМЛАР ВА МОЛИЯВИЙ ЙЎҚЛАМА
ЎТКАЗИШ ҲАҚИДА**

2019 йил 25 ноябрь

405-сон

Янгийўл шаҳри

БУЙРУҚДАН КЎЧИРМА

I. Қандолатчилик, чой ва пиво-алкоголсиз ичимлик саноати корхоналари уюшмасининг 2019 йил 19 ноябрдаги 03–99-рақамли буйруғини бажариш борасида бирлашмада товар-моддий қимматдор буюмлар, корхона мулки, ишлаб чиқаришнинг тугалланмаган асосий маблағлари, балансдаги ҳисоб-китоб ва бошқа бандларида турган пул маблағлари юзасидан буюмлар ва молиявий йўқлама ўтказиш учун

БУЮРАМАН:

II. Режалаштирилган йўқламани ўтказиш учун қуйидагилардан иборат комиссия тузилсин:

1. Каримов Л. – раис (касаба уюшмаси қўмитаси раиси).

2. _____

3. _____

Директор (имзо)

Б. Олимов

Аслига тўғри

Котиб-шахсий
референт

имзо

С. Шамсиева

0000.00.00

**Шахсий таркибга оид
буйруқдан қўчирма намунаси**

10-шова

**ЯНГИЙЎЛ «ЛАЗЗАТ» БИРЛАШМАСИ
2018 ЙИЛ ЯКУНИ БЎЙИЧА БИРЛАШМА
ИШЧИЛАРИНИ МУКОФОТЛАШ ҲАҚИДА**

2019 йил 4 февраль

22-сон

Янгийўл шаҳри

БУЙРУҚДАН ҚЎЧИРМА

2018 йилда бирлашма ишчилари йиллик режаларини ҳамма кўрсаткичлар бўйича бажардилар. 100 миллион сўмдан зиёд фойда олинди. Қиём цехидан ташқари (бошлиғи Д.А.Раҳимова) ҳамма цехлар ўз режаларини бажардилар. Йил якуни бўйича, айниқса, Р.Ҳамроев, С.Ашурова, М.Ризаев, К.Сиддиқов каби ишчилар меҳнатда алоҳида ўрнак кўрсатдилар.

«Қандолатчилик, чой ва пиво-алкоголсиз ичимлик саноати корхоналари уюшмаси» давлат акциядорлик концернининг 2019 йил 30 январдаги 100-сонли буйруғи билан «Лаззат» бирлашмаси ишчиларини йил якуни бўйича мукофотлашга рухсат берилди. Бирлашма меҳнат жамоаси кенгаши ва касаба уюшмаси кўмитасининг қўшма йиғилиши (2019 йил 1 февралдаги 3-сон баённома) қарорига асосан,

БУЮРАМАН:

8. Ўз вазифасига совуққонлик билан қараганлиги учун «Лаззат» бирлашмаси ишчиларини йил якунлари бўйича мукофотлаш низомининг 32-бандига мувофиқ цех бошлиғи Д.А. Раҳимова йил якуни бўйича мукофотдан 100 фоиз маҳрум қилинсин.

Директор (имзо)

Б. Ҳақимов

Аслига тўғри: (имзо)

К. Ҳотамова

КЎРСАТМА

Идораларда ахборот-методик тусдаги масалалар, шунингдек, буйруқлар, йўриқномалар ва бошқа ҳужжатларнинг ижроси билан боғлиқ ташкилий масалалар юзасидан чиқариладиган ҳуқуқий ҳужжат. Кўрсатмаларга биринчи раҳбар, шунингдек, лозим бўлса, бош муҳандис, уларнинг ўринбосарлари имзо чекиш ҳуқуқига эга. Кўрсатма муассасанинг хос иш қоғозига босилади. У ҳам буйруқ каби, одатда, сарлавҳа билан ёзилади, асос (кириш) ва фармойиш қисмларидан таркиб топади. Асос (кириш) қисмида, фалон «мақсадда», фалон «буйруқни бажариш учун» каби таомилга кирган иборалар қўлланади ва «Юклайман», «Тавсия этаман» сўзлари, кейин фармойиш қисми бошланади. Муайян ходимга унинг хизмат лавозими вазифаларига кирмайдиган ишлар юклатилса, «Тавсия этаман» сўзи қўлланади. Кўрсатманинг фармойиш қисми буйруқнинг фармойиш қисмига ўхшаш бўлади.

1-, 2-иловаларда кўрсатма намуналари берилди.

Кўрсатма намунаси

1-илова

Янгийўл «Лаззат» бирлашмаси

**ҚИЁМ ЦЕХИДА ЯНГИ УСКУНАЛАРДАН
ФЙДАЛАНИШНИ ЯХШИЛАШ ҲАҚИДА
КЎРСАТМА**

2019 йил 18 январь

117-сон

Янгийўл шахри

«Лаззат» бирлашмасини қайта жиҳозлаш ҳақида 2018 йил 15 июлдаги 107-рақамли буйруққа биноан, бирлашманинг 3 та

цеҳида Германиядан олинган янги ускуналар ўрнатилди. 2 та цеҳда: шоколад ва ирис цеҳларида машиналардан унумли фойдаланилмоқда. Лекин қиём цеҳида «Т-108 КС» машиналаридан фойдаланиш технологияси ишчилар томонидан яхши ўзлаштирилмаган, натижада кўп маҳсулотлар чиқитга чиқиб кетмоқда. Шу муносабат билан цеҳ бошлиғи Д.А. РАҲИМОВАга қуйидагиларни

ЮКЛАЙМАН:

1. Цеҳда янги машиналар технологияси бўйича уч ойлик ўқиш ташкил қилинсин.

2. Май ойида икки ходимни Германия Федератив Республикасининг Берлин шаҳрига хизмат сафарига жўнатиш учун аниқ тавсиялар берилсин.

Директор

(имзо)

Б. Олимов

Кўрсатма намунаси

2-шлова

«Эталон» фирмаси

2019 йилдаги меҳнат таътиллари жадвали ҳақида

КЎРСАТМА

2019 йил 2 январь

28-сон

Тошкент шаҳри

2019 йил учун ходимлар меҳнат таътили жадвалини тузиш бўйича ТАКЛИФ ЭТАМАН:

1. Таркибий бўлинма раҳбарлари 2019 йилда ходимларнинг таътилга чиқишлари рўйхатини муддати кўрсатилган ҳолда тузиб, кадрлар бўлимига топширсинлар.

Рўйхатни топшириш муддати: 2019 йил 10 январь.

2. Кадрлар бўлими фирма ходимларининг 2019 йил таътиллари кўшма жадвалини тузиб, директор тасдиғига тақдим этсин.

Масъул: Кадрлар бўлими бошлиғи С. Иброҳимова.

Жадвални тақдим этиш муддати: 2019 йил 15 январь

Директор ўринбосари

Имзо

Н. Умаров

Розилик белгиси

ФАРМОЙИШ

Муассаса маъмурияти (директор, унинг ўринбосарлари, бош муҳандис, унинг ўринбосарлари), шунингдек, бўлимларнинг раҳбарлари томонидан амалий масалалар юзасидан қабул қилинадиган ҳужжат. Одатда, фармойишларнинг амал қилиш муддати чекланган бўлиб, бўлимларнинг тор доирасига, айрим мансабдор шахслар ва фуқароларга тааллуқли бўлади. Фармойиш матни, худди буйруқдаги каби зарурий қисмлардан таркиб топади, фақат унинг асос (кириш) қисмида «Буюраман» сўзи ўрнига «Тавсия қиламан», «Рухсат бераман» каби иборалар ишлатилади. 1-, 2-иловаларда фармойиш намуналари берилди.

Фармойиш намунаси

1-илова

«Чилангар» фирмаси

ТАЪМИРЛАШ ИШЛАРИНИ ЎТКАЗИШ ТЎҒРИСИДА ФАРМОЙИШ

2019 йил 15 февраль 5-сон Тошкент шаҳри

3-цеҳ авария ҳолатига тушганлиги муносабати билан

ЮКЛАЙМАН:

1. 3-цеҳда зудлик билан таъмирлаш ишлари ўтказилсин.
Масъул: Таъмирлаш-техника бўлими бошлиғи
Д.И. Маъруфов.

Бажариш муддати: 2019 йил 21 февраль.

2. Таъмирлаш ишларини назорат қилиш 3-цеҳ бошлиғи
С. Туроповга топширилсин.

Корхона

директори

имзоси

Р. Шодмонов

Розилик белгиси

Янгийўл «Лаззат» бирлашмаси

2016 йил 25 ноябрь

406-сон

Янгийўл шаҳри

**«ЛАЗЗАТ» БИРЛАШМАСИДА НОВВОТ ЦЕХИ ИШИНИ
ҚАЙТА ТАШКИЛ ЭТИШ ҲАҚИДА**

ФАРМОЙИШ

2015 йил якунига кўра новвотга эҳтиёж ниҳоятда ўсган. Бу маҳсулотни янада кўпроқ ишлаб чиқариш учун муайян ишларни амалга ошириш, Хитойдан янги жиҳозлар олиб келиш зарур. Шу муносабат билан қуйидагиларни

ТАВСИЯ ЭТАМАН:

Бирлашмага фойда бермайдиган ёрдамчи цехларни тугатиш мақсадида бирлашмада доимий фаолият кўрсатувчи комиссияга бу борадаги аниқ таклифларни шу йил 22 декабргача ишлаб чиқиш топширилсин; масъул – комиссия раиси К. Зокиров.

Директор

(имзо)

Б. Олимов

III. МАЪЛУМОТ-АХБОРОТ ҲУЖЖАТЛАРИ

Маълумот-ахборот ҳужжатлари катта гуруҳни ташкил қилади, улар иш юритиш жараёнида, айниқса, кўп ишлатилади. Бу гуруҳ ариза, баённома, билдиришнома, васиятнома, далолатнома, ишончнома, маълумотнома, тавсифнома, тавсиянома, таклифнома, таржимаи ҳол, тушунтириш хати, эълон, ҳисобот каби ҳужжатларни ўз ичига олади.

АРИЗА

Муайян муассасага ёки мансабдор шахс номига бирор илтимос, таклиф ёки шикоят мазмунида ёзиладиган расмий ҳужжат. Ариза амалиётда энг кўп қўлланадиган ва кенг тарқалган иш қоғозидир. Мактаб ўқувчиси ва талаба, менежер ва фермер, муҳандис ва олим, тадбиркор ва мансабдор шахс — жамиятнинг барча аъзоси ариза ёзишдан холи эмас. Ариза ёзувчиларнинг ёши ва лавозими, ариза йўлланаётган муассасалар ва идоралар ғоят хилма-хилдир. Аризалар илмий-тадқиқот муассасаси директориға, мактаб директориға, олий ўқув юрти ректориға, корхона директориға, туман раҳбариятиға — ҳуллас, оддий ариза-чининг таклиф, илтимос ёки шикоятини кўриб чиқиб ҳал қила оладиган ҳар қандай идора, ҳар қандай бошлиқ номиға ёзилиши мумкин.

Ҳажми, услуби ва туридан қатъи назар, ариза ўзининг умумий зарурий қисмларига эга ва у ана шу қисмларнинг изчиллиги асосида тузилади.

Аризанинг зарурий қисмлари:

1. Ариза йўлланган муассасанинг ёки мансабдор шахснинг исми.

2. Ариза ёзувчининг тураржойи, вазифаси, исми, отаисми ва фамилияси.

3. Хужжатнинг номи (Ариза).

4. Асосий матн (таклиф, илтимос, шикоят).

5. Аризага илова қилинадиган хужжатлар номи (агар зарур деб топилса).

6. Ариза ёзувчининг имзоси, исми ва ота исми бош ҳарфлари, фамилияси.

7. Ариза ёзилган вақт (йил, кун ва ой).

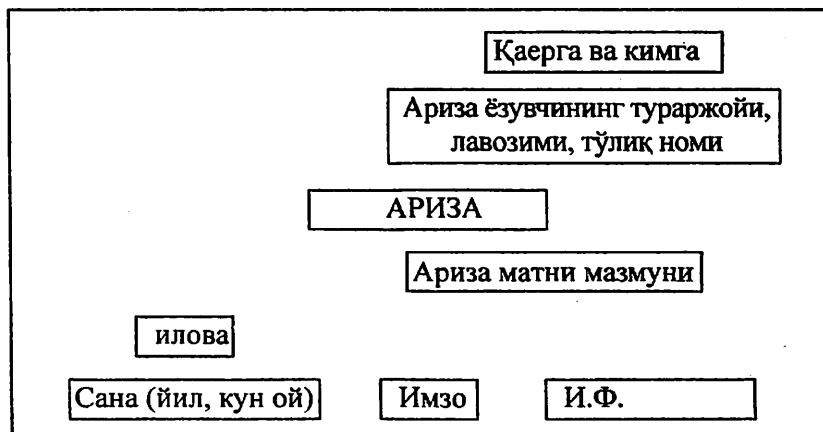
Шуни эслатиб ўтмоқ жоизки, аризанинг зарурий қисмлари барча аризаларда ҳам бирдай такрорланавермайди. Масалан, ходим ўзи ишлаётган корхона ёки идора раҳбариятига ариза ёзганда, унинг яшаш жойи ҳақидаги маълумот зарур бўлмайди. Бундай ҳолларда ходим ўзи ишлайдиган бўлим ва лавозимини кўрсатса, кифоя. Шунингдек, кўпчилик аризалар учун иловаларнинг ҳам ҳожати бўлмайди.

Юқорида санаб ўтилган зарурий қисмларнинг одатдаги жойлашуви I-иловада кўрсатилди.

Ариза ҳам бошқа ҳар қандай расмий хужжат каби аниқ ва қисқа жумлалар билан тушунарли қилиб ёзилиши керак.

Ариза шакли

I-илова

Хужжат тилининг аниқлиги, тушунарлилиги мақсаднинг тезроқ амалга ошишига хизмат қилади.

Ариза, асосан, қўлда ёзилади ва мазмуни эркин баён қилинади. Аксар ҳолларда аризалар шахсий хусусиятга эгадир. Шунингдек, хизмат аризалари ҳам бўлади. Хизмат аризаси – фуқаролар ёки ташкилотларнинг ўз ҳуқуқларини амалга ошириш ёки манфаатларини ҳимоя қилиш юзасидан ёзма ахборотларидир. Даъво аризалари ана шундай аризалардандир. Илтимос ва шикоят мазмунидаги аризалар таклиф мазмунини акс эттирувчи аризаларга ҳамда даъво аризаларига нисбатан кўп қўлланади.

Мактабгача таълим муассасаларига болаларни жойлаштиришда ариза ота ёки она номидан ёзилади.

Намуна

2-шова

Тошкент шаҳри Шайхонтоҳур тумани
МТБ тасарруфидаги 384-мактабгача
таълим муассасаси раҳбари
Марғуба Рустамовага
Тошкент шаҳри Огаҳий кўчаси
42-уйда яшовчи К. Алимовдан

АРИЗА

Қизим – Севинч Нодировани 20 августдан 384-мактабгача таълим муассасасига қабул қилишингизни сўрайман.

Шова: 1. Туман МТБнинг 2019 йил 20 августдаги йўлланмаси.

2. Маошим ҳақидаги маълумотнома.

3. Туғилганлик гувоҳномасидан кўчирма.

4. Тиббиёт маълумотномаси.

(имзо)

К. Алимов

2019 йил 10 сентябрь

Тошкент шаҳри Олмазор тумани
111-умумий ўрта таълим мактаби
директори Н.К. Курбоновага
Тошкент шаҳри Чимбой кўчаси
42-уйда яшовчи Ж. Каримовадан

АРИЗА

Ўғлим – Абдулла Каримовнинг 7 ёшга тўлганлиги муносабати билан шу мактабнинг биринчи синфига қабул қилишингизни илтимос қиламан.

- Илова:* 1. Туғилганлик гувоҳномасидан кўчирма.
2. Ота-онанинг иш жойидан маълумотнома.
3. Тиббий маълумотнома.
4. 3x4 (ёки 5x6) бичимли расм.

(имзо)

Ж. Каримова

2019 йил 22 сентябрь

Қуйида биз айрим турдаги аризалардан намуналар келтирамиз. 4–7-иловаларда ишга кириш ҳақидаги аризалардан намуналар (бундай аризаларда ариза зарурий қисмларининг барчасидан фойдаланилади) берилди.

Ишга кириш ҳақидаги аризалардан намуналар

4-шова

Тошкент шаҳри
Халқ таълими бош бошқармаси
бошлиғи _____ га

Тошкент шаҳри Сағбон кўчаси
44-уйда яшовчи О.Р. Раҳимовадан

АРИЗА

Мени Шайхонтохур ёки Олмазор туманларида жойлашган мактаблардан бирига география ўқитувчиси қилиб юборишингизни сўрайман.

(имзо)

О. Раҳимова

2019 йил 25 сентябрь

Ишдан бўшатиш ҳақидаги аризаларнинг аксариятида илова қисми бўлмайди, шунингдек, ходимнинг яшаш жойини кўрсатишнинг зарурати йўқ.

Ишдан бўшатиш ҳақидаги аризалардан намуналар

5-илова

Тошкент давлат аграр университети
ректори _____га
институтнинг катта ўқитувчиси
Рустам Солиевдан

АРИЗА

Мени институтнинг катта ўқитувчиси лавозимидан ўз ихтиёрига кўра озод этишингизни сўрайман.

(имзо)

Р. Солиев
2018 йил 20 декабрь

6-илова

Тошкент вилояти Чиноз
тумани 4-касалхона бош врач
С.Р.Раҳимовга
даволовчи врач Карима
Ботировна Собировадан

АРИЗА

Бошқа шаҳарга доимий яшаш учун кетаётганлигим туфайли мени 2018 йил 2 январдан касалхонанинг даволовчи врач лавозимидан озод этишингизни сўрайман.

(имзо)

К. Собирова
2018 йил 28 декабрь

Аризаларнинг навбатдаги кенг тарқалган тури ўқув юртларига кириш ёки муайян масалада ёрдам кўрсатиш ҳақидадир. Ўқишга кириш учун ёзиладиган аризаларнинг барчасига зарурий ҳужжатлар илова қилинади. Ўқув юртларига тақдим этиладиган анкета-қолип шаклидаги

аксарият аризалар ҳар турдаги ўқув юртларига мослаб тай-ёрланган бўлиб, улар асосан, ўзбек, керакли ўринларда рус тилида расмийлаштириб келинмоқда; бундай аризаларда ортиқча ўринлар ҳам учрайди (улар таржимаи ҳол, кадрларнинг шахсий варақаси, маълумотнома каби ҳужжатларнинг хусусиятларини умумлаштириб олган). Шунинг учун ҳам бир қолипдаги аризаларни қайта кўриб чиқиб, ихчамлаштириб, асосан, ўзбек тилидаги шаклини муомалада қолдириш зарур. Биз ўқув юртларига кириш ҳақидаги анкета-қолип тарзидаги ариза намунасини келтириб ўтирмадик, чунки у ерда ҳар бир ёзилажак жавобнинг саволи бандма-банд келтирилган бўлади.

*Ўқишга қабул қилиш ҳақидаги
содда ариза намунаси*

7-шова

Тошкент вилояти
Бўстонлик тумани
47-умумий ўрта таълим
мактаби директори А. Раҳимовга
9-синф ўқувчиси Одил Салимовдан

АРИЗА

Ота-онам билан Бўстонлик туманига доимий яшаш учун кўчиб келганимиз сабабли мени шу мактабнинг 9-синфига қабул қилишингизни сўрайман.

(имзо)

О. Салимов
2018 йил 8 май

Энди талабаларнинг таълим олиш жараёнида шароит тақозоси билан ёзиши мумкин бўлган аризалардан намуналар (8–11-иловалар)ни келтирамыз:

**Талабалар ёзиши мумкин бўлган
аризалар намуналари**

8-илова

Тошкент тиббиёт академияси
Даволаш факультетининг декани
А.Х.Хусановга
1-босқич талабаси Нажим Тошқуловдан

АРИЗА

Вилоятдан келганимни инобатга олиб, менга талабалар
ётоқхонасидан жой беришингизни сўрайман.

(имзо) Н. Тошқулов
2019 йил 14 сентябрь

9-илова

Низомий номидаги Тошкент давлат
педагогика университети Педагогика ва
психология факультетининг декани
М.О. Одиловга
2-босқич талабаси Собир Маҳмудовдан

АРИЗА

Касаллигим туфайли қишки имтиҳон ва синовларни
вақтида топшира олмадим. Ана шу имтиҳон ва синовларни
қайта топширишга рухсат беришингизни сўрайман.

Аризамга касаллигим ҳақидаги врач маълумотномаси
илова қилинди.

(имзо) С. Маҳмудов
2019 йил 28 февраль

Ислом Каримов номидаги
Тошкент давлат техника университети
ректори _____ га
Механика факультетининг 3-босқич
талабаси Раҳима Салимовадан

АРИЗА

Соғлиғим ёмонлашганлиги ва узоқ вақт даволанишим зарурлиги туфайли менга бир йиллик ўқув (академик) таътили беришингизни сўрайман.

Аризамга тиббиёт муассасасининг хулосаси илова қилинди.

(имзо)

Р. Салимова
2018 йил 19 февраль

Тошкент ахборот технологиялари
университети Касаба уюшмаси кўмитасига
университетнинг 2-босқич талабаси
Комил Раҳимовдан

АРИЗА

Стипендия миқдорининг камлиги ва хусусий хонадонда ижарада яшаётганимни эътиборга олиб, менга моддий ёрдам ажратишингизни илтимос қиламан.

(имзо)

К. Раҳимов
2017 йил 19 сентябрь

Иш жараёнида ҳам ходимлар ўзлари ишлаб турган муассасанинг раҳбариятига турли мавзуларда аризалар ёзадилар. Ариза бошқа ишга ўтказиш, нафақа белгилаш, кўшимча таътил бериш, моддий ёрдам кўрсатиш ва ҳоказолар ҳақида илтимос мазмунида ёзилиши мумкин.

Куйида (12–15-иловаларда) ана шундай аризалардан намуналар келтирамиз:

12-илова

«Тошкент ёғ-мой комбинати»
АЖ раиси _____ га
маргарин цехи ишчиси
Толиб Қаҳҳоровдан

АРИЗА

Оилавий сабабларга кўра (отамнинг оғир касаллиги ва доимий парваришга мухтож бўлиб қолганлиги сабабли), менга 2019 йилнинг 9 августидан 9 сентябрига қадар маошсиз таътил беришингизни сўрайман.

Аризамга 3-шаҳар бирлашган касалхонасидан берилган маълумотнома илова қилинди.

(имзо)

Т. Қаҳҳоров
2019 йил 7 август

13-илова

«Чевар» фирмасининг директори
М. Назировага
умумий цех бичувчиси
Робия Шукуровадан

АРИЗА

Менга 2015 йилнинг 22 февралидан 22 декабригача, яъни болам бир ёшга етгунга қадар қисман маош тўланадиган таътил беришингизни сўрайман. Аризамга боланинг туғилганлик ҳақидаги 2014 йил 28 декабрда берилган У-ЮС серияли 476244 рақамли гувоҳноманинг кўчирмаси илова қилинди.

(имзо)

Р. Шукурова
2015 йил 20 февраль

Тошкент вилояти Чиноз
тумани 47-умумий
ўрта таълим мактаби
директори А. Раҳимовга
мактабнинг кимё фани
ўқитувчиси Толиб Хусановдан

АРИЗА

2018/2019 ўқув йили учун 48 иш кунидан иборат навбатдаги
меҳнат таътилимни 2019 йил 1 июлдан беришингизни
сўрайман.

(имзо)

Т. Хусанов
2019 йил 25 июнь

Тошкент шаҳри
Шайхонтохур тумани
Техник инвентарлаш идорасига
Тошкент шаҳри
Беҳзод кўчаси 20-уйда
яшовчи Х.С. Салимовдан

АРИЗА

Мен, Халил Собирович Салимов, ўзимга тегишли
уйнинг бир қисмини сотишим муносабати билан техникавий
хужжатлар нусхасини тайёрлаб беришингизни сўрайман.

(имзо)

Х. Салимов
2017 йил 24 май

Баъзан аризалар жамоа, бир гуруҳ одамлар номидан ёзи-
лиши ҳам мумкин. Табиийки, бундай аризанинг мазмуни
кўпчиликнинг манфаатини ифодалайди. 16–17-иловаларда
шундай аризаларнинг намуналари берилди.

**Кўпчилик номидан ёзиладиган
штимос аризаси намуналари**

16-шлова

Қашқадарё вилояти Халқ таълими
бошқармаси бошлиғига
Яккабоғ туманининг
Чекшўра қишлоғи аҳолисидан

АРИЗА

Бизнинг қишлоқда 800 дан ортиқ оила истиқомат қилади. Уларнинг аксарияти – кўп болали оилалар. Ханузгача қишлоғимизда тўлиқ ўрта маълумот берувчи мактаб йўқ. 9-синфни битирган ёшларимиз ўқишни давом эттириш учун қўшни қишлоққа ёки туман марказига қатнашга мажбур бўлишмоқда.

Юқоридагиларни эътиборга олиб, қишлоғимизда тўлиқ ўрта мактаб қурилишига ёрдам беришингизни сўраймиз. Қишлоқ аҳли мактаб қурилишига ҳам моддий, ҳам ҳашар йўли билан кўмаклашишга тайёр.

(имзо)

(Исм ва фамилиялар)

2015 йил 7 январь

17-шлова

Тошкент шаҳри Учтепа тумани
4-уй-жойлардан фойдаланиш
корхонасининг бошлиғи Х.А.Жўраевга
шу туманнинг Жийдазор кўчаси
6-уйда яшовчи аҳоли номидан

АРИЗА

Биз яшаётган уй қурилганига йигирма саккиз йил бўлди. Бу давр ичида ундаги сув ўтказиш ва иситиш қувурлари эскириб, занглаб, яроқсиз ҳолга келган, йўлак эшиклари синиб кетган ва ҳоказо. Жорий таъмирлаш ишлари пала-партиш бажарилган.

Юқоридагиларни эътиборга олиб, ёзги мавсумда мазкур уйни тўла-тўқис таъмирлаб беришингизни 6-уй соҳиблари номидан сўраймиз.

(имзо)

(Исм ва фамилиялар)

2016 йил 4 март

Фуқаролар расмий ва жамоат ташкилотларига ҳам турли мазмундаги аризалар билан мурожаат этадилар. Бу аризалар воситасида давлат идоралари ёки жамоат ташкилотлари орқали муайян ҳақ-ҳуқуқларини амалга оширадидлар.

Шу билан бирга, шикоят мазмунидаги аризаларда фуқароларнинг ҳақ-ҳуқуқларини, қонун йўли билан муҳофаза қилинадиган манфаатларини бузиш ёки чеклашларни бартараф қилиш ҳақида мурожаатлар ўз аксини топади.

Тегишли адабиётларда фуқароларнинг давлат ва жамоат ташкилотларига расмий тарзда ёзадиган шахсий аризалари тахминан куйидагича тасниф этилган:

– ижтимоий таъминот масалалари бўйича тегишли вазирлик, шаҳар, туман, вилоят ижтимоий таъминот бўлимларига, маҳалла идораларига ёзиладиган аризалар;

– маъмурий, ҳуқуқ ва бошқа идораларга ёзиладиган аризалар;

– фуқаролик ҳолати далолатномаларини ёзиш (ФХДЙ) идораларига ёзиладиган аризалар;

– нотариал идораларга ва нотариал ҳаракатларни амалга оширувчи бошқа идораларга ёзиладиган аризалар;

– фуқароларнинг турли даражадаги судлар, прокуратура сингари идораларга ёзадиган ва улар томонидан кўриб чиқиладиган аризалари;

– уй-жой-коммунал идораларига ёзиладиган аризалар.

Мазкур тасниф асосида муайян гуруҳларга бўлинган аризалар ҳам, ўз навбатида, мазмун жиҳатидан турли-туман бўлади. Масалан, фуқаролар кўп болали ёки ёлғиз оналарга, кам таъминланган оилаларнинг болаларига нафақа ва ёрдам пуллари белгилаш, ижтимоий таъминот бўлимларига нафақа белгилаш, ўз нафақаларини қайта ҳисоблатиш, ишлаб чиқаришда орттирилган майиблик муносабати билан ишчи ва хизматчиларга етказилган зарарни қоплаш, уруш қатнашчилари ва ногиронларига транспорт воситаларини (бепул ёки нақд пулга) бериш, болалиқдан ногирон бўлганларга ҳар ойлик нафақалар бериш, ногирон

ва нафақахўрларга мўлжалланган интернат уйларга қабул қилиш, ногирон ва нафақахўрларни (дам олиш уйлари, даволаш муассасаларига) йўлланмалар билан таъминлаш ҳақида аризалар ёзадилар.

Масалан, нафақа белгилаш ёки уни қайта ҳисоблатиш учун ёзилган аризани таҳлил қилиб кўрайлик. Ариза шаҳар, туман ҳокимлиги ёки ижтимоий таъминот бўлими қошидаги нафақа белгилаш комиссиясига ёзилади. Ариза берувчи ўзи ҳақидаги тўлиқ маълумотни аризининг бош қисмида кўрсатиб ўтади (иш ва яшаш жойи, паспорт маълумотлари, фахрий унвони, илмий даражалари, нуфузли мукофотлари ва б.). Ариза матнида мақсад ва унинг қонунийлиги аниқ баён қилинади, шу билан бирга, нафақа белгилангандан сўнг иш, тураржой, оилавий аҳволи бўйича бўладиган ўзгаришлар ҳақида ижтимоий таъминот бўлимини ўз вақтида хабардор қилиб туриш мажбуриятини ўз зиммасига олганлиги ёзилади. Аризада нафақа белгилаш учун зарур бўлган ҳужжатлар (меҳнат дафтарчасининг асл нусхаси, پاسпорти, олий ўқув юрти дипломи, фахрий унвони нусхалари, муайян давр ичидаги даромади ҳақидаги маълумотнома)нинг илова қилинганлиги кўрсатилади.

Ишлаб чиқаришда бахтсиз ҳодиса туфайли орттирилган майиблик муносабати билан ишчи ёки хизматчига етказилган зарарни қоплаш ва нафақа белгилашни сўраб ёзилган аризага бахтсиз ҳодиса ҳақидаги далолатнома ва касаба уюшмаси кўмитасининг меҳнат муҳофазаси бўйича комиссиясининг хулосаси илова қилинади.

Маъмурий, ҳуқуқни муҳофаза этиш ва бошқа идораларга ёзиладиган аризаларнинг мавзу доирасига қуйидагилар кириши мумкин: алимент тўлашдан бош тортиб юрган шахсларни қидириш, ўғирлик содир бўлганлиги, паспортнинг йўқолганлиги ҳақида хабар бериш, жиноят натижасида моддий ёки жисмоний зарар кўрганлик, муайян шахснинг бедарак йўқолганлиги, тураржойда рўйхатга олиш ёки рўйхатдан чиқаришни сўраш, фуқарога паспорт бериш ёки паспортни алмаштириш, автомо-

биль ёки ов милтиғини рўйхатга олиш, эв милтиғи сотиб олишга рухсат сўраш ва бошқалар. 18–25-иловаларда ана шундай аризалардан баъзи намуналар келтирилади (бундай аризаларнинг айримлари, хусусан, моддий зарарни, алиментни ундириш ҳақидаги аризалар баъзан даъво аризалари деб аталадики, биз улар ҳақида кейинроқ тўхталамиз).

*Ўғирлик содир бўлганлиги ҳолатида
ёзиладиган ариза намунаси*

18-илова

Тошкент шаҳри Мирзо Улуғбек
тумани Ички ишлар бўлими
бошлиғига
100141, Тошкент шаҳри Дўрмон йўли
кўчаси 170-уйда яшовчи
Маъмура Олимовна Каримовадан

АРИЗА

2015 йил 12 январь куни кечаси, мен ишда бўлган пайтда, номаълум шахс эшиклар қулфини бузиб, уйимга кириб, қуйидаги буюмларни ўғирлаб кетган: 1. Баҳоси 1 918 000 сўмлик 3x3 м ўлчамли гилам. 2. Баҳоси 940 000 сўмлик қишки аёллар пальтоси, 34,5 млн сўм нақд пул.

Ўғирлик содир этган шахсни ва ўғирланган моддий бойликларни қидирув бўйича чора кўришингизни сўрайман.

(имзо)

М. Каримова

2015 йил 13 январь

**Суд-тиббиёт экспертизасига
йўлланма олиш учун ариза намунаси**

19-илова

Тошкент шаҳри Шайхонтохур тумани
Ички ишлар бўлими бошлиғига
100108, Беруний кўчасидаги
18-уйда яшовчи
Рамил Айнитдинович Шарафитдиновдан

АРИЗА

Менга фуқаро Андрей Фёдорович Николаев томонидан
етказилган тан жароҳатларининг оғирлик даражасини аниқлаш
ва тасдиқлаштириш олиш учун суд-тиббиёт экспертизасига
йўлланма беришингизни сўрайман.

(имзо) Р. Шарафитдинов
2019 йил 12 июнь

**Муайян шахснинг бедарак йўқолганлиги муносабати
билан ёзиладиган ариза намунаси**

20-илова

Тошкент вилояти Янгийўл тумани
Ички ишлар бўлими бошлиғига
Гулбаҳор шаҳарчаси Фурқат
кўчаси 8-уй, 15-хонадонда
яшовчи Яхшибой Сарибоевдан

АРИЗА

Отам, 1947 йилда туғилган Менглибой Сарибоев,
2019 йил 15 февраль куни тахминан соат 17:00 ларда уйдан
чиқиб кетиб, қайтиб келмади. У паришонхотирлик касалига
учраган ва доим мазкур манзилда яшаб келган.

Белгилари: ўрта бўй, думалоқ ажиндор юзли, қиррабурун,
кўзлари қора, олдинги икки тиши сариқ металлдан қўйилган.

Қора пальто, кулранг телпак, калиш-маҳси, тўқ кўк
костюм-шим кийган.

М. Сарибоевни кидирув чорасини кўришингизни сўрайман.

(имзо) Й. Сарибоев
2019 йил 16 февраль

*Ов милтиги сотиб олишга рухсат
сўраш аризаси намунаси*

21-шова

Тошкент вилояти Чиноз
тумани Миллий гвардия
бошлиғига шу туманнинг
Элобод қишлоғида яшовчи
Маҳмуджон Маткаримовдан

АРИЗА

Менга 16-калибрли кўш қувурли ов милтиғи сотиб
олишга рухсат беришингизни сўрайман. 027632 рақамли
овчилик чиптасига эгаман.

(имзо)

М. Маткаримов
2013 йил 22 август

*Ов милтигини рўйхатга олиш
ҳақидаги ариза намунаси*

22-шова

Тошкент вилояти Чиноз тумани
Миллий гвардия бошлиғига
шу туманнинг Элобод
қишлоғида яшовчи
Маҳмуджон Маткаримовдан

АРИЗА

Мен томонимдан сотиб олинган 16-калибрли кўш
қувурли (стволли) ов милтигини (ТОЗ № 161873) рўйхатдан
ўтказишга рухсат беришингизни сўрайман.

(имзо)

М. Маткаримов
2015 йил 23 август

Янги паспорт олиш аризаси намунаси

23-шова

Тошкент шаҳри Учтепа тумани
Ички ишлар бўлими бошлиғига
Тошкент шаҳри Мевазор кўчаси
20-уйда яшовчи
Олимжон Раҳимовдан

АРИЗА

Мен 2019 йил 14 август куни 11-йўналишда қатнайдиغان автобусда кетаётиб, Учтепа туман Ички ишлар бўлими томонидан 2011 йилда берилган паспортимни йўкотдим. Менга янги паспорт беришингизни сўрайман.

(имзо)

О. Раҳимов
2019 йил 28 август

**Тасдиқловчи маълумотнома
олиш учун ариза намунаси**

24-шова

Ўзбекистон Республикаси
Соғлиқни сақлаш вазирлиги
марказий архивининг директориغا
Тошкент шаҳри Сирғали
тумани 8-Сирғали даҳаси 4-уй
16-хонадонда яшовчи
Манзура Алиевна Ҳамидовадан

АРИЗА

Мен 1988–1991 йилларда Тошкент шаҳри Олмазор туманидаги 4-поликлиникада навбатчи врач лавозимида ишлаганман. Ана шу ишлаган йилларимни тасдиқловчи маълумотнома беришингизни илтимос қиламан.

(имзо)

М. Ҳамидова
2017 йил 16 февраль

*Автомобилни рўйхатга олиш
аризаси намунаси*

25-илова

Тошкент шаҳар Ички ишлар
бошқармаси Йўл ҳаракати хавфсизлиги
хизмати бошлиғига
100041, Тошкент шаҳри Мирзо
Улуғбек тумани Дўрмон йўли
кўчаси 6-уйда яшовчи
Фарҳод Рўзиевич Қўзиевдан

АРИЗА

Мен томонимдан 2016 йил 14 сентябрда сотиб олинган,
кузов рақами 0726324, шасси рақами 0725240, рама рақами
726893 бўлган «Матиз» русумли автомобилни рўйхатга
олишингизни ва унга давлат белгилари беришингизни
сўрайман.

(имзо)

Ф. Қўзиев

2016 йил 17 сентябрь

Тегишли ҳокимликларнинг фуқаролик ҳолати далолатно-маларини ёзиш бўлимларига фуқаролар никоҳни қайд этиш ёки уни бекор қилиш, туғилганлигини ёки муайян шахснинг вафот этганлигини қайд этиш (тасдиқлаш), оталикни аниқлаш ва уни қайд этиш, ўғилликка (қизликка) олиш, фамилия, исм ва ота исмини ўзгартириш, фуқаролик ҳолати хужжатлари ёзувларини ўзгартириш, қайта тиклаш ва бекор қилиш, йўқолган ёки бекор қилинган фуқаролик ҳолати хужжатларини қайта тиклаш, шу асосда такрор гувоҳномалар бериш ҳақида ва бошқа мазмундаги аризалар ёзадилар. Бундай аризаларнинг аксарияти фуқаролик ҳолати хужжатларини қайд этиш бўлимларида белгиланган, расмий андозалар бўйича тўлдирилишини эътиборга олиб, уларнинг ҳаммасига оид намуна келтирилмай, иккинчи марта гувоҳнома беришни сўраб ёзиладиган аризаларгагина намуналар берилди (26–27-иловаларга қаранг).

Тошкент шаҳри Мирзо Улуғбек тумани Фуқаролик ҳолати далолатномаларини ёзиш бўлимига 100041, Тошкент шаҳри Дўрмон йўли кўчасидаги 80-уйда яшовчи Раҳима Ҳакимовна Парпиевадан

АРИЗА

Менга фуқаро Жалил Набиевич Парпиев билан бўлган никоҳимнинг бекор қилинганлиги ҳақидаги гувоҳномани қайтадан (иккинчи марта) беришингизни сўрайман. Никоҳ 2011 йил 17 апрель куни Мирзо Улуғбек тумани ФХДЁ бўлимида қайд қилинган.

Гувоҳнома аввалгисининг йўқолганлиги сабабли зарур бўлиб қолди.

(имзо)

Р. Парпиева
2019 йил 1 июнь

Марғилон шаҳри Фуқаролик ҳолати далолатномаларини ёзиш бўлимига 713701, Марғилон шаҳри Мустақиллик кўчаси 402-уйда яшовчи Ботир Ҳасанович Азимовдан

АРИЗА

Ўғлим, 2012 йил ноябрда туғилган Бобур Ботирович Ҳасановнинг туғилганлиги ҳақида гувоҳномани қайтадан беришингизни сўрайман. Унинг туғилганлиги 2012 йил 17 ноябрь куни Марғилон шаҳар ФХДЁ бўлимида қайд этилган.

Ота-оналар:

отаси – Ботир Ҳасанович Азимов

онаси – Гулчехра Алиевна Азимова

Гувоҳнома аввалгисининг йўқолганлиги сабабли зарур бўлиб қолди.

(имзо)

Б. Азимов
2019 йил 8 июль

Тошкент шаҳри Сирғали тумани
Фуқаролик ҳолати далолатномаларини
ёзиш бўлимига
100198, Тошкент шаҳри, 6-Кўйлик
дахаси 101-уйдаги 24-хонадонда
яшовчи Норқобил Бойқобилович
Чориевдан

АРИЗА

Менга фуқаро Жамила Қаюмовна Чориева билан бўлган никоҳим ҳақидаги гувоҳномани қайтадан беришингизни сўрайман. Никоҳ 2012 йил 10 март куни Сирғали тумани ФХДЁ бўлимида қайд этилган.

Гувоҳнома аввалгисининг йўқолганлиги сабабли зарур бўлиб қолди.

(имзо)

Н. Чориев
2018 йил 29 ноябрь

Давлат нотариал идораларига йўлланадиган аризалар ҳам мазмунан хилма-хилдир. Чунончи, жамғармани васият қилиш, васиятномани ўзгартириш ёки бекор қилиш, меросни қабул қилиб олиш, меросдан воз кечиш, мерос мол-мулкни кўриқлаш, марҳумнинг жамғармалари бор-йўқлигини текшириб кўриш, мулкка меросхўрлик ҳақидаги гувоҳномани олиш, нотариал идоралар томонидан тасдиқланган ҳужжатларнинг нусха (дубликат) ларини бериш, мол-мулкни олди-сотди ва ҳадя қилиш билан алоқадор шартномаларни расмийлаштиришни илтимос қилиш, қарз шартномаси бўйича олинган пулларни қайтаришга оид аризалар ана шулар жумласидандир. 29–41-иловаларда шундай аризалардан намуналар берилди.

**Давлат нотариал идораларига йўлланадиган
аризалар намуналари**

29-илова

Тошкент шаҳри Учтепа тумани
Миллий банк филиалига
Тошкент шаҳри Шайхонтоҳур тумани
Дилкаш кўчаси 17-уйда яшовчи Назира
Пўлатовна Сулаймоновадан

АРИЗА (васиятнома)

Банк омонат кассасидаги 1320-рақам бўйича сақланаётган
пул жамғармасини Карим Ҳамидович Ботировга васият қилиб
қолдираман.

(имзо) Н. Сулайманова

Тошкент шаҳри, икки минг ўн иккинчи йилнинг ўн
тўққизинчи ноябрь куни

30-илова

Тошкент шаҳри 15-давлат
нотариал идорасига
Тошкент вилояти Янгийўл шаҳри
Хуррият кўчаси 15-уйда яшовчи
Маҳмуд Мансурович Мўминовдан

АРИЗА

Менинг отам, Тошкент шаҳри Яшнобод тумани Паркент
кўчасидаги 45-уйда яшовчи Мансур Мўминов, 2019 йил 14
март куни вафот этди.

Тошкент шаҳри Паркент кўчаси 45-уйда жойлашган ҳовли-
жойнинг тўртдан бир қисми ва Тошкент шаҳри Миробод
тумани Халқ банки филиали 25/045-сонли омонат кассасида
23456-ҳисобрақами остида сақланаётган 8 012 000 (саккиз
миллион ўн икки минг) сўм пул жамғармасидан иборат мерос
мулкни Ўзбекистон Республикаси Фуқаролик кодексининг 1135-,
1142-моддаларига мувофиқ қабул қиламан.

(имзо) М. Мўминов
2019 йил 21 апрель

Тошкент шаҳар 15-давлат нотариал идорасига
 Тошкент вилояти Янгийўл шаҳри
 Хуррият кўчаси 15-уйда яшовчи
 Маҳмуд Мансурович Мўминовдан

АРИЗА

Менинг отам, Тошкент шаҳри Яшнобод тумани Паркент кўчаси 45-уйда яшовчи Мансур Мўминов 2019 йил 14 март куни вафот этди.

Тошкент шаҳри Паркент кўчаси 45-уйда жойлашган ҳовли-жой, 10А968БА давлат рақамли белгиси бўлган «Матиз» русумли автомашина ва Тошкент шаҳри Шай-хонтохур тумани Халқ банкида 25/045-сонли омонат кассасида 23456-ҳисобрақами остида сақланаётган 8 012 000 (саккиз миллион ўн икки минг) сўм пул жамғармасидан иборат мерос мулкни Ўзбекистон Республикаси Фуқаролик кодексининг 1142-моддасига мувофиқ қабул қиламан.

Мендан ташқари, акам, Мақсуд Мансурович Мўминов ҳам меросхўр ҳисобланади. У меросдан воз кечиб, 2012 йил 20 мартда менинг фойдамга меросдан воз кечганлиги ҳақида Тошкент шаҳар 15-давлат нотариал идорасига ариза берган.

(имзо)

М. Мўминов
 2019 йил 18 июнь

Тошкент шаҳар 14-давлат нотариал идорасига
 Тошкент вилояти Қибрай тумани
 Қибрай шаҳарчаси Норқобилов
 кўчаси 15-уйда яшовчи
 Фаррух Каримович Ҳамидовдан

АРИЗА

Тошкент шаҳри Яшнобод тумани Алиев кўчасидаги 114- уйда яшаб келган ва 2012 йил 15 май куни вафот этган фуқаро Анвар Каримович Холматовдан қолган мерос мулкни кўриқлаш чора-тадбирларини кўришингизни сўрайман.

(имзо)

Ф. Ҳамидов
 2019 йил 4 апрель

Тошкент шаҳар 14-давлат нотариал идорасига
100071, Тошкент шаҳри Шайхонтохур тумани
Гулираёно кўчаси 116-уйда яшовчи
Лола Неъматовна Комиловадан

АРИЗА

Менинг отам, 100071, Тошкент шаҳри Гулираёно кўчаси 116-уйда яшаб келган Неъмат Раҳматович Комилов, 2012 йил 3 ноябрь куни вафот этди. Унинг вафотидан сўнг Тошкент шаҳар омонат қассаларида сақланаётган пул жамғармалари олинмай қолиб кетган бўлиши мумкин.

Мен унинг яккаю ягона меросхўриман. Менинг қўлимда омонат дафтарчалари йўқлиги туфайли, нотариал идорадан Тошкент шаҳрининг Шайхонтохур, Олмазор, Учтепа, Яккасарой туманларидаги омонат қассаларида марҳум отам номида жамғармалар бор-йўқлигини суриштириб, билиб беришни илтимос қиламан.

Омонат қассаларидан маълумотлар олингандан сўнг ва уларда жамғармалар бор бўлган тақдирда, мени ушбу мерос жамғармани қабул қилган деб ҳисоблашингизни сўрайман.

(имзо)

Л. Комилова
2018 йил 31 март

Тошкент шаҳар 15-давлат нотариал идорасига
100000, Тошкент шаҳри Марказ-2
85-уй 68-хонадонда яшовчи вояга
етмаган болалар: 2017 йилда туғилган
Султон Турдиевич Бозоров ва 2012 йилда
туғилган Бурҳон Турдиевич Бозоровлар
номидан шахсан ҳаракат қилаётган
Амина Икромовна Бозоровадан

АРИЗА

Менинг эрим ва болаларнинг отаси Турди Содикович Бозоров 2012 йил 23 май куни вафот этди. Унинг вафотидан сўнг мазкур манзилдаги хусусийлаштирилган квартира (хонадон), 01А386СА давлат рақамли белгиси бўлган «Матиз»

автомашинаси ҳамда Тошкент шаҳар Яккасарой тумани Халк банки кассасидаги 265960-ҳисобрақами бўйича сақланаётган 15 018 000 (ўн беш миллион ўн саккиз минг) сўм пул жамгармаси қолди.

Биз, марҳумнинг меросхўрлари сифатида, мерос мол-мулкни қабул қилиб олдик. Биз мазкур манзилдаги меросий хонадонда яшаб келмоқдамиз, омонат дафтарчаси ҳамда «Матиз» автомашинасининг техник паспорти Т.С.Бозоров вафот этган вақтдан бери бизнинг қўлимизда турибди.

Кўрсатиб ўтилган меросий мол-мулк А.И.Бозорова билан бўлган никоҳгача сотиб олинган.

ЎЗР Фуқаролик кодексининг 1135– ва 1146-моддаларига мувофиқ бизга тенг улушларда меросга эгалик ҳуқуқи тўғрисида гувоҳнома беришингизни сўрайман.

(имзо)

Ўз номидан ва вояга етмаган
болалар – С. Бозоров ва
Б. Бозоровлар номидан
А. Бозорова
2019 йил 25 август

35-илова

Тошкент шаҳар 40-давлат нотариал идорасига
Тошкент шаҳри Мирзо Улуғбек
тумани акад. Абдуллаев кўчаси
15-уйда яшовчи
Нозик Воҳидовна Алиевадан

АРИЗА

Эрим, Тошкент шаҳар академик Абдуллаев кўчасидаги 15-уйда яшаб келган Гелди Қосумович Алиев, 1996 йил 25 январь куни вафот этиб, ундан мазкур манзилдаги уй (ҳовли-жой) қолди.

Мен ушбу ҳовли-жойнинг яккаю ягона меросхўриман. Мендан бошқа меросхўрлар йўқ. Тошкент шаҳри акад. Абдуллаев кўчасидаги 15-рақамли меросий уйда доимий яшаб

келганлигим туфайли, мерос қолдирувчининг вафот этган вақтидан бошлаб меросий мол-мулкни қабул қилиб олдим ва амалда уни бошқаришга киришдим.

Ўзбекистон Республикаси Фуқаролик кодексининг 1135-ва 1146-моддаларига мувофиқ менга қонуний асосда меросга бўлган ҳуқуқ тўғрисида гувоҳнома беришингизни сўрайман.

(имзо)

Н. Алиева
2019 йил 19 сентябрь

36-шова

Тошкент шаҳар 12-давлат нотариал идорасига
Тошкент шаҳри Миробод тумани
Фитрат кўчаси 114-уйда яшовчи
Гулнора Икромовна Дадабоевадан

АРИЗА

Менинг отам, Тошкент шаҳри Фитрат кўчаси 114-уйда яшаб келган Икром Исмоилович Дадабоев, 2017 йил 18 октябрь куни вафот этди. Унинг вафотидан сўнг Тошкент шаҳар Фитрат кўчасидаги 114-уйда бўлган ҳовли-жой мерос қолди. 2009 йил 14 апрелда отам бу уйни менга васият қилган эди. Васиятнома Тошкент шаҳар 12-давлат нотариал идорасида 3–169-рақам билан тасдиқланиб, рўйхатдан ўтказилган.

Мен доимий равишда мазкур манзилдаги меросий уйда яшаб келганлигим туфайли мерос мулкни қабул қилиб олдим ва мерос қолдирувчининг вафот этган вақтидан бошлаб уни амалда бошқара бошладим. Меросдан мажбурий улуш олиш ҳуқуқига эга бўлган меҳнатга қобилиятсиз ва вояга етмаган меросхўрлар йўқ. Юқорида айтилганлар ва Ўзбекистон Республикаси Фуқаролик кодексининг 1135, 1141- ва 1146-моддаларига биноан, менга васиятнома асосида меросга (кўрсатилган уйга) бўлган ҳуқуқ тўғрисида гувоҳнома беришингизни сўрайман.

(имзо)

Г. Дадабоева
2018 йил 12 февраль

Тошкент вилояти Қибрай тумани
1-давлат нотариал идорасига
Қибрай тумани Дўрмон қишлоғи
Янгибоғ кўчаси 5-уйда яшовчи
Карима Салимовна Муҳамедовадан

АРИЗА

Мен, Карима Салимовна Муҳамедова, эрим Маҳмуд Икромович Муҳамедовга биргаликдаги никоҳимиз даврида сотиб олинган, мазкур манзил бўйича жойлашган ҳовли-жойни ўзи хоҳлаган нарх ва шартлар асосида сотишига розилик билдираман.

(имзо)

К. Муҳамедова
2020 йил 10 январь

Тошкент шаҳар 1-давлат нотариал идорасига
Тошкент шаҳри Муқимий кўчасидаги
16-уйда яшовчи Неъмат Пўлатович
Собиров ҳамда Тошкент шаҳри
Беҳзод кўчаси 15-уйда яшовчи
Эркин Файзиевич Ғуломовдан

АРИЗА

Бизнинг номимиздан ҳовли-жой олди-сотдиси бўйича тузилган ва Тошкент шаҳар 1-давлат нотариал идораси томонидан 2013 йил 8 ноябрда 3-1310-рақам билан рўйхатга олиниб, тасдиқланган шартномани бекор қилишингизни сўраймиз.

(имзо)

Н. Собиров

(имзо)

Е. Ғуломов
2019 йил 18 март

Тошкент вилояти Қибрай тумани
1-давлат нотариал идорасига
Қибрай тумани Тузель шаҳарчаси
Рискулов кўчаси 45-уйда яшовчи
Энахон Саидкуловадан

АРИЗА

Мен, Энахон Саидкулова, эрим Иброҳим Солиевич Саидкуловга биргаликдаги никоҳимиз даврида сотиб олинган, Тошкент вилояти Қибрай тумани Дўрмон қишлоғи Хислат кўчасидаги 21-рақамли ҳовли-жойни ҳада қилишига розилик билдираман.

(имзо)

Э. Саидкулова
2018 йил 15 апрель

Тошкент шаҳар 1-давлат нотариал идорасига
Тошкент шаҳри Яккасарой тумани
Бобур кўчаси 54-уйда яшовчи
Пўлат Аҳмедович Мирзакаримовдан

АРИЗА

Нотариал идорадан Тошкент шаҳри Усмон Носир кўчаси 65-уй 8-хонадонда яшовчи Мўмин Эминович Эркиновга қуйидаги мазмундаги хабарни (аризани) етказишни илтимос қиламан:

М.Э. Эркинов!

Нотариал идорада 2017 йил 14 март куни 3–8119 рақами билан рўйхатдан ўтказилган қарз ҳақидаги шартномага биноан, Сиз мендан икки йил муддатга – 2019 йил 20 мартгача 1025000 (бир миллион йигирма беш минг) сўм пул қарз олган эдингиз. Сизга ушбу қарзни, яъни бир миллион йигирма беш минг сўмни 2019 йил 1 майга қадар ихтиёрий равишда тўлашни таклиф қиламан. Агар Сиз ана шу кунгача мазкур суммани менга тўламасангиз, мен нотариал идорага мурожаат этиб, ижро ёзувини олишга мажбур бўлишим ҳақида Сизни огоҳлантираман.

(имзо)

П. Мирзакаримов
2019 йил 30 март

Бу ерда шуни эслатиб ўтиш керакки, давлат нотариал идораларига ёзиладиган аризаларда баъзан уларга қўйиладиган саналарни рақамлар билан эмас, тўлигича ҳарфлар билан ёзиш жорий қилинган (бу ҳол рақамларни осонлик билан ўзгартириш мумкин бўлган қонунбузарликларнинг олдини олади). Шундай аризалардан бир неча намуналар келтирилади.

Мазкур намуналар, биров таҳрир қилинган ҳолда, «Ўзбекистонда нотариат» амалий қўлланмасидан олинди.

41-шова

Тошкент вилояти Чиноз тумани
давлат нотариал идорасига
Чиноз тумани Яллама қишлоғи
М. Пўлатов кўчасидаги 48-уйда
яшовчи Мақсудахон Аҳатовадан

АРИЗА

Мен, Мақсудахон Аҳатова, турмуш ўртоғим Турғунбой Маҳкамович Аҳатовга биргаликдаги турмушимиз даврида олинган, 2008 йилда ишлаб чиқарилган «Нексия» русумли, 10А643ББ давлат рақамли белгиси бўлган автомашинамизни унинг ўзи хоҳлаган нарх ва шартлар асосида сотишига розилик билдираман.

(имзо)

Мақсудахон Аҳатова

Чиноз шаҳри, икки минг ўн учинчи йил май ойининг йигирма учинчи куни.

Таҳрирдан олдин ушбу ариза намунасида ариза берувчининг фамилияси аввал, исми кейин ёзилган. Ариза битилган жой ва сана ҳақида маълумотлар имзодан аввал келтирилган эди. Биз аризадаги бу ўринларни ўзбек тили қонун-қоидалари нуқтаи назаридан тегишлича таҳрир қилдик. 42–44-иловалардаги намуналарда ҳам аynи таҳрир амалга оширилди.

Марғилон шаҳар 1-давлат нотариал идорасига
Чиноз тумани Эски Тошкент қишлоғи
Соҳибкор кўчаси 45-уйда яшовчи
Мамарасул Сулаймоновдан

АРИЗА

Ушбу ариза орқали мазкур нотариал идорада 2018 йил 17 май куни тасдиқланиб, рўйхатда 1417-рақам билан қайд этилган васиятномамни бекор қиламан.

(имзо) Мамарасул Сулаймонов

Чиноз шаҳри, икки минг ўн тўққизинчи йил май ойининг йигирма биринчи куни.

Марғилон шаҳар 1-давлат нотариал идорасига
Чиноз тумани Эски Тошкент қишлоғи
Самарқанд кўчаси 50-уйда яшовчи Алижон
Собировдан

АРИЗА

Мен, Алижон Собиров, 2018 йил март ойининг 22-кунида вафот этган отам Саидвали Собировнинг меросхўри сифатида ундан қолган меросий мулкдан менга тегиши керак бўлган ҳиссадан Сурайё Саидвалиевна Раҳмонова фойдасига воз кечаман.

(имзо) Алижон Собиров

Чиноз шаҳри, икки минг ўн сакқизинчи йил апрель ойининг олтинчи куни.

Марғилон шаҳар 1-давлат нотариал идорасига
 Чиноз тумани Эски Тошкент қишлоғи
 Самарқанд кўчаси 50-уйда яшовчи
 Алижон Собировдан

АРИЗА

Мен, Алижон Собиров, 2018 йил март ойининг 22-кунида вафот этган отам Саидвали Собировнинг меросхўри сифатида унинг мулкани тасарруф этишга киришмадим ва мерос мулкидан ҳисса олишни хоҳламайман.

(имзо)

Алижон Собиров

Чиноз шаҳри, икки минг ўн саккизинчи йил май ойининг йигирма биринчи куни

Суд идораларига, хўжалик ёки ҳакамлик судига, прокуратура ва бошқа ҳуқуқни муҳофаза қилиш идораларига ёзиладиган ва улар томонидан кўриб чиқиладиган аризалар ҳам мундарижа жиҳатидан ранг-барангдир. Бунда фуқаролар ўзларининг амалдаги қонунчиликда белгилаб қўйилган ҳуқуқ ва мажбуриятларини ҳимоя қилиш ёки уларнинг ижро қилинишини талаб этиб, даъво, илтимос ёки шикоят мазмунидаги аризаларни ёздиладар. Шунинг учун ҳам бундай аризаларнинг аксарияти даъво аризалари деб юритилади. Бундай идораларга фуқароларнинг шахсий аризаларидан ташқари, муассасалар томонидан ёзиладиган хизмат аризалари ҳам йўлланади. Булар сирасига айбдорларни жиноий жавобгарликка тортиш ҳақидаги, даъво мазмунидаги ва шу каби аризаларни киритиш мумкин. Хизмат аризалари, одатда, махсус босма иш қоғозларида ёзилади, бундай босма иш қоғозларида ёзилмаган хизмат аризаларига тўртбурчак муҳр қўйилади.

Даъво аризалари муассасаларнинг бошқа айбдор муассасалар ёки (жавобгар) шахслардан даъво қилинаётган

маблағ ёки бирон-бир мол-мулкни мажбурий равишда ундириб беришни илтимос қилиб, суд идораларига ёки давлат ҳакамлигига йўллаган ёзма мурожаатидир. Манфаатдор томоннинг жанжал (низо)ни ихтиёрий равишда ижобий ҳал қилиш йўлидаги ҳаракатлари натижасиз қолганда, яъни қарши томон манфаатдор томоннинг даъвосига рад жавоби берган ёки умуман жавоб бермаган ҳолларда даъво аризалари ёзилиши мумкин.

Даъво аризаларининг зарурий қисмлари одатдаги аризаларниқидан бирмунча бошқачароқ бўлади:

1. Даъво аризаси йўлловчининг номи, ҳужжатнинг тузилган вақти ва тартиб рақами кўрсатилган тўртбурчак муҳр.

2. Суд идораси ёки давлат ҳакамлигининг номи (варақнинг ярмидан бошлаб ўнг томонига ёзилади).

3. Даъвогарнинг тўлиқ номи ва манзили (2-қисмнинг остига ёзилади).

4. Жавобгарнинг тўлиқ номи ва манзили (3-қисмнинг остига ёзилади).

5. Даъво суммаси (бу қисм 4-қисмнинг сўнгги сатрлари билан бир чизиқда бўлиши талаб қилинади).

6. Ҳужжат номи (Даъво аризаси).

7. Даъво аризасининг матни (мазмуни) – матнда низонинг моҳияти, даъвогарнинг низони кўнгилли равишда ҳал қилиш йўлидаги чора-тадбири ва унинг натижалари, даъвогарнинг жавобгар томонга қўйган талаблари, талабларнинг ҳаққонийлигига далиллар аниқ ва яққол баён қилинади.

8. Иловалар (даъвогарнинг талабларини асословчи барча ҳужжатлар саналади).

49-иловада муассаса фаолияти билан алоқадор даъво аризаси намунаси берилди.

*Тошкент вилояти
Тошкент тумани
«Маданият» фермер
хўжалиги 2012 йил
7 сентябрь*

Тошкент тумани судига
(суд манзили)
ДАЪВОГАР: «Маданият» фермер
хўжалиги (манзили)
ЖАВОБГАР: Тошкент тумани
тайёрлов идораси
(манзили)

**Етказилган зарарни ундириш ҳақида
Даъво суммаси 560 млн 200 минг сўм**

ДАЪВО АРИЗАСИ

2012 йил 12 мартдаги шартномага мувофиқ фермер хўжалиги Тошкент тумани тайёрлов идорасига топшириш учун 80 тонна эртапишар олма тайёрлади. Тайёрлов идораси вакили келиб, 35 тонна олмани қабул қилиб олди, қолган олмани шу йилнинг 20 июлидан кечиктирмай олиб кетишга ваъда берди. Лекин ваъда бажарилмай қолди.

Бизнинг бир қанча эслатишларимиздан кейингина тайёрлов идораси шу йилнинг 12 августида омборхоналарининг тирбандлиги сабабли қолган 45 тонна олмани қабул қила олмаслигини, шунинг учун фермер хўжалиги ана шу олмаларни ўзи хоҳлаганча тасарруф этиши мумкинлигини маълум қилди. Хўжалик 10 тонна олмани сота олди, холос, 35 тоннасини эса қайта ишловга топширишга мажбур бўлди (4-иловадаги комиссия далолатномаси).

Жавобгар томонидан шартноманинг бузилиши хўжаликка 560 млн. 200 минг сўм зарар келтирди: шартномадаги ва қайта ишловга топширишдаги баҳолар ўртасидаги фарқ ана шу суммани ташкил этади (5-иловадаги ҳисоб-китоб). Етказилган зарарни қоплаш ҳақида ёзган даъво хатимизга тайёрлов идораси томонидан ҳеч қандай жавоб бўлмади.

Суддан Ўзбекистон Республикаси Фуқаролик кодексининг 385-моддасига биноан, жавобгардан фермер хўжалиги фойдасига 560 млн 200 минг сўм ундириш ҳақида қарор чиқаришни ва иш юзасидан бўладиган чиқимни, яъни 3 млн 610 минг сўм миқдоридagi давлат божини жавобгар зиммасига юклатишни сўраймиз.

ИЛОВАЛАР:

- 1) 2012 йил 12 мартдаги шартноманинг кўчирма нусхаси – 2 varaқда;
- 2) даъво хатининг кўчирма нусхаси – 2 varaқда;
- 3) жавобгарга даъво материаллари юборилгани хақида алоқа бўлимининг паттаси;
- 4) фермер хўжалиги комиссиясининг 2012 йил 15 августдаги далолатномаси – 2 varaқда;
- 5) фермер хўжалиги бўлимининг етказилган зарар хақидаги маълумотномаси – 1 varaқда;
- 6) 35 тонна олмани қайта ишловга топширилгани хақидаги паттанинг кўчирма нусхаси;
- 7) ҳисобчи А. Маъмуровнинг судда даъвогар номидан иш олиб боришига ҳуқуқ берувчи ишончнома – 1 varaқ;
- 8) жавобгар учун даъво аризасидан кўчирма нусха – 2 varaқда;
- 9) 3 млн. 610 миң сўмлик давлат божи маркалари.

Бошқарув раиси

Имзо

А. Раҳимов

46-шова

ДАЪВО АРИЗАСИ

(лизинг шартномасини муддатидан олдин бекор қилиш, асосий қарз ва унга ҳисобланган пеняни ундириш ҳамда лизинг объектини қайтариш тўғрисида)

«_____» МЧЖ ва «_____» ХК ўртасида 2018 йил 10 январда _____-сонли лизинг шартномаси имзоланган.

Мазкур лизинг шартномасининг 1.1-бандига кўра, лизингта берувчи лизинг объектини шартномада кўрсатилган муддатда топшириши, лизингта олувчи эса лизинг объекти тўловларини шартномада кўрсатилган муддатда тўлаш мажбуриятини олган.

Лизингта берувчи 2018 йил 30 январда лизинг объектини лизинг олувчига топширган ва бу ҳақда тегишли тартибда қабул қилиш-топшириш далолатномаси тузилган.

Аммо лизинг олувчи томонидан шартнома мажбуриятлари лозим даражада бажарилмасдан келмоқда.

Жавобгарга юборилган талабномалар оқибатсиз қолдирилган.

Шунга кўра, 2018 йил 10 март ҳолатига «_____» ХКнинг «_____» МЧЖ олдида (2018 йил январь ойдан 2018 йил март ойигача 3 ойлик давр учун) жами 21 400 000 сўм қарздорлиги мавжуд.

Шартноманинг 3.3-боби, «б» бандига кўра, мажбуриятлар лозим даражада бажарилмаганда, лизингга берувчи лизинг объекти суммасининг 2/3 қисми тўлангунга қадар, шартномани муддатидан олдин бекор қилишни ҳамда лизинг объектини қайтаришни талаб қилиш ҳуқуқига эга.

Ушбу қарздорликни тўлаш ҳамда шартномани муддатидан олдин бекор қилишни ва лизинг объектини қайтариш юзасидан юборилган талабномалар оқибатсиз қолдирилган.

Ўзбекистон Республикаси Фуқаролик кодексининг 236-моддасига кўра, мажбуриятлар мажбурият шартларига ва қонун ҳужжатлари талабларига мувофиқ, бундай шартлар ва талаблар бўлмаганида эса – иш муомаласи одатларига ёки одатда қўйиладиган бошқа талабларга мувофиқ лозим даражада бажарилиши керак.

Ўзбекистон Республикаси «Хўжалик юритувчи субъектлар фаолиятининг шартномавий ҳуқуқий базаси тўғрисида»ги Қонунининг 25-моддасига кўра, товарларни етказиб бериш муддатлари кечиктириб юборилган, тўлиқ етказиб берилмаган, ишлар бажарилмаган ёки хизматлар кўрсатилмаган ҳолларда, товар етказиб берувчи (пудратчи) сотиб олувчига (буюртмачига) кечиктирилган ҳар бир кун учун мажбурият бажарилмаган қисмининг 0,5 фоизи миқдорида пеня тўлайди, бироқ бунда пенянинг умумий суммаси етказиб берилмаган товарлар, бажарилмаган ишлар ёки кўрсатилмаган хизматлар баҳосининг 50 фоизидан ошиб кетмаслиги лозим. Пеняни тўлаш шартнома мажбуриятларини бузган тарафни товарларни етказиб бериш муддатларини кечиктириб юбориш, тўлиқ етказиб бермаслик, ишларни бажармаслик ёки хизматларни кўрсатмаслик оқибатида етказилган зарарни қоплашдан озод этмайди.

Шунга кўра, асосий қарз, яъни 21 400 000 сўмнинг 0,5%=107 000 сўм бўлади. Мазкур суммани кечиктирилган кунга, яъни 90 кунга кўпайтирсак, $90 \times 107\,000 = 19\,260\,000$ сўмни

ташқил этади. Демак, бунда 21 400 000 сўмнинг 50%ни пеня сифатида ҳисоблаймиз. $21\,400\,000/50\%=10\,700\,000$ сўм пеня бўлади.

Юқоридагиларга асосан, қарздор «_____» ХК кредитор «_____» МЧЖга 21 400 000 сўм асосий қарз, 10 700 000 сўм пеня тўлаши лозим.

Юқоридагиларга ҳамда Ўзбекистон Республикасининг «Лизинг тўғрисида»ги Қонуни, Ўзбекистон Республикаси «Хўжалик юритувчи субъектлар фаолиятининг шартномавий ҳуқуқий базаси тўғрисида»ги Қонунининг 24-моддасига, Ўзбекистон Республикаси Иқтисодий процессуал кодексининг 4, 25, 26, 149, 152-моддаларига асосан, суддан қуйидагиларни

С Ў Р А Й М И З:

1. Мазкур даъво аризасини иш юритувга қабул қилиш;
2. Тарафлар ўртасида тузилган лизинг шартномасини муддатидан олдин бекор қилишни ва лизинг объектини қайтариш;
3. Жавобгар «_____» ХК ҳисобидан даъвогар «_____» МЧЖ фойдасига 21 400 000 сўм асосий қарз, 10 700 000 сўм пеня, жами 32 100 000 сўм ундириш.
4. Даъвогар фойдасига давлат божи ва почта харажатлари жавобгардан ундириш юклатилсин.

Илова: _____ варақда.

1. Тарафлар ўртасида тузилган лизинг шартномаси.
2. Тўлов жадвали.
3. Қабул қилиш-топшириш далолатномаси.
4. Жавобгарга юборилган талабнома.
5. Давлат божи тўланганлигини тасдиқловчи ҳужжат.
6. Почта харажатлари тўланганлигини тасдиқловчи ҳужжат.
7. Жавобгарга даъво аризаси юборилганлигини тасдиқловчи ҳужжат.

«_____» МЧЖ директори / _____ /

Турли ташкилот ва муассасалар томонидан ваколатли давлат органларига шикоят мазмунидаги аризалар билан ҳам мурожаат қилиш мумкин. Шундай ҳолатлар бўладики, суд чиқарган ажрим хулосаларини ижро этиш ҳам бажарилмай қолади. Бундай вазиятларда даъвогар ўз ҳақ-хуқуқларини тиклаш мақсадида ваколатли давлат органларига шикоят аризаларини киритади. Куйида шундай аризининг умумий шаклига намуна келтирилган.

47-илова

2018 йил « _____ » _____
_____ вилояти прокуратурасига

Манзили: _____ вилояти
_____ шаҳри
_____ кўчаси, 41-уй

Ш И К О Я Т А Р И З А С И

(давлат ижрочисининг хатти-ҳаракатлари
(ҳаракатсизлиги) устидан)

Тошкент туманлараро иқтисодий суди томонидан 2017 йил 13 июнда даъвогар « _____ » МЧЖнинг жавобгар « _____ » ХК ҳисобидан 24 668 500 сўм асосий қарз, 5 000 000 сўм пеня, 370 027,50 сўм давлат божи ҳамда 7 200 сўм почта харажатлари ундириш тўғрисидаги ҳал қилув қарори қабул қилинган. Мазкур ҳал қилув қарорига асосан, 2017 йил 14 июлда 1001-1000/100000-сонли ижро варақаси берилган.

Ўзбекистон Республикаси «Суд ҳужжатлари ва бошқа органлар ҳужжатларини ижро этиш тўғрисида»ги Қонунининг 5-моддасига кўра, хўжалик низолари бўйича судларнинг ҳал қилув қарорлари, ажримлари ва қарорлари ижро этилиши лозим бўлган суд ҳужжатлари ҳисобланади. Шунингдек, ушбу Қонуннинг 7-моддасига биноан, судлар ўзлари қабул қиладиган суд ҳужжатлари асосида берадиган ижро варақалари ижро ҳужжатлари ҳисобланади. Хусусан, Қонуннинг 23-моддасига кўра, давлат ижрочиси ижро ҳужжатини суд ёки бошқа органдан ёхуд

ундирувчидан ижро учун қабул қилиб олиши ва ижро иши юритишни кўзғатиши шарт.

Мазкур ижро варақаси 2017 йил 15 августда Ўзбекистон Республикаси Бош прокуратураси ҳузуридаги Мажбурий ижро бюросининг _____ бўлимига почта орқали юборилган.

Ўзбекистон Республикаси «Суд ҳужжатлари ва бошқа органлар ҳужжатларини ижро этиш тўғрисида»ги Қонунининг 23-моддасига кўра, суд ижрочиси ижро ҳужжатини олган кундан эътиборан уч кундан кечиктирмай ижро иши юритишни кўзғатиш тўғрисида қарор чиқаради. Шунингдек, ушбу Қонуннинг 30-моддасига кўра, ижро ҳаракатлари ва ижро ҳужжатининг талаблари ижро ҳужжатининг ихтиёрий ижро этилиши учун белгиланган муддат тугаган кундан эътиборан кўпи билан икки ой муддат ичида давлат ижрочиси томонидан амалга оширилиши ва ижро этилиши керак. Аммо 1001-1000/100000-сонли ижро варақаси бугунги кунга қадар ижро этилмасдан келмоқда.

Юқоридагиларга ҳамда Ўзбекистон Республикаси «Суд ҳужжатлари ва бошқа органлар ҳужжатларини ижро этиш тўғрисида»ги Қонунининг тегишли моддаларига асосан:

1) 2017 йил 14 июлдаги 1001-1000/100000-сонли ижро варақасини ижро этишда амалий ёрдам беришни;

2) Ушбу ижро иши юзасидан қабул қилинадиган барча ҳужжатларни Сирғали тумани Янги Сирғали кўчаси, 33-уйга юборишни сўраймиз.

Илова: 2017 йил 15 августда Ўзбекистон Республикаси Бош прокуратураси ҳузуридаги Мажбурий ижро бюросининг _____ бўлимига юборилган хат нусхаси.

« _____ » МЧЖ директори А. Асланов

Даъво аризалари фуқаролар томонидан ҳам ёзилишини юқорида эслатиб ўтдик. Бундай аризалар кўпинча МИБ, суд ва прокуратура идораларига ёзилади ва хизмат аризаларидан фақат тўртбурчак муҳрнинг бўлмаслиги билан фарқланади. Фуқароларнинг даъво аризалари алимент ундириш, кўшимча ишлаганлик ёки мажбуран бекор қолганлик учун ҳақ ундириш, никоҳни ҳақиқий эмас деб топиш, никоҳни бекор қилиш, мол-мулкни бўлиш,

юримдик ҳолатларни аниқлаштириш, меросни қабул қилиш муддатини узайтириш, мол-мулкни талаб қилиб олиш, тураржойдан кўчириб (чиқариб) юбориш ва кўчириб киргизиш, қарз шартномаси бўйича қарз суммасини ундириш, ишга қайта тиклаш, тураржой ижараси бўйича шартнома шартларини ўзгартириш каби мазмунда бўлиши мумкин. Қуйида ана шундай аризаларга бир неча намуналар келтирамиз (бундай ҳужжатларнинг ёзилиш сабаблари ва асослари тегишли қонунчилик ҳужжатларида, хусусан, Ўзбекистон Республикаси Фуқаролик, Жиноий-процессуал, Меҳнат, Оила кодексларида ва бошқа қонунларда, қўлланмаларда батафсил ифода этилган).

Фуқаролар даъво аризалари намуналари

48-илова

ДАЪВОГАР:

Тошкент шаҳар
Фуқаролик ишлари бўйича
Яшнобод тумани судига

ЖАВОБГАР:

Тошкент шаҳри Алиев
кўчасидаги 380-уйда
яшовчи Шоира Каримова

1978 йилда Тошкентда
туғилган, ҳозирда Тошкент
шаҳри Толзор кўчаси
101-уйда яшовчи
Анвар Каримов

ДАЪВО АРИЗАСИ

Мен, Шоира Каримова, 2008 йил 15 майдан жавобгар билан қонуний қайд этилган никоҳдаман. У билан бирга яшаган давримизда, 2010 йил 10 июнда қизимиз – Дилдора Анваровна Каримова туғилиб, унинг туғилганлик гувоҳномасида отаси сифатида Анвар Каримов ёзилган.

Айтилганларга мувофиқ ҳамда Ўзбекистон Республикаси Оила кодексининг 96-, 99-, 104-моддалари асосида жавобгар Анвар Каримовдан қарамоғимдаги қизим Дилдорани боқиш учун

менинг фойдамга ҳар ойда унинг барча турдаги иш ҳақининг қонунда кўрсатилган улуши миқдориди алимент ундириш ҳақида қарор чиқаришини сўрайман.

Аризага илова:

1. Қизимнинг туғилганлик ҳақидаги гувоҳномасидан кўчирма.

2. Никоҳ гувоҳномасидан кўчирма.

3. Жавобгарнинг иш ҳақи ҳақида маълумотнома.

(имзо)

Ш. Каримова
2016 йил 25 май

49-илова

ДАЪВОГАР:

Тошкент шаҳар
Фуқаролик ишлари бўйича
Мирзо Улуғбек тумани судига

Тошкент шаҳри Мирзо
Улуғбек тумани Зиёлилар
кўчасидаги 18-уйда яшовчи
Равиль Мифтаҳович Шарипов

ЖАВОБГАР:

Тошкент шаҳри Миробод
тумани Янги Қўйлик кўчаси
15-уй 8-хонадонда яшовчи
Роза Салимовна Искандарова

БОЛАНИ ҚАЙТАРИБ ОЛИШ ҲАҚИДА ДАЪВО АРИЗАСИ

Мен, Равиль Мифтаҳович Шарипов, 2009 йил 15 апрелдан бошлаб Алфия Салимовна Искандарова билан қайд этилган никоҳда бўлганман. 2012 йил 12 августда ўғлимиз Азиз туғилди. Биз А.С. Искандарова билан унинг вафотигача, 2013 йил 5 июнгача бирга яшаганмиз.

Жавобгар – марҳуманинг туғишган синглиси. Мен хотинимнинг вафотидан сўнг болани вақтинча уникида қолдирган эдим. Бир ойдан кейин ўғлимни олгани келдим, лекин жавобгар уни менга беришдан бош тортиб, уни мендан кўра яхшироқ тарбиялай олишини айтди.

Мен жавобгар уни деярли билмайдиган менинг ўғлимни ўзида олиб қолишга ҳаққи йўқ, деб ҳисоблайман. Мен Тошкент трактор заводида муҳандис бўлиб ишлайман, ўз уй-жойим бор. Онам мен билан бирга яшайди ва болани тарбиялашда менга ёрдам беради.

Айтилганлар асосида ва Ўзбекистон Республикаси Оила кодексининг 74-, 78-, 88-, 89-моддаларига мувофиқ, 2012 йил 12 августда туғилган ўғлим Азизни Роза Салимовна Искандаровадан олиб, менинг тарбиямга топшириш ҳақида қарор чиқаришингизни сўрайман.

Илова: 1. Боланинг туғилганлиги ҳақидаги гувоҳнома.

2. Томонларнинг яшаш шароитлари текширилгани ҳақидаги далолатномалар ҳамда васийлик идораси бўлимининг хулосаси.

3. Тураржой ўлчами ҳақида маълумотнома.

4. Оила таркиби ва моддий аҳволим ҳақида маълумотнома.

5. Даъвогарга берилган ишлаб чиқариш тавсифномаси.

6. Жавобгар учун даъво аризасининг нусхаси.

(имзо)

Р. Шарипов

2013 йил 19 июль

50-шова

ДАЪВОГАР:

Тошкент шаҳар
Фуқаролик ишлари бўйича
Яшнобод тумани судига

Тошкент шаҳри Олтинқул
кўчаси 46-уйда яшовчи,
1974 йилда туғилган, хусусий
кичик корхона раҳбари бўлиб
ишловчи Валижон Алиевич
Латипов

ЖАВОБГАР:

Тошкент шаҳри Паркент
кўчаси 106-уйда яшовчи,
1978 йилда туғилган, ҳеч
қаерда ишламайдиган
Каромат Мақсудовна Латипова

ДАЪВО АРИЗАСИ

Мен жавобгар билан 1998 йил 15 июлда Тошкент шаҳри Яшнобод тумани Фуқаролик ҳолати далолатномаларини ёзиш бўлимида никоҳдан ўтганман. Биргаликдаги турмушимиз даврида бола кўрганимиз йўқ. Бўлиниши керак бўлган мол-мулкимиз ҳам йўқ. Жавобгарнинг табиий оилавий муносабатларни менсимаслиги туфайли 2006 йил июлидан бошлаб у (хотиним) билан бирга яшамайпман.

Ҳозирги кунда янги оила қуриш ниятидаман, бунинг учун жавобгар билан расман ажралишим керак. Лекин жавобгарнинг ФХДЙ бўлимига келмаётганлиги сабабли мен у ерда ажралишни расмийлаштира олмаяпман.

Айтилганларга кўра ва Ўзбекистон Республикаси Оила кодексининг 38-, 40-, 41-моддаларига мувофиқ мен билан жавобгар ўртасидаги никоҳни бекор қилишингизни сўрайман. Никоҳни бекор қилиш бўйича барча харажатларни ўз зиммамга оламан.

Аризага никоҳ гувоҳномасининг нусхасини илова қиламан.

(имзо)

В. Латипов

2016 йил 16 февраль

51-шова

ДАЪВОГАР:

Тошкент вилояти
Фуқаролик ишлари бўйича
Чирчиқ шаҳар судига

ЖАВОБГАР:

Тошкент вилояти
Қибрай шаҳарчаси Садаф
кўчаси 16-уйда яшовчи
Назира Зокировна Шарипова
Чирчиқ шаҳри Абай
кўчаси 55-уйда яшовчи
Нуржон Абиловна Жонтоева

ДАЪВО АРИЗАСИ

Мен 2006 йил 11 март куни Қибрай шаҳарча кенгашида Мўмин Содиқович Шарипов билан никоҳдан ўтганман, бу ҳақида тегишли равишда 15-далолатнома ёзуви қайд этилган.

2010 йилда бизнинг эр-хотинлик муносабатларимиз узилган бўлса-да, никоҳ расмий тартибда бекор қилинмаган эди. 2015 йил 28 ноябрь куни Мўмин Содиқович Шарипов вафот этиб, ундан ўзига тегишли, Чирчиқ шаҳри Абай кўчасидаги 55-хонадонда бўлган ҳовли-жой қолди.

2017 йил 2 декабрь куни мен М.С. Шарипов вафотидан кейин меросни қабул қилиб олиш ҳақидаги ариза билан Чирчиқ шаҳар 3-нотариал идорасига мурожаат қилдим ва шунда марҳум билан никоҳдан ўтган даъвогар ҳам очилган мерос учун даъвогарлик қилаётгани маълум бўлди.

М.С. Шарипов мен билан қайд этилган никоҳи бекор бўлмаган ҳолда, иккинчи марта 2013 йил 24 март куни Чирчиқ шаҳар Никоҳ уйида жавобгар билан никоҳдан ўтган. Бу ҳолат 804-ҳужжатда тегишли ёзув билан қайд этилган.

Шундай қилиб, М.С. Шариповнинг иккинчи марта никоҳдан ўтишида Ўзбекистон Республикаси Оила кодексининг 52- ва 55-моддаларидаги шартлар бузилганки, бу нарса никоҳнинг ҳақиқий эмас деб топилишига олиб келади.

Айтилганлар асосида ва Ўзбекистон Республикаси Оила кодексининг 16-, 52-, 55-, 56-моддаларига риоя қилган ҳолда, 2013 йил 24 март куни Чирчиқ шаҳар Никоҳ уйида Мўмин Содиқович Шарипов ва жавобгар Нуржон Абиловна Жонтоеваларнинг никоҳдан ўтганликлари ҳақидаги 804-далолатнома ёзувини ҳақиқий эмас деб ҳисоблашингизни сўрайман.

Илова: 1. Никоҳ қайд этилганлиги ҳақида 2006 йил 11 мартда берилган гувоҳнома.

2. 2006 йил 11 мартда никоҳдан ўтганлик ҳақидаги 15-далолатнома ёзувининг нусхаси.

3. М.С. Шариповнинг вафот этганлиги ҳақидаги гувоҳноманинг нусхаси.

4. Чирчиқ шаҳар Никоҳ уйининг М.С. Шарипов ва жавобгар ўртасида никоҳ қайд этилганлиги ҳақидаги маълумотномаси.

5. Даъво аризасининг нусхаси.

(имзо)

Н. Шарипова
2018 йил 7 июль

ДАЪВОГАР:

Тошкент вилояти
Фуқаролик ишлари бўйича
Янгийўл шаҳар судига

Тошкент шаҳри Навоий
кўчаси 106-уй
64-хонадонда яшовчи
Наргиза Пўлатовна
Комилова

ЖАВОБГАР:

Тошкент вилояти Янгийўл
шаҳри Олмазор кўчаси
35-уйда яшовчи Дониёр
Шокирович Комилов

Даъво баҳоси 10 млн 800 минг сўм

ДАЪВО АРИЗАСИ

Мен Д.Ш.Комилов билан 2013 йил 14 октябрдан бери қонуний никоҳдаман. Никоҳ Янгийўл шаҳар ФХДЙ бўлимида қайд этилган. Биз биргаликдаги турмушимиз даврида умумий суммаси 21 млн 601 минг сўм бўлган мол-мулк сотиб олдик. Илова қилинаётган рўйхатга никоҳ қайд қилингунча ўзимизга тегишли бўлган мол-мулк ҳамда бола учун сотиб олинган буюмлар киритилмаган. 2017 йил май ойида Д.Ш. Комилов Янгийўл шаҳрига, ўз ота-онасиникига доимий яшаш учун кетиб қолди ва қайтиб келишни хоҳламапти.

Ўзбекистон Республикаси Оила кодексининг 27–28-моддалари асосида ва Ўзбекистон Республикаси Фуқаролик кодексининг 223– ва 226-моддаларига амал қилган ҳолда, мен ва Д.Ш. Комилов биргаликда топган мол-мулкни бўлиб, менга нархи 5 млн 500 минг сўм бўлган «Украина» пианиносини, нархи 4 млн 500 минг сўм бўлган «Айва» телевизорини, умумий баҳоси 800 минг сўм бўлган 140 дона бадий китобни бериш ҳақида қарор (хукм) чиқаришингизни сўрайман.

Илова:

1. Никоҳ гувоҳномасининг нусхаси.
2. Бўлиниши керак бўлган мол-мулк рўйхати.

3. Телевизор ва пианинонинг паспортлари.

4. Даъво аризасининг нусхаси.

(имзо)

Н. Комилова

2015 йил 6 февраль

53-илова

Манфаатдор шахс:

Тошкент шаҳар
Фуқаролик ишлари бўйича
Миробод тумани судига
Тошкент шаҳри Янги
Кўйлик кўчаси 25-уй,
61-хонадонда яшовчи
Фарид Шамсиевич
Хабибуллиндан
Тошкент шаҳри Миробод
тумани ҳокимлигининг
молия бўлими

АРИЗА

Онам, Сония Каримовна Хабибуллина, 2017 йил 7 сентябрь куни вафот этиб, ундан меросий мулк – Тошкент шаҳар Фитрат кўчасидаги 26-рақамли уйда ҳовли-жой қолди.

Онам вафот қилган пайтда мен чет элда узоқ муддатли хизмат сафарига эдим. 2018 йил ноябрь ойида хизмат сафаридан қайтгандан кейин мен меросий мулкни қабул қилиб олиш ва уни расмийлаштиришга фурсат топа олмадим, чунки мени яна зудлик билан навбатдаги хизмат сафарига жўнатишди, бу сафарим 2019 йил февраль ойининг охиригача давом этди.

2019 йил март ойида мен Тошкентга қайтиб келдим. Нотариал идора менинг меросий мулкни қабул қилиб олишнинг қонунда белгиланган муддатини ўтказиб юборганимни баҳона қилиб, меросга бўлган ҳуқуқ тўғрисидаги гувоҳнома ни бермаяпти.

Мен меросни қабул қилиб олиш учун белгиланган муддатни узрли сабаблар билан ўтказиб юборганман, деб ўйлайман. Марҳуманинг мендан бошқа болалари йўқ, унинг қарамоғида вояга етмаган, меҳнатга қобилиятсиз шахслар бўлмаган.

Айтилганлар асосида ва Ўзбекистон Республикаси Фуқаролик кодексининг 1146-, 1157-моддаларига риоя қилган ҳолда, менга меросни қабул қилиб олиш муддатини узайтиришингизни сўрайман.

Илова: 1. Онамнинг вафот этганлиги ҳақидаги гувоҳноманинг кўчирма нусхаси.

2. Менинг туғилганлигим ҳақидаги гувоҳноманинг кўчирма нусхаси.

3. Хориждаги хизмат сафарлари гувоҳномаларининг кўчирма нусхалари.

4. Менинг 2017 йил 7 сентябрда қаерда бўлганлигим ҳақида маълумотнома.

(имзо)

Ф. Хабибуллин
2019 йил 9 ноябрь

54-илова

ДАЪВОГАР:

Тошкент шаҳар
Фуқаролик ишлари бўйича
Бектемир тумани судига

Тошкент шаҳар Бобур кўчаси
40-уй 15-хонадонда яшовчи
Иван Михайлович Касаткин

ЖАВОБГАР:

Тошкент шаҳар Бойқаро
кўчаси 64-уй 14-хонадонда
яшовчи Ирина Павловна
Касаткина

ДАЪВО АРИЗАСИ

Мен жавобгар билан 1978 йилдан бери қонуний никоҳда эдим. Бу никоҳдан 1985 йилда ўғлимиз Сергей туғилган. 1985 йилда бизга Тошкент шаҳри Бобур кўчасидаги 40-уйдан икки хонали, яшаш майдони 29 кв. м. бўлган тураржой берилган эди. 1994 йилда бизнинг никоҳимиз бузилиб, хотиним ўғлим билан ўз онасиникига – Тошкент шаҳар Бойқаро кўчасидаги 64-уй 14-хонадонда яшовчи Мария Сергеевна Орлованикига кўчиб кетди. 1995 йили Тошкент шаҳар Бектемир туман суди хотинимнинг

даъвоси бўйича унинг уй-жойга (квартирага) бўлган ҳуқуқини тўғри деб топди ва кўчириб киргазиш ҳақида қарор чиқарди. Бироқ фуқаро И.П. Касаткина квартирага кўчиб киргани йўқ, 1996 йилда эрга тегди ва ўғли билан эрининг уйида яшамокда. Шундай қилиб, жавобгар амалда 1994 йилдан бери мазкур хонадонда яшамаган ва унга бўлган ҳуқуқини йўқотган.

Баён қилинганлар асосида ва Ўзбекистон Республикасининг уй-жой тўғрисидаги қонун ҳужжатларидаги тегишли бандларга мувофиқ, Ирина Павловна Касаткинининг Тошкент шаҳри Бобур кўчасидаги 40-уй 15-хонадондаги тураржойга бўлган ҳуқуқи ўз кучини йўқотган, деб ҳисоблашингизни сўрайман.

Илова: 1. 10-уй-жойлардан фойдаланиш идорасининг шахсий ҳисобрақамидан кўчирма.

2. 10-уй-жойлардан фойдаланиш идорасининг маълумотномаси.

3. 234 минг 720 сўмлик давлат божи маркалари.

(имзо)

И. Касаткин

2004 йил 20 ноябрь

55-илова

ДАЪВОГАР:

Тошкент шаҳар Яшнобод тумани
Маъмурий судига

Тошкент шаҳри
Фарғона йўли шохкўчаси
112-уйда яшовчи Шухрат
Мамарасулович Рўзиев

ЖАВОБГАР:

Тошкент шаҳри Зомин кўчаси
15-уйда жойлашган «Наққош»
халқ хунармандчилиги фабрикаси

**ИШГА ҚАЙТА ТИКЛАШ ҲАМДА МАЖБУРАН БЕКОР
ҚОЛГАН ВАҚТ УЧУН ИШ ҲАҚИ УНДИРИШ ҲАҚИДА**

ДАЪВО АРИЗАСИ

Мен 2012 йил июль ойидан бери «Наққош» халқ хунармандчилиги фабрикасида дурадгор сифатида ишлаб келганман. Фабрика бўйича 2017 йил 23 октябрда чиқарилган

372-буйруқ билан штат қисқариши асосида ишдан бўшатиладим.

Мени ишдан бўшатишда фабрика маъмурияти, касаба уюшмаси кўмитаси менинг ишда қолишимга имтиёзли ҳуқуқ берувчи бир қатор ҳолатларни ҳисобга олмаган.

Мен Афғонистондаги уруш ногирониман. Менинг қарамоғимда болалиқдан ногирон ўғлим, хотиним, 65 ёшли онам бор. Оилада мендан бошқа ишловчи йўқ.

Фабрикадаги салкам беш йиллик меҳнат фаолиятим даврида бирон марта ҳам жазо олмаганман. Шу билан бирга, мен ишдан бўшатиш ҳолда, фабрикада яққа бўйдоқ, узлуксиз иш стажига эга бўлмаган ёшлар дурадгор бўлиб ишламоқда.

Фабрика маъмурияти менга бирон-бир бошқа ишни таклиф қилишни ҳам ўйлаб кўрмади.

Ўзбекистон Республикаси Меҳнат кодексининг 89-, 103-, 111, 112-моддаларига асосан ва Ўзбекистон Республикаси Жиноят-процессуал кодексининг 304–307-моддаларига риоя қилган ҳолда:

1) мени «Наққош» халқ ҳунармандчилиги фабрикасига дурадгор сифатида ишга қайта тиклаш;

2) жавобгардан менинг фойдамга мажбуран бекор қолган давр учун ўртача иш ҳақи ундириб бериш;

3) ўшбу даъво бўйича суд қарорини тезлик билан ижро эттириш ҳақида қарор қабул қилишни с ў р а й м а н .

Илова:

1. 2017 йил 23 октябрдаги буйруқнинг нусхаси.

2. Касаба уюшмаси кўмитасининг 2017 йил 22 октябрдаги қароридан кўчирма.

3. Оила таркиби ҳақида уй-жойлардан фойдаланиш идорасининг маълумотномаси.

4. Ўртача иш ҳақи ҳақида маълумотнома.

5. Ногиронлик ҳақида туман ижтимоий таъминот бўлимининг маълумотномаси.

(имзо)

Ш. Рўзиев

2017 йил 18 ноябрь

- Тошкент шаҳар Фуқаролик ишлари
бўйича Олмазор тумани судига
- ДАЪВОГАР:** Тошкент шаҳри 2-Қорақамиш
даҳаси 104-уй 6-хонадонда
яшовчи
Пўлат Гулметович Камолов
- ЖАВОБГАР:** Тошкент шаҳри Сағбон кўчаси
213-уйда яшовчи
Сарвар Расулович Мирзаев

Даъво баҳоси 8 млн 800 минг сўм

ДАЪВО АРИЗАСИ

2016 йил 23 август куни Сарвар Расулович Мирзаев менга мурожаат қилиб, 2017 йил 1 январгача 8 млн сўм қарз бериб туришни илтимос қилди.

Мен у айтган миқдордаги пулни қарзга беришга рози бўлдим ва шу куниёқ С.Р. Мирзаевга 8 млн сўм бердим. У пулни олганлик ҳақида 2016 йил 23 август санаси билан менга тилхат берди ва бу билан мазкур суммани 2017 йил 1 январгача қайтариб бериш мажбуриятини олди. Бизнинг келишувимиз пайтида Усмон Тўраевич Аҳатов бор эди ва у шартнома тузиш ҳолатини тасдиқлаши мумкин. Шартноманинг ижро муддати тилхат бўйича 2017 йил 1 январда тугаган бўлишига қарамай, жавобгар, менинг ана шу пулсиз ҳам яшай олишим мумкинлигини айтиб, қарзни қайтаришдан бош тортмоқда.

Айтилганлар асосида Ўзбекистон Республикаси Фуқаролик кодексининг 732-, 735-, 736-моддаларига мувофиқ ҳамда Ўзбекистон Республикаси Жиноят-процессуал кодексининг 5-бобидаги тегишли моддаларга риоя қилган ҳолда, Сарвар Расулович Мирзаевдан менинг фойдамга 8 млн сўм ҳамда суд харажатларини (600 000 сўм давлат божи маркалари учун ва 200 000 сўм ҳуқуқий ёрдам учун ҳуқуқий маслаҳатхона кас-сасига тўладим) ундириб бериш ҳақида қарор чиқаришни сўрайман.

Баён этилган даъво талабларини тасдиқлаш учун гувоҳ сифатида Тошкент шаҳри 2-Қорақамиш даҳаси 102-уй 18-хонадонда яшовчи Шавкат Раҳимович Абдуллаевни чақиришни сўрайман.

Илова: 1. С.Р.Мирзаев номидан 2016 йил 23 август кун
ёзилган тилхат.

2. Ҳуқуқий маслаҳатхона кассасига 200000 сўм
тўлангани ҳақида 2018 йил 22 августдаги 003507
рақамли патта.

3. 600000 сўмлик давлат божи маркалари.

4. Даъво аризасининг жавобгар учун нусхаси.

(имзо)

П. Камолов

2018 йил 16 сентябрь

57-илова

ДАЪВОГАР:

Тошкент шаҳар
Фуқаролик ишлари бўйича
Сирғали тумани судига
100000, Тошкент шаҳри
Чоштепа кўчаси 18-уй
8-хонадонда яшовчи
Дамира Фотиҳовна Раҳимова

ЖАВОБГАР:

Мазкур манзилда яшовчи
Ҳамдам Содикович Раҳимов

ДАЪВО АРИЗАСИ

2012 йилда мен ва турмуш ўртоғим, ҳозирда жавобгар шахс билан юқорида кўрсатилган манзил бўйича икки хонали квартира сотиб олганмиз. Мен шу манзилда рўйхатдан ўтиб, унга кўчиб киргандан то 2016 йил ноябрь ойигача доимий яшаб келганман.

Мен 2016 йил октябрь ойида оғир сурункали касаллик туфайли операция қилиниб, даволанишни давом эттириш учун «Чинобод» санаторийсига йўлланма олдим ва у ерда 2016 йил 20 декабригача бўлдим.

Санаторийдан уйга қайтиб, жавобгарнинг бошқа бир аёл билан топишиб олганлигини, мен билан эса оилавий муносабатларни узишга қарор қилганлигини, ўзбошимчалик билан мени квартирадани ўчириб, бутун мол-мулкимни дугонам

Собира Қосимовна Қозиеваникига олиб бориб қўйганлигини билдим. У эшик қулфларини ҳам алмаштириб, мени квартирага киритмаяпти.

Қонунга мувофиқ, оила аъзосининг тураржойга бўлган ҳуқуқи унинг вақтинча даволаш муассасасида бўлган бутун вақти давомида сақланиб қолади. Менинг Тошкент шаҳрида бошқа тураржойим йўқ.

Айтилганлар асосида ва Ўзбекистон Республикаси Фуқаролик кодексининг 9–11-, 13-, 210-моддаларига риоя қилган ҳолда: 1) мени Тошкент шаҳри Чоштепа кўчасидаги 18-уй 8-хонадонга кўчириб киргизиш ҳақида қарор чиқаришни; 2) судга гувоҳлар сифатида Тошкент шаҳри Муқимий кўчасидаги 19-уйда яшовчи Наримон Каримович Кабировни ҳамда Тошкент шаҳри Чоштепа кўчасидаги 59-уйда яшовчи Собира Қосимовна Қозиевани чақиришни сўрайман.

- Илова:* 1. Никоҳ ҳақидаги гувоҳноманинг нусхаси.
2. Ордернинг кўчирма нусхаси.
3. «Чинобод» санаторийсининг маълумотномаси.

(имзо) Д. Раҳимова
2017 йил 3 январь

58-илова

ДАЪВОГАР:

Тошкент шаҳар
Фуқаролик ишлари бўйича
Учтепа тумани судига

100000, Тошкент шаҳри
Маннон Уйғур кўчаси
607-уйда яшовчи Икром
Пўлатович Раҳимжонов

ЖАВОБГАР:

Мазкур манзилда яшовчи
Воҳид Алиевич Турдибеков

ДАЪВО АРИЗАСИ

Мен юқорида кўрсатилган манзилдаги уйга хусусий мулк ҳуқуқида эгалик қиламан.

2018 йил сентябрь ойида жавобгар мен билан тураржой ижараси ҳақида ёзма шартнома тузган бўлиб, бу шартномага мувофиқ, у оиласи билан уйдаги иккита яшаш хонасидан биттасини эгаллаган ва йил охирида уни бўшатиб бериш мажбуриятини олган эди.

Мен билан шартнома тузар экан, жавобгар шу йил давомида давлат квартираси олиши кераклигини, шундай бўлган тақдирда, менга қарашли хонани белгиланган муддатдан олдинроқ бўшатиб беришни таъкидлаган эди. Гарчи шартнома муддати 2019 йил 15 октябрда тугаган бўлса ҳам, унинг ваъдалари амалга ошмади. Жавобгар тураржойни бўшатиб беришга рози бўлмапти.

Айтилганлар асосида ва Ўзбекистон Республикаси Фуқаролик кодексининг 357-, 382– ва 554-моддаларига риоя қилган ҳолда, Воҳид Алиевич Турдибеков ва унинг оила аъзоларини бошқа тураржой бермаган ҳолда кўчириш ҳақида қарор чиқаришни сўрайман.

Илова: 1. Тураржой ижараси ҳақида шартнома.

2. 60000 сўмлик давлат божи маркаси.

(имзо) И. Раҳимжонов

2019 йил 19 декабрь

59-шова

ДАЪВОГАР:

Тошкент шаҳар
Фуқаролик ишлари бўйича
Миробод тумани судига
100198, Тошкент шаҳри
4-Кўйлик даҳаси 16-уй
17-хонадонда яшовчи
Раъно Воҳидовна Раҳимова

ЖАВОБГАР:

100000, Тошкент шаҳри
Фитрат кўчаси 70-уйда
жойлашган «Чилангар»
заводи

ДАЪВО АРИЗАСИ

Турмуш ўртоғим, Эргаш Каримович Раҳимов, Тошкент шаҳридаги «Чилангар» заводидида бош муҳандис бўлиб ишлаган. 2016 йил 14 декабрь куни хизмат вазифасини бажара туриб, бахтсиз ҳодиса оқибатида ҳалок бўлди.

Мен икки бола билан – 2010 йил 12 май куни туғилган қизим Зебо ва 2007 йил 17 март куни туғилган ўғлим Воҳид билан боқувчисиз қолдим.

Мен ўзим. болаларнинг ёши жуда кичиклиги ва тез-тез касалланиб туриши сабабли ишлай олмайман.

Оиламизнинг ягона маблағ манбаи – асосий боқувчининг ўлими муносабати билан ижтимоий таъминот идораси томонидан тайинланган 326 000 сўм миқдоридаги нафақадир. Эрим ҳаётлигида унинг 900 000 сўмлик ўртача ойлик иш ҳақидан 450 000 сўми мен ва болаларнинг улушига тўғри келар эди.

Шундай қилиб, хавфсиз меҳнат шароитларини таъминлай олмаган завод маъмуриятининг айби билан эримнинг ҳалок бўлиши туфайли оиламиз ҳар ойда 356 000 сўм кам пул олмоқда.

Мен завод маъмуриятига, кейин унинг касаба уюшмаси кўмитасига эримнинг ўлими сабабли кўрилаётган зарарни тўлаш ҳақида илтимоснома билан мурожаат этдим, лекин рад жавоби олдим.

Айтилганлар асосида ва Ўзбекистон Республикаси Фуқаролик кодексининг 1009–1010-моддаларига риоя қилган ҳолда, болаларни боқиш учун жавобгардан менинг фойдамга 2016 йил 14 декабрдан бошлаб болалар 14 ёшга етгунга қадар ҳар ойда 356 000 сўмдан ундириб берилишини с ў р а й м а н.

- Илова: 1. Бахтсиз ҳодиса ҳақидаги далолатноманинг қўчирма нусхаси.
2. Ўлим ҳақидаги гувоҳнома нусхаси.
3. Эримнинг иш ҳақи ҳақида маълумотнома.
4. Болаларнинг туғилганлик ҳақидаги гувоҳномаларининг нусхалари.
5. Никоҳ ҳақидаги гувоҳноманинг нусхаси.
6. Нафақа миқдори ҳақида маълумотнома.
7. Завод директорининг хати.
8. Завод касабақўмитаси қароридан қўчирма.

(имзо)

Р. Раҳимова
2017 йил 1 январь

Тошкент шаҳар Мирзо Улғбек
тумани Маъмурий судига

Тошкент шаҳри Буюк Ипак
йўли шоҳкўчаси 61-уй
51-хонадонда яшовчи Собир
Содиқович Эрназаровдан

АРИЗА

2010 йил 24^{...} июнь куни Электроника илмий-тадқиқот институти кадрлар бўлими томонидан менинг номимга меҳнат дафтарчаси берилган бўлиб, унинг «Фамилияси» деган қаторида «Эназаров» деб ёзилган эди, ҳолбуки, туғилганлик ҳақидаги гувоҳномам ва паспортимда «Эрназаров» ёзилган.

Мен Бекободда ишлаган давримда завод кадрлар бўлими бошлиғи меҳнат дафтарчамга тегишли тузатиш киритиб, уни имзо ва муҳр билан тасдиқлаган эди. Лекин туман ижтимоий таъминот бўлимига нафақа тайинлаш ҳақида илтимос билан мурожаат этганимда, меҳнат дафтарчасидаги тузатиш фақат уни берган ташкилот томонидан қилиниши мумкинлигини тушунтиришди.

Мен ушбу масала бўйича Электроника ИТИ кадрлар бўлимига мурожаат қилиб, тегишли ўзгартириш киритишни сўрадим.

Бу илтимосим қондирилмади – менга фақат меҳнат дафтарчасининг дубликати (қайта тикланган нусхаси)ни беришди.

Меҳнат дафтарчасининг менга тегишлилигини аниқлаш нафақа тайинлаш ҳақида илтимос қилиш учун зарур бўлиб қолди. Менга 2017 йил 12 декабрда берилган меҳнат дафтарчасига қистирма варақ тўғри, паспортга мувофиқ тўлдирилган.

Баён қилинганлар асосида ва амалдаги қонунчилик ҳужжатларига мувофиқ, 2010 йил 24 июнда Собир Содиқович Эназаров номига берилган меҳнат дафтарчасини, менга, Собир Содиқович Эрназаровга тегишлилигини аниқлаб беришингизни сўрайман.

Суд мажлисига гувоҳ сифатида Тошкент шаҳри Яшнобод кўчаси 105-уйда яшовчи Тохир Солиевич Мўминовни ва Бекобод шаҳар Қурилиш кўчасидаги Ботир Ҳасанович Пулатовни чақиришни сўрайман.

- Илова: 1. Меҳнат дафтарчасининг кўчирма нусхаси.
2. Электроника ИТИ маълумотномалари.
3. 42000 сўмлик давлат божи маркалари.

(имзо)

С. Эрназаров
2018 йил 9 январь

Уй-жой мулкдорлари ширкатига йўлланадиган аризалар муайян қолип (андаза) асосида ёки эркин баён усулида ёзилади. Бундай аризаларда фуқаролар ўзлари яшаб турган квартираларининг иситиш тизими, иссиқ ва совуқ сувдан фойдаланиш билан боғлиқ масалалар, маиший хизматларга доир муаммолар юзасидан ва бошқалар ҳақида илтимос қиладилар. Булар оддий, содда ариза турларидан бўлгани учун уларнинг шакли ва турларига намуналар берилмади.

Аризаларнинг сўнгги турларидан бири **ҳисоб-китоб аризасидир**. Ҳисоб-китоб аризаси бажарилган ишларга ҳақ тўлаш ҳақидаги ёзма ёки оғзаки меҳнат шартномалари асосида муайян ишларни бажарган айрим ишчи (хизматчи)лар томонидан муассаса раҳбари номига ёзилади.

Бажарилган ишга тўланадиган пул миқдори кам бўлса, аризанинг остига бажарилган ишларни қабул қилиб олувчи мансабдор шахс, масалан, хўжалик мудирини белгиланган иш бажарилганлиги ҳақида ёзиб қўяди. Агар тўланадиган пул миқдори катта бўлса, бажарилган иш махсус комиссия томонидан қабул қилиниб, бу ҳақда далолатнома тузилади. Ҳар иккала ҳолатда ҳам ҳисоб-китоб аризасининг юқори чап томонига муассаса раҳбари имзо қўйиб, ҳисоб бўлимига бажарилган ишларга (қанча) ҳақ тўлаш ҳақида кўрсатма беради, ҳисоб бўлими ана шу ҳужжатлар асосида ҳақ тўлайди.

Ҳисоб-китоб аризалари ҳам эркин усулда ёзилади, лекин уларда қуйидаги зарурий қисмлар бўлиши керак:

1. Муассаса ҳамда ариза йўлланаётган мансабдор шахсининг номи.

2. Аризачи ҳақида маълумотлар (манзили, паспорт рақамлари, ким томонидан ва қачон берилгани; исми, ота

исми ва фамилияси; зарур ҳолларда туғилган йили ва со-
лиқлар бўйича имтиёзи борлиги кўрсатилади).

3. Хужжат номи (ҳисоб-китоб аризаси).

4. Ариза матни.

5. Ариза берилган сана.

6. Аризачининг шахсий имзоси.

Шунингдек, халқ қабулхоналари, бошқа виртуал қабулхоналарга электрон шаклда ҳам аризалар йўлланиши мумкин. Бундай аризалар ҳам юқоридагидек зарурий қисмлардан иборат бўлади. Фақат ариза берувчининг шахсий имзоси ўрнида электрон рақамли имзо ёки ҚР код қўйилади.

61-илова

Чортоқ тумани 81-умумий ўрта таълим
мактаби директори Ҳ.А.Раҳимовга

Чортоқ шаҳри Икромов кўчаси

18-уйда яшовчи, шаҳар ички
ишлар бўлими томонидан 2013 йил

24 декабрда берилган АА серияли,

0708914 рақамли паспорт эгаси (5 та болали)

Салим Пўлатович Алимовдан

ҲИСОБ-КИТОБ АРИЗАСИ

2012 йил 28 майдаги шартномага мувофиқ, мактаб жиҳозларини тузатиб созлаганим учун (12 та парта ва 6 та стол созланди, 5 та дераза роми тузатилди ва уларга ойна солинди) менга 984 700 (тўққиз юз саксон тўрт минг етти юз) сўм ҳақ тўлашингизни сўрайман.

(имзо)

С. Алимов
2012 йил 10 июль

2-сабзавот омбори директорига

Оҳангарон кўчаси 40-уй
18-хонадонда яшовчи,
Зангиота тумани Ички ишлар
бўлими томонидан 2013 йил
берилган АА серияли, 0614194
рақамли паспорт эгаси Зокир
Икромович Маматовдан

ҲИСОБ-КИТОБ АРИЗАСИ

Сабзавот омборини қисман тузатиш-созлаш юзасидан 2015 йил 18 сентябрда тузилган меҳнат битимига биноан, даҳлиздаги қопламаларни бўядим, иситиш қувурларини тузатиш-созлаш, деразаларга ойна солиш ишларини бажардим. Ҳаммаси бўлиб 883 500 (саккиз юз саксон уч минг беш юз) сўмлнк иш бажарилди. Менга ана шу суммани тўлашингизни сўрайман.

(имзо)

З. Маматов

2015 йил 19 сентябрь

БАЁННОМА

Турли йиғилиш, кенгаш ва бошқа тур анжуманларнинг боришини, мажлис қатнашчиларининг чиқишлари ва улар қабул қилган қарорларни аниқ, сиқик ҳолда қайд қилувчи расмий ҳужжат. У воқеликнинг ўрни, вақти ва ҳолати ҳақида маълумот бериш билан биргаликда, қарорларнинг тўғри қабул қилинганлигини текшириш ва уларнинг бажарилишини назорат қилишга имкон беради. Доимий иш кўрувчи органлар (илмий кенгаш, ҳайъат ва бошқалар), шунингдек, вақтинчалик иш кўрувчи органлар (конференциялар, йиғилишлар, анжуманлар, комиссиялар) фаолиятларида, албатта, баённома ёзилиши керак. Баённомани ёзишни ташкил қилиш котибнинг асосий вазифаларидан биридир. Баённома турли органларнинг доимий котиблари томонидан тузилади ва расмийлаштирилади. Вақтинчалик иш кўрувчи органлар мажлисларида эса йиғилиш жараёнида сайланган котиб айнан шу ишни бажаради.

Баённомада ўз аксини топган ахборотларнинг аниқлиги учун бутун масъулият ва жавобгарлик мажлис раиси ва котиби зиммасига юклатилади.

Баённома ёзиб олинишига кўра қисқа, тўлиқ, стенографик, фонографик, конспектив шаклларда бўлиши мумкин. Қ и с қ а баённомада фақатгина кун тартиби, маърузачи ва музокарада қатнашувчилар фамилияси ва қабул қилинган қарор кўрсатилади. Уларда маърузалар мазмуни батафсил баён қилинмайди. Бундай баённомалар масаланинг муҳокама қилиниши ҳақида тўлиқ тасаввур бера олмайди. Шу нуқтаи назардан йиғилишда сўзга чиққан барча қатнашчиларнинг баён қилган фикр ва мулоҳазаларини қамраб олган тўлиқ мажлис баённомаси афзалдир. Мажлис

баённомасининг тўлиқ шакли фақат йиғилиш хусусида эмас, балки ўша жамоанинг фаолияти тўғрисида ҳам фикр юритишга имконият беради.

Йиғилиш стенография усулида (стенографик) ёки диктофон ёрдамида ёзиб олинаётган (фонографик) бўлса, қисқа баённома тузилиб, стенограмма раис ва котиб томонидан имзоланади ва асосий баённомага илова қилинади.

Баённоманинг асосий зарурий қисмлари:

1. Муассаса номи.
2. Сарлавҳа (бамаслаҳат иш кўрувчи орган ёки йиғилишнинг номи).
3. Хужжатнинг номи (Баённома).
4. Йиғилиш санаси.
5. Шартли рақами.
6. Йиғилиш жойи.
7. Тасдиқлаш устхати (агар баённома тасдиқланиши зарур бўлса).
8. Йиғилиш раиси ва котибининг фамилияси.
9. Матн:
 - а) қатнашувчилар рўйхати ёки сони;
 - б) кун тартиби;
 - в) эшитилди;
 - г) сўзга чиқдилар;
 - д) қарор қилинди.
10. Иловалар (агар улар мавжуд бўлса).
11. Имзолар.

Баённомани тузишда уларнинг ҳуқуқий жиҳатдан тўлақонлилигини таъминлаш керак. Бунинг учун баённомада барча асосий зарурий қисмлар мавжуд бўлиши, улар тўғри расмийлаштирилиши лозим.

Доимий маслаҳат органи йиғилишининг баённомасида йиғилишда иштирок этувчилар сони кўрсатилиши жуда муҳимдир, чунки бу ҳуқуқий аҳамиятга эга. Мажлис қарорларини қабул қилиш ва унинг қонуний бўлиши учун иштирокчиларнинг низом бўйича етарли эканлиги (кворум) асосий шарт ҳисобланади.

Маъмурий идораларда баённома умумий ёки махсус босма иш қоғозларида расмийлаштирилади. Баённома бир неча саҳифадан иборат бўлса, фақат биринчи саҳифа босма иш қоғозиди, қолган бетлари эса оддий қоғозда ёзилади.

Йиғилиш ўтказилган кун баённоманинг санаси ҳисобланади. Мунтазам иш кўрувчи органлар баённомасининг тартиб рақами календарь йили бўйича изчил давом этади.

Мажлис баённомасида қатнашувчилар рўйхати берилганда, доимий аъзолар ва таклиф этилганлар фамилияси алоҳида-алоҳида алифбо тартибиди қайд этилади. Таклиф этилганлар сони 15 кишидан ошмаса, уларнинг фамилиясини, қавс ичида эса иш жойини кўрсатиш керак.

Кенгайтирилган мажлисларда иштирок этувчиларнинг сони кўрсатилади ва қатнашувчилар рўйхати мажлис баённомасига илова қилинади.

Мажлис баённомаси кириш ва асосий қисмдан иборат бўлиб, кириш қисми кун тартиби билан тугайди. Кун тартибидан сўнг икки нуқта қўйилиб, кўриладиган масалалар тартиб рақами билан берилади. Ҳар қайси масала алоҳида сатрдан ёзилади. Уларнинг ўзаро тартиби масаланинг долзарблиги ва муҳимлигига қараб белгиланади. Мажлис баённомасида КУН ТАРТИБИни бош келишиқда ифодалаш ва бош (катта) ҳарфлар билан ёзиш керак.

Кун тартибидидаги масалаларни баён қилишда маърузачининг исми, фамилияси, лавозимини алоҳида жумла билан ёзиш мақсадга мувофиқдир.

Баъзан кун тартибининг охириги қисмида «Турли масалалар» сарлавҳаси билан алоҳида қисм берилдики, бу мақсадга мувофиқ эмас, чунки кун тартибидидаги ҳар бир масала аниқ ва равшан бўлиши лозим.

Матннинг асосий қисми кун тартиби масалаларига мувофиқ жойлашади. Ҳар бир бўлим уч қисмдан иборат бўлади: ЭШИТИЛДИ, СЎЗГА ЧИҚДИЛАР, ҚАРОР ҚИЛИНДИ. Агар кун тартибиди икки ёки ундан ортиқ масала кўриладиган бўлса, «ЭШИТИЛДИ» сўзидан олдин кун

тартибидаги масалаларнинг рақами қўйилади, сўздан кейин эса икки нуқта қўйилиб, янги сатрдан маърузачининг исми, фамилияси бош келишиқда ёзилади. Фамилиядан сўнг тире қўйилиб, маъруза ёки хабарнинг қисқача мазмуни баён қилинади. Агар маъруза матни тайёр ҳолда бўлса, тиредан кейин «Матн илова қилинади» деб ёзиб қўйилади.

«СЎЗГА ЧИҚДИЛАР» бирикмаси ҳам айнан шу шаклда ёзилади. Зарурият бўлганда, қавс ичида ҳар бир сўзловчининг иш жойи ва лавозими кўрсатилади. Масалан: СЎЗГА ЧИҚДИЛАР: А.И. Раҳимов (мактаб директори) – ...

Мажлисида берилган саволлар ҳам баённомада ёзилади. Маърузачига саволлар ва уларга бериладиган жавоблар «Сўзга чиқдилар» бўлимига киритилади ва кўрсатилган тартибда расмийлаштирилади («савол» ва «жавоб» сўзлари ўрнида сўровчининг исми, ота исмининг бош ҳарфлари ва фамилияси; жавоб берувчининг исми, ота исмининг бош ҳарфлари ва фамилияси эса фақат саволга маърузачининг ўзи жавоб бермаган ҳоллардагина кўрсатилади).

Матннинг учинчи қисмида муҳокама этилган масала бўйича қарор қабул қилинади. «ҚАРОР ҚИЛИНДИ» бирикмаси ҳам бош ҳарфлар билан ёзилади.

Кун тартибидаги ҳар бир масала юзасидан алоҳида-алоҳида «ЭШИТИЛДИ», «СЎЗГА ЧИҚДИЛАР», «ҚАРОР ҚИЛИНДИ» сарлавҳалари қўйилади ва сўзловчилар нутқининг қисқача мазмуни, қабул қилинган қарор расмийлаштирилади.

БАЁННОМАДАН КЎЧИРМА

Зарурият тугайли мажлис давомида қабул қилинган қарорлардан кўчирмалар расмийлаштирилади. Буйруқдан кўчирмада бўлганидек, баённомадан кўчирма ҳам имзо билан тасдиқланади. Баённомадан кўчирма куйидаги асосий қисмлардан иборат:

1. Ташкилот номи.
2. Хужжат номи (Баённомадан кўчирма).
3. Сана (мажлис ўтказилган сана).
4. Шартли рақам.
5. Баённома тузилган жой.
6. Матн:
 - а) КУН ТАРТИБИ;
 - б) ЭШИТИЛДИ;
 - в) ҚАРОР ҚИЛИНДИ.
7. Имзолар.
8. Нусха тасдиқланганлиги ҳақида белги (муҳр билан).

Баъзан баённомадан кўчирмаларда йиғилишда қатнашувчиларнинг фамилияси ёки сони, шунингдек, кўрилган масала бўйича муҳокамада иштирок этганлар фамилияси ҳам кўрсатиб ўтилади.

Баённоманинг матн қисмларидан фақат ташкилот ёки шахсга етказилиши керак бўлган қисмигина олинади. Агар кун тартибидеда уч масала муҳокама этилган бўлса, керакли масала бўйича қабул қилинган қарор олинади.

2-иловада баённомадан кўчирма шакли, 3–4-иловаларда эса унинг намуналари берилди.

Сирғали тумани Ўқувчи ва ёшлар илмий-техника ижодиёти
маркази жамоаси йиғилишининг 3-рақамли

БАЁННОМАСИ

2016 йил 18 сентябрь

Тошкент шаҳри

Раис – М.С. Раҳимов

Котиб – С.П. Маҳмудов

Қатнашдилар: 65 киши (рўйхат илова қилинди)

КУН ТАРТИБИ:

1. Ўзбекистон Республикасининг «Таълим тўғрисида»ги Қонуни ва «Кадрлар тайёрлаш миллий дастури»да мактабдан ташқари тарбия муассасалари олдида қўйилган вазифалар ва уларни амалга ошириш. Маърузачи О. Каримова.

2. Марказ жамоасининг биринчи ярим йил учун тузилган иш режасини тасдиқлаш. Маърузачи О.Р. Солиева.

3. Наврўз байрамига бағишланган адабий-бадий кеча уюштириш. С. Каримов ахбороти.

1. ЭШИТИЛДИ:

1. Каримова – маъруза матни илова қилинди.

СЎЗГА ЧИҚДИЛАР:

А. Миракбарова – (Нутқининг қисқа мазмуни ёки саволи баён қилинади).

П.С. Чориев – (Нутқининг қисқа мазмуни ёки саволи баён қилинади).

ҚАРОР ҚИЛИНДИ:

(Қабул қилинган қарорлар баёни ёзилади).

2. ЭШИТИЛДИ:

О.Р. Солиева – (Маърузасининг қисқача ёки тўлиқ баёни ёзилади).

СЎЗГА ЧИҚДИЛАР:

Т. Аҳмедова –

ҚАРОР ҚИЛИНДИ:

(Қабул қилинган қарорлар баёни ёзилади).

3. ЭШИТИЛДИ:

С. Каримов ахбороти – (Ахборотнинг мазмуни баён қилинади).

ҚАРОР ҚИЛИНДИ:

(Қабул қилинган қарорлар баёни ёзилади)

Раис (имзо)

М. Раҳимов

Котиб (имзо)

С. Маҳмудов

Баённомадан кўчирма шакли

2-шова

Корхона меҳнат жамоасининг _____ йил « ____ » _____
даги умумий йиғилишининг _____ рақамли

БАЁННОМАСИДАН КЎЧИРМА

Корхона билан меҳнат муносабатида турувчилар _____
киши. Қатнашганлар _____ киши.

Иштирок этмаганлар _____ киши.

Шулардан узрли сабабларга кўра (бола тарбияси таътилида, касаллигига кўра, меҳнат ва бошқа таътиллarda, хизмат сафаридagилар) _____ киши

ЭШИТИЛДИ:

Корхона жамоа шартномаси лойиҳасини маъқуллаш ҳақида.

СЎЗГА ЧИҚДИЛАР:

1. _____
2. _____
3. _____

ва ҳ.к. _____

ҚАРОР ҚИЛИНДИ:

1. Жамоа шартномаси ва унинг иловалари маъқуллансин.

2. Шартномани меҳнат жамоаси номидан имзолаш ваколати корхона Касаба уюшмаси кўмитасининг раисига топширилсин.

Унда меҳнат жамоасидан қўйидаги вакиллар иштирок этсинлар:

1. _____
2. _____
3. _____

3. Жамоа шартномаси имзоланган кундан эътиборан кучга кириши белгилаб қўйилсин.

Умумий мажлис раиси _____

Котиб

Баённомадан қўчирма намунаси

3-шова

Ўзбекистон Республикаси Фанлар академияси
Ўзбек тили, адабиёти ва фольклори институти
илмий кенгаши йиғилишининг 17-рақамли

БАЁННОМАСИДАН ҚЎЧИРМА

2019 йил 10 октябрь

Тошкент шаҳри

КУН ТАРТИБИ:

3. «Халқаро термин-элементларнинг изоҳли-иллюстратив луғати» китобини нашрга тавсия этиш. А. Мадвалиев ахбороти.

3. ЭШИТИЛДИ:

А. Мадвалиев – Илмий кенгаш аъзоларини «Халқаро терминэлементларнинг изоҳли-иллюстратив луғати» билан батафсил таништирди. Ушбу луғат 1000 дан ортиқ термин-элементни қамраганлиги, уларнинг ҳар бири ҳозирги кун талаби даражасида изоҳланганлигини кўрсатиб ўтди.

3. ҚАРОР ҚИЛИНДИ:

1. «Халқаро термин-элементларнинг изоҳли-иллюстратив луғати» нашрга тавсия этилсин.

2. Масъул муҳаррир этиб филология фанлари доктори Н.Маҳмудов тасдиқлансин.

Раис

(имзо)

Ф.И.О.

Котиб

(имзо)

Ф.И.О.

**Ўзбекистон Республикаси Фанлар академияси
Ўзбек тили, адабиёти ва фольклори институти илмий
кенгаши йнгилишининг 2018 йил 7 декабрдаги 5-сонли**

БАЁННОМАСИДАН КЎЧИРМА

ҚАТНАШДИЛАР:

16 нафар кенгаш аъзосидан 12 нафари – Н. Маҳмудов, Ғ. Исмоилов, А. Мадвалиев, Ё. Одилов, Т. Мирзаев, Б. Назаров, Н. Каримов, И. Ҳаққулов, Ж. Эшонқулов, Э. Очилов, Д. Худойберганова, Л. Худойкулова.

КУН ТАРТИБИ:

1. ОТ-Ф1-78 «Ҳозирги глобаллашув даврида ўзбек тили, унинг тарихий тараққиёти ва истиқболлари (вазифавий услублар таҳлили асосида)» илмий-тадқиқот лойиҳаси юзасидан 2018 йилда бажарилган ишларнинг оралиқ ҳисоботи.

ЭШИТИЛДИ:

Лойиҳа раҳбари, филология фанлари доктори Д. Худойберганова ахбороти: лойиҳа бўйича қуйидаги уч йўналишда иш олиб борилмоқда:

1) «Ҳозирги глобаллашув даврида ўзбек тили, унинг тарихий тараққиёти ва истиқболлари (вазифавий услублар таҳлили асосида)»;

2) «Ўзбек тили услубшунослиги» ўқув қўлланмасини яратиш;

3) ўзбек-лотин ёзувидаги кўп жилдли «Ўзбек тилининг изоҳли луғати»ни нашрга тайёрлаш.

1-йўналиш назарий тадқиқот бўлиб, иш якунида бир жамоавий монография яратилади.

2-йўналишда олий таълим тизими учун «Ўзбек тили услубшунослиги» ўқув қўлланмаси яратилади.

3-йўналишда кўп жилдли «Ўзбек тилининг изоҳли луғати» лотин алифбосида тузилади.

Лойиҳа ижрочилари сони 11 киши бўлиб, институтда ишлаётган тилшунос олимларнинг асосий қисми ушбу илмий лойиҳага жалб этилган. Улардан фан докторлари – 5 киши, фан номзодлари ва фалсафа докторлари – 4 киши. Илмий даражасиз кичик илмий ходимлар ва техник ходимлар – 2 киши.

1-йўналиш бўйича – «Ҳозирги глобаллашув даврида ўзбек тили, унинг тарихий тараққиёти ва истиқболлари (вазифавий услублар таҳлили асосида)» мавзуси бўйича 13 босма табоқ ҳажмидаги иш тайёрланди. Мазкур иш қуйидаги мавзулар доирасида бажарилди: тадқиқотнинг «Қириш» қисмига доир: «Ўзбек тилшунослигининг бугунги муаммолари», «Вазифавий услублар пишиқлиги – тил тараққиёти кўзгуси», «ХВ–ХВИ асрларда илмий матнларнинг ўзига хос хусусиятлари (Навоий асарлари мисолида)», «Алишер Навоий асарларида бадий услуб», «Навоий асарларида сифатнинг орттирма даражаси», «Навоий асарларида паронимлар ва парономазия», «Алишер Навоий асарларида иқтисодий атамалар», «Навоий ва ўзбек адабий тили» мавзуларида; «Илмий услуб» қисмига доир: «Илмий матн ва иқтибос», «Илмий матнда экспрессивлик муаммоси», «Илмий матнда киритма», «Илмий услуб жанрлари ва турлари», «Терминларни меъёрлаштириш муаммолари», «Илмий-индивидуал услуб» мавзуларида; «Расмий услуб» қисмига доир: «Қонун ижодкорлигида услуб масаласи», «Мустақиллик даврида расмий услуб тараққиёти (морфологик, лексик сатҳлар мисолида)», «Расмий услуб синтаксиси», «Расмий услуб прагматикаси», «Расмий иш юритиш услуби», «Расмий услуб лексикаси», «Расмий услуб морфологияси», «Расмий услуб синтаксиси», «Расмий услуб прагмастилистикаси» мавзуларида; «Бадий услуб» қисмига доир: «Лингвостилистикада устувор йўналишлар», «Бадий матнга лингвомаданий ёндашув», «Ономастик бирликларнинг услубий хусусиятлари», «Бадий матннинг лингвостилистик тадқиқ объекти хусусида» мавзуларида; «Публицистик услуб» қисмига доир: «Публицистик услуб тараққиётида нолисоний омиллар», «Оғзаки публицистик услуб», «Глобаллашув даври публицистик матнларида ўзлашма ва архаиклашган сўзлар», «Эркин Аъзамнинг публицистик матнда сўз қўллаш маҳорати», «Публицистик матнлар сарлавҳаларининг лисоний хусусиятлари».

2-йўналиш. Лойиҳанинг мазкур йўналиши бўйича амалга оширилиши лозим бўлган «Ўзбек тили услубшунослиги» ўқув қўлланмасини ёзиш 2019 йилга мўлжалланган.

3-йўналиш бўйича – А, Б, В, Г, Д, Е, Ё, Ж, З, И, К, Л, М ҳарфлари бўйича луғат мақолалари лотин ёзувига кўчирилди. Бу луғат мақолалари замонавий ўзбек адабиёти намуналаридан,

даврий матбуот материалларидан танлаб олинган янги сўзлар ва иллюстратив мисоллар билан тўлдирилди, тайёрланган материал дастлабки таҳрирдан ўтказилди. Тўпланган сўз-варақчалар сони 5000 тадан ошади.

Ҳисобот даврида лойиҳа иштирокчилари томонидан 5 та китоб (2 та монография, 3 та дарслик ва қўлланма), 44 та илмий мақола (жумладан, хорижда 5 та) чоп этилган, халқаро ва республика миқёсидаги илмий анжуманларда 21 марта маъруза қилинди; радио ва телевидениедаги эшиттириш ва кўрсатувларда 20 марта чиқиш қилинди.

Мухокамада Ё. Одилов, Т. Мирзаев, И. Ҳаққулов, Ж. Эшонқулов, Р. Баракаев, Н. Маҳмудовлар сўзга чиқиб, илмий лойиҳа бўйича олиб борилаётган ишларнинг ўзбек ва жаҳон тилшунослигидаги ўрни, лойиҳа ижрочиларининг ўз йўналишлари бўйича илмий жамоатчилик томонидан эътироф этилган етакчи тилшунослар эканлиги, бажарилган ишларнинг режа асосидалиги ва мақсадга мувофиқлиги ҳақида гапирдилар ва илмий лойиҳа бўйича ишларни давом эттириш мақсадга мувофиқлигини қайд этдилар.

ҚАРОР ҚИЛИНДИ:

1. ОТ-Ф1-78 «Ҳозирги глобаллашув даврида ўзбек тили, унинг тарихий тараққиёти ва истиқболлари (вазифавий услублар таҳлили асосида)» илмий-тадқиқот лойиҳаси юзасидан 2018 йилда бажарилган ишларнинг оралиқ ҳисоботи маъқуллансин.

2. Мавзу бўйича ҳисобот даврида 5 та китоб (2 та монография, 3 та дарслик ва қўлланма), 44 та илмий мақола (жумладан, хорижда 5 та) чоп этилгани халқаро ва республика миқёсидаги илмий анжуманларда 21 марта маъруза қилингани, радио ва телевидениедаги эшиттириш ва кўрсатувларда 20 марта эшиттириш ва кўрсатувлар уюштирилгани қайд этилсин.

3. Илмий лойиҳа бўйича ишларни давом эттириш мақсадга мувофиқ деб ҳисоблансин.

4. Ҳисобот Ўзбекистон Республикаси Фанлар академияси ва Инновацион ривожланиш вазирлигига топширилсин.

Кенгаш раиси

Илмий котиб

АСЛИГА ТЎҒРИ

Илмий котиб

Н. Маҳмудов

Ғ. Исмоилов

Ғ. Исмоилов

БИЛДИРИШНОМА, БИЛДИРИШ, БИЛДИРГИ

Муайян муассаса (таркибий қисм) раҳбарига хизмат фаолияти билан алоқадор муҳим масалалар юзасидан ёки юқори идора, мансабдор шахсга бирон-бир воқеа ва ҳодиса ҳақида хабар бериш зарурати туғилганда тақдим этиладиган муфассал ёзма ахборот. Унда, одатда, баён қилинаётган масалалар бўйича тузувчи (ёзувчи)нинг тақлифлари акс этади.

Кимга йўлланганига қараб билдиришнома ички ва ташқи турларга ажралади.

Ички билдиришнома раҳбар шахс ёки бўлим мудирини номига ёзилади. У тоза қоғоз варағига қўлда, компьютерда ёки электрон шаклда ёзилиши мумкин. Бундай билдиришномалар муаллиф томонидан имзоланади. *Ташқи билдиришнома*, яъни раҳбар томонидан юқори идорага ёки мансабдор шахсга ёзиладиган билдиришнома, одатда, хос иш қоғозига икки нусхада ёзилади. Хужжатнинг иккинчи нусхаси муассасанинг ўзида қолдирилади. Бундай билдиришнома раҳбар томонидан имзоланади.

Билдиришнома ташаббус, ахборот ва ҳисобот хусусиятига эга. Бу хусусиятлар хужжат матни сарлавҳасидаёқ ўз аксини топади. *Ташаббус билдиришномаси* матнида тегишли масала юзасидан умумий ёки аниқ тақлифлар илгари сурилиб, раҳбарни уларни ҳал қилишга ундайди (масалан, «Тошкент труба заводи» ҚҚда мукофотлаш низомининг бузилганлиги ҳақида).

Ахборот билдиришномаси, одатда, раҳбарга муайян жараённинг умумий ҳолати тўғрисида хабар беради. Масалан, Чиноз тумани Навоий номидаги фермер хўжалигида чигит экишнинг бориши (2016 йил 10 апрелдаги ҳолати) ҳақида.

Ҳисобот билдиришномаси маълум бир ишнинг тугалланиши ҳақида ёки бирон-бир кўрсатма, тавсия, режанинг ижроси тўғрисида раҳбарни хабардор қилишида керак бўлади (масалан, Ўзбекистон Республикаси Фанлар академияси Тарих институтида янги топилган кўлёмаларни ўрганиш ишларининг бориши ҳақида).

Муайян вазифа ёки мажбуриятларнинг бажарилиши ҳақидаги ҳисобот билдиришномаси амалиётда *рапорт* ҳам дейилади. Асли французча бўлиб, рус тили орқали бизга кирган бу сўзнинг муқобили сифатида «Билдириш» атамасини кўллаймиз².

Билдиришноманинг зарурий қисмлари:

1. Билдиришнома йўлланган раҳбарнинг лавозими, исми ва отаисмининг бош ҳарфлари ҳамда фамилияси жўналиш келишигида.

2. Билдиришнома тайёрлаган шахснинг лавозими, исми ва отаисмининг бош ҳарфлари ҳамда фамилияси чиқиш келишигида.

3. Матн сарлавҳаси.

4. Хужжат турининг номи (Билдиришнома).

5. Билдиришнома матни (мазмун).

6. Қанча варақлиги кўрсатилган иловалар рўйхати (агар иловалар бўлса).

7. Билдиришнома тайёрловчи ходим ёки раҳбарнинг имзоси (агар бир неча шахс томонидан тайёрланган бўлса, у барча муаллифлар томонидан имзоланади).

8. Билдиришнома тақдим этилган сана (муаллиф ёки муассаса раҳбари томонидан билдиришнома имзоланаётган пайтда қўйилади).

Юқоридагилардан кўриниб турибдики, зарурий қисмлари ва ёзилиш шакли жиҳатидан билдиришномалар хизмат маълумотномаларига яқин туради. Фарқи шундаки, маълумотномаларда асосан талаб қилинган, сўрал-

² 1990 йилда нашр этилган «Ўзбек тилида иш юритиш» кўлланмасида ушбу хужжат «билдирги» номи билан берилган эди. Ўтган йилларда амалиётда бу ном сингишмади. Шунинг учун муаллифлар «рапорт» терминини «билдириш» тарзида ифодалашни мақсадга мувофиқ деб топдилар.

ган воқеа-ҳодисалар ҳақидагина ахборот берилади, билдиришномаларда эса воқеа-ҳодисаларни санаш билан бирга, уларни келтириб чиқарган омиллар таҳлил қилинади ва тегишли хулосалар қилиниб, таклифлар айтилади.

Билдиришнома тайёрлаётган шахснинг хулоса ва таклифлари аниқ, равшан ва ишонарли бўлмоғи керак. Шунинг учун ҳам билдиришномаларда чиқарилган хулосаларни тасдиқловчи, воқеа-ҳодисаларга, қонунчилик кўрсатмаларига, тегишли ҳужжатларнинг рақам ва санасига ҳамда баён этилган масалани бевосита муассаса мисолида ўрганиш ёки синаб кўриш натижасида олинган бошқа далилларга ҳаволалар қилиниши зарур. Билдиришнома матни, асосан, икки қисмдан иборат. Биринчи қисмда унинг ёзилишига сабаб бўлган далиллар, воқеалар баён қилиниши, иккинчи қисмида эса хулосалар ва аниқ иш-ҳаракатлар ҳақидаги таклифлар акс этмоғи зарур. Муаллифнинг фикрича, бундай иш-ҳаракатлар баён қилинган воқеалар муносабати билан юқори идора ёки мансабдор шахс томонидан бажарилиши керак.

Агар билдиришномада баён қилинаётган маълумотлар аниқ бир сана ёки вақт оралиғига тааллуқли бўлса, худди маълумотномадагидек, ушбу вақт матндан алоҳида зарурий қисм сифатида ажратилиб, матн олдидан жойлаштирилади. Масалан, «2017 йил 1 январдаги ҳолатга кўра» ёки «2018 йилнинг 1 январидан 1 сентябригача бўлган давр учун». Бу маълумотларни матн сарлавҳасига қўшиб юбориш ҳам мумкин. 1–4-иловаларда билдиришнома намуналари, 5-иловада унинг бошқа бир шакли, 6–7-иловаларда билдириш намуналари берилди.

Билдиришнома намуналари

1-шова

Тошкент лак-бўёқ заводининг директори
Қ.Б. Каримовга
 завод қарамоғидаги «Куёшли» болалар
 оромгоҳининг бошлиғи Л. Комилонадан

БОЛАЛАР ОРОМГОҲИ ЁТОҚ БИНОЛАРИНИНГ УМУМИЙ АҲВОЛИ ҲАҚИДА

БИЛДИРИШНОМА

Сизнинг кўрсатмангизга биноан, мен техник-назоратчи С. Бакиров билан биргаликда шу йил 2012 йил 7–8 май кунлари завод қарамоғидаги болалар оромгоҳи ётоқ биноларини текшириб чиқдим.

Барча ётоқ бинолари қониқарли аҳволда. Бирок 1-бинода дераза ойналарини ўрнатиш, 2-бинони қисман бўйаш, 3-бинода эса эшикларни таъмирлаш зарур, деб ҳисоблайман.

«Куёшли» болалар оромгоҳи бошлиғи (имзо) Л. Комилова
2012 йил 8 май

2-шова

«Сувсоз» ДУКнинг
Шайхонтоҳур туман
бўлими мудири
_____га
«Чўпонота» маҳалла
фуқаролар йиғини раиси
_____дан

БИЛДИРИШНОМА

Сизнинг кўрсатмангизга биноан маҳалламизнинг Гулханий кўчасида эскирган сув қувурлари 2017 йил октябригача алмаштирилиши керак эди. Бирок бу ишнинг муддати сув ўтказувчи

қувурларнинг ўз вақтида ва етарлича келтирилмаганлиги оқибатида кечикиб кетмоқда. Гап бу ерда бор-йўғи 50 метр сув ўтказувчи қувур устида кетяпти. Мазкур иш юзасидан зарурий чора кўришингизни сўрайман.

МФЙ раиси

(имзо)

(И. Ф.)

2017 йил 29 ноябрь

3-илова

«Ўзавтотранс» агентлигига қарашли
4-автосозлаш корхонасининг бошлиғи
С.Қ. Қурбоновга
корхона бош техниги
М. Дадабоевдан

БИЛДИРИШНОМА

Корхона томонидан созланган автомашиналарни шу ернинг ўзида текшириш ва назорат синовини ўтказиш бир қанча соловчи-слесарлар ва ҳайдовчиларнинг белгиланган вақтдан кейин ҳам бироз муддат қолиб ишлашини тақозо этмоқда. Бироқ биз белгиланган вақтдан ташқари бажарилган ишларни ҳисоб бўлимида расмийлаштиришда кийинчиликларга дуч келмоқдамиз.

Сиздан ушбу масалани ижобий ҳал этишни сўрайман.

Корхона бош
техниги

(имзо)

М. Дадабоев

2017 йил 16 апрель

Фармацевтика тармоғини
ривожлантириш агентлиги
директори С.Х. Кариевга
маъмурий-хўжалик
бўлимидан

БИЛДИРИШНОМА

Ўзбекистон кимё саноати корхоналари уюшмаси «Ўзкимё-саноат» раисининг 2017 йил 4 июндаги 56-фармойишига асосан агентликнинг шу йилнинг биринчи ярмидаги фаолияти ҳақида материаллар тайёрланди.

Ахборот-маълумот материаллари миқдорининг ниҳоятда кўплиги, шунингдек, агентлик ихтиёридаги ҳисоблаш марказининг тўла қувват билан ишламаётгани туфайли топширилган вазифани сифатли бажариш учун бошқа ҳисоблаш марказларини жалб қилиш зарурати пайдо бўлди. ТДИУ ҳузуридаги Ўзбекистон иқтисодиётини ривожлантиришнинг илмий асослари ва муаммолари илмий-тадқиқот маркази ана шу ишни амалга ошира олади.

Мазкур масалани марказ билан келишган ҳолда ижобий ҳал қилишингизни сўрайман.

Бўлим мудир

(имзо)

М. Холматов

2017 йил 16 июнь

Юқорида келтирилган билдиришнома намуналарининг деярли барчаси ариза шаклига ўхшаш. Билдиришноманинг яна бир шакли ҳам борки, унда таркибий қисмларнинг жойлашиши биров бошқачароқ. Бундай билдиришномаларда муассаса, таркибий бўлинма номи, хужжат номи, унинг ёзилиш санаси ҳамда матн сарлавҳаси қоғоз варағининг юқори чап бурчагига ёзилади, билдиришнома йўлланаётган шахс номи ўз ўрнида, яъни варақнинг юқори ўнг бурчагига ёзилади (5-иловага қаранг).

Билдиришнома шакли

5-шова

Мирзо Улугбек номидаги
Ўзбекистон Миллий
университети

Декан ўринбосари
А. Раҳимовга

2019 йил 5 ноябрь

Кафедрага методик ёрдам
кўрсатиш ҳақида

БИЛДИРИШНОМА

Билдиришнома матни (унинг ёзилиш сабаблари,
хулосалар, талаб ва таклифлар).

Илова: (агар зарур бўлса)

Кафедра мудири

(имзо)

И. Аҳмадхўжаев

Агар билдиришнома манتيқан ва мазмунан тўғри,
ишонарли далил ва исботлар билан ёзилса, унинг ҳар ик-
кала шаклидан ҳам фойдаланиш мумкин.

6-шова

«Фаровон ҳаёт сари» фермер хўжалиги
раҳбари Н.Ҳайдаровдан
Туман фермерлар кенгаши раиси
М. Анорқуловга

БИЛДИРИШ

Фермер хўжалигимизда етиштирилган бугдойни ўз
вақтида нест-нобуд қилмай ўриб олиш учун 28 майдан бизга
2 та комбайн керак бўлади. Агар туман машина-трактор парки
28 майдан 5 июнгача 2 та комбайн ажратиб берса, йиллик
режани ортиғи билан бажарамиз.

Фермер хўжалиги раҳбари

(имзо)

Н. Ҳайдаров
2018 йил 25 май

ТДТУ Энергетика факультети декани
Ж. Тошевга
Тиллар (ўзбек ва рус)
кафедраси ўқитувчиси
А.Саидномановдан

Б И Л Д И Р И Ш

2020 йил 18 март соат 13:20 да бўладиган ўзбек тили дарсигá 167–19-гуруҳ талабаларидан беш нафари: (талабаларнинг фамилияси, исми ва отаисмлари) келмаганлигини маълум қиламан.

(имзо)

А. Саидноманов
2020 йил 18 март

ВАСИЯТНОМА

Васиятнома бир шахснинг (васият қилувчининг), у вафот қилган тақдирда, ўзига қарашли бўлган мол-мулкни тасарруф этиш бўйича хоҳиш-иродаси баён қилинган ҳужжатдир. Васиятнома бўйича ҳар қандай шахс (жумладан, қонунда белгиланган меросхўрлар доирасига кирмайдиган шахслар ҳам), шунингдек, давлат, жамоат, кооператив ташкилотлари меросхўр бўлиши мумкин. Васият қилувчи ўз мол-мулкни (унинг бир қисмини) бир ёки бир неча меросхўрга, шу билан бирга, юридик шахсларга, давлатга ёки фуқароларнинг ўзини ўзи бошқариш идораларига васият қилиш ҳуқуқига эга.

Ўзбекистон Республикаси Фуқаролик кодексининг 1124–1133-моддаларида васиятнома, унинг шакли ва ёзилиш услуби, турлари, уни бекор қилиш ва ўзгартириш, васиятнома билан боғлиқ бошқа ҳолатлар батафсил кўрсатиб берилган.

Васиятнома, одатда, ёзилган жойи ва вақти кўрсатилган ҳолда ёзма шаклда тузилиши лозим. Қуйидаги васиятнома-лар ёзма шаклда тузилган ҳисобланади: а) нотариал тасдиқланган васиятнома-лар; б) нотариал тасдиқланган васиятнома-ларга тенглаштирилган васиятнома-лар.

Нотариал тасдиқланган васиятнома васият қилувчи томонидан ёзилган ёки унинг сўзларидан нотариус томонидан ёзиб олинган бўлиши керак. Васиятномани кейинги ҳолатда ёзиб олиш пайтида умумий қабул қилинган техника воситаларидан фойдаланиш мумкин.

Васият қилувчининг сўзларидан нотариус томонидан ёзиб олинган васиятномани имзолашдан олдин васият қилувчи унинг матнини нотариус олдида тўлиқ ўқиб чиқиши лозим. Агар васият қилувчи айрим объектив сабабларга кўра васиятномани шахсан ўқий олмаса, унинг матни васият қилувчига нотариус томонидан ўқиб эшиттирилади, бу ҳолат васиятномада тегишлича қайд этилади.

Васият қилувчининг хоҳишига кўра, васиятнома нотариус томонидан унинг мазмуни билан танишиб чиқилмасдан (махфий васиятнома) тасдиқланади. Махфий васиятномани васият қилувчи ҳақиқий саналмаслик хавфи (эҳтимоли) борлигидан ўз қўли билан ёзиши ва имзолаши керак. Васиятнома икки гувоҳ ва нотариус иштирокида хатжилдга солиниб, хатжилд елимланиши лозим. Гувоҳлар, фамилия, исми ва ота исмлари ҳамда доимий тураржойларини кўрсатган ҳолда, хатжилдга имзо қўядилар. Ушбу хатжилд гувоҳлар ва нотариус иштирокида бошқа хатжилдга солинади ва бу хатжилд ҳам елимланиб, нотариус унга тасдиқлаш устхатини ёзиб қўяди.

1–3-иловаларда нотариал тасдиқланган васиятнома намуналари келтирилди.

Нотариал тасдиқланган васиятнома намуналари

1-шова

ВАСИЯТНОМА

Фарғона вилояти Кува шаҳри, икки минг ўн саккизинчи йилнинг йигирма учинчи апрель куни

Мен, Кува шаҳри Фарғоний кўчаси 158-уйда яшовчи Содик Собирович Икромов, вафотим олдидан ушбу васиятнома орқали қуйидаги топшириқни бераман:

1. Менинг вафотим олдидан менга тегишли бўлган барча мол-мулкимни, жумладан, Кува шаҳри Фарғоний кўчасидаги 54-рақамли ховли-жойимни. унинг нималардан иборат эканлигидан ва қаерда жойлашганлигидан қатъи назар, қизим, Назира Содиковна Абдукаримовага васият қилиб қолдираман.

2. Менга Ўзбекистон Республикаси Фуқаролик кодексидаги 1142-модданинг мазмуни, яъни меросдан мажбурий улуш олиш ҳуқуқига эга бўлган меросхўрлар ҳақида нотариус томонидан тушунтириш берилди.

Ушбу васиятнома икки нусхада тузилиб имзоланди: уларнинг бири сақлаш учун Кува шаҳри давлат нотариал идорасида қолдирилди, иккинчиси васият қилувчи С.С. Икромовга берилди.

(Имзо)

С. Икромов

Васиятномадаги тасдиқловчи ёзув (устхат)

Ушбу васиятномани 2018 йил 23 апрель куни мен, Фарғона вилояти Кува шаҳри давлат нотариал идорасининг давлат нотариуси Абдусаттор Абдуқаҳҳорович Мамадалиев, фуқаро Собир Содиқович Икромовнинг хоҳиш-иродасига биноан ва амалдаги қонунларга риоя қилган ҳолда тасдиқладим.

Васиятнома фуқаро Собир Содиқович Икромов томонидан менинг ҳузуримда имзоланди. Васият қилувчининг шахси аниқланди, муомалага лаёқатлилиги текширилди, ушбу нотариал ҳаракатни амалга ошириш чоғида унинг муомалага лаёқатлилиги тўғрисида бирон-бир шубҳа туғилмади.

Рўйхат (реестр)га 1234 рақами билан қайд этилди, 62060 сўм миқдорида давлат божи олинди.

Давлат нотариуси
Мухр

(имзо)

А. Мамадалиев

2-шова

ВАСИЯТНОМА

Фарғона вилояти Марғилон шаҳри, икки минг ўн саккизинчи йилнинг ўн саккизинчи июль куни.

Мен, Фарғона вилояти Марғилон шаҳри Увайсий кўчасидаги 212-уйда яшовчи Солижон Олимович Ғафуров, ушбу васиятномам орқали қуйидаги топшириқни бераман:

1. Менинг вафотим олдидан менга тегишли бўлган барча мол-мулкимни, унинг нималардан иборатлигидан ва қаерда жойлашганлигидан қатъи назар, жиянларим Эркин Обидович Ғафуров ва Эргаш Обидович Ғафуровларнинг ҳар иккалаларига тенг ҳиссада васият қилиб қолдираман.

2. Уларга менга тегишли бўлган кутубхонани (ўзим йиғган китобларни) Марғилон шаҳридаги 45-умумий ўрта таълим мактабига топшириш мажбуриятини юклайман.

3. Менга Ўзбекистон Республикаси Фуқаролик кодексидаги 1142-модданинг мазмуни, яъни меросдан мажбурий улуш олиш ҳуқуқига эга бўлган меросхўрлар ҳақида нотариус томонидан тушунтириш берилди.

Ушбу васиятнома икки нусхада тузилди ва имзоланди: уларнинг бири сақлаш учун Марғилон шаҳри давлат нотариал идорасида қолдирилди, иккинчиси эса васият қилувчи Солижон Олимович Ғафуровга берилди.

(имзо)

С. Ғофуров

(Нотариуснинг тасдиқловчи ёзуви)

3-шова

ВАСИЯТНОМА

Тошкент вилояти Бекобод шаҳри, икки минг ўн саккизинчи йилнинг йигирма иккинчи май куни

Мен, Тошкент вилояти Бекобод шаҳри Гулистон кўчасидаги 24-уйда яшовчи Мирзакарим Мирзараҳимович Ҳамидов, ушбу васиятнома орқали қуйидаги топшириқни бераман:

1. Менга тегишли бўлган мол-мулкимдан Бекобод шаҳри Гулистон кўчасидаги 24-рақамли ҳовли-жойимни ўғлим Мирзали Мирзакаримович Ҳамидовга, Тошкент вилояти Йўл ҳаракати хавфсизлиги бошқармаси Бекобод тумани рўйхатга олиш ва имтиҳон олиш бўлимида 2012 йилнинг 17 апрелидан рўйхатда турувчи ВЕ серияли 943934 рақамли техник паспорт бўйича менга тегишли «Нехиа» русумдаги оқ рангли, давлат рақамли белгиси 01А917ГА бўлган автомашинамни ўғлим Мирзавали Мирзакаримович Ҳамидовга васият қилиб қолдираман.

2. Менга Ўзбекистон Республикаси Фуқаролик кодексидаги 1142-модданинг мазмуни, яъни меросдан мажбурий улуш олиш ҳуқуқига эга бўлган меросхўрлар ҳақида нотариус томонидан тушунтириш берилади.

Ушбу васиятнома икки нусхада тузилди ва имзоланди: уларнинг бир нусхаси сақлаш учун Бекобод шаҳри давлат нотариал идорасида қолдирилди, иккинчиси эса васият қилувчи Мирзакарим Мирзараҳимович Ҳамидовга берилди.

(Имзо)

М. Ҳамидов

(Нотариуснинг тасдиқловчи ёзуви)

Нотариал тасдиқланган васиятномаларга тенглаштирилган васиятномалар. Ўзбекистон Республикаси «Нотариат тўғрисида»ги Қонунининг 26-моддасига ҳамда Ўзбекистон Республикаси Фуқаролик кодексининг 1126-моддасига биноан, нотариус бўлмаган жойларда ва ҳолларда қуйидагилар нотариал тасдиқланган васиятномаларга тенглаштирилган васиятномалар ҳисобланади:

– касалхоналар, госпиталлар, бошқа стационар даволаш муассасаларида даволанаётган ёки қариялар ва ногиронлар уйларида яшаб турган фуқароларнинг ана шу касалхоналар, госпиталлар, бошқа даволаш муассасаларининг бош врачлари, уларнинг даволаш ишлари бўйича ўринбосарлари ёки навбатчи врачлари, шунингдек, госпиталларнинг бошлиқлари, қариялар ва ногиронлар уйларининг директорлари ёки бош врачлари томонидан тасдиқланган васиятномалари;

– фуқароларнинг Ўзбекистон Республикаси байроғи остидаги кемаларда сузиб юрган вақтида ана шу кемаларнинг капитанлари томонидан тасдиқланган васиятномалари;

– қидирув экспедициялари ва шу каби бошқа экспедициялардаги фуқароларнинг ана шу экспедициялар бошлиқлари томонидан тасдиқланган васиятномалари;

– ҳарбий хизматчиларнинг, нотариуслар бўлмаган ерларда жойлашган ҳарбий қисмларда эса, бу қисмларда ишлаётган ҳарбий бўлмаган фуқаролар, уларнинг оила аъзолари ва ҳарбий хизматчилар оила аъзоларининг ҳам ҳарбий қисмларнинг командирлари томонидан тасдиқланган васиятномалари;

– озодликдан махрум этиш жойларида ёки қамоқда сақланаётган шахсларнинг тегишли муассасалар бошлиқлари томонидан тасдиқланган васиятномалари;

– нотариус бўлмаган аҳоли масканларида яшаётган шахсларнинг қонунга мувофиқ нотариал ҳаракатларни амалга ошириш ҳуқуқига эга бўлган мансабдор шахслар томонидан тасдиқланган васиятномалари.

Юқорида айтиб ўтилганидек, васият қилувчи исталган вақтда ўз васиятномасини тўлалигича бекор қилишга ёхуд унда мавжуд бўлган айрим васият фармойишларини янги васиятнома тузиш орқали бекор қилишга, ўзгартиришга ёки тўлдиришга ҳақли.

Васиятнома васият қилувчи томонидан ёки васият қилувчининг ёзма фармойишига биноан нотариус ёки бошқа мансабдор шахс томонидан унинг барчани нухаларини йўқ қилиб ташлаш йўли билан бекор қилиниши мумкин.

Янги васиятнома тузиш орқали олдин тузилган васиятнома тўлалигича ёки унинг кейинги васиятномага зид қисми бекор қилинади.

Нотариус, васиятномани тасдиқловчи бошқа мансабдор шахс, шунингдек, васият қилувчининг ўрнига васиятномани имзолаган фуқаро мерос очилгунга қадар васиятноманинг мазмунига, унинг тузилиши, бекор қилиниши ёки ўзгартирилишига дахлдор маълумотларни ошкор қилишга ҳақли эмас.

Васиятнома билан боғлиқ бошқа бир қатор ҳуқуқий жиҳатлар, хусусан, васиятни талқин қилиш, васиятноманинг ҳақиқий эмаслиги, васиятномани ижро этиш, васият мажбурияти ва бошқалар хусусида тўхталиб ўтирмадик, чунки бундай ҳолатлар Ўзбекистон Республикаси Фуқаролик кодексининг 1129–1133-моддаларида батафсил ёритилган.

4-иловада нотариал тасдиқланган васиятномаларга тенглаштирилган васиятнома намунаси келтирилди.

**Нотариал тасдиқланган васиятнома­ларга
тенглаштирилган васиятнома намунаси**

4-илова

ВАСИЯТНОМА

Тошкент шаҳри, икки минг ўн саккизинчи
йилнинг йигирма еттинчи ноябрь куни

Мен, Тошкент шаҳри Қатортол кўчасидаги 80-уйнинг
15-хонадонида яшовчи ва Тошкент шаҳридаги Онкология
ва радиология илмий-тадқиқот институти клиникасида
даволанувчи Насим Икромович Қодиров, ушбу васиятнома
орқали қуйидаги топшириқни бераман:

Тошкент шаҳридаги 007/1320 рақамли омонат газнасида
3456 ҳисоб­рақами билан сақланаётган жамғармани барча
ҳисобланган фоизлари билан биргаликда ўғлим, Латиф
Насимович Қодировга васият қилиб қолдираман.

Ушбу васиятнома икки нусхада тузилди ва имзоланди.
Бир нусхаси сақлаш учун васият қилувчининг доимий яшаш
жойи бўйича Чилонзор тумани 1-давлат нотариал идорасига
жўнатилди, иккинчи нусхаси васият қилувчи Насим
Икромович Қодировга берилди.

(Имзо)

Н. Қодиров

(Даволаш муассасасининг тасдиқловчи ёзуви ва муҳри)

ДАЛОЛАТНОМА

Муассаса ёки айрим шахслар фаолияти билан боғлиқ бирон-бир бўлиб ўтган (содир бўлган) воқеа, ҳодиса, иш-ҳаракатни ёки мавжуд ҳолатни тасдиқлаш, унга гувоҳлик бериш мақсадида бир неча киши томонидан тузилган ҳужжат. Далолатнома тузишда хилма-хил мақсадлар кўзланади, лекин уни тузишдан асосий мақсад содир бўлган воқеа-ҳодисаларни ёки мавжуд ҳолатни қонуний-ҳуқуқий жиҳатдан исботлаш ёки тасдиқлашдир. Бир қанча ҳолларда далолатнома тузиш махсус ҳуқуқий меъёрлар билан қатъий белгиланган. Масалан, корхоналарнинг ҳисоб-китоб бўлимлари фаолиятида далолатномалар аввалдан белгиланган мазмун ва даврийликка асосан тузилади ва ҳуқуқий жиҳатдан муҳим ўрин тутаяди.

Далолатнома деярли барча ҳолларда пул маблағлари ва моддий бойликларга боғлиқ тузилади (ҳатто бахтсиз ҳодиса ёки табиий офат ҳақидаги далолатнома асосида ҳам моддий масала бор), бинобарин, у кўпроқ тадбиркорлик, молия-ҳўжалик фаолиятида, ҳисоб-китоб, олди-сотди ва савдо соҳаларида кенг қўлланади.

Аксар ҳолларда далолатнома олдиндан белгиланган қоидавий намуна асосида тузилади.

Далолатномалар воқеа-ҳодисаларни ҳаққоний акс эттириш мақсадида бир неча шахслар (муассаса раҳбарининг буйруғи билан комиссиялар, доимий комиссиялар) ёки махсус ваколатли якка шахс (тафтишчи, назоратчи) томонидан тузилади. Кейинги ҳолатда ва, умуман, далолатнома якка шахс томонидан тузилганда, гувоҳларнинг иштирок этиши ва имзоси бўлмоғи шарт. Айрим ҳолларда далолатномалар воқеа-ҳодисанинг қатнашчилари ёки унга гувоҳ бўлган кишиларнинг ташаббуси билан ҳам тузилади.

Далолатноманинг зарурий қисмлари:

1. Идора, муассаса ва таркибий бўлинма номи.
2. Тузилган санаси ва жойи.
3. Тартиб рақами ва тасдиқ белгиси (зарур ҳолларда).
4. Матн сарлавҳаси.
5. Хужжат тури номи (Далолатнома).
6. Хужжатни тузиш учун асос (муассаса раҳбарининг буйруғи, идоранинг қарори ёки кўрсатмаси кабилар).
7. Комиссия таркиби (раиси ва аъзолар).
8. Иштирок этувчилар (гувоҳлар).
9. Далолатнома матни.
10. Иловалар (ҳар бир илованинг неча бетлиги кўрсатилади).
11. Тузган ва иштирок этганларнинг имзолари.
12. Ижро ҳақидаги белги.

Ҳар бир далолатноманинг ушбу зарурий таркибий қисмлари қаторига айрим ҳолларда бошқа маълумотларни ҳам қўшиш мумкин. Чунончи, ишни қабул қилиш-топшириш чоғида тузиладиган далолатномаларда ходимлар томонидан топширилаётган қимматдор буюмлар, хужжатлар санаб ўтилади (иловалар тарзида), топшириш вақтидаги иш аҳволига баҳо берилади, бажарилмаган ишлар қайд этилади ва ҳоказо.

Далолатнома шакли

1-шлова

Вазирлик, юқори идора,
муассаса номи

ТАСДИҚЛАЙМАН
ТАСДИҚЛАНГАН

МАТН САРЛАВҲАСИ («..... ҲАҚИДА»)

ДАЛОЛАТНОМА

сана

тузилган жойи

Асос: (муассаса раҳбарининг (санадаги) _____ рақамли
буйруғи ёки юқори идоранинг _____ рақамли қарори)

Раиси (шахс лавозими, исми ва отаисмининг бош
ҳарфлари, фамилияси)

- Аъзолари: 1. (лавозими, исми ва отаисмининг
бош ҳарфлари, фамилияси)
2. (лавозими, исми ва отаисмининг бош ҳарфлари,
фамилияси)
3. (лавозими, исми ва отаисмининг бош ҳарфлари,
фамилияси)дан иборат комиссия томонидан
(шахс ёки шахслар лавозими, исми ва отаисмининг
бош ҳарфлари, фамилияси) иштирокида тузилди.

МАТН

Иловалар

Комиссия раиси (*имзо*)
бош

Исми ва отаисмларининг
ҳарфлари, фамилия

Комиссия аъзолари
(*имзолар*)

Исми ва отаисмларининг бош
ҳарфлари, фамилия

Иштирок этганлар (*имзолар*)

Исми ва отаисмларининг бош
ҳарфлари, фамилия

Далолатноманинг мазкур шакли умумий ҳолатни акс эттиради. Бироқ баъзи ҳолларда зарурий қисмларнинг ўрни бошқачароқ бўлиши ҳам мумкин. Чунончи, ҳужжат номи varaқ ўртасида, тузилган санаси ҳужжат номи остида чап

томонда, тузилган жойи эса ўнг томонда ёзилиши мумкин.

Далолатнома матнининг сарлавҳаси ўрганилаётган ва қайд этилаётган воқеа-ҳодисанинг ёки ҳолатнинг мазмунидан келиб чиқиб қўйилиши керак.

Масалан: *Институт кадрлар бўлимида ҳужжатларнинг сақланиш аҳволи ҳақида.*

Матн сарлавҳаси «...ҳақида» шаклида бўлиши ҳам, шунингдек, бош келишиқда («...ҳужжатларнинг сақланиш аҳволи») бўлиши ҳам мумкин. Далолатнома матни мураккаб тузилишга эга бўлиб, кириш ва таъкид (қайд, тасдиқ) қисмларидан ташкил топади.

Кириш қисми қуйидаги таркибга эга: *асос* (далолатнома юқори идораларнинг меъёрий ҳужжатлари ёки муассаса раҳбарининг ёзма буйруғига асосан тузилади; иштирокчиларнинг шахсий ташаббусига кўра тузиладиган далолатномаларда бу қисм бўлмаслиги мумкин); *тузилди* (ким томонидан – якка, хусусий шахсми ёки комиссиями); *иштирок этганлар* (асосий тузувчилардан ташқари гувоҳ сифатида ҳозир бўлганлар ёки таклиф этилганлар). Далолатнома тузишда қатнашган шахсларни санаганда, уларнинг лавозими, исми ва ота исмининг бош ҳарфлари, фамилиялари кўрсатилади. Агар далолатнома комиссия томонидан тузилса, биринчи бўлиб комиссия раиси, кейин шу тартибда комиссия аъзолари кўрсатилади. Комиссия аъзоларининг фамилиялари, шунингдек, иштирокчиларнинг фамилиялари, одатда, алифбо тартибида ёзилади.

Далолатноманинг таъкид қисмида комиссия томонидан амалга оширилган ишларнинг мақсад ва вазифалари, моҳият ва хусусиятлари баён этилади, ишни амалга оширишга асос бўлган ҳужжатлар кўрсатиб ўтилади, аниқланган ҳолатлар қайд этилади. Зарурий ҳолларда далолатноманинг таъкид қисмида аниқланган ҳолатлар юзасидан хулосалар ва таклифлар қилинади.

Далолатнома матни сўнгида унинг неча нусхалиги кўрсатилади. Далолатнома, одатда, уч нусхада тузилиб, биринчиси – юқори идорага, иккинчиси – муассаса раҳбарига жўнатилади, учинчиси эса ҳужжатлар йиғмажилдига со-

либ кўйиш учун топширилади. Шуни ҳам айтиш керакки, далолатнома нусхаларининг миқдори манфаатдор томонларнинг сони ёки ушбу ҳужжатни тузишни маълум тартибга солувчи меъёрий ҳужжатлар кўрсатмасига боғлиқдир. Далолатноманинг неча нусхалиги ҳақидаги маълумот асосий матн билан иловалар (агар бор бўлса) ёки имзолар оралигида жойлаштирилади. Далолатномага иловалар бўлган тақдирда, улар далолатнома нусхалари ҳақидаги маълумотдан сўнг, имзолардан аввал жойлаштирилади.

Далолатнома содир бўлган воқеа-ҳодисаларни аниқлашда ва мавжуд ҳолатларни тасдиқлашда иштирок этган барча шахслар томонидан имзоланади. Бунда ҳужжат тузувчилар ёки тузишда иштирок этганларнинг лавозимлари қайта кўрсатилмайди. Далолатномага аввал комиссия раиси, кейин аъзолари, энг охирида уни тузишда иштирок этганлар имзо қўяди. Комиссия аъзоларининг фамилиялари ҳам, иштирокчиларнинг фамилиялари ҳам алифбо тартибида келтирилади. Имзолар тик ёки бўйлама тартиб билан қўйилади.

Тузувчилардан бирортаси далолатнома мазмунига ёки унинг бирор бандига кўшилмаган чоғда, бу ҳақда имзолардан сўнг эслатиб ўтилади. Агар билдирилган эътироз ҳажми кўп бўлмаса, далолатноманинг ўзида, имзолардан кейин ёзиб қўйилади. Акс ҳолда, комиссия аъзоси ўз эътирозини алоҳида вараққа ёзиб беради ва у далолатномага илова қилинади.

Далолатнома оддий бичимдаги варақда ёки умумий босма иш қоғозида расмийлаштирилиши мумкин. У оддий варақда тузилганда, тўртбурчак муҳрни қўллаш мақсадга мувофиқдир, чунки бир қанча доимий зарурий қисмлар ана шу муҳрда акс этиши мумкин.

Далолатнома тузилгандан кейин комиссия воқеаларга алоқадор ва номи кўрсатилган шахсларни ҳужжатнинг мазмуни билан таништириши ва бу ҳақда улардан тасдиқ ёки гувоҳлик имзосини олиши керак.

Юқорида айтганимиздек, далолатномалар турли хил воқеа ва ҳолатлар муносабати билан тузилади, бинобарин, уларнинг хиллари, мазмуни ва шаклий тузилиши ҳам бир-биридан ўзаро фарқланади. Қуйида улардан баъзиларини кўриб ўтамиз.

«Тошшаҳарнур»
давлат унитар корхонаси
Корхона директори

Тасдиқлайман
(имзо) С. Ғаниева
2018 йил 16 сентябрь

**КАДРЛАР БЎЙИЧА НОЗИРНИНГ
ИШНИ ТОПШИРИШИ ҲАҚИДАГИ**

ДАЛОЛАТНОМА

2018 йил 16 сентябрь

Тошкент шаҳри

Асос: Бирлашма раисининг 2018 йил 12 сентябрдаги 112-рақамли буйруғи.

«Тошшаҳарнур» ДУКнинг собиқ кадрлар бўйича нозир С.В. Даминова ва янги тайинланган кадрлар бўйича нозир Р.А. Салимовалар томонидан, меҳнатни ташкил қилиш бўлимининг бошлиғи Р.Шарипов ва иш юритувчи Р.Ҳ. Олимовлар иштирокида тузилди.

Корхонанинг кадрлар бўйича назоратчиси лавозимида ишловчи С.В. Даминова ишни топширди, Р.А. Салимова қабул қилиб олди. Ишни топшириш-қабул қилиб олишда куйидагилар аниқланди:

1. Корхона ходимларининг барча шахсий ҳужжатлари ва картотека (ҳам умумий, ҳам ҳарбий мажбурлар учун) батартиб ва бус-бутун ҳолатда.

2. 2016 йилгача бўлган шахсий ҳужжатлар корхона архивига топширилган; 2016–2018 йиллар ҳужжатлари бирлаштириб тикилмаган, алоҳида жилдларда турибди.

Қабул қилиб олинган нарсалар:

1) корхонада ишловчи 126 ходимнинг шахсий ҳужжатлари (рўйхат илова қилинди);

2) 2 та картотека;

3) 2016 – 2018 йиллар учун 76 ҳужжат (рўйхат илова қилинди);

4) архивга топширилган ҳужжатларнинг рўйхати;

5) «Тошшаҳарнур» ДУК «Кадрлар бўлими» ёзувлари акс эттирилган муҳр.

Илова: Корхонада ишлаётган ходимларнинг шахсий ҳужжатлари рўйхати: 8 бет, 2 нусха.

2016–2018 йиллардаги ҳужжатлар рўйхати: 4 бет, 2 нусха.

3 нусхада тузилди:

1-нусха – корхонанинг кадрлар бўйича назоратчисига.

2-нусха – бирлашма кадрлар бўлимига.

3-нусха – ҳужжатлар йиғмажилдига солиб қўйиш учун.

Ишни топширдим	(имзо)	С. Даминова
Ишни қабул қилиб олдим	(имзо)	Р. Салимова
Иштирок этганлар:	(имзо)	Р. Олимов
	(имзо)	Р. Шарипов

Молиявий-хўжалик фаолиятини тафтиш этиш далолатномаси, одатда, тафтиш ўтказган бир шахс (тафтишчи, назоратчи) томонидан тузилади. Бундай далолатномаларнинг зарурий қисмлари юқорида тавсифланган умумий тусдаги далолатномаларникидан деярли фарқ қилмайди. Бунда тузувчи ва иштирокчилардан ташқари, фаолияти текширилган шахслар ҳам далолатномага имзо қўяди.

**Молиявий-хўжалик фаолиятини текшириш,
тафтиш қилиш юзасидан тузиладиган
далолатнома намунаси**

3-шова

<p>Ўзбекистон Республикаси Соғлиқни сақлаш вазирлиги Тошкент вилояти Чиноз тумани Соғлиқни сақлаш бўлими</p>	<p align="center">Тасдиқлайман Чиноз туман 2-касалхонасининг бош шифокори (имзо) _____ Э. Содиқов 2019 йил 22 сентябрь</p>
<p align="center">ЧИНОЗ ТУМАН 2-КАСАЛХОНАСИДАГИ ЮМШОҚ ЖИҲОЗЛАРНИ ТАФТИШ ҚИЛИШ ҲАҚИДА</p> <p align="center">ДАЛОЛАТНОМА</p> <p>2019 йил 21 сентябрь Чиноз шаҳри</p> <p>Мен, Ўзбекистон Республикаси Соғлиқни сақлаш вазирлигининг ҳисобчи-тафтишчиси Қодир Салимович Раҳимов, Вазирликнинг 2019 йил 12 сентябрдаги 453-рақамли буйруғи асосида иш кўрган ҳолда касалхонанинг бош ҳисобчиси Элвир Салимовна Ибодулина иштирокида мазкур касалхонага қарашли ва Ҳамида Каримовна Собирова масъул бўлган юмшоқ жиҳозларни тафтиш қилдим.</p> <p>Текширишда қуйидагилар аниқланди:</p> <p>Барча юмшоқ мебель, шунингдек, жун ёпинғичлар, тўшаклар миқдори ҳисоб маълумотларига мос келади.</p> <p>Ҳар бири 54 минг сўмлик 15 та чойшаб ва ҳар бири 36 минг сўмлик 30 та ёстиқжилд – ҳаммаси бўлиб 1890000 сўмлик жиҳозлар етишмаслиги қайд этилди.</p> <p>Ўтказилган текшириш асосида қуйидагилар тақлиф этилади:</p> <ol style="list-style-type: none"> 1. Моддий бойликларни сақлаш ва ҳисобга олиш ишига лоқайд муносабатда бўлганлиги моддий жиҳатдан масъул шахсга кўрсатиб ўтилсин. 2. Етишмаган буюмлар қиймати Ҳ.К. Собированинг иш ҳақидан ушлаб қолинсин. <p>Вазирлик ҳисобчи-тафтишчиси: (имзо) Қ. Раҳимов Касалхона бош ҳисобчиси: (имзо) Э. Ибодулина Моддий жавобгар: (имзо) Ҳ. Собирова</p>	

Ғазнани (кассани) тафтиш қилиш пайтида тузиладиган далолатномалар ҳам молиявий-хўжалик фаолиятини текширишдаги далолатномаларга яқин туради.

Ғазна ишларини юритиш низомида муассасаларга қаршли ғазнада сақланаётган пул маблағларини ва бошқа қимматли буюмларнинг сақланиш аҳволини назорат қилиш учун режали (ҳар ойда) ва тўсатдан тафтиш қилиш кўзда тутилган.

Ғазнада тафтиш ўтказиш учун муассаса раҳбарининг буйруғи билан корхона ходимларидан комиссия тузилади. Комиссия ишида корхона ҳисобчиси ва ғазначининг иштирок этиши шарт.

Ғазнани тафтиш қилишда ундаги бор нақд пул бирма-бир санаб чиқилади, сақланаётган моддий ва бошқа бойликлар учун патталар, қимматли қоғозлар ва қатъий ҳисобда турувчи босма иш қоғозлари, шунингдек, ғазна дафтарини юритиш ва пулни сақлаш тартиби текширилади.

Тафтиш натижалари далолатномада расмийлаштирилади, ғазнадаги нақд буюмлар (пул ва бошқалар) ҳисобга олиш маълумотлари билан таққослангач, пул маблағларининг ортиқчалиги ёки камомоди аниқланади. Далолатнома ғазнада тафтиш ўтказилган куннинг ўзида расмийлаштирилмоғи керак. Комиссия аниқланган камомад ёки ортиқчалик сабаблари ҳақида ғазначидан ёзма тушунтириш хати талаб қилиши лозим.

Бу ерда ҳам умумий хўжалик далолатномаларида бўладиган зарурий қисмлар бор. Фақат асосий матн бироз бошқачарок, яъни унда пул қолдиқлари, ортиқча нақд пул ёки пул етишмаслиги каби маълумотлар батафсил, рақамлар билан баён этилади. Ғазначининг тушунтириш хати илова қилинади.

Тафтиш далолатномаси икки нусхадан кам тузилмаслиги керак, моддий жавобгар шахс ҳисобланган ғазначига ҳам бир нусхаси берилади. Далолатнома тузилгач, ташкилот раҳбари томонидан тасдиқланади. Тафтиш натижалари

кейинчалик ҳисоб бўлимининг ҳисоб-китоб амалларида ўз аксини топади: ортиқча пуллар даромад ҳисобига киритилади, камомад эса моддий жавобгар шахс (ғазначи) иш ҳақидан ушлаб қолинади.

Юқорида далолатнома зарурий қисмларининг турлича ўринлашуви ҳақида айтган эдик. Рус тилида бу ҳужжатнинг матн сарлавҳаси, ҳар қандай шаклда бўлса ҳам, «акт» (далолатнома) сўздан кейин келади. Ўзбек тилида эса, она тилимизнинг қонуниятларига кўра, матн сарлавҳаси ҳужжат номидан аввал ҳам ёзилиши ва у билан бир бутунликни ташкил этиши мумкин. Бунда далолатнома тузилган сана (чапда) ва жой номи (ўнгда) бўйлама ҳолда жойлаштирилади (4-иловага қаранг).

Ғазнани тафтиш этиш далолатномаси намунаси

4-илова

Тасдиқлайман

Ўзбекистон Республикаси
Фанлар академияси
Абу Райҳон Беруний номидаги
Шарқшунослик институти директори
(имзо) (И. Ф.)
2018 йил 14 декабрь

Шарқшунослик институти ғазнасида ўтказилган тафтиш

ДАЛОЛАТНОМАСИ

2018 йил 13 декабрь

Тошкент шаҳри

Раиси – институт бош ҳисобчисининг ўринбосари Эркиной Раҳимовна Олимова, аъзолари – режалаш бўлимининг иқтисодчиси Наима Икромовна Каримова ва ҳисобчи Ойша Нуъмоновна Пўлатовалардан иборат жиҳозларни йўқлама қилиш комиссияси институт директорининг 2018 йил 10 декабрдаги 19-рақамли буйруғига мувофиқ институт ғазнасида 2018 йил 13 декабрдаги ҳолат асосида тафтиш ўтказди. Тафтиш институт кассири Наримон Убайдуллаев иштирокида ўтказилди.

Тафтиш ўтказиш натижасида:

1) ғазнадаги нақд пул қолдиғи 13 минг сўм эканлиги;

2) ғазна дафтари бўйича пул қолдиғи 13 минг сўм эканлиги аниқланди.

Институт ғазнасида бошқа қимматдор буюмлар топилмади, бу ҳол ҳисоб маълумотларига мос келади.

Ғазна дафтари юритиш ва пулларни сақлаш тартиби «Давлат, кооператив ва жамоат корхоналари, ташкилотлари ва муассасалари томонидан ғазна ишларини юритиш ҳақида низом» талабларига мос келади.

Комиссия раиси:	(имзо)	Э. Олимова
Комиссия аъзолари:	(имзо)	Н. Каримова
	(имзо)	О. Пўлатова
Ғазначи:	(имзо)	Н. Убайдуллаев

Ғазнани тафтиш қилиш чоғида унда пул қабул қилиш ёки бериш юзасидан барча ишлар тўхтатилади. Корхона ишларининг узлуксизлигини таъминлаш мақсадида ғазна тафтиши, одатда, икки бўлиб ўтказилади: ғазнадаги бор нарсалар (пул ва буюмлар)ни йўқлама қилиш ва ғазна ишларини ўрганиш.

5-иловада ғазнадаги бор нарсаларни йўқлама қилиш асосида тузиладиган тафтиш далолатномасига намуна келтирилди.

Ғазнани тафтиш этиш далолатномаси намунаси

5-илова

Тасдиқлайман

«ОҒА-ИНИЛАР» фермер

хўжалиги бошлиғи

(имзо) И. Раҳимов

2018 йил 10 март

«ОҒА-ИНИЛАР» ФЕРМЕР ХЎЖАЛИГИ ҒАЗНАСИДА

2018 ЙИЛ 9 ДЕКАБРДАГИ АҲВОЛГА КЎРА

ТАФТИШ ЎТКАЗИШ

ДАЛОЛАТНОМАСИ

2018 йил 10 декабрь

Чиноз қишлоғи

Асос: Фермер хўжалиги тафтиш комиссиясининг 2018 йил 6 декабрдаги 26-рақамли фармойиши.

Далолатнома тафтиш комиссиясининг аъзолари Ф. Салимова ва А. Усмоновдан иборат комиссия томонидан тузилди.

Далолатнома тузишда фермер хўжалиги ғазначиси А. Иззатов ва бош ҳисобчи И. Камолиддинов иштирок этдилар.

Шу йил 10 декабрь куни комиссия фермер хўжалиги ғазнасини текширди ва қуйидагиларни аниқлади:

1) ғазначи томонидан кўрсатилган нақд пул ...сўм (...сўм);

2) «Қишлоққурилиш» банки бўлимидаги жорий ҳисобга мувофиқ чек дафтарчаси (рақамлари 00187 дан 00197 гача);

3) 2018 йил 10 декабрдаги тўлови тугалланмаган 32-рақамли қайднома бўйича қурувчиларга бўнақ тариқасида тўланган пул сўм (..... сўм);

4) йўқлама қилиш чоғида ғазна дафтаридаги пул қолдиғи, ғазнанинг сўнгги ҳисоботи бўйича саналганидек, (.....) сўмни ташкил этади;

5) ғазнада нақд пул ҳисобидан камомад (.....) сўмни ташкил қилади. Ғазначи А. Иззатов камомадга далил сифатида хўжалик мудирини А. Камоловнинг хусусий тилхатини кўрсатди, лекин комиссия бундан ғазна чиқимлари ҳисобига киритишни маъқулламади ва ғазнага мазкур камомад суммасини дарҳол ғазнага топширишни таклиф этди;

6) ғазначи А. Иззатов ғазна ишларини юритиш қондаларининг келгусида бундай бузилишига йўл қўйиб бўлмаслиги ҳақида огоҳлантирилди.

Далолатнома 2 нусхада тузилди.

Тафтиш комиссияси

аъзолари:

(имзо)

Ф. Салимова

(имзо)

А. Усмонов

Ғазначи:

(имзо)

А. Иззатов

Бош ҳисобчи:

(имзо)

И. Камолиддинов

Машина, асбоб-ускуна, хилма-хил моддий ашё ва бойликларни йўқлама қилиш ишлари ҳам маъмурият ёки касаба уюшмаси кўмитаси тайинлайдиган комиссиялар томонидан амалга оширилади ва тегишли далолатнома билан расмийлаштирилади. Бундай далолатнома асбоб-ускуна ёки ашёнинг бундан кейин истеъмолга яроқли ёки

яроқсиз эканлигини исботлаб беради. Ускуна ва буюмларни йўқлама қилишда ҳам, ҳисобдан чиқаришда ҳам уларнинг аниқ номи, қиймати, миқдори, умумий баҳоси кўрсатилиши зарур. Маъмурият ёки тегишли жамоат ташкилоти раҳбари томонидан тасдиқланган далолатнома нусхаларининг биттаси, албатта, тегишли ҳисоб бўлимига топширилади. 6-иловада муассаса касаба уюшмаси кўмитасига қарашли спорт анжомларини йўқлама қилиб, ҳисобдан чиқаришда тузиладиган далолатномага намуна келтирилади.

6-илова

Ўзбекистон Республикаси

Тасдиқлайман

Фанлар академияси

Касаба уюшмаси кўмитаси раиси

Бирлашган касаба

(имзо) _____ Р. Мирсалимов

уюшмаси кўмитаси

2018 йил 10 декабрь

Илмий-тадқиқот институти

касаба уюшмаси кўмитаси

ДАЛОЛАТНОМА

2018 йил 7 декабрь

Тошкент шаҳри

Яроқсиз спорт анжомларини
ҳисобдан чиқариш

Асос: Институт касаба уюшмаси
кўмитасининг 2018 йил 28 ноябрдаги қарори.

Институт касаба уюшмаси кўмитаси қарорига биноан ташкил этилган касаба уюшмаси кўмитаси раисининг ўринбосари А.У. Эргашев (раис), тафтиш комиссиясининг аъзолари З. Ёқубова ва С. Исмоиловлардан иборат комиссия томонидан тузилди.

Комиссия ишида ва далолатнома тузишда институт катта ҳисобчиси И.Салимов иштирок этди.

Комиссия институт касаба уюшмаси кўмитаси ҳисобида турувчи барча спорт анжомларининг умумий аҳволини атрофлича ўрганиб чиқди ва қуйидаги спорт анжомларини бундан кейин ишлатишга яроқсиз деб топди:

Спорт анжомининг номи	Сони	Алоҳида нусхасининг баҳоси	Умумий баҳоси	Изоҳ (сотиб олинган йили, аҳволи)
Шахмат (тахтаси билан)	2 та	6045 с.	12090 с.	2005 йил (катаклари ўчиб, доналари йўқолган)
Волейбол тўпи	3 та	7050 с.	21150 с.	2011 йил (тешилган)
Волейбол тўри	1 та	55120 с.	55120 с.	2010 йил (тўрлари узилиб кетган)
Теннис шарчалари	30 та	400 с.	12000 с.	2011 йил (ёрилган)
Секунд ўлчагич	1 та	81145 с.	81145 с.	2011 йил (ойнаси синиб, мили тушиб кетган)

Комиссия юқорида кўрсатилган ва умумий баҳоси 181505 (бир юз саксон бир минг беш юз беш) сўм бўлган спорт анжомларини ҳисобдан чиқариш (ўчириш) зарур, деб ҳисоблайди.

Комиссия раиси:	(имзо)	А. Эргашев
Комиссия аъзолари:	(имзо)	З. Ёқубова
	(имзо)	С. Исмоилов
Катта ҳисобчи:	(имзо)	И. Салимов

Нотариал идора томонидан тасдикланадиган далолатномалар ҳам бўладики, буларга меросни хатлашда, мерос мулкани сақлаш имконияти бўлмаган ҳолларда тузиладиган далолатномаларни кўрсатиш мумкин.

Ўзбекистон Республикасининг «Нотариат тўғрисида»ги Қонунига асосан, мерос очилган жойдаги нотариус жисмоний ва юридик шахсларнинг хабарига кўра ёки ўз ташаббуси билан мерос мол-мулкнинг кўриқланишига доир чора-тадбирлар кўриши лозим.

Агар мерос қолдирувчининг мулки (ёки унинг бир қисми) мерос очилган жойдан ташқарида бўлса, мерос очилган жойдаги нотариус мерос жойлашган нотариусга ёки нотариал ҳаракатларни амалга оширувчи фуқаролар йиғини раисига хабар бериб, мерос мол-мулкни кўриқлаш чора-тадбирларини кўриш ҳақида топшириқ беради. Тегишли нотариус эса мерос мол-мулкни кўриқлаш мақсадида уни рўйхатга олади (хатлайди).

Хатлаш далолатномасида мерос мол-мулкни кўриқлаш юзасидан чора кўриш тўғрисида ариза олинган кун, хатлаш амалга оширилган кун, хатлашда иштирок этаётган кишиларнинг исми, ота исми, фамилияси ва манзили, мерос қолдирувчининг исми, ота исми, фамилияси, вафот этган вақти, хатланаётган мулклар турган жой, мерос мулкнинг нотариус келгунча бўлган ҳолати, хатланаётган буюмларнинг муфассал тавсифи, эскирганлик фоизи кўрсатиб ўтилади. Буюмларнинг баҳоси, уларнинг эскирганлигини ҳисобга олган ҳолда чакана нарх бўйича, чакана нархлари бўлмаган буюмларнинг баҳоси эса шу соҳадаги мутахассисларнинг хулосаси асосида белгиланади.

Нотариус томонидан қўйилган баҳоларга рози бўлмаган тақдирда, меросхўрлар баҳоловчи мутахассисларни таклиф қилиш ҳуқуқига эга. Хатлаш далолатномасининг ҳар бир саҳифасида буюмлар сони ва қийматининг якуни чиқарилади, хатлаш тугаллангандан кейин эса буюмлар сони ва қийматининг умумий якуни чиқарилади.

Хатлаш далолатномаси охирида мол-мулкни сақлаш учун топширилган шахс (сақловчи)нинг исми, ота исми,

фамилияси, туғилган йили, тураржойи ва унинг шахсини тасдиқловчи ҳужжат ҳақидаги маълумотлар кўрсатилади. Хатлаш далолатномаси камида уч нусхада тузилиб, хатлашда иштирок этган барча шахслар – нотариус, манфаатдор шахслар, мол-мулкни сақлаш учун қабул қилган шахс, холис гувоҳлар томонидан имзоланади (7–8-иловаларга қаранг).

Хатлаш далолатномаси намуналари

7-илова

МЕРОС МУЛКИНИ ХАТЛАШ

ДАЛОЛАТНОМАСИ

Чиноз шаҳри, 2018 йил декабрь ойининг 18-куни соат 10 дан 45 дақиқа ўтганда тузилди.

Мен, Чиноз шаҳар 1-давлат нотариал идорасининг давлат нотариуси С.Тоғаев, Чиноз шаҳри «Бирлик» маҳалла қўмитасининг раиси Шодмон Эшонқуловнинг берган маълумотига асосан, 2018 йил декабрь ойининг 15-кунида вафот этган Қаҳрамон Камоловга тегишли бўлган мулкни унинг кизи Сурайё Қаҳрамоновна Раҳматова ҳамда холис гувоҳлар – шу маҳаллада яшовчи фуқаролар Шаҳноза Каримовна Абдуллаева, Малика Жўраевна Маҳмудова, Ҳамроқул Сатторовлар иштирокида хатладим.

Марҳумнинг ворислари:

Қизи – Сурайё Қаҳрамоновна Раҳматова Тошкент шаҳри 5-Юнусобод даҳасидаги 45-уйнинг 56-хонадонида яшайди.

Ўғли – Шухрат Қаҳрамонович Камолов Қозоғистон Республикасининг Чимкент шаҳрида яшайди.

Нотариус келгунга қадар мерос мулки жойлашган уй-жой 2018 йилнинг 14 декабрь куни шу маҳалла қўмитасининг раиси томонидан беркитилиб, муҳрланган. Муҳр бузилмаган, калитлар маҳалла қўмитасининг раиси Шодмон Эшонқуловда сақланган.

Мерос мулки жойлашган уй-жой икки хона, олди ойнаванд айвонли ҳовли бўлиб, марҳумнинг номида (эгалигида) бўлган.

Уйга кираверишдаги ойнаванд айвонда ва даҳлиз саналган биринчи хонада хатлашга арзигулик ҳеч нарса йўқ. Уйнинг 3x5 ҳажмдаги катта хонасида куйидаги мулклар борлиги аниқланди:

Тартиб рақами	Мулкнинг номи ва унинг тавсифи	Мулкнинг сони	Мулкнинг умумий баҳоси	Изоҳ
1	Сандиқлар (фойдаланиб келинган)	2	...	50 %
2	Икки тахмон кўрпа	8	...	50 %
3	Хива гилами	1	...	80 %
4	Палос	2	...	30 %
5	Юмшоқ матраси каравот	1	...	50 %
6	Доира шаклидаги стол	1	...	50 %
7	Юмшоқ стуллар	4	...	50 %
8	Кийим жавони	1	...	50 %
9	Рангли тасвири «Самсунг» телевизори	1	...	50 %
10	Фойдаланишдаги идиш-товоклар	25	...	50 %
11	Омонат дафтарчаси	2	...	50 %
	Жами:	48	...	сўм

Хатлаш далолатномасида 11-тартиб рақами билан қайд этилган 2 та омонат дафтарчаси омонат ғазнасида сақлашга топшириш мақсадида нотариус томонидан олинди.

Далолатнома уч нусхада тузилди.

Далолатномани тузишда иштирок этганлар.

(имзо) С. Тоғаев

(имзо) С. Раҳматова

(имзо) Ш. Абдуллаева

(имзо) М. Маҳмудова

(имзо) Ҳ. Сатторов

Ушбу далолатномада кўрсатилган мулкларни сақлаш чорасини кўриш бўйича жавобгарликни марҳумнинг Тошкент шаҳри 5-Юнусобод даҳасидаги 45-уйнинг 56-хонадонида яшовчи қизи Сурайё Қаҳрамоновна Раҳматова ўз зиммасига олди.

Нотариус томонидан унга Ўзбекистон Республикаси Фуқаролик кодексининг 1144-моддаси ва Жиноят кодексининг 167-моддаси тушунтирилди.

Хатлаш далолатномасида кўрсатилган мулкларни сақлаш, мерос мулкани бошқариш мажбуриятини қабул қилдим.

(имзо) С. Раҳматова

2018 йил декабрь ойининг 18-кунни соат 14 дан 40 дақиқа ўтганда хатлаш тугалланди.

Мерос ишларини рўйхатга олиш дафтарига 434-рақам билан қайд этилди.

Давлат нотариуси: (имзо) С. Тоғаев

Далолатноманинг бир нусхасини олдим.
(имзо) С. Раҳматова

8-илова

Мерос мулкани сақлаш чорасини кўриш имконияти бўлмаганлиги ҳақида

ДАЛОЛАТНОМА

Чиноз шаҳри, 2018 йил ноябрь ойининг 19-кунни соат 10 дан 45 дақиқа ўтганда тузилди.

Мен, Чиноз шаҳар 1-давлат нотариал идорасининг давлат нотариуси С.А. Тоғаев, Чимкент шаҳрида яшовчи Шухрат Комиловнинг отаси, 2018 йил ноябрь ойининг 15-куннида вафот этган Қахрамон Комиловнинг мерос мулкани сақлаш чорасини кўриш ҳақидаги аризасига биноан, Чиноз шаҳри У.Юсупов кўчасидаги 25-уйда яшовчи марҳумнинг хотини Шаҳодат Комилова ҳамда холис гувоҳлар – шу маҳаллада яшовчи фуқаролар Шаҳноза Каримовна Абдуллаева, Малика Жўраевна Маҳмудова, Ҳамрокул Сатторовлар иштирокида ушбу далолатномани туздик.

Марҳум Қахрамон Комилов Чиноз шаҳри У. Юсупов кўчасидаги 25-уйда 2005 йилдан буён никоҳда бўлган хотини Шаҳодат Комилова билан умрининг охиригача яшаб келган.

Мархумнинг хотинига меросга бўлган ҳуқуқ меъёрлари тушунтирилиб, уни мархумнинг ўгли томонидан берилган ариза билан таништирилганда, у мархумнинг мерос мулкни кўрсатишдан бош тортиб, мархумдан қимматга эга бўлган бирон-бир мулк қолмаганини, уйдаги унинг шахсий буюмлари эса фойдаланиб келинаётган, қимматга эга бўлмаган уй-рўзгор буюмларидан иборатлигини маълум қилди. Юқорида баён қилинганларга асосан мерос мулкни сақлаш чораси кўрилмади.

Давлат нотариуси:	(имзо)	С. Тоғаев
Мархумнинг хотини:	(имзо)	Ш. Комилова
Холис гувоҳлар:	1.(имзо)	Ш. Абдуллаева
	2.(имзо)	М. Маҳмудова
	3.(имзо)	Ҳ. Сатторов

Мерос мулкни хатлаш далолатномасига доир бошқа маълумотлар «Ўзбекистонда нотариат» номли амалий қўлланмада батафсил баён қилинган.

Биз далолатномаларнинг асосий турларини кўриб ўтдик ва уларнинг намуналари билан танишдик. Булардан ташқари, янги техникани ишга солиш, синаб кўриш пайтида, савдо ва умумий овқатланиш муассасаларининг санитария аҳволини текшириш чоғида, муайян жой ёки корхонадаги экологик аҳволни ўрганишда, турли фалокат ва табиий офат натижалари ҳақида ҳам далолатномалар бор. Биз уларга намуналар бермадик, чунки далолатноманинг зарурий қисмлари ва уларнинг қайси тартибда жойлашуви билан танишиб олган ҳар қандай соҳа эгаси ўз соҳасига тааллуқли бўлган далолатномани бемалол туза олади.

Шу билан бирга, тиббиёт муассасаларида муддати ўтган дори воситалари, эскирган тиббиёт анжомларини йўқ қилиш амалиёти кўп кузатилади. Шунинг учун **йўқ қилиш далолатномаларининг** тиббиёт соҳасига оид намуналарига тўхталиб ўтамиз. Тиббиёт муассасаларидаги йўқ қилиш далолатномаси қуйидаги маълумотларни ўз ичига олиши керак:

а) қўллаш учун яроқсиз дори воситалари ва тиббий буюмларни йўқ қилиш санаси, вақти ва жойи;

б) қўллаш учун яроқсиз дори воситалари ва тиббий буюмлар номи (серия рақами, яроқлилик муддати, ўрамлари сони, миқдори (ишлаб чиқарувчининг номи кўрсатилган ҳолда);

в) қўллаш учун яроқсиз дори воситалари ва тиббий буюмлар эгаси, моддий жавобгар шахснинг фамилияси, исми, ота исми;

г) Комиссиянинг йўқ қилиш тўғрисидаги қарори;

д) йўқ қилиш усули;

е) қўллаш учун яроқсиз дори воситалари ва тиббий буюмларни йўқ қилишда иштирок этган Комиссия аъзоларининг фамилияси, исми, отаисми, иш жойи ва лавозими.

9-шова

Йўқ қилиш далолатномаси намунаси

Тасдиқлайман
Норин тумани
6-оилавий поликлиника
бош врачси Салим Акрамович
Бадалов (имзо)
2019 йил 22 декабрь

Йўқ қилиш Д А Л О Л А Т Н О М А С И

Ушбу далолатнома 2019 йил 24 февраль соат 11:25 да Комиссия аъзолари томонидан қуйидаги қўллаш учун яроқсиз дори воситалари ва тиббий буюмларнинг йўқ қилинганлиги ҳақида тузилди.

Йўқ қилинаётган дори воситалари ва тиббий буюмларнинг номи, серия рақами, ўрамлар сони қуйидагича:

ТАТХИМФАРМ томонидан 2015 йилда ишлаб чиқарилган 100 (юз) ўрам «Цитрамон» дори воситаси (серия рақами: Р-ДВ/М 02453/03/15) 2019 йил 22 декабрда аҳоли яшаш манзилидан узоқ бўлган ҳудудда кўмиб юбориш усули билан йўқ қилинди.

Йўқ қилишда иштирок этганлар:

Бадалов Салим Акрамович, 6-оилавий поликлиника бош врачси

(имзо)

Орипова Дилноза Йўлдошевна, 6-оилавий поликлиника
умумий амалиёт шифокори

(имзо)

Шарипова Дилором Турсуновна, 6-оилавий поликлиника
катта ҳамшираси

(имзо)

Алимова Барно Қозоқовна, 6-оилавий поликлиника дори-
хонаси ҳамшираси

(имзо)

Сатторова Маҳбуба Равшан қизи, 6-оилавий поликлиника
хўжалик бўлими бошлиғи

(имзо)

М.Ў.

ИШОНЧНОМА

Муайян муассаса ёки айрим шахс ўз номидан иш кўриш учун иккинчи бир шахсга ишонч билдирадиган ёзма ваколатли ҳужжат. Ишончномалар ўз мазмунига кўра, мол-мулкни бошқариш, пул ва моддий-буюм бойликларини олиш, суд ҳамда нотариал идораларда, шунингдек, бошқа давлат ва нодавлат идораларда иш олиб бориш ва бошқа ишларни амалга оширишни ифодалайди.

Ўзбекистон Республикаси Фуқаролик кодексининг 134-моддасида ишончномага қуйидагича таъриф берилган: «Бир шахс (ишонч билдирувчи) томонидан иккинчи шахс (ишончли вакил)га учинчи шахслар олдида вакиллик қилиш учун берилган ёзма ваколат ишончнома ҳисобланади. Ишончли вакил ўзига ишончнома билан берилган ваколатлар доирасида иш олиб боради».

Муайян иш-ҳаракатни бажаришга ваколат бериш ким томонидан (муассаса томониданми ёки айрим шахс томониданми) расмийлаштирилишига қараб, ишончномалар расмий (хизмат) ва шахсий турларга бўлинади.

Расмий (хизмат соҳасидаги) ишончномалар давлат муассасалари, касаба уюшмаси, фермер хўжалиги, жамоат ташкилотлари муайян лавозимли шахсга унинг муайян ташкилот томонидан иш юритишга вакил қилинганини билдириш учун берилади. Бундай ишончномалар муассаса раҳбари томонидан имзоланиши ва муҳр билан тасдиқланиши керак. Айрим ҳолларда ишончнома қонун талабига кўра нотариал тасдиқдан ўтиши зарур бўлади.

Мазмун ҳамда ваколатнинг кўламига кўра, ишончномалар бир марталиқ, махсус ва умумий турларга бўлинади. *Бир марталиқ ишончнома* муайян бир ишни амал-

га ошириш, вазифани бажариш учун (масалан, фақат бир мартагина пул ёки қиммат буюмни олиш учун) берилади. Муайян давр давомида бир қанча бир турдаги вазифаларни бажариш ваколатини берувчи ишончномалар *махсус ишончномалар* дейилади (масалан, 2019 йил давомида суд-ҳакамлик идораларида корхона номидан вакиллик қилиш учун берилган ишончнома). *Умумий ишончнома* мулкни бошқариш билан алоқадор турли-туман ишларни амалга ошириш ҳуқуқини беради.

Расмий ишончномаларда уларнинг амал қилиш (ўз кучини сақлаш) муддати, албатта, кўрсатилган бўлади. Улар бир неча кундан бир неча йилгача бўлган (лекин уч йилдан ортиқ бўлмаган) муддат учун берилиши мумкин. Агар ишончномада унинг амал қилиш муддати аниқ кўрсатилмаган бўлса, бундай ҳолларда у берилган кундан бошлаб бир йил давомида ўз кучини сақлайди. Берилган куни кўрсатилмаган ишончнома ҳақиқий эмас.

Ишончнома берилган шахс ўз ваколатидаги ҳаракатларни шахсан амалга ошириши шарт. Мабодо ишончнома берилган шахснинг манфаатларини ҳимоя қилишга тўғри келиб қолса, у ҳаракатларни амалга оширишни бошқа шахсга ўтказиши мумкин.

Бошқа шахсга ўтказиш бўйича ишончноманинг амал қилиш муддати унинг берилишига асос бўлган асосий ишончноманинг амал қилиш муддатидан ошиб кетмаслиги керак.

Расмий ишончномалар, одатда, юқори статистика идораси тасдиқлаган тайёр, намунавий шаклдаги босма иш қоғозида расмийлаштирилади. Бундай босма иш қоғозларида ишончноманинг барча зарурий қисмларини тўғри ва аниқ расмийлаштириш (тўлдириш) учун махсус ўрин ва кўрсатмалар мавжуд. Босма иш қоғозлари бўлмаган чоғда ишончномалар оддий қоғозга ёзилади ва унинг юқори чап томонига ишончнома берувчи муассасанинг тўртбурчак муҳри қўйилади.

Моддий-буюм бойликларини олиш учун ишончномаларни расмийлаштириш ва бериш борасида алоҳида

қоидалар белгиланган. Бундай ишончномалар белгиланган шаклдаги босма иш қоғозларида корхона раҳбари ва бош ҳисобчисининг имзоси билан расмийлаштирилиб, фақат шу корхона ходимларига берилиши мумкин.

Расмий ишончноманинг зарурий қисмлари:

1. Ишончнома берувчи муассасанинг номи.
2. Ишончнома тартиб рақами ва берилган вақти (санаси).
3. Ишончнома берилаётган (ишонч билдирилаётган) шахснинг лавозими ва тўлиқ номи (исми, ота исми, фамилияси).
4. Қимматдор буюмлар олинадиган (берадиган) муассасанинг номи.
5. Ишончноманинг берилиш сабаби.
6. Ишончноманинг амал қилиш муддати.
7. Ишончнома берилаётган шахс имзосининг намунаси.
8. Моддий-буюм бойликларини олувчининг шахсиятини тасдиқловчи хужжатнинг номи (паспорт, гувоҳнома).

Ишончноманинг зарурий қисмлари аниқ, бузилмасдан, тузатишларсиз расмийлаштирилиши керак. Акс ҳолда, моддий-буюм бойликларини бериш рухсат этилмайди, бундай ишончномаларни расмийлаштириш, бериш ва қайд этиш тартибига риоя қилиш, шунингдек, улардан фойдаланиш юзасидан назорат этиш корхона бош (катта) ҳисобчисининг вазифасидир.

Ишончномаларнинг иккинчи тури ш а х с и й, яъни айрим шахс томонидан бошқа бир шахсга муайян ишни бажариш учун ишонч билдириб берилган ёзма хужжатдир. Муайян ташкилотдан пул ёки қимматдор буюм, зарурий хужжатлар олиш, автомобилни бошқариш, олди-сотди шартномаларини расмийлаштириш, мулкни бошқариш ва бошқа хусусий ишларни бажариш учун ишонч билдирилади.

Шахсий ишончномаларнинг энг кўп тарқалгани пул (маош, нафақа ва бошқалар) олиш учун ёзилган ишончномадир. Бундай ёзма ваколат баъзан ваколат берувчининг талаби, хоҳиши билан нотариал тасдиқланиши ҳам

мумкин, лекин уни мажбурий нотариал тасдиқдан ўтказиш шарт эмас. Ишонч билдирувчи шахснинг имзоси у ишлаётган ёки ўқиётган жой раҳбарияти, у ётиб даволанаётган тиббий муассаса маъмурияти, ҳарбий қисм қўмондонлиги ва шу кабилар томонидан тасдиқланиши мумкин.

Шахсий ишончнома эркин усулда, одатда, қўлда ёзилади, лекин унда, албатта, қуйидаги зарурий қисмлар бўлмоғи керак:

1. Хужжатнинг номи (Ишончнома).
2. Ишонч билдирувчининг тўлиқ номи (исми, ота исми, фамилияси).
3. Ишончли шахс (ишончнома берилган шахс)нинг тўлиқ номи.
4. Ишончнома мазмуни (топширилган вазифаларни аниқ кўрсатиш).
5. Топширилган вазифалар амалга оширилиши зарур бўлган муассасанинг номи.
6. Ишонч билдирувчининг имзоси.
7. Берилган (ёзилган) вақти.
8. Ишонч билдирувчининг имзосини тасдиқлаган шахснинг лавозими ва имзоси.
9. Ишонч билдирувчининг имзоси тасдиқланган сана ва юмалок муҳр.

Ишончнома ёзишда қуйидагиларга эътибор бериш керак: ишончноманинг зарурий қисмлари мазкур тартибда бўлиши ҳам мумкин, шунингдек, унинг 3-рақамли қисми 5-рақамли қисмидан сўнг ёзилиши ҳам мумкин; зарур ҳолларда ишонч билдирган шахснинг лавозими, яшаш жойи, ишончнома берилган кишининг шахсини тасдиқловчи хужжат (паспорт) маълумотлари ҳам ишончномада акс этиши мумкин; агар ишончли вакил олиши керак бўлган пул ёки қимматдор буюм миқдори аниқ бўлса, улар аввал рақам билан, кейин қавс ичида сўз билан ёзиб кўрсатилиши мумкин; 7-рақамли ва 8-рақамли қисмлари орасида тасдиқловчининг «...нинг имзосини тасдиқлайман» деган қайди жой олади.

Шахсий ишончномаларда ҳам уларнинг амал қилиш муддати кўрсатилади. Муддат бевосита («...гача амал қилади» деб) ёки билвосита («... йилнинг январь ойи маошини олиш учун...» деб) кўрсатилади. Нафақа олиш учун берилган ишончноманинг амал қилиш муддати, одатда, уч ойгача бўлади.

Агар ишончнома берувчи ва берилган шахсларнинг ҳар иккаласи бир муассасада ишласа (ўқиса), пул ёки қимматдор буюмларни ишончнома билан олишда ишонч билдирилган кишининг шахсини тасдиқловчи ҳужжат (паспорт, гувоҳнома) кўрсатилиши шарт эмас. Бошқа барча ҳолатларда ишончнома кўрсатувчи ўз паспорти ёки унинг ўрнини босувчи ҳужжатни ҳам кўрсатиши шарт.

Тасдиқланишига кўра шахсий ишончномалар оддий ва нотариал турларга бўлинади. Одатда, иш ҳақи, нафақа, стипендия, почта жўнатмаларини олиш учун ёзилган оддий ишончномалар уни ёзган шахс ишловчи ёки таълим олувчи муассаса, ўқув юрти раҳбарининг имзоси ва муҳри билан тасдиқланади. Нотариал ишончномалар нотариал идоралар, улар бўлмаган жойларда шаҳарчалар, кишлоқлар ва овуллар фуқаролар йиғинларининг раислари, оқсоқоллари томонидан тасдиқландиган ишончномалардир. Буларга нотариал идоралар расмийлаштирадиган хилма-хил шартномаларни (масалан, тураржойни ҳадя қилиш, сотиш, меросни ўтказиб бериш, мулкни бошқариш, енгил автомобилдан фойдаланиш, меросга ҳақдорлик ҳуқуқи ҳақидаги гувоҳнома олиш кабилар) амалга ошириш учун ёзилган ишончномалар киради. Шаҳарчалар, кишлоқлар ва овуллар фуқаролар йиғинларининг раислари (оқсоқоллари) томонидан нотариал расмийлаштирилаётган ҳужжатларга Ўзбекистон Республикаси Давлат герби акс эттирилган, шаҳарчалар, кишлоқлар ва овуллар фуқаролар йиғинларининг номлари қайд этилган муҳр қўйилади. Нотариал ишончномаларнинг оддийларидан яна бир фарқи шундаки, уларда ҳужжат номидан кейин унинг тузилган жойи ва санаси кўрсатилади.

Расмий (хизмат соҳасидаги) ишончнома намунаси:

1-илова

ИШОНЧНОМА

Фермер хўжалигининг
тўртбурчак мухри (хў-
жаликнинг тўлик номи,
ишончнома рақами ва
вақти акс этади)
2018 йил 3 декабрь

Олмазор фермер хўжалиги бош
иқтисодчи Аҳмад Салимович Раҳимов-
га Бекобод қурилиш жиҳозлари
корхонаси билан 2018 йилнинг 2- ва
3-чорагида фермер хўжалигига 60
мингта қурилишбоп ғишт ва 100 тонна
оҳак етказиб бериш тўғрисида шарт-
нома тузиш ҳамда мазкур топшириқ
билан боғлиқ барча ишларни бажариш-
га ваколат беради.

Ишончнома 2019 йилнинг 16 декабригача амал қилади.

Фермер хўжалиги раҳбари (имзо) А. Бобобеков
(муҳр)

1-иловадаги ишончнома бир марталик бўлиб, у лаво-
зимдаги шахсга қисқа муддат ичида биргина ишни
бажариш, яъни шартнома тузиш ваколатини беради.
2—4-илваларда махсус ишончнома намуналари берилган.

Махсус ишончнома намуналари

2-илова

ИШОНЧНОМА

«Тошкент ёғ-мой
комбинати»нинг
тўртбурчак мухри
(комбинатнинг тўлик номи,
ишончноманинг рақами ва
берилган вақти)
2018 йил 15 ноябрь

Комбинат адлия маслаҳатчиси
(юристконсулт) Анвар Сатторович
Қодировни барча суд (ҳакамлик)
идораларида комбинат ишларини
даъвогар, жавобгар ёки учинчи шахс
учун қонунга мувофиқ белгиланган
жами ҳуқуқлар билан (жумладан,
ишни тинчлик билан тўхтатиш,
даъво талабини тан олиш, уни тўла
ёки қисман рад этиш, суд қарорлари
юзасидан шикоят қилиш каби) олиб
боришга вакил қилади.

Ишончнома шахсан А.С. Қодировга берилди ва 2018 йилнинг 31 декабригача амал қилади.

Комбинат директори
(муҳр)

(имзо)

А. Собиров

3-шова

ИШОНЧНОМА

Мактабнинг тўртбурчак муҳри (ишончнома рақами ва берилган вақти) 2018 йил 7 декабрь

Зарафшон туманидаги 7-мактаб хўжалик мудирини Ҳалим Ҳасанович Собировга тумандаги «Расулжон ота» хўжалик моллари дўконидан ҳисоб бўйича мактабга ажратилган 5 460 305 (беш миллион тўрт юз олти миш минг уч юз беш) сўмлик спорт жиҳозларини олишга ишонч билдиради.

Ишончнома 2018 йил 24 декабригача амал қилади.

Мактаб директори
(муҳр)

(имзо)

Ҳ. Қосимов

4-шова

ИШОНЧНОМА

Корхонанинг тўртбурчак муҳри (ишончнома рақами ва берилган вақти) 2019 йил 7 декабрь

Мирзо Улуғбек тумани маданият бўлими ишчиси Ҳалим Маҳмудович Икромовга бошқарув номидан барча суд идораларида даъвогар, жавобгар ва учинчи шахс учун берилган ҳуқуқлар билан иш юритишга ваколат беради.

Ҳ. Икромов имзосини тасдиқлайман.

Туман маданият бўлими раиси

(имзо)

М. Тоғаев

(муҳр)

Махсус босма иш қоғозларида расмийлаштирилган хизмат ишончномаларига намуна келтирилмади, чунки бундай ишончномани тўлдириш, босма иш қоғозлари тўла ўзбекчалаштирилгач, ҳеч қандай қийинчилик туғдирмайди.

5–9-иловаларда оддий шахсий ишончнома намуналари, 10-иловада эса расмий ишончнома намунаси келтирилди.

Шахсий ишончнома намуналари

5-илова

ИШОНЧНОМА

Мен, Тошкент шаҳри 2-Қорасув даҳаси 214-уй 5-хонадонда яшовчи Аҳад Исмоилович Баҳодиров. ён кўшним Наим Абдуллаевич Қаҳҳоровга шаҳарнинг 7-алоқа бўлимидан менинг номимга келган почта жўнатмасини олиш учун ишонч билдираман.

(имзо) А. Баҳодиров
2019 йил 10 сентябрь

А. Баҳодиров имзосини тасдиқлайман.

Кадрлар бўлими бошлиғи (имзо) И. Толипова
(муҳр) 2019 йил 10 сентябрь

6-илова

ИШОНЧНОМА

Мен, Олим Қодирович Раҳимов, турмуш ўртоғим Аниса Нуъмоновна Раҳимовага Маданият саройи газнасидан менинг 2019 йил ноябрь ойи учун ёзилган маошимни олишга ишонч билдираман.

(имзо) О. Раҳимов
2019 йил 3 декабрь

О. Раҳимовнинг имзосини тасдиқлайман.

Маданият саройи кадрлар бўлимининг бошлиғи (имзо) С. Комилова
(муҳр) 2019 йил 3 декабрь

ИШОНЧНОМА

Мен, Исмоил Дехқонович Неъматов, касаллигим туфайли ўз укам, Иброҳим Дехқонович Неъматовга (АА сериядаги 0414610 рақамли паспортга эга) «Шарқ гули» масъулияти чекланган жамият газнасидан 2019 йил сентябрь ойи учун ёзилган маошимни олишга ишонч билдираман.

(имзо) И. Неъматов
2019 йил 7 октябрь

И.Д. Неъматовнинг имзосини тасдиқлайман.

Тошкент шаҳар 3-бирлашган
касалхонанинг бош вақри (имзо) Ф. Содиқов
(муҳр) 2019 йил 7 октябрь

ИШОНЧНОМА

Мен, Тошкент давлат техника университети Механика факультетининг 1-босқич талабаси Қодир Мирзаевич Ёқубов, курсимиз талабаси Шавкат Туробович Ҳакимовга (АА сериядаги 0686520 рақамли паспортга эга) университет газнасидан менга тегишли 2019 йил июнь ойи стипендиясини олиш учун ишонч билдираман.

(имзо) Қ. Ёқубов
2019 йил 2 июль

Қ. Ёқубовнинг имзосини тасдиқлайман.

Механика факультетининг
декани (имзо) К. Турсунов
(муҳр) 2019 йил 2 июль

ИШОНЧНОМА

Мен, Собир Каримкулов, курсдошим Маҳкам Шодиевга шаҳарнинг 3-алоқа бўлиmidан менинг номимга келган 745000 (етти юз қирқ беш минг) сўм миқдоридаги пул жўнатмасини олиш учун ишонч билдираман.

(имзо) С. Каримкулов
2019 йил 20 декабрь

С. Каримкулов имзосини тасдиқлайман.

Техника университети кадрлар бўлими
бош мутахассиси (имзо) О. Мўминова
(муҳр) 2019 йил 20 декабрь

И Ш О Н Ч Н О М А

4-сон

2019 йил 2 январь

Тошкент шаҳри

Ушбу ишончнома орқали Ўзбекистон Республикаси Фанлар академияси Ўзбек тили, адабиёти ва фольклори институти бош юристконсулти Холмуродов Бахтиёр (паспорт серияси ва рақами: АА 1092895. 2005 йил Тошкент шаҳри Олмазор тумани ИИБ томонидан берилган)га Ўзбек тили, адабиёти ва фольклори институтининг ҳуқуқ ва манфаатларини ҳимоя қилиш мақсадида барча суд инстанцияларида иштирок этиш, давлат ташкилотлари ва ҳуқуқни муҳофаза қилувчи органлар ҳамда барча тадбиркорлик субъектлари билан ўзаро ёзишмалар ва шахсан музокаралар ўтказиш ҳуқуқи берилади.

Холмуродов Бахтиёрга Ўзбекистон Республикаси Фанлар академияси Ўзбек тили, адабиёти ва фольклори институтининг ҳуқуқ ва манфаатлари билан боғлиқ бўлган шартнома ва иш материаллари билан танишиш, улардан кўчирмалар олиш, нусха кўчириш, рад қилиш тўғрисида арз қилиш, далиллар тақдим этиш, далилларни тек-

ширишда иштирок этиш, саволлар бериш, илтимосномалар киритиш, арз қилиш, суд ва ҳуқуқни муҳофаза қилувчи органларга оғзаки ҳамда ёзма тушунтиришлар бериш, ҳуқуқий ҳужжатларни имзолаш, барча масалалар бўйича ўз важларини, хулосаларини тақдим қилиш ҳуқуқлари берилади.

Ишончнома 2019 йил 31 декабрга қадар амал қилади.

Ўзбек тили,

адабиёти ва фольклори

институти директори

(имзо)

Н. Маҳмудов

Ишончномалар, иловаларда келтирилганидек, оддий ёзма шаклда ёки нотариал шаклда расмийлаштирилади.

Нотариал шаклни талаб қилувчи битимларни тузиш ёхуд юридик шахсларга нисбатан ҳаракатларни амалга ошириш учун берилган ишончнома нотариал тасдиқланган бўлиши керак. Ҳозирги кунда хизмат соҳасидаги расмий ишончномаларга махсус тартиб рақами ҳам қўйиб берилмоқда. Бундай ишончномалар матнида ишончнома берилган шахснинг паспорт серияси ва рақами ҳам келтирилмоқда. Ишончноманинг бундай кўриниши махсус босма иш қоғозларида расмийлаштирилади.

Ўзбекистон Республикаси Фуқаролик кодексининг 136-, 137- ва 138-моддаларида кўзда тутилган ҳоллар ва қонун ҳужжатлари билан ишончноманинг ўзгача шакли белгилаб қўйилган бошқа ҳоллар бундан мустасно.

Ишончноманинг амал қилиш муддатлари юқорида айтиб ўтилди. Кўшимча равишда шуни айтиш керакки, нотариус томонидан тасдиқланиб, Ўзбекистон Республикасидан ташқарида ҳаракатларни амалга оширишга мўлжалланган, амал қилиш муддати кўрсатилмаган ишончнома уни берган шахс томонидан бекор қилинганга ўз кучини сақлайди.

Фуқаролик кодексининг 141-моддасида ишончноманинг бекор бўлиш ҳоллари баён қилинган. Ишончноманинг амал қилиши қуйидаги ҳолларда бекор бўлади: 1) ишончнома

муддатининг тамом бўлиши; 2) ишончнома берган шахснинг уни бекор қилиши; 3) ишончнома берилган шахснинг бош тортиши; 4) номидан ишончнома берилган юридик шахс фаолиятининг тўхтатилиши; 5) номига ишончнома берилган юридик шахс фаолиятининг тўхтатилиши; 6) ишончнома берган фуқаронинг муомалага лаёқатсиз, муомала лаёқати чекланган ёки бедарак йўқолган деб ҳисобланиши ёхуд унинг вафот этиши; 7) ишончнома олган фуқаронинг муомалага лаёқатсиз, муомала лаёқати чекланган ёки бедарак йўқолган деб ҳисобланиши ёхуд унинг вафот этиши.

Ишончнома берган шахс истаган вақтда ишончномани бекор қилиши, ишончнома берилган шахс эса ундан воз кечиши мумкин.

Нотариал шаклни талаб қилувчи битимларни тузиш учун берилган ишончнома, қонунда кўзда тутилган ҳоллардан ташқари, нотариал тасдиқланиши керак. Юридик шахс номидан бериладиган ишончнома унинг раҳбари ёки таъсис ҳужжатларига биноан ваколат берилган бошқа шахс томонидан имзоланиб, унга ушбу юридик шахснинг муҳри босилади; пул ва бошқа мулкый бойликларни олиш ёки топшириш учун бериладиган ишончнома, юқорида айтилганидек, шу юридик шахснинг бош (катта) ҳисобчиси томонидан ҳам имзоланиши керак. Юридик шахснинг талабига биноан, унинг номидан бериладиган ишончномалар нотариал тасдиқланиши ҳам мумкин. Бундай ҳолларда ишончномани имзолаган мансабдор шахснинг ваколатлари текширилиши керак.

Юридик шахс номидан берилган ишончномада юридик шахснинг тўлиқ номи, раҳбарий идоранинг манзили ва ишончномани имзолаган шахснинг мансаби кўрсатилиши шарт.

14 ёшгача бўлган вояга етмаганлар номидан, шунингдек, суд тартибда муомалага лаёқатсиз деб топилган кишилар номидан ишончномаларни уларнинг ота-оналари, фарзандликка олувчилари ёки ҳомийлари тузадилар (Ўзбекистон Республикаси Фуқаролик кодексининг 29-моддаси).

14 ёшдан 18 ёшгача бўлган вояга етмаганлар номидан ишончномалар уларнинг ота-оналари, болаликка олув-

чилари ёки ҳомийлари розилиги билан тузилган тақдирдагина тасдиқланиши мумкин (Фуқаролик кодекси, 27-модда).

Мансабдор шахс бир ёки бир неча шахс номидан бир ёки бир неча шахсга бериладиган ишончномаларни тасдиқлайди.

Бир неча шахслар номидан берилган ишончнома, агар унда кўрсатилган ҳаракатлар ваколат берувчи шахслардан ҳар бирининг эмас, балки ҳаммасининг бир турдаги манфаатларига тааллуқли бўлгандагина тасдиқланади (масалан, бир неча ворисларнинг номидан уларнинг мерос ишларини юритиш учун ишончнома берилиши).

Ваколат берувчи ўзи берган ишончномани бекор қилиш ҳуқуқига эга. Бу ҳолда ваколат берувчи шахс ишончнома қайси муассаса, ташкилот ёки корхонага тақдим этиш учун берилган бўлса, шу муассаса, ташкилот ёки корхонага берган ваколатлари бекор қилинганини билдириб, ёзма равишда ариза юборади.

Нотариал тасдиқдан ўтадиган ишончнома икки нусхада тасдиқланади. Ишончнома матнида, юқорида айтилганидек, унинг тузилиш жойи ва вақти, ваколат берувчи ва ваколат олувчининг исми, ота исми, фамилияси ва яшаш жойлари тўлиқ ҳамда аниқ кўрсатилади. Ваколат олувчининг яшаш жойи ваколат берувчининг сўзларига асосан кўрсатилиши мумкин. Автотранспорт воситаларидан фойдаланиш ҳуқуқини берувчи ишончномаларда ваколат олувчининг яшаш жойи унинг ҳужжатлари асосида кўрсатилади.

Ишончномада ваколат олувчига берилган ваколатлар аниқ кўрсатилиши керак. Ишончнома уни бераётган шахс томонидан имзоланганидан кейингина мансабдор шахс томонидан тасдиқланади. У тузилиб тасдиқлангач, ваколат берувчи шахс қўлига берилади ёки унинг илтимосига кўра ва унинг ҳисобидан ваколат олувчи шахсга юборилади.

Нотариал тасдиқдан ўтадиган ишончномалар ҳам турлича мазмунда бўлади. Масалан, мулкни умумий

бошқариш, уй-жойни сотиш учун, ойлик иш ҳақини ёки нафақани олиш, ворислик ҳуқуқи гувоҳномасини олиш, автотранспорт воситасидан фойдаланиш ва уни сотиш, уй-жойни (квартирани) сотиш ёки сотиб олиш, жамғармадан пулни олиш учун ишончномалар берилади. Эътиборингизни ана шундай ишончнома намуналарига қаратамиз.

*Мулкни бошқариш бўйича
ишончнома намунаси*

11-шлова

ИШОНЧНОМА

Тошкент шаҳри, икки минг ўн саккизинчи йил
сентябрь ойининг саккизинчи куни

Мен, Тошкент шаҳри Ширин кўчасидаги 10-уйда яшовчи Найма Содиковна Пўлатова, ушбу ишончнома билан Марғилон шаҳри Навоий кўчасидаги 56-уйда яшовчи Ботир Валиевич Маматовга менинг барча мол-мулкимни, унинг нимадан иборат эканлиги ва қаерда жойлашганлигидан қатъи назар, бошқаришга ва тасарруф этишга ваколат бераман.

У шу ваколатни бажариш юзасидан қонун билан тақиқланмаган барча битимларни тузиш, жумладан, сотиб олиш, сотиш, ҳадя этиш, ҳадя сифатида қабул қилиш, айирбошлаш, гаровга қўйиш, уй-жойлар ва бошқа мулкларни гаровга олиш, тузилган битимлар бўйича ҳисоб-китобларни амалга ошириш, меросни қабул қилиш ёки ундан воз кечиш, барча шахслар, муассасалар, корхоналар, ташкилотлар, шу жумладан, Ўзбекистон Республикаси Марказий банки бўлинмаларидан, бошқа банклар, алоқа бўлимлари ва телеграфлардан, барча асослар бўйича, менга тегишли мулкларни, (омонат) пулларни, қимматдор қоғозлар ва ҳужжатларни қабул қилиш, менинг банкдаги ҳисоб рақамимдан фойдаланиш, почта, телеграф ва бошқа барча турдаги хат-хабарларни олиш, давлат муассасалари ва нодавлат ташкилотларида менинг номимдан менга тааллуқли ишларни олиб бориш,

шунингдек, барча суд муассасаларида қонун доирасида даъвогарга, жавобгарга, учинчи шахсга, жабрланувчига берилган барча ҳуқуқлар билан менга алоқадор ишларни олиб бориш, жумладан, даъвони қисман ёки тўлиқ тан олмаслик, даъвони тан олиш, даъво предметини ўзгартириш, келишув битимини тузиш, суд қарори устидан шикоятнома бериш, ижро варақасини ундиришга тақдим этиш, мулк ёки пулни қабул қилиш ҳуқуқларига эга.

Ишончнома уч йиллик муддатга берилди.

(Имзо)

Н. Пўлатова

(Нотариал идоранинг ишончномани тасдиқловчи ёзувлари ва муҳри)

Уй-жойни сотиш ишончномаси намунаси

12-илова

ИШОНЧНОМА

Тошкент шаҳри, икки минг ўн тўққизинчи йил
март ойининг ўн биринчи куни

Мен, Тошкент шаҳри Бобур кўчасидаги 40-уйнинг 8-хонадонида яшовчи Султон Каримович Раҳимов, ушбу ишончнома билан Самарқанд шаҳри Тинчлик кўчасидаги 14-уйда яшовчи Лола Йўлдошевна Каримовага Самарқанд шаҳри Олмазор кўчасидаги менга тегишли бўлган 21-уйдаги ҳовли-жойни ўзи хоҳлаган нарх ва шартлар асосида сотишига ваколат бераман.

Шу билан бирга, унга ваколатни бажариш чоғида зарур бўладиган барча маълумот ва ҳужжатларни олиш, олди-сотди бўйича шартнома тузиш ва уни имзолаш, менга тегиши керак бўлган пулларни олиш ҳамда мазкур ваколатни бажариш билан боғлиқ барча зарурий ҳаракатларни амалга ошириш ҳуқуқини бераман.

Ушбу ишончнома ваколатларни бировга ўтказиш ҳуқуқисиз (ҳуқуқи билан) олти ойлик муддатга берилди.

(Имзо)

С. Раҳимов

(Нотариал идоранинг ишончномани тасдиқловчи ёзувлари ва муҳри)

**Уй-жойни сотиб олиш учун
ишончнома намунаси**

13-шова

ИШОНЧНОМА

Ўзбекистон Республикаси Тошкент вилояти Чиноз шаҳри, икки минг ўн саккизинчи йил июль ойининг ўттизинчи куни

Мен, Тошкент вилояти Чиноз тумани Яллама қишлоғи М.Узоқов кўчасидаги 24-уйда яшовчи Турғунбой Маҳкамович Пўлатов, ушбу ишончнома билан Тошкент шаҳри Яккасарой тумани Бобур кўчасидаги 25-уйнинг 8-хонадонида яшовчи фуқаро Хуршид Жўраевич Алиевга менинг номимга Тошкент шаҳрининг исталган худудидан ўзи хоҳлаган нарх ва шартлар асосида уч хонали квартира (уй-жой) сотиб олишга ваколат бераман.

Унга ушбу ваколатни бажариш учун зарур бўлган ҳар қандай ҳужжатларни олиш, менинг номимдан ариза билан муружаат қилиш, имзо қўйиш, олди-сотди шартномасини тузиб имзолаш, сотиб олинган квартира (уй-жой) учун пул тўлаш ҳуқуқини бераман.

Ишончнома ушбу ваколатни бажариш билан боғлиқ бўлган яна бошқа барча ҳаракатларни бажариш ҳуқуқи билан бир йиллик муддатга берилди.

(Имзо)

Т. Пўлатов

(Нотариуснинг тасдиқловчи ёзувлари ва муҳри)

Иш ҳақини олиш ишончномасининг намунаси

14-шова

ИШОНЧНОМА

Навоий вилояти Учқудуқ шаҳри, икки минг ўнинчи йил сентябрь ойининг бешинчи куни

Мен, Учқудуқ шаҳри Олмазор кўчасидаги 45-уйнинг 18-хонадонида яшовчи Содик Солиевич Холматов, ушбу ишончнома билан мазкур манзилда яшовчи Лола Каримовна

Солиевага Навоий кон-металлургия комбинатининг Учқудук филиали газнаседан 2019 йилнинг май-июль ойлари учун менга тегишли бўлган иш ҳақини олишга ваколат бераман. Унга иш ҳақини олганлик ҳақида менинг ўрнимга имзо қўйиш ва ушбу ваколатни бажариш юзасидан лозим бўладиган бошқа ҳаракатларни амалга ошириш ҳуқуқини бераман.

(Имзо)

С. Холматов

(Нотариуснинг тасдиқловчи ёзувлари ва муҳри)

***Нафақа пулини олиш
ишончномасининг намунаси***

15-шова

ИШОНЧНОМА

Тошкент шаҳри, икки минг ўн тўққизинчи йилнинг
йигирма саккизинчи май куни

Мен, Тошкент шаҳри Сирғали тумани 5-Қўйлик даҳасидаги 75-уйнинг 10-хонадонида яшовчи фуқаро Тоҳир Каримович Раҳимов, ушбу ишончнома билан Тошкент вилояти Зангиота тумани Эшонгузар шаҳарчасининг Навоий кўчасидаги 25-уйда яшовчи Ботир Тоҳирович Раҳимовга Тошкент шаҳри Сирғали туманидаги 198-алоқа бўлимидан икки минг ўн тўққизинчи йилнинг январь – июнь ойлари учун менга тегишли бўлган нафақа пулимни олишига, нафақа пулини олганлиги учун имзо қўйишига ва ушбу ваколатни бажариш учун лозим бўлган бошқа ҳаракатларни амалга оширишига ишонч билдираман.

(Имзо)

Т. Раҳимов

(Нотариуснинг тасдиқловчи ёзувлари ва муҳри)

**Жамгармадан пулни олиш
ишончномасининг намунаси**

16-шлова

ИШОНЧНОМА

Тошкент вилояти Чиноз шаҳри, икки минг ўн тўққизинчи йилнинг йигирма биринчи май куни

Мен, Тошкент шаҳри Яшнобод тумани Қорасув даҳасидаги 9-уйнинг 5-хонадонида яшовчи фуқаро Шотурсун Шоаҳмедович Шорасулов, ушбу ишончнома орқали Тошкент вилояти Чиноз шаҳри Навоий кўчасидаги 25-уйда яшовчи Шомахмуд Шотурсунович Шорасуловга Халқ банкнинг Тошкент шаҳри Яшнобод туманидаги бўлимида менинг номимдаги ҳисоб рақамда сақланаётган жамгарма пулидан 974500 (тўққиз юз етмиш тўрт минг беш юз) сўми олишига, пулни олганлиги ҳақида имзо қўйишига ва ушбу ваколатни бажариш учун лозим бўлган бошқа ҳаракатларни амалга оширишига ишонч билдираман.

(Имзо) Ш. Шорасулов

(Нотариуснинг тасдиқловчи ёзувлари ва муҳри)

**Автомототранспортдан фойдаланиш ва уни сотиш
ҳуқуқини берувчи ишончномалар намунаси**

17-шлова

ИШОНЧНОМА

Ўзбекистон Республикаси Фарғона шаҳри, икки минг ўн тўққизинчи йилнинг йигирма биринчи май куни

Мен, Фарғона шаҳри Ойбек кўчасидаги 27-уйнинг 23-хонадонида яшовчи Холмат Муҳамедович Эшматов, ушбу ишончнома орқали Фарғона шаҳри Тўқимачи кўчасидаги 81-уйда яшовчи фуқаро Олим Аҳадович Салимовга Фарғона вилоят Йўл ҳаракати хавфсизлиги хизматининг рўйхатга қўйиш ва имтиҳон олиш бўлимида рўйхатда турувчи ГЕ 434445 рақамли

техник паспортга кўра менга тегишли бўлган «Nexia» маркали, 1999 йилда ишлаб чиқарилган, оқ рангли, шасси рақами – 22214, двигатель рақами – 84156, кузов рақами – 453476, давлат рақамли белгиси – 40A649CA бўлган автомашинадан фойдаланишга, яъни ҳайдаб юришга, автомашинанинг техник ҳолатидан хабардор бўлиб туришга, Йўл ҳаракати хавфсизлиги идораларида менинг вакилим бўлишга, лозим бўлганда уни ўзи истаган нархда сотишга ва ушбу ваколатни бажариш учун лозим бўлган барча ҳаракатларни амалга оширишга ваколат бераман.

Ишончнома ваколатни бошқа шахсга ўтказиш ҳуқуқисиз бир йиллик муддатга берилди.

(Имзо)

Х. Эшматов

(Нотариуснинг тасдиқловчи ёзувлари ва муҳри)

18-илова

ИШОНЧНОМА

Ўзбекистон Республикаси Фарғона шаҳри,
икки минг ўн саккизинчи йилнинг ўн еттинчи август куни

Мен, Фарғона шаҳри Ойбек кўчасидаги 27-уйнинг 23-хонадонда яшовчи Холмат Муҳамедович Эшматов, ушбу ишончнома орқали Фарғона шаҳри Тўқимачи кўчасидаги 81-уйда яшовчи фуқаро Олим Аҳадович Салимовга Фарғона вилояти Йўл ҳаракати хавфсизлиги бошқармасининг рўйхатга қўйиш ва имтиҳон олиш бўлимида рўйхатда турувчи ГЕ 434445 рақамли техник паспортга кўра менга тегишли бўлган «Nexia» маркали, 1999 йилда ишлаб чиқарилган, оқ рангли, шасси рақами – 22214, двигатель рақами – 84156, кузов рақами – 453476, давлат рақам белгиси – 40A649CA бўлган автомашинадан фойдаланишга ва зарур бўлган ҳолда, ўзи истаган нарх ва шартларда сотишга ваколат бераман.

Ушбу ваколатни бажариш учун унга менинг номимдан ҳар қандай ташкилотга ариза билан мурожаат қилиш, керак бўлган ҳар қандай ҳужжатни олиш, имзо қўйиш, олди-сотди шартномасини тузиб имзолаш, сотилган автомашина пулини олиш каби ҳуқуқларни бераман.

Ишончнома ушбу ваколатни бажариш билан боғлиқ бўлган яна бошқа барча ҳаракатларни амалга ошириш ҳуқуқи билан бир йиллик муддатга берилди.

(Имзо)

Х. Эшматов

(Нотариуснинг тасдиқловчи ёзувлари ва муҳри)

***Мулк ҳуқуқи гувоҳномасини олиш учун
бериладиган ишончноманинг намунаси***

19-илова

ИШОНЧНОМА

Тошкент вилояти Янгийўл шаҳри,
икки миғ ўн саккизинчи йилнинг ўн саккизинчи август куни

Мен, Янгийўл шаҳри Олмазор кўчасидаги 15-уйнинг 8-хонадонида яшовчи Султон Каримович Нормуҳаммадов, ушбу ишончнома орқали юқорида кўрсатилган манзилда яшовчи Нодира Йўлчиевна Каримовага Тошкент вилояти Янгийўл шаҳри давлат нотариал идорасидан марҳум отам Карим Нормуҳаммадовдан қолган мулкка меросхўрлик ҳуқуқи гувоҳномасини олишга, мерос мулкни олиш ҳуқуқи билан ваколат бераман.

Ушбу ваколатни бажариш учун унга менинг номимдан ариза бериш, зарур бўладиган бошқа маълумот ва ҳужжатларни олиш ва мен учун имзо қўйиш ҳуқуқини бераман.

(Имзо)

С. Нормуҳаммадов

(Нотариуснинг тасдиқловчи ёзувлари ва муҳри)

МАЪЛУМОТНОМА

Бўлган воқеа ёки мавжуд ҳолатларни билдириш-ахборот бериш мазмунида ифодаладиган ҳужжат. Маълумотномалар, одатда, юқори идора, мансабдор, хусусий ва юридик шахслар ҳамда оддий кишиларнинг кўрсатмаси, талаби ёки илтимосига кўра тузилади ҳамда бирон-бир масалада илтимосни қондирадиган ахборот ва маълумотларни ўзида акс эттиради.

Маълумотнома ўз хусусияти ва мазмунига кўра иккига: хизмат маълумотномаси ва шахсий маълумотномага бўлинади.

Хизмат маълумотномаси – муассаса фаолиятига доир воқеа-ҳодисаларни расмий равишда ахборот хусусиятига эга бўлган хилма-хил маълумотларни ўз ичига олади, зарур ҳолларда эса рақамли жадваллар кўринишида тайёрланади. Тақдим этилаётган маълумотлар ишлаб чиқариш ва молиявий фаолият, ходим (штат)лар сони, топшириқларнинг бажарилиши, моддий товар бойликларининг сақланиши, меҳнат интизомининг аҳволи ҳақида ва бошқа хилма-хил масалалар тўғрисида ҳозирланади.

Хизмат маълумотномаси, ўз навбатида, иккига – ички хизмат ва ташқи хизмат маълумотномаларига бўлинади. *Ички хизмат маълумотномаси* – муассаса ички ишлари, хўжалик фаолияти, бирор таркибий бўлинма ёки айрим ходимнинг иши, фаолияти ҳақида тайёрланиб, шу муассаса раҳбарига йўлланади. Бундай маълумотномалар бевоқифа тузувчи (бўлинма бошлиғи, кадрлар бўлими бошлиғи, иш юритувчи, оддий ходим ва бошқалар) томонидан имзоланади ва оддий қоғоз варағига қўлда ёзилиши ҳам мумкин. *Ташқи хизмат маълумотномаси* – муайян муас-

саса номидан юқори идора ёки мансабдор шахсларга, улар кўрсатмасига, талабига мувофиқ тайёрланиб жўнатилади ҳамда хос иш қоғозига ёки махсус босма иш қоғозига ёзилади ва муассаса раҳбари томонидан имзоланади.

Ҳар қандай хизмат маълумотномаси бошқа бирон-бир хужжатни гувоҳлантириш ёки муайян қарор қабул қилиш учун асос бўлади. Маълумотнома санаси у имзоланган ва йўлланган куни қўйилади, чунки у жўнатма хужжатлар дафтарида ёки электрон тарзда дастурга қайд этилади.

Хизмат маълумотномасига матн мазмунини очиб берувчи сарлавҳа қўйилади. Масалан, «*Корхона маъмурий-бошқарув ходимлари сони ҳақида*». Маълумотномада қайд этилаётган хабарлар тааллуқли бўлган сана алоҳида ажратилиб, асосий матн олдидан ёзилади. Масалан: «*2019 йил 1 июндаги ҳолатга кўра (мувофиқ)*», ёки «*2019 йил 1 январдан 1 сентябргача бўлган давр учун*» каби. Ушбу маълумотларни матн сарлавҳаси таркибига киритиб юбориш ҳам мумкин.

Расмий хизмат маълумотномасида босма иш қоғозидаги ёзувлардан ташқари, яна қуйидаги зарурий қисмлар бўлади:

1. Хужжат жўнатиладиган юқори идора ёки мансабдор шахснинг номи (босма иш қоғозининг ярмидан ўнг томонга ёзилади).

2. Хужжат номи (Маълумотнома).

3. Маълумотнома матнига сарлавҳа (хатбошидан ёзилади).

4. Асосий матн (маълумотнома мазмуни).

5. Мансабдор шахс (тузувчи ёки корхона раҳбари) имзоси (электрон рақамли имзо ва ҚР коди).

Молиявий масалаларни акс эттирувчи расмий маълумотномаларда бош (катта) ҳисобчининг имзоси ва муҳри бўлади.

1-, 2-иловаларда ички хизмат маълумотномаси намуналари келтирилди.

Ички маълумотнома намунаси

1-шова

Тошкент шаҳар «Маҳалла ва оилани кўллаб-қувватлаш» ҳудудий бошқармаси бошлиғи М. Раҳматовга

Шайхонтохур тумани «Илғор» маҳалласида 2019 йил мобайнида маҳалла аҳлидан тушган шикоятлар ҳақида

МАЪЛУМОТНОМА

2019 йилда маҳалла оқсоқоли номига маҳалла аҳлидан 47 та ариза ва 18 та шикоят тушди.

Мазкур ҳужжатларнинг барчаси қонунда белгиланган муддатларда кўриб чиқилган.

Маълумотномага асос: Маҳалла аҳлининг 2019 йилдаги ариза ва шикоятларини қайд қилиш дафтари.

Котиб(а)

(имзо)

О. Салимова

2019 йил 30 декабрь

Ички маълумотнома намунаси

2-шова

Корхона
номи

Корхона директори
Р.У. АБДУЛЛАЕВга

МЕБЕЛЬ ВА ЖИҲОЗЛАР СОТИБ
ОЛИНГАНЛИГИНИ ТАСДИҚЛАШ ҲАҚИДА
2018 йил 15 апрель 28-сон
Тошкент шаҳри

МАЪЛУМОТНОМА

Корхона идораларининг эскириб кетган жиҳозларини янгилаш мақсадида 2018 йилнинг 1-чорагида қуйидагилар харид қилинди:

Жихоз тури	Сони (дона)	Нархи (сўм)	Ўрнатиладиган жойи

Маълумотнома _____ асосида тайёрланди.

Бош ҳисобчи (имзо) Б. Ҳакимов

Шахсий маълумотнома – муассасалар томонидан фуқароларнинг турмуши ва иш фаолиятидаги аксар воқеа-ҳодисалар ва ҳолатларни тасдиқлаб берадиган ҳамда талаб қилинган жойларга кўрсатиладиган расмий ҳужжатдир. Масалан, муассаса ходимга унинг қаерда, ким бўлиб ва қанча маош олиб ишлаши ҳақида; ўқувчи ва талабага эса қаерда ўқиши ҳақида; фуқаролик ҳолати даломатномаларини ёзиш (ФХДЙ) бўлими. нотариал идоралар ҳамда фуқаролар йиғинлари раислари шахснинг туғилганлиги ёки вафот этганлиги, яшаш манзили, оила аъзолари сони тўғрисида, никоҳ бўлганлиги ёки ажралганлиги ҳақида (ҳужжатлар йўқолганда); туман ва шаҳар ижтимоий таъминот бўлими шахснинг ногиронлиги, нафақасининг миқдори, автомобилга эга эмаслиги ҳақида; шифохоналар кишининг соғлиги (касал эмаслиги) ҳақида маълумотномалар беради. Булардан ташқари, адлия идоралари томонидан ҳам фуқароларга тасдиқловчи, гувоҳлантирувчи маълумотномалар берилади.

Шахсий маълумотномалар куйидаги зарурий қисмларни ўз ичига олади:

1. Маълумотнома берувчи ташкилотнинг номи.
2. Маълумотноманинг тартиб рақами ва берилган санаси.
3. Ҳужжат турининг номи (Маълумотнома).
4. Маълумотнома берилаётган шахснинг исми, ота исми ва фамилияси.
5. Маълумотнома матни (у тасдиқлаётган воқеа ёки ҳолат баёни).
6. Маълумотноманинг мақсади (маълумотнома кўрсатиладиган, тақдим этиладиган жой номи).

7. Мансабдор шахс(лар)нинг имзоси (лавозими ва фамилияси).

8. Мухр.

Дастлабки уч зарурий қисм босма иш қоғозида (босма иш қоғози бўлмаган ҳолларда тўртбурчак муҳрда) ўз аксини топган бўлади.

Иш ҳақини тасдиқлаш ҳақидаги ва пул билан боғлиқ бошқа шахсий маълумотномаларга тегишли муассасанинг бош (катта) ҳисобчиси ҳам имзо қўйиши керак.

Маълумотномаларнинг бу тури ҳам жўнатма ҳужжатлар дафтарида қайд этилиб, ходим қўлига берилади.

3–10-иловаларда шахсий маълумотномаларга бир неча намуналар келтирилди.

Шахсий маълумотномалар намуналари

3-илова

Ўзбекистон Республикаси Фанлар академияси
Ўзбек тили, адабиёти ва фольклори институти
100060, Тошкент шаҳри Шаҳрисабз тор кўчаси 5-уй
тел.: 71 233-71-44

140-сон

2019 йил 30 апрель

МАЪЛУМОТНОМА

Ҳамид Каримович Ҳусанов, ҳақиқатан ҳам, Ўзбекистон Республикаси Фанлар академиясининг Ўзбек тили, адабиёти ва фольклори институтида 4054050 (тўрт миллион эллик тўрт минг эллик сўм) маош билан катта илмий ходим лавозимида ишлайди.

Маълумотнома Тошкент шаҳридаги 22-мактаб га кўрсатиш учун берилди.

Илмий котиб

(имзо)

Р. Баракаев

Бош ҳисобчи

(имзо)

Д. Султонова

(муҳр)

Босма иш қоғозидаги ўзгармас таркибий қисмлар
(муассаса ва у бўйсунган юқори идора номи, манзили)

51/84-сон

2019.28.06

МАЪЛУМОТНОМА

Абдулла Раҳматиллаевич Умаров Фарғона пойабзал корхонасида соловчи бўлиб ишлайди. Ўртача ойлик маоши 1286500 (бир миллион икки юз саксон олти минг беш юз) сўм.

Маълумотнома Фарғона шаҳар 3-уй-жойлардан фойдаланиш бошқармасига тақдим этиш учун берилди.

Кадрлар бўлими

бошлиғи

(имзо)

А. Маҳмудов

Бош ҳисобчи

(муҳр)

(имзо)

У. Рустамова

МАЪЛУМОТНОМА

Корхонанинг тўртбурчак муҳри. Вазирлик ва муассаса номи, манзили. Маълумотнома рақами ва берилган санаси.

Назира Сатторовна Зокирова корхона тикувчилик бўлимида 1910235 (бир миллион тўққиз юз ўн минг икки юз ўттиз беш) сўм

ойлик маош билан тикувчи-мураббий бўлиб ишлайди.

Маълумотнома Яшнобод тумани ҳокимлиги уй-жойларни тақсимлаш ва ҳисобга олиш бўлимига тақдим этиш учун берилди.

Корхона директори

(имзо)

Д. Раҳимов

Бош ҳисобчи

(муҳр)

(имзо)

И. Мавлонов

МАЪЛУМОТНОМА

Фермер хўжалигининг тўрт-
бурчак мухри. Вилоят, туман
фермер хўжалиги номи,
манзили. Маълумотноманинг
рақами ва берилган санаси.

Мурод Тўхтасинович Оли-
мов 2005 йилдан бери Чиноз
туманидаги «Барака» фермер
хўжалигида катта ҳисобчи
лавозимида ишламоқда.

Маълумотнома туман ижтимоий таъминот бўлимига
кўрсатиш учун берилди.

Фермер хўжалиги
раҳбари

(имзо)

О. Раҳимов

Котиб

(имзо)

Р. Камолов

(муҳр)

МАЪЛУМОТНОМА

Институтнинг тўртбурчак мух-
ри. Вазирлик ва институтнинг
номи, манзили.
Маълумотнома рақами ва бе-
рилган санаси.

Садриддин Нуриддинов
Фарғона давлат университети-
да жисмоний маданият факуль-
тети сиртки бўлимининг 3-бос-
қич талабаси ҳисобланади.

Маълумотнома Тошлоқ туманидаги 1-умумий ўрта таълим
мактаби маъмуриятига кўрсатиш учун берилди.

Кадрлар бўлими
бошлиғи

(имзо)

О. Назарова

(муҳр)

МАЪЛУМОТНОМА

Тошкент шаҳар Юнусобод туманидаги 41-уй-жойлардан фойдаланиш бошқармасининг тўртбурчак муҳри.

18-сон. 2019 йил 10 май

Ҳамда Ҳакимовна Йўлчиева Тошкент шаҳри 7-Юнусобод даҳасидаги 37-уйнинг 10-хонадонида истиқомат қилади. Хонадон уй-жойининг фойдали сатҳи 18.0 кв. м.

Мазкур хонадонда яна куйидагилар яшайди:

1. Мурод Маҳмудович Йўлчиев – эри.
2. Шерзод Муродович Йўлчиев – ўгли.
3. Шоҳида Муродовна Йўлчиева – кизи.

Маълумотнома институт касаба уюшмаси ташкилотига кўрсатиш учун берилди.

41-уй-жойлардан фойдаланиш
бошқармасининг бошлиғи

(имзо)

А. Гулова

(муҳр)

9-илова

МАЪЛУМОТНОМА

Бухоро вилояти Вобкент тумани Кумушкент қишлоқ фуқаролар йиғинининг тўртбурчак муҳри.

25-сон.

2019 йил 2 март

Кумушкент қишлоқ фуқаролар йиғини томонидан Абдусаттор Олимовга берилди. Мазкур шахс 2009 йилгача Кумушкент қишлоқ кенгашига қарашли Гулистон қишлоғида яшаган. Унинг номида шахсий мулк ҳуқуқидаги уй-жой йўқ.

Маълумотнома талаб этилган жойга тақдим этиш учун берилди.

Кумушкент қишлоқ
фуқаролар йиғинининг
раиси

(имзо)

С. Муҳиддинов

Котиби

(имзо)

А. Раҳматов

(муҳр)

Баъзан маълумотномалар босма иш қоғозида эмас, балки оддий қоғозга ёзилиб, биргина муҳр ва имзо билан тасдиқланади.

10-илова

Ўзбекистон Республикаси Фанлар академияси Асосий
кутубхонасининг

МАЪЛУМОТНОМАСИ

Мажид Сафаров кутубхонадан олган барча китобларни топширди, ҳозирда кутубхонадан ҳеч қандай қарзи йўқ.

Абонемент бўлими

мудир

(имзо)

И. Фамилияси

2019 йил 10 декабрь

(муҳр)

Соғлиқни сақлаш муассасалари томонидан бериладиган маълумотномалар ҳам катта бир туркумни ташкил этади. Болалар соғлиғи ҳақидаги маълумотнома болалар боғчасида тарбияланиш, болалар оромгоҳига йўлланма олиш, бирон-бир спорт билан шуғулланиш, ўрта ёки олий ўқув юртларига кириш имтиҳонларини топшириш ва ҳоказолар учун имкон яратади. Муайян шахсда маълум касаллик борлигини тасдиқловчи маълумотнома эса ўша шахсга оғир ишларда ишламаслик, корхоналардан ёки ижтимоий таъминот бўлимларидан даволаниш учун йўлланма олиш, нафақа ундириш ва бошқа кафолатларни беради.

ТАВСИФНОМА

Маълум бир шахснинг меҳнат ва ижтимоий фаолияти, шунингдек, унинг ўзига хос хислат ва фазилатларини акс эттирувчи расмий ҳужжат.

Тавсифнома муассаса маъмурияти ёки жамоат ташкилотлари (агар улар мавжуд бўлса) томонидан ходимга бир қанча мақсадлар учун (ўқув юртига киришда, хорижий мамлакатларга ишлаш ва бошқа юмушлар учун кетишда, лавозимга тайинлашда ёки шаҳодатлантириш ва бошқа ҳолларда) берилади.

Тавсифномада ходимнинг жамоатчилик ва хизмат фаолияти, унинг ишчанлиги ва ахлоқий сифатлари ҳам кўрсатиб ўтилади.

Тавсифноманинг асосий зарурий қисмлари қуйидагилардан иборат:

1. Тавсифланаётган шахс ҳақида асосий маълумотлар:

а) исми, отаисми ва фамилияси;

б) туғилган йили;

в) миллати;

г) партиявийлиги;

д) маълумоти;

е) лавозими;

ё) илмий даражаси ва унвони.

2. Ҳужжат номи (Тавсифнома).

3. Матн.

4. Имзолар.

5. Сана.

6. Муҳр.

Тавсифнома матнини ўзаро мантиқан боғланган уч таркибий қисмга ажратиб кўрсатиш мумкин.

Биринчи қисмда шахснинг меҳнат фаолияти, яъни мутахассислиги, айнан шу корхона, ташкилот ва бошқа жойларда қайси муддатдан буён ишлаётганлиги, хизмат вазифасидаги ўзгаришлар ва бошқалар ҳақида маълумот берилади.

Иккинчи қисмда ходимнинг шахсий тавсифи, яъни ишга муносабати, мутахассислик бўйича маҳорати, сиёсий савияси, ташкилотчилик қобилияти, жамоат ишларида иштироки, оилавий аҳволи, хулқ-атвори, ҳатто баъзида сийрати, жамоа аъзоларига муносабати, қандай мукофотларга сазовор бўлганлиги ва бошқа асосий рағбатлантиришлари қайд этилади. Холис бўлиш учун камчилиги ҳам кўрсатилиб, истак билдирилади.

Учинчи қисмда эса юқорида баён қилинганлардан хулоса чиқарилади ва тавсифнома қандай мақсадда ёки нима учун берилаётганлиги кўрсатилади.

Тавсифнома матни учинчи шахс тилидан баён қилинади. Ходимни тавсифлашда «ҳалол», «топшириқларни вақтида бажарадиган», «меҳнатсевар», «талабчан», «ташаббускор», «тезкор», «принципиал», «интизомли» каби сифатлардан фойдаланилади. Агар тавсифнома жамоат ташкилотлари йиғилишида тасдиқланган бўлса, шу йиғилиш баённомаси рақами ва санасига ҳавола бўлади. Қоидага кўра тавсифномага икки шахс: муассаса (ёки бўлинма) бошлиғи ва касаба уюшмаси ташкилотининг раиси имзо чекади ва улар имзоси юмалоқ муҳр билан тасдиқланади.

Тавсифнома ходимнинг қўлига топширилади ёки уни шахсан хабардор қилган ҳолда, тавсифномани талаб қилган муассасага жўнатилади.

Тавсифномаларнинг «ишлаб чиқариш тавсифномаси», «тавсифий тавсиянома», «хизмат тавсифномаси» каби турлари мавжуд бўлиб, улар айрим хусусиятлари жиҳатидан ўзаро фарқланади.

Ўзбекистон Миллий университети
Физика факультетининг
4-босқич талабаси. 1997 йилда
тугилган, ўзбек,
Назар Шукуровга

... **ТАВСИФНОМА**

Назар Шукуров ўрта мактабни тугатгач, 2016 йилда Физика факультетининг 1-босқичига ўқишга кирди.

Университетда таҳсил олиш даврида у интизомли, зийрак ва зукко талаба сифатида ўзини кўрсатди. Билимларни кунт билан ўрганишга ҳаракат қилади. Физика фанларига алоҳида кизиқади. У 2017 йилнинг апрель ойида талабаларнинг Халқаро илмий конференциясида маъруза билан қатнашди. Маърузаси конференциянинг фахрий ёрлиғи билан тақдирланди.

Н.Шукуров факультетнинг жамоат ишларида фаол қатнашади, факультетнинг «Ёш физиклар» деворий газетасига муҳаррирлик қилади.

У камтарин ва тўғрисиўзлиги, меҳрибонлиги туфайли ҳам-курслари ҳурматига сазовор бўлган.

Тавсифнома Олмазор тумани ҳокимлигига тақдим қилиш учун берилди.

Декан

(имзо)

О. Азизов

Касаба уюшмаси
раиси

(имзо)

А. Мирвалиева

(сана)

(муҳр)

Ўзбекистон Республикаси Фанлар академияси
Ўзбек тили, адабиёти ва фольклори институтининг
катта илмий ходими, филология фанлари
номзоди, 1971 йилда туғилган,
Ўзбек, олий маълумотли
Салим Каримовга

ТАВСИФИЙ ТАВСИЯНОМА

Салим Каримов Ўзбекистон Миллий университети (Тошкент давлат университети)нинг Ўзбек филологияси факультетини тугатиб, 1994 йил октябрь ойидан бошлаб Ўзбекистон Республикаси Фанлар академиясининг Ўзбек тили, адабиёти ва фольклори институтида лаборант, 2000 йилдан кичик илмий ходим, 2005 йилдан ҳозирги пайтгача катта илмий ходим вазифасида ишлаб келмоқда.

Институтдаги фаолияти давомида ўзбек тилшунослигининг муҳим ва долзарб масалаларини мустақил тадқиқ қилишга лаёқатли олим сифатида танилди.

С.Каримов 1999 йилда «Ўзбек лингвопоэтикасининг тадрижий тараққиёти» мавзунда номзодлик диссертациясини муваффақиятли ҳимоя қилди. У журнал ва тўпламларда 64 та илмий ва илмий-оммабоп мақолалар эълон қилди. Кўпгина республика, республикалараро ва халқаро илмий анжуманларда иштирок этди.

У институтнинг режали ишларини бажаришда ва жамоат ишларида фаол иштирок этади. Институт ёш олимлари кенгашининг раиси, касаба уюшмаси ташкилоти бюросининг аъзоси. Жамоа орасида алоҳида ҳурматга эга.

С.Каримов мунтазам равишда республика радиоси, матбуоти орқали ўзбек филологияси эришган ютуқларни тарғиб қилиб келади. Илмий ва жамоат ишларида фаоллиги учун бир неча марта институт маъмурияти томонидан пул мукофотлари ва ташаккурномалар билан тақдирланган.

С.Каримов донмий равишда ўз малакасини, илмий-назарий савиясини ошириш устида қатъият ва сабр-тоқат билан ишлайди.

У ҳар ишда ташаббускор, тўғрисиўз, касбдошларига меҳрибон ва ғамхўр. Уйланган, икки нафар фарзанди боласи бор.

Ўзбекистон Республикаси Фанлар академияси Ўзбек тили, адабиёти ва фольклори институтининг маъмурияти, касаба уюшмаси ташкилоти Салим Каримовни «Ўзбек тили ва адабиёти» мутахассислиги бўйича АҚШда 2 йил муддатга ўқитувчи сифатида ишлаш учун тавсия этади.

Тавсифнома илмий кенгашда тасдиқланган (2018 йил 15 майдаги 10-баённома).

Ўзбекистон Республикаси
Фанлар академияси Ўзбек тили,
адабиёти ва фольклори институти директори (имзо) (И. Ф.)

Касаба уюшмаси қўмитаси
раиси

(муҳр)

(имзо) (И. Ф.)

(сана)

ТАВСИЯНОМА

Бирор шахсни маълум лавозимга ёки турли ташкилотларга аъзо бўлиш учун тавсия этиш мақсадида тузиладиган расмий хужжат.

У маъмурият ёки алоҳида шахс томонидан берилиши мумкин. Тавсиянома матнида тавсия қилинаётган шахснинг хусусиятлари – мутахассис сифатидаги малакаси, оилавий, ахлоқий жиҳатлари ва фаолиятига баҳо берилди, у тавсия этилаётган лавозим ёки ташкилотга аъзо бўлишга муносиб эканлиги юзасидан ишонч билдирилади.

Тавсиянома баъзи хусусиятларига кўра тавсифномага ўхшайди, шу сабабли уларнинг кўпчилиги тавсифий тавсиянома шаклида бўлади. Улар орасидаги асосий фарқ шундаки, тавсифномаларда шахснинг барча ижобий, салбий хусусиятлари қайд қилинади. Тавсияномаларда эса унинг ижобий хусусиятлари кўрсатилиши билан бирга, кейинчалик унинг зиммасига юклатиладиган вазифани бажара олишига ишонч билдирилади ва тавсия этилади.

Турли мукофотларга тақдим этиш – *тақдимнома* ҳам тавсиянома шаклида бўлади.

Тавсияноманинг асосий зарурий қисмлари:

1. Хужжатнинг номи (Тавсиянома).
2. Матн.
3. Тавсиянома берувчи шахснинг лавозими, исми, ота исми, фамилияси.
4. Имзо.
5. Сана.

Тавсиянома намунаси

3-шова

ТАВСИЯНОМА

Мен Ҳаким Насриддиновни 1974 йилдан бери яқиндан танийман. 1984 йилдан бошлаб Ўзбекистон Республикаси Фанлар академияси Ўзбек тили, адабиёти ва фольклори

институтида бирга ишлаймиз. Бу давр ичида у атамашунослик соҳасида етук мутахассис сифатида танилди, филология фанлари номзоди бўлди. Унинг диссертация иши, бир қанча мақолалари илмий пухталиги билан ажралиб туради.

Ҳ. Насриддинов интизом ва қатъиятлилиги билан жамоада обрў қозонган, тотув оиланинг бошлиғи. Институт илмий ва ижтимоий ҳаётида фаол иштирок этиб келмоқда.

Шу сабабли мен Ҳаким Насриддиновни «Ўзбекистон миллий энциклопедияси» давлат илмий нашриётида илмий муҳаррир сифатида ишлаш учун тавсия қиламан.

... (имзо)

филология фанлари
номзоди А. Мадвалиев

2016 йил 18 февраль

ТАРЖИМАИ ҲОЛ

Маълум бир шахс томонидан ўз шахсий ҳаёти ва фаолияти ҳақида баён қилинган ёзув. Таржимаи ҳол бир хил андозага эга эмас, муфассал ёки мухтасар ёзилиши мумкин. У муаллиф томонидан мустақил тузиладиган ҳужжатдир. Гарчи у эркин (ихтиёрий) тузилса-да, бироқ таржимаи ҳолда айрим қисмларнинг бўлиши шарт.

Таржимаи ҳолнинг асосий зарурий қисмлари:

1. Ҳужжатнинг номи (Таржимаи ҳол).

2. Матн:

- а) муаллиф фамилияси, исми ва отасми;
- б) туғилган йил, кун, ой ва туғилган жойи;
- в) миллати, ижтимоий келиб чиқиши;
- г) ота-онаси ҳақида қисқача маълумот (фамилияси, исми ва отасми, иш жойи);
- д) маълумоти (қаерда, қандай ўқув юртини тугатган лиги ва маълумотига кўра мутахассислиги);
- е) иш фаолиятининг турлари;
- ё) охириги иш жойи ва лавозими;
- ж) мукофот ва рағбатлантиришлар;
- з) жамоат ишларидаги иштироки;
- и) оилавий аҳволи ва оила аъзолари;
- к) паспорт маълумотлари;
- л) турар жойи (уй манзили), телефони.

3. Сана.

4. Имзо.

Таржимаи ҳол оддий қоғозга, айрим ҳолларда, яъни ишга, ўқишга киришда махсус босма иш қоғозларига қўлдан ёзилади. Матнни баён қилиш шакли ҳикоя услубида бўлиб, биринчи шахс тилидан ёзилади.

Барча маълумотлар даврийлик асосида, аниқ саналар билан (иложи борича йили, оyi, куни кўрсатилган ҳолда)

берилади. Барча рақамлар араб рақамларида ифодаланеди. Таржимаи ҳол шундай тузилиши керакки, у билан танишган киши муаллифнинг ҳаёт йўли, фаолияти ҳақида муайян тасаввурга эга бўлсин. Қуйидаги иловада таржимаи ҳол намунаси берилди.

Таржимаи ҳол намунаси

Илова

ТАРЖИМАИ ҲОЛ

Мен, Салимов Карим Олимович, 1980 йил 15 сентябрда Тошкент шаҳрида, хизматчи оиласида туғилдим. Отам – Салимов Олим Орипович Низомий номидаги Тошкент давлат педагогика университетида ўқитувчи, онам – Раҳимова Гулнора Азимовна 122-болалар боғчасида бош тарбиячи бўлиб ишлайдилар.

1987 йилдан 1997 йилгача Тошкент шаҳридаги 1-ўрта мактабда ўқидим. 1997 йилда Тошкент техника университетининг қурилиш факультетига ўқишга кирдим. 1998 – 2000 йилларда армия сафида ҳақиқий хизматни ўтаб қайтгач, ўқишни давом эттирдим ва 2004 йилда шу университетни имтиёзли диплом билан тугатиб, қурувчи-муҳандис мутахассислигига эга бўлдим. Йўлланма билан Тошкентдаги 166-қурилиш трестининг 94-механизациялашган кўчма корхонасига ишга юборилдим. Дастлаб муҳандис лавозимида, 2009 йилдан буён бош муҳандис лавозимида ишляпман.

2011 йилда режадаги топшириқларни муваффақиятли бажарганим ва эришилган натижалар учун Республика Қурилиш вазирлигининг фахрий ёрлиғи билан тақдирландим.

Бир неча жамоат ишларида ҳам қатнашаман, жумладан, 166-қурилиш трести касаба кўмитасининг аъзосиман.

2001 йилдан ХДП аъзосиман.

Уйланганман. Рафиқам муҳаббат Расулова, 1982 йилда туғилган. 2-шаҳар касалхонасида ҳамшира бўлиб ишлайди. Ўғлим – Нодир Салимов, 1996 йилда туғилган, ЎЗМУ талабаси.

Қизим – Лола Салимова, 2001 йилда туғилган, 261-мактабда ўқийди.

Менинг тураржойим: 100210, Тошкент шаҳри Шота Руставели кўчаси 5-уй 27-хонадон. Тел.: 71 272-28-61.

(имзо)

К. Салимов
2020 йил 15 январь

ТИЛХАТ

Пул, ҳужжат, қимматбаҳо буюмлар ёхуд бошқа бирор нарса олинганлигини тасдиқловчи расмий ёзма ҳужжат.

Тилхат бир нусхада тайёрланади ҳамда пулли ва қимматбаҳо ҳужжат сифатида сақланади.

Тилхатнинг асосий зарурий қисмлари:

1. Ҳужжатнинг номи (Тилхат).

2. Матн:

а) тилхат берувчи шахснинг лавозими, исми ва ота исми, фамилияси.

б) пул, ҳужжат, буюм ёки бошқа бирор нарсани берувчи шахснинг лавозими, исми ва ота исми, фамилияси (зарурат бўлганда муассаса номи);

в) пул, ҳужжат, буюм ёки бошқа бирор нарсанинг номи ва уларнинг миқдори (зарурат бўлганда баҳоси);

г) олинаётган буюмнинг техник ҳолати (агар у машина, аппаратлар ва ш.к. бўлса).

3. Тилхат берилган сана.

4. Тилхат муаллифининг имзоси.

Олинадиган пул миқдори ёки буюмнинг баҳоси ва унинг сони тилхатда рақамлар билан кўрсатилади, қавс ичида эса сўзлар билан ҳам берилиши шарт.

Матн ва имзо оралиғидаги бўш жойлар чизилади. Тилхатдаги ёзувларни ўчириш ёки тузатиш мумкин эмас, акс ҳолда, бундай ҳужжатнинг ҳақиқийлиги шубҳа остига олиниши мумкин.

1–3-иловаларда тилхат намуналари берилди.

Тилхат намуналари

1-шова

ТИЛХАТ

Мен, Ўзбекистон давлат санъат ва маданият институтининг Хўжалик ишлари бўлими мудирлари Баҳодир Олимов. Тошкент миллий чолғу асбоблари заводининг тайёр буюмлар омбори мудирлари Эркин Каримовдан институт буюртмаси асосида тайёрланган, умумий баҳоси 6813500 (олти миллион саккиз юз ўн уч минг беш юз) сўм бўлган 30 (ўттиз) дона рубобни қабул қилиб олдим.

(имзо)

Б. Олимов
2018 йил 21 февраль

2-шова

ТИЛХАТ

Мен, Тошкент савдо маркази Хўжалик моллари бўлимининг мудирлари Анвар Маматович Собиров, фуқаро Раҳим Каримович Раҳимовдан баҳоси 3122000 (уч миллион бир юз йигирма икки минг) сўм бўлган «Бирюса-6» маркали совуткични бошқа маркали совуткичга алмаштириб бериш учун қабул қилиб олдим.

(имзо)

А. Собиров
2018 йил 20 май

3-шова

ТИЛХАТ

Мен, Бойсун туманидаги «Файз Рамз» фермер хўжалиги раҳбари Карим Салимович Раҳимов, фермер хўжалиги ғазначиси Дилбар Салимовадан хўжалик аъзоларининг июнь ойига тегишли 7164500 (етти миллион бир юз олтмиш тўрт минг беш юз) сўм миқдоридagi иш ҳақини тарқатиш учун олдим.

(имзо)

К. Раҳимов
2019 йил 16 сентябрь

Баъзан тилхатда гувоҳлар исми, отаисми, фамилиялари ҳам кўрсатилади. Бундай ҳолларда гувоҳлар ўз имзолари билан хужжатни тасдиқлашлари керак.

ТУШУНТИРИШ ХАТИ

Хизмат соҳасидаги, хизматга алоқадор масалани, унинг айрим жиҳатларини ёзма изоҳловчи ва муассаса (бўлим) раҳбарига (ички) ёки юқори ташкилотга (ташқи) йўлланувчи ҳужжатдир.

Юқоридаги таърифдан кўринадики, тушунтириш хати худди маълумотнома ва билдиришнома сингари ички ва ташқи хусусиятга эга.

Ички, бошқача айтганда, шахсий тушунтириш хатлари, асосан, ходим (ишчи, хизматчи, фермер хўжалиги аъзоси, талаба) томонидан, баъзан бўлинмалар раҳбарлари томонидан муассаса раҳбари номига ёзилади. Унда иш (ўқиш) жараёнида ходим (талаба) томонидан содир этилган баъзи хатти-ҳаракатлар (масалан, иш ёки ўқишга кеч қолиш, келмай қолиш, режа ёки айрим топшириқни бажармаганлик, белгиланган тартиб-қоидаларга риоя қилмаганлик ва бошқалар) ва уларнинг сабаблари изоҳланади, далилланади. Бевосита ходим (муаллиф) томонидан имзоланадиган бундай тушунтириш хати оддий қоғозга ёзилади. Шахсий тушунтириш хатлари, одатда, мансабдор (раҳбар) шахснинг талаби билан ёзилади, чунки у кейинчалик ходим ҳақида муайян қарорга келиш, унга нисбатан тегишли интизомий жазо чораси қўллаш ёки далиллар асосли (узрли) бўлса, қўлламаслик учун асос вазифасини ўташи мумкин.

Умуман, тушунтириш хати куйидаги зарурий қисмлардан иборат бўлади:

1. Ҳужжат йўлланаётган ташкилот ёки мансабдор шахснинг тўлиқ номи.

2. Хужжатни тайёрлаган (ёзган) муассаса ёки шахснинг тўлиқ номи.
3. Хужжат турининг номи (Тушунтириш хати).
4. Хужжат матни (мазмуни).
5. Имзо.
6. Сана (хужжат ёзилган вақт).

Ташқи, хизмат юзасидан корхона, муассаса ва хоказолар номидан ёзиладиган тушунтириш хатлари хос иш қоғозида расмийлаштирилади ва уларнинг тўлиқ номи ушбу иш қоғозида акс этади.

1–6-иловаларда шахсий хусусиятдаги тушунтириш хатларига бир неча намуналар берилди. Муассаса номидан ёзиладиган тушунтириш хатлари бошқа асосий хужжатларга боғлиқлиги сабабли, уларга оид намуналар берилмади.

Шахсий тушунтириш хати намуналари

1-шова

«Ўзбеккўмир» акциядорлик
жамияти Ангрэн кўнғир кўмир
кони шахта бошлиғи Э.С. Латиповга

Ишлаб чиқариш интизомининг
бузилганлиги ҳақида

ТУШУНТИРИШ ХАТИ

2018 йил 9 июнь кuni мен навбатчилик қилган биринчи сменада кўмирўйгич машинани электр токи билан таъминлайдиган кабель узилиб кетди.

Кабелнинг узилиши куйидаги сабабга кўра рўй берди: ишчи М.К.Салимов биринчи конвейерни бошқариш чоғида кўмирўйгич кабелини ўраб қўймаган, натижада конвейер блоки кабелга ишқаланиб, уни узиб ишдан чиқарган ва машина тўхтаб қолган.

Ишчи М.К.Салимов аввал ҳам техника хавфсизлиги қоидаларини бузиб келган ва тегишли равишда жазосини олган эди.

Юқоридагиларни ҳисобга олган ҳолда, М.К.Салимовга янада қатъийроқ интизомий жазо чораларини қўллаш зарур, деб ҳисоблайман.

Тоғ-кон муҳандиси

(имзо)

П. Мақсудов
2018 йил 10 июнь

2-шова

Тошкент қишлоқ хўжалиги
техникаси заводи таъминот
бўлимининг бошлиғи А.З. Азимовга
ҳайдовчи Х. Раҳимовдан

ТУШУНТИРИШ ХАТИ

Топшириғингизга мувофиқ шу йил 14 июнда Бекободдаги Ўзбекистон металлургия заводи бизга ажратган куйма шаклларни олиб келиш учун кетган эдим. Бирок

автомашинамнинг носозлиги туфайли ярим йўлдан юксиз қайтиб келишга мажбур бўлдим.

(имзо)

Ҳ. Раҳимов
2019 йил 15 июнь

3-илова

«Шарқ гули» масъулияти чекланган
жамият касаба уюшмаси ташкилотининг раиси
С.Абдуллаевга жамият фабрикасининг 3-бўлим тикувчиси
Дилором Бобоевнинг

ТУШУНТИРИШ ХАТИ

Қизимни болалар шифохонасининг мавсумий кўригидан ўтказиш учун олиб борганим сабабли ишга ярим соат кечикиб келдим.

Илова: Болалар шифохонасидан берилган маълумотнома.
2016 йил 24 февраль (имзо) Д.Бобоева

4-илова

Тошкент давлат педагогика университети
ўзбек филологияси факультети декани
Н. Абдурахмоновга 3-босқич талабаси
Одил Салимовнинг

ТУШУНТИРИШ ХАТИ

Мен 2015 йилнинг 21 сентябридан 10 октябригача бўлган даврда онамнинг қаттиқ бетоблиги туфайли 46 соат машғулотга қатнаша олмадим.

Илова: Онамнинг касаллиги ҳақидаги врач маълумотномаси.

(имзо)

О. Салимов
2015 йил 12 октябрь

СамДУ Ҳуқуқшунослик факультети
декани М. Ботировга 1курс талабаси
Аҳмаджон Дадахўжаевнинг

ТУШУНТИРИШ ХАТИ

Сурхондарё вилоятида бир неча кун самолётлар учиши учун қулай об-ҳаво бўлмагани туфайли 2019 йил 28–29 октябрь кунларига белгиланган машғулотларга етиб кела олмадим.

(имзо)

А. Дадахўжаев

2019 йил 31 ноябрь

Тушунтириш хати билдиришнома сингари юқоридагилардан бошқачароқ, мураккаброқ усулда ҳам ёзилиши мумкин. Чунончи, тушунтириш хатининг бу турида варақнинг юқори чап бурчагига бўлинма ва ҳужжат тури номи, тушунтириш хатининг санаси ва матн сарлавҳаси жойлашади, юқори ўнг томонида тушунтириш хати йўлланган шахс номи ёзилади.

6-шлова

Ўқитувчи Тошкент шаҳар
45-умумий ўрта таълим мактаби

Тошкент шаҳар 45-умумий ўрта
таълим мактаби директори
Н.Шодиевга

ТУШУНТИРИШ ХАТИ

2019 йил 16 сентябрь 12-гуруҳда машғулот ўтказилмай қолиши ҳақида

2019 йил 15 сентябрь соат 9.00 да жисмоний тарбия дарсига 30 ўқувчидан 3 тасигина келди. Натижада машғулотни қолдиришга тўғри келди.

Ўқитувчи

(имзо)

Бобомуродов

ЭЪЛОН

Кўпчиликни ёки маълум гуруҳдаги шахсларни яқин орада (келгусида) бўладиган бирон-бир тадбир – мажлис. учрашув, суҳбат, шунингдек, ишга, ўқишга қабул қилиш ва бошқалар ҳақида хабардор қилиш учун қўлланувчи ёзма ахборот.

Эълоннинг зарурий қисмлари:

1. Номи (Эълон).
2. Эълон қилинаётган тадбирнинг вақти, ўтказилиш жойи.
3. Тадбирнинг мавзусини ўзида акс эттирувчи матн.
4. Тадбир ўтказувчилар номи (одатда, бўладиган тадбирни эълон қилаётган ташкилот, органнинг номи: «Маъмурият», «Кузатув кенгаши», «Ўзувчилар уюшмаси», «Ташкилий қўмита» тарзида берилади).

Эълон мавзусига ва ундан кўзланган мақсадга кўра турли шаклларда бўлиши мумкин (1–2-иловаларга қаранг).

Эълон намуналари

1-шова

ЭЪЛОН

Шу йил 12 июль куни соат 15.00 да Ўзбекистон Республикаси Фанлар академияси Ўзбек тили, адабиёти ва фольклори институтининг мажлислар залида институт касаба уюшмаси қўмитасининг ҳисобот-сайлов йиғилиши бўлади.

Кун тартиби:

1. Касаба уюшмаси қўмитасининг ҳисоботи.
2. Тафтиш комиссиясининг ҳисоботи.
3. Касаба уюшмаси қўмитасининг янги таркибини сайлаш.

Касаба уюшмаси қўмитаси

**Англия «GESC» мактабининг
расмий ишончли вакили юқори
синф ўқувчилари ва мактаб
битирувчиларини**

Англияда ўқиш учун

3 ойлик ёзги курсларга ҳамда 9 ойлик курсларга пуллик-контракт асосида ўқишга таклиф этади.

Батафсил маълумотларни Сиз (71) 2565478 рақамли телефонга кўнғироқ қилиб ёки Ўзбекистон Касаба уюшмалари федерацияси кенгаши биноси – Бухоро кўчаси 24-уй, 5-қават, 43-хонага ташриф буюриб, билиб олишингиз мумкин.

Барча ҳужжатларни расмийлаштириш ишларини ўз зимма-мизга оламиз.

Мўлжал: Алишер Навоий номидаги театр биноси.

Эълонлар ҳамиша ҳам расмий тусга эга бўлмаслиги, улар ҳазил-мутойиба ёки реклама кўринишида тузилиши ҳам мумкин. Бу нарса ўқувчидаги қизиқишни кучайтиришга хизмат қилади. Тижорат мақсадидаги айрим эълонлар реклама мазмунида бўлиши мумкин. Кўпчиликни чорлаш мақсадида уларда бадий воситалардан усталик билан фойдаланилади. Бундай эълонлар кўпинча газеталарда берилади (3–5-иловаларга қаранг).

ЗИЁРАТГА ЧОРЛАЙМИЗ!

Барча корхона, муассаса раҳбарлари, касаба уюшмалари кўмиталари диққатига!

Муслмон оламининг энг азиз, муқаддас зиёратгоҳларидан бири ҳисобланмиш Имом Бухорий мажмуасини ва ую билан бирга қадимий Самарқанднинг оламулул аҳамиятга эга бўлган ёдгорликларини уюмган ҳолда зиёрат қилишга таклиф этамиз.

Биз сизларга қуйидаги хизматларни тавсия қиламиз: жойлаштириш, овқатлантириш, экскурсиялар, транспорт хизмати ва ҳоказолар.

САВОБЛИ ИШГА ШОШИЛИНГ!

Манзилимиз: «Афросиёб» меҳмонхона мажмуаси, Самарқанд шаҳри Регистон кўчаси, 2.

Факс: 66 2311044.

Тел.: 66 2312080

ДИҚҚАТ! ДИҚҚАТ! ДИҚҚАТ!

Ҳазил-мutoйиба, кулги, шўх кўшиқ ва ракс мухлисларини янги йил кечасига таклиф этамиз. Учрашув жойи – мажлислар зали, вақти – 28 декабрь соат 17.00 да. Самимий табассумсиз залга кириш мумкин эмас.

ЎзМУ талабалари

ТАДБИРКОРЛАР ДИҚҚАТИГА!**«Ўзсаноатқурилишбанк» ОАТБ****«Онлавий тадбиркорликнинг энг яхши бизнес лойиҳаси»****«Аёллар тадбиркорлигининг энг яхши бизнес лойиҳаси»****йўналишларида****ТАНЛОВ ЭЛОН ҚИЛАДИ!****Танлов лойиҳаси талаблари:**

1	Танлов иштирокчиси	Бизнес лойиҳани тақдим этган «Ўзсаноатқурилишбанк» ОАТБ тизимида асосий ҳисоб рақамига эга бўлган кичик бизнес субъектлари ва фермер хўжаликлари
2	Бизнес лойиҳа мақсади	Хизмат кўрсатиш ва сервис соҳасини ривожлантириш, тадбиркор аёллар фаолиятини ривожлантириш, озиқ-овқат ва ноозиқ-овқат истеъмол товарларини ишлаб чиқаришни ташкил этиш
3	Иштирокчилар томонидан ҳужжатларни тақдим этиш	«Ўзсаноатқурилишбанк» ОАТБ тизимидаги барча филиалларга лойиҳа ташаббускорлари томонидан ҳужжатлар 2018 йил 25 июлга қадар тақдим этилади
4	Танловни ўтказиш муддатлари	2018 йил 1 майдан 15 августга қадар
5	Танлов натижалари бўйича ғолибларни эълон қилиш муддати	2018 йилнинг 16–18 август кунлари
6	Танлов ғолибларининг тақдирланиши	Танлов ғолибларига ғолиблик дипломи ва қимматбаҳо буюмлар совға қилиниб, «Ўзсаноатқурилишбанк» кредит сиёсати талаблари асосида имтиёзли кредит маблағлари ажратилади

Б и л д и р и ш ҳам эълоннинг бир тури ҳисобланади.
6-иловада унинг намунаси берилди. Концерт, кино-
фильмлар намоиши ва театр томошалари ҳақидаги эълон
афиша деб юритилиб, 7-иловада унинг намунаси берилди.

6-илова

БИЛДИРИШ

Шу йил 15 декабрь куни соат 18.00 да Ўзбекистон
Ёзувчилар уюшмасида ёш ижодкорларнинг «Жаҳон адабиёти»
журнали таҳририят ходимлари билан учрашуви бўлади.

Учрашувга барча қизиққан кишилар қатнашиши мумкин.

7-илова

Афиша

«Мақом» ансамбли

«Туркистон» саройида

9 ва 10 декабрь кунлари соат 16.00 ва 19.30 да

11 декабрь куни соат 19.30 да

Ўзбекистон халқ артисти

МУНОЖОТХОН ЙЎЛЧИЕВА

ижросидаги ўзбек мумтоз ва халқ ашулалари
концертига таклиф этади.

Чипталар «Туркистон» саройи
ғазнасида соат 11:00 дан сотилмоқда.

ҲИСОБОТ

Муайян вақт учун режалаштирилган иш ёки вазифа, топшириқларнинг бажарилиши, амалий долзарб ишлар, хизмат ва илмий сафарлар якуни ҳақида маълумот берувчи ҳужжат.

Ҳисоботда келтирилган маълумотлар аниқ, ишонарли бўлиши керак.

Ҳисоботда қуйидагиларга эътибор берилади: нима мўлжалланган ёки топширилган эди, у қандай бажарилди, нималарга эътибор берилди, қандай етишмовчиликлар бўлди, уларни бартараф этиш учун нималар қилиш керак. Ҳисобот охирида муайян топшириқ бажарилмаган бўлса, унинг сабаби кўрсатилади, бу борада таклифлар қайд этилади. Режалаштирилган иш ҳақидаги ҳисоботлар амалда кенг қўлланади (1-иловага қаранг). Ҳисобот шакл жиҳатдан ҳам, мазмун жиҳатдан ҳам билдиришнома (қаранг) ҳужжатига ўхшайди.

Унинг зарурий қисмлари:

1. Сарлавҳаси: ҳисобот қайси давр учун, қандай бўлим ёки шахс томонидан бериляпти.
2. Ҳужжатнинг номи (Ҳисобот).
3. Ҳисобот матни.
4. Лавозими, исми ва отаисмининг бош ҳарфлари, фамилияси, имзо.
5. Сана.
6. Ҳисоботни тасдиқловчи раҳбар имзоси.

Тошкент вилояти Паркент
туманидаги «Султон» фермер
хўжалигининг 2017 йилда
режалаштирилган ишларининг
бажарилиши ҳақида

ҲИСОБОТ

Хўжалик тасарруфидаги экин экиладиган 100 гектар ерга йил бошида 10 турдаги экин экиш режалаштирилган эди. Шундан 8 тур экин экилди. Икки тури – укроп ва кашнич шароит йўқлиги туфайли экилмай қолди. Йил охирида режадаги 2000 тонна ўрнига 2030 тонна сабзавот маҳсулотлари олинди. 3 гектар тоқзорда 90 тонна хўраки узум етиштирилди. Бу режадагидан 26 тонна кўп. Картошка, помидор, пиёз, сабзи гектар бошига аввалги йилдагига қараганда бу йил 2–3 тонна кўпроқ етиштирилди. Пиёз режадагидан 3 тонна кам олинди. Сабаби – ун-шудринг тушди, вақтида агротехника тадбири ўтказилмади.

Хўжалигимиз ишида ўртак кўрсатган аъзоларимиз куйидагилардир:

1. Т. Туробов
2. С. Рустамбеков
3. К. Хўжаев.
4. Л. Собирхўжаев.

Йил якуни бўйича моддий ва маънавий рағбатлантиришда буларнинг хизматини инобатга олишингизни сўрайман.

Фермер хўжалиги
раҳбари

(имзо)

С. Холназаров

2018 йил 5 январь

Хизмат сафари ва раҳбарнинг муайян топширигини бажариш бўйича ҳисоботлар маълум давр ишлари бўйича ҳисоботдан қисман фарқ қилади (2-иловада шундай ҳисобот намунаси берилди).

Зарурий қисмлари:

1. Сарлавҳаси: идора раҳбарининг лавозими, исми ва отаисмининг бош ҳарфлари, фамилияси, ким томонидан қандай топшириқ учун ҳисобот берилаяпти.

2. Ҳужжатнинг номи (Ҳисобот).

3. Ҳисобот матни («Сизнинг топшириғингизга биноан» тарзидаги иборалар билан бошланади, топшириқ қандай бажарилганлиги аниқ маълумотлар билан баён қилинади; хулоса қилинади).

4. Иловалар кўрсатилади (кўп ҳолларда).

5. Ҳисобот берувчининг лавозими, исми ва ота исмининг бош ҳарфлари, фамилияси, имзо.

6. Сана.

Хизмат сафари ҳақида ҳисобот намуналари

2-илова

Наманган «Дилором» қандолатчилик фабрикасининг директори
Б.И.Олимовга

Қиём цехи бошлиғи Д.А. Раҳимованинг Тошкент вилояти Янгийўл шаҳри «Лаззат» бирлашмасида ўтган хизмат сафари ҳақида

ҲИСОБОТИ

Мен, Д.А. Раҳимова, 2016 йилнинг 18–24 декабрь кунларида Янгийўл шаҳрининг «Лаззат» бирлашмасида хизмат сафарида бўлдим. Сафардан мақсад «Лаззат» бирлашмасидаги қиём ишлаб чиқариш илғор технологияси билан танишиш ва тажриба алмашиш эди. Сафар давомида бирлашманинг шоколад, ирис цехларида ҳам бўлдим. Қиём цехидаги иш жараёни билан батафсил танишдим. Бирлашманинг қиём цехи кейинги йилларда янги ускуналар билан қайта жиҳозланганлиги натижасида ишлаб чиқараётган

маҳсулотлари сифати яхшиланган, хили кўпайган ва хом-ашё анча тежалган. Цехда иш бригада пудрати усулида ташкил этилган, ишчиларнинг маоши олдинги йиллардагига қараганда анча ортган.

Бизнинг цехга ҳам ана шундай ускуналар ўрнатилса, қиём хилини янада кўпайтирса бўлади. Бирлашма раҳбарияти билан ускуналарни қаердан олиш мумкинлиги хусусида фикрлашдим.

Цех бошлиғи

(имзо)

Д.А. Раҳимова

2015 йил 25 декабрь

IV. ХИЗМАТ ЁЗИШМАЛАРИ

Хизмат ёзишмалари мазмунан хилма-хил бўлади. Уларда муассаса фаолиятининг турли масалалари билан боғлиқ талаб, илтимос, таклиф, кафолат кабилар акс эттирилади. Бу маънода хизмат ёзишмалари ҳужжатларнинг юкорида кўрсатилган гуруҳлари билан узвий алоқадордир. Шуларни ҳисобга олиб, хизмат ёзишмалари ҳозирги замон ҳужжатшунослигида мазкур гуруҳлардан кейин алоҳида гуруҳ сифатида таснифланган ва бу мантиқан ўринли.

Ҳар қандай ёзишмада, умуман, кўплаб ҳужжатларда манзил ёзишга тўғри келади. Манзил аксарият ҳужжатларнинг таркибий қисмидир.

МАНЗИЛ

Почта жўнатмалари (хат-хабар, буюм ва пул жўнатмалари кабилар) устидаги ёзув бўлиб, унда жўнатма етиб бориши зарур бўлган жой (қаерга), уни олувчи шахс ёки муассаса (кимга) номи ва жўнатувчи ҳақидаги маълумотлар (жўнатувчи манзили) кўрсатилади.

Хат-хабар ва бошқа жўнатмаларни тегишли жойга ва эгасига тезроқ ҳамда адашмай етказиб беришда манзилни тўғри, аниқ ёзишнинг аҳамияти каттадир. Шу жиҳатдан расмий иш юритишда, умуман, турмушда почта жўнатмаларига манзил ёзиш муҳим ўрин тутади.

Шартли рақамлар хатжилд чап томонининг пастки қисмида кўрсатилган катакчаларга ёзилади. Унинг қандай ёзилиш шакли хатжилд орқа томонидаги намунада кўрсатилган. Шартли рақам сариқ, қизил ва яшилдан бошқа рангдаги сиеҳ билан ёзилади.

Почта манзили. Ахборот технологиялари ва коммуникацияларини ривожлантириш вазирлиги йўриқномасига мувофиқ қуйидаги кўринишда бўлади: вилоят, республика аҳамиятидаги шаҳарларга юборилаётган почта жўнатмаларида шартли рақам ёзилгандан сўнг, аввало, шаҳар номи, кейин хат-хабарни етказиб берувчи алоқа бўлими (рақами ёки номи) кўрсатилади. Булардан кейин кўча номи, уй ва хонадон рақами ва, ниҳоят, олувчининг исми, отасми ва фамилияси ёзилади. Олувчининг номини ёзганда, кўпинча унинг исми ва отасмининг бош ҳарфларини кўрсатиш кифоя: унинг фамилияси эса жўналиш келишигида («га» қўшимчаси билан) ёзилади. Хатжилднинг қуйи қисмида эса жўнатувчининг манзили бош келишида расмийлаштирилади.

Манзил ёзиш намуналари

1-илови

<i>Қаерга</i>	Самарқанд шаҳри
	Боғишамол кўчаси 41-уй
<i>Кимга</i>	Раҳим Исломович Алиевга
<i>Алоқа бўлими шартли рақами ва жўнатувчи манзили</i>	
103046 (қабул қилувчи алоқа бўлими шартли рақами)	100198. Тошкент шаҳри 5-Кўйлик дахаси 42-уй 14-хонадон Маҳмуд Собирович Каримов

Республика, вилоят аҳамиятида бўлмаган ёки марказ ҳисобланмаган шаҳарлар ҳамда қишлоқ жойларига юбориладиган почта жўнатмаларига аввал вилоят ёки аҳоли яшайдиган манзиллар, алоқа бўлими рақами ёзилади. Кейин кўча номи, уй ва хонадон рақамлари, олувчи шахс ёки муассасанинг номи кўрсатилади. Кўпинча қишлоқ жойларидаги кўча номларини эслаш қийин бўлади. Бун-

дай пайтларда муассасанинг номини кўрсатиш манзилни аниқлашда ёрдам беради. Масалан, юқорида келтирилган намунадаги жўнатувчи манзилини олувчи манзили сифатида кўрсатиш мумкин. Шунингдек, хатжилдда иккита олувчининг номи кўрсатилиш ҳоллари ҳам бўлади: бири бўлмаса, иккинчиси олиши мумкин.

2-шова

	<i>Қаерга</i>	Наманган вилояти Чортоқ тумани Алихон қишлоқ фуқаролар йиғинига Валиев кўчаси 13-уй
	<i>Кимга</i>	О. Дадабоевга
<hr/>		
<i>Алоқа бўлими шартли рақами ва жўнатувчи манзили</i>		
117313 (қабул қилувчи алоқа бўлими шартли рақами)		103044 Самарқанд шаҳри Беруний кўчаси 15-уй Р. Салимов

3-шова

	<i>Қаерга</i>	Фарғона вилояти Риштон тумани 4-умумий ўрта таълим мактаби
	<i>Кимга</i>	А. Боқиевга ёки Ш. Қобиловга
<hr/>		
<i>Алоқа бўлими шартли рақами ва жўнатувчи манзили</i>		
113344 (қабул қилувчи алоқа бўлими шартли рақами)		Тошкент шаҳри Матбуотчилар кўчаси 32-уй «Янги Ўзбекистон» газетаси таҳририяти

Жўнатувчи баъзан хат-хабарни аниқ манзилсиз, талаб қилиб олинадиган тарзда юбориши мумкин. Бу ҳилда хат жўнатиш усули олувчи бирон-бир аҳоли яшайдиган манзилда муқим яшамаса, маълум иш билан вақтинча турган бўлса ёки ушбу хат-хабарни бошқаларга ошкор қилмаслик хоҳиши бўлган ҳолларда қўлланади. Бунда муайян шаҳарнинг ёки аҳоли яшайдиган манзилнинг номи ёзилиб, алоқа бўлими рақами кўрсатилади ва олувчининг исми, ота исми, фамилияси тўлиқ ёзилади. Шаҳар номи кўрсатилгандан кейин «Талаб қилиб олинади» деб (5-иловага қаранг), агар хат республикадан ташқарига жўнатилса, «Посте рестанте» деб ёзилади.

Почта жўнатмаларида, манзил маълумотларидан ташқари, зарурий ҳолларда юқори чап ёки ўнг бурчагига қўшимча белгилар қўйилади. Хатнинг ёки буюмнинг жўнатиш усули («авиа», «шошилинич» каби) ёки тури («оддий», «буюртма», «қимматдор» каби) ҳақидаги белгилар шу жумладандир. Шунингдек, жўнатувчи ташкилотнинг манзили жўнатмаларга қўлда ёзилмасдан, ташкилот томонидан тайёрланган, унинг тўлиқ номи ва манзили акс эттирилган махсус муҳр босиш орқали кўрсатилишини ҳам ёдда тутмоқ керак.

Юқорида почта жўнатмалари устига манзил ёзиш усули, унинг хусусиятларига тўхталдик. Муайян ташкилотларга юбориладиган хат-хабар кўринишидаги ҳужжатларга манзил ёзишнинг ҳам ўзига хос томонлари бор. Ҳужжатлар ташкилот ёки унинг таркибидаги бирор бўлинма номига, шунингдек, аниқ мансабдор ёки хусусий шахс номига ҳам жўнатилиши мумкин. Агар ҳужжатни олувчи таркибий бўлинманинг ёки мансабдор шахснинг номи жўнатувчига маълум бўлмаса, ҳужжат тўғридан-тўғри муассаса номига йўлланади, у ерда иш юритувчилар – котиба ёки таъминотчи ҳужжат мазмунидан унинг кимга, қайси бўлинмага юборилганлигини дарров аниқлайди.

Шахсан мурожаат қилиб хат ёзиш усули масала аниқ бир шахс томонидан кўрилиши зарур бўлган ҳолдагина

кўлланади. Бундай ҳолларда хат жўнатилаётган шахс фамилияси олдидан «шахсан» сўзини ёзиш тавсия этилади, зеро, бундай ёзувли хатлар олувчига, яъни ўз эгасига очилмасдан олиб кирилади (топширилади).

Ҳужжат олувчи муассасаларнинг номлари фақат бош келишиқда ёзилади. Масалан:

Ўзбекистон Республикаси Жисмоний тарбия ва спорт вазирлиги Миллий терма жамоаларни саралаш, шакллантириш ва тайёрлаш бошқармаси

Хатлар йўлланаётган аниқ шахслар эса жўналиш келишигида ёзилади (фамилия кўрсатилмаслиги ҳам мумкин). Масалан:

«Тошкент труба заводи» қўшма корхонаси Режа-иқтисод бўлими бошлиғига

Агар олувчининг исми, отаисми ҳам аниқ бўлса, фамилия олдидан уларнинг бош ҳарфлари ёзилади. Масалан:

Паркент тумани матлубот жамияти улгуржи ва чакана савдо очиқ акциядорлик жамияти бошқарувининг раиси

С.М. Шариповга

Агар хат ҳарбий унвон, бошқа махсус унвон (адлия маслаҳатчиси, давлат солиқ маслаҳатчиси), илмий унвон ёки даражага эга бўлган шахсга йўлланаётган бўлса, шахснинг тегишли лавозими, унвон ёки даражаси ёзилади. Масалан:

*Андижон давлат
университети биология
факультетининг декани,
профессор И.Р. Муталовга*

Бир турдаги ташкилотлар гуруҳига йўлланаётган ҳужжатларда олувчиларнинг номи умумлашган ҳолда кўрсатилиши мумкин. Масалан:

*Ўзбекистон Ахборот ва оммавий
коммуникациялар агентлиги тизимидаги
нашриёт, матбаа уйлари директорларига*

Хужжат (хат ёки бошқа буюмлар) олувчиларнинг почта манзили, юқорида кўриб ўтилганидек, почта жўнатмалари манзили каби ёзилади. Бу ерда шунга эътибор қилиш керакки, хужжат муассаса ёки унинг таркибий бўлинмасига йўлланаётган бўлса, почта манзили муассаса номидан кейин ёзилади; агар хужжат хусусий тарзда, аниқ бир шахсга йўлланаётган бўлса, почта манзили ва, умуман, манзил шахснинг номидан олдин ёзилади. Масалан:

*Тошкент шаҳар Архитектура ва
қурилиш бош бошқармаси режа-молия
бўлими, 100000, Тошкент шаҳри
Гулистон кўчаси 16-уй*

ёки:

*103046, Самарқанд шаҳри
Норпой кўчаси 6-уй 8-хонадон
академик Ҳ.У.Комиловга*

Хукумат ва марказий муассасаларга йўлланадиган хужжатларда жўнатувчилар олувчиларнинг почта манзилларини кўрсатишлари шарт эмас, чунки бундай муассасаларнинг манзили тарқатувчиларга аввалдан маълум бўлади.

ТАКЛИФНОМА

Бирор-бир тантанали тадбирга таклиф этиш учун қўлланадиган ёзма ахборот.

Таклифноманинг асосий зарурий қисмлари:

1. Номи (Таклифнома).
2. Матн:

а) таклифнома турига қараб: таклиф қилинаётган шахснинг фамилияси ёки исми ва ота исми;

б) таклиф қилувчи муассасанинг номи;

в) қандай тадбирга таклиф қилинаётганлиги.

3. Тадбирнинг ўтказилиш санаси ва вақти.

4. Ўтказилиш жойи.

5. Имзо (тадбирни ташкил этган ташкилотнинг номи).

Тадбир бир неча ташкилотлар томонидан уюштирилса, таклиф қилувчилар номи матнда алоҳида-алоҳида кўрсатилади, лекин таклифнома сўнгида имзо ўрнида тадбирни ташкил этувчиларни кўрсатиш шарт эмас (1-иловага қаранг).

Расмий таклифнома намунаси

1-илова

ТАКЛИФНОМА

Муҳтарам (а) _____

Ўзбекистон Республикаси Фанлар академияси Ўзбек тили, адабиёти ва фольклори институти ва Ўзбекистон Ёзувчилар уюшмаси Сизни улуғ ўзбек адиби

АБДУЛЛА ҚОДИРИЙ

таваллудининг 125 йиллигига бағишланган илмий анжуманга таклиф этади.

Илмий анжуман шу йил 12 январь эрталаб соат 10.00 да Ўзбек тили, адабиёти ва фольклори институтининг мажлислар залида бошланади (Шаҳрисабз тор кўчаси 5-уй 2-қават).

Расмий таклифномаларда тадбирнинг кун тартиби ёки дастури ҳам берилиши мумкин. Илмий анжуманларга мўлжалланган таклифномаларда кўпинча алоҳида илмий дастур илова қилинади.

Таклифномалар қандай тадбирга мўлжалланганлигига кўра шакли ва бадий безатилиши жиҳатидан турлича

тайёрланади. Масалан, юбилей муносабати билан тайёрланган таклифномада юбилярнинг сурати, нишонланаётган ёши (70 йил, 100 йил) акс эттирилиши, баъзан юбилей муаллифининг шеърларидан парча ҳам берилиши мумкин.

Таклифномалар матни асосан учинчи шахс тилидан ёзилади ва «...*таклиф қилади*» ёки «*таклиф этадилар*» тарзида тугалланади. Агар таклифнома маълум бир оила номидан берилган бўлса, бундай ҳолларда матн биринчи шахс кўпликда ифодаланади ва, албатта, имзо ўрнида таклиф қилувчи оиланинг номи берилади.

Шу ўринда таклифномаларда, айниқса, тўй таклифномаларида нотўғри қўлланадиган иборалар хусусида тўхтаб ўтиш жоиздир. Баъзи таклифномаларда «*лутфан таклиф қиламиз*» деган ибора ишлатилади. Бу ибора чақирик одобига зид эканлиги «Сўз хусусида сўз» китобида (Тошкент, 1987, 136-137-бетлар) алоҳида таъкидланган: «Меҳмон чакирувчи киши чақирилувчига, мен сизга лутф қилиб, меҳмонликка чақираман деса, бу одобдан бўлмайти. Чақирилувчининг кўнглига «*Мен бундай лутфингга муҳтож эмасман*», деган фикр келиши мумкин. Аммо чақирилувчи «*лутфан чақирганингиз учун раҳмат*» дейиши муомала одобига мувофиқдир. Агар чакирувчи чақирилувчига «*лутфан марҳамат қилишингизни сўрайман*» ёки «*лутфан ташириф буюришингизни илтимос қиламан*» деб мурожаат қилса, унинг ҳурматини ўрнига қўйган бўлади. Ўша китобда таклифномаларда «*ташириф*» сўзи ҳам кўпинча нотўғри қўлланиши қайд этилади: «*ташириф*» сўзининг луғавий маъноси «*шарафлаш*», «*юксалтириш*»дир. Шунга биноан, улуғ кичикнинг уйига келса, шу билан кичикнинг шарафи ортди, обрўйи юксалди, деган маънода бу келишни «*ташириф*» деб атайдилар. Шундай экан, каттага ҳам, кичикка ҳам юбориладиган таклифномаларда «*ташириф буюришингизни сўраймиз*» дейишлик мазмун жиҳатдан ноўриндир.

Айрим ҳолларда таклифномаларда бадий тус берилган қуйидагича жумлалар ҳам учрайди:

«Сизни фарзандларимиз Алишер ва Зумрадхонларнинг никоҳ тўйлари муносабати билан 2019 йил 4 декабрь шанба куни кеч соат 18.00 да бўладиган висол оқишомига таклиф этамиз».

«Висол оқишоми» келин ва куёвнинг хос кечаларидир. Бунақа кечаларга одамларни таклиф этиш эриш туюлади. Бу мисоллар ташқарига ёзиладиган ҳар бир мактубга, хусусан, таклифномаларга ҳам эътибор ва масъулият билан қараш кераклигини кўрсатади.

Гарчи тўй ёки баъзи маросим таклифномалари «Хизмат ёзишмалари»га кирмаса-да, мавзу устида гап кетганлиги учун, фойдадан холи бўлмас деган ниятда, тўй таклифномаларидан намуналар келтирдик (2-, 3-иловаларга қаранг).

Тўй таклифномалари намуналари

2-илова

Хурматли _____!

Сизни фарзандларимиз ФАЙЗУЛЛА ва МОҲИРА-ХОНларнинг никоҳ тўйи муносабати билан 2019 йил 21 январь куни эрталаб соат 7.00 да тўй дастурхонига таклиф этамиз.

*Эҳтиром ила
ҚАҲРАМОН ШАМСИЕВлар оиласи.*

Манзил: Содиқ Азимов кўчаси 49-уй, Миллий банк гузари. 72-, 148-автобусларнинг «Травматология ва ортопедия институти» бекати.

Хурматли _____!

Сизни 2019 йил 4 апрель шанба куни кеч соат 19.00 да фарзандларимиз ТОЛИБЖОН ва РОБИЯХОНларнинг никоҳ тўйи тантанасига таклиф этамиз.

Эҳтиром билан
ХАЙРУЛЛА АБДУЛЛАЕВлар оиласи.

Манзил: Кўкча даҳаси «Исломобод» гузари.

Кейинги йилларда мотам маросимларига ҳам «таклиф-нома» ёзиш расм бўляпти. Уларда шундай иборалар учрайди: «Сизни..... куни наҳорга волидаи муҳтарамамиз Тожиҳон аянинг хотираларига бағишлаб ёзиладиган дастурхонимизга таклиф этамиз». Бу ерда «дастурхон» сўзи ҳам, «таклиф этамиз» ибораси ҳам зиёфатларга нисбатан қўлланиб келгани учун қулоққа эриш туюлади. Бизнингча, мотам маросимларига, яхшиси, «номалар» ёзмай, оғзаки айтишнинг ўзи етарлидир. Мабодо ёзиш жоиз кўрилса, хотирлаш, эҳсон қилиш кунини ва манзилини эслатиш маъносида қуйидагича ёзишни тавсия этамиз:

Ёднома намунаси

Волидаи муҳтарамамиз Тожиҳон аянинг хотира маъракаси 2019 йил 15 июнь соат 17.00 га белгиланди.

Ғафуржоновлар оиласи.

Манзил: Марказ-14 15-уй 15-хонадон.

Таклиф хат. Бундай хатлар маълум кишиларга ёки бир неча шахсларга йўлланади. Таклиф хат матнида маълум бир йиғилиш, муҳокама ёки кенгашга таклиф қилиш билан бирга, шахснинг таклиф қилинишидан кўзланган асосий мақсад ҳам аниқ кўрсатилади (5–7-иловаларга қаранг).

Таклиф хат, одатда, муассасанинг хос иш қоғозига ёзилади.

Таклиф хат намуналари

5-илова

Ўзбекистон Миллий уни-
верситетининг профессори
Умарали Норматовга

Хурматли Умарали Норматов!

Ўзбекистон Республикаси Фанлар академияси Ўзбек тили, адабиёти ва фольклори институтининг илмий кенгаши Сизга институтнинг Адабиёт назарияси бўлимида тайёрланган «Ўзбек адабий танқиди тарихи» номли ишни тақриз учун йўллайди.

Жорий йил апрель ойида бўладиган илмий кенгашнинг шу иш муҳокамасига бағишланган йиғилишида тақризчи сифатида иштирок этишингиз сўралади.

Илмий кенгаш йиғилишининг вақти Сизга хабар қилинади.

Илмий кенгаш раиси

(имзо)

(И. Ф.)

(сана)

Ўзбекистон Республикаси
Хунармандлар уюшмасининг
аъзоси Қ. Раҳимовга

Муҳтарам Қодир Раҳмонович!

Шу йил 15 октябрь соат 10.00 да Рассомлар кўргазма залида Жалолиддин Мангуберди таваллудининг 800 йиллиги муносабати билан ўрнатиладиган ёдгорлик лойиҳасининг муҳокамаси бўлади. Соҳанинг йирик мутахассиси бўлганингиз сабабли Сиз ҳам ушбу муҳокамада иштирок этиб, ўз фикр-мулоҳазаларингизни баён қиласиз, деган умиддамиз.

(имзо)

Қ. Самиев

«Ўзбекистон нашриёти»
илмий маслаҳат кенгаши раиси

Муҳтарам _____

Сизни 2020 йил 11 сентябрь соат 11.00 да «Ўзбекистон нашриёти» таҳрир ҳайъатининг нашриёт мажлислар залида (Навоий кўчаси 30-уй) ўтказиладиган кенгайтирилган йиғилишига таклиф этамиз.

Ҳурмат билан

(имзо)

У. Ҳайитов

Баъзи таклиф хатларида имкон борича бадий тус берилади: давлат арбоблари, мутафаккирларнинг чиройли сўзларидан парчалар келтирилади, турли шоирлар шеърларидан фойдаланилади (8-иловага қаранг).

<p><i>Маълумки, ёш авлод тарбияси ҳамма замонларда ҳам муҳим ва долзарб аҳамиятга эга бўлиб келган. Аммо биз яшаётган ХХI асрда бу масала ҳақиқатдан ҳам ҳаёт-мамонт масаласига айланиб бормоқда.</i></p> <p>Шавкат Мирзиёев Ўзбекистон Республикаси Президенти</p>	<p>Хурматли <i>Сизни матбуот ва оммавий ахборот воситалари ходимлари кунига бағишлаб, 2018 йил 27 июнь соат 11.00 да Ўзбек Миллий академик драма театри биносида ўтказиладиган байрам тадбирига таклиф этамиз.</i></p> <p><i>10-қатор 12-жой</i> <i>Манзил: Навоий кўчаси 30.</i></p> <p>Ўзбекистон Журналистлари ижодий уюшмаси</p>
--	---

<p>Оилага эътибор – ўзлигимизга эътибор</p> <p>Муҳтарам(а) _____ !</p> <p>Сизни 2019 йил 28 январь соат 14.00 да Чилонзор тумани 16-мавзесида бўлиб ўтадиган</p> <p>«Оила – соғлом авлод бешиги»</p> <p>номли давра суҳбатига таклиф этамиз.</p> <p>Тадбир дастури</p> <p>1. Кириш сўзи. Соғлом муҳит – соғлом авлод. Тошкент шаҳри Чилонзор тумани ҳоқими ўринбосари, хотин-қизлар кўмитаси раиси, п.ф.н. М.А. Содиқова.</p> <p>2. Мехр сарчашмаси – оила. «Маҳалла ва оила» илмий-тадқиқот институти катта илмий ходими, ф-м.ф.н. М. Иминова.</p> <p>Манзил: Чилонзор туманининг 16-мавзеси 164-мактаб биноси.</p>

ТЕЛЕГРАММА

Муҳим хабарнинг телеграф орқали берилган ниҳоятда қисқа шакли. У бир муассасадан (ёки шахсдан) иккинчисига йўлланган расмий ҳужжат ҳисобланади. Хизмат ёзишмаларининг бошқа турлари белгиланган манзилга хабарни ўз вақтида етказилишини таъминлай олмаса, уни зудлик билан етказиш учун телеграфдан фойдаланилади.

Телеграмманинг бошқа иш қоғозларидан фарқи, унинг ўзига хос ихчамлиги ва қисқалигидир. Хизмат телеграммалари икки нусхада тайёрланади. Биринчи нусха жўнатиш учун алоқа бўлимига топширилади, иккинчи нусха эса корхонанинг ўзида сақлаш учун қолдирилади.

Телеграмма матни «телеграф услуги» деб юритилувчи қисқа ва сиқик услубда ёзилади. Унда тўлиқсиз гаплардан кенг фойдаланилади, сифатлар, равишлар, ёрдамчи сўзлар, тиниш белгилари фақат зарур бўлгандагина, яъни уларсиз гапнинг мазмуни ўзгариб кетса ёки икки хил маънода қабул қилинсагина қўлланади, бошқа барча ҳолларда улар тушириб қолдирилади. Хабарни баён қилишда ихчам сўзларни танлаш, қисқартмалардан унумли фойдаланиш лозим. Тил бирликларини тежаш телеграф услубининг энг асосий талабларидан биридир (1 – 3-иловаларга қаранг).

Телеграммада бир сатрдан иккинчи сатрга бўғин кўчирилмайди. Хатбошисиз барча қаторлар тўлдириб ёзилади. Кунлар ва рақамларни сўз (харф)лар билан ёзиш тавсия этилади. Бир неча рақамдан иборат бўлган мураккаб сонларни ўзича ёзиш мумкин.

Телеграмманинг асосий зарурий қисмлари:

1. Хужжатнинг номи (Телеграмма).

2. Тури ҳақидаги белги (ҳукумат телеграммалари, халқаро телеграммалар, шошилинч ва оддий телеграммалар).

3. Телеграмма етиб бориши зарур бўлган жой манзили, уни оладиган шахснинг исми ва фамилияси.

4. Матн.

5. Жўнатувчи муассасанинг қисқача номи ва матни имзолаган мансабдор шахснинг фамилияси (имзо эмас).

6. Хабар жўнатувчининг манзили.

7. Матн кимнинг номидан жўнатилаётган бўлса, ўша шахснинг имзоси.

8. Мухр.

9. Сана.

Телеграмманинг матни манзилдан ажралиб туриши керак. Агар телеграмма жавоб тариқасида юборилган бўлса, матн олдидан жавоб қайтарилаётган ҳужжатнинг шартли рақами (индекси), матн охирида эса ўз жўнатма шартли рақами ёзилади (2-иловага қаранг).

Телеграмма намуналари

1-илова

ТЕЛЕГРАММА

КАТТАҚЎРҒОН БОҒКЎЧА 25 ПАХТА ЗАВОДИ
КАРИМОВГА ТЕЗДА БЕШ ВАГОН ПАХТА ТОЛАСИ
ЖЎНАТИНГ ШАРТНОМА ҲИСОБРАҚАМИ
1356 «ЎЗПАХТАСАНОАТ» УЮШМАСИ САЛИМОВ

162

100160 Тошкент Шота Руставели 5

«Ўзпахтасаноат» уюшмаси

раис Салимов

2014 йил 2 апрель

мухр

2-илова

ТЕЛЕГРАММА

100160 ТОШКЕНТ ШОТА РУСТАВЕЛИ 5
«ЎЗПАХТАСАНОАТ» УЮШМАСИ САЛИМОВГА
162 БЕШ ВАГОН ПАХТА ТОЛАСИ ОЛТИНЧИ
АПРЕЛДА ЖЎНАТИЛДИ ЕТИБ БОРГАНЛИГИ
ҲАҚИДА ХАБАР ҚИЛИНГ КАРИМОВ

21

703260 Каттақўрғон Боғкўча 25

Пахта заводи

директор

2014 йил 7 апрель

Ш. Каримов

мухр

Телеграммалардан шахсий мақсадларда ҳам кенг фойдаланилади. Улар тузилишига кўра хизмат телеграммаларидан кескин фарқ қилмайди (3-иловага қаранг).

ТЕЛЕГРАММА

ФАРҒОНА 12 КАТТАБОҒ 18
САЛИМОВГА ЙИГИРМА ОЛТИНЧИ ДЕКАБРДА 123
РЕЙС БИЛАН УЧАМАН КУТИБ ОЛИНГ САЙЁРА
100187 Тошкент 187 Садаф кўчаси 4-уй

Телеграмманинг ҳар бир сўзи учун пул тўланади, нархи унинг турига ва сўзлар миқдорига боғлиқ.

Телеграмма матнини таҳрир қилиш ва қисқартиришда телеграммани қабул қилувчи томонидан хабарнинг тўғри тушунилишига ҳам эътибор бериш зарур. Қайси сўзни тушириб қолдириш мумкинлиги фақат телеграммани жўнатувчигагина эмас, балки телеграмма йўлланган шахнинг нима ҳақида хабар берилаётганлигидан аввалдан қисман воқиф бўлганлигига ҳам боғлиқ.

Масалан, телеграмма жўнатувчи ўз танишини тўйга таклиф қилмоқчи. Агар хабар телеграмма йўлланган шахсга бутунлай янгилик бўлса, матнда қаерда, қандай ва кимнинг тўйи эканлиги алоҳида кўрсатилиши керак. Агар тўй ҳақида у қисман хабардор бўлса, телеграмманинг тахминий матни қуйидагича бўлади: **ТҶЙ ҶН ИККИНЧИ ИҶОНГА БЕЛГИЛАНДИ ЕТИБ КЕЛИНГ.**

Зудлик, тезкорлик талаб қилинадиган барча вазиятларда хатлар аллақачон ўз ўрнини телеграммаларга, телеграммалар эса факсларга, интернет хизматига бўшатиб бермоқда. Бугунги кунда буйруқлар, фармойишлар, шилинч хатлар, аризалар ва бошқалар телеграф ёки факс орқалигина эмас, телеграм билан ҳам йўлланмоқда.

ТЕЛЕГРАММА

САМАРҚАНД 27 НАВБАҲОР 18 МАРКАЗИЙ ЖАМ-
 ФАРМА БАНКИ ФИЛИАЛИ ЖОРИЙ ҲИСОБЛАР БЎЛИ-
 МИГА МЕН СОБИР АЛИМОВ 2621 РАҚАМЛИ ЎЗ ЖОРИЙ
 ҲИСОБИМДАН 6704051 (ОЛТИ МИЛЛИОН ЕТТИ ЮЗ
 ТЎРТ МИНГ ЭЛЛИК БИР) СЎМНИ МАШИНА ТЎЛОВИ
 УЧУН ТОШКЕНТДАГИ ЎН ТЎРТТИНЧИ СПОРТ ДЎКОНИ-
 НИНГ 000441523 РАҚАМЛИ МАХСУС ҲИСОБРАҚАМИ-
 ГА ЎТҚАЗИШИНГИЗНИ СЎРАЙМАН.

Паспорт: АС № 0706924

имзо

2015 йил 20 январь Самарқанд

Тошкент 187 Садаф кўчаси

шаҳар ички ишлар бўлими

4-уй.

томонидан берилган.

(Телеграфчи имзони

тасдиқлайди).

Бундай телеграммаларни қабул қилишда телеграфчи муаллиф паспортидаги ҳамда телеграммадаги қайдларни солиштиргач, телеграмма жўнатувчининг имзосини тасдиқлайди.

Телеграммадаги манзил почта манзилига нисбатан анча қисқа бўлади ва «телеграф манзили» деб юритилади. Баъзи йирик корхоналар шартли телеграф манзилига ёки корхонанинг хос рақамига эга бўлади. Агар корхона алоҳида телеграф манзилига эга бўлмаса, одатдаги манзил кўрсатилади. Адресни мустақил ҳолда қисқартириш мумкин эмас.

Юқори давлат ҳокимияти органларига телеграмма йўланганда, фақат уларнинг номи кўрсатилиб, почта манзиллари кўрсатилмайди. Масалан:

**ЎЗБЕКИСТОН РЕСПУБЛИКАСИ ОЛИЙ МАЖЛИСИ,
 ЎЗБЕКИСТОН РЕСПУБЛИКАСИ ВАЗИРЛАР МАҲ-
 КАМАСИ.**

Телеграммани кўзланган манзилга тезроқ етказиш учун унда алоқа бўлимининг тартиб рақамини кўрсатиш шарт.

Фототелеграмма телеграммаларнинг алоҳида тури бўлиб, техникавий ахборотларни, чизмаларни, график ва схемаларни аниқ етказиш учун хизмат қилади.

ТЕЛЕФОНОГРАММА

Шошилинч хабарнинг матнини белгиланган жойга телефон орқали етказишдир. Телефон воситасида бўладиган бундай мулоқот расмий хужжат сифатида қабул қилинади ва иш қоғозининг бир тури ҳисобланади.

Хизмат муомаласининг бу тури кўпинча бир шаҳар ёки туманда жойлашган муассасалар ўртасида қўлланади.

Ҳар қандай телефонограмма бир нусхада тайёрланиб, раҳбар ёки масъул шахс томонидан имзоланади, одатда, тайёр матн асосида етказилади.

Телефонга чақирилган киши телефонограмма берилиши ҳақида огоҳ этилиши ва у қабул қилишга тайёр бўлгач, матн қабул қилувчи уни ёзишга улгурадиган суръатда баён қилиниши керак.

Матн баён қилинган, қабул қилувчи ёзиб олинган матнни етказувчига қайта ўқиб эшиттириши керак. Ҳар икки томон телефонограмма матни тўғри қабул қилинганлигига ишонч ҳосил қилган, қабул қилувчи телефонограмма берилиш вақти ва санасини, шунингдек, етказувчининг лавозими, исми ва фамилиясини кўрсатиши шарт. Етказувчи ҳам қабул қилувчининг исми ва фамилиясини, телефонограмманинг берилиш санаси ва вақтини ёзиб қўяди (5-иловага қаранг).

Телефонограмма матнини тайёрлашда мантиқан тўғри ва қисқа (матндаги сўзларнинг сони 50 дан ортмаслиги керак) бўлишига, мураккаб жумлалар ёки жуда кам ишлатиладиган сўзлар қўлланмаслигига эътибор бериш лозим.

Телефонограмма қабул қилувчи, қабул қилинган хабар кимга тегишли бўлса, уни телефонограмма мазмуни билан таништириши керак.

Телефонограмманинг асосий зарурий қисмлари:

1. Манзил.
2. Хужжатни йўлловчи муассасанинг номи.
3. Телефонограммани етказувчи ва қабул қилувчининг лавозими, исми, фамилияси, телефон рақамлари.
4. Қабул қилиш вақти.
5. Номи.
6. Тартиб рақами.
7. Сана.
8. Матн.
9. Имзо чеккан шахс.

Агар телефонограммани бир неча жойга йўллаш назарда тутилган бўлса, унга етказилиши лозим бўлган муассасалар номи ва телефон рақамлари кўрсатилган рўйхат ҳам илова қилинади.

5-илова

Яшнобод тумани ҳокимлиги _____ дирек-

Етказувчи-йўриқчи

торига

Олимов.

қабул қилувчи-котиба

Тел: 71-268-25-11.

Раҳимова

Тел: 71-267-01-18 соат 16:00

ТЕЛЕФОНОГРАММА

2014 йил 29 сентябрь

Тошкент

16-сон

2014 йил 12 сентябрь куни соат 15.30 да Яшнобод тумани ҳокимлигининг мажлислар залида қишқик мавсумга тайёргарлик масаласи бўйича йиғилиш бўлади. Йиғилишда қорхона раҳбари ва қасаба уюшмаси ташкилоти раиси қатнашиши шарт.

Яшнобод тумани ҳокимлиги
котиби

Л. Солиев

Телефонограммани ёзиб олишда тайёр босма иш қозғаларидан фойдаланиш мақсадга мувофиқдир (6-иловага қаранг).

Телефонограмма шакли

б-шова

Кимга: _____ (йўлловчи ташкилот)	
Телефонограмма етказувчи	Қабул қилувчи
_____	_____
(лавозими, исми, фамилияси)	(лавозими, исми, фамилияси)
тел: _____ (қабул қилинган вақти)	
ТЕЛЕФОНОГРАММА	
Сана: _____	
Жойи: _____	
Матн _____	

_____ <i>Имзо</i>	

ХАТЛАР

Муассасалар орасида хизмат алоқаларини амалга оширувчи асосий ҳужжатдир. Хат орқали бажариладиган масалалар кўлами кенг бўлиб, бундай ёзишмалар воситасида турли кўрсатмалар, сўровлар, жавоблар, тушунтиришлар, хабарлар, таклифлар, илтимослар, қафолатлар берилади ёки қабул қилинади. Мазмун жиҳатдан турлича бўлган бундай ҳужжатлар умумлаштирилган ҳолда *хизмат хатлари* деб юритилади. Хизмат хатлари хусусиятларига кўра ўзаро фарқланади. Хатларни бажарадиган вазифасига қараб қуйидаги турларга бўлиш мумкин:

1) жавоб хатни талаб қилувчи хатлар (даъво хатлар, сўров хатлар, илтимос хатлар).

2) жавоб хатни талаб қилмайдиган хатлар (илова хат, тасдиқ хат, эслатма хат, ахборот хат, кафолат хат ва бошқалар).

Ушбу хатлар маълум бир мақсадда ёзилади, масалан, кафолат хатларда кафолат бериш ифодаланса, илова хатларда хатга илова қилинаётган ҳужжатлар ҳақида ахборот берилади. Бироқ шундай хатлар ҳам учрайдики, унинг мазмунида ҳам кафолат бериш, ҳам илтимос, ҳам эслатиш маънолари ифодаланади.

Хизмат хатлари, одатда, хатлар учун тайёрланган босма иш қоғозларига ёзилади. Расмий иш қоғозлари бўлмаган ҳолларда хизмат хатлари хос иш қоғозига ёки оддий қоғозга ёзилади. Хат оддий қоғоз вараққа ёзилса, унинг чап томонидаги юқори бурчагига хат жўнатаётган муассаса номи кўрсатилган тўртбурчак муҳр қўйилади.

Зарурий қисмлари бурчақда жойлашган босма ёки хос иш қоғозларида зарурий қисм аввал ўзбек тилида, сўнг рус ёки инглиз тилида берилади. Зарурий қисмлар узунасига (бўйига) жойлашган босма иш қоғозларида улар чап томонда ўзбек тилида, ўнг томонида рус ёки инглиз тилида берилади.

Хизмат хатлари қуйидаги зарурий қисмларни ўз ичига олади:

1. Ўзбекистон Республикаси герби.
2. Муассасанинг рамзий белги (эмблема)си.
3. Мукофотлар.
4. Вазирлик, бошқарма номи.
5. Ташкилот номи.
6. Бўлинма номи.
7. Таснифлагич бўйича ҳужжатнинг хос рақами.
8. Муассасанинг хос рақами.
9. Почта, телеграф манзили, банкдаги ҳисоб рақами.
10. Сана.
11. Шартли рақам.
12. Келган ҳужжат шартли рақами.
13. Ҳужжатнинг келиш санаси.
14. Ҳужжат жўнатиладиган манзил (хатни оловчи муассасанинг номи).

15. Муносабат белгиси (резолюция).
16. Назорат ҳақида белги.
17. Матн сарлавҳаси (хатнинг қисқача мазмуни).
18. Матн.
19. Иловалар ҳақида белги.
20. Имзо.
21. Розилик белгиси (виза).
22. Келишув ҳақида белги.
23. Бажарувчи ҳақида белги ва унинг телефон рақами.
24. Бажарилганлик ҳақида белги.

377-бетда келтирилган иловадаги шаклда хизмат хатларидаги мазкур зарурий қисмларнинг андозавий ўлчамдаги жойлашиш тартиби кўрсатилди.

Чизмадаги узук чизиқлар зарурий қисмлар чегарасининг ўзгарувчанлигини билдиради. Ҳалқалар ичида эса зарурий қисмларнинг тартиб рақами берилган.

Ҳар қандай хизмат хати мантиқий жиҳатдан ўзаро боғлиқ бўлган уч қисмдан иборат бўлади. Хатнинг биринчи (кириш) қисмида, одатда, хат билан тегишли муассасага мурожаат қилишга мажбур этувчи асосий сабаб кўрсатилади. Иккинчи қисмида хатда қўйилаётган масалани ҳал қилиш зарурлиги далиллар асосида баён қилинади. Хатнинг учинчи (хулоса) қисмида эса хат ёзишдан кўзланган асосий мақсад ифодаланади.

Хизмат хатлари имкони борича қисқа бўлиши, бироқ бу қисқалик унинг аниқ ва равшанлигига таъсир этмаслиги керак. Қоидага кўра, хизмат хатлари бир бетдан ошмаслиги лозим. Фақат жуда муҳим масалалар ёзилган, бирмунча муфассал баён талаб қилувчи хатларгина истисно тариқасида уч бетгача бўлиши мумкин. Хизмат хатлари қоғоз варагининг олди ва орқа томонларига ёзилади.

Расмий хатларни тузувчи шахс маълум малакага эга бўлиши керак. Расмий хатларни тўғри ва тез тузиш, аввало, ўзбек тилининг ўзига хос хусусиятларини, шунингдек, замонавий расмий услубни ва унга қўйиладиган талабларни билишни тақозо этади. Ушбу талабларни бажармаслик, биринчидан, хатлар билан ишлашни қийинлаштиради,

иккинчидан, уларнинг ҳуқуқий ва амалий аҳамиятини йўқотади.

Расмий хатлар матнида икки хил мазмунда тушуниладиган жумлалар бўлмаслиги учун кўчма маънодаги сўз ва ибораларни қўллашда эҳтиёткорлик, синчковлик талаб этилади.

Расмий хатлар тилида аниқлик ва қисқалик асосий мезон ҳисобланади. Бундай хатлар тили ва услуби конунлар тилига қўйиладиган талаблар даражасида бўлиши зарур.

Хизмат хатлари икки нусхада ёзилади ва имзоланади. Биринчи нусха жўнатилиб, иккинчи нусха муассасанинг ўзида сақланади. Агар хат икки ва ундан ортиқ жойга йўлланса, хат жўнатилаётган асосий муассаса ёки раҳбар ходимнинг номидан сўнг бошқалари берилади. Биргина ҳужжатда уни олувчиларнинг номи тўрттадан ошмаслиги керак. Хизмат хатлари, одатда, муассаса номига юборилади. Фақат масаланинг ҳал қилиниши бевосита раҳбарга боғлиқ бўлса, хат раҳбар номига жўнатилиши мумкин.

Хизмат хатларида матн учун сарлавҳа катта аҳамиятга эга. Улар ҳужжатнинг қисқача мазмунини, яъни хат нима ҳақда эканлигини кўрсатади. Масалан: «*Мактаб таъмири учун қўшимча маблағ ажритиш ҳақида*», «*Тўловларга кафолат бериш ҳақида*». Матн учун сарлавҳаларнинг аниқ ва қисқа берилиши иш юритишда қатор қулайликлар яратади.

Сарлавҳа бир жумладан иборат бўлиб, хат матнидан олдин чап томонда жойлашади. Одатда, сарлавҳа «*ҳақида*» ёки «*тўғрисида*» каби кўмакчилар ёрдамида тугатилади.

Сарлавҳа икки қатордан ошмаслиги зарур.

Хизмат хатлари матнидан сўнг хатга имзо чекувчи раҳбар лавозимининг номи аниқ кўрсатилиши керак. Агар хат хос иш қоғозида ёзилмаган бўлса, хатнинг имзо қисмида лавозим номидан ташқари муассаса номи ҳам тўлиқ кўрсатилади.

Ҳужжат муассаса раҳбари томонидан имзоланади. Иш юритиш жараёнида баъзан хатга раҳбар вазифасини

бажарувчи шахс ёки унинг ўринбосари хатда қайд этилган лавозим номи олдига чизиқча қўйиб (гўё ўринбосар имзо чекаётганлигини уқтираётгандек) имзо чекади. Бу иш юритишга масъул бўлган шахс тегишли йўриқномадан хабардор эмаслигидан далолат беради. Хатни тайёрлаш жараёнида тузувчи хатга ким имзо чекишини олдиндан билиши керак. Раҳбар бўлмаган ҳолларда шундай ваколатга эга бўлган шахс, яъни унинг вазифасини бажарувчи ёки ўринбосари, лавозими аниқ кўрсатилган ҳолда («директор вазифасини бажарувчи», «директор ўринбосари» тарзида), имзо чекиши мумкин.

Хатда баён қилинган масалалар бўйича жавобгарлик бир неча шахс зиммасига юклатилган бўлса, имзолар сони икки ёки ундан ортиқ бўлиши мумкин (масалан, тўлов ҳақидаги кафолатномаларда, молиявий ҳужжатларда).

Хатда имзолар маълум тартиб асосида, яъни эгаллаб турган лавозимига кўра жойлашади. Имзодан сўнг имзо чекувчининг исми ва фамилияси ёзилади, масалан:

Корхона директори	(имзо)	Б. Каримов
Бош ҳисобчи	(имзо)	Ҳ. Самиев

Агар хатга бирор ҳужжат илова қилинаётган бўлса, хатнинг қуйи қисми чап томони ҳошиясига «Илова» сўзи қўйилади, сўнг тартиб рақами билан илова қилинаётган ҳужжатлар номи, нусхаси ва бети кўрсатилган ҳолда берилади. Ҳар бир илова қилинаётган ҳужжат номи алоҳида қаторда жойлашади.

«Илова» сўзининг остидан ҳеч қандай ёзув ёзилмайди, масалан:

Илова: 1. «Ўзкейсмаш» қўшма корхонаси билан тузилган шартнома нусхаси ўзбек ва инглиз тилларида – 3 бет, 1 нусха.
2. «Ўзкейсмаш» қўшма корхонаси мутахассислари хулосаси – 5 бет, 1 нусха.

Хат матнида қайд этилган илованинг мавжудлиги қуйидаги тарзда ҳам ифодаланиши мумкин:

Илова: _____ бетда _____ нусхада

Ушбу реквизит босма иш қоғозида тайёр холда ҳам бўлиши мумкин.

Агар илова қилинаётган ҳужжат муҳим (мустақил) бўлса, яъни асосий мақсад мазкур ҳужжатни маълум ташиқлотга етказиш бўлса, бундай ҳужжатлар алоҳида илова хатлар ёрдамида йўлланади.

Хизмат хатлари вазифаси ва мазмунига кўра бир неча турга бўлинишини юқорида таъкидлаган эдик. Хатларнинг ўзига хос хусусиятларидан яна бири шундаки, уларнинг номи (кафолат хати, илова хат, таклиф хат, сўров хат ва бошқалар) ёзилмайди. Уларнинг қандай хат эканлиги матн мазмунидан билиниб туради. Биз қуйида иш юртишда кенг тарқалган хат турларини алоҳида-алоҳида кўриб чиқамиз.

Хизмат хатлари зарурий қисмларининг жойлашуви

Илова

① ② ③		
④ ⑤ ⑥		
⑨		⑭
⑧	⑦	
⑩	⑪	
⑬	⑫	⑮

⑰		

⑱		

Илова _____		
⑲ _____		
Хатга имзо чекувчи шахснинг лавозими	⑳ Имзо	Исм, ота ва фамилия; бети ҳарфлари ва фамилияси
⑳		
㉑		
㉒		
㉓		
㉔		

АХБОРОТ ХАТ

Бундай хатлардан кўзланган мақсад – маълум ташкилот ёки шахсни амалга оширилади тадбирдан хабардор қилишдир.

Ахборот хатларнинг ҳажми оддий маълумотнома кўри-нишида бўлиб, бир жумладан то бир неча саҳифагача бўли-ши мумкин. Баъзан ахборот хатлардан айрим ташкилотлар ўз фаолиятини тарғиб қилиш мақсадида ҳам фойдаланади.

Ушбу хатларга референт ёки котибнинг имзоси етар-ли. Бироқ хатда баён қилинаётган воқеа ёки тадбирнинг аҳамиятига қараб, хат тегишли мансабдор шахс томони-дан имзоланиши ҳам мумкин. 1–2-иловаларда шундай хат-лардан намуналар келтирилди.

Ахборот хат намуналари

1-шова

ДАРСЛИКЛАР БИЛАН ТАЪМИНЛАШ ҲАҚИДА

«Ўқитувчи» нашриёт-матбаа ижодий уйи ўқувчилар учун ўзбек тилида куйидаги дарсликларни нашрдан чиқарганлигини Сизга маълум қилади:

«Жаҳон тарихи» – 7-синф учун

«Жаҳон тарихи» – 10-синф учун

«Биология» – 10-синф учун.

Қ. Абдуллаева. «Ёзишни ўрганамиз».

Ушбу дарслик ва китобларни етказиб бериш учун тегишли нусхада буюртмалар қабул қилинади.

Улгуржи харидорларга дарсликларни сотиб олишда чегирма берилади.

2-шова

ИЛМИЙ-АМАЛИЙ СЕМИНАР ЎТКАЗИШ ҲАҚИДА

ЎЗР ФА Ўзбек тили, адабиёти ва фольклори институти 2018 йил октябрь ойида «Хужжатлар тили ва услуби» мавзудида илмий-амалий семинар ўтказишни режалаштирмоқда.

Семинардан кўзланган мақсад – вазифавий услубларнинг назарий ва амалий томонларига бағишланган масалаларни муҳокама қилиш. Семинар ҳужжатшуносларга, иш юритувчиларга, фуқаролик ҳолати ҳужжатларини расмийлаштирувчиларга, шунингдек, тилшуносларга мўлжалланган бўлиб, унда қуйидаги масалалар кўриб чиқилади:

- ҳужжатлар тилини тартибга солиш ва иш юритиш атамаларини бирхиллаштириш;
- иш юритиш атамаларини тартибга солишнинг янги аҳборот технологиялари шароитидаги самарадорлиги;
- ҳужжатларни таснифлаш ва ҳужжатлар тизими;
- ҳужжат тайёрлаш ва расмийлаштиришнинг умумий қоидалари;
- ҳужжатларнинг Давлат ягона нусхасини яратиш.

Сизни илмий-амалий семинарда ўз маърузангиз билан қатнашишга таклиф этамиз. Маърузаларни махсус тўплам шаклида 2018 йилда нашр қилиш режалаштирилган.

Илмий-амалий семинарда иштирок этиш ва маъруза мавзуи ҳақида 2018 йилнинг 1 сентябригача қуйидаги манзилга мурожаат қилишингизни сўраймиз.

100060, Тошкент шаҳри Шаҳрисабз тор кўчаси 5-уй
ЎзР ФА Ўзбек тили, адабиёти ва фольклори институти.
Маълумот учун телефон: 71 233-71-44.

Институт директори

Н. Маҳмудов

ДАЪВО ХАТИ

Маълум бир муассасанинг бошқа бир идора ёки транспорт ташкилотларига нисбатан талаб ва эътирозлари баён қилинган хатлар – *даъво хатлари* ёки *даъвономалар* деб юритилади.

Даъво хатлари товар етказиб бериш, қурилиш ишлари, ижара, юк ташиш ва шу каби бир қанча ишлар бўйича тузилган шартномалар бажарилмай қолганда, ўз қонуний ҳуқуқларини ва манфаатларини ҳимоя қилиш мақсадида тузилади.

Даъво хатларида, асосан, шартнома (битим)га кўра ўз зиммасига олган мажбуриятини бузган томон етказган зарарни қоплаш талаб қилинади.

Даъво хатларининг асосий зарурий қисмлари қуйидагилардан иборат:

1. Даъво қилувчи муассаса номи ва манзили.
2. Хатнинг ёзилиш санаси ва тартиб рақами.
3. Даъвони қабул қилувчи муассаса номи ва манзили.
4. Даъво баҳоси (қиймати).
5. Хат матни.
6. Иловалар рўйхати (саҳифалар сони кўрсатилган ҳолда).
7. Мансабдор шахс(лар)нинг имзоси.

Одатда, даъво хатлари уч нусхада тайёрланади. Хатнинг 1-нусхаси айбдорга, 2-нусхаси даъвогарнинг ўзига қолдирилади. Айбдор муассаса даъво хатида кўрсатилган талабларни бажаришдан бош тортган тақдирда, хатнинг 3-нусхаси даъво аризасига қўшиб, судга ёки ҳакамликка топширилади.

Даъво хатларида даъвогар талабини асослайдиган ҳамда тасдиқлайдиган далиллар, кўрсатмалар ва экспертиза далолатномаси, қабул қилиш далолатномаси, савдо далолатномалари ва ҳоказолар хатга илова қилиниб, уларнинг рўйхати кўрсатилиши керак (3-4-иловаларга қаранг).

Даъво хатларига қуйидагилар илова қилинади:

1. Товар-транспорт юкхати (темир йўл юкхати, аэрофлот юкхати, автотранспорт юкхати ва бошқалар).
2. Савдо далолатномалари (юк қисман йўқолганда ва бузилганда).
3. Юкнинг ташиш учун қабул қилинганлиги тўғрисида патта (юк бутунлай йўқолганда).
4. Жўнатилган мол (товар)нинг рўйхати ва баҳоси кўрсатилган ҳужжат, тўлов талабномаси, нарядлар, маҳсулотни жўнатиш учун берилган ҳужжат.
5. Даъво ҳисоб-китобининг суммаси (бундай ҳисоб-китоблар агар матннинг ўзида кўрсатилмаган бўлсагина илова этилади).
6. Даъвогарнинг фикрига кўра даъвонинг ҳақлигини тасдиқлай оладиган ҳужжатлар.

Навойи вилояти улгуржи ва чакана савдо бошқаруви
Навойи туманлараро улгуржи чакана савдо базаси
104170, Навойи шаҳри Темирийўл кўчаси 4-уй.
тел. 8-14-76, ҳисоб рақами 0007210

2016 йил 26 февраль 24 07-46-сон

«Ўзтўқимачиликсаноат»
уюшмаси
100312, Тошкент шаҳри
Уста Ширин кўчаси 21-уй.

810 000 сўмлик камомад товарлар
бахосини ундириш ҳақида

2016 йил 5 январда Сизлар томондан 10428 рақамли ҳисоб орқали юборилган трикотаж буюмларни олдик. Юк Тошкентдан Навойи станциясига 2016 йил 10 январда 462481 рақамли темир йўл юкхати бўйича 6004821 рақамли темир йўл контейнерида, юк жўнатувчининг тамғаси бузилмаган ҳолда етиб келди.

2016 йил 10 январда трикотаж буюмларни қабул қилиб олиш жараёнида ҳар бирининг баҳоси 87 000 сўм бўлган спорт костюмидан (артикули 4621) ўн дона етишмаслиги аниқланди. Камомад жами – 870 000 сўмни, савдо чегирмасини (10%) ҳисобга олмаганда, 810 000 сўмни ташкил этади.

Камомад жамоат ташкилотининг вакили Т.Раҳимов иштирокида амалдаги 197-рақамли гувоҳномага асосланиб, 10 январда тузилган далолатномада қайд этилди.

Жорий йилнинг 10 январида ушбу камомад ҳақида Сизни хабардор қилиш мақсадида, шунингдек, трикотаж буюмларни қабул қилишда иштирок этиш учун ўз вакилларингизни юборишни сўраб, Сизга жўнатган телеграммамиз жавобсиз қолди.

Кўрсатилган товар учун Сизнинг ҳисобварағингизда қайд этилган сумма тўлиқ тўланганлиги муносабати билан Сиздан 10 кун муддат ичида бизнинг ҳисоб рақамимизга 810 000 сўм пул ўтказишингизни сўраймиз.

Илова: 1. Камомад хақидаги далолатнома (2 бет, 1 нусха).
2. Жамият ташкилоти вакили гувоҳномасининг нусхаси (1 бет, 1 нусха).

База директори

(имзо)

Р. Салимов

Даъво хати шакли

4-илова

Товар етказиб бериш
кечиктирилганлиги учун
жарима тўлаш хақида

ДАЪВО

_____даги _____рақамли шартномага
биноан
(сана)

Сиз _____га баҳоси _____бўлган
(ташкилот, фирма номи) (сўм сўз билан)

_____дона _____етказиб беришингиз керак эди.
(товар номи)

Бироқ кўрсатилган шартноманинг шартлари бузилган
ҳолда

товар _____кун кечикиб етказиб берилди (шу
кунгача етказиб берилмади).

Шартноманинг _____бандига мувофиқ, фирма
муддатида етказиб берилмаган _____сўмлик товар
баҳосидан _____% миқдорда Сизнинг ҳисобингизга
_____сўм жарима ёзди.

Кўрсатилган жарима суммасини 30 кунлик муддатда биз-
нинг _____ҳисоб рақамимизга ўтказишингизни сўрайман.

Мазкур сумма белгиланган муддатда тўланмаса, иш
хўжалик судига оширилади.

Фирма директори _____ И. Фозилов
(имзо)

ТАЛАБНОМА

Хизмат ёзишмалари сирасида бир ташкилотнинг бошқа ташкилотга йўллаган талабномалари ҳам учрайди. Бундай талабномалар ўзаро даъво мазмунидаги олди-сотди шартномалари асосида маҳсулот сотиб олиш ва уни етказиш амалга оширилмаганда, лизинг шартномалари шартлари бажарилмаганда уни муддатидан олдин бекор қилиш, шартноманинг бажарилмаганлиги оқибатида келиб чиқадиган зарарни қоплаш каби талаблар билан йўлланади. Қуйида ҳозирги кунда таомилга кирган талабномалардан намуналар келтирамиз:

5-шова

2018 йил « ___ » _____

_____-сон

«Сифатли техника» МЧЖ

Манзил: Тошкент вилояти

Нурафшон шаҳри

Алишер Навоий кўчаси 44-уй

ТАЛАБНОМА

(Ўттиз етти миллион сўмлик кондиционер етказиб бериш мажбуриятини бажариш ва кечиктирилган кунлар учун пеня тўлаш ҳақида)

Ўзбекистон Республикаси Фанлар академияси Ўзбек тили, адабиёти ва фольклори институти ва «Сифатли техника» масъулияти чекланган жамияти ўртасида 37 000 000 сўмлик кондиционер (10 та)ни етказиб бериш тўғрисида 2018 йил 10 февралда 3-сонли шартнома тузилган.

Шартноманинг 2.1-бандига асосан 15% олдиндан тўлов – 5 550 000 (беш миллион беш юз эллик минг) сўм 2018 йил 13 февралда ҳисоб рақамингизга 5-сонли тўлов ҳужжати асосида ўтказиб берилган. Шартноманинг 2.2-бандига асосан «Буюртмачи» олдиндан тўловни амалга оширгандан сўнгра «Ўтказиб берувчи» 5 кун ичида товарларни етказиб бериши белгиланган.

Шартноманинг 3.4-бандига асосан эса «Етказиб берувчи»га товарларни белгиланган сифатда, миқдорда ва муддатда «Буюртмачи»га етказиб бериш мажбурияти юкланган. Лекин Сиз томонингиздан етказиб берилиши керак бўлган товарлар 15% олдиндан тўлов – 5 550 000 (беш миллион беш юз эллик минг) сўм 2018 йил 13 февралда ҳисоб рақамингизга ўтказиб берилганлигига қарамасдан етказиб берилмаган ва бу билан шартнома шартлари бузилган.

Шартноманинг 4.6-бандида, шунингдек, Ўзбекистон Республикасининг «Хўжалик юритувчи субъектлар фаолиятининг шартномавий-ҳуқуқий базаси тўғрисида»ги Қонунининг 25-моддасида «Етказиб берувчи» етказиб берилмаган ёки етказиб бериш муддатлари кечиктириб юборилган товарнинг ҳар бир кечиктирилган кунини учун белгиланган тартибда 0,5 фоиздан пеня тўлаши (бу етказиб берилмаган товар миқдорининг 50 фоизидан ошмаслиги керак), лекин тўланган пеня томонларни шартнома мажбуриятларини бажармаганлиги учун жавобгарликдан, контракт шартларини бажармаслик асосида етказилган моддий зарарни қоплаш ва товарларни етказиш мажбуриятидан озод қилмаслиги белгиланган. Сиз томонингиздан эса 48 кун ҳисобида 37 000 000 (ўттиз етти миллион) сўмлик кондиционер (10 та) кечиктирилган.

Юқоридагилардан келиб чиқиб, корхонангизга нисбатан 48 кун кечиктириб, етказиб берилмаган 37 000 000 (ўттиз етти миллион) сўмлик товар учун товар суммасининг (48 x 0,5%) 24 фоизи миқдорида 8 400 000 (саккиз миллион тўрт юз минг) сўм пеня суммаси ҳисобланди.

Мазкур ҳолат Ўзбекистон Республикаси Фуқаролик кодексининг 333-моддасида: «Қарздор айби бўлган тақдирда мажбуриятни бажармаганлиги ёки лозим даражада бажармаганлиги учун, агар қонун ҳужжатларида ёки шартномада бошқача тартиб белгиланмаган бўлса, жавоб беради», дейилган. Ўзбекистон Республикаси Олий хўжалик судининг Ўзбекистон Республикасининг 2002 йил 4 мартдаги 103-сонли «Хўжалик юритувчи субъектлар фаолиятининг шартномавий-ҳуқуқий базаси тўғрисида»ги Қонунини хўжалик судлари амалиётида қўллашнинг айрим масалалари ҳақида»ги ва 2007 йил 15 июндаги 163-сонли «Мажбуриятларни бажармаганлик ёки лозим даражада бажармаганлик учун мулкий жавобгарлик тўғрисидаги фуқаролик қонун ҳужжатларини қўллашнинг айрим ма-

салалари ҳақида»ги қарорларида ҳам мажбуриятни бажармаганлик учун қарздорнинг жавобгар бўлиши айтилган.

Шунга кўра, Ўзбекистон Республикаси «Хўжалик юридувчи субъектлар фаолиятининг шартномавий-ҳуқуқий базаси тўғрисида»ги Қонунининг 7-, 17 – 19– ва 25-моддаларига, Ўзбекистон Республикаси Фуқаролик кодексининг 333-моддасига асосан Сиздан қуйидагиларни:

1. Ушбу ҳисобланган 8 400 000 (саккиз миллион тўрт юз минг) сўм пеня суммасини қуйидаги ҳисоб рақамга ўтказишингизни;

2. 37 000 000 сўмлик кондционерлар (10 та)ни етказиб бериш мажбуриятини бажаришингизни

Талаб қиламиз:

Акс ҳолда, Ўзбекистон Республикаси Иқтисодий процесуал кодексининг 148–151-моддаларига асосан иқтисодий судга даъво аризаси киритилишини маълум қиламиз.

СТИР: 200 901 384 ш/хр: 400110860262877950100056009

Молия Вазирлиги Ғазначилиги

ғазна/х/р: 2340 2000 3001 0000 1010

Банк номи: ХККМ Марказий банк

Тошкент шаҳар бош бошқармаси

БММ: 00014 СТИР: 201 122 919

Илова: 2 варақда.

1. 3-сонли шартнома нусхаси.

2. 5-сонли тўлов ҳужжати.

2018 йил «__» _____

_____-сон

«_____» _____

Маъзили: _____ шаҳри

_____ тумани

_____ кўчаси __-уй.

ТАЛАБНОМА

(лизинг шартномасини муддатидан олдин бекор қилиш, асосий қарз ва унга ҳисобланган пеняни ундириш ҳамда лизинг объектини қайтариш тўғрисида)

«_____» МЧЖ ва «_____» МЧЖ ўртасида

2018 йил 1 январда __-сонли лизинг шартномаси имзоланган. Мазкур лизинг шартномасининг 1.1-бандига кўра, Лизингга берувчи лизинг объектини шартномада кўрсатилган муддатда топшириши, Лизингга олувчи эса лизинг объекти тўловларини шартномада кўрсатилган муддатда тўлаш мажбуриятини олган.

Лизингга берувчи 2018 йил 30 январда лизинг объектини Лизинг олувчига топширган ва бу ҳақда тегишли тартибда қабул қилиш-топшириш далолатномаси тузилган. Аммо Лизинг олувчи томонидан шартнома мажбуриятлари лозим даражада бажарилмасдан келмоқда. Шунга кўра, 2018 йил 1 март ҳолатига «_____» МЧЖнинг «_____» МЧЖ олдида (2018 йил январь ойидан 2018 йил март ойигача 3 ойлик давр учун) жами _____ сўм қарздорлиги мавжуд.

Шартноманинг 3.3-боби «б» бандига кўра, мажбуриятлар лозим даражада бажарилмаганда, Лизингга берувчи лизинг объекти суммасининг 2/3 қисми тўлангунга қадар шартномани муддатидан олдин бекор қилишни ҳамда лизинг объектини қайтаришни талаб қилиш ҳуқуқига эга.

Ўзбекистон Республикаси Фуқаролик кодексининг 236-моддасига кўра мажбуриятлар мажбурият шартларига ва қонун ҳужжатлари талабларига мувофиқ бундай шартлар ва талаблар бўлмаганида эса – иш муомаласи одатларига ёки одатда қўйиладиган бошқа талабларга мувофиқ лозим даражада бажарилиши керак.

Ўзбекистон Республикаси «Хўжалик юритувчи субъектлар фаолиятининг шартномавий-ҳуқуқий базаси тўғрисида»ги Қонунининг 25-моддасига кўра товарларни етказиб бериш муддатлари кечиктириб юборилган, тўлиқ етказиб берилмаган, ишлар бажарилмаган ёки хизматлар кўрсатилмаган ҳолларда, товар етказиб берувчи (пудратчи) сотиб олувчига (буюртмачига) кечиктирилган ҳар бир кун учун мажбурият бажарилмаган қисмининг

0,5 фоизи миқдорида пеня тўлайди, бироқ бунда пенянинг умумий суммаси етказиб берилмаган товарлар, бажарилмаган ишлар ёки кўрсатилмаган хизматлар баҳосининг 50 фоизидан ошиб кетмаслиги лозим. Пеняни тўлаш шартнома мажбуриятларини бузган тарафни товарларни етказиб бериш муддатларини кечиктириб юбориш, тўлиқ етказиб бермаслик, ишларни бажармаслик ёки хизматларни кўрсатмаслик оқибатида етказилган зарарни қоплашдан озод этмайди.

Шунга кўра, _____ сўмнинг 0,5% = _____ сўм бўлади. Мазкур суммани кечиктирилган кунга, яъни 90 кунга кўпайтирсак, 90* _____ = _____ сўмни ташкил этади. Демак, бунда _____ сўмнинг 50%ни пеня сифатида ҳисоблаймиз. _____ /50%= _____ сўм пеня бўлади.

Бундан ташқари, Ўзбекистон Республикаси Президентининг 1998 йил 4 мартдаги ПФ-1938-сонли Фармониغا асосан, шартнома мажбуриятларини ўз вақтида бажармаган мансабдор шахслар энг кам ойлик иш ҳақининг 5 баравари миқдорида жаримага тортилиши, бундай мажбуриятларни қасддан менсимаслик эса жиноий жавобгарлик келтириб чиқариши белгиланган.

Юқоридагиларга асосан, қарздор « _____ » МЧЖ кредитор « _____ » МЧЖга _____ сўм асосий қарз, _____ сўм пеня тўлаши, шунингдек, лизинг шартномасини бекор қилишни ҳамда лизинг объектини қайтариши лозим.

Ўзбекистон Республикаси Фуқаролик кодексининг 242-моддасига биноан, 10 кун муддат ичида _____ сўм асосий қарз, _____ сўм пеня тўлашни, шунингдек, лизинг шартномасини бекор қилишни ҳамда лизинг объектини қайтаришни сўраймиз.

Мазкур сумма тўланмаган ҳамда лизинг объекти қайтарилмаган тақдирда иқтисодий судга мурожаат қилишимиз мумкинлиги ҳақида огоҳлантирамиз.

« _____ » МЧЖ директори / _____ /

Б У Ю Р Т М А

Бирон бир ишлаб чиқариш объекти томонидан иккинчи бир корхона ёки ташкилотга муайян маҳсулотни етказиб бериш бўйича ёзиладиган хатлар ҳам ҳужжатчиликда кўп учрайди. Бундай хатлар асосан буюртма шаклида жўнатилади.

7-шова

2016 йилда кишлоқ хўжалик техникасини лизингга олиш учун

Б У Ю Р Т М А

2016 йил «__» __-сонли

Буюртма берувчи-хўжалик

субъектининг тўлиқ номи _____

Асосий фаолият тури _____

Ташкилий-ҳуқуқий шакли _____

Юридик шахс Гувоҳномасининг рақами _____

Юридик манзили (почта индекси) _____

Уй манзили: _____

Телефон рақами (туман коди билан) _____

факс _____

Уяли телефон рақами (коди билан) _____

Интернет манзили _____ Раҳбарнинг Ф.И.Ш. _____

Бош ҳисобчининг Ф.И.Ш. _____

Ҳисоб-китоб рақами _____

Банкнинг номи _____

МФО _____

ИНН _____

Лизингга олиш учун буюртма берилган техниканинг номи, русуми, сони, ишлаб чиқарувчи (Сотувчи) номи, кишлоқ хўжалик техникасини лизингга олиш учун тақдим этилиши талаб этиладиган ҳужжатлар рўйхатини олдим.

Буюртма берувчи хўжалик раҳбари _____ Имзо

Ф.И.Ш

М.Ў.

«__» _____

2016 йил

ТАҚДИМНОМА

Хужжатчилик ишларида кўп қўлланиладиган яна бир хат тури борки, у аксарият ҳолда тақдимнома характерида бўлади. Бундай тақдимномалар муайян ташкилот тизимида ишлаётган ходимни рағбатлантириш ёки уни ишдан бўшатишга розилик беришни сўраб ёзилган бўлиши мумкин.

Қуйида ходимни ишдан бўшатишга розилик беришни сўраб касаба уюшмаси кўмитасига берилган тақдимномани келтириш мумкин.

8-шова

ТАҚДИМНОМА	

(корхона номи)	
касаба уюшмаси кўмитасига	
Ушбу тақдимнома билан маъмурият _____	вази-
фасида ишловчи	

(фамилияси, исми)	
билан Меҳнат кодексининг _____	-моддасига мувофиқ

сабабли	
(ишдан бўшатиш сабаби)	
меҳнат шартномасини бекор қилишга розилик беришингизни сўрайди.	
Илова: 1. _____	
2. _____	
3. _____	
Корхона раҳбари _____	Ф.И. _____
(имзо)	(фамилияси, исми)
« » _____ 2021 йил.	

**Эслатма:* Тақдимномага илова қилиб, ходимни ишдан бўшатиш учун асос қилиб олинган ҳужжатлар кўшилади.

Улар жумласига ҳар бир ҳолатни ҳисобни олган ҳолда янги штатлар жадвали, тиббий хулоса, аттестация ҳайъатининг қарори, бошқа ишга ўтишдан бош тортганлик ҳақидаги далолатнома ва бошқа ҳужжатларни киритиш мумкин.

ИЛОВА ХАТ

Хатни қабул қилиб олувчиларни жўнатиладиган ҳужжатлар ҳақида ёзма хабардор қилиш учун қўлланувчи қисқача хабар қоғозидир. Илова хат иш юритишда кенг тарқалган. Муассасаларда бундай хатлар шартнома лойиҳаларини, зиддиятлар баённомаларини, даъво материалларини жўнатишда қўлланади.

Илова хатларда шартномалар, даъво материалларининг жўнатилиш вақти ва турли ҳужжатлар лойиҳасини кўриб чиқиш муддатлари ҳам қайд қилинади, шу сабабли даъво-шикоят ишларида у ёзма далил сифатида қўлланиши мумкин.

Илова хатнинг асосий зарурий қисмлари:

1. Хатни олувчи муассаса ва мансабдор шахснинг номи.
2. Матн (кириш ва хулоса билан).
3. Илова (жўнатилаётган ҳужжатларни санаш).
4. Рахбар имзоси.

Илова хатлар бошқа ҳужжат материаллари билан бирга қўшиб жўнатилади.

Илова хатларнинг матнида, одатда, хулоса қисм асосий ўринни ташкил этади. Унда илова қилинаётган ҳужжатлар ва уларни жўнатишдан кўзланган мақсад ҳам кўрсатилади. Ҳужжатларни жўнатишда ҳар доим ҳам илова хат тузилиши шарт эмас. Биргина ҳужжатни (маълумотнома, буюртманнома ва бошқалар) жўнатишда илова хатлар тузилмайди. Агар илова қилинган ҳужжатлар қўшимча изоҳлар, маълумотлар, таклиф ва илтимослар билан боғлиқ бўлса ёки илова қилинаётган ҳужжатлар бир неча қисмлардан ташкил топсагина илова хат тузиш мақсадга мувофиқдир. Бошқа барча ҳолларда илова хат ортиқча ҳисобланади. Илова хат давлат интизомига риоя қилишни ва жўнатиладиган ҳужжатларнинг яхши сақланганлигини назорат қилувчи ишончли воситадир.

«Йўллаймиз», «илова қиламиз», «қайта йўллаймиз», «тақдим қиламиз» каби сўз ва бирикмалар илова хатларнинг ўзига хос белгиси ҳисобланади. 7-иловада илова хат намунаси берилди.

Ўзбекистон Республикаси
Фанлар академияси
У.О. Орипов номидаги ИОН-плазма
ва лазер технологиялари
институти лаборатория мудирини,
Ўзбекистон Республикаси
Фанлар академияси академигини,
физика-математика фанлари
доктори Ў.Х. Расуловга

Хурматли Ўткир Ҳасанович!

Сизга «Ўқитувчи» нашриёт-матбаа ижодий уйи томонидан 2018 йилда нашр этиш режалаштирилган «Физикадан русча-ўзбекча атамалар лугати» ва «Физикадан русча-ўзбекча тушунчалар изоҳли лугати» номли китоблар қўлёзмаларини кўриб чиқиб, тегишли тавсия бериш учун йўллаймиз.

Лугатларнинг қўлёзмалари илова қилинади:

1. «Физикадан русча-ўзбекча атамалар лугати» (805 саҳифа).
2. «Физикадан русча-ўзбекча тушунчалар изоҳли лугати» (323 саҳифа).

Директор

(имзо)

О. Ғуломов

Илова хатларнинг шартнома кўринишидаги тури ҳам бор. Бундай хат шартнома жўнатилганлигини тасдиқловчи далил ҳисобланади. Унинг намунаси 8-иловада берилди:

Илова хат шакли

10-илова

... рақамли шартномани
имзолаш ҳақида

Сизга _____ да биз томондан имзоланган ва муҳр билан тасдиқланган _____ -рақамли шартномадан _____ нусха йўллаймиз.

Ушбу шартномани расмийлаштириб, бир нусхасини бизга қайтаришингизни сўраймиз.

Агар Сиз қайтарган шартномада шартнома реквизитлари тўлдирилмаган ҳолда бўлса, ушбу шартнома Сизнинг айбингиз билан расмийлаштирилмаган ҳисобланади.

_____ да тузилган _____ рақамли шартномани имзолаб ва муҳрлаб Сизга қайта йўллаяпмиз, шунингдек, _____ ни ҳам илова қилдик, ушбуни шартноманинг

(ҳужжат номи)
ажралмас қисми деб ҳисоблашингизни сўраймиз.

(лавозим) (имзо)

(исми, фамилияси)

Ҳисоботларнинг барча шакллари, одатда, юқори ташкилотларга илова хатлар орқали жўнатилади. Ушбу хатлар матни жуда қисқа ва аниқ бўлади:

Намуна

11-илова

Сизга «Чевар» тикувчилик ишлаб чиқариш бирлашмасининг 2017 йил учун йиллик ҳисоботини йўллаймиз.

- Илова: 1. Бирлашманинг йиллик ҳисоботи (18 бет).
2. Бирлашмада 2017 йилда ишлаб чиқарилган маҳсулот турларининг қисқача рўйхати (4 бет).
3. Рақамли ҳисобот (1 бет).

ИЛТИМОС ХАТ

Муассасалар маълум бир ишни амалга ошириш ёки тугатиш мақсадида бошқа муассасаларга расмий хат орқали илтимос қилиши мумкин. Муассасалар ўртасидаги бундай ўзаро ёзишмалар илтимос хат воситасида бажарилади. Илтимос хат хизмат хатлари орасида энг

кўп тарқалган турлардан ҳисобланади. Илтимос хатлар ҳам бошқа хатлар каби муассасаларнинг хос иш қоғози-га ёзилади ва, албатта, жўнатилиш санаси ва жўнатма тартиб рақами кўрсатилади (12–13-иловаларга қаранг). Бундай хатларнинг энг содда кўриниши шахсий ва жамоат аризаларига ўхшаш бўлади.

Илтимос хатларнинг асосий зарурий қисмлари:

1. Хат олувчи ташкилот ва мансабдор шахснинг номи.
2. Матн.
3. Илова (зарур бўлган ҳолларда).

Агар хат матни учинчи шахс тилидан баён қилинса, илтимос бирмунча расмий тусга эга бўлади.

Ахборот ёки ҳужжатлар юборишни сўраб ёзилган илтимос хатларга жавоб кўпинча илова хат характерида бўлиб, уларнинг матни 14-иловадаги каби тузилиши мумкин.

Илтимос хат намуналари

12-илова

Тошкент давлат техника университети
Информатика кафедрасининг муdiri
К. Раҳимовага

Бирлашмамиз муҳандис-механиги О. Салимовни ҳисоблаш техникаси бўйича малака ошириш мақсадида 2 ой муддатга (2016 йил 5 январдан – 2016 йил 15 мартгача) тажриба ўташга қабул қилишингизни сўраймиз.

Тошкент электр-рўзгор
буюмлар ишлаб чиқариш
бирлашмасининг бош
директор ўринбосари

(имзо)

У. Шокиров

Ўзбек миллий академик
драма театри директори
Ф. Маъсудовга

Шайхонтохур тумани «Илғор» маҳалла фуқаролар йиғини театрингизда 16 январь соат 19.00 да намойиш этиладиган «Чимилдиқ» спектаклини томоша қилиш учун маҳалламиз аҳлига 45 (қирк беш)та билет ажратишингизни сўраймиз.

Билет қиймати нақд тўланади.

Илғор МФЙ
раиси

(имзо)

А. Зокиржонов

Сизнинг 2016 йил 12 январдаги 146-рақамли хатингизга жавобан 23 бетдан иборат корхонани қайта жиҳозлаш лойиҳасини жўнатяпмиз.

2016 йил 25 декабрдаги А–2–12 рақамли сўров хатингизга биноан таъмирлаш учун тузилган сметани (7 бет, 2 нусхада) йўллаймиз.

Мазкур ҳужжатнинг имзоланган ва муҳр билан тасдиқланган бир нусхасини бизнинг манзилимизга юборишингизни сўраймиз.

КАФОЛАТ ХАТИ

Муайян бир шарт ёки ваъдани тасдиқлаш мақсадида тузилади. Хатларнинг бу тури, қоидага кўра, бажарилган иш учун ҳақ тўлашда, ишнинг бажарилиш муддати ҳақида, тураржой билан таъминлашда, ишга қабул қилишда, бажариладиган ишнинг сифати ҳақида кафолат бериш учун тайёрланади ва ташкилот ёки алоҳида шахсларга жўнатилади.

Кафолат хатлари ҳам бошқа хат турларидек, одатда, идоранинг хос иш қоғозига ёзилади. Хат матнида кафолат маъноси куйидагича ифодаланиши мумкин: «Тўловга кафолат берамиз», «Тўловни кафолатлаймиз» каби. Айнан шу жумлани куйидагича кенгайтириш мумкин:

Қурилиш ишлари тугаши билан бир ой муддат ичида тегишли ҳақни Саноат-қурилиш банкнинг Миробод тумани филиали орқали тўланишини кафолатлаймиз.

Кафолат хати корхона раҳбари томонидан имзоланади. Молиявий ишлар билан боғлиқ бўлган кафолат хатларига бош ҳисобчи ҳам имзо чекиши зарур.

Кафолат хати бошқа хатлардан фарқли ўлароқ, хат йўлланаётган шахсга тўғридан-тўғри мурожаат қилиш билан бошланиши ҳам мумкин (15–16-иловаларга қаранг).

Кафолат хатлари намуналари

15-илова

Ҳурматли Ҳасан Абдуллаевич!

«Артель» компанияси Сизга ўзбек тилини ўргатиш бўйича машгулотлар олиб боришингиз учун барча шароитларни яратишга ва ўзаро шартнома асосида ҳақ тўлашга кафолат беради.

Завод директори

(имзо)

О. Ваҳобов

Бош ҳисобчи

(имзо)

Р. Каримов

Хурматли Баҳром Каримович!

Бизнинг бирлашмамиз Сизни қурилиш бўйича бош муҳандис лавозимига ишга қабул қилишга тайёр.

Сизга ва оилангиз аъзоларига шу йилнинг иккинчи ярмида фойдаланишга топшириладиган, бирлашмага қарашли бинодан икки хонали уй ажратилади.

Бирлашма директори

(имзо)

Н. Носиров

Баъзан кафолат хати матнида кафолат бериш билан бирга, хабар бериш, сўраш, илтимос каби маънолар ҳам ифодаланиши мумкин. 17-иловада ана шундай хат матнидан намуна келтирилди.

Кафолат хати намуналари

17-илова

Ўзбекистон Ёзувчилар
уюшмаси таржима
кенгашига

Алишер Навоий номидаги Самарқанд давлат университети шу йилнинг сентябрь ойида «Бадий таржима ва ўзбек адабиётининг халқаро алоқалари» мавзuida илмий-методик конференция ўтказишни мўлжалламоқда. Конференцияни ўтказишда Ёзувчилар уюшмасининг таржима кенгаши ҳамкорлик қилишини сўраймиз.

Конференция тезисларини нашр этиш, таклифномалар чиқариш, меҳмонларни кутиш каби юмуш ва харажатларни университет ўз зиммасига олади.

СамДУ ректори

(имзо)

И. Фамилияси

Ташкилотлар томонидан кутубхоналарга бериладиган тайёр андозавий кафолат мажбуриятлари ҳам ана шундай хатлар жумласига киради. Бундай мажбурият варақалари-

да хусусий зарурий қисмларгина тўлдирилади, холос. 18-иловада Ўзбекистон Республикаси Фанлар академияси Асосий кутубхонасига мўлжалланган кафолат мажбурияти шаклини келтирамиз.

Кафолат мажбурияти шакли

18-илова

КАФОЛАТ МАЖБУРИЯТИ

Ўзбекистон Республикаси Фанлар академиясининг
Асосий кутубхонасига

(100205, Тошкент Мўминов кўчаси 13-уй тел. 262-74-56)

_____ (муассаса номи, манзили, ҳисоб бўлимининг телефони)

_____ (ҳодимнинг лавозими ва тўлиқ номи)

номига шахсий аъзолик варақаси очишингизни сўрайди.

_____ ишдан бўшаган тақдирда, ҳисоб бўлимига кутубхона маълумотномасини топширмагунча, у билан ҳисоб-китоб қилмасликка кафолат берамиз.

Ушбу мажбурият бажарилмаган ҳолатда _____ томонидан кутубхонага қайтарилмаган адабиётлар учун бутун моддий жавобгарликни ўз зиммамизга оламиз.

Муассаса раҳбари _____
(имзо)

Мухр Бош ҳисобчи _____
(имзо)

Сана

Яккасарой тумани ХТБга қарашли
91-умумий ўрта таълим мактаби
директори А.Л.Темировага
8-«В» синф ўқувчиси
Камолов Равшаннинг
онаси Камолова Лоладан

Кафолат хати

Мен, Яккасарой тумани 91-умумий ўрта таълим мактабининг 8-«В» синф ўқувчиси Камолов Равшаннинг онаси Камолова Лола, Ўзбекистон Республикасининг «Таълим тўғрисида»ги Қонуни талабларининг бажарилишига, фарзандининг дарсларга ўқув куроллари билан ўз вақтида қатнашишига, мактаб ички тартиб ва одоб-ахлоқ қоидаларига риоя этишига кафолат бераман.

_____ имзо

Сана

Сўров хати

Жавоб талаб қиладиган бундай ёзишмаларда маълумотлар, ҳужжатлар ёки бошқа зарур нарсалар сўралади.

Биргина хатда турли масалаларга доир бир неча сўров акс этмаслиги, унда баён қилинаётган масалалар аниқ ва равшан ифодаланиши лозим. Фақат шу ҳолдагина йўлланган сўровга тез ва мукамал жавоб олиш мумкин.

Сўров хати, одатда, икки асосий қисмдан: кириш ва хулосадан иборат бўлади. Киришда сўровнинг юборилиш сабаби кўрсатилади, хулоса қисмда эса хат йўлланган ташкилотдан жавоб талаб қилинаётган масалалар ёритилади.

20–21-иловаларда сўров хатларидан намуналар келтирамиз. Улар хатлар учун мўлжалланган махсус хос иш қоғозларида расмийлаштирилади.

Сўров хати намунаси

20-шова

«Ўзбеккимёмаш» заводининг
директори Т.А. Салимовга

«Ўзбеккимёмаш» заводида 2016 йилнинг иккинчи ярмидан бошлаб даволаш барокамераси ишлаб чиқарилаётганлиги матбуот орқали маълум қилинди.

Бу замонавий ускуна бизни жуда қизиқтиради. Шу сабабли Сиздан ушбу барокамеранинг муфассал тавсифи, йўриқномаси ва тегишли фотосуратларини зудлик билан юборишингизни сўраймиз.

Хурмат билан
Самарқанд шаҳар 1-клиник
касалхонаси бош врач(имзо) А. Мадумаров

Муассасалар ўртасида қўлланувчи сўров ва жавоб хатлари матни қуйидагича бўлиши мумкин:

Сўров хати намунаси

21-шова

Самарқанд тумани
ҳоқимлигига

«Ўзбекистон овози» газетаси таҳририяти Шредер номидаги Боғдорчилик, тоқчилик ва виночилик илмий-ишлаб чиқариш бирлашмасининг Самарқанд филиали бир гуруҳ ишчиларидан таҳририятга келган ушбу шикоят хатини кўриб чиқиш учун Сизга йўллайди. Текшириш натижалари ҳақида таҳририятни хабардор қилишингизни сўраймиз.

Хатлар ва оммавий ишлар
бўлими мудири(имзо) Ў. Бердиев

«Халқ сўзи» газетаси
хатлар ва оммавий ишлар
бўлимининг мудир
Й. Бердиевга

«Халқ сўзи» газетаси таҳририяти томонидан 2018 йил 12 январда юборилган Б-122-08 рақамли сўров хатингизга жавобан Сизга шуни маълум қиламизки, Шредер номидаги Боғдорчилик, тоқчилик ва виночилик илмий-ишлаб чиқариш бирлашмасининг Самарқанд филиали бир гуруҳ ишчиларининг таҳририятга йўллаган шикоят хатида кўрсатилган масалалар туман ҳокимлигининг шу йил январда институт филиалида ўтказилган кўчма йиғилишида кўриб чиқилди.

Янгиариқ шаҳарчаси аҳолисини тоза ичимлик суви билан таъминлаш учун мавжуд артезиан қудуғининг насосларини таъмирлаш, аҳолига вақтинча фойдаланиб туриш учун томорқа ер ажратиб бериш каби масалаларни ҳал қилиш филиал директори Д.Мусаевга, туман электр тармоқлари корхонаси бошлиғи Г.Билоловга, мактаб ва боғчадаги мавжуд камчиликларни бартараф этиш халқ таълими бўлими мудир Х. Зафаровга топширилди.

Ушбу тадбирларнинг бажарилиши назоратга олинди. Уларнинг ижроси ҳақида таҳририятга қўшимча хабар қиламиз.

Самарқанд тумани
ҳокимининг ўринбосари (имзо) А. Саидов

ТАСДИҚ ХАТ

Маълум бир муассаса томонидан юборилган илтимос ва сўровларга жавоб тарзида ёзиладиган хатларнинг бир туридир.

Тасдиқ хатнинг қайси хатга жавобан битилганлиги иложи борица аниқ кўрсатилиши керак. Бундай хат матнида қўлланувчи асосий сўзлардан бири «тасдиқламок» феълдир. Масалан:

Тасдиқ хат матни намуналари

23-слова

Сизнинг хомашё сўраб 2019 йил 12 январда жўнатган А-22-18 рақамли хатингизни олганлигимизни тасдиқлаймиз. Бу тўғридаги жавобимиз 2019 йил 22 январгача хабар қилинади.

24-слова

Бугун, 5 июнда Сиздан буюртмамиз бўйича маҳсулот ишлаб чиқараётганлигингиз ҳақида хабар берилган телеграммани олдик.

Ўз вақтида қайтарилган жавоб учун Сизга миннатдорчилик билдирамыз.

25-слова

15 июндаги 200 000 (икки юз минг) зинт сўраб ёзган 10125-рақамли хатингизни олганлигимизни тасдиқлаймиз. Бироқ айни пайтда завод ўзида мавжуд буюртмаларни бажаришга улгурмаётганлиги сабабли илтимосингизни бажара олмаслигимизни маълум қиламыз.

Тасдиқ хатлар ўз вақтида жўнатилса, эслатма хатлар учун ҳеч қандай эҳтиёж сезилмайди, натижада хизмат ёзишмаларининг ҳажми қисқаради.

ФАРМОЙИШ ХАТ

Бир тармоққа тегишли қуйи муассасаларнинг барчасига йўлланган расмий хужжатдир. Фармойиш хатлар хизмат алоқаларининг кўпгина соҳаларида қўлланади. Уларнинг асосий вазифаси айнан бир хил мазмундаги хабарни бир неча манзилга етказишдир. Масалан, Ўзбекистон Республикаси Фанлар академияси ўз қарамоғидаги барча илмий

муассасалар ва ташкилотларга бир хил кўрсатма бермоқчи. Бу кўрсатма хат шаклида расмийлаштирилади ва рўй-хат бўйича барча институтларга тарқатилади.

Фармойиш хатларнинг ўзига хос хусусияти шундаки, у ташкилот қарамоғидаги корхоналарни у ёки бу масала ҳақида хабардор қилади ёки тегишли фармойишлар беради.

Баъзи фармойиш хатларда матнга нисбатан манзиллар номи кўпроқ жойни эгаллайди. Шу сабабли ҳам уларда хат йўлланаётган ташкилотларнинг умумий номини ёзиш мақсадга мувофиқдир, масалан:

*Барча тадқиқот институтларига
Барча музейлар раҳбарларига каби*

Фармойиш хатлар бош муассаса раҳбари томонидан имзоланади. Агар хат матнида ҳисоб бўлимига оид масалалар бўлса, бош ҳисобчи ҳам имзо чекади. Бош раҳбар имзолаган 1-нуска муассасада аслият сифатида сакланади. Бошқалари эса умумий бўлим ёки муассаса котиби томонидан тасдиқланиб, нуска сифатида тарқатилади (26-иловага қаранг).

Фармойиш хат намунаси

26-илова

Ўзбекистон Республикаси
Фанлар академиясининг
илмий-тадқиқот институтлари
ва илмий-ишлаб чиқариш
бирлашмалари раҳбарларига

Ўзбекистон Республикаси Инновацион ривожланиш
вазирлигининг сўровига биноан Фанлар академияси
Президиуми Сиздан Инновацион ривожланиш вазирлиги
томонидан 2018 йилда тайёрланган «Илм-фан ва инновацион
фаолият тўғрисида»ги Ўзбекистон Республикаси Қонуни
ҳақидаги фикр-мулоҳазаларингизни 2018 йил 30 декабргача
Илмий кадрлар бошқармасига йўллашингизни сўрайди.

Сиз билдирган фикр-мулоҳазалар қонуннинг такомиллашишида асқотади, деб ўйлаймиз. Қонун лойиҳасини regulatiон.gov.uz порталидан олишингиз мумкин.

Вице-президент

С. Мирзаев

(имзо)

ЭСЛАТМА ХАТ

Жўнатилган илтимос ва сўров хатларга жавоб олинмаса, шунингдек, тузилган шартномалар муддати бузилганида ёки унга амал қилинмаган ҳолларда эслатма хат юборилади.

Мазкур хатлар мазмун жиҳатидан унча катта бўлмайди. У мазмун ва ҳажм жиҳатидан телеграммаларга яқин туради.

Одатда, эслатма хат бир ёки икки жумладан иборат бўлиб, котиб ёки референт томонидан имзоланади. 27–30-иловаларда эслатма хат матнидан намуналар берилади.

Эслатма хат намуналари

27-илова

2019 йилнинг 15 октябрида корхонамиз учун 100 000 (юз минг) дона шифер ажратишни сўраб, Сизга хат йўллаган эдик, бироқ хат жавобсиз қолди. Илтимосимизни қондиришингиз ва 2019 йил 23 декабргача бизга бу ҳақда хабар беришингизни такроран сўраймиз.

28-илова

Мева-сабзавотларни йиғиштириб олиш бошлангани сабабли сабзавот сақлаш омборхонасини совитиш ускуналари билан қайта жиҳозлашни қисқа вақтда тугатишни яна бир бор Сиздан илтимос қиламиз.

29-шова

Бир неча марта эслатилганига қарамай, шу пайтгача корхонангиз келаси йил ишлаб чиқариш режасини тасдиқлаш учун тақдим этмади. Кўрсатилган материални 2019 йил 22 апрелгача тасдиқлаш учун тақдим қилишингизни сўрайман.

30-шова

Шартнома тузилгандан кейинги 10 кун ичида етказиб беришингиз керак бўлган маҳсулотни ҳалигача қабул қилмадик.

ДИПЛОМАТИК ВА ТИЖОРАТ ЁЗИШМАЛАР³

Дипломатик ва тижорат ёзишмалар ҳужжат турлари орасида энг ёши ва айна пайтда энг қадимийси ҳисобланади. Чунки Ўзбекистон мустақил давлат сифатида тан олинганидан кейингина шундай ҳужжатларни ўзбек тилида ёзиш масаласи кўтарилди, бунга эса ҳали кўп вақт бўлгани йўқ.

Аслида, ушбу ёзишмалар янгидан қайта туғилди, десак ҳам бўлади, чунки бундай ёзишмалар, ҳаволада зикр этилган қўлланма муқаддимасида таъкидланганидек, X–XII асрлардаёқ мавжуд бўлган. Улар «ёрликлар» деб аталган ва ўзига хос лисоний қолипларга, маъновий таркибий қисмларга эга бўлган. Ҳозир ҳам дипломатик ва тижорат ҳужжатлари шакл ва лисоний жиҳатдан ўзига хос хусусиятларга эга. Уларни ёзишда нимани ёзиш масаласигина эмас, уни қай йўсинда ёзиш масаласи ҳам муҳим бўлиб, бу унинг тузувчиларидан чуқур малака ва катта тажрибани талаб этади.

Дипломатик ёзишмаларда ҳужжат турини унинг мазмунидан келиб чиққан ҳолда тўғри танлаш ва ёзиш қонун-қоидаларига тўла ва аниқ амал қилиш, ҳужжат йўлланаётган мамлакат анъаналарини ҳисобга олиш зарурдир. Дипломатик ҳужжат, албатта, жавоб талаб қилади. Ҳужжатнинг қайси тури юборилган бўлса, шу тури билан жавоб қайтарилиши шарт. Баёнотга баёнот билан, шахсий хатга шахсий хат билан жавоб берилади. Ҳатто имзо қўйиб юборилган шахсий хатга фақат исми, ота исм ёзилган, лекин имзо қўйилмаган шахсий хат билан жавоб қайтариш ҳурматсизлик ҳисобланади. Дипломатик ҳужжатларнинг

³ Ушбу бўлимни тайёрлашда Ҳ.С. Муҳиддинова, Н.А. Абдуллаева тадқиқотлари асос қилиб олинди.

жавобсиз қолдирилиши камдан-кам ҳолларда юз беради ва салбий ҳолат сифатида баҳоланади.

Дипломатик ҳужжатларда ҳужжат юборилаётган мамлакатнинг номланишида, шахснинг лавозими, исми, фамилияси ва ота исмини ёзишда, унга мурожаат шаклларида бирон-бир хатога йўл қўйиш мутлақо мумкин эмас.

Дипломатик ҳужжатлар ташқи кўриниши жиҳатидан ҳам бенуқсон бўлиши шарт. Улар аъло сифатли қоғозга бир текис жойлаштирилган ҳолда беҳато ёзилиши, ҳеч қандай ҳарф ўчирилмаслиги ва тўғриланмаслиги, муҳр ўз ўрнига қўйилиши лозим. Ўтмишда нома, албатта, ҳукмдор тамғаси билан муҳрланган. Шоҳ муҳри ҳукмдорлик белгиси ҳисобланиб, бундай муҳрланган ҳужжатларга фақат иккинчи бир шоҳ муҳри орқалигина жавоб бериш мумкин бўлган. Бу, албатта, мамлакатлар тенг ҳуқуқлилигининг ифодаси бўлган. Ҳозир ҳам дипломатик ҳужжатлар давлат герби билан муҳрланади. Улар, асосан, давлат герби тасвири туширилган қоғозга ёзилади. Муҳрни тўғри ва ўз ўрнига қўйилишига алоҳида эътибор қаратилади. Муҳр қийшайиб қолмаслиги, ундаги герб тасвири, шунингдек, имзо ҳам аниқ кўриниб туриши талаб қилинади. Дипломатик ҳужжатлар солиб юбориладиган хатжилд хат (қоғоз) ҳажми билан бир хил бўлиши керак. Дипломатик ҳужжатларни почта орқали юбориш тавсия этилмайди, улар шахсан топширилиши ёки курьер (чопар) орқали юборилиши мумкин. Чопар хатжилдни ваколатли шахсга топшириши ва ундан тилхат олиши керак.

Дипломатик ҳужжатларнинг шакли, ташқи кўриниши қанчалик муҳим бўлмасин, диққат-эътибор асосий қисмга, унинг мазмунига қаратилмоғи лозим. Фикрни аниқ, тўғри, манتيкий изчил, асосли ҳамда иккинчи томоннинг хусусиятларини ҳисобга олган ҳолда баён этиш зарур. Ушбу ҳужжатларда ноаниқлик, далилларни нотўғри кўрсатиш бўлмаслиги лозим, чунки уни кейин тўғрилаб ёзиш ёки алоҳида тўғрилаб маълумот бериш мумкин эмас.

Дипломатик ёзишмалар ташқи ишлар вазирликлари томонидан шу мамлакатнинг давлат тилида олиб борила-

ди ва бирор халқаро тилдаги таржимаси илова қилинади. Элчихоналар ҳам ёзишмаларни ўз давлат тилларида ёки ўзлари турган мамлакат тилида олиб боришлари мумкин. Дипломатик ҳужжатларда сўзга эътибор жуда кучли бўлмоғи керак. Уларнинг тили содда, раван бўлиб, кўчма маънолардан холи бўлмоғи, сўз мазмун билан мутлақ мос бўлиши, ундан бошқача маъно англашилмаслиги керак. «Коса тагида ним коса» қабилдаги ифодаларга дипломатик ҳужжатларда ўрин йўқ. Агар сўз маъносида қандайдир маъно нозиклиги ёки мавҳумлик бўлса, яхшиси, уни бошқа сўз билан алмаштириш зарур.

Демак, дипломатик ҳужжатлар ўзига хос лексик-услубий, грамматик, морфологик ва синтактик хусусиятларга эга.

Лексик-услубий жиҳатдан дипломатик ёзишмалар ўз атамалар тизимига, қолиплаган турғун бирикмаларига, синоним, антонимлар каби турли ифода воситаларига эга. Шунини алоҳида таъкидлаб ўтиш керакки, хизмат хатлари ҳиссий-бўёқдор сўзлардан холи бўлиши талаб этилса, дипломатик ёзишмалар, аксинча, ҳиссий-бўёқдор сўзларга бойлиги, мактов ва илтифот сўзларига эгаллиги билан ажралиб туради. Мактов сўзлари дипломатик ёзишмаларнинг энг асосий тури бўлмиш нота-баёнотларнинг зарурий қисмларидан бири ҳисобланади. Уларнинг оз-кўп қўлланишига кўра ушбу ҳужжатлар маълум бир турларга ҳам ажратилади. Чунончи, ноталарда «*Жаноби олийлари*», «*Ҳурматли жаноб*», «*Сизга бўлган юксак ҳурматимга ишонч билдиргайсиз*» каби ҳурмат-эъзоз сўзларининг кўп қўлланиши унга дўстоналик, оз қўлланиши эса расмий тус беради.

Дипломатик ёзишмаларда синонимик қаторнинг кўпроқ услубий нейтрал сўзлари эмас, балки ижобий ҳиссий-бўёқли ва китобий услубга хос сўзлари кўп қўлланади. Чунончи, *билдираман* сўзи ўрнида *изҳор этаман*, *вақт ўрнида фурсат*, *бир марта ўрнида бир бора*, *мансаб ўрнида лавозим*, *рахмат ўрнида ташаккур*, *хурсанд* сўзи ўрнида *мамнун* сўзлари қўлланади. Дипломатик баённомада кўчма маънода қўлланувчи турғун сўз бирикмалари, жум-

ладан, бош устига, бошимиз кўкка етди, кўнглингизни чўқтирманг, бир ёқадан бош чиқариб, бир тану бир жон бўлиб каби иборалар, шунингдек, халқ мақоллари, ҳикматли сўзлар кенг қўлланади. Бундай турғун бирликлар ёзишмага кўтаринки руҳ беришга, таъсирчанликни оширишга хизмат қилади. Қадимда халқ иборалари дипломатик ҳужжатларда, айниқса, кўп қўлланган бўлиб, ҳозир ҳам айрим расмий шахсий хатларда тез-тез учраб туради.

Умуман олганда, дипломатик ҳужжатларда дўст қиладиган ҳам, душман қиладиган ҳам сўздир. «Айтилган сўз – отилган ўқ». дейди халқимиз. Ўз ўрнида айтилган ёки ёзилган сўз халқларни бир-бирига яқинлаштиради, баъзи келишмовчиликларни бартараф этишга ёрдам беради. Аксинча, нотўғри ёки ноўрин айтилган сўз эса салбий оқибатларга олиб келиши мумкин. Шунинг учун дипломатик ёзишма олиб борилаётганда халқимизнинг «Тилга ихтиёрсиз – элга эътиборсиз», «Сўздан сўзнинг фарқи бор, ўттиз икки нақли бор» каби доно ўғитларини ҳамиша ёдда тутиш керак. Юқорида айтиб ўтганимиздек, дипломатик ёзишмалар алоҳида атамалар тизимига эга. Уларнинг асосий қисми халқаро миқёсдаги атама бўлгани учун таржимасиз қўлланади.

Расмий услубнинг ушбу тури грамматик жиҳатдан ҳам ўзига хос хусусиятларга эга. Дипломатик ёзишмаларда фикр кўпинча I ёки III шахс номидан ифодаланади, шу сабабдан гапларнинг кесими I ёки III шахс шаклида бўлади. Шуни алоҳида қайд қилиб ўтиш керакки, дипломатик мактубда пассив конструкциялар кўп қўлланади. Ҳатто баённи I шахс томонидан ёки «биз томондан қабул қилинган қарор» каби мажҳул шаклларда ифодалаш ҳоллари кўп учрайди. Гап ва сўз бирикмаларининг кўпроқ бириктирувчи боғловчилар (*ҳам, ва, ҳамда*) ёрдамида, эргаш гапли қўшма гапларнинг эса *-ки, шунинг учун, шу сабабли, шу туфайли* каби эргаштирувчи боғловчилар, равишдошнинг *-б, -иб* шакли воситасида боғланиши кузатилади. Дипломатик ёзишмаларда кириш сўз ва кириш бирикмалар кўп қўлланади.

Морфологик жиҳатдан кишилик, ўзлик, кўрсатиш олмошларининг, тусланмайдиган феъл шакллари, айниқса, ҳаракат номининг *-моқ* шакли, мажҳул нисбат шаклларининг, шунингдек, *умид қилмоқ, муяссар бўлмоқ, бекор қилмоқ, маълум қилмоқ, гуллаб-яшнамоқ* каби қўшма ва жуфт феълларнинг кўп ишлатилишини кузатиш мумкин. Бу ўринда шуни алоҳида таъкидлаш керакки, дипломатик ёзишмалар кўтаринки руҳда ёзилганлиги учун кўтаринкиликка хизмат қилувчи грамматик, морфологик шакллар кўп қўлланади. Чунончи, ҳаракат номининг *-моқ* шакли, феълларнинг *ишонч билдирадигайсиз, қабул этгайсиз* каби архаик ва китобий шаклларининг қўлланиши ва ҳ.к.

Синтактик жиҳатдан сабаб, мақсад, тўлдирувчи, шарт ва тўсиқсизлик маъноларини ифодаловчи эргаш гапли қўшма гаплардан кенг фойдаланилади. Сифатдош, равишдошли бирикмалар, *шунга боғлиқ ҳолда* (ёки *равишда*), *шу йўналишда, шунга асосланиб* ёки *шунга асосланган ҳолда, шунга кўра* ёки *шунга биноан* каби бирикмаларнинг; «*Вазирлик ишонч билдиради*», «*шуну билдириш шарафига муяссар бўлади* (ёки *бўлдим*)», «*Фурсатдан фойдаланиб, яна бир бор...га ишонч билдиради* (*билдираман*) ёки *умид билдиради* (*билдираман*)», «*Ишонч билдириб айтаманки...*», «*Менинг... ни қабул этгайсиз*» каби конструкцияларнинг кўп қўлланиши кузатилади.

Бир қарашда ноталарнинг «*Шуни маълум қиладики...*» ёки «*Шуни маълум қилиш шарафига муяссар бўладики...*» тарзида бошланишининг унчалик фарқи йўқдек туюлади. Бироқ бу давлатларнинг ўзаро муносабатига таъсир қилувчи муҳим омиллардан бири бўлиб қолиши мумкин, чунки бетакаллуф айтилган сўз, мақтовларсиз ёзилган ҳужжатлар давлатларнинг ўзаро муносабатида келишмовчиликлар мавжудлигини англатади. Агар бирор давлат ўзи томонидан юборилган ҳужжатда шунга йўл қўйса, иккинчи томон ҳам худди шу тарзда жавоб беради ва натижада давлатларнинг ўртасига совуқчилик тушади.

Дипломатик ёзишмаларнинг турлари

Дипломатик ёзишмалар жуда кенг қамровли бўлиб, уларда мамлакатларнинг ўз мустақиллигини эълон қилиши ва бошқа давлатлар билан дипломатик алоқалар ўрнатишига оид масалаларгина эмас, халқларнинг тақдирини ҳал этишга қаратилган тинчлик, бетарафлик, қуролсизланиш каби сиёсий масалалар, ўзаро иқтисодий ва маданий ҳамкорлик қилишга оид турли масалалар ҳам ёритилади. Шунга кўра, дипломатик ҳужжатларнинг тури ҳам ҳар хил бўлиб, ҳар бирини ёзишнинг ўзига хос қонун-қоидалари борки, уларга қатъий риоя қилиниши шарт.

Ҳозирги вақтда давлатлараро алоқаларда дипломатик ёзишмаларнинг қуйидаги турлари фаол қўлланмоқда:

1. Нота ва баёнотлар.
2. Расмий хатлар.
3. Илова хатлар.
4. Ярим расмий шахсий хатлар (номалар).
5. Эсдалик ёзишмалари.
6. Дипломатик (протокол) қайдномалар.
7. Меморандумлар.

Бу ўринда шуни қайд этиб ўтиш керакки, ушбу ҳужжатлар, асосан, ўзаро ёзишмалардан – хатлардан иборат бўлгани учун уларни *дипломатик ёзишмалар* деб аташ маъқулроқ кўринади.

Санаб ўтилган анъанавий, барча томондан эътироф этилган ҳужжатлар қаторида кўпчилик давлатлар қўллайдиган, аммо унчалик қатъий бир қолипга, шаклга эга бўлмаган ҳужжатлар ҳам мавжуд. Бу гуруҳга декларациялар (баённома), давлат раҳбарларининг мурожаатлари, шунингдек, телеграммалар киради. Кейинги пайтда телеграммалар юбориш кенгайди. Улар миллий байрамлар, таваллуд кунлари, юбилейлар муносабати билан юборилади. Телеграммани ўз вақтида юборишнинг ҳам аҳамияти катта. Чунончи, давлатга янги раҳбар тайинла-

ниши муносабати билан ўз вақтида юборилган телеграмма давлатлар ўртасидаги алоқани яхшилашга хизмат қилади.

Нота. Давлатлараро ёзишмаларнинг энг асосий ва кенг тарқалган тури бўлиб, бирор муҳим масала юзасидан ахборот берувчи олий даражадаги ҳужжатдир. Унга бевосита давлат бошлиқлари, президентлар, вазирлар, элчилар ва бошқа юқори мансабдор шахслар орасидаги ёзишмалар киради. Шунингдек, нота бирор шахсга бевосита мурожаатсиз, кўпинча давлатларнинг давлатларга, вазирликнинг вазирликка ёки элчихонага йўллаган ахбороти сифатида ҳам ёзилади. Шунга кўра, ҳозирги вақтда жаҳон ҳамжамиятида ноталарнинг икки хил тури кенг қўлланмоқда: шахсий нота ва вербал нота. Буларнинг ҳар иккиси ҳам ҳурмат-эъзоз сўзларининг қўлланишига кўра дўстона ёки расмий тусда бўлиши мумкин. Нота дўстона, илик муносабатда ёзилганда, ҳурмат сўзларининг меъёрдан ортиқ қўлланиши, расмий, яъни ўртача муносабатни ифодалаганда, шунингдек, таъзия билдирилганда, мактов сўзларининг бироз чегараланган ҳолда қўлланиши кузатилади.

Шахсий ва вербал ноталарга хос умумий хусусиятлар куйидагилар:

1. Ноталар юқори қисмига давлатнинг номи ёзилган ва давлат гербининг тасвири туширилган энг тоза, сифатли қоғозга ёзилади.

2. Қоғознинг юқори ўнг бурчагига нота йўллаётган давлат пойтахтининг номи ва сана ёзилади.

3. Нотанинг ҳажмидан қатъи назар, биринчи бетнинг пастки чап томонига у йўлланаётган давлат номи тўлиқ ёзилади, хатжилд устида ҳам худди шу манзил кўрсатилади.

Энди уларнинг ҳар бирини алоҳида-алоҳида кўриб чиқамиз.

Шахсий нота—бевосита давлат бошлиқлари ёки юқори мансабдор шахслар ўртасидаги дипломатик ёзишмадир. Бунда ушбу мансабдор шахсларнинг лавозим даражалари тенг бўлиши талаб қилинади. Шунини алоҳида қайд этиш керакки, нота ва баёнотларда давлатларнинг, лавозимларнинг номланишида йўл қўйилган ҳар қандай хато ёки кам-

чилик менсимаслик ёки беписандлик аломати сифатида қабул қилинади ва мамлакатларнинг ўзаро алоқасига жиддий таъсир кўрсатади. Шунинг учун дипломатик ҳужжатлар билан шуғулланувчи шахслар ҳар бир давлатга алоқадор анъана ва номланишларни аниқ билиши талаб қилинади. Давлат раҳбарларининг, вазир ва бошқа олий мансабдорларнинг исми, ота исми ва фамилияси тўлиқ, ҳеч қандай қисқартиришсиз ёзилиши керак. И.О.Ф, лавозимларни аслига мувофиқ ёзиш ҳурмат-эътибор белгиси ҳисобланади. Баъзи мамлакатларда исмлар жуда узун бўлиб, унда деярли барча авлодларни санаб кўрсатиш керак бўлади.

Нота юбораётган шахснинг номи ва лавозими тўлиқ ҳолда баёнотнинг юқори чап бурчагига, герб тасвири ёнига ёзилиши керак. Нота юборилаётган шахснинг номи ва лавозими пастки чап қисмига ёзилади.

Шахсий ноталар куйидаги масалалар бўйича юборилади:

- 1) ишонч ёрлиқларини топшириш;
- 2) элчихона, ваколатхоналарнинг очилиши муносабати билан;
- 3) давлатнинг ташкил топган ёки мустақиллик эълон қилинган куни билан қутлаш;
- 4) миллий байрамлар муносабати билан қутлаш;
- 5) президентлик сайлови ёки референдум муносабати билан қутлаш;
- 6) мамлакатда рўй берган муҳим ижтимоий-сиёсий воқеа муносабати билан;
- 7) мамлакатда юз берган табиий офат (зилзила, сув тошқини ва ҳ.к.) муносабати билан ҳамдардлик билдириш;
- 8) президент ёки юқори мансабдор шахсга алоқадор мусибат муносабати билан таъзия билдириш.

Шахсий нота муайян таркибий қисмлар ва ўзига хос лисоний қолипларга эга бўлиб, мурожаат, асосий қисм ва хулосага бўлинади ва II шахс томонидан ёзилади.

1. Мурожаат шахсий нота йўлланаётган шахснинг ўша давлатдаги мавқеи, лавозими даражасига кўра қўлланади. Чунончи, дўстона шахсий нотада мурожаатнинг куйидаги шакллари мавжуд:

*«Президент жаноби олийлари»,
«Қирол ҳазрати олийлари»,
«Қиролича ҳазрати олиялари»,
«Бош вазир жаноби олийлари»,
«Хурматли жаноб Вазир»,
«Хурматли жаноб Элчи»,
«Хурматли жаноб Вакил»* ва бошқалар.

Нота расмий тусда бўлса ёки таъзия изҳор этилганда, эъзоз сўзлари тушириб қолдирилади ва *«Жаноб Президент», «Жаноб Бош вазир», «Жаноб Элчи»* тарзида ёзилади. Башарти нота муваққат ишончли шахсга юборилаётган бўлса, мурожаатда *муваққат* сўзи ёзилмайди.

2. Асосий қисмда хужжат мазмуни ёритилади. Агар нота дўстона тусда ёзиладиган бўлса, бу қисм ҳам хурмат ифодаловчи сўзлар билан бошланади. Чунончи: *«Сизга ҳурмат билан шуни маълум қиламанки...», «Сизга чуқур ҳурмат ва эҳтиромимни изҳор этаман ва шуни билдириши шарафига муяссарманки...», «Мен Сиз жаноби олийларига ўз ҳурматимни изҳор этиб, шуни билдириши шарафига муяссарманки...»* каби. Бироқ нота расмий тусда ёзилганда, эътироз ёки таъзия билдирилганда, хурмат ва эъзоз сўзларисиз *«Сизга шуни маълум қиламизки...»* деб, тўғридан-тўғри асосий мазмунга ўтилади. Сўнг асосий қисм қуйидагича берилади:

«Сизни ...байрами (куни) билан самимий қўтлайман ва мамлакатларимиз ўртасидаги дўстона муносабатлар бундан кейин ҳам ривожланиб боради, деб умид қиламан»; «Сизнинг ҳукуматингиз ва ...Республикаси ўртасида дипломатик алоқалар ўрнатилди ва дипломатик ваколатхоналар ўз ишини бошлади»; «...муносабати билан чуқур таъзия изҳор этаман ва қўлимиздан келган ёрдамни аямаслигимизни маълум қиламан»; «Бизнинг ҳукуматимиз ...ни рад қилади»; «...Республикасига маъқул эмаслигини маълум қиламан» каби.

3. Хулоса қисми ҳам дўстона ёзилган ноталарда хурматни ифодаловчи сўзлар билан тугалланади:

«Фурсатдан фойдаланиб, яна бир бор Сизга ҳурмат ва эҳтиромимни изҳор этаман»; «Имкониятдан фойдаланиб, Сизга бўлган ҳурмат ва эҳтиромимни яна бир бор

изҳор этаман»; «Менинг ҳурмат ва эҳтиромимга яна бир бор ишонч билдиргайсиз» каби.

Сўнг ўнг томонга кимдан, чап томонга эса кимга юборилаётгани ёзилади.

Имзо қўйилишдан аввал ҳам ҳурмат ифодаси ёзилиши мумкин:

«Энг эзгу тилаклар ила»,

«Қамоли эҳтиром ила»,

«Ҳурмат ва эҳтиром билан»,

«Сизга чуқур ҳурмат билан» каби.

Шахсий нота намунаси

1-шова

Ўзбекистон Республикаси Президенти
Шавкат Мирзиёев Жаноби Олийларига
Муҳтарам Президент жаноблари!

Наврўз Сизга, оилангизга ва Ўзбекистон халқига шодлик ва фаровонлик олиб келишини тилайман. Ушбу ажойиб байрам муносабати билан кўплаб америкаликлар ҳамда дунёдаги бошқа халқлар янгилик ва уйғониш айёмини биргаликда нишонладилар.

Ўтган йил май ойида Сиз билан бўлиб ўтган учрашув менга катта мамнуният бағишлади, Сиз амалга ошираётган ислохотлар суръати мени ғоят хурсанд қилмоқда. Америка халқи ва ишбилармон доиралари Ўзбекистон билан ҳамкорлик учун янги имкониятлар очишда давом этмоқда. Биз Афғонистонда барқарор тараққиёт ва тинчликка эришишнинг тарафдори бўлган пайтда Сизнинг Шимолий йўлак масаласида қўллаб-қувватлашингизни қадрлайман.

Наврўз муборак!

Самимият ила

Дональд Трамп,

Америка Қўшма Штатлари Президенти

Ўзбекистон Республикаси Президенти
Шавкат Мирзиёев Жаноби Олийларига

Жаноби Олийлари!

Ўзбекистон Республикаси мустақиллигининг 28 йиллиги муносабати билан Покистон Ҳукумати, халқи ва шахсан ўз номимдан Сизни, Жаноби Олийлари, Ўзбекистон Ҳукумати ва халқини чин юракдан муборакбод этиш менга катта мамнуният бахш этади.

Муштарак маданий ва тарихий илдиъга эга икки томонлама муносабатларимиз ўтган йиллар давомида мустаҳкам биродарлик алоқаларига айланди. Покистон ушбу дўстона ҳамкорлик кўламини янада кенгайтиришдан манфаатдор. Биз, шунингдек, икки мамлакат раҳбарлари ўртасидаги ўзаро ишонч ва ҳамфикрлиликни юқори қадрлаймиз.

Ҳамкорлигимизни янги босқичга олиб чиқиш мақсадида Сиз Жаноби Олийларини ўзингиз учун қулай вақтда Покистонда қутлашдан умидворман.

Фурсатдан фойдаланиб, Сиз Жаноби Олийларига мустаҳкам соғлиқ ва омонлик, дўст Ўзбекистон халқига бардавом равнақ ва фаровонлик тилайман.

Жаноби Олийлари, Сизга бўлган юксак эҳтиромимни қабул этгайсиз.

Имрон ХОН,
Покистон Ислом Республикаси Бош Вазири

Вербал нота – ҳозирги вақтда давлатлараро ташқи алоқаларда энг кўп қўлланувчи ҳужжат бўлиб, ташқи ишлар вазирликлари, элчихоналар, ваколатхоналарнинг асосий ёзишмасидир. Вербал нота муайян мансабдор шахс номидан ёзилиши ва кенг қамровлилиги билан шахсий нотадан фарқ қилади. Унда ҳукуматларга муҳим, давлат аҳамиятига молик масалалар ва сўровлар юзасидан маълумотлар бериш, элчихона ва ваколатхоналардаги ўзгаришлардан хабардор қилиш, виза бериш ёки унинг муддатини чўзиш, бирор мамлакатга ташриф ёки йирик анжуманда иштирок этиш учун таклиф ёки рухсат олиш, бирор жойга делегация жўнатиш каби турли масалалар ёритилиши мумкин. Вербал нота бевосита шахслар ўртасида эмас, балки ҳукуматлар, вазирликлар, элчихоналар, ваколатхоналар ўртасидаги дипломатик ёзишма бўлганлиги учун унда мурожаат қисми бўлмайди.

Вербал нотанинг зарурий қисмлари:

1. Давлат герби тасвири туширилган махсус қоғозга ёзилади.

2. Қоғознинг юқори чап бурчагига нота йўллаётган ҳукумат, вазирлик, элчихона ёки давлат маҳкамасининг тўлиқ номи ёзилади ва жорий рақами қўйилади.

3. Матн бевосита асосий қисмдан бошланади ва III шахс номидан ёзилади.

4. Матндан сўнг нота йўлловчи давлат пойтахтининг номи ва сана ёзилади.

5. Пастки чап бурчагида нота йўлланаётган маҳкама ва ўша давлат пойтахтининг номи кўрсатилади.

6. Нота Ташқи ишлар вазирлиги ёки ваколатхоналар муҳри билан тасдиқланади.

7. Вербал нотага имзо қўйилмайди.

Вербал нота ҳам дўстона, илиқ муносабатни ифодалаганда, ҳурмат ва эъзоз сўзлари билан бошланиб, ҳурмат сўзлари билан тугалланади. Акс ҳолда, бундай сўзлар тушириб қолдирилади.

БМТнинг Ўзбекистондаги ваколатхонаси Ўзбекистон Республикаси Ташқи ишлар вазирлигига ўзининг чуқур ҳурмат-эҳтиромини изҳор этади ва Қозоғистоннинг Олмаота шаҳрида 2009 йил 7 декабрда Шаркий Европа, Туркия ҳамда Марказий Осиё мамлакатларида иктисодий таназул оқибатлари масалалари муҳокамасига бағишланган вазирлар даражасидаги конференция бўлиб ўтишини маълум қилиш шарафига ноил.

Шу муносабат билан, Ташқи ишлар вазирлиги илова қилинган таклифномани жўнатишда қўмақлашса ва Ўзбекистон Республикаси Бош вазири жаноби олийлари кун тартибини олдиндан кўриб чиқса, БМТ ғоят миннатдор бўлар эди.

БМТнинг Ўзбекистондаги ваколатхонаси фурсатдан фойдаланиб, Ўзбекистон Республикаси Ташқи ишлар вазирлигига яна бир бор ўзининг юксак ҳурмат-эҳтиромини билдиради.

Ноталар бошқача шаклларда ҳам ёзилиши мумкин. Чунончи, баъзи ноталарда қаерга юборилаётганини юқорига ёзиш ёки ҳар икковини ҳам пастки қисмга ёзиш ҳоллари учрайди. Шунингдек, баъзиларида матндан олдин «Вербал нота» ёки «Нота» деб ёзиб қўйилади. Герб тасвири чекка қисмда эмас, ўртада бўлиши ҳам мумкин.

Илова хат. Вербал нотага қўшимча ёки жавоб тариқасида ёзиладиган ҳужжат бўлиб, унда бирор масала бўйича кенгайтирилган маълумотлар берилиши, аввал юборилган нотага маълум тузатишлар киритилиши, келишилаётган шартномалар муддатини белгилаш ёки ўзгартириш ҳақида хабар берилиши мумкин. Иловада аввалги нотанинг жорий рақами ва у юборилган сана ва илова неча бетдан иборатлиги, албатта, кўрсатилиши шарт. Илова вербал нота каби ёзилиши ёки илова номи билан алоҳида ёзилиши мумкин. Ҳар икки ҳолда ҳам қайси нотага қўшимча қилинаётгани эслатиб ўтилади. Илова билан юборилаётган вербал ноталар ҳам дўстона ва расмий тусда бўлишига кўра умумий қонун-қоидалар асосида ёзилади.

Илова хатлар бирор вакил орқали шахсан топширилиши ҳам, курьер (чопар) орқали жўнатилиши ҳам мумкин.

Илова нота билан кўшиб юборилса, манзил ва сана ёзилмайди. Агар алоҳида юборилса, жўнатувчининг манзили ва сана кўрсатилиши шарт.

Расмий хат – вазирликлар, элчихоналар, ваколатхоналар ўртасидаги ёзишма бўлиб, бирор мансабдор шахс номидан ёзилади. Хат сўнгида шу шахсларнинг исми, ота исми ва фамилияси, лавозими кўрсатилади, бироқ имзо кўйилмайди. Чунки бундай хатлар умумий ташкилот номидан юборилади.

Баёнот – бирор мамлакатнинг давлат аҳамиятига эга масалалар юзасидан берган мурожаатномаси. Баёнотда, асосан, жаҳон ҳамжамиятига тааллуқли масалалар: уруш ва тинчлик, чегара хавфсизлиги, мамлакат ички ишларига аралашушга нисбатан раддия бериш каби масалалар ёритилади. Шунинг учун у кўпинча ташқи ишлар вазирликлари томонидан ёзилади ва оммавий ахборотда ҳам эълон қилинади. Баъзи ҳолларда кўшма баёнотлар берилиши ҳам мумкин. Бундай баёнот бир хил қарашга эга бўлган 2–3 мамлакат томонидан берилади.

Баёнот расмий тусда ёзилгани учун ҳурмат-эъзоз сўзларидан холи бўлади, фикр бевосита кўтарилган масалага қаратилиб, баёнот қайси давлатга қандай масалада йўлланаётгани ва баёнот йўлловчи мамлакатнинг ушбу масалага муносабати аниқ баён этилади, зарур ўринларда далиллар билан атрофлича тушунтирилиши ҳам мумкин. Баёнот сўнгида баёнот йўллаётган давлат пойтахтининг номи ва сана кўрсатилади, имзо, муҳр кўйилмайди. Шунингдек, икки давлат раҳбарлари, вазирлик ва идоралари ўртасида биргаликда баёнот бериш тажрибаси ҳам бўлиб, у кўшма баёнот деб юритилади.

Кейинги йилларда бир давлат ичидаги муассаса ва идоралар ўртасида ёки мамлакат ҳаётидаги муҳим воқеа-ҳодиса юзасидан бир муассаса ёки идоранинг баёноти ҳам берилмоқда. Куйида унга ҳам намуна келтирилади.

Ўзбекистон Республикаси ва Беларусь Республикаси Президентларининг ҚЎШМА БАЁНОТИ

1. Ўзбекистон Республикаси ва Беларусь Республикаси тенг ҳуқуқли ва суверен давлатлар сифатида узок муддатли шериклик, ўзаро фойда ва бир-бирларининг манфаатларини ҳисобга олиш асосида кўп қиррали ҳамкорликни ривожлантириб борадилар.

2. Томонлар ўзаро ҳурмат ва ишонч анъаналари, халқлар ўртасидаги кўп асрлик дўстликка асосланган ўзбек-белорус алоқалари даражасини янада оширишга ҳар томонлама кўмаклашадилар.

3. Томонлар икки томонлама муносабатларнинг муҳим жиҳатлари, ўзаро манфаат касб этадиган долзарб халқаро ва минтақавий масалалар юзасидан мунтазам фикр алмашган ва ўз позицияларини келишган ҳолда мунтазам учрашувлар, энг аввало, олий ва юқори даражадаги учрашувлар механизmidан фойдаланиш ҳамда уни такомиллаштиришда давом этадилар.

4. Томонлар 2030 йилга қадар барқарор ривожланиш соҳасида Кун тартибини амалга ошириш ва Барқарор ривожланиш мақсадларига эришиш йўлида халқаро шерикликни мустаҳкамлаш учун икки томонлама, минтақавий ва глобал форматларда ҳамкорликни давом эттирадилар.

5. Томонлар халқаро майдонларда инсон ҳуқуқларини илгари суриш масалаларида ҳамкорликни давом эттирадилар. Бирлашган Миллатлар Ташкилоти ҳамда бошқа универсал ва минтақавий халқаро ташкилотлар доирасида ташаббус ва номзодларни ўзаро қўллаб-қувватлаш амалиёти мустаҳкамланади.

6. Томонлар Мустақил Давлатлар Ҳамдўстлиги ва Шанхай ҳамкорлик ташкилоти доирасида уларнинг фаолиятини такомиллаштириш ва кўп томонлама муносабатларни кенгайтириш бўйича саъй-ҳаракатларни амалга оширадилар.

7. Томонлар Беларусь томонининг тажрибасини ҳисобга олган ҳолда, Ўзбекистоннинг Евроосиё иқтисодий иттифоқи билан ҳамкорлиги истиқболларини муҳокама қилдилар.

8. Томонлар Ўзбекистон Республикаси Олий Мажлиси билан Беларусь Республикаси Миллий кенгаши ўртасидаги фаол мулоқотни олқишлайдилар ҳамда давлатлараро муносабатларнинг муҳим таркибий қисми сифатида парламентлараро ҳамкорликнинг янада ривожланиши ва чуқурлашишига ишонч билдирадилар.

9. Томонлар икки мамлакатни янада барқарор ижтимоий-иқтисодий ривожлантириш мақсадида ўзаро манфаатли савдо-иқтисодий ҳамкорликни кенгайтиришга устувор аҳамият берадилар.

10. Томонлар ўзаро манфаатли лойиҳаларни амалга оширишда муҳим механизм ҳисобланадиган Икки томонлама ҳамкорлик бўйича ҳукуматлараро қўшма комиссиянинг сермаҳсул фаолиятини қайд этиб, унинг ишига тизимли тус беришга келишиб олдилар.

11. Томонлар ўзаро савдодаги ижобий ўсиш суръатини, савдо айланмаси ҳажмини кенгайтириш ва унинг барқарорлигини таъминлаш учун мавжуд салоҳиятни мамнуният билан қайд этдилар.

12. Томонлар инновациялар, ахборот-коммуникация технологиялари, қишлоқ хўжалиги, машинасозлик, тўқимачилик, чарм ва озиқ-овқат саноати, фармацевтика соҳаларида ва иқтисодиётнинг бошқа тармоқларида кооперацияни янада кучайтириш, шу жумладан, учинчи мамлакатлар бозорларига чиқиш муҳимлигини таъкидладилар.

13. Томонлар олий даражадаги ташриф доирасида Минскда ташкил этилган «Ўзбекистонда ишлаб чиқарилган» Ўзбекистон Республикаси маҳсулотларининг миллий кўргазмаси ҳамда Ўзбекистон ва Беларусь минтақалари форумининг ўтказилиш даражаси ва натижаларини юқори баҳоладилар.

14. Томонлар савдо-иқтисодий ва маданий-гуманитар ҳамкорликни мустаҳкамлашнинг самарали шакли сифатида тўғридан-тўғри минтақалараро алоқаларни янада кенгайтиришдан ўзаро манфаатдор эканликларини билдирдилар.

15. Томонлар икки мамлакат тадбиркорлари ўртасида узок муддатли шериклик алоқаларини ўрнатишга кўмаклашадиган Ишбилармонлар кўшма кенгаши тузилишини олқишладилар.

16. Томонлар транспорт-логистика коммуникациялари соҳасидаги ҳамкорликни ривожлантириш, юк айланмасини кўпайтириш учун қулай шарт-шароитлар яратиш ва таъминлашга кўмаклашиш ниятида эканликларини билдирдилар.

17. Томонлар халқаро ва минтақавий террористик ва экстремистик гуруҳларнинг фаоллиги ошиб бораётганидан, трансчегаравий жиноятчилик, курол-яроғ ва гиёҳванд воситалар билан ноқонуний муомалада бўлиш ҳамда одам савдосининг ўсишидан ташвишда эканликларини билдирдилар. Шу муносабат билан умумий, тенг ва ажралмас хавфсизлик тамойилига содиқликларини, ўзаро ишонч ва ҳурмат, шунингдек, бир-бирларининг манфаатларини ҳисобга олиш асосида ягона хавфсизлик маконини яратиш муҳимлиги тарафдори эканликларини тасдиқладилар.

18. Томонлар ахборот хавфсизлигини таъминлаш ва кибер жиноятчиликка қарши курашишда ҳамкорликни кенгайтиришга келишиб олдилар.

19. Томонлар сўнгги йилларда икки мамлакатнинг ҳарбий ва ҳарбий-техникавий соҳалардаги амалий шериклиги, шунингдек, ҳуқуқни муҳофаза қилиш идоралари, ҳарбийлаштирилган тузилмалар ва фавқулодда вазиятлар муассасалари ўртасидаги ҳамкорлик ривожланиб бораётганини мамнуният билан таъкидладилар.

20. Томонлар вазирликлар, идоралар, университетлар ва илмий ташкилотлар ўртасидаги илмий-техникавий ҳамкорлик янада ривожланишини ва илғор тажриба алмашинувни қўллаб-қувватладилар.

21. Томонлар юқори ва рақамли технологиялар соҳасида яқин ҳамкорликни чуқурлаштириш ҳамда уларни, шу жумладан, икки мамлакат инновацион марказлари ва технопарклари ўртасидаги ҳамкорликни ривожлантириш орқали ҳаётга татбиқ этиш муҳимлигини таъкидладилар.

22. Томонлар икки мамлакат халқларининг тарихи, маданияти ва бой миллий анъаналари билан ўзаро танишиш мақсадида туризм соҳасидаги фаол алмашинувни ривожлантиришга кўмаклашадилар.

23. Томонлар икки мамлакат халқларининг маънавий ва маданий яқинлигини сақлаб қолишга ҳар томонлама кўмаклашадилар, маданий-гуманитар соҳадаги ҳамкорликни чуқурлаштирадилар.

24. Томонлар Ўзбекистон Республикаси билан Беларусь Республикаси ўртасида кўп қиррали ва ўзаро манфаатли ҳамкорликни янада кенгайтириш мақсадида эришилган келишувларнинг самарали амалга оширилишини таъминлашга барча босқичларда кўмаклашиш ниятида эканликларини эътироф этдилар.

Кейинги йилларда бир давлат ичидаги муассаса ва идоралар ўртасида ёки мамлакат ҳаётидаги муҳим воқеа-ҳодиса юзасидан бир муассаса ёки идоранинг баёноти ҳам берилмоқда. Қуйида унга ҳам намуна келтирилади.

2-шова

**Ахборот ва оммавий коммуникациялар
агентлиги раҳбарининг**

БАЁНОТИ

Барча оммавий ахборот воситаларига!

Президентимиз Шавкат Мирзиёев раҳбарлигида юртимизда сўз ва матбуот эркинлигини таъминлаш борасидаги ислохотлар давом этмоқда.

Ўзбекистон ҳаққоний, холис, халқаро журналистик этика асосида иш олиб борадиган ҳар қандай хорижий оммавий ахборот воситаларига ишлаш учун зарур шароит яратиб, уларни ҳар томонлама қўллаб-қувватлайди.

Ишлаш принциpidан, улар илгари сураётган масалалар бизнинг қарашларимизни акс эттириши ёки зидлигидан қатъи назар, бетараф ва адолатли журналистика учун эркин майдон яратишга тайёрмиз.

Комил Алламжонов

Шахсий хат. Ярим расмий тусда бўлиб, муҳим шахсий баёнлаштирилган масалалар бўйича юборилади, шунингдек, унда расмий ёзишмалар ва музокараларда кўрсатилган масалаларни ҳал қилишга қаратилган илтимослар қайта эслатилади.

Шахсий хат куйидаги масалалар муносабати билан ёзилади:

1. Шахсий ва оилавий ҳаётдаги (таваллуд куни, хизмат лавозими кўтарилиши, фарзанд туғилиши, таъзия маросимлари ва ҳ.к.) ўзгаришлар, янгиликлар.

2. Эсдалик совғалари тақдим қилиш.

3. Ташриф пайтида кўрсатилган эътибор учун миннатдорлик изҳор этиш.

Шахсий хатларнинг шаклий белгилари:

1. Оддий қоғозга кўлёзма ҳолда ёзилади.

2. Ваъзан чап бурчагида юборувчининг исми, фамилияси ва ота исми, шунингдек, расмий лавозими кўрсатилган шаклда босмаҳонада тайёрлаб чиқарилган махсус бланкалардан фойдаланилади.

3. Охирида мақтов сўзлари билан тугалланади.

4. Имзо ва сана қўйилиши шарт.

Эсдалик ёзишмалари қабул қилинган халқаро шартномалар, битим ва музокаралар юзасидан кенгайтирилган маълумот берувчи ҳужжатдир. Унда шартнома ва битимларнинг амал қилиши ва кучга киришининг ўзаро келишилган қонун-қоидалари баён этилади. Ушбу қонун-қоидалар билан кимлар, қайси давлатлар ва маҳкамаларни таништириш зарурлиги, уларнинг қўшимча йиғилиш муддатлари ва ушбу ҳужжат учун жавобгар саналувчи идоралар кўрсатилади.

Эсдалик ёзишмаси оддий қоғозга ҳеч қандай ҳурмат-эъзоз сўзларисиз ёзилади, матн бевосита асосий қисмдан бошланади, мурожаат қисми ҳам бўлмайди. Бошланиш қисмида шартнома ва битимларнинг асосий мазмуни ва умумий хулосаси баён этилиб, сўнг уларни амалга ошириш йўл-йўриқлари кўрсатилади. Матн охирида ушбу ҳужжатни, яъни эсдалик ёзишмасини кимларга етказиш зарурлиги баён этилади. Сўнг манзил (у қаерда тузилган бўлса) ва сана ёзилади, муҳр ва имзо қўйилмайди.

Қайднома (протокол) дипломатик алоқалар, муносабатлар, шартнома, битим, музокаралар баённомаси бўлиб, у ҳам дипломатик ҳужжат ҳисобланади ва бошқа баённомалардан тамомила фарқ қилади. Унда *иштирок этдилар, кун тартиби, эшитилди, сўзга чиқдилар, қарор қилинди* қисмлари, *мажлис раиси, котиби* кабилар бўлмайди. Айтилган фикр-истаклар, қарорларнинг ҳар бири алоҳида хатбошидан берилади. Сарлавҳа ўрнида қайднома қайси масала юзасидан тузилганлиги, сўнг унда иштирок этган давлатлар номи қайд этилади. Охириги хатбошида қайднома қачон ва қаерда, неча нусхада, қайси тилда тузилгани ва қачондан бошлаб кучга кириши кўрсатилади. Сўнг ҳар икки давлат номидан иштирок этган вакиллар лавозими, исми, ота исми ва фамилияси ёзилиб, имзо ва муҳр билан тасдиқланади.

Меморандум – давлатларнинг бирор масала юзасидан ўзаро қабул қилган қарорлари юзасидан берган баённомаси. Ушбу ҳужжатда ҳар томонлама таҳлил қилинган масалалар бўйича ҳар бир давлатнинг фикри ва ўзаро келишуви баён қилинади. Меморандум ҳам ноталар ёзиладиган тоза, сифатли қоғозларга ёзилади, фақат унда герб тасвири ва тартиб рақами бўлмайди. Шунингдек, нотага илова тарзида бериладиган ёки курьер (чопар) орқали юбориладиган меморандумлар ҳам бор. Бунда томонлардан бирининг ушбу масала юзасидан ўз мавқеини сақлашга қаратилган фикрлари баён этилади. Бундай меморандумлар нотага илова тарзида берилса, герб, муҳр, тартиб рақами ва сана бўлмайди. Курьер орқали алоҳида юбориладиган меморандумлар эса ноталар ёзиладиган гербли махсус бланкаларга ёзилади, сана ва манзили ҳам кўрсатилиши шарт.

Меморандум икки давлат ичидаги турли вазирлик ва кўмиталар, муассаса ва ташкилотлар ўртасида ҳам тузилади. Куйида илмий-тадқиқот муассасалари ўртасида тузилган меморандум намунасини келтирамиз:

**Ўзбекистон Республикаси Фанлар академияси
Ўзбек тили, адабиёти ва фольклори институти ва
Қозоғистон Республикаси Таълим ва фан вазирлиги
А.Бойтурсунов номидаги Тилшунослик институти
ўртасида илмий ҳамкорлик бўйича тузилган
МЕМОРАНДУМ**

Ўзбекистон ва Қозоғистон ўртасидаги илм-фан ҳамкорлигини янада ривожлантириш мақсадида Ўзбек тили, адабиёти ва фольклори институти ва Тилшунослик институти қуйидагилар ҳақида ўзаро келишдилар:

1-модда. Тилшунослик соҳасида ҳар иккала томон манфаатдор бўлган долзарб масалалар бўйича қўшма илмий тадқиқотлар олиб борилишини ташкил этиш бўйича ҳамкорлик ўрнатиш.

2-модда. Илмий дастур, лойиҳалар бўйича қўшма тадқиқотларни амалга ошириш, зарурат туғилганда, муваққат ижодий жамоалар тузиш.

3-модда. Тилшуносликнинг долзарб масалалари бўйича халқаро илмий конгресс, анжуман, симпозиум, семинар, учрашувлар ўтказиш.

4-модда. Тилшунослик бўйича ҳамкорликда олиб борилган илмий тадқиқотлар натижаларини нашр этиш.

5-модда. Монография, илмий тўплам, илмий мақола ва бошқа илмий-тадқиқот қўлёзмаларига ҳар икки томон мутахассислари томонидан тақриз бериш амалиётини жорий этиш.

6-модда. Манфаатдор томонлар тарафидан мунтазам равишда илмий адабиётлар алмашинувини ташкил этиш.

7-модда. Тилшунослик материалларини тўплаш мақсадида қўшма илмий экспедициялар, хизмат сафарларини ташкил этиш.

8-модда. Малака ошириш, докторантурада таълим олиш, илмий ва бошқа кенгашлар фаолиятида иштирок этиш орқали илмий кадрларни тайёрлашга қўмаклашиш.

9-модда. Ушбу Меморандум томонларнинг ҳар бир ҳолатда алоҳида ҳал қилиниши мумкин бўлган молиявий мажбуриятларини назарда тутмайди.

10-модда. Ушбу Меморандумнинг амал қилиш муддати беш йил, агар томонлардан бири Меморандумни бекор қилиш тўғрисида Меморандум тугашидан олти ой олдин хабар қилмаса, кейинги 5 йил мобайнида амал қилади ва узайтирилади. Зарурат бўлганда, томонлар ўзаро келишув бўйича ушбу Меморандумнинг матнини ўзгартирадilar.

11-модда. Молиявий ҳолатлар юзага келганда, томонлар бундай ҳолат шартлари юзасидан ёзма равишда келишиб олишади.

12-модда. Ушбу Меморандум манфаатдор томонларнинг вакиллари имзолаган кундан бошлаб кучга киради.

Меморандум ўзбек ва қозоқ тилларида тўрт нусхада тузилди ва тўртала нусха ҳам тенг ҳуқуққа эга.

Реквизитлар:

А.Бойтурсунов номидаги
Тилшунослик институти
Манзил: 050010.
Қурмонғози кўчаси
29-уй. Олмаота шаҳри
Тел.: +7-727-272-69-61
Факс: 8-727-272-55-47
E-mail: info@tbi.kz
Директор: _____
Эрден Задаули Қажибек
2018 йил 2 октябрь

Ўзбек тили, адабиёти ва
фольклори институти
Манзил: 100060
Шаҳрисабз тор кўчаси
5-уй. Тошкент шаҳри.
Тел.: +99871-233-36-50
Факс: +99871-233-71-44
E-mail: uztafi@academy.uz
Директор: _____
Низомиддин Мамадалиевич
Маҳмудов
2018 йил 2 октябрь

ТИЖОРAT ЁЗИШМАЛАРИ

Бундай ёзишмалар ташкилотларнинг битим (шартнома)лар тузиш ва уларни бажариш билан боғлиқ бўлган ташқи иқтисодий расмий фаолиятининг турли томонларини ифодалаб, ўз йўналиши, ўзининг ҳуқуқий ва иқтисодий аҳамиятига эга.

Халқаро алоқаларда қабул қилинган тижорат хатларининг ҳозирги шакли, унинг ёзилиш одоби бундан 150 йил муқаддам Англияда юзага келган. Ўзбекистон мустақилликка эришгач, ташқи иқтисодий алоқалар йўлга қўйилиши билан,

ўз-ўзидан халқаро иш юритишда удум бўлган ҳужжатлар, жумладан, тижорат ёзишмалари ҳам йўлга қўйилди.

Хизмат хатларининг асосий турлари – илтимос хат, миннатдорлик хати, ахборот хат, кафолат хати, илова хат, инкор хати, таклиф хат кабилар тижорат соҳасида ҳам кенг қўлланади. Тижорат ёзишмаларида шартномага ўхшаш ҳужжатлар – сўровнома, таклиф хат (оферта), буюртма хат, акцепт (шартномага розилик хати), шунингдек, банк ҳужжатлари – счёг, фактура, авизо ҳам ўзига хос кўринишда кенг ишлатилади.

Тижорат хатларининг ёзилиш услуби, гап қурилиши, сўз бирикмалари кўпроқ дипломатик ҳужжатлардагига яқин туради. Улар мужмал, ноаниқ фикрдан холи бўлиши, изчил ва тугал таклифларни ёритиши, энг муҳими, илиқ, илтифотли, самимий руҳда баён этилиши лозим.

Тижорат хати дипломатик хатларга яқин лисоний қолипларга, сўз бирикмаларига эга. Чунончи, хатнинг мурожаат қисмида қуйидаги эъзоз-хурмат сўзлари ишлатилади: «*Жаноб...*», «*Мистер...*», «*Муҳтарам...*», «*Хоним...*», «*Қадрли...*», «*Азиз...*» ва бошқалар.

Хатнинг хулоса қисми ҳам илтифотли сўз ва иборалар билан яқунланади: «*Сизга чуқур хурмат билан...*», «*Камоли эҳтиром ила...*», «*Энг эзгу тилаклар ила...*» ва ҳ.к.

Тижорат хатларининг асосий матнида қуйидаги бирикмалар кўп қўлланади: «... *баён этилган*»; «... *(сана) ёзилган хатингизни олиб мамнун бўлдик*»; «*Бизнинг таклифимиз ҳақида Сиз нима дейсиз?*»; «*Сиз битим лойиҳасига розимисиз?*»; «... *бўйича Сизнинг илтимосингизни қўллаб-қувватлаймиз*»; «*Ушбу мактуб орқали Сизга миннатдорчилик изҳор этмоқчиман*»; «*Буюртмангизни кўриб чиқишга тайёرمىз ва Сизлар билан ҳамкорлик қилишдан мамнунмиз*»; «... *каби масалалар бўйича Сизлар билан ўзаро фойдали иқтисодий алоқа ўрнатмоқчи эдик*»; «*Бу бизнинг истагимизга ҳам мувофиқ келади*»; «*Сизларнинг дастгоҳларингизни олишдан манфаатдормиз, буюртма беришни мўлжаллаяймиз*» ва ҳ.к.

Тижорат хатлари вазифасига кўра, асосан, 2 турга бўлинади: сўров – сўровга жавоб; оферта (таклиф) – таклифга жавоб. Амалиётда тижорат хатларининг даъво (рекламация) – даъвога жавоб шакли ҳам учраб туради.

Тижорий хатларнинг айнан шу турлари томонлар ўртасидаги ҳужжат алмаштириш жараёнини белгилайди.

Сўров (хати) тижорат ҳужжати бўлиб, харидорнинг сотувчига, четдан мол олувчи (импортчи)нинг четга мол чиқарувчи (экспортчи)га товар (хизмат ва бошқалар) ҳақида мухтасар маълумот беришни сўраб ёки товар етказиб беришни таклиф этиб мурожаат қилишини ўзида акс эттиради.

Қоидага кўра, сўровда товар (хизмат)нинг номи, шунингдек, мол олувчининг товарни олиш шартлари, яъни товарнинг миқдори ва сифати, андозаси, тури (маркаси), баҳоси, етказиб бериш муддати ва тўлов шартлари кўрсатилади. Сўровнинг бу тури шартнома ҳужжатлари гуруҳига киради ва ундан битимни тайёрлаш ва амалга ошириш жараёнида фойдаланилади (1–2-иловаларга қаранг).

Сўров хати намунаси

1-шова

«Ўзкейсмаш» Ўзбекистон – Америка
кўшма корхонасига

2015 йил 3 август 21-107/11-сон

Бутлов қисмлар учун
таклифга сўров ҳақида

Сиздан тавсия этилган тафсилот рўйхатига мувофиқ пахта териш машиналари бункерларининг зичлов қисмларини етказиб бериш учун манзилимизга 3 нусхада таклиф юборишингизни сўраб қоламиз.

Таклифда зичлов қисмларининг тўлиқ номи, тури, техник тавсифи, материали (зарур ўринларда), баҳоси ва массаси, шунингдек, етказиб бериш муддати ва умумий ҳажми ҳақидаги маълумотларни кўрсатишингизни илтимос қиламиз.

Таклифингизни бизнинг манзилимизга юборишнинг мумкин қадар аниқроқ санасини маълум этсангиз, мамнун бўлардик.

Маълум сабабларга кўра таклифни ишлаб чиқишнинг имконияти бўлмаса, қисқа вақтда бизга бу ҳақда хабар берарсиз, деган умиддамиз.

Камоли эҳтиром ила

_____ (имзо)

Тижорий хатларнинг айнан шу турлари томонлар ўрта-сидаги ҳужжат алмаштириш жараёнини белгилайди.

Сўров хатининг матн қисми намунаси

2-шлова

Фирмангиз бизга намуна сифатида тавсия қилган _____

_____ дан

(товар номи)

_____ миқдорда (нусхада) бизга сотиш учун катъий таклиф беришингизни сўраймиз.

Хурмат билан _____

_____ (имзо)

Сўров хати матнига мисоллар:

«Шартномага мувофиқ илова қилинган рўйхатда кўрсатилган қурилиш шиё (материал)ларига таклиф беришингизни сўраймиз».

«2017 йил 27 ноябрда Тошкентда тузилган савдо битимига асосан 2018 йилнинг IV чорагида 5 та компрессор етказиб бериш учун бизга ўз таклифингизни юборишингизни сўраймиз».

«Тавсия этилган тафсилот рўйхати (спецификация)га мувофиқ бизга электр қандиллар учун таклиф йўллашингизни илтимос қиламиз».

«Бизга йўллаган нархнома учун Сизга миннатдорлик билдираемиз».

Бизга 2 та «Pentium-5» компьютери учун таклиф йўлласангиз».

Сўровларга жавоб қайтаришда сотувчи харидорга бирданига таклиф жўната олмаса, унга хат йўллаб, унинг сабабларини маълум қилади. Улар қуйидагича бўлиши мумкин. Масалан: *сўров кўриб чиқиши учун қабул қилинганлиги; сўров шартининг ўзгарганлиги* (масалан, *товар миқдорининг, маркасининг, етказиб бериш муддатининг ўзгарганлиги ва бошқалар*); *харидорни қизиқтираётган товарни етказиб бериш имкониятлари аниқланаётганлиги*.

Агар сотувчи харидорнинг талабини бирданига кондирш, яъни унга товар етказиб бериш имкониятига эга бўлса, харидорга таклиф хат (оферта) йўллайди.

Таклиф хат (оферта) сотувчи ёки экспорт қилувчининг маълум шартлари кўрсатилган битим (олди-сотди) тузишга розилигини ифодаловчи хужжатдир.

Оферталар харидорга, четдан товар олувчига унинг сўровига жавоб сифатида жўнатилади ёки сотувчи ташаббуси билан харидорга тақдим қилиниши мумкин.

Офертада, одатда, тавсия қилинаётган товар номи, миқдори ва товар сифати, баҳоси, етказиб бериш муддати, тўлов шартлари, ўрам тури ва товар хусусияти билан боғлиқ бошқа шартлар кўрсатилади (3–6-иловаларга қаранг).

Таклиф хатининг матн қисми намуналари

3-илова

_____ даги _____ етказиб бериш
ҳақидаги

(сана) (товар номи)

сўровингиз учун миннатдорчилик билдирамыз. Айни пайтда биз Сизни қизиқтираётган товар учун таклиф тақдим қилиш имкониятларини кўриб чиқяпмиз.

Қароримиз ҳақида яқин кунларда маълум қиламыз.

_____ даги сўровингиз учун миннатдорчилик
(сана)
билдирамиз. Бироқ _____ етказиб бериш учун ҳозир
(товар номи)
Сизга аниқ таклиф бериш имкониятига эга эмасмиз. Ушбу
масала бўйича _____ да мурожаат қилишингизни сўраймиз.
(сана)

Сизнинг 2019 йил 17 августдаги 100 дона алюминий профилдан тайёрланган дераза ромлари учун сўровингизни олдик. Бироқ ушбу товарга бўлган катта эҳтиёж туфайли заводимиз бошқа буюртмалар билан банд. Шу сабабли бу товарни Сизга йил давомида етказиб беришга қафолат бера олмаймиз.

Таклиф хати матн қисмининг намунаси

_____ даги сўровингизга миннатдорчилик билдирамиз
(сана)
ва Сизга _____ таклиф қиламиз.
(миқдори) (товар номи)
Сифати –
Ўрама –
Баҳоси –
Етказиб бериш муддати –
Тўлов шартлари –
Ушбу таклиф _____ гача амал қилади.

Офертага жавоб қайтаришда харидор таклифнинг барча шартларига рози бўлса, сотувчининг таклифини тасдиқлайди ва битим тузилган ҳисобланади. Буюртма бериш ёки шартнома тузиш таклифнинг қабул қилиниши ҳисобланади.

Агар харидор таклиф шартларига рози бўлмаса ёки таклиф этилаётган товарни сотиб олишга қизиқмаса, уни қабул қилишдан бош тортади.

Харидор таклифнинг бирор шарти (масалан: миқдори, товар сифати, нархи, етказиб бериш муддати ва бошқалар)га рози бўлмаса, бу ҳақда сотувчига хабар беради ва битимнинг барча шартлари бўйича тўлиқ келишиб олгунча, улар ўртасида ёзишма (музокара) давом этади (7–8-иловаларга қаранг).

**Таклиф хатига жавоб хати
матн қисмининг намуналари**

7-шова

_____ да _____ учун Сизнинг (сана) (товар номи)
таклифингизни олганлигимизни миннатдорлик билан маълум қиламиз. Сиз таклиф қилаётган товарни сотиб олиш ҳақидаги қароримизни _____ кун давомида сизга маълум этамиз.

8-шова

_____ да _____ учун йўлланган Сизнинг (сана) (товар номи)
таклифингизни олганлигимизни тасдиқлаймиз ва ундан фойдалана олмаслигимизни маълум қиламиз, чунки товар учун Сиз таклиф қилаётган нарх бизда мавжуд бошқа фирмалар таклифида кўрсатилгандагига қараганда юқорирок.
Башарти Сиз ушбу товарни бизга сотмоқчи бўлсангиз, баҳосини қайта кўриб чиқиб, янги нархини маълум қиласиз, деган умиддамиз.
Сизнинг жавобингизни _____ гача кутамиз. (сана)
Эҳтиром ила _____ (имзо)

V. ХОДИМЛАР ФАОЛИЯТИГА ДОИР ХУЖЖАТЛАР

МЕХНАТ ДАФТАРЧАСИ

Ўзбекистон Республикаси Меҳнат кодексига биноан, меҳнат дафтарчаси ходимнинг меҳнат стажини тасдиқловчи асосий ҳужжатдир. Иш берувчи корхона беш кундан ортиқ ишлаган барча ходимларга меҳнат дафтарчасини тутиши шарт, ўриндошлик асосида ишловчилар бундан мустасно. Иш берувчи меҳнат дафтарчасига ишга қабул қилиш, бошқа доимий ишга ўтказиш ва меҳнат шартномасини бекор қилиш тўғрисидаги маълумотларни ёзиши шарт. Ходимнинг илтимосига кўра, меҳнат дафтарчасига ўриндошлик асосида ишлаган ва вақтинча бошқа ишга ўтказилган даврлар ҳақидаги ёзувлар киритилади. Меҳнат шартномасини бекор қилиш асослари (сабаблари) меҳнат дафтарчасига ёзилмайди (81-модда).

Ишга кирувчи ҳар бир ходим маъмуриятга белгиланган тартибда расмийлаштирилган меҳнат дафтарчасини топширишга мажбурдир (меҳнат дафтарчасисиз ишга қабул қилинмайди). Биринчи бор ишга қабул қилинаётганлар учун улар ишга қабул қилинган кундан бошлаб бир ҳафта ичида янги меҳнат дафтарчаси тўлдирилади.

Меҳнат дафтарчасидаги барча ёзувлар кадрлар шахсий таркибига оид буйруқлар билан айнан мос келиши керак. Меҳнат дафтарчасида тузатишларга, қўлда устидан ёзиб қўйиш ёки ўчиришга йўл қўйилмайди. Башарти айрим тузатишлар қилишга тўғри келса, бу ҳолат «*тузатиш тўғри*» сўзи билан қайд қилиниб, имзо ва муҳр билан тасдикланади.

Меҳнат дафтарчасининг биринчи саҳифасида (сарварагида) унинг эгаси тўғрисидаги умумий маълумотлар (фамилияси, исми, ота исми, туғилган санаси, маълумоти, касби, ихтисослиги) кўрсатилади. Фамилияси ўзгарганда, маълумоти ошганда ва шу қабиларда сўнги иш жойида меҳнат дафтарчасига керакли ўзгартиришлар киритилади.

Меҳнат дафтарчасининг «*Иши тўғрисида маълумотлар*» бўлимида муассасанинг тўлиқ номи сарлавҳа тарзида кўрсатилади. Сўнг ишга қабул қилиш тўғрисида, бошқа доимий ишга ўтказиш ва ишдан бўшатиш тўғрисида маълумотлар ёзилади. Ходим қабул қилинган ёки ўтказилган иш ёки лавозими номи, узлуксиз меҳнат стажининг тикланиши ва сақланиши тўғрисидаги ёзувлар қайд қилинади. Башарти иш давомида ишчига янги малака даражаси берилса, бу ҳақда ҳам тегишли ёзув қайд этилади.

Меҳнат дафтарчасининг «*Мукофотлар тўғрисидаги маълумотлар*» бўлимида тегишли фармонлар асосида орденлар ва медаллар билан мукофотлаш, фахрий унвонлар ва давлат мукофотлари бериш тўғрисидаги, юқори ташкилотлар томонидан кўкракка тақиладиган нишонлар, дипломлар, фахрий ёрликлар берилганлиги тўғрисидаги маълумотлар қайд этилади.

«*Рағбатлантириш тўғрисида маълумотлар*» бўлимида қуйидаги маълумотлар ёзилади: ички меҳнат тартиб-қоидалари ва интизом уставларида кўзда тутилган ишдаги муваффақиятлар учун рағбатлантиришлар (ташаккур эълон қилиш, мукофот бериш, қимматбаҳо совғалар билан мукофотлаш ва бошқалар); амалдаги қонунларга мувофиқ бошқа рағбатлантиришлар; дипломларга сазовор бўлган кашфиётлар тўғрисида, фойдаланилган ихтиролар ва рационализаторлик таклифлари ва шу муносабат билан тўланган пул мукофотлари тўғрисида. Иш ҳақи тизимида кўзда тутилган мукофотлар, шунингдек, мунтазам бериб бориладиган мукофотлар меҳнат дафтарчасига киритилмайди. Танбехлар ҳам меҳнат дафтарчасига ёзилмайди. Меҳнат дафтарчасининг сўнги, «*Нафақа тайинлаш тўғрисида маълумотлар*» бўлимида хо-

димга нафақа тайинлаш ҳақидаги буйруқ кўчирмаси, санаси кўрсатилган ҳолда ёзилади.

Ходим ишдан бўшатиладанда, муайян ташкилотда ишлаган вақтида меҳнат дафтарчасига киритилган барча ёзувлар раҳбар (ёки унинг махсус ваколатига эга бўлган шахс) имзоси билан тасдиқланади ва муҳр босилади.

Меҳнат шартномаси бекор қилинган куни маъмурият (иш берувчи) ходимга унинг меҳнат дафтарчасини ва меҳнат шартномасининг бекор қилиниши ҳақидаги буйруқнинг нусхасини бериши шарт (Ўзбекистон Республикаси Меҳнат кодекси, 108-модда).

Меҳнат дафтарчасининг бирор бўлимидаги саҳифалар тўлиб қолган ҳолларда улар орасига сукма варақ кўйилади.

Меҳнат дафтарчаси бир марта берилади. Башарти у йўқолган ёки яроқсиз ҳолга келиб қолган бўлса, унинг эгасига меҳнат дафтарчасининг иккинчи нусхаси (дубликати) берилади. Бундай ҳолда яроқсиз бўлиб қолган меҳнат дафтарчасининг биринчи саҳифасига «*Ўрнига иккинчи нусха берилди*» деб ёзиб кўйилади, дафтарча эса эгасига қайтарилади.

Меҳнат дафтарчалари ишхоналарда махсус темир жавонларда сақланади.

436–438-бетларда «Меҳнат дафтарчаси» саҳифалари шакли ва уни тўлдириш намунаси берилди.

МЕҲНАТ ДАФТАРЧАСИ

Фамилияси Бобоева

Исми Зулфия

Отаисми Нурматовна

Туғилган вақти 1988. 09. 04

(йил, кун, ой)

Маълумоти ўрта

(тўлиқсиз ўрта, ўрта, олий)

Касби, мутахассислиги сотувчи

Тўлдирилган вақти 2019 йил «16» август

Дафтарча эгасининг имзоси _____ (имзо) _____

(имзо)

ИШИ ТЎҒРИСИДАГИ МАЪЛУМОТЛАР

Қайд №	Санаси			Ишга қабул қилиш, бошқа ишга ўтказиш ва ишдан бўшатиш тўғрисида маълумотлар (сабаблари, қонуннинг моддаси, банди кўрсатилади)	Нимага асос- ланиб ёзилган (ҳужжат, унинг санаси ва рақами)
	йил	кун	ой		
1	2			3	4
				«Тошкент» фирмаси- га қабул қилингунига қадар (2003.01.09. дан 2006.01.07.гача) Тошкент молия касб- хунар коллежида ўқиган	842-рақамли гувоҳнома
				«Тошкент» фирмаси, 9-дўкон	
1.	2006	09	08	Сотувчи лавозимига қабул қилинсин	93-рақамли буй- рук 2006.11.08.
2.	2008	01	04	Ўз хоҳишига кўра ишдан бўшатилинсин (ЎЗР МК, 97-модда)	34-рақамли буй- рук 2008.30.03
				«Чўлпон» нашриёти	
3.	2008	03	04	Катта кассир лавозимига қабул қилинсин	21-рақамли буй- рук 2008.31.03
4.	2009	05	05	Катта ҳисобчи лавозимига ўтказилсин	37-рақамли буй- рук 2009.12.05

5.	2009	10	07	Бош ҳисобчи лавозимига ўтказилган	38-рақамли буйруқ 2009.09.07
МУКОФОТЛАР ТЎҒРИСИДАГИ МАЪЛУМОТЛАР					
Қайд №	Санаси			Орден ва медаллар билан мукофотланиши, фахрий унвонлар берилиши тўғрисида маълумотлар	Нимага асосланиб ёзилган (хужжат, унинг санаси ва рақами)
	йил	кун	ой		
1	2			3	4
				«Чўлпон» нашриёти	
1.	2010	30	03	Ҳалол ва самарали меҳнати учун «Чўлпон» нашриётининг бош ҳисобчиси З.Н.Бобоева Ўзбекистон Республикаси Президентининг Фармонига биноан «Шуҳрат» медали билан мукофотланди.	21267-рақамли шаҳодатнома 2010.30.03
РАҒБАТЛАНТИРИШЛАР ТЎҒРИСИДА МАЪЛУМОТЛАР					
Қайд №	Санаси			Корхона, муассаса ёки ташкилотдаги иш фаолияти билан боғлиқ рағбатлантиришлар тўғрисидаги маълумотлар	Нимага асосланиб ёзилган (хужжат, унинг санаси ва рақами)
	йил	кун	ой		
1	2			3	4
				«Чўлпон» нашриёти	
1.	2011	06	03	Самарали меҳнати учун ва 8 март байрами муносабати билан 2 та маоши миқдоридан пул билан тақдирлансин	17-рақамли буйруқ 2011.05.03

Ўзбекистон Республикаси Президентининг 2019 йил 31 октябрдаги ПҚ-4502-сон Қарорига асосан, 2020 йил 1 январдан бошлаб янги меҳнат шартномаларини, шу-

нингдек, амалдагиларига ўзгартириш киритиш ва тугатишни Ягона миллий меҳнат тизимида мажбурий рўйхатдан ўтказиш жорий этилди. Ишлаётган ходимларнинг меҳнат шартномаларини 2020 йил 1 сентябрга қадар Ягона миллий меҳнат тизимида рўйхатдан ўтказиш зарур. Шунингдек, 2020 йил 1 январдан бошлаб электрон меҳнат дафтарчаси жорий этилиши белгилаб қўйилган. Меҳнат муносабатларини Ягона миллий меҳнат тизимида рўйхатдан ўтказиш мулкчилик шакли ва идоравий мансублигидан қатъи назар, барча иш берувчилар, шу жумладан, алоҳида таркибий тузилмалар, хусусий корхоналар ва яқка тартибдаги тадбиркорлар учун мажбурийдир⁴.

ШАХСИЙ ҲУЖЖАТЛАР ЙИҒМАЖИЛДИ

Ходим ҳақида мумкин қадар батафсил маълумот берадиган ҳужжатлар мажмуи. Бундай йиғмажилдлар муассаса фаолиятини ўрганишда муҳим манба ҳисобланади.

Ишга қабул қилиш ҳақида буйруқ чиққандан сўнг ходимнинг шахсий ҳужжатлар йиғмажилди расмийлаштирилади.

Шахсий ҳужжатлар йиғмажилдида қуйидаги ҳужжатлар сақланади:

1. Йиғмажилддаги ҳужжатлар ички рўйхати.
2. Ишга қабул қилиш ҳақидаги ариза; йўлланма ёки тавсиянома.
3. Кадрларни ҳисобга олиш бўйича шахсий варақа ёки сўровнома.
4. Таржимаи ҳол.
5. Маълумоти ҳақидаги ҳужжатлар нусхалари.
6. Тавсифнома.

⁴ Ўзбекистон Республикаси Президентининг 2019 йил 31 октябрдаги «Ягона миллий меҳнат тизими» идоралараро дастурий-аппарат комплексини жорий қилиш чора-тадбирлари тўғрисида»ги Қароридан.

7. Буйруқлардан (ишга қабул қилиш ҳақида, бошқа лавозимга ўтказиш ҳақида, ишдан бўшатиш ҳақида) кўчирма нусхалар.

8. Кадрларни ҳисобга олиш бўйича шахсий варақага кўшимча.

9. Шахсий ҳужжатлар йиғмажилдига кўшимча.

10. Мазкур шахсга тааллуқли маълумотнома ва бошқа ҳужжатлар.

Йиғмажилддаги ҳужжатлар тартиб билан тикилади. Жилднинг муқоваси муайян талаб бўйича тўлдирилади.

Ҳужжатлар йиғмажилдига, юқоридаги ҳужжатлардан ташқари, айрим тоифадаги мутахассисларни ишга қабул қилиш билан боғлиқ баъзи ўзига хос ҳужжатлар ҳам киритилиши мумкин.

Масалан:

– илмий ишлар, асарлар ёки кашфиётлар рўйхати;

– институт илмий кенгаши йиғилиши баённомаси кўчирмаси (бўш лавозимларга эълон қилинган танловга қатнашувчи илмий ходимлар ва олий ўқув юртлари ўқитувчилари учун);

– меҳнат жамоаси йиғилиши баённомаси кўчирмаси (меҳнат жамоаси мансабига сайланувчи раҳбарлар учун).

Кейинчалик ҳужжатлар йиғмажилди қуйидаги ҳужжатлар билан тўлдириб борилади:

– ходимнинг таржимаи ҳолидаги ўзгаришларни тасдиқловчи ҳужжатлар (масалан, никоҳдан ўтганлиги ҳақидаги гувоҳнома);

– ходимнинг ишига доир, сиёсий ёки шахсий сифатини кўрсатувчи ҳужжатлар: тавсифномалар, тавсияномалар, тафтиш далолатномаси нусхалари ва шу кабилар.

Аксарият ташкилотларда амалда шахсий ҳужжатлар йиғмажилдига бошқа ишга ўтказиш, лавозимдан бўшатиш ҳақидаги, рағбатлантириш, интизомий жазони бериш ва олиб ташлаш, фамилиясини ўзгартириш тўғрисидаги буйруқлар нусхалари (ёки уларнинг кўчирмаси) ҳам киритилади. Лекин буларнинг ҳаммаси «Кадрларни ҳисобга олиш шахсий варақасига кўшимча»да ёзилган-

лиги учун юқорида тилга олинган ҳужжатларни шахсий ҳужжатлар йиғмажилдига киритиш тавсия этилмайди.

Шахсий ҳужжатлар йиғмажилди узоқ вақт сақланади. Шу сабабли унга вақтинча (узоғи билан 10 йил) сақланадиган иккинчи даражали ҳужжатлар қўшилмаслиги лозим. Уй-жой шароитини яхшилаш ҳақидаги маълумотнома, соғлиғи тўғрисидаги маълумотнома, ҳужжатларнинг қайта тикланган нусхалари шулар жумласидандир. Ҳужжатлар йиғмажилдига тушадиган барча ҳужжатлар хронологик тартибда жойлаштирилади.

Ҳужжатлар йиғмажилди устида ишлаганда, унга киритиладиган ҳужжатларнинг тўғри тузилишига ва расмийлаштирилишига алоҳида эътибор бермоқ керак.

Шахсий ҳужжатлар йиғмажилдидаги асосий ҳужжатлар ҳақида ушбу китобдаги ариза, таржимаи ҳол, тавсиянома, буйруқ каби ҳужжатларга оид мақолаларни ўқиб, керакли маълумот олишингиз мумкин. Қуйида биз ҳужжатлар йиғмажилдидаги бошқа ҳужжатлар ҳақида тўхтаб ўтамиз.

«Ҳужжатлар йиғмажилдидаги ҳужжатларнинг ички рўйхати»

Бу рўйхатда йиғмажилдда жойлашган ҳужжатларнинг тартиб рақамлари, уларнинг кўрсаткич (индекс)лари, санаси, сарлавҳалари бўлади.

Йиғмажилд сақлаш учун топширилаётганда, ички рўйхатда яқунловчи ёзув ёзилиши лозим. Унда йиғмажилддаги ҳужжатлар сони ҳамда ички рўйхатдаги варақлар сони рақам ва сўз билан кўрсатилади.

Ички рўйхат уни тузувчи томонидан имзоланиб, имзонинг ёйилмаси ва рўйхат тузилган сана қўйилади.

Рўйхат 1-иловадаги каби тўлдирилади. Ички рўйхатнинг варақлари алоҳида рақамланади.

«Кадрларни ҳисобга олиш бўйича шахсий варақа»

Бу ҳужжат ишга қабул қилишда асосий ҳужжат ҳисобланади. Унда ходимнинг таржимаи ҳоли, маълумоти,

меҳнат фаолиятининг бошидан бери бажарган ишлари, чет элда бўлиши, сайлов органларида иштироки, оилавий ҳолати ва бошқалар ҳақида саволлар бўлади. Бир қатор ташкилотларда ходимларнинг шахсий варақаларини компьютер орқали электрон тарзда тўлдириш амалиёти ҳам учрайди.

Шахсий варақа ходим ишга кираётганда ўз кўли билан тўлдирилади. Ҳар бир саволга тўлиқ ва аниқ жавоб берилиши лозим; жавобда қисқартмалар қўлланга йўл кўйилмайди; аниқ, равшан, тузатишларсиз ёзилади.

Шахсий варақадаги саволларга бериладиган жавоблар ходимнинг шахсий ҳужжатларидаги ёзувларга айнан мувофиқ келиши керак. Шахсий варақани тўлдиришда кўйидаги ҳужжатлардан фойдаланилади: паспорт, меҳнат дафтарчаси, ҳарбий гувоҳнома, маълумоти ҳақидаги ҳужжатлар (диплом, гувоҳнома, шаҳодатнома), илмий даража олганлиги ёки илмий унвон берилганлиги ҳақидаги Олий аттестация комиссиясининг ҳужжатлари (диплом, шаҳодатнома), ихтиролари ҳақидаги ҳужжатлар.

Шахсий варақанинг айрим қисмларини тўлдиришда кўпинча хатоларга йўл кўйилади ёки нотўғри тўлдирилади. Шунинг учун баъзи қисмларни тўлдириш юзасидан маълумот бериб ўтамыз.

«Маълумоти» сўралган жойга, ходимнинг қандай ҳужжати борлигига қараб, «бакалавр», «магистр», «ўрта махсус», «ўрта», «тўлиқсиз ўрта», «бошланғич» сўзлари ёзилади.

«Меҳнат фаолияти бошлангандан буён қилинган ишлар» қисмида меҳнат дафтарчасидаги ёзувларга мувофиқ маълумотлар кўрсатилади. Башарти ходимнинг меҳнат фаолияти олий ёки ўрта махсус ўқув юртидаги ўқиш давридан бошланган бўлса, бу давр ҳам ушбу графадан ўрин олади, ҳарбий хизмат, ўриндошлик билан ишлаганлик ҳам киради. Варақча тўлдириляётганда, ташкилот ўз вақтида қандай аталган бўлса, шундай ёзиш зарур.

«Шахсий варақани тўлдириш вақтидаги оилавий аҳволи» қисмини тўлдиришда аввал «уylanганман» («турмуш қурганман»), «ажралишганман», «беваман», «бўйдоқман» («турмушга чиқмаганман») сўзларидан тегишлиси ёзи-

лиши, сўнг оила аъзолари кимлиги кўрсатилгани ҳолда (*отам, онам, хотиним, эрим, ўғлим, қизим* ва ҳ.к.) санаб ўтилади. Бунда ҳар бир оила аъзосининг фамилияси, исми, ота исми ва туғилган йили кўрсатилади.

Шахсий варақанинг қисмларидаги саволларга инкор (масалан, «*йўқ*») билан жавоб бериладиган бўлса, у ҳолда саволни қайтариш шарт ҳисобланмайди. Масалан: илмий даражаси, илмий унвони – *йўқ*; чет элларда бўлганлик ҳақида маълумот – *бўлмаганман*.

Кадрлар билан ишловчи ходим ишга кирувчининг «Кадрларни ҳисобга олиш бўйича шахсий варақа»сини (2-иловага қаранг) қабул қилар экан, у қанчалик тўлиқ тўлдирилганлигини, ундаги маълумотлар тақдим қилинган ҳужжатларга мувофиқ келишлигини текшириб кўриши лозим.

Айрим ташкилотларда амалда «Кадрларни ҳисобга олиш бўйича шахсий варақа» билан бир қаторда, бошқа шакл – сўровномадан ҳам фойдаланилади. Ундаги саволлар, айрим қўшимчаларни ҳисобга олмаганда, шахсий варақадаги билан бир хил бўлади. Лекин унда ишга кирувчи (тўлдирувчи)нинг имзосидан ташқари кадрлар билан шуғулланувчи (ҳужжатни текшириб олувчи)нинг ҳам имзоси бўлади (3-иловага қаранг).

Шахсий варақа (сўровнома) тўлдирилгандан кейинги ҳамма ўзгаришлар «Кадрларни ҳисобга олиш бўйича шахсий варақа (сўровнома)га қўшимча» ҳужжатида қайд этиб борилади (4-иловага қаранг).

Шахсий ҳужжатлар йиғмажилдини шакллантиришда зарур ҳужжатлар, масалан, шаҳодатнома, диплом ва шу кабилар нусхасини тайёрлашга рухсат берилади. Бу ҳолда нусха фақат асл нусхадан олинади. Паспорт, депутатлик мандати, ҳарбий гувоҳнома ва шу кабилар нусхасини олиш тақиқланади.

Ходим ишга қабул қилингандан кейин муассаса кадрлар бўлимида нозир (ёки бошқа масъул шахс) томонидан шахсий варақча тўлдирилади (5-иловага қаранг). Бу варақча шахсий ҳужжатлар йиғмажилдида алоҳида сақла-

ниб, муассаса кадрларини ҳисобга олиш ва таркибини таҳлил қилишда хизмат қилади. Варақча ходим кўрсатган ҳужжатлар (паспорт, диплом, ҳарбий гувоҳнома, меҳнат дафтарчаси ва шу кабилар) асосида тўлдирилади.

Ишга қабул қилинувчи шахс варақчада кўрсатилган жойга имзо чекади ва варақча тўлдирилган санани қўяди. Варақчанинг «Кўшимча маълумотлар» деб аталган 5-қисми бошқа қисмларда ўз аксини топмаган маълумотлар (ўриндошлик иши, қаерда ўқиётганлиги, иккинчи касби ва бошқалар)ни ёзиб бориш учун мўлжалланган. Ушбу қисмда, шунингдек, ишлайдиган ногиронлар ҳақидаги маълумотлар: ногиронлик сабаби ва гуруҳи, қачон аниқланганлиги, тиббий-меҳнат экспертиза комиссияси тавсия этаётган меҳнат тури ва шароити ҳам қайд этилади.

Ходим ишдан бўшатиладиганда, шахсий варақчага ҳам буйруқнинг санаси ва рақами, бўшатилиш сабаби ёзилади. Бу маълумот эътибор билан ёзилиши лозим. Чунки у кўпинча меҳнат стажини тасдиқлашга асос бўлиб хизмат қилади.

Йиғмажилддан фойдаланиш тартиби:

1. Кадрлар бўлиmidан олинган шахсий ҳужжатлар йиғмажилди хизмат юзасидан фойдаланиладиган бошқа ҳужжатлар билан тенг ҳуқуқда сақланади.

2. Йиғмажилдни 3 кундан ортиқ ушлаб туришга, идора биносидан ташқарига олиб чиқишга рухсат этилмайди.

3. Йиғмажилддан фойдаланганда, ундаги ёзувларга қандайдир тузатиш ёки янги қўшимчалар киритиш; бирон-бир ҳужжатни олиш, шунингдек, янгисини рухсатсиз қўшиш тақиқланади.

**Хужжатлар йигмажилдидаги
хужжатларнинг ички рўйхати**

Ички рўйхат

Хужжатлар йигмажилди №

Т/б раками	Хужжат индекси	Санаси	Хужжат- лар сар- лавҳаси	Йигма- жилд ва- раклари	Изоҳ
1	2	3	4	5	6

Жами _____ хужжат
(рақам ва сўз билан)

Ички рўйхат varaқлари сони _____
(рақам ва сўз билан)

Рўйхатни тузувчи

шахснинг лавозими

ИМЗО

ИМЗОНИНГ ЁЙИЛМАСИ

Сана

Қўлда сиёҳ билан аниқ, тузатишларсиз ёзилади.
Кадрларни ҳисобга олиш бўйича

ШАХСИЙ ВАРАҚА

1. Фамилияси _____
исми _____ ота исми _____
2. Жинси _____ 3. Туғилган йили, куни, ойи _
4. Туғилган жойи _____
(вилоят, шаҳар, туман, қишлоқ)
5. Миллати _____
6. Ижтимоий келиб чиқиши _____
7. Партиявийлиги _____ партия стажи _____ партия
(қандай партия)
- гувоҳномаси _____
(қирган ойи ва йили) назорат варақчаси
8. Маълумоти _____

Сураг учун
жой

Ўқув юрти-нинг номи ва унинг манзили	Факультет ёки бўлими	Қирган йили	Тамомлаган йили	Агар тамомламаган бўлса, қайси курсдан кетган	Ўқув юртини тамомлаши натижасида қандай мутахассислик олган, диплом ёки гувоҳнома рақами кўрсатилсин
1	2	3	4	5	6

9. Қандай хорижий тилларни биласиз _____

(дўғат ёрдамда ўқий оласиз ва таржима қиласиз, бемалол ўқий оласиз ва гаплаша оласиз, эркин гаплаша оласиз)

10. Илмий даражаси, илмий унвони _____

11. Илмий асарлари ва ихтиролари _____

12. Меҳнат фаолияти бошлангандан бун қилинган ишлар (олий ва ўрта махсус ўқув юрларида ўқш, ҳарбий хизмат, ўриндошлик билан ишлаганлик ҳам кирди).

Ушбу қисмини тўлдираётганда, муассаса, ташкилот ва корхона ўз вақтида қандай аталган бўлса, шундай ёзиш зарур, ҳарбий хизмат даврини ёзишда лавозим кўрсатилади.

Йил ва ой		Лавозими (муассаса, ташкилот, корхона, шунингдек, вазирлик ва махкама номи ҳам кўрсатилади)	Муассаса, ташкилот, корхона мавзиви
ишга кирган	ишдан бўшаган		

13. Чет элларда бўлганлик ҳақида маълумот _____

(иш билан, хизмат сафари, делегация билан бирга)

Йил ва ой		Қайси мамлакаатларда	Чет элда бўлишдан мақсад
Қайси вақтдан	Қайси вақтгача		

14. Ваколатли органларда катнашуви

Ваколатли органнинг манзили	Ваколатли органнинг номи	Ким бўлиб сайланган	Йили	
			сайланган	кетган

15. Мукофотлари _____

(качон ва нима билан мукофотланган)

16. Ҳарбий хизмати ва ҳарбий унвони _____

Тоифаси _____ Қўшин тури _____

(қўмондонлик, сиёсий, маъмурий, техникавий ва ҳ.к.)

17. Шахсий варақани тўлдириш вақтидаги оялавий аҳволи _____

(ойла аъзолари ёши кўрсатилган ҳолда ёзилади)

18. Манзили: _____

й. « _____ » _____ Шахсий имзо _____

(тўлдирилган санаси)

Шахсий варақани тўлдирган ходим ҳар бир кейинги ўзгаришни шахсий хужжатлар йиғмажилдига киритиш учун ишлаб турган жойига хабар қилишга мажбур.

II. Ходим шахсий варақани тўлдиргандан кейин қайдлов белгиларидаги ўзгаришлар ҳақида маълумотлар

1. Ўзбекистон Республикаси орден ва медаллари билан мукофотланганлиги ҳақида ёзувлар

Қачон мукофотланган (йил, кун, ой)	Нима учун - мукофотланган	Орденлар, медаллар номи	Ёзув учун қайдлов асоси

2. Берилган маъмурий жазолар ва уни олиб ташланганлиги ҳақидаги ёзувлар

Сана (йил, кун, ой)	Маъмурий жазо ким томонидан берилган	Нима учун (айбнинг моҳияти)	Қандай жазо берилган	Ёзув учун асос	Жазо қачон бекор қилинган	Ёзув учун асос

3. Ходимнинг бошқа қайдлов белгиларидаги ўзгаришлар ҳақида ёзувлар

Содир бўлган ўзгаришлар санаси (Йил, кун, ой)	Ўзгаришлар тавсифи	Ёзув учун асос

Шахсий ҳужжатлар йиғмажилди текширилди	Шахсий ҳужжатлар йиғмажилди текширилди	Шахсий ҳужжатлар йиғмажилди текширилди	Шахсий ҳужжатлар йиғмажилди текширилди
_____ й. «_____»	_____ й. «_____»	_____ й. «_____»	_____ й. «_____»
_____	_____	_____	_____
Имзо _____	Имзо _____	Имзо _____	Имзо _____

С Ў Р О В Н О М А

Сура
ўрни

1. Фамилиянгиз _____
 Исмингиз _____
 Отаисмингиз _____

2. Агар фамилиянгиз, исмингиз ёки ота исмингиз ўзгарган бўлса, унинг қачон ўзгарганлиги ва сабабини кўрсатинг	
3. Туғилган вақтингиз ва жойингиз (йили, куни, ойи; вилоят, шаҳар, туман, қишлоқ)	
4. Миллатингиз	
5. Партиявийлигингиз	
6. Маълумотингиз: қачон ва қайси ўқув юртларини тамомлагансиз (...-рақамли диплом) Мутахассислигингиз (диплом бўйича) Ихтисослигингиз (диплом бўйича)	
7. Илмий даражангиз, илмий унвонингиз, қачон берилган (диплом ёки гувоҳнома рақами)	
8. Илмий ишларингиз	
9. Қайси чет тилларини биласиз, қай даражада	

10. Яқин қариндошларингиз * (хотин (эр), ота, она, ака-ука, опа-сингил ва болалар)

Қанақа қариндош	Фамилияси, исми ва отасми	Туғилган йили ва жойи	Иш жойи ва лавозими	Турар жойи

* Агар хотин эрнинг фамилиясида бўлса, у турмушга чиққунга қадар бўлган фамилиясини кўрсатиши зарур.

11. Мехнат фаолиятингиз (ўқув юртларидаги ўқиш вақти; ҳарбий хизмати, ўриндошлик ишлари ва бошқалар ҳам қўшилади).

(Ушбу бандни тўлдирганда, корхона ва муассаса номлари ўша вақтда қандай аталган бўлса, шундай ёзилиши лозим; ҳарбий хизмати ёзилганда, лавозими ҳам кўрсатилиши керак.)

Йил ва ой		Лавозим корхона, муассаса, вазирлик, идора номлари кўрсатилган ҳолда ёзилиши керак	Корхона, муассасасининг манзили
Кирган вақти	Кетган вақти		

12. Ўзбекистон Республикаси Олий Мажлиси, шаҳар, туман кенгашлари ва бошқа сайланадиган органларда қатнашганлигингиз

Сайлов органининг манзили	Сайлов органи номи	Ким бўлиб сайланган	Йил	
			сайланган	муддат тугаган кун

13. Қандай давлат мукофотларингиз бор _____
(қачон ва нима билан мукофотланган)

14. Ҳарбий хизматга муносабатингиз ва ҳарбий унвонингиз

Таркиб _____ Кўшин тури _____
(қўмондонлик, сисий, маъмурий, техникавий ва ҳ.к.)

15. Суд жавобгарлигига тортилган бўлсангиз, қачон ва нима учун

16. Манзилингиз _____
 _____ телефон рақами _____

0000 й. « _____ » _____
(тулдирилган вақти)

Шахсий имзо _____

0000 й. « _____ » _____

Кадрлар билан шугулланувчи имзоси _____

Кадрларни ҳисобга олиш варақасига

ҚЎШИМЧА

Фамилияси _____ Иسمи _____ Отасми _____

I. Шахсий варақа тўлдирилгандан кейинги иши ҳақида маълумотлар

Лавозими (муассаса, ташкилот, бош бошқарма, вазирлик ёки идора номи кўрсатилади)	Муассаса, ташкилот, корхона жойлашган жой (вилоят, шаҳар, туман)	Йил, ой, кун	Лавозимга тайинланиши	Ходимнинг тасдиқланиши
			лавозимдан кетиши	ходимнинг бўшатилиши ҳақида

II. Ходим шахсий варақани тўлдиргандан кейин қайдлов белгиларидаги ўзгаришлар ҳақида маълумотлар

1. Ўзбекистон Республикаси ордени ва медаллари билан мукофотланганлиги ҳақида ёзувлар

Қачон мукофотланган (йил, кун, ой)	Нима учун мукофотланган	Орденлар, медаллар номи	Ёзув учун қайдлов асоси

2. Берилган маъмурий жазолар ва уни олиб ташланганлиги ҳақида ёзувлар

Сана (йил, кун, ой)	Маъмурий жазо ким томонидан берилган	Нима учун (айбнинг моҳияти)	Қандай жазо берилган	Ёзув учун асос	Жазо қачон бекор қилинган	Ёзув учун асос

3. Ходимнинг бошқа қайдлов белгиларидаги ўзгаришлар ҳақида ёзувлар

Содир бўлган ўзгаришлар санаси (йил, кун, ой)	Ўзгаришлар тавсифи	Ёзув учун асос

Шахсий ҳужжатлар йиғмажилди текширилди

_____ й. « _____ »

Имзо _____

Шахсий ҳужжатлар йиғмажилди текширилди

_____ й. « _____ »

Имзо _____

Шахсий ҳужжатлар йиғмажилди текширилди

_____ й. « _____ »

Имзо _____

Шахсий ҳужжатлар йиғмажилди текширилди

_____ й. « _____ »

Имзо _____

корхона, ташкилот

М/Ж	Табель рақам	Алифбо

___-сонли ШАХСИЙ ВАРАҚАЧА

I. УМУМИЙ МАЪЛУМОТЛАР

Механизация ёрдамида саралаш учун хос рақам

1. Фамилияси _____

исми _____

отаисми _____

2. Тугилган йили _____

қуни _____ ойи _____

3. Тугилган жойи _____

4. Миллати _____

5. Партиявийлиги _____

_____ аъзо бўлган йили

6. Қасаба уюшмасига аъзоли-

ги _____
_____ ха, йўқ

7. Маълумоти

а) _____
_____ олий, ўрта, ўрта махсус,
_____ тўлиқсиз ўрта,
_____ бошланғич (неча синф)10. _____
_____ асосий касби (мутахассислиги)

_____ мутахассислиги бўйича иш стаж

11. Умумий иш стаж

12. Узлуксиз иш стаж

13. _____
_____ охириги иш жойи, лавозими

14. Оилавий аҳволи

_____ оиласи таркиби

_____ ҳар бир оила аъзосининг туғилган йили

15. _____

16. _____

17. _____

Механизация ёрдамида саралаш учун хос рақам

Механизация ёрдамида саралаш учун хос рақам

б) _____
олий ўқув юртининг номи ва

тамомлаган вақти _____

в) _____
академик лицей, касб-хунар
коллежининг номи ва

г) таълим тури:
қўндузги, сиртки
керак бўлмагани чишиб Учирдиси

8. Диплом (шаҳодатнома)га
қўра мутахассислиги _____

9. Диплом (шаҳодатнома)га
қўра ихтисослиги _____

рақами _____ 0000 й.

« _____ » _____ да берилган.

Тўлдирилган вақти _____

0000 й. « _____ » _____

18. _____

19. Паспорти: серияси

_____ рақа-
ми _____

Ким томондан берилган

Берилган вақти _____

20. Уй манзили _____

Телефон _____

Имзоси _____

Механизация ёрдамида саралаш учун хос рақам

II. ҲАРБИЙ ҲИСОБДАГИ ТЕГИШЛИ МАЪЛУМОТЛАР

Ҳисоб гуруҳи _____

Ҳисоб _____ тоифаси

Таркиби _____

Ҳарбий унвони _____

Ҳарбий ҳисобдаги мутахассисли-

ги № _____

Ҳарбий хизматга яроқлилиги _____

Яшаш жойи бўйича мудофаа
бўлими номи _____

Махсус ҳисобда туради

№ _____

Ш. ИШГА ТАЙИНЛАНИШИ ВА БИР ИШДАН ИККИНЧИ ИШГА ЎТКАЗИЛИШИ

IV. ТАЪТИЛ

Сана	Цех (бўлим), участка	Касби (лавозими)	Малака даражаси (маоши)	Асос	Меҳнат дафтаричаси эгасининг имзоси	Таътил турлари	Қайси давр учун	Сана		Асос
								таътилнинг бошланиши	таътилнинг тугаши	
1	2	3	4	5	6	1	2	3	4	5

V. ҚЎШИМЧА МАЪЛУМОТЛАР

	Хос ракам

Ишдан бўшатиш санаси ва сабаби

_____ / _____
(тўлдирилган санаси)

Шахсий имзо _____

Турли муассаса ва ташкилотларда кадрлар (шахсий таркиб) билан ишлашда шахсий маълумотнома (объективка)лардан ҳам кенг фойдаланилади. Бундай маълумотномаларда маълумотнома эгасининг эгаллаб турган лавозими, тутилган йили, жойи, миллати, партиявийлиги, илмий даражаси ва унвони, мукофотлари, қайси чет тилларни билиши, маълумоти, ихтисослиги, меҳнат фаолияти (маълумотноманинг олд томонида) ҳамда яқин қариндошлари туғрисидаги маълумотлар (орқа томонида) акс этади.

Шахсий маълумотноманинг умумий шакли

МАЪЛУМОТНОМА Шрифт 14

Эшматов Ботир Бақодирович Шрифт 14

Эк 4-сид, охириги
3-сид лавозими
олинган рақиб
фотосурат,
электрон кура-
нишда (фасолий
кўчма)

<div style="border: 1px solid black; padding: 2px;"> 2 пт 5 пт </div>	2012 йил 5 октябрдан Ўзбекистон Республикаси Фанлар академияси Энергетика ва автоматика институти илмий котиби Тутилган йили: 25.10.1965 Миллати: Ўзбек Маълумотлик соҳи Маълумоти бўйича мутахассислиги: Илмий даражаси: техника фанлари доктори Қайси чет тилларни билади: рус, инглиз тиллари Давлат мукофотлари ва бошқа тақдирланган (ҳанафий): 2009 й. «Меҳнат шукрати» ордени Халқ депутатлари, республика, вилоят, шаҳар ва туман Кенгаши депутатлари ёки бошқа сайланган органларнинг аъзоси (турак кўрсатишнинг лавоз): 2013 й. — х в — Халқ депутатлари Тошкент вилоят Кенгаши депутати, Ўзбекистон Республикаси Олий Мажлиси Сенати аъзоси	Тутилган жойи: Тошкент вилояти, Қўбрай тумани Партиясийлиги: Ёуқ Таваллуғи: 1987 й. Тошкент давлат техника университети ихтисослиги: Илмий унвани: профессор
---	---	--

МЕҲНАТ ФАОЛИЯТИ Шрифт 14

<div style="border: 1px solid black; padding: 2px;"> 4 пт
0 пт </div> | 1977–1982-йй. Тошкент давлат техника университети талабаси
1982–1987-йй. Тошкент давлат техника университети автоматика факультети лаборатория инженер
1988–1991-йй. Тошкент давлат техника университети автоматика факультети аспирант
1991–1995-йй. Тошкент давлат техника университети автоматика факультети ассистенти
1995–1998-йй. Тошкент давлат техника университети автоматика факультети докторанти
1998–2004-йй. Ўзбекистон Республикаси Фанлар академияси Энергетика ва автоматика институти илмий
ходими, катта илмий ходим, ет аксон илмий ходим
2004–2012-йй. Ўзбекистон Республикаси Фанлар академияси Энергетика ва автоматика институти
лаборатория мудири
2012 п. — х в — Ўзбекистон Республикаси Фанлар академияси Энергетика ва автоматика институти
илмий котиби |
|---|--|

Ишак: Шрифт: Times New Roman, 11, MS Word доc форматда

1. Саҳифа чегаралари: тесқоридан 1,5 см, pastдан 1 см, Ундан 1 см, chapдан 2 см
2. Маълумотномада ки оқир тиришлар ишлатиш мудооли эмас
3. Ф.И.Ш. наслар маълумотлари билан текширишни керак
4. Меҳнат фаолияти бўйича маълумотлар Меҳнат дафтаридаги билан, Таваллуғи ОУЮ ва Ўзбекистон билан
 бўйича маълумотлар диплом нуқсон билан текширишни керак
5. Фақат мулақамал билан қанг чет тилларни кўрсатиш керак. Луғат ёрдамида билан қанг кўрсатиш керак
 Қўшим давлат тилларини билан ёки ёки
6. Электрон яқин қариндош қанг қанг қанг. Файл ном қанг алифбосида турак Ф.И.Ш. маълумот
 Эшматов Ботир Бақодирович.doc
7. Вазирилик ва идора ларнинг биринчи раҳбарлари маълумотларнинг туғричилиги учун жамғоаб
 хисобланади

Отяси	Эшматов Баходир Темирович	1940 йил, Тошкент вилояти, Қибрай тумани	Пенсияда (Тошкент давлат иктисодийёт университети доценти)	Тошкент вилояти, Қибрай тумани, Бинокор кўчаси, 5-уй
Отяси	Абдушукурова Раҳма	1941 йил, Қибрай тумани	2000 йил вафот этган (уй бекаси)	
Отяси	Соатова Гулчехра Баходировна	1963 йил, Қибрай тумани	Уй бекаси	Тошкент вилояти, Қибрай тумани, Хамза кўчаси, 20-уй
Укаси	Эшматов Тоҳир Баходирович	1970 йил, Қибрай тумани	Ўзбекистон Республикаси Марказий банкни етагани иктисодчиси	Тошкент вилояти, Қибрай тумани, Бинокор кўчаси, 5-уй
Синглиси	Эшматова Захро Баходировна	1974 йил, Қибрай тумани	Тошкент тиббиёт коллежи ўқитувчиси	Тошкент вилояти, Қибрай тумани, Бинокор кўчаси, 5-уй
Турмуш ўртоғи	Эшматова Нозима Шарофходжаевна	1973 йил, Тошкент шаҳри	Тошкент шаҳар 1-марказий поликлиникаси физиотерапия бўлими шифокори	Тошкент шаҳри, Миробод тумани, Нукус кўчаси, 20-уй, 21-хонадон
Қизи	Эшматова Зейда Ботировна	1995 йил, Қибрай тумани	Ўзбекистон Миллий университети талабаси	Тошкент шаҳри, Миробод тумани, Нукус кўчаси, 20-уй, 21-хонадон
Ўгли	Эшматов Анвар Ботирович	1999 йил, Қибрай тумани	Республика рассомли коллежи ўқувчиси	Тошкент шаҳри, Миробод тумани, Нукус кўчаси, 20-уй, 21-хонадон
Қайноғаси	Пирматов Шарофходжа Нигматович	1939 йил, Тошкент шаҳри	2000 йил вафот этган (Ўзбекистон Миллий университети доценти)	
Қайноғаси	Пирматова Машкура Собировна	1945 йил, Тошкент шаҳри	Пенсияда (уй бекаси)	Тошкент шаҳри, Олмазор тумани, Ипакчи кўчаси, 1-уй

Изоҳ:

Зарур:	Тўғри:		Нотўғри:	
	Ўғли	Рўзиё Асрор Холматовичи	Ўғли	Рўзиё А.Х.
– қариндоқлиги, фамилияси, исми ва шарифлари ҳамда турмушга қарайдан аввалги фамилияси аниқ кўрсатилаши.	Турмуш ўртоғи	Исламова (Пирматова) Нилуфар Шарофова	Рўзиё А.Х.	Исламова Н.
– тузилган йили, вилояти ва тумани (шаҳри) аниқ кўрсатилаши.	1976 йил, Самарқанд вилояти, Урганч тумани	1956 йил, Фарғона вилояти, Қўжон шаҳри	1976 йил, Самарқанд вилояти, Урганч тум.	1956 йил, Фарғона вилояти
– иш жойи ва лавозими тўғриси кўрсатилаши. Маълумотлар шайдам эълмлаштирилган ҳудуддаги тўғриликка тўлиқ қариндас.	«Фотол» оғоқ ақшадорлик маъмурияти иктисод бўлими бошлиғи	Бетарик туманидаги 20-мактаб ўқитувчиси	МТП ишчис	1990 йил, мактаб ўқувчиси
– вафот этган бўлса вафот этган йили ва (пенсияда бўлса ҳам) аввалги лавозими тўғриси кўрсатилаши (йиллари), «бўлаган» сўзларис).	1992 йил вафот этган (1-марказий поликлиника шифокори)	Пенсияда (50-мактаб ўқитувчиси)	Вафот этган	Пенсияда (ишдан ўқитувчи бўлган)
– туғилган йилида вилоят, шаҳар, туман, даҳо сўзларининг номлари тўғриси кўрсатилаши.	Анджон вилояти, Асва тумани, Ипакчилик юшлук фуқаролари йўли, 5-уй	Бухоро вилояти, Қорақул тумани, Дарга кўчаси, 6-уй	Тошкент вилояти, Чилонзор 15/14/20	Бухоро вилояти, Қорақул тум.

VI. ХУЖЖАТЛАР УСТИДА ИШЛАШ ТАРТИБОТИ

Ташкилотга келган ҳужжат ҳаракатда бўлади, кўчма маънода айтганда «юради». Бу ҳаракат ҳужжат келган ёки тузилган пайтдан бошлаб, то ижроси бажарилиб, йиғма-жилдга юборилиши ёки топширилишигача бўлган жараённи қамраб олади.

Ҳужжатлар оқимини уч турга ажратиш мумкин:

1. Олинма ҳужжатлар – бошқа ташкилотлардан келадиган ҳужжатлар.

2. Жўнатма ҳужжатлар – бошқа ташкилотларга юбориладиган ҳужжатлар.

3. Ички ҳужжатлар – ташкилотнинг ичида тузилиб, бошқарув жараёнида ходимлар томонидан фойдаланиладиган ҳужжатлар.

Олинма ҳужжатлар қуйидаги жараёнлардан ўтади:

- қабул қилиш;
- дастлабки кўриб чиқиш;
- кайд этиш;
- раҳбар томонидан кўриб чиқиш;
- ижро учун топшириш.

Ҳужжатларни қабул қилиш ва дастлабки ишлаш марказлаштирилган ҳолда ишлар бошқармаси, умумий бўлинма, девонхона ёки котиб⁵ томонидан амалга оширилади.

Ҳужжатлар солинган хатжилд ёки пакет олинар экан, улар ҳуқуқий жиҳатдан қанчалик тўғри расмийлаштирилганлиги, уларга иловалар бор-йўқлиги (бус-бутунлиги) текшириб кўрилади, сўнг очилади. Ҳужжатлар етишмаслиги ёки яроқсизланганлиги аниқланганда, икки нусхада далолатнома тузилади. Улардан бири девонхонада қолади, иккинчиси ҳужжат келган ташкилотга жўнатилади. Жўнатилаётганда, қайтарилиш сабаби кўрсатилиб, илова хат ёзилади. Адашиб жўнатилган ҳужжатлар, ҳужжатга бирга келган хатжилдни илова қилган ҳолда, белгиланган

⁵ Бундан кейинги ўринларда булар қайтарилмай, «девоҳхона» дейилади.

жойига янги хатжилдларда жўнатилади ёки юборувчига қайтарилади. Келиб тушган ҳужжатлар, хатжилдлари жўнатувчининг манзилини, ҳужжатнинг жўнатиш ва олинган вақтини фақат хатжилд бўйича аниқлаш мумкин бўлган ҳолларда, йўқ қилинмайди. «Шахсий» устхати бўлган ёки жамоат ташкилотлари номига йўлланган ҳужжатлар очилмай, белгиланган олувчига берилади.

Ҳужжатлар девонхонада дастлабки кўрувдан ўтказилаётганда, бевосита ташкилот раҳбари кўрадиган ҳужжатлар алоҳида ажратилади. Бундай ҳужжатларга ташкилот фаолиятининг асосий масалалари бўйича ахборотлар мавжуд бўлган ва раҳбарият қарорини талаб этувчи ҳужжатлар, хусусан, Ўзбекистон Республикаси Президенти Администрацияси, Ўзбекистон Республикаси Вазирлар Маҳкамаси ва юқори ташкилотлардан олинган ҳужжатлар киради. Қолган ҳужжатлар раҳбар ўринбосарларига улар ўртасида вазифаларнинг тақсимланишига мувофиқ йўлланади. Кундалик тезкор маълумотларни ўз ичига олган, тайин бўлинмага ёки мансабдор шахсга йўналтирилган ҳужжатлар раҳбариятга кўрсатилмасдан ўтказилиши ҳам мумкин. Бу раҳбарни бошқа масъул ижрочилар ҳам ҳал қилиши мумкин бўлган майда-чуйда ишлардан озод қилиш имкониятини беради.

Ҳужжатларни дастлабки кўриб чиқиш ва ижро этувчиларга бериш уларнинг келиб тушган кунда ёки, иш пайти бўлмаган вақтда келиб тушганда, биринчи иш кунда амалга оширилиши керак. Бир неча таркибий бўлинмалар томонидан ижро этиладиган ҳужжатлар уларга навбат билан ёки бир вақтнинг ўзида нусхаларда берилади. Ҳужжатнинг асли муносабат белгисида биринчи кўрсатилган ижрочига берилади. Ҳужжатларни кўпайтириш зарурати ва нусхалар сони ижрони ташкил этувчи шахс томонидан белгиланади.

Келган ҳужжатни шошилиш равишида ижро этиш зарурати туғилганда, ташкилот раҳбари кўриб чиққунгача, унинг мазмуни билан ижрочини таништириб чиқишга йўл қўйилади. Ўзбекистон Республикаси Президенти Администрацияси ва Вазирлар Маҳкамасидан олинган ҳужжатлар,

олингандан сўнг бир соат мобайнида ижро этувчиларга етказилади.

Жўнатма хужжатларни ишлаш ва жўнатиш, амалдаги почта қоидаларига мувофиқ марказлаштирилган ҳолда девонхона томонидан бажарилади. Хатжилдга жойлаштиришдан аввал хужжатларнинг тўғри расмийлаштирилганлиги, илованинг борлиги ва бус-бутунлиги, нусхалар сонининг олувчилар сонига мувофиқлиги текширилади. Тўлиқ расмийлаштирилмаган ёки нотўғри расмийлаштирилган хужжатлар пухта ишлаш учун ижрочига қайтарилиши керак. Буюртма хат-хабарни жўнатиш рўйхати тузилади, унга девонхона ходими ўзининг фамилияси ва жўнатиш санасини кўяди. Машинада ўқиладиган хужжатларни жўнатиш илова хати бор бўлганда амалга оширилади. Илова хат нусхаси умумий асосларда йиғмажилдга тикилади. Жўнатиш учун тайёрланган хужжатлар ўша куннинг ўзида ёки келгуси иш кунидан кечиктирмасдан ишланиши ва жўнатилиши керак.

Ички хужжатлар таркибий бўлинмалардаги тегишли масъул шахсларга қайднома дафтарига имзо чектирилган ҳолда ёки рўйхатга олинган шаклда берилади.

Ташкилот хужжатлари (айрим таркибий бўлинмалар ва хужжатлар туркуми бўйича) ҳам тўлиқ, ҳам танлаб ҳисобга олиб борилади. Фуқаролар таклифлари, аризалари ва шикоятлари мустақил равишда ҳисобга олинади. Хужжатлар сонини ҳисоблаб чиқишда ҳар қайси нусха, шу жумладан, кўпайтирилган ва компьютерда ёзилганлари ҳам битта бирлик сифатида ҳисобланади. Хужжатлар айланишининг ҳисоб-китоб натижаси ташкилот раҳбарига вақти-вақтида етказиб турилади. Бу хужжатлар устидаги ишларни такомиллаштиришда чоралар ишлаб чиқишга ёрдам беради.

Жўнатиладиган ва ички хужжатларни тузиш ҳамда расмийлаштириш

Ўзбекистон Республикаси Вазирлар Маҳкамасининг 1999 йил 29 мартдаги 140-сон қарори билан тасдиқлан-

ган Ўзбекистон Республикаси вазирликлари, давлат кўмиталари, идоралари, корпорациялари, концернлари, уюшмалари, компаниялари ва бошқа марказий муассасалари аппаратларида иш юритиш бўйича намунавий йўриқномада жўнатиладиган ва ички ҳужжатларни тузиш ва расмийлаштириш батафсил баён этилган. Ушбу намунавий йўриқномага кўра, жўнатма ҳужжатлар тегишли бланкаларга ёзилади. Ташкилотларнинг бланкаларидаги доимий зарурий қисмлари давлат тилида ёзилади.

Ҳужжат муаллифи ташкилот номи ва унинг коди ташкилот тўғрисида низом (устав)га корхоналар ва ташкилотлар умумий классификаторига мувофиқ кўрсатилади. Улар, қондага кўра, бланкани тайёрлашда ёздирилган бўлиши керак.

Ҳар бир ҳужжатда (хатлардан ташқари) унинг тури (қарор, фармойиш, буйруқ, баённома, маълумотнома ва шу кабилар) кўрсатилиши керак.

Аксарият ҳужжатлар учун ҳужжат мазмунини акс эттирувчи қисқа ва аниқ сарлавҳа бўлиши шарт. Масалан: буйруқ (нима тўғрисида?) «корхона ташкил этиш тўғрисида»; баённомаси (ниманинг?) «илмий кенгаш мажлисининг».

A5 (148x210) ўлчамдаги ҳужжатларда ва телеграммаларда матнга сарлавҳа қўйилмаслиги мумкин.

Ҳужжат мазмуни имкони борича лўнда, қисқа иборалар билан, қийин бўлмаган гап тузилишида баён этилади.

Қисқартириш давлат органлари, жамоат ташкилотлари ва муассасалар номларини ёзиш бўйича маълумотномага мувофиқ қўлланади. Агар матнда фамилиялар, географик номлар ёки айрим маъмурий-ҳудудий бирликлар санаб ўтилса, улар алифбо тартибида жойлаштирилади.

Агар узлуксиз боғланган матн бир нечта қарорлар, хулосалардан иборат бўлса, уни араб рақамлари билан рақамланадиган бўлимларга, кичик бўлимларга, бандларга ажратиш лозим.

Ҳужжатлар матнларини икки қисмга ажратиш тавсия этилади: биринчи қисмда ҳужжат тузишнинг асослари ёки сабаблари кўрсатилади, иккинчисида – қарорлар, фармойишлар, таклифлар, фикрлар, хулосалар, илтимослар баён этилади.

Агар ҳужжат мазмунини тушунтириш ва асослаш зарурати бўлмаса, матн битта хулоса қисмдан иборат бўлиши мумкин: буйруқлар таъкидлаш қисмисиз қарор қисмидан, хатлар – тушунтиришсиз илтимос қисмдан иборат бўлади.

Ҳужжатнинг узлуксиз боғланган матни доимий ахборотни сақловчи ва узлуксиз ахборотларни киритиш учун бўш жойлар трафарет асосида тузилган бўлиши мумкин.

Баённома матни учинчи шахс номидан («*Эшитдилар*», «*Сўзга чиқдилар*», «*Қарор қилдилар*») кўплик сонда баён қилинади, нутқлар мазмуни учинчи шахс номидан бирлик сонда баён қилинади.

Ҳуқуқлар ва мажбуриятларни белгилаб берувчи (низом, йўриқнома ва бошқа), шунингдек, фактларни баён этиш ёки баҳолашдан (далолатнома, маълумотнома ва бошқа) иборат бўлган ҳужжатларда матнни учинчи шахс номидан бирлик ёки кўплик сонда («*бўлим вазифаларни амалга оширади*», «*бирлашма таркибига киради*», «*комиссия белгилади*») баён қилиш шакли ишлатилади.

Хатларда куйидаги баён этиш шаклларидадан фойдаланилади:

- биринчи шахс номидан кўплик сонда («*жўнатишни сўраймиз*», «*кўриб чиқиш учун жўнатмоқдамиз*»);
- биринчи шахс номидан бирлик сонда («*зарур деб ҳисоблайман*», «*ажратишни сўрайман*»);
- учинчи шахс номидан бирлик сонда («*Вазирлик қарди деб ҳисоблайди*»).

Агар ҳужжатда матнда қайд этилган илова бўлса, у ҳолда иловалар борлиги тўғрисидаги белги куйидаги шакл бўйича расмийлаштирилади.

Илова: 10 varaқда, 2 нусада.

Агар ҳужжатда матнда кўрсатилмаган илова бўлса, уларнинг номи ҳар бир иловадаги varaқлар сони ва нусхалар сони кўрсатилган ҳолда санаб ўтилиши керак.

Масалан:

Илова: 1. Янги ўқув йилига мактабларнинг тайёргарлиги тўғрисида маълумотнома 8 varaқда, 2 нусхада.

2. Мактаблар рўйхати 3 varaқда, 2 нусхада.

Агар хужжатга иловаси бор бошқа хужжат илова қилинса, у ҳолда илованинг борлиги тўғрисидаги белги қуйидаги шакл бўйича расмийлаштирилади:

Илова: Мамлакатлараро муносабатлар масалалари бўйича доимий комиссиянинг 1998 йил 25 январдаги хулосаси ва унга илова, жами 21 varaқда, 2 нусхада.

Агар илова хужжатда кўрсатилган барча манзилларга жўнатилмаётган бўлса, у ҳолда иловаларнинг борлиги тўғрисидаги белги қуйидаги шаклда расмийлаштирилади:

Илова: 5 varaқда, 2 нусхада – биринчи манзилга.

Агар илова брошюраланган бўлса, у ҳолда varaқлар сони кўрсатилмайди.

Хужжатлар манзилларга жўнатилаётганда қуйидаги қоидаларга риоя қилиниши керак:

– хужжатлар ташкилотларга, уларнинг таркибий бўлинмаларига ёки аниқ шахсга жўнатилади;

– ташкилот номи ва таркибий бўлинма бош келишида, лавозим ва фамилия эса жўналиш келишигида кўрсатилади, масалан:

*Қўқон суперфосфат заводи режаслаштириш бўлими катта иқтисодчиси
К. Зиёева*

Хужжат ташкилот раҳбарига жўнатилганда, ташкилот номи олувчи лавозимининг таркибига киради, масалан:

*«Ўзкимёсаноат» АЖ
директори
С. Қаюмовга*

агар ҳужжат бир турдаги бир нечта ташкилотларга жўнатилаётган бўлса, у ҳолда уларни умумлашган ҳолда кўрсатиш лозим, масалан:

*Бош бошқармалар, бошқармалар
ва бўлимлар бошлиқларига*

Ҳужжатни олувчилар тўрттадан ошмаслиги керак. «Нусха» сўзи иккинчи, учинчи ва тўртинчи олувчилар олдида кўрсатилмайди;

ҳужжат тўрттадан кўп манзилга жўнатиладанда, тарқатиш (юбориш) рўйхати тузилади ва ҳар қайси ҳужжатда фақат битта олувчи кўрсатилади;

ҳужжатни хусусий шахсга жўнатганда, аввал почта манзили, кейин исми ва ота исми (бош ҳарфлари), фамилияси ёзилади, масалан:

*100000, Тошкент шаҳри
Ҳамид Олимжон кўчаси 11-уй
5-хонадон
Т. Аҳмадовга*

Ҳужжатлардаги саналар куйидагича бўлгани мақбул:

2020 йил 12 январь

Ҳужжат ташкилот раҳбар ходимлари томонидан ёки амалдаги қонун ҳужжатлари ёки бошқа ҳуқуқий ҳужжатлар (низом ёки ташкилот устави)да белгиланган ваколатларига мувофиқ бошқа мансабдор шахслар томонидан имзоланади.

«Имзо» реквизити таркибига: ҳужжатни имзолаётган шахснинг амалдаги лавозими номи, унинг шахсий имзоси ва имзосининг ёйилмаси (исми, ота исмининг бош ҳарфлари ва фамилияси) киради.

Ҳужжатларни «унинг ўрнига» деган олд кўмакчи, шунингдек, лавозими номи олдида қия чизик билан имзолашга йўл кўйилмайди.

Икки мансабдор шахснинг имзолари коллегиял органлар ҳужжатларига қўйилади. Қарорлар ва баённомаларни коллегиял органнинг раҳбари ва котиби томонидан имзолаш тавсия этилади.

Коллегиял органларда яккабошчилик тартибида қабул қилинадиган фармойишларда битта имзо бўлади.

Икки ёки ундан ортиқ имзолар, агар ҳужжат мазмуни учун бир нечта шахс (масалан, далолатномалар, молия ҳужжатлари, бир нечта ташкилотлардан чикувчи ҳужжатлар) жавобгар бўлган тақдирда қўйилади.

Комиссия томонидан тайёрланган ҳужжатларда уни тайёрлаган шахсларнинг лавозими эмас, балки комиссия таркибидаги вазифалари тақсимланиши кўрсатилади. Масалан:

<i>Комиссия раиси</i>	<i>имзо</i>	<i>В. Маҳмудов</i>
<i>Комиссия аъзолари</i>	<i>имзолар</i>	<i>А. Ҳакимов, Р. Абдураҳмонов</i>

Ҳужжат бир неча мансабдор шахслар томонидан имзоланганда, уларнинг имзолари эгаллаб турган лавозимларига мувофиқ биттасининг остида бошқалари навбат билан жойлашади. Масалан:

<i>Институт директори</i>	<i>имзо</i>	<i>З. Ҳошимов</i>
<i>Бош ҳисобчи</i>	<i>имзо</i>	<i>В. Собиров</i>

Ҳужжат лавозимлари тенг бир нечта шахслар томонидан имзоланганда, уларнинг имзолари бир қаторда жойлашади:

<i>Ўзбекистон Республикаси</i>	<i>Ўзбекистон Республикаси</i>
<i>Соғлиқни сақлаш</i>	<i>Молия вазирининг</i>
<i>вазирининг ўринбосари</i>	<i>ўринбосари</i>
<i>имзо Ф. Комилов</i>	<i>имзо Т. Тоғжиев</i>

Келишиш ҳужжат лойиҳасини дастлабки кўриб чиқиш ва баҳолаш усули ҳисобланади.

Келишиш ташкилот ичида ҳам (турли таркибий бўлинмалар ва мансабдор шахслар билан), унинг ташқарисида ҳам (ҳужжат лойиҳасидаги масалаларга уларнинг ваколатларига мувофиқ бевосита муносабати бўлган бўйсунувчи

ва бўйсунмайдиган ташкилотлар билан) амалга оширилиши мумкин.

Хужжат лойиҳасини ички келишув имзолувчининг шахсий имзоси ва имзолаш санасини ўз ичига олган виза билан расмийлаштирилади. Зарур бўлган ҳолларда имзолувчининг лавозими кўрсатилиши мумкин. Унинг имзосини (исми, ота исмининг бош ҳарфлари, фамилияси) кенгайтириб ёзиш шарт, масалан:

Юридик бўлим бошлиғи
имзо С. Махсумов
2019 йил 24 январь

Хужжат лойиҳаси бўйича мулоҳазалар ва қўшимчалар алоҳида варақда баён қилинади, бу тўғрида лойиҳада тегишли белги қўйилади. Визалар хужжатларнинг ташкилотда қолдирилаётган нусхаларига, олд томонига, имзо остига қўйилади.

Ташқи келишув келишиш устхати, келишув тўғрисидаги маълумотнома, келишув варағи ёки коллегиял орган мажлисида хужжат лойиҳаси муҳокамасининг баённомасини тақдим этиш билан расмийлаштирилиши мумкин.

Келишиш устхати «Келишилган» сўзидан, хужжат келишиб олинмайдиган шахс лавозимининг номи (ташкилот номи билан биргаликда), шахсий имзоси, унинг ёйилмаси ва санасидан иборат бўлади. Масалан:

Келишилган
Ўзбекистон Республикаси
Адлия вазирлиги
кадрлар бўлими бошлиғи
имзо А. Содиқов
2019 йил 14 январь

Агар келишув коллегиял орган ёки хат воситасида амалга оширилса, у ҳолда келишув устхати қуйидаги шаклда расмийлаштирилади:

Келишилган
Касаба уюшмаси
қўмитасининг 2019 йил
10 январдаги мажлиси
3-сон баённомаси

Келишилган
«Ўздавбошархив»
бошқармасининг
2019 йил 12 январдаги
01-4/185-сонли хати

Келишув устхатлари «Имзо» реквизитларидан пастрга ёки келишувнинг алоҳида варағига жойлаштирилади.

Келишув варағи ҳужжат мазмуни бир неча ташкилот манфаатларига дахлдор бўлган ҳолларда тузилади, бу ҳақда устхат ўрнига белги қўйилади.

Тасдиқланиши керак бўлган ҳужжат имзоланган, тасдиқланган вақтдан бошлаб юридик кучга киради.

Ҳужжатлар ташкилот раҳбари томонидан ёки тасдиқланадиган ҳужжатларда баён этилган масалаларни ҳал қилиш ваколатига эга бўлган юқори раҳбар томонидан тасдиқланади.

Агар ҳужжат аниқ мансабдор шахс томонидан тасдиқланса, тасдиқлаш устхати «**Тасдиқлайман**» сўзидан, ҳужжатни тасдиқлаётган шахс лавозимининг номи, шахсий имзоси, имзосининг ёйилмаси ва санасидан иборат бўлади. Масалан:

Тасдиқлайман
Институт директори
(имзо) С. Раҳимов
2019 йил 17 январь

Ҳужжат юқори ёки бегона ташкилот раҳбари томонидан тасдиқланганда, лавозим номига ташкилот номи қўшилади, масалан:

Тасдиқлайман
«Ўздонмахсулот» акциядорлик
компанияси бошқаруви раиси
(имзо) Ф. Пулатов
2020 йил 17 январь

Агар ҳужжат қарор, буйруқ, баённома билан тасдиқланаётган бўлса, у ҳолда тасдиқлаш устхати «Тасдиқлайман» сўзидан, санаси ва тартиб рақами кўрсатилган бош келишиқдаги ҳужжат номидан иборат бўлади. Масалан:

Тасдиқлайман

*Институт директорининг
2019 йил 20 январдаги 5-сон буйруғи*

ёки

Тасдиқлайман

*Меҳнат жамоаси йиғилишининг
2019 йил 10 январдаги
3-сон баённомаси*

Тасдиқлаш устхати ҳужжатнинг юқори ўнг бурчагида бўлади.

Пул маблағлари ва моддий бойликларнинг сарфланиши фактларини қайд қилувчи мансабдор шахсларнинг ҳуқуқларини тасдиқловчи, шунингдек, ҳуқуқий ҳужжатларда назарда тутилган ҳужжатларда жавобгар шахснинг имзоси гербли муҳр билан тасдиқланади. Муҳр босилганда у ҳужжатни имзолувчи шахснинг лавозими номининг бир қисмини қоплаб туриши керак. Муҳр сақланадиган жой ва уни сақлаш учун жавобгар шахс ташкилот раҳбари томонидан аниқланади.

Ташкилот фақат ташкилотнинг ўзида тайёрланган ҳужжатлардан нусха бериши мумкин (бу қоида архив муассасалари ва нотариатга қўлланмайди).

Фуқароларни ишга, ўқишга қабул қилиш, уларнинг меҳнат, тураржой ва бошқа ҳуқуқларини қондиришга тааллуқли ишларни ҳал қилишда, шахсий ҳужжат йиғма-жилдларини шакллантиришда ташкилот бошқа ташкилотлар томонидан берилган ва амалдаги қонун ҳужжатларига мувофиқ масалаларни ҳал қилиш учун зарур бўлган (олинган маълумот тўғрисидаги дипломлар, гувоҳномалар нусхалари) ҳужжатлар нусхаларини тайёрлаши мумкин.

Ҳужжат нусхаси ташкилот раҳбари ёки таркибий бўлинма раҳбари руҳсати билан тайёрланади ва берилади.

Ҳужжатдан тўлиқ, шу жумладан, бланка элементларидан нусха кўчириш қўлда ёзиш ёки компьютер воситалари билан амалга оширилади.

Ҳужжат нусхасининг биринчи варағига «нусха» белгиси қўйилади. Тасдиқловчи ёзув: тўғри. лавозимининг номи, тасдиқловчи шахснинг шахсий имзоси, унинг исми ва ота исмининг бош ҳарфлари ва фамилияси, нусха тасдиқланган сана шакли бўйича тўлдирилади.

Масалан:

*Кадрлар бўлими нозири
(имзо) М. Тўраева
2019 йил 25 январь*

Ҳужжатдан олинган нусхаларни бошқа ташкилотларга жўнатишда ёки уни қўлга беришда тасдиқловчи имзо муҳр билан тасдиқланиши керак.

Чиқувчи ҳужжатнинг (жўнатилган) кўчирилган нусхаси ҳужжатни тузган шахсларнинг визаларини ва ҳужжат келишиб олинган шахслар визаларини ўз ичига олади. Унга асл нусхани имзолашдаги барча тузатишлар киритилади. Бланка матни такрор қўйилмайди, унинг ўрнига имзоланган сана ва рўйхатга олиш индекси қўйилади.

Асл нусхадаги имзо, факсимил воситасида тикланмайдиган ҳужжатлар нусхалари муҳр билан тасдиқланади.

Кўпайтирилган нусхада буюртманинг тартиб рақами ва адади кўрсатилади.

Ҳужжатни ижро этиш бўйича кўрсатмалар резолюция шаклида берилади, унинг таркибига қуйидаги мажбурий элементлар кириши керак: ижрочи (ёки ижрочилар)нинг фамилияси, топшириқнинг мазмуни, ижро муддати (зарур ҳолларда). Резолюция имзоланади ва сана қўйилади.

Масалан:

А. Мақсумовга

Маҳсулотларни сотиш режасини 2019 йил 21 январ-
гача тайёрлашингизни сўрайман.

Мирзобоев, 2019 йил 2 январь

Резолюция, қоидага кўра, ҳужжатнинг юқори қисмига «олувчи» реквизиитининг остига қўйилиши керак.

Ҳар бир ҳужжатда бевосита ижрочи тўғрисидаги белги бўлиши керак.

Ҳужжатни ижро этувчи (тузувчи)нинг фамилияси ва унинг хизмат ёки кўл телефони рақами ҳужжат охириги варағининг олд томонига ёки, жой бўлмаганда, орқа томонининг пастки чап бурчагига қўйилади.

Масалан:

Азимбеков, 71-244-15-20

ҲУЖЖАТЛАРНИ РЎЙХАТГА ОЛИШ

Бажариш ва ҳисобга олишни талаб қиладиган барча ҳужжатлар – олинма ҳужжатлар ҳам, жўнатма ҳужжатлар ҳам, ички ҳужжатлар ҳам, албатта, рўйхатга олинади – қайд қилинади. Ҳужжатлар бир марта: олинма ҳужжатлар – келиб тушган кун; жўнатма ҳужжатлар – имзоланган ёки тасдиқланган кун рўйхатга олинади. Рўйхатдан ўтказилган ҳужжат бир бўлинмадан бошқасига берилганда, у қайта рўйхатга олинмайди. Лекин умумий бўлимда (марказлашган девонхонада) рўйхатдан ўтказилмайдиган ҳужжатлар ҳам бўлади (1-иловага қаранг), улар тегишли бўлинмаларда рўйхатга олинади (умумий бўлимда фақат келган санаси қўйилади).

Олинма, жўнатма ва ички ҳужжатлар алоҳида-алоҳида рўйхатга олинади. Олинма ва жўнатма ҳужжатларнинг рўйхатга олиниш шартли рақами рўйхатдан ўтказиш тартиб рақами ва йиғмажилдлар номенклатураси бўйича йиғмажилд индекси рақамларидан иборат бўлади:

Масалан:

165/03-19

Бу ерда:

165 – рўйхатдан ўтказиш тартиб рақами

03-19 – ҳужжат ёки унинг нусхаси тикиладиган йиғма-жилд рақами.

Ички ҳужжатлар рўйхатга олинаётганда, ҳужжат турига қараб гуруҳланади ва уларнинг ҳар бири алоҳида қайд этилади. Масалан, асосий фаолият бўйича буйруқлар, шахсий таркиб бўйича буйруқлар, тафтиш далолатномаси, баённомалар, ҳисоботлар, билдиришномалар, аризалар ва ҳ.к. Рўйхатга олинининг тартиб рақами ҳар бирида алоҳида бўлади.

Рўйхатга олиш индекси йил давомида қўйилади ва йил бошидан қайта тартибланади. Ҳужжатнинг нисбатан оз ёки кўплигига қараб, рўйхатга олиш дафтари ёки рўйхатга олиш-назорат варақчаси қўлланади.

Рўйхатга олиш дафтари ҳужжатлар сони унча кўп бўлмаган ташкилотларда қулайдир. Юқорида қайд этилганидек, бундай дафтарлар олинма (кириш) қайд дафтари, жўнатма (чиқиш) қайд дафтари, ички ҳужжатлар қайд дафтари тарзида алоҳида тутилади. Уларнинг шакли 2-иловада берилди. Ички ҳужжатлар қайд дафтари ичида ҳужжатлар тури бўйича алоҳида қайдлов бўлимлари бўлади.

Ҳужжатлар қайд дафтари шакли улар ижросини назорат қилишда қийинчилик туғдиради. Рўйхатга олиш-назорат варақчаси бу жиҳатдан анча қулайдир. Бундай варақчанинг таркибий қисмлари муайян шаклда (3-иловага қаранг) босма йўл билан керакли нусхада кўпайтирилади. Рўйхатга олиш-назорат варақчаси жорий этилганда, девонхонада ҳар йилнинг бошида рақамланган махсус бланка тайёрланади (4-иловага қаранг). Унда ҳужжат рўйхатга олинаётганда навбатдаги тартиб рақамидан фойдаланиш белгилаб борилади. Варақчанинг календарь шкаласидан ҳужжатларни бажариш муддатларига риоя қилинишини текшириш учун фойдаланилади. Унда ҳужжатдаги топшириқ бажарилиши лозим бўлган сана кўрсатилади.

ҲУЖЖАТЛАР ИЖРОСИНИ НАЗОРАТ ҚИЛИШ

Ўзбекистонда ижтимоий-иқтисодий ривожлантиришнинг муҳим вазифаларини ҳал этиш муайян даражада қабул қилинган Ўзбекистон Республикаси қонунлари, Ўзбекистон Республикаси Президенти ҳужжатлари ва Ҳукумат қарорларининг барча давлат ва ҳўжалик бошқаруви органлари томонидан ўз вақтида ва самарали бажарилишини ташкил этишнинг аниқ йўлга қўйилган тизими билан белгиланади. Ушбу талабни ҳисобга олиб, Ўзбекистон Республикаси Вазирлар Маҳкамасининг «Ижро интизомини мустаҳкамлаш чора-тадбирлари тўғрисида» 1999 йил 12 январдаги 12-сонли қарори қабул қилинган. Ўтган давр мобайнида масаланинг долзарблигини ва қабул қилинган ҳужжатлар ижросини ташкил этишнинг шакл ва методлари доимий равишда такомиллаштириб борилди ва унинг мониторинги кучайтирилди. Ўзбекистон Республикаси Президентининг 2018 йил 5 октябрдаги ПҚ-3962-сонли «Давлат органлари ва ташкилотларида ижро интизомини янада мустаҳкамлаш чора-тадбирлари тўғрисида»ги Қарори қабул қилинди. Бу борада Ҳукуматнинг методик тавсиялари ишлаб чиқилди. Вазирлар Маҳкамасининг иш юритиш бўйича намунавий йўриқномасига кўра рўйхатдан ўтказилган барча ҳужжатларнинг ижро этилиши назорат қилинади. Ижрони назорат қилишга қуйидагилар қиради:

1. Ҳужжатни назоратга олиш.
2. Ҳужжатнинг ижрочига ўз вақтида етиб боришини текшириш.
3. Ижронинг боришини текшириш ва йўналтириб туриш.
4. Ҳужжатлар ижросини назорат қилишни умумлаштириш ва ҳисобга олиш.

Ижрони назорат қилишни ташкил этишдан асосий мақсад ҳужжат ижросини ўз вақтида ва сифатли таъминлашдир. Назоратни раҳбарлар, девонхона ходимлари, маъсул ижрочилар олиб борадилар.

Ўзбекистон Республикаси Президентининг фармонлари, фармойишлари ва топшириқлари, шунингдек, Ўз-

бекистон Республикаси Вазирлар Маҳкамасининг қарорлари ва фармойишлари бажарилишини назорат қилиш Вазирлар Маҳкамасининг 1999 йил 12 январдаги 12-сонли қарори билан тасдиқланган Асосий қоидаларга мувофиқ амалга оширилади. Унда бундай ҳужжатларни назорат қилишнинг махсус тизими ишлаб чиқилган.

Вазирлар Маҳкамаси топшириқлари, агар бошқа муддат белгиланмаган бўлса, ҳужжат жўнатилган кундан бошлаб 10 календарь кун мобайнида бажарилиши керак. Шу тарзда ҳужжатлар ижросининг муайян ҳуқуқий муддати давлат ҳоқимияти ва бошқарувининг олий органлари, шунингдек, бошқарувнинг марказий ва тармоқ органлари ҳужжатлари билан белгиланади. Ижронинг яқка тартибдаги муддатини эса ташкилот раҳбари белгилайди.

Ижро этиш муддатлари ҳужжат имзоланган (тасдиқланган) санадан бошлаб календарь кунларда ҳисобланади. Ижро этишнинг охириги санаси ҳужжат матнида ёки раҳбар резолюциясида кўрсатилади.

Ҳужжатларнинг ижро этилишини тўхтатиб қўйиш, шунингдек, уларни бекор қилиш ёки ўзгартириш ҳуқуқига фақат ҳужжатни тузган юқори ташкилот ва давлат назорат органлари эгадирлар. Ижрочининг узрли сабаби билан ҳужжатнинг бажариш муддатини ўзгартиришга тўғри келса, ундан бу ҳақда билдиришнома олингач, раҳбар томонидан амалга оширилади. Ижро муддатини бошқа кунга кўчириш раҳбарнинг янги резолюциясида ифодаланади ва ундан назорат қоғозчасига ўтказилади.

Ижронинг назоратини ташкил қилиш учун рўйхатга олиш-назорат варақчасидан фойдаланилади. Бу варақча, юқорида таъкидланганидек, ҳужжат рўйхатга ўтказилаётган пайтда тузилади.

Рўйхатга олиш-назорат варақчаси қисмлари ҳужжат қаердан тушганига қараб фарқланади. 5-илованинг 1-а, 1-б шаклларида (484-, 485-бетлар) Ўзбекистон Республикаси Президенти фармонлари, фармойишлари, топшириқларининг баённомалари, топшириқлари (ёзма ва оғзаки). Ўзбекистон Республикаси Президенти Котибияти ва Давлат

маслаҳатчиларининг топшириқларини; 6-илованинг 2-а, 2-б шаклларида (486-, 487-бетлар) эса Ўзбекистон Республикаси Вазирлар Маҳкамасининг қарорлари, фармойишлари, Вазирлар Маҳкамаси ва унинг Раёсати баённомалари, Ўзбекистон Республикаси Бош вазири ўринбосарларининг топшириқлари, ташкилот коллегиал органларининг буйруқлари, қарорларини рўйхатга олиш-назорат варақчаси кўрсатилди. Шакллардан кўриниб турибдики, назорат қилинадиган ҳужжатлар варақчалари (назорат варақчаси) ҳужжатларни ижро этиш муддатлари, ижро этувчилар, ҳужжатлар гуруҳлари бўйича туркумланади.

Ижронинг боришини текшириш барча босқичларда муддати тугагунча қуйидаги тартибда амалга оширилади: кейинги йиллар топшириқлари – йилига камида бир марта; жорий йилнинг кейинги ойлари топшириқлари – ҳар ойда камида бир марта; жорий ой вазифалари – ҳар ўн кунда ва муддати тугагунга қадар беш кун аввал.

Девонхона фақат ижрони амалга оширишнинг расмий муддатини кутиб ўтирмай, огоҳлантириш назоратини ҳам олиб боради, яъни фақат ижро муддати яқинлашганини эслатибгина қолмайди, балки ижро ҳолатига аниқлик киритади, белгиланган муддат бузилишининг сабабини очиб беради ва буни бартараф этиш чорасини кўради.

Ҳужжат вазифалар, топшириқлар, сўровлар бажарилгандан сўнг, натижалари манфаатдор муассасаларга ва шахсларга хабар қилингандан кейин ёки ижро ҳужжатлари тасдиқлангандан кейин ижро этилган деб ҳисобланади ва назоратдан чиқарилади. Ижро натижалари рўйхатга олиш-назорат варақчаларида белгиланади.

Назорат хизмати (гуруҳи) таркибий бўлинмаларда ҳужжатларнинг бажарилиши билан боғлиқ ишларнинг аҳволини доимо таҳлил қилади, тегишли раҳбарларни улар томонидан таъсирчан чоралар кўриш учун ижро интизомининг аҳволи тўғрисида мунтазам равишда хабардор қилади, кейинги ойда ижро этилиши лозим бўлган Ўзбекистон Республикаси Президентининг, унинг аппарати назоратидаги топшириқлари, Вазирлар Маҳкамасининг қарорлари

ва фармойишлари рўйхатини ҳар ойнинг 25-кунида тақдим этади, ҳужжатларни назоратдан чиқариш тўғрисидаги тақлифларнинг ўз вақтида тайёрланишини таъминлайди. 7-иловада ижро интизоми ҳолати ҳақидаги ахборотнинг намунавий шакли берилди.

1-илова

**Умумий бўлимда рўйхатдан ўтказилмайдиган
ҳужжатларнинг**

ТАХМИНИЙ РЎЙХАТИ

1. Маълумот учун юборилган хатларнинг нусхалари.
2. Телеграммалар, хизмат сафарлари, меҳнат таътилларига рухсат бериш тўғрисидаги хатлар.
3. Мажлислар, кенгашлар, кун тартиблари тўғрисидаги хабарлар.
4. Жадваллар, талабномалар, тақсимномалар.
5. Ўқув режалари, дастурлари (нусхалари).
6. Реклама билдиришлари, плакатлар, кенгашлар, конференциялар дастурлари ва шу кабилар.
7. Табрик хатлари ва тақлифномалар.
8. Ҳисобхона ҳужжатлари.
9. Босма нашрлар (китоблар, журналлар, бюллетенлар).
10. Ойлик, чораклик, ярим йиллик ҳисоботлар.
11. Статистик ҳисобот шакллари.

Рўйхатга олиш дафтари намуналари

2-шова

Хужжатларнинг кириш қайд дафтари шакли

Тартиб рақами	Хужжат келган сана ва рақами	Қаердан келган (сана ва рақами)	Қисқача мазмуни	Кимга юборилди ёки резолюцияси	Ижро ҳақида белги
1	2	3	4	5	6

Хужжатларнинг чиқиш қайд дафтари шакли

Тартиб рақами	Хужжатнинг чиқиш санаси ва рақами	Хужжат кимга йўлланган	Қисқача мазмуни	Ижро ҳақида белги
1	2	3	4	5

Ички хужжатлар қайд дафтари шакли

Тартиб рақами	Хужжатнинг чиқиш санаси ва рақами	Ким имзо чекди	Қисқача мазмуни	Ижро ҳақида белги
1	2	3	4	5

Рўйхатга олиш-назорат варақчаси*Олд томони*

1	2	3	4	5	6	7	8	9	10	11	12	13	14	15	16	17	18	19	20
21	22	23	24	25	26	27	28	29	30	31									
Корреспондент																			
Хужжат келиб тушган сана					Хужжат индекси					Сана					Хужжатнинг индекси				
Қисқача мазмуни																			
Муносабат белгиси ёки хужжат кимга юборилган																			
Хужжатнинг бажарилганлиги тўғрисида белги																			
Бичими А5 (210 x 148)																			

Орқа томони

Хужжатни олганлик тўғрисида имзо	
Сана	
Назорат белгиси	
_____ -сон фонд	_____ -сон рўйхат
_____ -сон йиғма-жилд	_____ -сон йиғма-жилд

Рақамланган бланка шакли

1	2	3	4	5	6	7	8	9	10
11	12	13	14	15	16	17	18	19	20
21	22	23	24	25	26	27	28	29	30
31	32	33	34	35	36	37	38	39	40
41	42	43	44	45	46	47	48	49	50
51	52	53	54	55	56	57	58	59	60
61	62	63	64	65	66	67	68	69	70
71	72	73	74	75	76	77	79	79	80
81	82	83	84	85	86	87	88	89	90
91	92	93	94	95	96	97	98	99	100

1а-НАЗОРАТ ВАРАҚЧАСИ

Хужжат тури (Президент фармони,
қарори, фармойиши, топшириғи)

(сана)даги № (хужжат рақами)

(вазирлик, идора)

га келиб тушган сана (сана)

Карточка (рақам) Рўйхатдан ўтказиш рақами (рақам)

к/р (рақам)

ХУЖЖАТНИНГ НОМИ: _____

ПРЕЗИДЕНТ РЕЗОЛЮЦИЯСИ: _____

ПРЕЗИДЕНТ КОТИБИАТИ (ДАВЛАТ

МАСЛАҲАТЧИСИ)НИНГ ТОПШИРИҒИ: _____

РАҲБАРНИНГ РЕЗОЛЮЦИЯСИ: _____

(вазирлик, идора)

Масъул: (Ф.И.О., лавозими) муддати (сана)

Қабул қилинган қарор: _____

(вазирлик, идора)

Назорат учун масъул: (Ф.И.О., лавозими)

НАЗОРАТ БАНДЛАРИ: _____

Назорат учун масъул:

Ижро этувчи:

вилоят бошқармаси,

ташкилот, корхона

Ф.И.О., лавозими

Ижро муддати _____

(сана)

Ахборот бериш муддати _____

(сана)

Хужжатларни бериш: _____

Хужжат олган шахснинг Ф.И.О.	Имзо	Сана	Вақти
1.			
2.			
3.			

*Бошқарувнинг ҳудудий тармоқ органлари
ва корхоналар учун*

16-НАЗОРАТ ВАРАҚЧАСИ

Сана

Ҳужжат тури

(сана)даги

№ (ҳужжат рақами)

(бошқарувнинг ҳудудий тармоқ органи, корхона)

га келиб тушган сана

(сана)

Карточка (рақам)

Руйхатдан ўтказиш рақами (рақам)

к/р

(рақам)

ҲУЖЖАТНИНГ НОМИ: _____

ЮҚОРИ ОРГАНИНГ

ТОПШИРИҒИ: _____

РАҲБАРНИНГ РЕЗОЛЮЦИЯСИ: _____

(бошқарувнинг ҳудудий тармоқ органи, корхона)

Масъул:

(Ф.И.О., лавозими) **муддати (сана)**

Қабул қилинган қарор: _____

(бошқарувнинг ҳудудий тармоқ органи, корхона)

Назорат учун масъул:

(Ф.И.О., лавозими)

НАЗОРАТ БАНДЛАРИ: _____

1.

2.

Назорат учун масъул:

Ижро этувчи:

вилоят бошқармаси,

ташқилот, корхона

Ф.И.О., лавозими

Ижро муддати _____

(сана)

Ахборот бериш муддати _____

(сана)

Ҳужжатларни бериш: _____

Ҳужжат олган шахснинг Ф.И.О.	Имзо	Сана	Вақти
1.			
2.			
3.			

2а-НАЗОРАТ ВАРАҚЧАСИ

Сана

Хужжатнинг тури (БМ қарори, фармойиши)
(сана)даги № (хужжат рақами)

(вазирлик, идора)
га келиб тушган сана (сана)

Карточка (рақам) **Рўйхатдан ўтказиш рақами** (рақам)
к/р (рақам)

ХУЖЖАТНИНГ НОМИ: _____

РАЎБАРНИНГ РЕЗОЛЮЦИЯСИ: _____
(вазирлик, идора)

Масъул: (Ф.И.О., лавозими) муддати (сана)

Қабул қилинган қарор: _____
(вазирлик, идора)

Назорат учун масъул: (Ф.И.О., лавозими)

НАЗОРАТ БАНДЛАРИ: _____

- 1.
- 2.
- 3.

Назорат учун масъул:

Ижро этувчи:

вилоят бошқармаси,
ташқилот, корхона

Ф.И.О., лавозими

Ижро муддати _____
(сана)

Ахборот бериш муддати _____
(сана)

Хужжатларни бериш: _____

Хужжат олган шахснинг Ф.И.О.	Имзо	Сана	Вақти
1.			
2.			
3.			

*Бошқарувнинг ҳудудий тармоқ органлари
ва корхоналар учун*

26-НАЗОРАТ ВАРАҚЧАСИ

Сана

Ҳужжат тури

(сана)даги

№ (ҳужжат рақами)

(бошқарувнинг ҳудудий тармоқ органи, корхона)

га келиб тушган сана

(сана)

Карточка

(рақам)

Рўйхатдан ўтказиш рақами (рақам)

к/р

(рақам)

ҲУЖЖАТНИНГ НОМИ: _____

ЮҚОРИ ОРГАННИНГ _____

ТОПШИРИҒИ: _____

РАҲБАРНИНГ РЕЗОЛЮЦИЯСИ: _____

(бошқарувнинг ҳудудий тармоқ органи, корхона)

Масъул: (Ф.И.О., лавозими) _____ муддати (сана)

Қабул қилинган қарор: _____

(бошқарувнинг ҳудудий тармоқ органи, корхона)

Назорат учун масъул: (Ф.И.О., лавозими)

НАЗОРАТ БАНДЛАРИ: _____

1.

2.

Назорат учун масъул:

Ижро этувчи:

вилоят бошқармаси,

ташқилот, корхона

Ф.И.О., лавозими

Ижро муддати _____

(сана)

Ахборот бериш муддати _____

(сана)

Ҳужжатларни бериш: _____

Ҳужжат олган шахснинг Ф.И.О.	Имзо	Сана	Вақти
1.			
2.			
3.			

**Ижроия интизоми ҳолати ҳақидаги
ахборотнинг намунавий шакли**

_____ бўлган давр мобайнида назоратга
олинган ҳужжатларнинг ижроси
ҳақида ахборот

Ижрочи- нинг Ф.И.О.	Ҳамма ҳужжат- лар	Шулардан:			Бажари- маслик сабаби
		муддатида бажарилган- лари	кечкиб бажарилган- лари	бажарил- маганлари	
1	2	3	4	5	6

Котиб-референт

Имзо

Имзо
ёйилмаси

Сана

ҲУЖЖАТЛАРНИ ТИЗИМЛАШТИРИШ

Ташкилотларда йиғмажилдларни тўғри расмийлаштириш учун ва уларнинг ҳисобини олишда йиғмажилдлар номенклатураси тузилади.

Ҳужжатлар йиғмажилдлари номенклатураси – ташкилотда юритиладиган, белгиланган тартибда расмийлаштирилган ва уларни сақлаш муддатлари кўрсатилган ҳолда тартибга солинган ҳужжатлар йиғмажилдларининг сарлавҳалари рўйхатидир. Ташкилотларда таркибий бўлинмалар, жамоат ташкилотларининг ҳужжатлар йиғмажилдлари номенклатуралари асосида умумташкилот ҳужжатлар жилдлари номенклатураси тузилади.

Йиғмажилдлар номенклатурасига ташкилот фаолиятида таркиб топадиган техник ҳужжатлар ва босма нашрлардан ташқари барча ҳужжатлар киритилади. Таркибий тузилмалар ва жамоат ташкилотларининг ҳужжатлар йиғмажилдлари номенклатураси етакчи мутахассислар жалб этилган ҳолда ҳужжатлар учун жавобгар шахс томонидан имзоланади (8-илова).

Ҳужжатлар йиғмажилдлари йиғма номенклатураси ишлар бошқармаси, умумий бўлим, девонхона, котиб томонидан тузилади. Ташкилотларнинг Марказий эксперт комиссияси (МЭК, ЭК), сўнгра архив муассасасининг эксперт-текширув комиссияси (ЭТК) билан келишилади ва ташкилот раҳбари томонидан тасдиқланади (8-иловага қаранг).

Ҳужжатлар йиғмажилдлари номенклатурасини тузишда намунавий ҳужжатлар йиғмажилди номенклатурасига, намунавий ва идоровий рўйхатларни сақлаш муддатига, идоровий архивлар ишларининг асосий қоидаларига амал қилиниши лозим.

Ҳужжатлар йиғмажилдлари номенклатурасига ташкилот ишларининг барча ҳужжатлаштирилган участ-

каларини акс эттирувчи ҳужжатлар йиғмажилди сарлавҳалари, шу жумладан, маълумот ва назорат варақчалари, шахсий ҳужжатлар йиғмажилдлари, ҳужжатлар йиғмажилдлари номенклатураси киритилади. Ҳар бир ҳужжат йиғмажилдига таркибий бўлинма индексдан (таркибий бўлинма таснифи бўйича). ҳужжатлар йиғмажилдлари номенклатураси бўйича тартиб рақамидан иборат бўлган индекс берилади (масалан: 03-12). Ҳужжатлар йиғмажилдида бир нечта жилдлар (қисмлар) мавжуд бўлганда, индекс ҳар бир жилдга «I ж. II ж.» кўшимчаси билан қўйиб чиқилади.

Ташкилотда келгуси календарь йилга ҳужжатлар йиғмажилдлари номенклатураси келгуси йилнинг охиригача, белгиланган шаклда тузилади, зарур бўлган нусхада чиқарилади ва 1 январдан бошлаб ҳаракатга туширилади. Ҳужжатлар йиғмажилди номенклатураси ташкилот функциялари ва тузилмалари ўзгарган тақдирда, бироқ 5 йилда камида бир марта қайта тузилади ва келишиб олинади. У ҳар йили тегишли тўғрилашлар билан қайта тузилади ва тасдиқланади. Ташкилот ҳужжатлар йиғмажилдлари йиғма номенклатурасининг биринчи нусхаси – ишлар бошқармасида, умумий бўлимда, девонхонада, котибда сақланади, иккинчисидан – иш нусхаси сифатида фойдаланилади, учинчиси – идора архивида туриши керак, тўртинчиси – ҳужжатлар йиғмажилдлари номенклатураси келишиб олинган архив муассасасида қолади.

Йил давомида тасдиқланган ҳужжатлар йиғмажилдлари номенклатурасига ҳужжатлар йиғмажилди юритилганлиги тўғрисидаги, янги ҳужжатлар йиғмажилдлари киритилганлиги тўғрисидаги маълумотлар киритилади. Йил охирида унга турлари ва юритилган ҳужжатлар йиғмажилдлари тўғрисидаги якуний маълумотлар киритилади. Ташкилот ҳужжатлар йиғмажилдлари номенклатурасининг якуний ёзуви таркибий бўлинмаларнинг ҳужжатлар йиғмажилдлари номенклатурасининг якуний ёзувлари асосида тузилади.

ҲУЖЖАТЛАР ЙИҒМАЖИЛДИНИ ШАКЛЛАНТИРИШ

Ҳужжатлар йиғмажилдини шакллантириш ҳужжатлар йиғмажилдлари номенклатурасига мувофиқ ҳужжатлар йиғмажилдларидаги ижро этилган ҳужжатларни гуруҳларга бўлишдир.

Ҳужжатлар йиғмажилдларини шакллантиришда қуйидаги қоидаларга риоя қилиш зарур:

– ҳужжатлар йиғмажилдига номенклатураси бўйича ҳужжатлар йиғмажилди сарлавҳаларига мувофиқ фақат ижро этилган, тўғри расмийлаштирилган ҳужжатларни жойлаштириш;

– битта масаланинг ҳал қилинишига тааллуқли барча ҳужжатларни биргаликда жойлаштириш, иловаларни асосий ҳужжатлар билан биргаликда жойлаштириш;

– ҳужжатлар йиғмажилдида битта календарь йилнинг ҳужжатларини гуруҳлаш (йилдан-йилга ўтувчи ҳужжатлар йиғмажилдлари бундан мустасно);

– ҳужжатлар йиғмажилдларида доимий ва вақтинча сақланадиган ҳужжатларни алоҳида гуруҳлаш;

– ҳужжатлар йиғмажилдига машина ёзувларини умумий асосларда жойлаштириш.

Ҳужжатлар йиғмажилдига қайтариш лозим бўлган ортиқча нусхалар, хомаки қўлёзмалар жойланмаслиги керак. Ҳужжатлар йиғмажилди 250 варақдан ошмаслиги зарур.

Бошқарув ҳужжатлари ҳужжатлар йиғмажилдлари турлари бўйича ва унга тааллуқли иловалар билан даврий кетма-кетликда гуруҳланади.

Бошқарув ҳужжатлари билан тасдиқланган уставлар, низомлар, йўриқномалар уларга иловалар бўлиб ҳисобланади ва кўрсатиб ўтилган ҳужжатлар билан биргаликда гуруҳланади. Агар улар мустақил ҳужжат сифатида тасдиқланган бўлса, у ҳолда улар алоҳида ҳужжатлар йиғмажилдларида гуруҳланади.

Асосий фаолиятлар бўйича буйруқлар шахсий таркиб бўйича буйруқлардан алоҳида гуруҳланади.

Юқори ташкилотлар топшириқлари ва уларни ижро этиш бўйича ҳужжатлар ташкилотлар фаолияти йўналишлари бўйича ҳужжатлар йиғмажилдларида гуруҳланади.

Тасдиқланган режалар, ҳисоботлар, сметалар, лимитлар, титул рўйхатлари уларнинг лойиҳаларидан алоҳида гуруҳланади.

Шахсий ҳужжатлар йиғмажилдларидаги ҳужжатлар уларнинг келиб тушишига кўра хронологик тартибда жойланади.

Муайян ташкилот ва унинг тасарруфидаги ташкилотлар ишлари масалалари бўйича фуқаролар таклифлари, аризалари ва шикоятлари, уларнинг кўриб чиқилиши ва ижро этилиши бўйича ҳужжатлар фуқароларнинг шахсий масалалар бўйича аризаларидан алоҳида гуруҳланади. Ҳужжатлар ушбу ҳужжатлар йиғмажилдларига хронологик ёки алифбо тартибида жойланади.

Ёзишмалар, қоидага кўра, календарь йил даври бўйича гуруҳланади ва хронологик тартибда кетма-кет туркумланади. Жавоб ҳужжати сўров ҳужжатидан кейин жойлаштирилади. Ўтган йилда бошланган муайян масала бўйича ёзишмалар қайта бошланганда, ҳужжатлар ўтган йилги ҳужжатлар йиғмажилди индекси кўрсатилган ҳолда, жорий йилнинг ҳужжатлар йиғмажилдига киритилади.

Ташкилотлар фаолиятининг хусусиятига кўра, ёзишмалар ўқув йили, чақирув муддати доирасида ҳам гуруҳланиши мумкин.

Ташкилотнинг номи

Таркибий бўлинма
(жамоат ташкилотининг номи)**ҲУЖЖАТЛАР ЙИГМАЖИЛДЛАРИ
НОМЕНКЛАТУРАСИ**

_____ сон _____

(тузилган жой)

_____ йил учун

Бўлинма номи

Йигмажилд индекси	Йигмажилд (жилд, қисм) сар- лавҳаси	Йигма- жилдлар (жилдлар, қисмлар) сони	Йигмажилд- ларни сақлаш муддати ва руйхат бўйича тартиб рақами	Эслат- ма
1	2	3	4	5

Таркибий бўлинма (жамоат ташкилоти)

раҳбари лавозимининг номи *имзо* *имзо ёйшмаси*Келишилган*
Таркибий бўлинма ЭК
баёниКелишилган*
Архив мудир
(архив учун масъул шахс визаси)

_____ сон _____

*имзо**имзо ёйшмаси*

сана

**Ташкилот (жамоат ташкилоти)нинг таркибий бўлинмаси
хужжатлар йиғмажилдлари номенклатураси
ШАКЛИ**

_____ йилда таркибий бўлинма (жамоат ташкилоти)да
юритилган хужжатлар йиғмажилдлари турлари ва сони
тўғрисидаги
ЯКУНИЙ ЁЗУВ

Сақлаш муддатлари бўйича	Ҳаммаси	Шу жумладан	
		ўтувчи	«ЭТК» бел- гиси билан
1	2	3	4
доимий			
вақтинча (10 йилдан ортиқ)			
вақтинча (10 йил)			
Жами:			

Хужжатлар учун масъул
шахснинг лавозими номи
ёйилмаси

ИМЗО

ИМЗО

сана

Ташкилотнинг хужжатлар бўйича хизматига берилган
якуний маълумотлар

Хужжатлар учун масъул
шахснинг лавозими номи

ИМЗО

ИМЗО ёйилмаси

сана

ҲУЖЖАТЛАРНИ ИДОРАВИЙ АРХИВГА ТОПШИРИШГА ТАЙЁРЛАШ

Ташкилотларда иш юритиш жараёнида тўпланган ҳужжатлар кейинчалик ё узоқ муддат архивда сақлаб қолинади, ёки қисқа муддат сақланиб, кейин йўқ қилинади. Ташкилотлар уларнинг фаолиятида ва тасарруфидаги ташкилотлар фаолиятида вужудга келадиган, доимий сақланадиган ҳужжатларнинг танлаб олиншини, ҳисобга олиншини, сақланишини, ишланиш сифатини ва ушбу ҳужжатларни ўз вақтида давлат сақловига берилишини таъминлайдилар.

Доимий ва узоқ вақт (10 йилдан кўпроқ) сақланадиган ҳужжатларни сақлаш учун ташкилотларда идоровий архивлар ташкил этилади ёки уларнинг вазифалари бошқа таркибий бўлинма (махсус ажратилган мансабдор шахслар)га юкланади.

Доимий ва узоқ муддат сақланадиган, тугалланган ҳужжатлар йиғмажилдлари маълумот ишлари учун таркибий бўлинмаларда икки йил давомида қолдирилади, кейин эса ташкилотлар раҳбарлари билан келишилган ҳолда идоровий архивга топширилади.

Ҳужжатларни идоровий архивга топширишга тайёрлаш қуйидагиларни ўз ичига олади:

- ҳужжатларнинг муҳимлик қиймати экспертизасини ўтказиш;
- ҳужжатлар йиғмажилдларини расмийлаштириш;
- ҳужжатлар йиғмажилдларининг рўйхатини тузиш;
- ҳужжатларни йўқ қилишга ажратиш тўғрисида далолатномалар тузиш.

ХУЖЖАТЛАРНИНГ МУҲИМЛИК ҚИЙМАТИНИ ЭКСПЕРТИЗА ҚИЛИШ

Хужжатларнинг муҳимлик қийматини экспертиза қилишни ташкил этиш ва ўтказиш, шунингдек, тобе ташкилотларнинг эксперт хизмати фаолиятини назорат қилиш учун ташкилотларда доимий фаолият кўрсатувчи марказий эксперт комиссиялари (МЭК) ташкил этилади.

Вазирликлар, идораларга қарашли ташкилотлар ва таркибий бўлинмаларда ҳамда жамоат ташкилотларининг марказий органларида доимий фаолият кўрсатувчи эксперт комиссиялари (ЭК) ташкил этилади. Эксперт комиссиялари ҳақидаги низомлар амалдаги намунавий низомлар асосида ишлаб чиқилади, архив муассасалари билан келишилади ва ташкилот раҳбари томонидан тасдиқланади. Эксперт комиссиялари маслаҳат органлари ҳисобланади, уларнинг қарорлари ташкилотлар раҳбарлари томонидан тасдиқланади.

Муҳимлик қиймати экспертизаси натижалари бўйича доимий ва узоқ вақт сақланадиган хужжатлар рўйхати тuzилади.

Хужжатлар ва хужжатлар йиғмажилдларини йўқ қилишга танлаб олиш далолатнома билан расмийлаштирилади; хужжатлар ва хужжатлар йиғмажилдларини йўқ қилишга ажратиш тўғрисидаги далолатномалар эксперт комиссияси мажлисларида хужжатлар йиғмажилдлари рўйхатлари билан бир вақтнинг ўзида кўриб чиқилади.

Хужжатларни давлат сақловига топширувчи ташкилотлар учун далолатномалар, доимий сақланадиган хужжатлар йиғмажилдлари рўйхати архив муассасаларининг ЭТК томонидан тасдиқлангандан сўнг, ташкилот раҳбари томонидан тасдиқланади. Далолатномалар тасдиқлангандан кейин, йўқ қилишга ажратилган хужжатлар ва хужжатлар йиғмажилдлари хужжатлаштиришни таъминлаш хизмати ёки ташкилотнинг идоравий архиви ходимлари томонидан иккиламчи хомашё тайёрловчи идорага топширилади.

ҲУЖЖАТЛАР ЙИҒМАЖИЛДЛАРИНИ РАСМИЙЛАШТИРИШ

Доимий ва узоқ вақт сақланадиган ҳамда шахсий таркиб бўйича ҳужжатлар йиғмажилдлари тўлиқ расмийлаштирилади. унда куйидагилар назарда тутилади: ҳужжатлар йиғмажилдларини тикиш ва муқовалаш, ҳужжатлар йиғмажилддаги варақларни тартиб рақамлари билан белгилаш, ҳужжатлар йиғмажилдини тасдиқловчи варақни тузиш, зарур ҳолларда ҳужжатларнинг ички рўйхатини тузиш, ҳужжатлар йиғмажилди муқовалари реквизитларини расмийлаштириш.

Ҳужжатлар йиғмажилдлари варақлари қора қалам билан ёки рақамлагич билан варақнинг юқоридаги ўнг бурчагига, ҳужжат матнига тегиб кетмасдан, «бет» (б) сўзисиз ва тиниш белгиларисиз тартиб билан белгиланади.

Доимий ва узоқ вақт сақланадиган ҳужжатлар йиғмажилди муқоваси белгиланган шакл (9-иловага қаранг) бўйича расмийлаштирилади.

Доимий ва узоқ сақланадиган ҳужжатлар йиғмажилдлари муқоваларидаги ёзувларга, йил тугагач, аниқликлар киритилади: ҳужжатлар йиғмажилдлари муқовасидаги сарлавҳаларнинг тикилган ҳужжатлар мазмунига мувофиқлиги текширилади, зарур ҳолларда ҳужжатлар йиғмажилди сарлавҳаларига қўшимча маълумотлар киритилади.

Муқовадаги сана ҳужжатлар йиғмажилдининг юритила бошланган ва тугалланган йилига мувофиқ келиши керак, ҳужжатлар йиғмажилди юритила бошлаганидан олдинги йилларга оид ҳужжатлар мавжуд бўлган ҳужжатлар йиғмажилдида сана остига «...йилларга доир ҳужжатлар мавжуд» деб ёзиб қўйилади.

Бир неча жилдлар (қисмлар)дан иборат бўлган ҳужжатлар йиғмажилдлари муқоваларига ҳар қайси жилд (қисм) ҳужжатларининг охириги санаси қўйиб чиқилади.

Аниқ календарь санаси белгиланганда йил, кун, ой кўрсатилади. Кун ва йил араб рақамларида белгиланади, ой номи сўз билан ёзилади.

Ташкилот (унинг таркибий бўлинмаси) номи ҳужжатлар қамраб оладиган давр давомида ўзгарганда ёки ҳужжатлар йиғмажилди бошқа ташкилот (таркибий бўлинма)га берилганда муқовага ушбу ташкилот (таркибий бўлинма)нинг янги номи ёзиб қўйилади.

Доимий ва узоқ вақт сақланадиган ҳужжатлар йиғмажилдлари муқоваларидаги ёзувлар аниқ, ўчмайдиган қора сиёҳ ёки туш билан ёзилиши лозим.

Ҳужжатлар йиғмажилди охирида алоҳида вараққа тасдиқловчи ёзув жойланади, унда ҳужжатлар йиғмажилдининг рақамланган варақлари сони рақам ва сўз билан кўрсатилади. Тасдиқловчи ёзув уни тузган ходим томонидан лавозими ва тузган санасини кўрсатган ҳолда имзоланади.

ҲУЖЖАТЛАР ЙИҒМАЖИЛДЛАРИ РЎЙХАТЛАРИНИ ТУЗИШ

Доимий ва узоқ вақт сақланадиган ва муҳимлик қиймати экспертизасидан ўтказилган, мазкур талабларга мувофиқ расмийлаштирилган шахсий таркиб бўйича туғалланган ҳужжатлар йиғмажилдлари бўйича ҳар йили рўйхатлар тузилади. Вақтинча сақланадиган ҳужжатлар йиғмажилдларига рўйхатлар тузилмайди.

Таркибий тузилмаларнинг ҳужжатлар йиғмажилдлари рўйхатлари ҳужжатлар учун жавобгар ходим томонидан бевосита идоравий архивнинг услубий раҳбарлиги остида тузилади.

Доимий сақланадиган, узоқ вақт сақланадиган ҳужжатлар йиғмажилдларига, шахсий таркиб бўйича ҳужжатлар йиғмажилдларига ва бир турдаги (мавзулар бўйича ҳисоботлар, рационализаторлик таклифлари ва ҳ.к.) ҳужжатлар йиғмажилдларига алоҳида-алоҳида рўйхатлар тузилади.

Ҳужжатлар йиғмажилдларининг рўйхатлари ташкилотларнинг ҳар бир таркибий бўлинмалари ҳужжатлар йиғмажилдларига, таркибсиз ташкилотларда унинг фаолияти жараёнида ташкил топган ҳар бир календарь йилда

юритилган барча ҳужжатлар йиғмажилдларига тузилади.

Таркибий бўлинмалар томонидан тайёрланган рўйхатлар идоравий архив тайёрлайдиган ташкилотлар йиғма рўйхатини тайёрлаш учун асос бўлиб хизмат қилади ва улар бўйича у ҳужжатлар йиғмажилдларини давлат сақловига топширади.

Ташкилотлар таркибий бўлинмаларининг рўйхатлари икки нусхада тузилади, улардан биттаси ҳужжатлар йиғмажилдлари билан бирга идоравий архивга берилади, иккинчиси эса – назорат нусхаси сифатида таркибий бўлинмада колдирилади (10-иловада унинг шакли берилди); узоқ вақт сақланадиган ҳужжатлар йиғмажилдларидаги рўйхатлар «сақлаш муддати, рўйхатлар бўйича модда» деган қўшимча устунга эга бўлади.

Рўйхатларнинг ҳар қайси нусхасининг охирида архивга амалда берилган (қабул қилинган) ҳужжатлар йиғмажилдлари сони, мавжуд бўлмаган ҳужжатлар йиғмажилдлари тартиб рақамлари, рақамлар ва сўз билан кўрсатилади, қабул қилиш-топширишни амалга оширувчи ходимларнинг имзолари қўйилади, санаси кўрсатилади.

ҲУЖЖАТЛАРНИ ИДОРАВИЙ АРХИВДА САҚЛАШ ВА УЛАРНИ ВАҚТИНЧА ФОЙДАЛАНИШГА БЕРИШ ТАРТИБИ

Идоравий архив мудирини ҳужжатларни ва ҳужжатлар йиғмажилдларини қабул қилишда уларнинг тўғри тўлдирилганлигини текширади.

Ҳужжатлар ва ҳужжатлар йиғмажилдлари архивда Ўзбекистон Республикаси Ўзрархив агентлиги томонидан белгиланган тартибда сақланади. Ҳужжатлар йиғмажилдлари архивдан ташкилотлар ходимлари сўровлари бўйича тилхат билан берилади. Архивдан олинган ҳужжатларга бирор белги қўйиш ва ёзувлар тагига чизиш тақиқланади.

Доимий сақланадиган ҳужжатлар йиғмажилдларидан ҳужжатларни олиб қўйишга ва беришга рухсат этилмайди. Истисно ҳолларда прокуратура ва суд органларининг

сўровлари бўйича, ташкилот раҳбарининг рухсати билан олиш, олиб қўйилган ҳужжатнинг аниқ тасдиқланган нусхасини ҳужжатлар йиғмажилдида мажбурий қолдириш ва ҳужжат аслининг олиниш сабаблари тўғрисидаги далолатномани солиб қўйиш йўли билан амалга оширилади.

Архивдан олинган ҳужжатлар зарурат тугаши биланок, бироқ 15 кундан кечиктирмасдан, архивга қайтарилиши керак. Архив мудирини ҳужжатлар ва ҳужжатлар йиғмажилдларининг ўз вақтида қайтарилишини назорат қилиб боради.

Ташкилотда ишламайдиган шахсларни ҳужжатлар йиғмажилдларидан фойдаланишга қўйиш факат ташкилот раҳбарининг ёзма рухсатномаси бўйича амалга оширилади.

Ҳужжатлар йиғмажилдлари ва ҳужжатлар идоравий архивда 15 йил давомида сақланади, шундан сўнг белгиланган тартибда Ўзбекистон Республикаси Марказий давлат архивига берилади.

Архив мудирини архивга топширилган ҳужжатлар йиғмажилдларининг сақланишига, уларни давлат сақлови-га топшириш учун тайёрлашга жавобгар ҳисобланади.

F.	_____	-son
AR.	_____	-son
Y.	_____	-son

(Ташкилот ва таркибий бўлинма номи)

_____ -сонли ЙИҒМАЖИЛД _____ -сонли ФОНД

(Йиғмажилд сарлавҳаси)

(Йил)

_____ варақда
_____ йил сақлансин

F.	_____	-son
AR.	_____	-son
Y.	_____	-son

Тасдиқлайман
 Ташкилот раҳбари
 лавозимининг номи
 имзо _____ имзонинг
 _____ ёйилмаси
 Сана: « _____ » _____

_____ -сонли ФОНД
 _____ -сонли архив рўйхати
 донмий сақланадиган йиғмажилд
 _____ йил учун

Бўлим (ташкилот таркибий бўлиқмаси)нинг номи

Т/р	Йиғма- жилд индекси	Йиғмажилд (жилд, қисм) сарлавҳаси	Йиғма- жилд (жилд, қисм) санаси	Йиғмажилд (жилд, қисм) даги варақлар сони	Эслатма
1	2	3	4	5	6

Ушбу архив рўйхати бўлимига _____ кiritилган
 йиғмажилд _____ сондан _____ сонгача, шу жумладан:
 литер рақамлар:
 тушириб қолдирилган рақамлар:

Архив рўйхати тузувчининг
 лавозими номи

имзо _____ имзо ёйилмаси
 имзо _____ имзо ёйилмаси
 Сана

Тасдиқланган

Маъқулланган

Архив муассасасининг
 ЭТК баёни
 _____ -сон

МЭК (ЭК) баёни
 _____ -сон

_____ сон (Ф. ____-сон) архив рўйхатини тасдиқловчи
варақ

Мазкур архив рўйхатида жами _____ варақ

рақам билан белгиланган,

шу жумладан:

литер рақамлар: _____

тушириб қолдирилган рақамлар: _____

Идоравий архивни ҳисобга
олиш учун масъул ходим
лавозимининг номи

имзо

Имзонинг ёйилмаси

Сана

Фойдаланилган адабиётлар

1. Ўзбекистон Республикаси Президентининг 2019 йил 21 октябрдаги «Ўзбек тилининг давлат тили сифатидаги нуфузи ва мавқеини тубдан ошириш чора-тадбирлари тўғрисида»ги Фармони. «Халқ сўзи» газетаси. 2019 йил 22 октябрь.
2. Ўзбекистон Республикасининг «Давлат тили ҳақида»ги Қонуни.
3. Ўзбек тили ва адабиёти бўйича фундаментал ва амалий тадқиқотлар самарадорлигини янада ошириш чора-тадбирлари тўғрисида. Ўзбекистон Республикаси Вазирлар Маҳкамасининг қарори.
4. Ўзбекистон Республикаси вазирликлари, давлат кўмиталари, идоралари, корпорациялари, концернлари, уюшмалари, компанияларида ва бошқа марказий муассасалари аппаратларида иш юритиш бўйича намунавий йўриқнома. Ўзбекистон Республикаси Вазирлар Маҳкамасининг 1999 йил 29 мартдаги 140-сонли қарорига илова.
5. Ўзбекистон Республикаси вилоятлари, шаҳарлари ва туманлари ҳокимликлари аппаратларида иш юритиш бўйича йўриқнома тўғрисида. Ўзбекистон Республикаси Вазирлар Маҳкамасининг 1994 йил 18 августдаги 424-сонли қарорига илова.
6. Ўзбекистон Республикасининг Меҳнат кодекси. — Тошкент: «Адолат», 1996.
7. Ўзбекистон Республикасининг Фуқаролик кодекси. — Тошкент: «Адолат», 1996.
8. Ўзбекистон Республикасининг Оила кодекси. — Тошкент: «Адолат», 1997.

* * *

9. Абдумажидов Ф. «Ўзбекистон Республикасининг Давлат тили ҳақида»ги Қонунга шарҳлар. – Тошкент: «Адолат», 2004. – 64 б.

10. Андреева В.И. Делопроизводство. 3-е изд. – М.: журнал «Управление персоналом», 1996.

11. Головач А.С. Оформление документов. 2-е изд. – Киев–Донецк: «Высшая школа», 1983.

12. Грушин П.Я. Корреспонденция и делопроизводство. – М.: «Экономика», 1988.

13. Дадажонов А., Абдуллаев С., Асқаров Ж. Шартнома ва талабнома – даъво муносабатларига оид ҳужжатлардан намуналар. Услубий қўлланма. – Тошкент, 2018.

14. Жумахўжа Н. «Давлат тили ҳақида». Ўзбекистон Республикасининг «Давлат тили ҳақида»ги Қонуни матнлари, қонуности ҳужжатлар, қонунни амалга ошириш йўлидаги муаммо ва ечимлар. Ўқув қўлланма-мажмуа. – Тошкент: «Фан», 2008. – 76 б.

15. Иш юритиш атамаларининг русча-ўзбекча қисқача луғати. – Тошкент: «Фан», 1994.

16. Кузнецов С.Л. Делопроизводство на компьютере [компьютерные технологии в делопроизводстве], 2-е изд. – М.: ЗАО «Бизнес-школа «Интель-Синтез», 1999.

17. Методические указания по составлению деловой документации (Составила Г. Гафурова). – Ташкент, 1985.

18. Мухиддинова Х.С., Абдуллаева Н.А. Расмий услубнинг дипломатик ёзишмалар тури. – Тошкент: Ўзбекистон Республикаси Халқ таълими вазирлиги Республика таълим маркази, 1997.

19. Оформление деловых бумаг. Методические указания. Ташкент: Узминздрав, ТашГосМИ, 1982.

20. Садинова Н. Иш юритиш терминларининг қисқача изоҳли луғати. – Тошкент, 2019.

21. Ўзбекистонда нотариат. Амалий қўлланма. Тошкент: «Адолат», 1998.

МУНДАРИЖА

Муқаддима	3
Иш юритиш тили ва услуги	47
Ҳужжат турлари ва хусусиятлари	52
Ҳужжатлардаги зарурий қисмлар (реквизитлар) ва уларни расмийлаштириш	53

I. Ташкилий ҳужжатлар

Гувоҳнома	74
Йўриқнома	79
Низом-устав	81
Ташкилот тузилмаси ва штатлар сони. Штат жадвали	112
Таътиллар графиги	116
Шартнома	117
Меҳнат битими	174

II. Фармойиш ҳужжатлари

Буйруқ	178
Буйруқдан кўчирма	187
Кўрсатма	190
Фармойиш	192

III. Маълумот-ахборот ҳужжатлари

Ариза	194
Баённома	250
Баённомадан кўчирма	254
Билдиришнома, билдириш, билдирги	261
Васиятнома	269
Далолатнома	276
Ишончнома	297
Маълумотнома	317
Тавсифнома	326
Тавсиянома	331
Таржимаи ҳол	333
Тилхат	335
Тушунтириш хати	337
Эълон	342
Ҳисобот	347

IV. Хизмат ёзишмалари

Манзил	351
Таклифнома	356
Телеграмма	364
Телефонограмма	369
Хатлар	371
Ахборот хат	378
Даъво хати	379
Талабнома	383
Буюртма	388
Тақдимнома	389
Илова хат	391
Илтимоҳ хат	393
Кафолат хати	396
Сўров хати	399
Тасдиқ хат	401
Фармойиш хат	402
Эслатма хат	404
Дипломатик ва тижорат ёзишмалари	406
Дипломатик ёзишмаларнинг турлари	411
Тижорат ёзишмалари	427

V. Ходимлар фаолиятига доир ҳужжатлар

Меҳнат дафтарчаси	434
Шахсий ҳужжатлар йиғмажилди	439

VI. Ҳужжатлар устида ишлаш тартиботи

Ҳужжатларни рўйхатга олиш	475
Ҳужжатлар ижросини назорат қилиш	477
Ҳужжатларни тизимлаштириш	489
Ҳужжатлар йиғмажилдини шакллантириш	491
Ҳужжатларни идоровий архивга топширишга тайёрлаш	495
Ҳужжатларнинг муҳимлик кийматини экспертиза қилиш	496
Ҳужжатлар йиғмажилдларини расмийлаштириш	497
Ҳужжатлар йиғмажилдлари рўйхатларини тузиш	498
Ҳужжатларни идоровий архивда сақлаш ва уларни вақтинча фойдаланишга бериш тартиби	499
Фойдаланилган адабиётлар	504

М. Аминов, А. Мадвалиев, Н. Маҳкамов,
Н. Маҳмудов, Ё. Одилов

ДАВЛАТ ТИЛИДА ИШ ЮРИТИШ

Амалий кўлланма

Мухаррир
Бадий мухаррир
Техник мухаррир
Мусаххих
Компьютерда
тайёрловчи

Б. Муҳаммадиев
Д. Мулла-Охун
Р. Аҳмедов
Г. Азизова
Г. Аҳмедова

Наشريёт лицензияси АА № 0049 18.03.2020 й.
Босишга 2022 йил 01 июлда рухсат этилди.
Офсет қоғози. Бичими 60x84 1/16. «Times New Roman»
гарнитураси ва офсет босма усулида босилди.
Босма табоғи 32. Шартли босма табоғи 26,88.
Адади 1000 нусха. Бунортма №11-22.

«Камалак-ПРЕСС» МЧЖ босмаҳонасида чоп этилди.
100011. Тошкент ш., Навоий кўчаси, 30.
Телефон: (71) 244-41-90, 99-508-19-49, 99-388-38-